V. PALL

PÕHJA-TARTUMAA KOHANIMED

PÕHJA-TARTUMAA KOHANIMED I

1970

A-29970 II

EESTI NSV TEADUSTE AKADEEMIA
KEELE JA KIRJANDUSE INSTITUUT

V. PALL

PÕHJA-TARTUMAA KOHANIMED

I

TOIMETANUD M. NORVIK

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

KIRJASTUS „VALGUS" · TALLINN 1969

4E
Po8

Kunstiliselt kujundanud *A. Säde*

2
Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
74580

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

7 — 1 — 5

EESSÕNA

On üldiselt tunnustatud tõsiasi, et kohanimed võivad pakkuda väärtuslikku informatsiooni etnogeneesi ning asustuse ja keele ajaloo kohta. Et seda informatsiooni tarbitavaks muuta, tuleb faktiline materjal süstematiseerituna ja lingvistiliselt töödelduna kättesaadavaks teha. Eesti kohanimedest on avaldatud küll mitmed ulatuslikudki uurimused [1], kuid kohanimede süstemaatiline analüüs seisab alles ees. Meie toponüümika praegust seisu arvestades näib olevat otstarbekas tegelda regionaalse uurimisega, mille tulemused loovad eeldused kogu territooriumi haaravate üldistavate tööde teostamiseks ning pakuvad lingvistiliselt töödeldud võrdlusmaterjali naaberalade (dialektoloogia, arheoloogia, ajalugu) uurijaile. Alles siis, kui on olemas mitmete erinevate alade kohanimesid käsitlevad uurimused, on võimalik üksikasjalisemalt kindlaks teha eesti kohanimede tekke ja arengu üldised seaduspärasused, kogu keelealale ühised jooned ning eri paikkondade kohanimede omavahelised suhted, erinevused ja erinevuste suhteline vanus eri murrete ja murderühmade toponüümikas.

Kohanimede uurimisel tuleb arvestada, et nende häälikuline kujunemine on olnud mõnevõrra teistsugusem kui apellatiividel. Seaduspärastel häälikumuutustel on kohanimede foneetilise külje arenemisel olnud suhteliselt väiksem osa kui muus sõnavaras. Eelkõige liitnimede teises komponendis on märgata mitmeid ebareeglipäraseid muutusi, mille tulemusena tänapäeval häälikuliselt ühtelangevad elemendid võivad olla eri algupära. Nii näiteks võib lõpu *-la* taga peituda kas tuletussufiks *-la* (*Karula*) või liitnime teine komponent *-valla* (*Jägala*), *-küla* (*Uugla*), *-jala* (*Sadala*) jne.; *-ja* lähtekohaks on võinud olla kas tuletussufiks

[1] P. Ariste, Ortnamnen i Pühalepa och Reigi socknar på Dagö. — Svio-Estonica 1938, Tartu 1938; P. Wieselgren, Ortnamn och bebyggelse i Estlands forna och hittillsvarande svenskbygder. Ostharrien med Nargö, Lund 1951; L. Kettunen, Etymologische Untersuchung über estnische Ortsnamen, Helsinki, 1955; P. Wieselgren, Ormsö ortnamn och bebyggelsehistoria, Lund 1962.

-ja (*Linnutaja*) või sõnad *-oja* (*Saunja*), *-jõe* (*Anija*), *-jala* (*Lehmja*) jne.[2]

Väga oluline on kahtlemata nimetüüpide uurimine ja nende leviku jälgimine.[3] Eespool esitatu põhjal on ilmselt selge, et enne tüüpide analüüsimist peame jõudma selgusele, millisesse rühma üks või teine kohanimi kuulub, kas on tegemist liitnime või lihtnimega, tuletussufiksi või lühenenud sõnaga. Nii näiteks tuleb Pst *Holstre*, PJg *Valistre*, Aud *Oara*, *Põhara* ja Vän *Võiera* liita *vere*-lõpuliste nimedega; Mih *Kurese* ja Kei *Vääna* (< **väyen* + *oja*) lugeda liitnimedeks; Han *Mäense* ja Kse *Peanse* käsitleda ühes rühmas selliste nimedega, nagu *Sootaguse*, *Jõetaguse*; PJg *Langerma*, Mih *Nedrema* ja Han *Paadrema* vaadelda kui liitnimesid, mille teiseks komponendiks on *-nurme*.[4]

Kuigi üksikute piirkondade toponüümika etümoloogilisel käsitlusel jäävad mitmed nimed usutava lahenduseta, loob see aluse kohanimede edasiseks uurimiseks ja vähendab võimalust ühendada nimesid sarjadesse üksnes tänapäeval märgatavate häälikuliste ilmumite alusel. Päris väärtuseta pole ka konstateering, et kohanimi on raskesti etümologiseeritav. See võib viidata võimalusele, et kohanimi on väga vana ja tugevasti kulunud või on selle apellatiivne vaste keelest kadunud resp. võimalik antroponüümne vaste meile tundmata või on hoopiski tegemist võõrast päritolu nimega.

Käesolev töö sisaldab Põhja-Tartumaa kohanimed. Uurimisaluse ala valikul on silmas peetud mitmeid probleeme, mille lahendamisel võiks toponüümika abiks olla. Osa Põhja-Tartumaast moodustab idamurde ala. Idamurdel on keelelisi sidemeid meie lähema sugulaskeele vadja keelega.[5] Vadjalaste immigratsiooni on tõestanud ka arheoloogia materjal.[6] Immigrante on idast Peipsi läänekaldale tulnud kahel korral: meie ajaarvamise esimese aastatuhande teisel poolel Kodavere põhjaosse ja 11.—

---

[2] Vt. V. Pall, Kohanimedest ja nende uurimisest. — KK 1961, nr. 4, lk. 219 jj.

[3] Vrd. V. Nissilä, Vuoksen paikannimistö I, Helsinki 1939. lk. 41; V. Nissilä. Syntymäpaikkaa ja -yhteisöä ilmaisevia sanoja nimistössämme. — Virittäjä 1954, lk. 286.

[4] Vt. V. Pall, Liittüvelisi kohanimesid. — KK 1967, nr. 2, lk. 95—98.

[5] Vt. L. Kettunen, Lautgeschichtliche untersuchung über den kodaferschen dialekt (= SUST XXXIII), Helsinki 1913, lk. 206—208; L. Kettunen, Vatjan kielen äännehistoria, Helsinki 1930, lk. 173; P. Ariste, Läänemere keelte kujunemine ja vanem arenemisjärk. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, Tallinn 1956, lk. 18; A. Kask, Eesti murrete kujunemisest ja rühmitumisest. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, lk. 36.

[6] Vt. H. Moora, Eesti rahva ja naaberrahvaste kujunemisest arheoloogia andmeil. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, lk. 106—115; H. Moora ja A. Moora, Baltimaade ajaloolis-kultuuriliste allvaldkondade ja vähemate alljaotuste kujunemisest. — Etnograafia Muuseumi Aastaraamat XVII, Tartu 1960, lk. 37—42; H. ja A. Moora, Lisandeid vadjalaste ja isurite etnilisele ajaloole. — Etnograafiamuuseumi Aastaraamat XIX, Tallinn 1964, lk. 189.

14. sajandil Avinurme ja Kodavere alale. Nagu teame, kandis Põhja-Tartumaal paiknenud muistne maakond nime *Vagja* (*Wagia*, *Waiga*, *Waigele*), mis on kahtlemata seoses hõimunimega *vadja* (< **vaγja*). Eeldatavasti võiksid kohanimed pakkuda materjali suhete ulatuse valgustamiseks. Arheoloogia ja antropoloogia andmeil on koos vadjalastega vaadeldavale alale tulnud ka slaavlasi. Esimesel korral tulnud uusasukate hulgas olid ülekaalus vadjalased. Teise aastatuhande algupoole immigratsiooni ajal oli slaavi elementide osa kahtlemata suurem. Kirjalike allikate põhjal on võidud osutada, et hilisemalgi ajal on Põhja-Tartumaale tulnud rohkesti uusasukaid, peamiselt venelasi, kuid ka teiste rahvaste esindajaid. Venelaste sisseränne on olnud võrdlemisi intensiivne ja jätkunud hiljem pidevalt isegi sel määral, et Peipsi läänekaldal on moodustunud küllalt suured vene asulad. Kuna põhjaliku ülevaate vastavatest arheoloogia ja ajaloo andmetest on esitanud A. Moora ja V. Murel, piirdugem ainult viitega nende töödele[7] ja mõningate märkustega. 16. sajandi lõpu ja 17. sajandi esimese poole revisjonide põhjal on võidud täheldada üsna suurt venelaste arvu nii Peipsi rannikul kui ka sisemaal. V. Mureli arvestuste järgi oli 1624.—1628. a. revisjoni andmeil praeguse Jõgeva ja Tartu rajooni territooriumil 873 peret, neist venelasi 81 peret (9,3%). 1624.—1628. a. ja 1638. a. revisjonis on iga pere järel märgitud, kust pere pärit, kas on tegemist pärustalupojaga (*Erbpaur*) või tulnukaga. Siinjuures tuleb aga arvestada, et revisjonikirjade märgend Russe, Reusz ei tähista alati talupoja etnilist kuuluvust, vaid lihtsalt päritolu Venemaalt[8], vrd. näit. MMg Alnavere 1638 *Kucke Handt Russe*; *Kurke Hannus Russe*.[9] Üheks kriteeriumiks on muidugi talupoja nimi, kuid seegi ei peegelda alati etnilist kuuluvust, sest vene õigeusku ristitud teistegi rahvaste esindajad kandsid vene nime. Igal juhul märgivad aga revisjonid seda, et ka 16. ja 17. sajandil ning hiljemgi on vaadeldavale alale tulnud Venemaalt uusasukaid, kellest enamik oli kahtlemata venelased. Usutavasti on ka see immigratsioon jätnud jälje toponüümikasse.

Vaadeldavat ala läbib praegu idamurde ja põhja-eesti keskmurde piir. On võimalik, et idamurde levikuala oli varem laiem.[10] Juba teoreetiliseltki võiks huvi pakkuda küsimus, kas kohanimedes kajastub praegune või varasem murdepiir või kas üldse on

---

[7] Vt. A. Moora, Peipsimaa etnilisest ajaloost, Tallinn 1964, lk. 53—100; V. Murel, Vene asustusest Peipsi läänerannikul. — Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, vihik 128. Geograafia-alaseid töid, Tartu 1962, lk. 142—149. Vt. ka G. Ränk, Peipsi kalastusest (= Õpetatud Eesti Seltsi Kirjad II), Tartu 1934, lk. 18—22.

[8] Vrd. A. Moora, Peipsimaa etnilisest ajaloost, lk. 61.

[9] RAKA, f. 2325, s.-ü. 128, l. 238.

[10] Vrd. A. Saareste, Kaunis emakeel, Lund 1952, lk. 109.

märgata idamurde ala toponüümikas mingit spetsiifilist joont, mis eristaks seda teistest Põhja-Eesti aladest, eriti kui arvestada, et Põhja-Tartumaa algne elanikkond kuulus kesk-eesti hõimude hulka.[11] Peale selle võime täheldada idamurdel ühisjooni kirde-eesti rannikumurdega[12], aga samuti märgata murdes üsna tugevat lõuna-eesti murrete mõju. Lisamaterjali nendegi nähtuste selgitamiseks peaksid pakkuma ka kohanimed.

Töö on mõeldud kompleksuurimise ühe lülina, mis seostuks teatud määral A. Moora teosega «Peipsimaa etnilisest ajaloost» ja materjalipublikatsioonina teoksil oleva idamurde tekstide kõitega sarjast «Eesti murded». Lisada võiks veel sedagi, et Kodavere murraku kohta on varem ilmunud ulatuslikud uurimused L. Kettuneni sulest.[13]

Antud töö tervikuna on kavatsetud kaheosalisena, millest esimene kujutab endast vaadeldava ala kohanimede sõnastikku, kus nimed on esitatud alfabeetilises järjestuses. Iga nime käsitlus sarnaneb sõnaraamatu artikliga, milles on järgmised osad: a) nime kirjakeelne kuju; b) vajaduse korral nime hääldus lihtsustatud transkriptsioonis; c) objekti asukoht ja lühike iseloomustus (vajaduse korral); d) varasemad kirjapanekud ajaloolistes dokumentides; e) toponüümiline võrdlusmaterjal uuritavalt alalt ja naaberaladelt; f) nime varasemad etümoloogilised käsitlused; g) autori käsitlus, antroponüümsed ja apellatiivsed vasted. Olenevalt materjalist võivad nime käsitluses mõned nimetatud lõikudest puududa või olla esitatud teistsuguses järjekorras.

Töö teine osa sisaldab vaadeldava ala kohanimedega seotud keeleajaloo küsimuste käsitelu, kohanimede struktuuri analüüsi, toponüümika eri kihistuste, kohanimede tüüpide ja nende leviku ning nimeandmise printsiipide vaatluse, samuti püütakse leida seost teada olevate asustusajalooliste faktide ja kohanimede vahel. Antud ala seisukohalt kujunevad kohanimetüüpide käsitlusel kahtlemata keskseiks Põhja-Tartumaal rohkearvuliselt esinevad *vere*-lõpulised nimed. Nende leviku, esinemissageduse ja isegi eri struktuuriga esikomponentide leviku jälgimine võiks tõenäoliselt pakkuda lisa ka varasema asustusajaloo küsimuste lahendamisel.[14] Mainitud nimetüübi geneesiga seoses tulevad

---

[11] Vt. H. ja A. Moora, Lisandeid vadjalaste ja isurite etnilisele ajaloole, lk. 189.

[12] Vt. A. Kask, Eesti murrete kujunemisest ja rühmitumisest, lk. 36.

[13] L. Kettunen, Lautgeschichtliche untersuchung über den kodaferschen dialekt (= SUST XXXIII), Helsinki 1913; L. Kettunen, Lautgeschichtliche darstellung über den vokalismus des kodaferschen dialekts (= SUST XXXIV), Helsinki 1913.

[14] Vrd. V. Pall, Muutamien virolaisten paikannimityyppien levinneisyydestä. — Congressus secundus internationalis fenno-ugristarum. Helsingiae habitus 23.—28. VIII. 1965. Pars I. Acta linguistica, Helsinki 1968, lk. 371—375.

paratamatult esile liitkohanimede täiendosa nominatiivsuse ja genitiivsuse vahekord, genitiivse täiendosa vanuse probleem jne.[15]

Sõnastikulise osa koostamisel on põhiliseks allikaks olnud Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi ning Emakeele Seltsi kohanimekartoteek, mille täienduseks on instituudi murdesektor käesolevat tööd silmas pidades saatnud Põhja-Tartumaale aastail 1959—1961 kohanimekogujaid. Aastail 1960—1961 on autor ülestähendusi kohapeal kontrollinud ja täiendanud. Praegu on kartoteegis vaadeldavalt alalt 27 000 kohanimesedelit. Nimede varasemate ülestähenduste kohta on publitseeritud dokumentidest olulisemad «Livländische Güterurkunden» [16] ja 1599. a. Poola revisjon.[17] Esimeses leidub aastaist 1207—1545 rohkesti materjali mõisate ja külade nimede kohta, aga samuti ka looduslike vormide nimesid. Teiste kasutatud allikapublikatsioonide kohta leiduvad andmed kirjanduse loetelus.

Arhiivimaterjalidest on tähtsamad järgmised. 1. 16. sajandi lõpu Poola revisjonid: a) 1582. a. inventarinimestik, millest on kasutatud 1902. a. E. Degeni poolt tehtud saksakeelset ärakirja (asub Teaduste Akadeemia Kirjandusmuuseumis [18]) ja A. Westrén-Dolli poolt publitseeritud külanimede loetelu [19]; b) väljakirjutised 1585. ja 1595. a. Poola revisjonidest, mille originaalid asuvad Varssavi arhiivis.[20] 2. 17. sajandi alguse Rootsi revisjonid aastaist 1601, 1623—1628 ja 1638, mille originaalid asuvad Rootsi Riigiarhiivis. Käesolevas töös on kasutatud Eesti NSV Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis leiduvaid fotokoopiaid.[21] 3. Vakuraamatud ja revisjonid 18. sajandist ja 19. sajandi algusest (1744, 1758 [22]; 1782, 1795, 1811, 1816, 1826, 1834 [23]; 1805 [24]).

---

[15] Vrd. P. Alvre, Kuidas on tekkinud *vere*-lõpulised kohanimed. — KK 1963, nr. 4, lk. 223—224; P. Alvre, Veelgi *vere*-lõpuliste kohanimede käsitlemisest. — KK 1965, nr. 6, lk. 354—356; V. Pall, Märkmeid *vere*-lõpuliste kohanimede käsitlemise kohta. — KK 1965, nr. 5, lk. 293—297; V. Pall, Eesti kohanimede struktuurist. — KK 1968, nr. 3, lk. 149—153.

[16] H. v. Bruiningk, N. Busch, Livländische Güterurkunden I, Riga 1908; H. v. Bruiningk, Livländische Güterurkunden II, Riga 1923.

[17] Polska XVI wieku pod wzgledem geograficzno-statystycznym. Tom XIII. Inflanty, Cz. I. Wydali Jan Jakubowski i Józef Kordzikowski, Warszawa 1915.

[18] F. ÕES, s.-ü. M. A. 168:1.

[19] A. Westrén-Doll, Das Inventar der Starostei Dorpat im Jahre 1582. — SbGEG 1922, Dorpat 1923.

[20] Archiwum Główne Akt Dawnych (1585 Archiwum Skarbu Koronnego; 1595 Archiwum Zamoyskich). Ajalookandidaat E. Tarvel on mulle lahkesti andnud kasutada oma väljakirjutised.

[21] F. 2325, s.-ü. 128, 130, 131, 132.

[22] Центральный государственный архив СССР, f. 274. Kasutatud mikrofilmi.

[23] Eesti NSV RAKA, f. 1865, n. 2.

[24] Samas, f. 567, n. 2.

4. Rootsiaegsed kaardid ning hilisemad kihelkondade ja mõisate kaardid.[25] 5. Vastavate kihelkondade kirikuraamatud.[26]

Loetletud allikmaterjalide kasutatavuse seisukohalt tuleks mainida asjaolu, et suur ajaline vahe 17. sajandi alguse ja 18. sajandi revisjonide vahel (1601, 1624—27 — 1744, 1758) ei luba enamasti talunimede jälgimisel minna kaugemale minevikku kui 18. sajandi keskpaik (1744, 1758). Kuigi 1744. a. vakuraamatus ja 1758. a. maarevisjonis on toodud ka endise peremehe nimi, mis võib olla pärit sajandi algusest, jääb vahe siiski liiga suureks, et ühendada näiteks 1744. a. esinevat lisanime (eriti aga antroponüümset lisanime) 1638. a. kirjapandud talupoja nimega.

Materjali valikust märgitagu, et sisse on võetud niihästi asustusalaste üksuste kui ka looduslike vormide sekundaarsed nimed. See on olnud otse paratamatu vanemate nimede puhul, kus mõnigi kord pole võimalik otsustada, milline on sekundaarne, milline primaarne nimi. Hiliste asundustalude rahvapäraseid nimesid, mis on lähtunud perekonnanimedest, samuti kunstlikke ametlikke nimesid on toodud valikuliselt ainult mõned, et iseloomustada sedagi nimekihti. Valikuliselt esitatakse ka heinamaade, metsade, mägede ja muude looduslike väikevormide nimesid, mis on saadud nende lähedal asuvatelt tänapäeval eksisteerivatelt asustusalastelt üksustelt, näit. *Kubja* t. ja *Kubja mets* (Kubja talule kuulunud mets) jne. Tänapäeval käibelt kadunud nimedest on sisse võetud kõik külade nimed ning talude nimesid, lisanimesid ja ka looduslike vormide nimesid, mis autori arvates võiksid huvi pakkuda isikunimede, naaberalade kohanimede ja asustuse ajaloo uurimisel, näit. **Kristli*, **Lätlase*, **Ugala* jne. Käibelt kadunud nimed on märgitud tärnikesega (*).

Nimeartiklite vormistamisel on silmas peetud järgmisi põhimõtteid.

1. Apellatiivse vasteta on jäetud nimed, mis oma häälikulise külje poolest ei erine nimetamisväärselt vastavatest üldtuntud apellatiividest, näit. *Kaasiku*, *Mäe*, *Oru* jne. Samuti on enamasti toimitud liittüveliste nimede teise komponendiga, näit. *Tikanõmme* < *tikk : tika* 'rähn'. Kitsama levikuga murdesõnade esinemisel liitkohanimede teise komponendina ei tooda sõna levikut kõigil esinemisjuhtudel. Andmed sõna kohta esitatakse seal, kus see esineb liitnime esikomponendina või elliptilise nimena, näit. *Oidu*, *Sori* jne. Kui murdesõna esineb ainult liitkohanime teise komponendina, viidatakse nimeartiklile, kust võib leida andmeid sõna tähenduse ja leviku kohta.

---

[25] Eesti NSV RAKA, f. 308 ja 2072.

[26] Samas: Kodavere — f. 1256, Kursi — f. 1257, Maarja-Magdaleena — f. 1258, Palamuse — f. 1261, Torma — f. 1265, Äksi — f. 1266, Laiuse — f. 2434.

2. Kui kohanimele pole olnud võimalik leida etümoloogilist vastet, on tulenemismärgi (<) järel antud küsimärk (?). Viimane võib tähendada ka seda, et on olemas küll häälikuliselt sobiv vaste apellatiivide hulgas, kuid ühendamine pole usutav tähenduslikust küljest. Ilma etümoloogiata on muidugi jäänud ainult ajaloolistes dokumentides esinevad nimed, mille ligilähedaseltki võimalikku häälduslikku kuju pole õnnestunud kindlaks teha.

3. Kui puudub täpne apellatiivne või antroponüümne vaste, on lühendi *Vrd.* järel toodud tüved ja vormid, millega kohanimi võib olla seotud.

4. Tulenemismärgi (<) järel esinev lühend pn. (= perekonnanimi) märgib perekonnanimest lähtunud hilist talunime. Perekonnanime kasutamine ka talu nimena on märgitud kartoteegisedelile kohanimekoguja poolt.

5. Sulgudes esinev arv varasema kirjapaneku järel osutab, et vastavas revisjonikirjas esineb mitu samanimelist talu, näit. Lai Palupere **Aadami** 1826 *Adami* (2) s.-ü. 34:2, l. 19, 21 = 1826 *Adami* s.-ü. 34:2, l. 19 ja *Adami* s.-ü. 34:2, l. 21.

6. Kogu jälgitaval alal üldiste ja rohkearvuliselt esinevate isikunimelist päritolu talunimede puhul ei ole loetletud külasid, kus nimi esineb. Samuti ei ole toodud kõigi kohta andmeid revisjonidest. Vastavate nimede arvulised näitajad esitatakse töö teises osas.

7. Andmete esitamisel vaadeldava ala kohanime kohta on antud koht ka toponüümsele võrdlusmaterjalile teistelt aladelt. Kasutatud on eelkõige külade nimesid, vähemal määral ka talude ja looduslike vormide nimesid naaberaladelt (Lõuna-Tartumaa, Viljandimaa, Järvamaa, Virumaa). Võrdlusmaterjali on esitatud peamiselt siis, kui see aitab kaasa nime etümologiseerimisele või iseloomustab nime tarvitamist.

8. Lühendit *vrd.* on kasutatud varasemate kirjapanekute esitamisel siis, kui a) tsiteeritud allikas pole talunime puhul märgitud küla (peamiselt kirikuraamatuis); b) nime koostis on tänapäeval teistsugune kui vanemais kirjapanekuis (näit. *Vanakubja* t., revisjonides *Kubja*); c) nimi esineb varasemais kirjapanekuis, hilisemates puudub; d) revisjonides on talu märgitud naaberkülla kuuluvaks.

9. Kohanimede hääldus ja apellatiivne materjal Keele ja Kirjanduse Instituudi murdearhiivist on esitatud lihtsustatud transkriptsioonis.

10. Viited kirjandusele ja arhiivimaterjalile on toodud lühenditega tekstis. Ruumi kokkuhoiu huvides ei ole revisjonide ega vakuraamatute tsiteerimisel antud arhiivi, fondi ega nimistut. Neid asendab vastav aastaarv, mille järgi kasutatud allikate loetelust võib leida puuduvad andmed.

11. Nimede alfabeetilisel järjestamisel pole arvestatud sõna-algulist *h*-d. Trükitehnilistel põhjustel on a) kolmanda välte märk pandud pika hääliku ja häälikuühendi ette (*p`iil'si, l'õuna, mu`rdu, ru`psi, rää`ku* jne.), b) ajaloolistes dokumentides esineva *ÿ* asemel on trükitud *y*.

Haabassaare *aabassaare* Trm Kiisa (põld) < *haab : haava* (Trm *aab : aava*). Vrd. Haavassaare.

Aabi t. MMg Papiaru < pn.

Aabrami t. *aabrami* ~ *'aabrami* ~ *abrami* Trm Adraku, Jõemetsa, Kasepää, Lohusuu (~ am.n. *Raja*), Lullikatku, Saare (~ am.n. *Kopli*); MMg Jõusa, Välgi. < in. *Aabram*, Wied. Wb. *Aabraam*, *Aabram*.

Aadami t. Lai Kõola, Palupere 1758 *Auf Isaacs Land Adame Mart* s.-ü. 238, l. 729; 1795 *Adama Marti Juhan* s.-ü. 32:5, lk. 26; 1826 *Adami* (2) s.-ü. 34:2, l. 19, 21; Lai Sadala, Tuimõisa; Kod Omedu, Tedre. < in. *Aadam*, Wied. Wb. *Aadam*, *-i*, *-a*. Aadamiotsa põllud Lai Palupere (põllud Aadami t. lähedal).

Aadu t. Trm Lullikatku, Väägu; Lai Mõisamaa 1758 *Auf Moisama Michels Land Ado Michel* s.-ü. 238, l. 919; 1811 *Ado Michel* s.-ü. 32:19, l. 5; 1826 *Ado* s.-ü. 34:3, l. 11; Ksi Laeva. Aadura(hva) t. Kod Raatvere (~ am.n. *Aadu-Jaani*), Pal Süvalepa 1816 *Ado* s.-ü. 41:11, l. 33; 1826 *Ado* s.-ü. 42:3, l. 24. *Aadura* (*'uadra*) *alumine sõra* Kod Raatvere (madalik Peipsis). < in. *Aadu*, Wied. Wb. *Aadu*, *Aado*; Rajandi RN 13.

Aalandi t. MMg Vahi < pn. (~ am.n. *Kadaka*).

Aanati t. Trm Laurissaare, Linnanõmme, Mõisaküla, Piilsi. Vrd. vn in. *Онага* Морошкин СИ 143.

***Haapsepää** Lai 1408 *Horst Hapasenpä* GU I 192 (esineb Reastvere, Pedasi ja Tuimõisa k. piiride kirjeldamisel). L. Kettunen (EO 201) on selle märkinud külaks. < **hāpasen* + *pā*. Vrd. Haapsipea k.

Haapsipea k. *ua'psipiä* ~ *ua'psiba* Kod 1582 *Apsepe* SbGEG 22, lk. 48; 1585 *Absepe* ASK, l. 647; 1601 *Absephe* s.-ü. 130, l. 78; 1638 *Apsipe* s.-ü. 128, l. 244; 1725 *Hapsepa* ~ *Hapsepelt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 67; 1795 *Hapsepa* s.-ü. 23:5, l. 6; 1811 *Hapsepäh* s.-ü. 23:11, l. 7. L. Kettunen (EO 201) *Haapsipea* : *Haapa(i)sen* > *Haapse*. Nime lähtevormiks oli tõenäoliselt **hāpasen* + *pā*, mis oletatavasti võis esineda ka isikunimena (lisanimena). Võrdluseks toodagu struktuurilt ja tähenduselt lähedased külade nimed, nagu Kad *Lepispää*, Trm, Kod *Kasepää*, Hlj *Tammispea*, Trm *Tammispää*. Vrd. ka (nime täiendosaga) Kuu *Haapse* k., Var *Haapsi* k.

***Haaps-** Kod 1627 (Wehrbeck) *Habsakulla* s.-ü. 132, l. 112; 1758 (Alatskivi m.) *Dorff Habsoküll* s.-ü. 238, l. 1130.

Aarandi t. MMg Kaiavere, Äks Nõela, Ksi Aiu, Laeva. < in., vrd. Mägiste EI *Aarend*; Palli KK 59, lk. 602.

Aarlo t. MMg Alajõe < pn. (~ am.n. *Lombi*).

Aasa t. Lai Eha, Viruvere; Pal Vanavälja (hiliste talude am.n.).

Aaslava t. Äks Kapa < pn.

Haava t. Trm Kärasi, Raja; Lai Eha, Pakaste; Pal Mooritsa, Süvalepa; Äks Raigastvere, Ksi Kirikuvalla. (Enamasti hiliste asunikutalude am.n. resp. perekonnanimest lähtunud rahvakeelne nimi).

***Haavadealune** Lai 1838 *Hoavade Allune* (hm. L.-Tähkvere m. kaardil) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42 b.

Haavakivi k., veski *uavagi* ~ *uavakivi* Kod 1585 *Awakifi* (t.) ASK, l. 646; 1592 *Awa kywy* (Pala) AZ, l. 61; 1627 *Hawa Kywy* ~ *Auwa kywy* s.-ü. 132, l. 70—71; 1723 *Hawakiwilt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 62; 1839 *Hawikiwi* (veski) Rücker, vrd. Kod Pala (t.) 1758 *Auf Hawakiwi Land Hawakiwi Rein* s.-ü. 238, l. 1189; 1782 *Hawakiwi Reino Maddis* s.-ü. 23:3, l. 6; 1811 *Hawakiwi Maddisse Jürry* s.-ü. 23:16, l. 6; 1826 *Hawakiwi* (pn. *Hawakiwi*) s.-ü. 24:13, l. 13. Haavakivi t. Kod Kiisli (~ am.n. *Kiltsi*). Haavakivi-Mäe t. Kod Kiisli. Haavakivi jõgi Kod Haavakivi (= Kiisli jõgi). < (*haab*:) *haava* + *kivi* 'veski' (Kod, V).

Haavamõisa t. Äks Piiri 1909 *Avamoisa* Rich. I 577.

Haavaniit (hm.), *Haavaniidi mets* Kod Omedu.

Haavaoidu t. Pal Süvalepa (~ am.n. *Haava*).

Aavasalu t. MMg Pataste < pn. (~ am.n. *Puusepa*).

Haavassaare hm., oja Lai Mõisamaa (heinamaal kasvavad praegugi üksikud haavad, oja kutsutakse heinamaa järgi, millest see läbi voolab). Vt. Haabassaare.

Haaviku t. Trm Adraku, Kod Koosa, Ksi Aiu, Väänikvere. Vrd. MMg Vara 1744 *Auf Timaske Adams land Hawwicko Jürgen* s.-ü. 211, l. 172; 1758 *Auf Timmasche Adams Land Hawicko Jürri* s.-ü. 239, l. 221. Haaviku mägi Trm Adraku (mägi Haaviku t. põllul). Haavik Lai Tirma (hm. põldude keskel).

Haaviku-Mardi t. Trm Sälliksaare (~ am.n. *Koidu*).

Haavikunukk Ksi Tõrve (hm.).

Haavikusoo Trm Paadenurme.

Abajala mägi Äks Õvanurme. < ?

Abiristialuse t. *abiri'stalse* ~ *abiri'staluse* Trm Palastvere. (Hilisem väiketalu, mis oli eraldatud Ristialuse talust.)

Abrami, vt. Aabrami.

Abramsoni t. Kod Välja < pn.

Abru t. Pal Vassevere 1816 *Abro* s.-ü. 56:18, l. 27. Vrd. Trm Mägise 1758 *Auf Meggisse Siemons Land Abbro Jaack* s.-ü. 239, l. 75; 1782 *Abro Jacko Hans* s.-ü. 56:6, l. 3. < in., vrd. Mägiste EI sm, krj *Apro, Abroi* = *Aabram*; Vilkuna ON *Aapro* < *Aabraham*.

Abudi omad Trm Mustvee (pere nimi, pn. *Koppel*). < ?

Adavere t. Trm Tuulavere. *Adavere hm.* MMg Virtsa. Vrd. Plt *Adavere* as., L. Kettunen (EO 310) < in. *Ada, Adu* < **Atoi*. Vrd. Stoebke OP 15 *Ade* (lv) < ? *Adolf* või *Andreas*.

Aderi t. Trm Ninasi < pn.

Adimägi MMg Kaitsemõisa (mägi Kaiavere metsas). Nime täiendosale võiks võrdluseks tuua Plv *Adiste* k. ja Hag *Adila* k. (ka Plt *Adavere* as.), kus tuletussufiksite eraldamise järel vähemalt tänapäeval jääb tüveks *Adi* (*Ada-*) (vrd. ka Hurt VhGEG VIII, lk. 34), mis võis esineda ka isikunimena, vrd. Stoebke OP 15, 17 *Ade* (lv) < ? *Adolf* või *Andreas*; *Ate* (lv), *Aty* (e); Roos KK 61, lk. 347, 349 *Ato, Atyßon*. Vrd. ka sks *Addic* Förstemann AN 132.

***Adra** Kod Kõnnu 1744 Addra Maddis s.-ü. 211, l. 564. Lisanimi < *ader* : *adra*.

Adraku k. Trm 1599 *Adrakusz* P 120; 1601 *Adrakon* (tühi) s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Addraköndo* (tühi) s.-ü. 131, l. 410; 1758 *Addrakatz* (talupoegade hulgas: *auf Addrakatz Jaco Jürri Land Adrako Rein*) s.-ü. 238, l. 1073; 18. saj. *Adrakatz* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1811 *Adrako* s.-ü. 127:10, l. 20; 1866 *Addrako* ATK. *Adraku soo* Trm Adraku (soo küla lähedal). Adraku t. Trm Alekere (~ am.n. *Pugri*). Häälikuliselt võime nime tüveosa *Adra-* ühendada apellatiiviga *ader* : *adra* (vrd. Krk. *ader* 'adramaa'). Elementi *-ku* võiksime tänapäeval võrrelda denominaalse tuletussufiksiga *-k* : *-ku*, vt. Wied. Gr. 165 *ämmak* ← *ämm, isak* ← *isa, liivak* ← *liiv* jne. (... mit diesem Suffix gebildeten Wörter bezeichnen belebte oder unbelebte Gegenstände, welche das, was Stammwort

bedeutet, enthalten oder von ähnlichen Art oder Gestalt sind). Sel puhul oletatav lähtevorm *atrakk-* oleks võinud tähendada 'adramaa suurune ala'. (Vrd. Westrén-Doll SbGEG 26, lk. 25 *ader* : *adra* 'Haken', näit. *Pooladra.*) 17. saj. alguse kirjapanekud aga viitavad võimalusele, et nime etümologiseerimisel tuleb lähtuda liitsõnast *adra* + *kõnnu.*

Ageri t. Kod Assikvere < pn.

Aedikuväli *aadiko väli* Kod Raatvere (põld metsas). < VJg, Trm, Kod *aedik* ~ *aadik* 'loomade (haril. sea) sulg'; Wied. Wb. *aedik* 'kleiner eingezäunter Platz' (für Ferkel, Fasel etc.).

Aedla t. MMg Hundiluha < pn. (~ am.n. *Päeva*).

Aedniku t. Pal Palamuse (väiketalu), MMg Vara. Vrd. MMg Vaidavere 1744 *Auf Pallo Thomas land Aidnick Jaack* s.-ü. 211, l. 31; 1758 *Auf Pello Thomas Land Aidneck Jaan* s.-ü. 239, l. 46; 1811 *Aednikko Jaan* s.-ü. 41:4, l. 4. < *aednik*, vrd. ka *üleaednik* 'naaber'.

Haguaia karjamaa Trm Kiisa. Vrd. Kod *agusein* 'hagudest ja savist sein'; Pöi *aguaid* 'hagudest aed'; Saareste MS I 26 *haost aed* PõTa e. *haone a.* LõTa, Võ.

Ahervarre t. Ksi Aiu 1909 *Ahherwarre* Rich. I 625.

Ahervarresaar Lai Endla (saar Endla järves, saarel olevat ahervare).

Ahervars Lai Tirma (kõrgem koht põllul).

Ahu t. Trm Kiisa (üksik talu metsas). Vrd. *Ahu* t. Hlj, VJg, Lüg, Vai, Iis; *Ahu* hm., mets, põld Hlj, VNg, Lüg. < *ahu* Hlj, VNg, Lüg, Vai 'kuivem ja kõrgem koht heinamaal, metsas; vilets põllumaa; kivine küngas'.

Aia t. Trm Lullikatku (pops), Metsara; Lai Teilma; Kod Alasoo, Haapsipea, Pärsikivi; Pal Luua, MMg Jõusa, Kudina, Kõrenduse, Pataste, Toljase, Vaidavere, Vara; Ksi Kirikuvalla. Enamasti hiliste väike- (asundus-) talude am.n. resp. perekonnanimest tuletatud rahvakeelne nimi. Vrd. MMg Levala 1805 *Aia Jaan* s.-ü. 6d, 2. 3; 1811 *Aia Maddisse Jaan* s.-ü. 56:12, l. 17; 1826 *Aya* s.-ü. 56:24, l. 24; MMg Vassevere 1811 *Aya Otto* s.-ü. 41:6, l. 21; 1811 *Aia Jago*, *Aia Otto* s.-ü. 41:13, l. 36, 38.

Aia-Antsu t. Pal Kõdu, vrd. 1782 *der Hofs Gärtner Hans* s.-ü. 56:4, l. 9; 1811 *Kerner Hans* 56:10, l. 6; 1826 *Kärnäri* s.-ü. 56:22, l. 23.

Aiaalune hm. Kod Lahepera (talu lähedal olev hm.).

Aianiit (iness. *-niidis*) Lai Sadala (talu lähedal asuv hm.).

Aiaotsa sõra Kod Sääritsa (madalik Peipsis).

Aiataguse hm. *'aataguse eenam* Trm Laurissaare. *Aiataguse väli* Kod Sääritsa.

Aida t. Lai Kaave, Kod Assikvere 1805 *Aida Michel* s.-ü. 36a, l. 2; Äks Kärevere. Vrd. Pal Mõisamaa 1782 *Aita Thomas* s.-ü. 56:5, l. 3; 1811 *Aida Thomas* s.-ü. 56:11, l. 5; Ksi Kurukase 1805 *Aida Rein* s.-ü. 118a, l. 5.

Aidaku t. Pal Änkküla, vrd. 1744 *Auf Aiticko Hinns Land Aiticko Hañuck Laur*; *Auf Aiticko Peters Land Aiticko Hañuck*, s.-ü. 211, l. 79; 1758 *Auf Aitacko Hinn Land Küra Jaan*; *Auf Aitacko Peters Land Hannucke Laur* s.-ü. 239, l. 109. Vrd. Lüg *Aidu* k. LCD *Aytis*, 1328 *Aytes*, 1583 *Ayte*, 1689 *Ayt*, 1732 *Aito* Johansen EL 329; Plt *Aidu* k., Pst *Aidu* v. L. Kettunen (EO 19) tuletab kahtlemisi Lüg *Aidu* kujust **avitto* (mille ühendab verbiga *aitama* < *avitama*), pidades seda võimalikuks eesnimeks. Kui esitatud nimed kuuluvad kokku, saaksime ühise tüvena eraldada **aita-* resp. **aitta-*, millele on liitunud sufiksid *-i* (*Aidu*) ja *-kko* (*Aidaku*). Sel juhul oleks raske nii tuletuslikult kui ka häälikuliselt ühendada mainitud nimesid sõnadega *aitama*, *abi.* ? Vrd. Stoebke OP 15 lv. in. *Aythe.*

Aidamehe t. Kod Haavakivi.

Aidassaar Lai Villakvere.

Aidma t. Trm Sälliksaare < pn. (~ am.n. *Laane*).

Aiduoja soon Lai Tirma (väike ojake, nimetatud Plt *Aidu* k. järgi). Vt. Aidaku.

Haigetalle hm. Trm Kõrvemetsa.

Ainuldi t. Pal Luua < pn.

Aiu k. Ksi 1539 *Ayokull* TT 90; 1582 *Aiakula* SbGEG 22, lk. 49, 1592 *Aiakul* AZ, l. 48; 1601 *Ayakula* s.-ü. 130, l. 66; 1627 *Ayo Külla* s.-ü. 132, l. 36; 1744 *Ajoküll* s.-ü. 211, l. 298; 1758 *Ayukülla* s.-ü. 239, l. 392; 1811 *Ajoküll* s.-ü. 29:3, l. 2; vrd. samas külas 1627 *Aya Jurgenn* s.-ü. 132, l. 36; 1744 *Ajo Allo* s.-ü. 211, l. 299; 1758 *Auf Aya Olle Land Olie Pertli Arendt* s.-ü. 239, l. 392; Ksi Väänikvere 1585 *Hanus Aiow* ASK l. 654. Aiu jõgi Äks Kärevere (= Laeva jõgi). < in., vrd. Forsman PN 128, 153 *Ai* < **Aija*; *Aika, Aiko, Aikia, Aikio.* Vrd. ka sks in. *Aio, Ajo, Aia* Förstemann AN 11—12. Isikunimelisele lähtekohale viitab Ksi Väänikvere 1585 *Hanus Aiow*, s. o. Hanus Aio poeg (Poola revisjonides esineb väga sageli isanimel [lisanimel] sufiks *-w*, nagu *Tenis Martow* jne.). Aiu külas 1627; 1744. ja 1758. a. esinevates nimedes *Aya Jurgenn, Ajo Allo* ja *Aya Olle* võis *Aya* olla juba ka kohta märkiv lisanimi.

Alaja t. Kod Haavakivi < *Alajõe.*

Alajõe k. *alaja* MMg (2 ühenimelist küla) 1582 *Alogiegi* SbGEG 22, lk. 45; 1585 *Alaiegi* ja *Aloiegi* ASK, l. 637, 638; 1601 *Alayegy* s.-ü. 130, l. 53, 56; 1627 Kaiavere m. *Alla Jeggi* (kaks peret: *Alla Jeggi Jurgen* ja *Alla Jeggi Jack*) ja *Alla Jeggi Weßky* s.-ü. 132, l. 79—80; Vara m. *Alla Jeggi* ja *Alla Jeggy Weßky* s.-ü. 132, l. 81, 87; 1638 Elistvere m. *Dorff Allajecke* (kaks peret: *Jurgen* ja *Allejehe Jack*) s.-ü. 128, l. 220; 1758 Vara m. *Allajöggi* (krjm.) s.-ü. 239, l. 209; vrd. MMg Kusma 1758 *Auf Allajöggo Esko Land Allaje Hans* s.-ü. 239, l. 226; 1798 *Allaja* Mellin. Alajõe t. MMg Alajõe, Ksi Väänikvere. Vrd. MMg Igavere 1758 *Auf Alli Enno und Peters Land Allage Hans* s.-ü. 239, l. 455; 1811 *Allaja Jacob* ja *Allaja Hans* s.-ü. 163:1, l. 7; 1834 *Allaja* (5) s.-ü. 164:1, l. 33—37. Iis *Alajõe* k. Alajõgi MMg Välgi (~ *Välgi jõgi*). < *ala*, Wied. Wb. 'Unterraum'. Vrd. Altjõgi.

***Alakivi** 1638 Elistvere m. *Allakiuische bäche* s.-ü. 128, l. 217 (tänapäeval vaste puudub = ? Alajõgi, s. o. *Alaveski oja).

***Alaküla** 1638 Kulmuvere m. (Kurmofer) *Allakylle* (üks talupoeg, $^1/_8$ adramaad) s.-ü. 128, l. 228. Vrd. Altküla.

Alametsa t. Kod Pällu (~ am.n. *Raja*).

Alaniidu hm. MMg Välgi.

Alasoo k. *alasu* Kod 1585 *Alasob* ASK, l. 646; 1592 *Alasob* AZ, l. 60; 1601 *Alloso* s.-ü. 130, l. 78; 1638 *Allaßo* s.-ü. 128, l. 244, 1688 *Allasoo* f. 308, n. 2, s.-ü. 220; 1722 *Allaßust* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 59; 1730 *Allasusse küllast* ibid., l. 73; 1758 *Allaso* s.-ü. 238, l. 1127; 1795 *Allasso* s.-ü. 23:5, l. 12; 1811 *Allasoo* s.-ü. 23:11, l. 12. *Alasoo soo* Kod Haapsipea (soo Alasoo k. lähedal ~ *Rootsi soo* ~ *Nina soo*) 1758 (Alatskivi mõisale kuuluvate järvede hulgas) *Allosoo* s.-ü. 238, l. 1092. Alasoo Trm Vaiatu (väike soo Vaiatu k. lähedal). Vrd. Altsoo.

Alatskivi m., as. *alatskivi* ~ *alatski* 1601 (*Hof*) *Alleskiue* s.-ü. 130, l. 78; 1627 *Allaskiwi Moysa* ~ *Allatz Kywi* s.-ü. 132, l. 88—89; 1638 *Allaßkiwi* s.-ü. 128, l. 246; 1684 *Allaskiwi* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1686 *Allatzkivihoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1695 *Aleskiwi* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 46; 1702 *Allaskiwi* f. 308, n. 2, s.-ü. 5; 1722 (*Adam*) *Allatzkiwist* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 57; 1758 *Allatzkiwwi* s.-ü. 238, l. 1090; 1826 *Allazkiwwi* (e *Allatskiwwi*) m. Bienenstamm GA 297. *Alatski jõgi* Kod Alatskivi 1627 *Allatzi Jeggi* s.-ü. 132, l. 88. *Alatskivi järv* 1758 *Allatzkiewische See* s.-ü. 238, l. 1902. *Alatskivi mets* Kod Luigemetsa (mets Alatskivi lähedal). Võib ühineda L. Kettuneni (EO 61) ja A. Westrén-Dolli (SbGEG 26, lk. 14) seisukohaga, et nime algne tähendus on olnud 'alumine veski'. Vrd. 1582. a. revisjoni, kus on loetletud 3 veskit: *Pelmen, Kiesmen, Alamin* (SbGEG 22, lk. 48). Tänapäeval peale *Alatskivi* esineb ka veel *Peatskivi*. Nime esimeseks komponendiks on olnud adjektiiv *alane* (Wied. Wb. *alane*, g. *alase, alatse* = alune) + *kivi* ('veski' Kod, V). Nagu nime vanemad kirjapanekud osutavad, on juba üsna varakult paralleelselt esinenud vaheldus *-ne* : *-se* ja *-ne* : *-tse*.

Alavere k. Lai 1599 *Alawer* P 110; 1601 *allawer* s.-ü. 130, l. 219; 1624 *Allofer* s.-ü. 131, l. 409; 1739 *Allafer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1. l. 11; 1754 *Allawerrest* ibid., l. 159; 1758 *Allastfer* s.-ü. 238, l. 731 ~ *Allafer* ibid., l. 753; 1839 *Allafer* Rücker. Vrd. Kos *Alavere* k. LCD *Alaueræ*, 1467 *Allaver*, 1499 *Allever*, 1586 *Allefer*, 1732 *Allawerre* Johansen EL 314. Veske (-*were* 11) *Alavere* < *ala* + *veere*. Samal seisukohal on ka L. Kettunen (EO 273) (*ala* 'Unterraum'), vrd. ka *Alaveski*, *Alasoo*, *Alaniit* jne. Olgu veel märgitud, et Lai *Alavere* asub Laiuse voore jalamil ja esitatud seletus nime päritolust vastab koha iseloomule.

Alaveski k. *alave's'ki* ~ *altve's'ki* Ksi 1582 Alawaiski SbGEG 22, lk. 49; 1601 (veski) *Halawisky* s.-ü. 130, l. 67; 1627 (veski) *Alla Wesky* s.-ü. 132, l. 34; 1754 *Allaweske Thomas* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 26; 1758 (Puurmani m. üksiktalu) *Allaweski* s.-ü. 239, l. 562; 1839 *Allaweske* (t-d) Rücker. Alaveski t. Ksi Alaveski. Vrd. Ksi Mäända 1816 *Allawesky* (2) s.-ü. 29:9, l. 27—28; 1826 *Allawesky* s.-ü. 29:14, l. 27. Vrd. Altveski.

Albri t. *a'lbri* Trm Vilusi, Lai Mõisamaa, vrd. 1795 *Seppa Albri Jurry* s.-ü. 32:1, l. 31; 1816 *Sepa* (tänapäeval Sepa t. puudub); Lai Mäeküla, Vahemäeküla. < in. *Albert*, Rajandi RN 15 *Albert* < *Adalbert*.

Albri-Madise t. Trm Vilusi.

Albri-Tõnu t. Pal Kassinurme 1782 *Albri Thoma Juhhan* s.-ü. 56:3, l. 5; 1811 *Albre Toma Johann* s.-ü. 56:5, l. 4; 1816 *Albri* s.-ü. 56:15, l. 7.

Aleamägi Kod Nautrasi. Karjuste kogunemiskohaks olnud küngas karjamaal, kus karjased olevat õlletanud *alea*, *alea*. Vrd. siiski Kod *ale*, *alejas*, g. *aleje*, *aleja* 'ale'.

Aleja hm. Trm Kütametsa, Tammispää. < *ale*, Trm *ale*, g. *aleja* (~ *ale*, g. *ale*).

Alekere, vt. Alekõrre.

Alekerevälja k. Trm. Nn. soldatikruntidest koosnev küla Alekere k. lähedal. Tavalisem nimi on *Soldativälja* k. Vt. Alekõrre.

Aleksejevka k. *l'is's'e.ifka* Trm. Nõmme k. venekeelne nimi. Küla olevat rajatud käesoleva sajandi alguses troonipärija Aleksei sündimise puhul jagatud kruntidele.

Aleksi t. Kod Jura, MMg Välgi. < in. *Aleksei* ~ *Aleksander*.

Aleksi-Aadu t. Kod Nautrasi.

Alekõrre: Alekere k. *alekkere* Trm 1811 *Allekõrre* s.-ü. 127:10, l. 17; 1816 *Allekörre* s.-ü. 127:18, l. 36; 1839 *Alekwere* Rücker; 1866 *Allekwerre* ATK. Alekõrre t. *alekkere* ~ *alekkere* Trm Maetsma, Nõmme, Tammispää, Võtikvere; Lai Reastvere, Nukelise (*alekkere* ~ *alekvere*), Saksamaa (*alekvere*); Kod Alatskivi 1782 *Allekerre Mert* ja *Allekerre Tönno* s.-ü. 23:1, l. 13; Pal Ronivere, Äks Sepa. Vrd. Kod Lahe 1758 *Auf Ontisch Mart Land Allekare Jaan* s.-ü. 238, l. 1123; 1795 *Allekörre Jürry* ja *Allekerre Jaack* s.-ü. 23:5, l. 26; 1811 *Allekerre Jürri* ja *Allekerre Jani* s.-ü. 23:11, l. 21; Kod Kodavere 1795 *Allekerre Mert*, *Allekerre Tönno* s.-ü. 23:6, l. 2—3; 1816 *Allekerre* (2) s.-ü. 24:3, l. 3—4; MMg Levala 1758 *Auf Allekarre Siemon und Putto Hans Land Putto Jurri* s.-ü. 239, l. 83. Alekõrre MMg Tindimurru (kõrgem koht soos); *Alekõrs* Kod Sassukvere (hm.). *Alekõrre lage* Lai Villakvere (hm.). **Alekõrre mets* Trm 1854 *Suur Allekörre Mõts* f. 2042. n. 3, s.-ü. 42a (L.-Tähkvere m. kaardil praeguse Alekere k. lähedal). *Alekõrre mägi* (*alekkere*) Trm Aosilla. *Alekõrre väli* (*alekkere*) Trm Kalma, Kodassaare. *Alekõrs* Kod Pusi (põld), Sassukvere (hm.). Alekvere aru Lai Mõisamaa < *Alekõrre*. *Alekvere väli* Trm Kiige < *Alekõrre*. Vrd. Sim Imukvere *Alekvere* t. Alekõrte t. Äks Õvanurme. Asustusalase nimena märgib *Alekõrre*, nagu eespool nägime, hilistekkelist küla ja samuti võrdlemisi hiliseid talusid, mis enamasti asuvad üksikutena metsa veeres või metsa sees. Looduslike vormide nimena

esineb *Alekõrre* veel tänapäevalgi eelkõige metsaäärsetel (resp. metsas asuvatel) põldudel, heinamaadel ja ka metsalagendikel. Westrén-Doll tuletab nime sõnaühendist *ale* + *kõre* 'Rodungsjungwald' (SbGEG 26, lk. 20). Apellatiivina on *alekõrs* tuntud ainult idamurde alal (*alekkę̀r's* ~ *alegę̀r's* ~ *alekkere*) tähenduses 'sööti jäänud põld, kõrgem koht heinamaal või metsas; alemaa, metsatulekahju ase'. Foneetilistest variantidest juhitagu siinkohal tähelepanu ainult kujule *alekvere*. Võib arvata, et peale geminaadi *-rr-* lühenemist ja *õ* assimileerumist *e*-ga (*kõrre* > *kere*) muutus nimi *alekkere* etümoloogiliselt vähem läbinähtavaks, kaotas otsese sideme apellatiividega ning seda võidi viia ühendusse Põhja-Tartumaal ohtralt esinevate *vere*-lõpuliste nimedega, pealegi kui läheduses esinesid struktuuriliselt nii lähedased nimed, nagu *Tarakvere*, *Assikvere*, *Eerikvere* jne.

Olgu märgitud, et ka Schultz-Bertram (Wagien 67) tundis vormi *alekvere* (*Alekwerre*), mille ta muidugi ühendas *vere*-lõpuliste kohanimedega. Esimest osa *Alek-* pidas ta isikunimeks, võrreldes seda soome sõnaga *alkeet* (*Alket* 'Erstling').

Alepealne Lai Jõgeva (põld).

Alevi k. Äks 1744 *Allewakülla* s.-ü. 211, l. 416; 1805 *Allewe* s.-ü. 29c, l. 2; 1811 *Allewe* s.-ü. 163:9, l. 9; vrd. Äks Vedu 1627 *Allawa Jurgen* (*ein Stadscher*) s.-ü. 132, l. 94. Alevi t. Ksi Aiu 1744 *Allewa Michels Land* (*wüste*) s.-ü. 211, l. 299; 1799 *Ellewe* Mellin; 1839 *Ellewe* Rücker. L. Kettunen (EO 269) ühendab nime apellatiiviga *alev* < **aleva* (sm *alava* 'niedrig, tiefliegend') põhjendades tähenduse arengut sellega, et alev (s. o. eeslinn) asus linnast madalamal. Nagu 1627. a. kirjapanek osutab, esines *alev* talupoja lisanimena; mis kujunes talu ja hiljem küla nimeks.

Aleväli Ksi Kaave (põld).

Haljasmetsa t. Kod Kriiva < pn.

Aljaste t. Trm Võtikvere < pn.

Allaed Trm Lohusuu (põld mäeveeru all).

Allheinamaa *a'lleenam* ~ *-einam*; *a'lleenamal*, *a'lla eenamalle* Trm Lohusuu, Tammsaare; Kod Kantküla.

Alli t. Trm Ookatku (väiketalu). Vrd. Trm Lullikatku 1697 *Halli Jaaco tüttar Mai* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 50; 1758 *Auf Halli Jaacko Land* s.-ü. 238, l. 841; MMg Igavere 1758 *Auf Alli Johans Land Gregori Michel* s.-ü. 239, l. 455. < *hall*, *-i*, ln. resp. in., vrd. *Halliste*.

Allika, Alliku, Halliku

Allika t. Sellenimelisi talusid esineb rohkesti kogu vaadeldaval alal. Enamasti on need üsna hilised talud. Praegu eksisteerivaid *Allika* talusid ei leidnud kasutatud revisjonilehtedes. Real juhtudel on talu hakatud nimetama perekonnanime järgi, näit. Kod Lahepera, Ronisoo, Torila jne., kusjuures perekonnanimi on võinud vana talu nime kõrvale tõrjuda: Kod Naelavere 1816. ja 1826. a. revisjonis *Wörro*, *Woerro* talu (s.-ü. 24:8, l. 29 ja s.-ü. 24:1, l. 34), 1826. a. on peremehe perekonnanimeks märgitud *Hallik*. Tänapäeval tuntaksegi talu *Allika* taluna, kusjuures mäletatakse veel vana nime *Vero* ja kasutatakse ka hilisema peremehe perekonnanime *Kuusik* (*Kuusiku* t.). Tervel real juhtudel on *Allika* käesoleva sajandi 20-ndatel aastatel moodustatud asunikutaludele antud ametlik nimi, mida tavaliselt rahvasuus ei tarvitata. *Allika hm.* Trm Kalma, Lai Mõisamaa, Pal Patjala, Ronivere, (*allikeenama*) Lai Tirma (heinamaal või selle läheduses on allikas). *Allikaalune* hm. Lai Lõpe. Allikamäe t. Lai Tuimõisa (~ am.n. *Mäe*, talu hoonete lähedal on allikas), 1858. a. mõisa kaardil *Allika Liwa Mäggi* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. *Allikamägi* (küngas) ja *Allikamäe* hm. Trm Kalma; *Allikmägi* (allikaga küngas) Lai Lõpe. Allikasoo Lai Pedasi (soine võsa)

1858 *Allika Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.; Kod Assikvere (hm.) Allikatükk Ksi Tõrve (põld).

Heinamaade, soode ja mägede nimedes osutab *Allika* lätte (või lätete) olemasolule vastavates kohtades. Mõningatel juhtudel on ka *Allika* talud saanud nime talu maal (hoonete lähedal) asuvalt allikalt, näit. Lai Tuimõisa *Allikamäe* t. jm.

Halliku m., as., v. *al'liku* ~ *al'ku* Kod 1585 *Halikos* ASK, l. 649; 1592 *Halikusth* AZ, l. 53; 1601 *halykust* s.-ü. 130, l. 62; 1601 (*Dorff*) *Hallick* ibid., l. 150; 1627 *Hallickus* s.-ü. 132, l. 60; 1638 (*dorff*) *Hallig* s.-ü. 128, l. 233; 1684 *Hallick Byy* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1758 *Hallick* s.-ü. 238, l. 203; 1811 *Hallick* s.-ü. 23:12, l. 9. *Halliku mets* Kod Assikvere (mets Halliku as. lähedal). *Halliku mõisa soo* Kod Lea (hm.).

Alliku t. Trm Enniksaare; Lai Kärde, Viruvere; MMg Selgise, Äte; Äks Kukulinna, Ksi Tõrve. Kõik need on hilised väiketalud, millele *Alliku* on antud ametliku nimena. **Alliku* Trm (1838 L.-Tähkvere m. kaardil Oti ja Aosilla vahel) *Alliko Allekörs* ja *Alliko soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vrd. (materjali vaadeldava ala revisjonidest) Lai (kirikuraamatus) 1740 *Hallicka Thomas* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 18; MMg Pataste 1758 (üksiktalu) *Auf Allicka Johans Land Polli Reino Hans* s.-ü. 239, l. 312; Äks Visusi 1758 *Auf Sahra Hinrichs Land Ustallo Jürri und Hallicka Michel* s.-ü. 239, l. 423; 1811 *Allika* s.-ü. 163:11, l. 11; 1834 *Allika* s.-ü. 165:3, l. 5. Võrdluseks naaberaladelt olgu märgitud, et *Allika* esineb küla nimena (Han, Nis jne.) ja on üsna levinud Põhja-Eestis ka talu nimena.

Eespool toodud nimede võimalikuks lähtekohaks on: 1) apellatiiv *allik(as)* ja 2) muistne isikunimi *Hallik, -u* (*Ian Hallickβon, Marcus Alikapoick*) Mägiste EI; *Allik* ~ *Hallik* (*Hallika Mattisβon*) Roos KK 61, lk. 347. Apellatiiv *allik(as)* esineb eesti murretes järgmiselt: 1) *allik, -u* S, M, Äks; 2) *allikas, -a* S, L, K, R; 3) *allik, -a* Emm, Rei, Kod, Hls; 4) *haligas, -ka* Kuu; 5) *hallik, -a* Har; Wied. Wb. *hal'l'ikas*, g. *hal'l'ika*. Pole kahtlust, et looduslike vormide nimed ja tõenäoliselt ka talude nimed vaadeldaval alal on otseselt seotud apellatiiviga *allikas* (ala kuulub *allikas, -a* resp. *allik, -a* levikupiirkonda). Komplitseeritum on küsimus *Halliku* as. nimega ja 18. saj. esinevate lisanimedega *Allicka, Hallicka*. Viimased võivad olla kas otseselt apellatiiviga või kohanimega seotud lisanimed (*allikas* sõna alguses võis esineda sekundaarne *h*, Saareste LV 12). *Halliku* as. nime aga peaksime tõenäoliselt tuletama muistsest isikunimest. Tähelepanu tuleks juhtida sellele, et varasemates kirjapanekutes esineb antud nimes järjekindlalt sõnaalguline *h* ja tüve vokaalina *o* ~ *u*. Ed. Roos (KK 61, lk. 347) näib ühendavat isikunime *Allik* ~ *Hallik* apellatiiviga *allik(as)*. Arvestades nimesid *Halli* (vt. eespool) ja *Halliste* tunduks vast tõenäolisemana liita selle sarjaga ka *Halliku* (vrd. ka lehma nime *Hallik, -u*).

Hallikivi hm. Kod Raatvere.

Hallilehma kõrts Kod Sassukvere (vanasti olevat külas olnud sellenimeline kõrts). *Hallilehma hm.* Kod Haavakivi.

Halliparra t. *allipara* Lai Päde 1795 *Alliperri Joan* s.-ü. 32:10, l. 72; 1805 *Allipera Jahn* s.-ü. 53c, l. 3; 1816 *Alliperre Jaan* s.-ü. 33:11, l. 15; 1826 *Alleperre* s.-ü. 34:6, l. 13.

Halliparra hm. Lai Raaduvere. Lagendik ja hm. metsas, kunagi olevat seal olnud *alliparra koht* (s. o. väiketalu, saun). Ehitiste asemed on praegugi märgata. Vrd. Hõbeparra hm. < *hall, -i* + *pard* 'habe' (*pard* : *parra* HJn, Koe, Kad, VJg, R, Trm, Kod, Ksi, Plt, KJn); Kuu *halliparda* 'vanamees'. Sõnaühend on tõenäoliselt esinenud lisanimena, mis on saanud talu nimeks. Revisjonilehtedel esinevad kirjapanekud eeldavad nime teise komponendina *-pere* (? *-pera*).

Allkoppel Kod Punikvere (hm.).

Allmetsa hm. Trm Tõnusaare.

Allmännik Kod Punikvere (noorte mändidega kaetud karjamaa).

Alltoa t. Trm Lepiksaare, Linnanõmme (~ am.n *Laanevälja*), Raja, Teadussaare.

***Almijärve** k. 1518 (Elistvere m.) *Allmigerve* (koos Raigastvere ja Õvanurme külaga) GU II 161; 1592 *Almigerue* (koos Elistvere, Raigastvere ja Õvanurmega) LM, s.-ü. 80, l. 222. < ?

Alnavere k. *al'navere* ~ *a'l'navere* MMg 1585 *Alinauer* ASK, l. 642; 1627 *Hallinafehr* (1 talupoeg) s.-ü. 132, l. 68; 1638 *Aliawar* s.-ü. 128, l. 238; 1758 *Allinofer* s.-ü. 239, l. 192; 1798 *Allinawer* Mellin; 1816 *Allinafer* s.-ü. 41:13, l. 24; 1834 *Alnawere* s.-ü. 42:9, l. 35. L. Kettunen (EO 140, 301) esitab võimaluse, et *-vere* ees esinev *alna-* on algselt olnud liitsõna, mille põhisõnaks oli *linna*, täiendsõnaks *all* või isikunimi *Alu*, niisiis *Alna-* < *All* + *linna* ~ *Alulinna*. J. Mägiste on lähtevormina võimalikuks pidanud **Hallinoja* (vt. Kettunen EO 344). L. Kettuneni arvates lahendaks küsimuse see, kas mainitud küla lähedal on kunagi olnud muistne linnus või mitte. Varasemad kirjapanekud ei paku olulist toetust oletusele, et nime üheks komponendiks on olnud *linna*. 1638. a. pärinev kuju *Aliawar* on tõenäoliselt ebatäpse märkimise resp. kirjutusvea tulemus. Ootaks vähemalt kuju **Alinawar*. Otsustavaks ei saa olla nime etümologiseerimisel ka 1627. a. pärit *h*-alguline kirjapanek. Kuigi *h*-ta kirjapanekud võivad kajastada sõnaalgulise *h*-kadu (vrd. Kettunen EKÄH 97, Saareste ES 16), ei ole see ometi tüüpiline kohanimede varasematele kirjapanekutele (vrd. näit. Halliku). Varasemate kirjapanekute alusel saaksime rekonstrueerida vaid teatud lähtevormina **A(l)lina-*. Nime päritolu lahendamisel tuleb silmas pidada ka *vere*-lõpuliste nimede struktuuri omapära. Sageli on lõpu *-vere* ees isikunimi, näit. *Vaidavere*, *Igavere* jne., vähemal määral suhtelist asupaika ja kohta iseloomustav apellatiiv (*Alavere*, *Mudavere* jne.). Seejuures on esikomponent kahesilbiline (resp. ühesilbiline). Algselt kolmesilbilise esikomponendiga olid muidugi *vere*-nimed, kus *-vere* ees on *-k* ja *-st*, mis on sufiksilised elemendid. Nendest üldistest seaduspärasustest kalduvad kõrvale Trm **Onodovere* ja *Alnavere* < *Al(l)ina-*. Käesolevaga on ainult võimalik osutada, et antud *vere*-nimi on struktuurilt erinev. Erinevuse põhjuseks võis olla sufiksiline element, mida me praegu pole suutelised täpsemalt määratlema, resp. esikomponendi liitsõnalisus.

Allnukk, vt. Altnuka.

Altaru t. Trm Aosilla.

Alt-Jaagu t. (~ am.n. *Vana-Jaagu*) Ksi Kirikuvalla 1816 *Juntsi oder Jago Hans* s.-ü. 29:7, l. 4; 1826 *Jago* s.-ü. 29:12, l. 7. Tänapäeval on Kirikuvalla külas ka Jaagu talu, mis, nime järgi otsustades, võiks olla hilisem.

Altjõgi (= Mõra jõgi) Lai Lõpe (jõgi on külast madalamal, allpool). Vrd. Alajõe.

Alt-Kalli t. Äks Pupastvere. Vt. Kalli.

Altkarjamaa Pal Patjala (talust kaugemal asuv karjamaa).

Alt-Karu t. Pal Mooritsa < pn. *Karu*. Vrd. Ülevalt-Karu.

Alt-Koka *alt koka omad* Trm Kükita < pn. *Kokk*; vrd. *Koka omad*. Koka pere asub küla peatänava ääres, Alt-Koka aga küla nn. Altotsas.

Alt-Koltsi t. Äks Mullavere (~ *Kangru*). Hilisem talu, eraldatud Koltsi talust. Vt. Koltsi.

Alt-Kotardi t. Ksi Tõrve. Vt. Kotardi.

Alt-Kõrtsi t. Lai Eha (endine mõisa kandikoht).

Altküla Lai. Küla on tekkinud pärast talude kruntiajamist, kui osa Kivijärve k. talusid külast välja viidi. Võrreldes Kivijärvega asub Altküla madalamal (heinamaade veeres). Vrd. *Altküla* Kir, VNg, Rak, SJn (osa Keremi külast).

Alt-Lepiku t. Trm Vadi (~ am.n. *Lepiku*, rahvakeelne paralleelnimi *Pukaniidi*).

Alt-Luti t. Äks Kõlluste. Vrd. Mäelt-Luti.

Alt-Meose Äks Raigastvere. Vt. Meose.

Altmetsa k. Lai. Väiketaludest koosnev küla metsas, end. Laiuse kihelkonna põhjatipus. 1834. a. revisjonis on toodud Altmetsa k. talud Tuimõisa k. all (s.-ü. 35:2, l. 49—54), 1858. a. L.-Tähkvere mõisa kaardil (f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a) ei ole märgitud veel külana, vaid üksiktaludena mõisa heinamaade ja metsa keskel. Küla am.n. on *Metsaküla*. Ka rahvakeelse paralleelnimena esineb *Metsaküla*, kuid tunduvalt harvemini kui *Altmetsa* (vrd. naaberküla *Altveski*). *Altmetsa* hm. Lai Tuimõisa (Tuimõisa k. talude hm. Altmetsa k. juures), Pal Ronivere (metsast laastatud hm.).

Altmäe t. Trm Adraku (~ rk. *Kaarli* ~ *Karupere*).

Alt-Nonni t. Äks Metsanuka. Vrd. Mäelt-Nonni.

Altnuka k. *altnuka* ~ *altnukk* ~ *altnurk* ~ *allnukk* Ksi 1752 *Altnurkast* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 20; 1759 *Altnurkast* ibid., lk. 195; 1798 *Alt-Nurkast* Mellin.

Altots Trm Kükita (küla metsapoolne osa, vn *Заречина*). *Altotsa* t. Trm Teadussaare; Lai Tähkvere, Villakvere.

Alt-Peedi Äks Õvi 1744 *Auf Reuter Hans Land Körtzi Peet* s.-ü. 211, l. 266; 1811 *Poedi Tönno* s.-ü. 163:5, l. 5; 1834 *Poedi* (2) s.-ü. 164:5, l. 12, 13. < in. *Peet* : *Peedu* ~ *Peet'* : *Peedi* Wied. Wb. Vrd. Mäelt-Peedi.

Alt-Pruuli t. MMg Kõrenduse (~ am.n *Pruuli*). Vrd. Mäelt-Pruuli.

Alt-Pursti t. Äks Pupastvere. Vt. Pursti.

Altrahva t. Trm Kõnnu, (*al'tra*) Tõnussaare; Ksi Jõune; *Altra omad* Trm Kasepää, (*õmad*) Kod Omedu (~ *Kalmuka*). *Altra saar* Kod Omedu (Altra t. hm. jõeharude vahel).

Alt-Raja t. Lai Alavere 1754 *Raa Marti Karel* (*Allawerrest*) f. 2434, n. 2, s.-ü. 1. l. 59; 1758 *Raja Ado* s.-ü. 238, l. 733 (Alt-Raja tõenäoliselt sellepärast, et Laiuse voorel asuvas Vilina külas on Raja t.).

Altraudtee männik Pal Nava (mets raudtee ääres).

Alt-Saare t. Äks Kokavälja. Vrd. Mäelt-Saare.

Altsauna *altsaana* ~ *altsaun* Lai Raaduvere (saunikukoht).

Alt-Seljamaa t., vt. Seljamaa.

Alt-Sepa t. Trm Kalma (külas on ka Sepa t.).

Altsoo hm. *altsoo* ~ *al'tso* Trm Iravere; Lai Eha, Kõola. *Altsoo mets* Ksi Pööra. Vrd. Alasoo.

Alttoa t. *alttua* ~ *altta* ~ *alttoa* Trm Iravere, Raja; Lai Mõisamaa, Paduvere; Äks Nõela, Sepa, Visusi; Ksi Jõune, Laeva, Tõrve; *Alttoa saun* Lai Raaduvere.

Alt-Tuisu Äks Lähte 1758 *Auf Lechte Tönno Land Tuiso Jürri, Tuiso Thomas* s.-ü. 239, l. 356; 1811 *Tuiso Thomas Sohn Thomas* s.-ü. 163:5, l. 20; 1834 *Tuiso* s.-ü. 164:5, l. 46. Vrd. Mäelt-Tuisu.

Altveski k. Lai. Hiline küla end. L.-Tähkvere m. veskist «all pool», s. t. metsa pool, vrd. Lai Tuimõisa 1834 *Allaweski* s.-ü. 35:2, l. 54. Altveski t. Lai Leedi (end. m. veski lähedal). Vrd. Alaveski.

Altvälja k. Lai. *Altvälja* t. Trm Kärasi, Vadi, vrd. (kirikuraamatus) 1775 *Altväljalt* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 10; Lai Võikvere, Pal Aruküla (~ am.n. *Kooli*); MMg Vahemiku.

Altvärava hm. Lai Päde.

Alumine: *Alumine hm.* Trm Kütametsa, Raadna; Kod Tedreküla, Pal Kallivere (vrd. Ülemine hm.). *Alumine mets* Pal Kallivere. *Alumine murd* (hm.) Trm Tõnisma. *Alumane mägi* Kod Künnapuu (põld). *Alumane nukk* Kod Assikvere (üksiktalud Assikvere külast põhja pool; vrd. Alumase välja talud). *Alumane raiasmik* Kod Assikvere (mets). *Alumane uulits* Kod Assikvere (külavahetee). *Alumane väli* Kod Haapsipea, Assikvere. *Alumase välja talud* Kod Assikvere (üksiktalud Assikvere külast põhja pool. Vrd. Alumane nukk). *Alumine üleoid* Kod Omedu (liivane madalik Peipsis Omedu küla kohal, Üleoidu sõrast kaugemal järves).

Alumiste t. Trm Enniksaare, Kaevussaare, Kütametsa, Muru, Paadenurme, Raadna, Ulvi. < *alumine* pl.g.

***Alustepõllu** Ksi 1411 *Allustenpolde* GU I 196. Vrd. *Mägistepõllu.

***Alu-** 1638 (Jõemõisa) *das dorff Allowall* (1 kalur, 1/8 adramaad) s.-ü. 128, l. 248.

***Ambjärve** Lai Vaimastvere m. 1599 *Wioska Ambior* P 112; 1624 *Die Mühle Ambia* (*Ruhekondische Wackke*) s.-ü. 131, l. 409; 1758 *Ambyjerwische* ~ *Ambijersche* (*Streu Länder*) s.-ü. 239, l. 896. Vrd. pn. *Amjerw* Kõola külas 1826. a. revisjonis (s.-ü. 34:6, l. 21) ja 1532. a. (Kärde mõisa piiride kirjeldamisel esinev) *Ampyarische Kuniwell* GU II 330. Kuigi 1599. a. revisjonis on * *Ambjärve* nimetatud külakeseks, elab seal ainult üks pere (mölder *Hans Wana*). Vt. Amme.

Amboja t. Trm Kõrve (~ am.n *Sillaotsa*). Vt. Amme.

Ambruse alekõrs (põld) Kod Omedu. < in. *Ambrus* Wied. Wb.

Ambuse t. Trm Teadussaare, Vilusi < pn. < ? *Ambruse.*

Amedi jõgi Pal Nõva, MMg Kaiavere (= Amme jõgi). *Amedi soo* Pal Nava (Amedi jõe soine kallas). *Ameti sild* Pal Ehavere (veskitamm ja sild üle Amme jõe). *Amedi* < ? *Amme tee*, vt. Kettunen EO 16, 339. On mõeldav, et üle Amme viiva tee (Amme tee) järgi hakati ka jõge kutsuma **Amme tee jõgi*, millest allegromuutuste tagajärjel kujunes välja lõpuks *Amedi.*

Ametimehe t. *ammetmehe* MMg Kaiavere (am.n., rk. *Otsuse* < pn.).

Amme jõgi Pal, MMg, Äks 1627 *Strom Amme Jeggi* s.-ü. 132, l. 82; 1839 *Ame* ja *Hamme Fl(uss)* Rücker. Jõe paralleelnimed: *Amedi, Ehavere, Igavere, Kadrina, Kaiavere, Metsaalune, Sompa* ja *Vasula jõgi. Ammeluha* mets MMg Pilpa. *Ammeluha* t. MMg Papiaru. Vrd. VMr *Ammemägi.* Nimele *Amme* võiksime kõlalise sarnasuse alusel võrdluseks tuua sm *ammen* ~ *amme* 'tõrs, tünn, kopp' (→ *ammentaa* 'ammutada'), oletades, et vastaval apellatiivil eesti keeles on olnud ka tähendusi, millest jõe nimi võis lähtuda (SKES I antakse eesti vasteks ? *anum* metat. < **ammun*). Võttes aga arvesse, et end. Vaimastvere mõisa revisjonilehtedes esineb nimi 1758 *Ambyjerwische* (*Streu Länder*), 1599 *Ambior*, tahaks etümoloogiliselt ühendada nimed *Amme* ja *Ambijärve* ja rekonstrueerida tüve **amben* : **ampi.* Kõne alla võiks tulla ka võrdlemine nimega *Ambla* 1253 *Ample* (Johansen EL 104), mille L. Kettunen (EO 86—87) rekonstrueerib küll kujul **Ampula* ja tuletab selle kahtlemisi apellatiivist *ambu-* 'Bogen' resp. oletatavast isikunimest **Ambo(i).*

Andi t. Äks Õvanurme 1758 *Auf Letze Johans Land Hanti Hinrich* s.-ü. 239, l. 463; 1811 *Andi Letti Jaak* s.-ü. 163:1, l. 11. Vrd. Kod Halliku 1758 *Auf Saddula Jaco Micks Land Andi Reino Pell* s.-ü. 239, l. 204; 1811 *Andi Reino Jaan* s.-ü. 23:12, l. 10; 1826 *Andi* s.-ü. 24:9, l. 12; Kod Pala 1782 *Andi Thomas* s.-ü. 23:3, l. 5; 1811 *Andi Thomasse Matz* s.-ü. 23:16, l. 4; 1816 *Andy* s.-ü. 24:6, l. 9. < in. *Ant: Andi*, vrd. *Andreas* ~ *Anton* Mägiste EI; *Hanti* (1567 *Tomas Hantipoike*) < *Andres*; *Ando* (vrd. sm kn. *Antio, Antia-la*) Stoebke OP 16, 19.

Andialekere Trm Kärasi (kõrgem koht metsas). < in. (vt. Andi) + *alekõrre.*

Andialune hm. Äks Raigastvere (hm. Andimetsa t. juures).

Andimetsa t. Äks Õvanurme. < in. Vt. Andi.

Andiniit Kod Pala. < in. Vt. Andi.

Andinõmm Kod Assikvere (mets Halliku külast põhja pool, Kääpa jõe ääres). Andioja Kod Halliku (suubub Kiisli jõkke Andinõmme lähedal). Tänapäeval puudub Halliku ümbruses *Andi* t., mille järgi oleks võidud nimetada nõmme ja oja. See esineb aga varasemal ajal Halliku m. talude hulgas. 1758 *Auf Saddula Jaco Micks Land Andi Reino Pell* s.-ü. 239, l. 204; 1811 *Andi Reino Jaan* s.-ü. 23:12, l. 10; 1826 *Andi* s.-ü. 24:9, l. 12. < in. Vt. Andi.

Andresaru t. MMg Alajõe (am.n. *Alajõe*). *Andresaru* hm. MMg Välgi. < in. Vt. Andrese.

Andrese t. *andresse* Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. *Andrese* talusid esineb tänapäeval õige rohkesti. Paljud neist on aga hilisemad talud, mida pole leida revisjonilehtedest. Esineb talu nimena ka hilisemates külades, nagu Lai Veneküla, Kod Luigemetsa jne. Näiteid revisjonilehtedest: Ksi Ruupa 1805 *Rupa Andresse Jahn* s.-ü. 121b, l. 55; 1811 *Andresse Jaan* ja *Andresse Andres* s.-ü. 29:4, l. 15, 16; 1816 3 Andrese talu s.-ü. 29:9, l. 19—21, samuti on 1826. a. revisjonis märgitud 3 Andrese t., tänapäeval 1 Andrese t.; Trm Maetsma 1811 *Jani Andres* s.-ü. 127:10, l. 2. Trm Mägise külas leiame revisjonidest kolm Mägise t., tänapäeval on aga *Mägise Ansu*, *Andrese* ja *Tagametsa*, vrd. 1816 *Mägise*, *Wirth Hans* s.-ü. 56:18, l. 9; 1858 *Mägise*, *Wirth Andres Körwe* s.-ü. 58:12, l. 4. Peremeeste nimena leiame *Andrest* juba varem, näit. Trm Koimula 1599 *Andrus Surialga* ja *Andrus Kieskel* P 108; 1601 *Andreas* s.-ü. 130, l. 220. < in. *Andres* Wied. Wb; Mägiste EI. *Andrese mägi* Äks Napu (mägi Andrese t. põllul).

Andrese-Mihkli t. (~ am.n. *Välja*) Trm Peebussaare (külas on ka Andrese t.).

Andresemurru Trm Raja (põld metsas). < in. Vt. Andrese.

Andreseoidu t. Lai Kaasiku (~ am.n. *Oidu*). *Andreseoit* Lai Kaasiku (lomp Andreseoidu t. põllul. Lombi nimi olevat tulnud sellest, et sellesse olevat uppunud mõisa karjus Andres). < in. Vt. Andrese.

Andressaare mets Lai Kaave. < in. Vt. Andrese.

Andressoni-Kastli t. Vt. Kastli.

Andri t. MMg Kõrenduse 1744 *Auf Andre Johans Land Andre Jürri* s.-ü. 211, l. 238; 1805 *Andre Jaan* s.-ü. 77a, l. 6a; 1826 *Andri* s.-ü. 42:2, l. 29 (talu ametlik nimi on *Andri*, rahvasuus kutsutakse hilisemate peremeeste järgi *Maasikmäe Eedi* ja *Maasikmäe Augusti*). < in. *Andri* < *Andrei* ~ *Andres*.

Andria t. Kod Sassukvere, vrd. 1805 *Andri Tönno* s.-ü. 41b, l. 3. < in. *Andrei* (vn g. *Андрея*).

Andruse alekõrs Kod Metsanurga (põld). < in. *Andrus* Wied. Wb.

Haneaed Kod Sääritsa (madal vesine põld ja karjamaa).

Haneküla *anekülä* ~ *anelinn* Kod Sääritsa (küla lõunapoolne osa, kus olid väikesed popsikohad).

Hanemärt *anemär't* (*lähme anemär''ti*) Kod Sepametsa (põld). Vrd. Wieselgren OB 176 *Hanemardi soo* (Gåsa-Mårtens kärr).

Anga-: *angakoppel* Trm Lohusuu. *Angatagune* Trm Tiirikoja (osa talu maadest). *Angataguse* hm. Trm Saare 1822 (Avinurme m. kaardil) *Anga Taggane* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. Vrd. VNg *Angamägi*. < *angas* : *a'nga* Sim, Avi, Trm; *aŋŋas* : *a'nga*, *a'ngas ˌaid* Lüg; *a'ngasaed* Iis 'laasimata puudest, hagudest aed; soeselg'; vrd. sm *hangas* : *-nkaan* 'veneen tulla l. hanka .... taivutettuun kasvavaan puuhun kiinnitetty karhun vipuansa; peuranpyyntiaita, rakennettu halki metsän puita peräkkäin kaataen ... SKES I.

Angerjalaas (hm.) *angerja laan* Äks Sootaga. < ? *anger|jas*, *-ja*, vt. Kettunen EO 47.

Angervaksa hm. Trm Vaiatu, Lai Pedasi, Kod Nautrasi.

Annamaa t. Äks Raigastvere, vrd. 1627 (Elistvere mõisas) *Hanna meggi* s.-ü. 132, l. 76; 1758 (Raigastvere) *Auf Annanecke Thomas halbes Land* s.-ü. 39, l. 460 (hilisemates revisjonides pole märgitud); Pal Nava, MMg Kudina < pn. Vrd. in. *Hann*, *-i*, *Hann*, *-u* Mägiste EI.

Annavitsa *an'navitsa omad* Trm Kasepää. Pere nimi olevat tulnud praeguse peremehe vanaisa hüüdnimest *an'navits* vn *Аннавич*. Vanaisa olevat olnud *an'na poeg*, kes koos venelastega *jä'rve p'üidnud*.

Anne t. Trm Linnanõmme. Vrd. Trm Näduvere 1758 *Auf Naddufer Matz Land Hanni Michel Maddis* s.-ü. 238, l. 840; 1795 *Anni Michli Jürri* s.-ü. 32:6, l. 46; 1811 *Anni Michli Jürri* s.-ü. 32:18, l. 19; Kod Lümati 1795

Anne Jani Michel s.-ü. 23:10, l. 33; 1811 *Anne Jaane Michele* s.-ü. 23:17, l. 15; Pal Mõisamaa 1811 *Ani Retsep Jaan* s.-ü. 56:8, l. 6; 1816 *Anni* s.-ü. 56:14, l. 10. Vt. Annoja.

Anne-Joosepi t. *annejospi* Trm Mõisaküla. Vt. Annoja.

Annoja *a'nnõja* Trm Kodassaare, *anne oja* Trm Tammispää 1695 *Annen oya* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 47. *Annoja* hm. Trm Kodassaare. *Anneoja* ~ *Annioja* hm. Trm Tammispää 1822 (Avinurme m. kaardil) *Anno Oja Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. Vrd. VJg *Annemäe* t., Rak, Ote *Annemägi*, Vil *Anne* hm., Rõn *Annelomp*. Nimede *Anne*, *Anne-* lähtekohaks võiks häälikuliselt sobida naise eesnimi *Ann*, *-e* ja muistne mehe eesnimi *Hann*, *-i*, *Anne* jne. (vt. Mägiste EI, Palli KK 59, lk. 601). On mõeldav, et looduslike väikevormide ja hiliste talude nimed, nagu *Annelomp* jne. võivad lähtuda naisenimest. Revisjonilehtedes esinevad *Anne* ~ *Anni* on kahtlemata kuulunud mehele.

Annuka t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg. Näiteid revisjonidest: Trm Lullikatku 1697 *Hannucko Ado* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 59; 1858 *Annoka Jaan* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Trm Jaama 1795 *Jako oder Annuka Tomas* s.-ü. 127:7, l. 15; 1834 *Annuka* s.-ü. 128:10, l. 15; Trm Kasepää 1758 *Hannuck Hans* s.-ü. 238, l. 849; 1795 *Annucke Teño* s.-ü. 32:6, l. 51; Pal Änkküla 1739 *Hannuka Hannus* f. 1739, n. 3, s.-ü. 1, l. 9; 1758 *Auf Aitacko Peters Land Hannucke Laur* s.-ü. 239, l. 109; 1782 *Hannuke Jaan* s.-ü. 56:4, l. 6; 1816 *Annucka* s.-ü. 56:16, l. 12. Vrd. Lai Kivijärve 1599 (*wardejem*) *Anuk* P 110. Käesolevas ühenduses võiks tähelepanu juhtida talu nimede muutumisele, näit. Lai Kodismaa 1795 *Tido Anoke* ja *Tido Annusse Juhann* s.-ü. 32:6, l. 15—16; 1811 *Tiedo Annuke* ja *Tiedo Annusse* s.-ü. 32:18, l. 7; 1824 *Tiedo Annoke*, *Tiedo* ja *Tiedo Pedo* s.-ü. 35:2, l. 14—17 (tänapäeval on külas *Annuka*, *Tüdu* ja *Peedu* talu); Pal Ronivere 1758 *Auf Karrista Hans Land Pedo Hannuck* s.-ü. 239, l. 115; 1782 *Pedo Hannucke Jürri* s.-ü. 56:4, l. 16; 1811 *Pedo Annuke Pertel* s.-ü. 56:10, l. 8; 1816 *Pedo* s.-ü. 56:16, l. 29. Tänapäeval puudub *Peedu* talu, küll on aga *Annuka* talu. < in. *Annok(as)*, *-a* ~ *Annuk(as)*, *-a*; *Hannok*, *-a* ~ *Hannuk*, *-a* Mägiste EI, Palli KK 59, lk. 603, Nissilä Vir. 51, lk. 353 e *Annuka* < sks; sm *Hannukka* < sks resp. oma nimi. *Annuk* on tuntud ka perekonnanimena (vrd. näit. Lai Kodismaa 1824 *Mart Annuk* s.-ü. 35:2, l. 17). Hilisemad talud on võinud oma nime saada just omaniku perekonnanimest, näit. Kod Päiksi jt. *Annuka mets* Kod Omedu (mets Annuka talu lähedal, talu kutsutakse ka *Annukametsa*). *Annuka mägi* Pal Änkküla (mägi Annuka t. lähedal). *Annuka soo* MMg Kaiavere (soo Kaiavere järve ja Ehavere k. vahel, vrd. Ehavere *Annuka* t.).

Annuse t. *annusse* Trm Rääbise, Lai Kantküla 1826 *Annusse* s.-ü. 34:2, l. 13; Lai Kirivere 1758 *Auf Wanna Hannus und Karre Marts Land Siemo Jürri* s.-ü. 238, l. 932; 1816 *Annusse Johan* s.-ü. 33:10, l. 10; Lai Kivijärve 1758 *Auf Kruger Ott und Cubjas Jürgens Land Hanso Hannusse Jaan* s.-ü. 238, l. 970; 1795 *Annusse Pertel* s.-ü. 32:2, l. 4; 1816 *Annuste* s.-ü. 33:3, l. 7; vrd. (Kivijärve) 1599 *Hanus* P 110; Lai Pedasi, Äks Võibla. < in. *Annos*, *-e* ~ *Annus*, *-e*; *Hannos*, *-e* ~ *Hannus*, *-e* Mägiste EI, vrd. Palli KK 59, lk. 601, 603; Rajandi RN 71. *Annus* on levinud ka perekonnanimena, mille järgi võidakse nimetada hilisemaid talusid (näit. MMg Lilu ~ am.n. *Aia* jne.).

Annusmaa hm. *annusma* Trm Näduvere. < in. Vt. Annuse.

Annussaare t. Äks Mullavere, vrd. Äks Visusi 1834 *Annusesaare* s.-ü. 165:3, l. 39. < in. Vt. Annuse.

Ansi t. Trm Torma, vrd. 1811 *Anso Thomas* s.-ü. 127:16, l. 4; 1826 *Hanso* s.-ü. 128:6, l. 10; Äks Raigastvere 1744 *Auf Kericko Jürgens Land Hansi Michel* s.-ü. 211, l. 359; 1758 *Auf Kericko Jürgens Land Hansi Jaack*; *Auf Hanso Jaacks Land Hansi Maddis* s.-ü. 239, l. 458—459; 1811 *Ansi*

Thoma Jaack, Ansi Niggul, Ansi Merdi Ado ja *Anso Rein* ~ *Hanso Rein* s.-ü. 163:1, l. 11—12. Tänapäeval on Raigastvere külas *an'tsi* ja *antsu* talu. Vrd. Kaa *Ansi* k., Urv *Ansi* as. < in. *Ants* (g. *Antsu* ~ *Antsi*) < sks *Hans* < *Johannes*, vt. Heintze DF 180; Stoebke OP 16 e *Antsi* < *Andreas*. Vrd. Hantsu.

Ansike(se) t. *an'sike* ~ *an'ske* Kod Rüütli (~ am.n. *Kõrtsi*), *an'tske* ~ *an'sike omad* Kod Raatvere (~ am.n. *Reinu*), *Ansikese* t. Äks Visusi (~ am.n. *Innu-Antsu*). < in. *Ants*. Vt. Ansi.

Antse t. *an'tse* Lai Altküla (~ am.n. *Antsu*).

(H)an(t)su t. *ansu* ~ *antsu* Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Väga levinud talunimi, millele sageli on liitunud sõna *rahva* resp. *-ra* < *rahva* : *ansura* ~ *ansura'hva*. Näiteid varasematest kirjapanekutest: Trm Võidivere 1758 *Auf Hannus Tiedts Land Hanso Tönno* s.-ü. 238, l. 1010; 1782 *Hantzo Tõnno* s.-ü. 127:6, l. 5; 1795 *Hanso Tenno* s.-ü. 127:9, l. 10; 1826 *Hanso Tõño* s.-ü. 128:7, l. 14 (tänapäeval *Antsu*); Trm Tõikvere 1782 *Hanso Tönno* s.-ü. 127:3, l. 10; 1795 *Hanso Tönno* s.-ü. 127:8, l. 16; 1816 *Anso Tönno* s.-ü. 127:21, l. 5 (tänapäeval *Antsu*); Lai Kodismaa 1758 *Auf Pello Hinrichs Land Hanso Reino Johann* s.-ü. 238, l. 825; 1795 *Hanso Reino Jurry* s.-ü. 32:6, l. 15; 1811 *Hanso Reino Jürry* s.-ü. 32:18, l. 16 (vrd. Kodismaal 1601 *Hans* ja *Leppik Hans* s.-ü. 130, l. 220; 1624 *Hans der Cubias* s.-ü. 131, l. 407); Kod Punikvere 1782 *Hanso Tönno Jurri* s.-ü. 23:4, l. 3; 1811 *Hanso Peter* s.-ü. 23:13, l. 6; 1826 *Hanso Jurry* s.-ü. 24:3, l. 12; Pal Änkküla 1739 *Hanso Tönno* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, l. 9; 1750 *Hanso Jürri* ibid. l. 116; 1758 *Auf Kurema Reins Land Jaani Hanso Jürri* s.-ü. 239, l. 109; 1782 *Hanso Jürry Tönno* s.-ü. 56:10, l. 3; 1811 *Anzo Jürry Tönno* s.-ü. 56:10, l. 3; 1816 *Anzo* s.-ü. 56:16, l. 9; 1834 *Anzo* s.-ü. 57:4, l. 9. Tähelepanu võiks juhtida veel järgmistele nimemuutustele: Kod Kirtsi 1816 *Kirtzi Anso (ein neues Gesinde)* s.-ü. 41:13, l. 40; 1826 *Kirtsi Anso* s.-ü. 42:4, l. 43. Tänapäeval on külas 2 talu, mille ametlikuks nimeks on *Antsu*, kutsutakse aga hilisemate peremeeste järgi *Märdi Kustavi* ja *Märdi Villemi*. Pal Kassinurme 1858 *Erma genant Hanso* s.-ü. 58:9, l. 5; 1826 *Erma* s.-ü. 56:21, l. 9; 1816 *Erma, Wirth Hans* s.-ü. 56:15, l. 5; 1811 *Herma Anso Herm, Sohn Hans Wirth* s.-ü. 56:9, l. 3; 1782 *Herma Hanso Herm* s.-ü. 56:3, l. 4. Tänapäeval *Hansu* t. (*ansura'hva*); Ksi Tammiku 1811 *Jõe Tõño Anso Jaan* s.-ü. 29:4, l. 7; 1816 *Jõe Anso* s.-ü. 29:9, l. 6; 1826 *Jõe Anso* s.-ü. 29:14, l. 9. Tänapäeval *Antsu* t. (*ansurahva*), am.n. *Jõe-Hansu*. Antsu alekõrs Kod Raatvere (Jurka t. põld). < in. *Hanss* ~ *Hants* ~ *Ants* Mägiste EI, vrd. Palli KK 59, lk. 601. Vrd. Antsi.

Antsu-Kaarli *antsu k'aarli omad* Trm Kasepää, vrd. 1795 *Hanso Andres* s.-ü. 32:6, l. 53; 1811 *Hanso Andres* s.-ü. 32:18, l. 23.

Antsu-Mardi t. Trm Koimula, vrd. 1795 *Torri Anso Mert* s.-ü. 32:6, l. 20; 1811 *Torri Anso Maert* s.-ü. 32:18, l. 8. Revisjonides mitu Tori talu, tänapäeval üks.

Antsurametsa t. Kod Omedu. Talu am.n. *Antsu*, kutsutakse *ansura* või *ansurametsa*. Talu olevat vanasti asunud metsa veeres (*ansuramets*), nüüd on mets maha võetud. *Antsura suursõra* Kod Omedu (liivane madalik Peipsi järves). Vt. (H)an(t)su.

Antsu-Tooma t. Pal Süvalepa (~ rk. ka *Kubja*) 1805 *Anso Thomas* s.-ü. 78a, l. 5; 1816 *Anso, Wirth Tomas* s.-ü. 41:11, l. 27; 1826 *Anso* s.-ü. 42:3, l. 20.

Anu hm. Ksi Kirikuvalla. < in. (? naisenimi) *Anu* ~ (? mehenimi) *Hanno* ~ *Hannu* Mägiste EI, vrd. Palli KK 59, lk. 601.

Anulagastik (hm.) Pal Kilbavere. Vt. Anu.

Anu-Tõnu t. Kod Rüütli (~ am.n. *Jõe* t.). Vt. Anu.

Aosilla k. *ausel'ja* ~ *'ausilla* ~ *ausilla* Trm. Varasemad kirjapanekud: a) 1696 *Aosillast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 37; 1697 *Aosildast* ibid., l. 59;

1758 *Hao Silla Andres* (*Streugesinde*) s.-ü. 238, l. 821; 1795 *Aosilla Jahn* s.-ü. 32:6, l. 7; 1811 *Aosilla Jaan* s.-ü. 32:18, l. 4; 1816 *Aosilla Jan* s.-ü. 33:7, l. 7; 1834 *Haosilla* s.-ü. 35:2, l. 9; b) 1773 *Aoseljast* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 89; 1775 *Auuselja* ibid., l. 91; 1779 *Haoselj.* ibid., l. 94; *Haoselja Toma Michel* (Koimulast) ibid., l. 95; 1785 *Haoselja* ibid., l. 99; 1786, 1790, 1791, 1793, 1795 *Haoselj.* ibid., l. 101, 106, 110, 112; 1798 *Hagaselge* Mellin; 1820 *Haoseljast An* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 189; 1860 *Haoselja* f. 1265, n. 1, s.-ü. 28, l. 53; 1866 *Aoselja* ATK. Vrd. Trm Lullikatku 1758 *Ahoselja Michel* s.-ü. 238, l. 842; 1697 aga *Aosilda Jürri* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 54 ja *Aosilla Jürri* ibid., l. 59; Trm Võtikvere 1795 *Haoselja Jaan* s.-ü. 32:12, l. 11. Vahelduse *-selja* ~ *-silla osas* vrd. SJn *Kõrgesilla* ja *Põdrasilla* t. 1839 *Kõrgeselga* ja *Põttraselja* Rücker. Üksikust suurtalust (veel 1834. a. revisjonis margitud taluna) kujunenud külake metsas Torma khk. kirdeosas. Tänapäeval esineb kohalike elanike keelepruugis nimi paralleelselt kujul *ausel'ja* ~ *ausilla* ~ *`au-*. Varasematest kirjapanekutest võime tähele panna järgmist. 1. Nimi esineb esmakordselt 17. saj. lõpul, teiseks komponendiks on *-silla*. 2. *-selja* tuleb esile 18. sajandil. 3. Neis kirjapanekuis, kus teiseks komponendiks on *-silla*, puudub enamasti (excl. 1758) sõnaalguline *h*, *-selja* puhul *h*-tavaliselt esineb. 4. *-silla* leiame enamasti revisjonilehtedest, *-selja* kirikuraamatuist. Olemasoleva materjali põhjal võime kokkuvõttes siiski ainult konstateerida, et nimest on vähemalt 18. sajandist alates esinenud kaks varianti. Nime esikomponendile on häälikuliselt kõige lähemaks vasteks *hagu*: *hao* (vrd. eriti 1798 *Hagaselge*), mis sobiks ka tähenduse poolest variandiga *ausilla*. Kuju *ausel'ja* etümologiseerimisel võiks arvesse tulla ka *ahu* (võimalik kuluvorm *au-*), eriti kui silmas pidada 1758. a. revisjonis Lullikatku külast märgitud nime *Ahoselja*. Metsa sees seljandikul asuva üksiktalu nimeks oleks tähenduse poolest hästi sobinud **Ahuselja*, vrd. R *ahu* 'kivine küngas; kõrgem (ja lagedam) koht metsas, heinamaal; väheviljakas põllumaa'; sm *aho* 'võssa kasvanud end. alemaa; noor mets jne.' SKES I.

Aoveski t. *auve`s'ki* Trm Rääbise 1805 *Haowesky Michel* s.-ü. 50d, l. 1; 1816 *Aowesky* s.-ü. 127:19, l. 10; 1826 *Aowesky* s.-ü. 128:2, l. 12. < *hagu* : *hao*, ? *Aho-*, vrd. Aosilla.

Hapumaa k., t. *apumua* Kod (endise Ranna mõisa kandimeeste kohad). Vrd. Krk *apu maa* 'külma põhjaga (allikane) põllumaa; üheaastane sööt', *jäe`ti apu maass e`ngäme.*

Hapurohu: *apuroho lomp*, *apuroho väli* Kod Raatvere. < Kod *apurohi* 'hapu oblikas'.

Haraka t. Kod Alasoo < pn., Pal Aruküla 1638 *Harrakas Jack* s.-ü. 128, l. 231; 1782 *Arraka Maddis* s.-ü. 56:2, l. 6; 1811 *Arraka* s.-ü. 56:8, l. 33; Pal Patjala (~ am.n. *Kahara*), Rohkuse. Vrd. Lai Jõgeva 1758 *Auf Harracka Jaans Land Wenne Rein* s.-ü. 238, l. 776; Äks Kukulinna 1805 *Arraka Johann* s.-ü. 26b, l. 41. < ln. resp. ? in., vrd. Mägiste EI *Harak(as)* (*Harakanβon*, *Harackenn*); 1530 *Mattis Harrack* TT 43. < *harakas*.

Harakoja Lai Päde. < *hara|kas*, *-ka*.

Ararati mägi (hm.) Kod Punikvere (~ *Sillamäe* hm.). < *Ararati mägi* (piiblist).

Aravuste soo Äks Pupastvere (külast lääne pool). Vrd. TMr *Aravuste* k., Äks Kärevere m. 1687 (kaardil mõisast läänes) *Kerrefers Arrawa Andres gräntzar* f. 1, n. 2, s.-ü. C IV 147. < ?

***Ard-** 1627 (Talkhof) *Arduwa* (k., $^1/_2$ adramaad) s.-ü. 132, l. 38. < ?

Argi t. MMg Vaidavere.

Ariva mets MMg Saare. < ? Vrd. pn. *Ariva*.

Harjakumägi Kod Haapsipea (mäel olevat vanasti olnud veski). Vrd. Krk *arjak* : *arjaku* 'kidur noor mets'; *kanaarjak* 'kanarbik'.

Harju t. Lai Endla (~ rk. *Harjukõrtsi*), Pedasi, Äks Saare. Vrd. Trm *Onodovere 1758 *Harjo Peter* s.-ü. 238, l. 1043; Pal Varbevere 1744 *Harjo Hans und Tönno Land* (*wüste*) s.-ü. 211, l. 8. < in. *Harjo* ~ *Harju* Mägiste EI resp. ln. (pärit Harjust, Harjumaalt).

Harjukõrtsi t. Lai Endla (~ am.n. *Harju*).

Aroldi t. MMg Lilo < pn. (~ am.n. *Kõrtsi*).

Arsti t. Pal Varbevere 1744 *Auf Arsti Märts land Arsti Tönno* s.-ü. 211, l. 9; 1758 *Auf Arsti Marts Land Pertli Jürri Tönnis* s.-ü. 239, l. 13; 1782 *Arsti Jani Mart*; *Arsti Jani Jaak*; *Arsti Hans*; *Arsti Tönno Mart*; *Arsti Jani Juhhan* s.-ü. 56:1, l. 4—5; 1811 *Arsti Johani Mert*; *Arsti, jetzt Seppa*; *Arsti Tönno* (*angegangen*); *Arsti Jahn* s.-ü. 56:7, l. 4—6; 1816 ainult üks *Arsti* (s.-ü. 56:13), samuti 1826. a. (s.-ü. 56:19). < ln., vrd. Pal, Krk, Plv, Har, Rõu *arst* 'külaarst, tark'.

***Aru** k. Lai 1411 *Arro* GU I 196; 1758 *Arroküll* s.-ü. 238, l. 953.

Aruküla Trm. Tänapäeval on küla nimi säilinud ainult kooli nimetusena: *Aruküla kool*. Küla ennast kutsutakse Jaama külaks. 1796 *Arrokül* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 15; 1835 *Arrokülla* f. 1265, n. 1., s.-ü. 3, l. 12; 1866 *Arroküll* ATK. Aruküla Pal (kaks samanimelist küla) a) end. Kaarepere vallas 1627 *Arrokülla* s.-ü. 132, l. 54; 1638 *Arrokylle* s.-ü. 128, l. 231; 1739 *Sur Arrokül* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Arrokülla* s.-ü. 239, l. 143; 1782 *Suur-Arroküll* s.-ü. 56:2, l. 4; b) end. Saare vallas 1472 *Arokull* GU I 436; 1585 *Arokula* ASK, l. 642; 1601 *Aruekull* s.-ü. 160, l. 150; 1739 *Weik Arrokül* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 10; 1758 *Arroküll* s.-ü. 238, l. 780. Viimase Aruküla lähedal on olnud karjamõis: 1758 *Arrohoff* s.-ü. 239, l. 1; *Arrohoffchen Hoflage* ibid., l. 14. Aru t. Rohkesti sellenimelisi talusid esineb kogu vaadeldaval alal. Revisjonides esineb nimi *Aru* üsna tagasihoidlikult: Lai Eristvere 1834 *Arro* s.-ü. 34:8, l. 16 (1811. a. revisjonis puudub); Lai Paduvere 1834 *Arro Hans* s.-ü. 34:10, l. 18; 1816 *Arro* s.-ü. 33:5, l. 17 (1795. a. revisjonis puudub); Pal Vassevere 1744 *Auf Mürra Hans und Thoma Hinrichs land Murra Hañuck und Arro Bertel* s.-ü. 211, l. 55; 1758 *Auf Mörra Hans Land Weya Annucka Michel und Arro Bertel* s.-ü. 239, l. 79; 1782 *Arro Pertli Annus* s.-ü. 56:6, l. 11; 1811 *Arro Pertly Jaan* s.-ü. 56:12, l. 14; Äks Äksi 1811 *Arro Hindrik* s.-ü. 163:13, l. 3; 1834 *Arro* s.-ü. 165:5, l. 9. Mitmed hilisemad *Aru* talud on nime saanud omaniku perekonnanimest, näit. Trm Söödi, Teadussaare, MMg Maljama jne. Vrd. Lai Eristvere 1834 *Arro* s.-ü. 34:8, l. 16; Lai Kivijärve 1758 *Auf Ustallo Niggolas Land Arro Jaani Ado* s.-ü. 238, l. 970; Lai Tirma 1805 *Arro Hanso Jürry* s.-ü. 43d, l. 1; Pal Änkküla 1744 *Auf Karrista Pells land Arro Rein* s.-ü. 211, l. 79; 1758 *Auf Tosso Rein... Land Aro Rein* s.-ü. 239, l. 108; 1782 *Arro Rein* s.-ü. 56:4, l. 5; 1816 *Arro* s.-ü. 56:16, l. 9; Nis *Aruküla* LCD *Arhukylæ*, 1566 *Arrekull*, 1570 *Arwekulla*, 1620 *Arrokylle*, 1686 *Arro* Johansen EL 317. *Aru* on väga levinud küla ja talu nimena kogu Eesti territooriumil (vrd. ÜAN 112—115). *Aruküla järv* Pal Aruküla (*Arujärv* EJN); *Aruküla mägi* Pal Aruküla; *Aruküla soo* Pal Aruküla. Niihästi külade kui ka talude nime *Aru* võime tõenäoliselt ühendada apellatiiviga *aru* (Wied. Wb. 'fruchtbares, trocken gelegenes Land, trockene Wiese'), vrd. Johansen EL 281, 317, Kettunen EO 328—329. Tähelepanu võiks juhtida vaid 1601. a. esinevale kirjapanekule *Aruekull* (vrd. Nis Aruküla 1570 *Aruekulla*), kus on (nii ühel kui ka teisel juhul) tõenäoliselt tegemist ainult märkimisviisi hälbega (vrd. Kettunen EO 329), sest nii varasemates kui ka hilisemates kirjapanekutes esineb järjekindlalt *Arro* ~ *Aro*. Hilisemate talunimede puhul võib kõne alla tulla ka apellatiiv *haru* (vrd. Trm Tuulavere *kaks aru talu teela'hkme pial*).

Aru hm. Trm, Kod, MMg, Ksi. Nimi esineb kõrgematel, kuivematel heinamaadel, mõnigi kord ka lihtsalt iseloomustava määratlusena apellatiivses tähenduses.

Arualekere t. Trm Jaaguvälja. < *aru* + *alekõrs*. Vt. Alekõrre.
Arualune hm. Trm Näduvere.
Arudi t. Lai Kivijärve 1758 *Auf Ustallo Niggolas Land Arro Jaani Ado* s.-ü. 238, l. 970; 1795 *Arro Jahni Mart* s.-ü. 32:3, l. 4; 1805 *Arro Ado Mert* s.-ü. 45d, l. 1. < *Aru-Mardi*.
Arujõgi Trm Kasepää (~ *Külavahe jõgi*, *Ramani jõgi*; *aru eenämatest tuleb läbi*), Ksi Pööraküla.
Arukaasiku t. Lai Paduvere.
Aruksaare t. MMg Pataste < pn. (~ am.n. *Pajulombi*). Vrd. Pal Varbevere 1826 pn. *Arroksar* s.-ü. 56:19, l. 4.
Aruküla, vt. Aru.
Arulomp MMg Kaitsemõisa.
Arumetsa t. Lai Paduvere. *Arumets(a)* Trm Võtikvere, Lai Mõisamaa, Kod Haavakivi, Kogri (metsatukk põllul või mõnel kõrgemal kohal). Vrd. Hää, Vil *Arumetsa* k.
Arumäe t. Trm Ulvi < pn., Kod Lahepera (~ rk. *Raabu* < pn.).
Aruniidi t. Kod Passiküla, Torila.
Arunõmme t. Lai Paduvere.
Aruorg Pal Patjala (madalam koht heinamaal).
Aruotsa t. Trm Vadi. *Aruotsa* hm. Trm Lullikatku, Näduvere.
Arupoolt hm. (*aru p'oole eenamalle*) MMg Kaiavere.
***Arusaar** Lai 1758 (Laiuse lossile kuulunud *Streuland*) *Arrosaar Mattis Land* (*wüste*) s.-ü. 238, l. 741.
Arusoo t. MMg Kassema < pn. *Arusoo* hm. Ksi Pööra.
Arutaguse hm. Äks Äksi.
***Aruvald** Kod Pala 1758 *Auf Arrowald Tönnis Land Otza Laur*, *Auf Fischer Arroweld Johanns Land Sarwicko Jaak*; *Auf frei Bauer Arrowald Johanns Land Wabbadicko Tonnis* s.-ü. 238, l. 1190. < ? in. Kirjapanekuis esineb *Aruvald* lisanimena, võides olla oma päritolult isikunimi. *vald* : *valla* on mitmes teadaolevas muistses isikunimes teiseks komponendiks (vt. Roos KK 61, lk. 347—348). Tähenduslikust küljest poleks võimatu ka käesolevat nime lisada sellesse sarja, ühendades nime esimese komponendi apellatiiviga *aru* 'mõistus', sm *arvo* 'väärtus, tähtsus, aukartus jne.', vps *arv* 'hind', vdj *arvo* 'mõistus' SKES I.
Aruvälja t. Trm Maetsma, Äks Kärevere, Ksi Kaave. *Aruväli* Trm Aosilla (põld karjamaade ja heinamaade keskel).
Harvaku soo MMg Kaiavere (soine hm. ja võsastik Raigastvere ja Kaiavere järve vahel). Vrd. *arvik*, *-u* 'üksik, harv' Khk, Muh, Käi; 'harv, hõre mets' Vän; 'kuiv kase- või lepahagu' Kod; *arvikult* 'harva, vähe' Mar, HMd, Hag; *harvakult* 'harva, hõredalt' Rõu, Se.
Harvassaar *arvassaar* Lai Endla (soosaar). < (*harv-*) *harva* + *saar* (? 'hõreda metsaga soosaar').
Arveti t. Kod Mäkaste. < in. *Arved* ~ *Arvet*, vt. Rajandi RN 32.
Assaku t. Äks Pupastvere; vrd. Kärkna m. 1736 *Assako Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 57. *Assaku murd* Äks Pupastvere (Assaku t. hm. metsas). Vt. Assikvere.
Assikvere k. as'sikvere Kod 1585 *Assiguer* LM, s.-ü. 71, l. 36; 1627 *Hasigfehr* s.-ü. 132, l. 64; 1638 *Aßiwer* s.-ü. 128, l. 241; 1684 *Assikfer* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1723 *Aßikf.* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 63; 1758 *Assickfer* s.-ü. 239, l. 194; 1805 *Assikfer* s.-ü. 36a, l. 2. L. Kettunen (EO 303) on võrdluseks toonud Soome kohanime *Asikkala* ja perekonnanime *Asikainen*. *Assaka* käsitlemisel väidab ta, et tõenäoliselt on esinenud eesnimi **Assakka*, **Assukka* (või **Asakka*, **Asukka*, **Asikka*), tuues seejuures võrdluseks ka *Assikvere* (EO 57). On võimalik, et 1736. a. esinev lisanimi *Assako* on pärit isikunimest (vt. Assaku). Kuna lõpu *-vere* ees esineb üsna sageli isikunimi, võiks ka *Assikvere* esikomponendi tuletada isikunimest, kuigi meil pole tuua otsest vastet isikunimede hulgast. Võrdluseks võiks veel esitada eesnimed, nagu *Aso*, *Asu*, *Asso*, *Hasso* (Mägiste

EI), *Asse* (Palli KK 59, lk. 602), *Asse*, *Asso* (Stoebke OP 17) ja kohanime Jür *Assaka* LCD *Assuncauæ*, 1384 *Assenkaye*, 1391 *Assienkaywe*, 1640 *Assacka* (Johansen EL 322). Stoebke peab isikunimesid *Asse*, *Asso* germaani laenudeks (< *Azo*, *Azzo*, *Azzi*). Vrd. ka sks *Asico*, *Asica*, *Asuca* Förstemann AN 102.

Astuvere t. MMg Savikoja < pn. Vrd. Rõn *Astuvere* k.

Asuniku t. Trm Kolgavälja (~ am.n. *Saare*), Mustametsa (~ am.n. *Põhjala*), *Soldativälja* (~ am.n. *Aruvälja*).

Asuri t. Äks Võibla. < ?

Ati t. Ksi Pikknurme. Vrd. *att* ~ *ätt* 'isa, vanaisa'; in. *Att* : *Ati* Mägiste EI, *Aty* (e) *Mart Atyβon* Stoebke OP 17.

Haudemurru *'audemurru* Lai Eristvere (küngas põllul, kust vanasti olevat paasi võetud). < *haud* : *haua* 'auk; sügav koht jões, meres; kalm', pl. g.

Haudemäe t. *'audemä* Kod Nõva (~ *Sepa* < pn.); MMg Kusma. *Haudemägi* Kod Koosa, MMg Pataste. Vrd. *Haudemägi* VJg, Iis, SJn, Ran; *Haudema* (kink) SJn. Vt. Haudemurru.

Haudesoo *audesuu* Kod Haavakivi. Vt. Haudemurru.

Haudoja *'audoja* Ksi Väänikvere (sealsamas on ka hiline *Haudoja* t.). < *haud* : *haua* 'sügav koht jões' (? pl.g. **Haudeoja* > *Haudoja*).

Augumägi MMg Saarjärve.

Augusti t. Trm Raja. < in., vt. Rajandi RN 33.

Haukamägi *au'kamägi* MMg Tootsi. Vrd. *haugas* : *hauka* 'kull, röövlind' Plv, Rõu, Vas, Räp, Se. Vt. ka Haukemäe.

Haukemäe t. Trm Tõreda 1834 *Haukamäe* s.-ü. 35:2, l. 60. Kui 1834. a. kirjapanek on täpne, tuleks nimi ühendada apellatiiviga *haugas* : *hauka*, mis kohalikus murdes tänapäeval esineb vaid liitsõnas *au'kapask* 'liivase, savise, vesise põhjaga kehv (põllu-)maa', vt. Mäger EL 192. Võiks oletada, et nimi on hiljem ühendusse viidud üldiselt tuntud sõnaga *auk* : *augu* (pl.g.). Vrd. ka Wied. Wb. *haugas*, g. *hauka* 'buschig, strauchig'.

Aukemägi Kod Sepa, Ksi Kaatvere (keelejuhid iseloomustasid mäge kui aukudega mäge). < *auk* : *augu* (pl.g.), vrd. ka Haukemäe t.

Aukeväli Kod Sepa (põld, kus asub Aukemägi).

Aukheinamaa *au'keenam* Lai Tirma (heinamaal mitu auku ja lohku).

Aunassaare t. Trm Vadi. < (*aun:*) *auna*.

Ausi t. Ksi Tõrve (rk. ka *aus'i mõis*), tänapäeval Ausi sovhoos. Vrd. Ksi Pikknurme 1744 *Auf Austin Jaan... Land Austi Matzi Märti Hans* s.-ü. 211, l. 471; 1758 *Auf Austi Jaans Land Austi Hans* s.-ü. 239, l. 582; Ksi Saduküla 1811 *Ausa Hanso Mert*, *Aussa Jack* ja *Aussa Jaan* s.-ü. 29:5, l. 5; 1816 *Ausi* ja *Ausa* (2) s.-ü. 29:10, l. 6; 1826 *Ausi* ja *Ausa* (2) s.-ü. 29:15, l. 7. *Ausi* < ? *Austi* < *Austin* < ? *Augustinus* resp. *Ausi* < ? *Austi* < *Austa*, vt. Heintze DF 106.

Avijõgi Trm Laurissaare (= Avinurme jõgi), Lohusuu. < *haug* : *havi*, vrd. Lai, Trm *avi* (~ *aug*) : *avi*.

Aviküla Trm. Kalmaküla lõunapoolset osa kutsutavat Avikülaks sellepärast, et seal olevat paljudel elanikel perekonnanimeks *Aug*.

Avinurme k., m., v. Trm 1599 *Awinorma* P 120; 1601 *Abinorm* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Awinorm* s.-ü. 131, lk. 410; 1686 *Awinormhoff* f. 308, nr. 2., s.-ü. 3; 1695 *Avinorm* ibid., s.-ü. 346, l. 48; 1758 *Awwinorm* s.-ü. 238, l. 1048; 1866 *Awwinorm* (m.) ATK. On võimalik, nagu osutab L. Kettunen (EO 270—271), et nime *Avinurme* kujunemise lähtekohaks on jõe nimi *Avijõgi* (= Avinurme jõgi). Ka muistsete eesnimede hulgast leiame *(H)avi* (vt. Roos KK 61, lk. 347), mis võiks olla esimeseks komponendiks kohanimes *Avinurme*.

***Baumgarti** Pal Aruküla 1782 *Baumgarti Jürri* s.-ü. 56:2, l. 6; 1805 *Baumgarti Tönnis* s.-ü. 4d, l. 1; 1834 *Baumgarti* s.-ü. 57:2, l. 29. < sks *Baumgarten*.

Ebru t. *'eebru* Kod Luigemetsa < pn.

***Edru** Kod Moku 1758 *Auf Feldte Michels Land Eddro Jaan* s.-ü. 238, l. 1187; Kod Pala 1782 *Eddro Jürry* s.-ü. 23:3, l. 8; 1841 *Eddro Jürry* s.-ü. 23:16, l. 10; 1826 *Eddro* s.-ü. 24:13, l. 22; 1755 (meetrikas) *Oksa metsast Edder Maddise S. Ado* f. 1256, n. 2, s.-ü. 2, lk. 36. Vrd. Koe *Edru* k. < ?

Eedi t. MMg Pataste (~ am.n. *Saburi*, peremehe eesnimi *Eduard*).

Eerese t. *eeresse* Kod Mäkaste < pn., MMg Ruskavere (~ am.n. *Nõmme*) 1816 *Nömme, ein neues Gesinde* s.-ü. 41:13, l. 16; talu järgi ka *Eerese järv* ja *Eerese kaasik*. Vrd. Wied. Wb. *Eers, Eersu* 'männl. Name'.

Eeri t. MMg Kudina (~ *Rätsepa*, peremehe nimi *Erich Rätsep*, am.n. *Erika*).

Eeriku t. Lai Lõpe 1758 *Ericko Rein* s.-ü. 238, l. 736; 1795 *Ehricko Johanni Mart* (*Lostreiber*) s.-ü. 32:5, l. 75; Lai Pedasi 1795 *Polake Erick* s.-ü. 32:6, l. 34; 1811 *Polake Erichs Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 14; 1834 *Pohla Eriko* s.-ü. 35:2, l. 40; Lai Sootaga 1758 *Ericko Johann* s.-ü. 238, l. 750; 1795 *Eriko Jürri* s.-ü. 32:5, l. 34; 1826 *Eriko* s.-ü. 34:2, l. 24; Pal Kassinurme, Toovere; Äks Saadjärve, Ksi Laasme. < in. *Eerik* Wied. Wb., Rajandi RN 57.

Eerikvere k. Pal 1519 *Ertver* GU II 176; 1585 *Erykwer* ASK, l. 641; 1601 *Erykwer* s.-ü. 130, l. 67; 1627 *Erigfehr* s.-ü. 132, l. 60; 1638 *Erigfer* s.-ü. 128, l. 234; 1739 *Erikfer* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 9; 1758 *Erickfer* s.-ü. 239, l. 41; 1805 *Erickfer* s.-ü. 5d, l. 1. L. Kettunen (EO 297) *Eerikvere* < in. *Eerik* < rts *Erik* (> sm *Eerikki*), vrd. ka Vilkuna ON; Veske *-were* lk. 22 (*Eerikvere* < *Eerik*). Kui L. Kettuneni poolt esitatud etümoloogia peab paika, viitab käesolev kohanimi sellele, et *Eerik* võiks olla üsna vana laennimi. Tähelepanu tahaks aga juhtida selle eesnime suhteliselt tagasihoidlikule esinemisele Harju- ja Järvamaa vakuraamatutes 16. saj. (ainult Harjumaal ühel korral), vt. H. Palli KK 59, lk. 603. Ka J. Mägiste (EI) on nime *Eerik* leidnud ainult kirikuraamatutest.

Eesalekõrre t. *eesalekkere* Trm Sälliksaare.

Eesmõistu t., vt. Mõistu.

Ees-Mäetaguse t., vt. Mäetaguse.

Eessaare t. Trm Adraku (~ am.n. *Sookanna*).

Eestheinamaa Lai Painküla.

Eestsaare t. Äks Mõisaküla. Vrd. Tagast-Saare.

Eestvaas (hm.) Lai Jõgeva. Vt. Vaasu.

Eevamurd (hm.) Ksi Jõune. < ? in. *Eeva*.

Eevassaare (mets) Lai Kaave. < in. *Eeva*.

Eha k. Lai. *Eha* t. Trm Maetsma, Äks Kärevere, Ksi Altnurga (hiliste talude am.n.).

Ehamaa *ehama* ~ *ihama* Äks Kärevere (endine luhavahi koht Emajõe ääres) 1687 *Ehamanit* f. 1, n. 2, s.-ü. C IV 147. Vrd. Ehavere.

Ehavere k. Pal 1519 *Ehfer* GU II 176; 1601 *Egefer* s.-ü. 130, l. 149; 1627 *Ehafehr* s.-ü. 132, l. 60; 1638 *Ehafer* s.-ü. 128, l. 233; 1739 *Ehafer* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, l. 10; 1744 *Ehafer* s.-ü. 211, l. 32. *Ehavere jõgi* (= Amme jõgi); *Ehavere mägi* Pal Ehavere.
Kettunen (EO 298) *Ehavere* < *eha*. Häälikuliselt sobib kohanime esimese komponendi vasteks *eha*. Raske oleks aga tänapäeval aru saada tähenduslikust seosest nime ja apellatiivi vahel. Võiks oletada, et vaheastmeks on isikunime funktsioonides esinev *eha*.

Eide t. *eede* Kod Toru < pn. Vrd. Kod Alasoo 1758 *Auf Pucke Reins Land Eide Jürri* s.-ü. 238, l. 1127; 1816 *Eido* s.-ü. 24:1, l. 23; 1826 *Eido* s.-ü. 24:8, l. 21. Vrd. in. *Eido* (*Jan Ejtopoik*) Mägiste EI; Võn *Eide* k.

Heina t. *eena* ~ *eina* Trm Mõisaküla, Kod Küti, MMg Vaidavere, Ksi Hirveaia < pn.

Heinaalekere põld Trm Alekere.

Heinamaasoo Ksi Soo (soine hm.).

Heinamurru t. Trm Paadenurme.

Heinara(hva) t. *eenärä* Kod Kiisli. *Heinara oja* Kod Kiisli (talu järgi).

***Heinasoo mets** 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil Aosillast põhja pool) *Eina soo Möts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Heinassaar Lai Endla (järves), MMg Pedassaare (Kaiu järves), Tindimuru (metsaga piiratud hm.). *Heinassaare* t. MMg Vanassaare.

Heinavahi t. Trm Jõemetsa, Tuulavere; Pal Rahivere, Äks Soe.

Heinjärve t. Pal Ehavere.

Eismeli t. Kod Kantküla < pn. (~ *Aabrami-Vidriku*).

Hekitee MMg Aruküla (puiestee Saare järve ääres).

Eksi t. MMg Uhmardu < pn. (~ am.n. *Kogri*).

Elevandi t. Kod Moku < pn., Nautrasi, Omedu < pn.

Elgassaar (hm.) Lai Koidu. < ? *elgas* : *el'ka* (el'kja) R, L, K 'hele, ere'.

Elia t. Trm Näduvere 1758 *Auf Naddofer Hannes Land Elia Ado* s.-ü. 238, l. 840; 1795 *Buschwächter Elia Tomas* s.-ü. 32:6, l. 48; 1811 *Buschwächter Elias Thomas* s.-ü. 32:18, l. 20; Trm Lullikatku, Ookatku; Lai Pedasi 1811 *Seppa Anso Joseps Gesinde, jezt Wirth Elias* s.-ü. 32:18, l. 16; 1834 *Seppa Elia* s.-ü. 35:2, l. 43; Lai Eristvere, Kod Savimetsa. Vrd. Trm Koimula 1782 *Keppa Elias* s.-ü. 127:6, l. 3; 1816 *Ellia* s.-ü. 127:27, l. 2; Trm Võtikvere 1795 *Elia Andres* s.-ü. 32:12, l. 3; Pal Ehavere 1816 *Elia* s.-ü. 56:17, l. 35. < in. *Eeljas* Wied. Wb; *Eeljas, Eljas* Rajandi RN 81.

Elia-Jakupi t. Trm Tõnisma.

Elissoni t. MMg Kudina, Kulmuvere. < pn.

Elistvere k. *el'i'svere* Äks 1443 *Elstever* GU I 290; 1517 *Elstffer* GU II 138; 1518, 1524, 1530 *Elstever* GU II 166, 237, 298; 1541 *Elstfer* GU II 557; 1592 *Elesthwer* AZ, l. 54; 1592 *Helsteuer* LM, s.-ü. 80, l. 222a; 1611 *Elestuer* LM, s.-ü. 90, l. 82; 1627 *Elstfehr oder Alten Herman Wrangels hoff* s.-ü. 132, l. 72; 1686 *Elstfer* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1702 *Elstfer* ibid., s.-ü. 5; 1758 *Ellestfer* s.-ü. 239, l. 433. *Elistvere jõgi*; *Elistvere järv* (~ *Kurujärv, Vahejärv, *Wrangi Jerw*); *Elistvere soo* Äks Elistvere. L. Kettunen (EO 299) toob võrdluseks nimed Koe *Ellavere*, Lai *Ellakvere* ja Kaa *Elliste* ~ *Eliste* t. ning in. *Elli*, sm kn. *Ellilä*.

Arvestades varasemaid kirjapanekuid saame nimele teatud lähtevormiks rekonstrueerida **El(l)iste* + *veere* ~ *El(l)este* + *veere*, mille tüveks tuletuslike elementide eraldamise järel jääks **El(l)i* ~ **El(l)e*. Seda võiks võrrelda esikomponentidega nimedes Lai *Ellakvere* k., Koe *Ellavere* k., JJn *Ellivere* k. (kohalikus murdes ka *äl'livere*), samuti aga Äks Saadjärve 1638 *Ello Tieth, Ello Bartell, Ello Hanß* s.-ü. 128, l. 222; Kod Lahepera 1826 pn. *Ellisahr* s.-ü. 24:8, l. 36; Rak Tõrma *Ellemägi* (mägi). Vrd. ka Stoebke OP 18 *Ello* (e) (1312, nuntius des Öselschen Volkes); *Elo(i)* (lv) *Jane Elonpoy*, 1564; Stoebcke OP 152 *Ello* ~ *Elo(i)* < germ, vrd.? sks *Ello, Elli*.

Ellaksoo hm. Lai Altküla. < ? + *soo*, vrd. Ellakvere.

Ellakvere k. Lai 1599 *Eliakwer* P 130; 1601 *Eligagwer* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Illackfer* s.-ü. 131, l. 412; 1739 *Ellacfer* f. 2434, n. 3, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Ellackfer* s.-ü. 238, l. 777.

L. Kettunen (EO 297) < in. nagu *Villak-*, vt. Villakvere. Tuletuslike elementide eraldamise järel jääb tüveks *Ella-*, mida võime võrrelda nimedega Koe *Ella-vere* (1564 *Elleuer*), Äks Saadjärve 1638 *Ello Tieth* jne. (vt. Elistvere). Lähtevormina võiksime olemasolevate materjalide alusel arvestada kuju *Ella-* resp. (1599 ja 1601. a. kirjapanekuid silmas pidades ka) **Elja-* > *Ella-*, vrd. **Viljak-* > *Villak-*.

Elluoja Trm Raja. < ? in. *Hell, -u*. Vrd. ka Äks Saadjärve 1638 *Ello Tieth* s.-ü. 128, l. 222; Stoebke OP 18 *Ello* (1312, nuntius des Öselschen Volkes).

Ellussaar Kod Tähema (Soosaar Kargaja k. lähedal, rahvatraditsiooni järgi

olevat seal vanasti olnud elanikud, mida tõestavat kaevuasemed). Vrd. Elluoja.

***Helmete** Trm Koimula 1599 *Helmuth* P 108; 1758 *Auf Helmette Tonno Hans Land Torri Hannusse Hans*; *Auf Karppa Jürri Land Helmetti Andres* s.-ü. 238, l. 826—827; 1795 *Helmitte Mert* s.-ü. 32:6, l. 17; 1811 *Helmitte Maerts Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 8; Trm Lullikatku 1758 *Auf Santi Hans Land Helmete Jaan* s.-ü. 238, l. 842; Trm Ookatku 1758 *Helmette Micks Land* s.-ü. 238, l. 830; Trm Mustvee 1624 *Helmet* s.-ü. 131, l. 413. < ? sks *Helmet* Heintze DF 165. ? Vrd. *Helme* 1440 *Helmed*, 1480 *Helmede*, 1474 *Helmode* Kettunen EO 127; Juu *Helda* LCD *Helmet*, 1452 *Helmede*, 1494 *Hellmede*, 1586 *Helmedt*, 1694 *Helmeth* Johansen EL 354.

Elmiku t. MMg Kaiavere 1744 *Auf Hellmicko Thomas land Helmicko Jaan* s.-ü. 211, l. 243; 1811 *Elmiko Hindrich* s.-ü. 41:2, l. 20; 1816 *Elmiko* s.-ü. 41:10, l. 33; 1839 *Elmiko* Rücker; MMg Tootsi. Vrd. MMg Kõrenduse 1811 *Auf Elmiko Tomas Land Merdi Jürry* s.-ü. 41:2, l. 24; MMg Pataste 1816 *Elmiko* s.-ü. 41:10, l. 18; MMg 1585 *Helmik* (k.) ASK, l. 637; 1601 *helmik* s.-ü. 130, l. 53. < in. *Helmik, -u* (*Helmeke*) Mägiste EI; vrd. sks *Helmcke*; *Helmich* Heintze DF 165; sm *Helmikka* < sks *Helmichis*, *Helmeke* Nissilä SN 154. *Elmiku* hm., mets Äks Napu, vrd. 1826 *Elmiko* (t.) s.-ü. 163:15, l. 14.

Elujõgi MMg Särje (magistraalkraav Viidu metsas). < ? *elu* ~ ? *ellu*. Vt. Elluoja.

Eluoja t. Äks Õvanurme. Vrd. Elujõgi, Elluoja.

Emajõgi 1224 *Emaioga* UB I 66; 1234 *fluminis Emihoch* UB VI 8; 1377 *in der Embeken* UB III 332; 1388 *Embecke* GU I 134; 1411 *Emeyokke* GU I 196; 1417 *Embeke* GU I 208; 1524 *Embdebecke* Bfl. I, lk. 493. Vrd. 1687 (hm. Emajõe ääres) *Wanna Emmanit* f. 1, n. 2, s.-ü. C IV 147; Se *Pihkva Imäjõgi* (= Veliikaja). < *ema* + *jõgi* 'suur jõgi, peajõgi', vrd. Wied. Wb. *ema-koht* 'Stromstelle im Flusse'; Tür *jõe ema* 'jõe keskkoht', Khk, Kir, Tor, Trm, Kod, Plt, Pil *ema(k)raav* 'magistraalkraav, kuhu suubuvad harukraavid'; Kod *ema* 'kõige sügavam koht järves, jões'. Vrd. ka Tilk Vir. 10, lk. 85—86; Tunkelo, ibid., lk. 87.

Embu Lai Painküla 1758 *Auf Dietrich und Tursa Johanns Land Embo Jaack* s.-ü. 238, l. 789; 1795 *Embo Tönnis* s.-ü. 32:1, l. 15; 1811 *Embo Märt* s.-ü. 32:13, l. 7; 1834 *Embo* s.-ü. 34:8, l. 22; Lai Eristvere 1758 *Auf Embo Pauls Land Must Jürri* s.-ü. 238, l. 785. < in., Mägiste EI *Hembo* (16. saj. *Hempo*, sm *Hemppa*); Stoebke OP 20 *Hempo* (e) 1539, *Hempo Jurgen* 1536.

Endeli haud Lai Endla. Sügavam koht Endla järves, kuhu olevat Endel ära uppunud.

Endla k. *e'ndla* Lai 1411 *Ennele* GU I 197; 1599 *Endla* P 113; 1605 *Hendlia* LM, s.-ü. 80, l. 705; 1624 *Endla* s.-ü. 131, l. 409; 1739 *Endla* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Endla* s.-ü. 238, l. 894. *Endla järv* Lai 1532 *in der Endellschen see*; *bisz an die Endelsche jerwsolle* GU II 329—330. L. Kettunen (EO 87) **Ennolan* (< in. *Enno*) > **Enla* > *Endla*. L. Kettunen on arvestanud ainult 1411. a. kirjapanekut *Ennele* ja sellele toetudes esitanud oma etümoloogia (vrd. aga juba 1532 *Endell-*). Tõenäolisemana näib 1411. a. *Ennele* arvata ülesmärkijast lähtunud variandiks. Usutavasti võime nime jagada tüveks *End* + sufiksiks *-la*. Tüvele ei leidnud laitmatult usutavat vastet. Vrd. in. *Endi* ~ *Endo* ~ *Endu* < ? *Heinrich* Rajandi RN 54; sm *Hentto, Henttu* (= ? Heinrich) Forsman PN 80 (Forsman on toonud küll ka apellatiivsed vasted: *hentto* ja *henttu*).

Endla esineb mitmel pool hiliste talude ametliku nimena (näit. MMg Kaiavere, Äks Koogi, Visusi jne.) < in. *Endel* Rajandi RN 54.

Engeni t. Äks Saadjärve < pn. (~ am.n. *Vahuri*).

Engvälja t. Äks Soe (~ rk. *Õnnvälja*). Vt. Onnvälja.

Enni t. Trm Laekannu. < in. *Henn*, g. *Henni* (*Enn*) Wied. Wb., *Henn*, *-i* Mägiste EI, sks *Henne*, *Henn* < *Johannes* Heintze DF 180.

Enniksaare k. *än'niksaare* Trm 1758 *Hennicksaar* ~ *Ennicksaar* s.-ü. 238, l. 1071—1072; 18. saj. *Hannicksahr* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1811 *Eningsar* s.-ü. 127:10, l. 6; 1816 *Enningsar* s.-ü. 127:18, l. 12; 1834 *Añiksaar* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 29; 1866 *Enigsaar* ATK. < in. *Hennik*, *-u* (15. saj. *Hennick*, *Henneck*, *Henneke* jne.) Mägiste EI. Vrd. ka Mar *Ennikvere*, mis L. Kettuneni (EO 317, 345) arvates on võib-olla ühendatav isikunimega **Enikkoi* või **(H)ennikka*, **(H)ennikke* > *Henno*. L. Kettunen peab võimalikuks, et nimerühma *Henno* jne. taga võib peituda muistne isikunimi, mis on kokku langenud laennimega *Hennicke* jne. Vrd. aga sm *Hännikkä* < sks, vt. Nissilä, Vir. 51, lk. 355.

Enningu t. MMg Papiaru < pn., vrd. sks *Henning* Heintze DF 155.

Ennu t. Kod (ka *enno* ~ *eno*), Pal, MMg (*enu*), Ksi. Näiteid revisjonidest: Pal Ronivere 1758 *Auf Karrista Thomas Land Enno Jürri* s.-ü. 239, l. 115; 1782 *Enno Reino Pertel* s.-ü. 56:4, l. 17; 1811 *Enno Reino Pertel* s.-ü. 56:10, l. 8; 1816 *Enno* s.-ü. 56:16, l. 28; MMg Kõrenduse 1758 *Auf Andri Johans Land Micko Enno Mart* s.-ü. 239, l. 314; 1811 *Mikko Enno Michel* s.-ü. 41:2, l. 24; 1816 *Enno* s.-ü. 41:10, l. 44; Kod Pällu (~ am.n. *Sadula*) 1811 *Saddula Enno Sohn Jaak* s.-ü. 23:12, l. 11; 1816 *Saddula* s.-ü. 24:2, l. 17. Hilisematel taludel nimi *Ennu* võib olla pärit ka perekonnanimest, näit. Kod Moku, MMg Vara. < in. *Enn*, *-u*; *Enno*, *Ennu* (1255 *Enne*); *Henn*, *-u* Mägiste EI; *Enno* < *Heinrich* Rajandi RN 55.

Ennu-Aadu t. Kod Sooküla.

Ennu-Jaani t. Kod Kiisli.

Ennurahva t. *ennora'hva* ~ *ennora* ~ *enora* Kod Pala (~ am.n. *Kupja*).

Ennuri t. *ennori* Kod Assikvere (~ am.n. *Ennu*); *Ennuri varve* Kod Assikvere (Ennuri talule kuulunud noor mets). < ? *Ennu-Jüri*.

Ensel *e'nsel* Ksi Puurmani (saareke Pedja jões Puurmani pargi kohal). < sks *Insel* 'saar'.

Epleri t. MMg Särje < pn. (~ am.n. *Vanakubja*).

Epu t. *epura* Trm Saare. < in., Mägiste EI *Ep|p*, *-u*, *Hepp*. *-u* (vrd. Wied. Wb. *hepp*, *-a* 'leicht, flüchtig, munter'). Vrd. ka sks *Ebo*, *Heppo*, *Hepp* Förstemann AN 356.

Era hm. Trm Rehessaare. Vrd. Kod *erä* 'põllulapp, kuhu sulane võis endale vilja külvata'.

Erala k. Äks 1582 *Erlo* SbGEG 22, lk. 47; 1585 *Eral* ASK, l. 633; 1725 *Errale* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 6; 1744 *Erla* s.-ü. 211, l. 271; 1758 *Erla* ~ *Errola* s.-ü. 239, l. 357. *Erala soo* Äks Sootaga (soine hm. Erala k. lähedal). Lähtudes oletusest, et *-la* antud nimes on tuletussufiks, võiksime tüve *Era-* võrrelda esikomponendiga nimedes Kan *Erastvere* (*Era-st-vere*) ja Lai *Eristvere* (*Eri-st-vere*), samuti ka apellatiiviga *era* ja soome perekonnanimega *Eronen*. Nimede *Erala* ja *Erastvere* alusel võiksime ehitada rea: *Erala* < *Era* > *Erane* > *Eraste* > *Erastvere*. Vt. ka Eristvere.

Eristvere k. *erisvere* ~ *eristvere* Lai 1601 *Eristwer* s.-ü. 130, l. 158; 1603 *Erestuer* LM, s.-ü. 80, l. 656; 1624 *Erristfer* s.-ü. 131, l. 412; 1695 *Hehrisferkylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 25; 1739 *Herristfer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Erristfer* s.-ü. 238, l. 783. L. Kettunen on nime käsitlemisel (EO 297) võrdluseks toonud apellatiivid *heris*, *-e* 'Schelm, Bube', *eris*, *-e* 'Glut' ja *eri*, *era*. Nime saame jagada osisteks *Eri* + *st* + *vere*. Esikomponendi *Eri-* käsitlemisel peame silmas pidama ka Kan *Erastvere* k. M. Veske (*-were* 29) ühendab viimase pl. genitiiviga sõnast *erane*, mis pärisnimena funktsioneerides olevat tähendanud 'eraldi elavad, asuvad'. Elemendile *Era-* (*Era-st-vere*, *Era-la*) ~ *Eri-* (*Eri-st-vere*) saame üldsõnavarast vasteks tuua ainult *era* ~ *eri*. Vrd. levikut murretes: 1) *era* Rei, Tor, Hlj, Kod, Ksi, M, T, V; 2) *eri* S, K, R. Vt. ka Erala.

Herneale t. Ksi Tõrve.

***Hernealekõrre** Trm 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil Aosilla lähedal) *Erne Allekörre* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b.

Hernemaa Trm Kiisa (küngas metsas), Metsara (hm.). Vrd. VNg *Hernemäe* (küngas heinamaal).

Hernemurd Ksi Jõune (hm. metsas).

Esimene lodu Kod Kokora (madal hm.).

***Esku** Kod Alasoo 1758 *Auf Jesko Land Eckeme Janus* s.-ü. 238, l. 1128; 1782 *Esko Tönno Mik* s.-ü. 23:1, l. 19; Kod Lahe 1758 *Auf Lahhe Tonnis Land Esko Jürri* s.-ü. 238, l. 1123; 1782 *Esko Jürri* s.-ü. 23:1, l. 26; 1811 *Esko Tomas* s.-ü. 23:11, l. 20; 1826 *Esko* s.-ü. 24:8, l. 39. Vrd. sm in. *Esko* < skand *Eskil* Vilkuna ON.

Eti t. Trm Rääbise 1758 *Auf Konge Reins Land Etti Michel* s.-ü. 238, l. 1033; 1816 *Etti* s.-ü. 127:19, l. 10; 1826 *Etti* (pn. *Ett*) s.-ü. 128:2, l. 11; MMg Virtsa < pn. < ? Vrd. Kod *Eti* (naise nimi); sks *Etich* Bach DP 121; *Edo, Etto, Eto* Förstemann AN 369.

Everti t. MMg Pataste < pn.

Idlase k. *'iidlase* ~ *'iiglase* MMg. Rahvatraditsioonis seostatakse küla nimi sõnaga *hiiglane*. Külas olevat elanud vanasti suured mehed. Idlase t. MMg Idlase, vrd. MMg Kusma 1744 *Auf Tamewelja Marts land Ihlasse Jaan* s.-ü. 211, l. 177; 1758 *Auf Ustallo Thomas Land Hidlasse Jaan* s.-ü. 239, l. 226; MMg Vara 1811 *Idlasse* s.-ü. 41:7, l. 22. Vrd. Lai Jõgeva 1624 *Idlane* (*ein wirscher Pauer*) s.-ü. 131, l. 411; Lai Lõpe 1758 *Auf Idla Jürri Land Micko Mart*; *Auf Idla Matz Land Cubja Tönno* s.-ü. 238, l. 735, 737; Lai Vilina 1758 *Idla Marts Land* (*wüste*) s.-ü. 238, l. 745. < *hiidlane* 'Hiiumaa elanik', vrd. ka *hiiglane*, Tor *'iidlane* 'hiiglane', VJg *'iiglane* 'hiidlane'.

***Igajärv** 1627 *Igga Jerwe* (*höret 3 theile. Alß Kudin, Kersell undt Ludenhoff*) s.-ü. 132, l. 42. < *iga* + *järv*, vrd. Igavere.

Igavere k. MMg 1220 *Igeteveri* HLC 175; 1355 *Ikaver* Bfl. I 41; 1465 *hoff to Ykaver, mole to Ykaver, dorpp to Ykaver* GU I 383; 1479 *Ekavere* GU I 493; 1518 *Icaver* ~ *Yckaver* GU II 161, 166; 1524 *Ickaver* GU II 238; 1531 *Iggefer* GU II 309; 1541 *Ikafer* GU II 556; 1592 *Igauer* LM, s.-ü. 80, l. 224; 1627 *Iggafehr* s.-ü. 132, l. 74; 1638 *Igafer* s.-ü. 128, l. 219; 1695 *Iggaferkylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 40; 1758 *Iggafer* s.-ü. 239, l. 451. *Igavere jõgi* (= Amme jõgi). Vrd. HJn *Igavere* k. 1283 *Ykevere*, 1356 *Yckauere*, 1454 *Ikkeveer*, 1493 *Ickever* Johansen EL 602; Kam *Igavere* k., Muh *Igaküla*. L. Kettunen (EO 281, 301) on nime esikomponendi ühendanud sõnaga *iga* : *ea*, sm *ikä*, mis olevat esinenud isikunimena. < in., vrd. Johansen EL 602 *Icko*, *Icke*; Stoebke OP 25 *Yga* (e), *Iga* (lv), 1564 *Hans Igapoy*. Vrd. ka liitsõnaliste nimede esikomponenti, näit. *Igalemb*, *Igameel* Mägiste EI. Kui 1220. a. kirjapanekus *Igeteveri* pole tegemist lihtsalt juhusliku eksimusega, võiks selle esikomponenti võrrelda isikunimedega lv *Ygade*, *Igate*, *Igett*, *Iggatt*; e *Igate*, *Ikade*; sm *Ykato* (Stoebke OP 25—28), mille lähtevormina on Stoebke andnud ***Ikattu*** (Stoebke OP 122). Sel juhul tuleks eeldada, et hilisem *Igavere* on tekkinud lühenemise tulemusena või on see pärit paralleelnimest, mille aluseks on olnud in. ***Ika***.

Ihamaa, vt. Ehamaa.

Ihnatimägi MMg Ruskavere (mäekene põldudel). < ? in. vn *Игнат*, vrd. Kalima SS 65.

Ihualasti hm. Äks Sepa.

Iida t. MMg Pataste (hiline asunikutalu, kutsutakse perenaise eesnimega, am.n. *Lassi*).

Hiiealune hm. *iialune* Lai Reastvere (metsaäärne hm. Pedja jõe ääres). Vt. Hiitemägi.

Hiiekivi Kod Kose (umbes 4-meetrise läbimõõduga kivi põllul). Vt. Hiitemägi.

Hiire t. Lai Lehtmetsa, MMg Igavere < pn., Äks Kärevere 1834 *Ihre* (pn. *Ihr*) s.-ü. 164:4, l. 25. Vrd. Äks Visusi 1744 *Auf Andris Johanns land Ihre Peter Hans* s.-ü. 211, l. 377. < *hiir, -e.*

Hiireaugu t. Äks Laastiku (metsavaht), Metsanuka. *Hiireaugu* hm. Äks Saadjärve (Hiireaugu metsavahi lähedal).

Iisaku t. Lai Ellakvere 1795 *Junkro Juhan* s.-ü. 32:1, l. 57; 1811 *Junkro Isak Pertel* s.-ü. 32:13, l. 20; 1816 *Isako* s.-ü. 33:1, l. 34; Lai Eristvere (~ am.n. *Jaagu*); Pal Nava, Ksi Laasme. *Iisaku allikad* Lai Eristvere (allikad Iisaku t. lähedal). *Iisaku jõgi* (= Tammiku jõgi) Ksi Laasme (< *Iisaku* t.). < in. *Iisak* Rajandi RN 80.

Hiite Kod Assikvere (kaasik Hiitemäel). Vt. Hiitemägi.

Hiitemägi Kod Assikvere (suhteliselt kõrge mägi Assikvere k. põldudel, mäel on väike kaasik *Hiite*). < *hiis* : *hiie* (pl.g.) *hiis* esineb väga rohkesti looduslike vormide nimedes, näit. *Hiie* hm. VNg; *Hiiealune* Rak (põld), Hlj (hm.), Lüg (karjamaa), Vil (mägi); *Hiielepik* Rak (mets), Vai (mets); *Hiiemägi* ~ *Hiiemäe* VMr (mägi), Kad (mägi), Rak (mägi), VJg (mägi), VNg (mägi), Lüg (põld, mägi), SJn (mägi), Kam (mägi); *Hiiesoo* Lüg jne.; vdj *isimäči*. Apellatiivina esineb *hiis* : *hiie* meie sõnavarakogude andmeil üsna tagasihoidlikult: Kse, Tõs, Vän 'muistne ohverdamiskoht'; Juu, Kod 'mingi (metsa)vaim', VMr, VJg, Lüg 'suur mets'.

Hiiu t. Ksi Kirikuvalla 1816 *Juntsi oder Hio Ewert* s.-ü. 29:7, l. 4; 1834 *Hio* s.-ü. 30:2, l. 7. < *hiid* : *hiiu*.

Ilise t. *il'isse* Äks Mullavere 1811 *Ellise* s.-ü. 163:11, l. 16; 1834 *Illise* s.-ü. 165:3, l. 23. < in., Wied. Wb. *Illis*, g. *Illise*; Rajandi RN 80 *Illis* < vn *Ilja*.

Illamägi (= Illasoo mägi) Kod Assikvere; *Illamäe soo* (= Illasoo) Kod Assikvere. Vt. Illasoo.

Illasoo Kod Assikvere; *Illasoo mägi* Kod Assikvere (mägi Illasoo lähedal). Vrd. Kuu *ill* : *illu* 'küps murakas', sm *hilla* 'kypsä suomuurain', krj (lüüdi) *hiλ* 'lakka; kypsä suomuurain', vps. *hil(-ad)* 'marjoista, leivästä ym. tehty seos' SKES I.

***Ilma** Kod Lahe 1758 *Auf Unditsch Henno Land Ilmatenno Peedo* s.-ü. 238, l. 1124; 1782 *Ilma Tönno Mick* s.-ü. 23:1, l. 25; 1811 *Ilma Tönno Mik* s.-ü. 23:11, l. 21. < in., vrd. krj *Ilmov* (16. saj.); (liitsõnaliste nimede esikomponendid) *Ilmalembi*, *Ilmedoywo*, *Ylmetoyuy*, *Ylmewalde* Stoebke OP 30.

Ilmjärv Pal Nava, Äks Sudiste. Vanasti oli järve lähedal ka Ilmjärve kõrts ja Ilmjärve (karja)mõis: 1582 *Ilmerf* SbGEG 22, lk. 46; 1627 *Illm Jerw* ja (*Krugsteten*) *Illm Jerwe* s.-ü. 132, l. 42, 72; 1638 *Illem dorff* (milles elab ainult kõrtsmik) s.-ü. 128, l. 227; 1695 *Illmfer siòò* ja *Ilmferkrogh* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 22; 1740 *Ilmjerw* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, l. 20; 1758 (*Seen*) *Ilmjerw* ja (*Hoflagen*) *Ilmjerw* s.-ü. 239, l. 233, 412; 1826 *Ilmjerw Krug* s.-ü. 42:3, l. 43. Vrd. Ote *Ilmjärve* v., SJn *Ilmassaare* t. < *ilm* : *ilma* + *järv*.

Ilvese t. *ilvesse* Trm, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Enamasti on see perekonnanimest kujunenud talu nimi, näit. Trm Piilsi 1811 *Jaco Mert* s.-ü. 127:10, l. 13; 1816 *Jaco Mart* s.-ü. 127:18, l. 25; 1834 *Mert Ilwes* (*Jaaks Sohn*), tänapäeval Ilvese t. jne. Erandiks on Ksi Alaveski *Ilvese* t. 1758 *Auf Ilwes Siems Land Tischler Mattis mit Ilwes Hans*; *Auf Illusse Hans und Andres Land Ilwesse Ado* s.-ü. 239, l. 561—62, vrd. Ksi (meetrika) 1755 *Ilwesse perredest* (*Ilwesse Hans, Tislere Maddisse n., Wahtriko Ado*) f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 32; 1759 *Ilwesselt* ibid., lk. 47; 1767 *Ilwesselt* ibid., lk. 207; Ksi Mäända 1816 *Ilwesse* (2) s.-ü. 29:9, l. 25—26.

Imukvere k., m., as. *imukvere* ~ *immukvere* Pal 1408 *Ymmovere* GU I 191; 1684 *Immofer By* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1741 *Immukfer* f. 1261, n. 3,

s.-ü. 1, l. 23; 1758 *Immofer* s.-ü. 239, l. 1—2; 1839 *Immofer* Rücker. *Imukvere oja* Pal Kallivere (ojake, mis voolab Imukverest läbi Verioja). Vrd. Sim *Imukvere* k.

L. Kettunen (EO 298) < in. **Immukka*, **Immo(i)*, vrd. sm pn. *Immo(i)nen*. Meil on teada muistne eesnimi *Immo* ~ *Immi* (vt. Roos KK 61, lk. 345; Stoebke OP 31—32), sm *Immo* (Forsman PN 86), millega paralleelselt võis esineda ka **Immokka*. Et varasemais kirjapanekuis esineb ka **Im(m)uvere*, võiks kõne alla tulla võimalus, et *-k-* on analoogia teel kandunud tüvve hiljem selliste nimede eeskujul, nagu *Ellakvere*, *Assikvere*, *Sassukvere*, *Võikvere* jne. Kuna aga nimi on tuntud ka mujal, näib analoogia rakendamine olevat ebausutav. Stoebke (OP 153) peab isikunimesid e *Imme* ~ *Ymmy* ~ *Immo*, sm *Immo* laennimedeks (< sks). Vrd. Förstemann AN 775—777 *Ymmo*, *Imo*, *Imoco*, *Imuka*.

Hindriku t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Näiteid revisjonidest: Trm Kärasi 1811 *Jurry Hindricko Michel* s.-ü. 127:10, l. 10; 1816 *Indriko Abram* s.-ü. 127:18, l. 20; Lai Palupere 1795 *Hindriko Mart* s.-ü. 32:5, l. 28; 1826 *Hindriko* s.-ü. 34:2, l. 22; Lai Tirma 1758 *Auf Matze Marts Land Jurri Hinrich* s.-ü. 238, l. 951; 1795 *Jurry Hindrik* s.-ü. 32:3, l. 23; 1816 *Hindriko* s.-ü. 33:4, l. 7; Ksi Tõrve 1744 *Auf Terwe Michels land Törwe Hinrich* s.-ü. 211, l. 451; 1758 *Auf Terwe Michels Land Hindricko Ado* s.-ü. 239, l. 558; 1811 *Hindriko Jaan* s.-ü. 29:4, l. 11; 1816 *Hindricko* s.-ü. 29:9, l. 13. < in. *Hindrik*, Mägiste EI; Palli KK 59, lk. 603.

Hindriko-Anso t. Ksi Jõune (~ rk. *Nõmme*) 1805 *Hindriko Hanso Mats* s.-ü. 118a, l. 4; 1811 *Hindrik Andres* s.-ü. 29:1, l. 13; 1816 *Hindriko, Wirth Hans, Matz Sohn* s.-ü. 29:6, l. 19; 1826 *Indriko Matzy* s.-ü. 29:11, l. 28.

Hindu t. Lai Kivijärve 1758 *Auf Jurri Marts Land Hindo Michel* s.-ü. 238, l. 968; 1795 *Hindo Matz* s.-ü. 32:2, l. 3; 1816 *Indo* s.-ü. 33:3, l. 3; Lai Kodismaa 1758 *Auf Hinto Jurgens Land Kreusse Hannus* s.-ü. 238, l. 824; 1795 *Jurga Hindo Hans* s.-ü. 32:6, l. 14; 1811 *Jurka Hindo Hans* s.-ü. 32:18, l. 6; MMg Ruskavere, Äks Pupastvere, vrd. 1811 *Kusma Jürry, Kusma Hindt, Kusma Johann* s.-ü. 163:5, l. 14—15; 1834 *Kusma* (3) s.-ü. 164:5, l. 34—36 (tänapäeval I Kuusma t.); Äks Raigastvere 1805 *Indo Johann* s.-ü. 23a, l. 4; 1811 *Hinto Juhhan* s.-ü. 163:1, l. 12. Vrd. Trm Ookatku 1696 *Hinto Jahni* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 22; 1758 *Auf Ohokattko Hintz Land Hinto Mardi Rein* s.-ü. 238, l. 829; 1811 *Hindo Mardi Rein* ja *Hindo Jacob Elias* s.-ü. 32:18, l. 11; MMg Vara 1758 *Auf Hinto Jürri Land Hindo Peter* s.-ü. 239, l. 221; 1816 *Indo* s.-ü. 41:7, l. 6. < in. *Hint* : *Hindu*, Mägiste EI; Palli KK 59, lk. 601, 603.

Indumägi Lai Tuimõisa (mägi küla põldudel, *Hindu* t. puudub külas). < ? in. *Hint* : *Hindu*.

Ingli t. MMg Kaiavere. Külas on kaks Ingli t., nende eristamiseks lisatakse peremehe eesnimi: *Ingli Aadami* ja *Ingli Kaarli* 1744 *Auf Pick Engli Peetz land Engli Laur* s.-ü. 211, l. 240; 1758 (*Streu Länder*) *Auf Pucki Engele Peets Land Ingly Jürri* s.-ü. 239, l. 317; 1811 *Ingli Jaan* s.-ü. 41:2, l. 21; 1816 *Ingli* s.-ü. 41:10, l. 37; vrd. Elistvere m. 1627 (? üksiktalu) *Ingy* ($^1/_2$ adramaad) s.-ü. 132, l. 76; Alatskivi m. (? üksiktalu) *Ingla* ($^1/_4$ adramaad) s.-ü. 132, l. 89. Perekonnanimest tuletatud rahvakeelse nimena esineb *Ingli* hilisematel taludel: Kod Küti, MMg Kaitsemõisa, Kõrenduse, Pataste. *Ingli mets* MMg Kaiavere (Ingli talule kuulunud mets). Võrdluseks toodagu häälikuliselt lähedasi kohanimesid: Noa *Ingküla*, Juu *Ingliste* m., as. (P. Johanseni järgi mõisa nimi on pärit omaniku perekonnanimest *Engdes*, vt. EL 647), Vän *Ingliste* k., Kei Knoobuse varasem nimi **Engla* (> **Ingla*) LCD *Engæl*, 1335 *Engele*, 1586 *Engela* jne. (Johansen EL 335). Viimase käsitlemisel toob L. Kettunen (EO 71) võrdluseks soome pn. *Inki-nen*.

Oletusena olgu esitatud järgmised võimalused: 1. Nimi oli algselt *la*-sufiksiga tuletatud nimesid tüvest **Eng-* ~ ? *Ing-* (vrd. Äks Elistvere 1627 *Ingy*), mis võib-olla oli seoses ka külanimega **Engla*. Arvestades, et eP *en* > *in*, eL *en* ≡, võime nii saadud tüve võrrelda toponüümiga TMr *Engevere*. Et *la*-lõpulised nimed talude nimedena pole vaadeldaval alal tänapäeval levinud, võidi tajuda *l*-i tüvve kuuluvana ja võib-olla mõne kõlaliselt lähedase apellatiivi mõjul (näit. *ingel*) hakata nime tarvitama *i*-tüvelisena.
2. Tüveks oli **Engel* ~ **Ingel* (? vrd. *Ingliste*).
3. < in., vrd. sks *Angilo*, *Engilo*, *Ingilo* Förstemann AN 90.

Inglialune hm. MMg Kaiavere (heinamaa Ingli t. lähedal).

Innakesa Ksi Tõrve (mets). < *ind* : *inna* + *kesa*, *ind* : *inna* ~ *inn* : *inni* 'kiim' esineb tänapäeval ainult saarte murdes, vrd. sm *into*, *inta* 'halu; kiima; (noidan) hurmostila; viha, kiukku', lv *Inda* 'pahuus' SKES I. Vrd. sm. *Kiimakallio*, *Kiimalahti* jne. (appellat. *kiima* 'soidin' on varsin yleinen paikannimistössämme, missä se on tyypillinen soiden, kallioiden ja kankaiden nimitys) Nissilä VP 183.

Innassoo hm. Lai Teilma 1406 *hoyeslach*, *gheheten Unnensoo* GU I 188; *Unnensoo* lugeda *Ünnensoo*, identne tänapäeva *Innassooga*, vt. GU II 910. I n n a s s o o t. Lai Saksamaa (väiketalu, endine Kivijärve mõisa kandikoht Innassoo veeres). Vt. Innakesa.

Hinnu t. Trm Lagedi (< pn.), Maetsma; Lai Mõisamaa 1795 *Hinno Tönn* s.-ü. 32:1, l. 32; 1811 *Hinno Tenno* s.-ü. 32:13, l. 14; 1816 *Hinno* s.-ü. 33:1, l. 23. < in. *Hinn*, *-u* (16. saj. *Hynno*) Mägiste EI.

Innu-Antsu t. Äks Visusi (~ rk. *Ansikese*) 1758 *Auf Teppicko Märts Land Hinno Hanso Mart* s.-ü. 239, l. 424; 1811 *Hanso Ino* s.-ü. 163:11, l. 12; 1834 *Inno Hanso* s.-ü. 165:3, l. 11.

Iravere k. Trm 1408 *Yrevere* GU I 191; 1599 *Irawer* P 118; 1601 *Irawer* s.-ü. 130, l. 221; 1619 *Irawer* LM, s.-ü. 90, l. 49a—50; 1624 *Irrafer* s.-ü. 131, l. 408; 1697 *Irraferrast* (elat.) f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 53; 1758 *Irrafer* s.-ü. 238, l. 742; 1866 *Irrafer* ATK. L. Kettunen (EO 297) on nime ühendanud isikunimega *Ira*, *Iru* (vrd. ka *irama*, *irisema* 'winseln', sm *iristä*, **Iroi*, nagu sm *Itko(i)* ja *itkeä* 'weinen'). Vrd. Lai Reastvere 1624 *Irranick Matz* (*ist von Paacz Kloster*) s.-ü. 131, l. 414. Nagu varasemad kirjapanekud osutavad, pole nime häälikulises küljes toimunud olulisi muutusi. Kohanimedest ja apellatiividest võiksime häälikulise sarnasuse alusel võrdluseks esitada järgmist: Kaa *Irase* k. (Jõe *Iru* k. on kahtlemata teist algupära, vrd. LCD *Hirwæ*, 1359 *Hirwe* jne. Johansen EL 364); Krk, Ote *ira* 'erk, peru (hobune); kiimaline, tragi', Ote *iratsemb* (< ? *irane*) 'kiimalisem'; Krk *iran* : *irane* 'vilets vili', vrd. ka verb *irama* 'irisema' KJn, Puh, Plv, Har, Se. Kui toodud tüved tõepoolest on seostatavad käsitletava kohanimega, jääb hämaraks tähenduslik seos pärisnime ja üldnime vahel. Kohanime *Irase* alusel võiksime tuletada sugunime **Irane*, mis omakorda võiks olla tuletis isikunimest **Ira*.

Irdanukk *irdanukk* ~ *irdanuka* t. Ksi Ruupa 1909 *Matsi oder Irtanurka* Rich. I 628. Vrd. sm *irta* : *irralla(an)*, krj *iral* 'ulkopuolella', vps *erdaʌ*, *irdaʌ* 'ulkona', *ird* 'ulkopuoli' SKES I. Vrd. SJn *Irdama* t.

Irsisoo Lai Leedi. < ?

Hirveaia k. Ksi.

Isakolk Trm Raadna (hm.). < *isa* + *kolk* 'nurk, kõrvaline koht', vrd. eriti Trm *kolk* : *kolga* 'kõrvaline nurk; põllu- või heinamaasopp metsade vahel, jõe taga'.

***Isotamme** Lai Päde 1795 *Issotamme Rein* s.-ü. 32:10, l. 57. < *iso* + *tamm*, vrd. in. *Tamm* Roos KK 61, lk. 347; *Iso-*, vrd. sm *iso* 'suur' < *isä* SKES I; Emm, Käi, Rei, Phl *isu* 'äike'. Vrd. pn. *Isotamm*.

Issaku t. MMg Alajõe. < in. < *Iisak*.

Itilaastik (hm.) Lai Kurista. Vrd. sm *itti* : *itin* 'väsende, vareIse' Lönnrot SRS; *itikka* 'hyttynen, sääski, hyönteinen; (murt.) lampaat ja vuohet; nautakarja', vdj *itik* 'hyönteinen, toukka, mato', e (Kuu) *itikad* 'pienet, puolikasvuiset hailit, joita saadaan nuotalla kalastettaessa' SKES I.

***Iva** Lai Sadala 1758 *Auf Iwo Tonno Land Iwo Ademe Mart* s.-ü. 238, l. 831; 1795 *Iwa Adami Merth* s.-ü. 32:6, l. 22; 1811 *Iwa Adami Maerts Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 9; 1834 *Iwa* s.-ü. 32:5, l. 26. < ln., vrd. *iva*.

Ivani t. *iivani* ~ *ivani* Trm Jaama 1758 *Auf Kicka Maddi Land Iwan Rein* s.-ü. 288, l. 1044; 1782 *Iwani Rein* s.-ü. 127:4, l. 10; 1795 *Iwani Rein* s.-ü. 127:7, l. 16; 1834 *Iwani* s.-ü. 128:10, l. 16; Lai Kaude 1795 *Simo Reino Iwanni Jackob* s.-ü. 32:2, l. 6; 1816 *Iwanni* s.-ü. 33:3, l. 11; MMg Jõusa, vrd. (Igavere) 1805 *Iwani Andres*, *Iwani Hans* s.-ü. 23a, l. 5; Äks Puhtaleiva 1805 *Iwanni Jurry* s.-ü. 29c, l. 1. < in. vn *Иван*.

Ivaski t. Trm Tuulavere 1698 *Iwasgi Rein* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 65; 1758 *Auf Wanna Iwaske Land Iwaske Hans* s.-ü. 239, l. 77; 1782 *Iwaske Hanso Tenno* s.-ü. 56:6, l. 5; 1811 *Iwasky Tönno* s.-ü. 56:12, l. 7; 1816 *Iwaski* s.-ü. 56:18, l. 14; Äks Visusi 1638 *Tunsche Iwashka (ein Ruße)* s.-ü. 128, l. 224; 1758 *Auf Iwaski Michels Land Iwaski Siem und Iwaski Jaan* s.-ü. 239, l. 425; 1811 *Iwaske Hans* ja *Iwaske Johan* s.-ü. 163:11, l. 13; 1834 *Iwasky* (2) s.-ü. 165:3, l. 14; Ksi Aiu 1627 *Iwaßka (ein Ruße)* s.-ü. 132, l. 36; 1758 *Auf Iwaski Jaacks Land Iwaski Hinrich* s.-ü. 239, l. 392; 1816 *Iwasky* s.-ü. 29:8, l. 4. *Iwasky Einama* 1838 (L.-Tähkvere m. kaardil) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. < in. vn *Иваška*.

Jaagu t. Trm, Lai, Kod (*juagu*), Pal, MMg, Äks, Ksi. Näiteid revisjonidest: Trm Koimula 1795 *Torri Jago Peter* s.-ü. 32:6, l. 18; 1811 *Torri Jaako Peter* s.-ü. 32:18, l. 8; 1834 *Torri Jago* (peale selle veel *Torri Jani*, *Torri Pebo*, *Torri*, tänapäeval ainult üks *Tori* t.) s.-ü. 35:2, l. 19; Lai Eristvere 1758 *Auf Korwa Johanns Land Cubja Jaco Jurri* s.-ü. 238, l. 784; 1795 *Kubja Jago Jurry Andres*, *jetzt Wirth Muste Mert* s.-ü. 32:1, l. 4; 1811 *Muste Maert*, *jetzt Wirth Musto Isak* s.-ü. 32:13, l. 3; 1834 *Jago Jurry* s.-ü. 34:8, l. 9 (tänapäeval am.n *Jaagu*, rk. *Iisaku*); Lai Jõgeva (~ am.n. *Lelu*) 1811 *Lello Jakob*, *jetziger Wirth Jaak* s.-ü. 32:13, l. 20; 1816 *Lello*, *Wirth Jaak* s.-ü. 33:1, l. 33; Lai Lõpe 1758 *Auf Wisil Land Jaco Pertli Jürri* s.-ü. 238, l. 737; 1795 *Jako Tönno Jahn* s.-ü. 32:5, l. 68; 1826 *Jago* s.-ü. 34:2, l. 43; Lai Tirma 1795 *Arro Mardi Jak* s.-ü. 32:3, l. 28; 1816 *Arro* s.-ü. 33:4, l. 10; 1834 *Arro oder Jaco* s.-ü. 34:10, l. 10; Kod Kirtsi 1758 *Auf Kirtze Peters Land Kirtsi Jaan* s.-ü. 239, l. 193; 1811 *Kirtzi Jani Jaak* s.-ü. 41:6, l. 23; 1816 *Kirtzi Jago* s.-ü. 41:13, l. 40. < in., Mägiste EI, Palli KK 59, l. 603.

Jaagu-Jaani soo Ksi Kirikuvalla (Jaagu t. hm.).

Jaagu-Jüri t. Trm Lohusuu.

Jaagupi t. *jaagapi* Trm Iravere, Lullikatku (*jaagapira'hva*) 1816 (*Wirth*) *Jacob*, *Michels Sohn* s.-ü. 33:13, l. 4; 1858 *Jacob Jaan* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Trm Väägu; Lai Altveski, Kaude 1758 *Talli Tönno Peep* s.-ü. 238, l. 971; 1795 *Talli Toenno Michle Jacob* s.-ü. 32:2, l. 7; 1816 *Jacobi oder Talli Tönno* s.-ü. 33:3, l. 12; 1834 *Jakobi oder Talli Tönno* s.-ü. 34:9, l. 16; Lai Kodismaa, Tirma 1758 *Auf Jacob Michels Land* s.-ü. 238, l. 951 (hilisemates revisjonides puudub); Trm Laekannu (*jaagapra* ~ *jaa'pra*) 1758 *Auf Seppa Jürri Land Laikon Jacob* s.-ü. 238, l. 1075; 1811 *Laury Jacob*, *Wirth Sohn Jakobi Tomas* s.-ü. 127:10, l. 15; Äks Kastli. < in., Mägiste EI (*Jaagup* ~ *Jaagop*), Palli KK 59, lk. 603.

Jaagu-Reinu t. Kod Haavakivi.

Jaaguvälja k. Trm.

Jaam *jaam* ~ *nena jaam* Trm Ninasi. Endine postijaam Ninasi külas. *Jaama* t. MMg Igavere, Äks Raigastvere. Jaamakülа Trm. Ürikuis Onnodofer (vt.!). Praegune nimi on saadud külas asunud postijaamalt: 1839 *Post Torma* Rücker.

***Ja(a)mavere** k. Trm 1599 *Jamawer Zalesie* P 120; 1601 *Jammerwell* s.-ü. 130, l. 221 (loendis toodud Laekannu ja Maetsma k. vahel); 1624 (*das dorff*) *Jammafer* (*mit* l *Haken, Wõttickfersche Wackke*) s.-ü. 131, l. 410. A. Moora (PEA 53—54) peab seda Ulvi varasemaks nimeks.

Jaaneri t. Ksi Kaatvere 1805 *Jahni Jürri Jahn* s.-ü. 118a, l. 5; 1816 *Jaani Jürri* s.-ü. 29:6, l. 22; 1826 *Jani-Jürry* s.-ü. 29:11, l. 31. < *Jaani* + *Jüri*.

Jaani t. *jaan'i* (Kod *juan'i*) ~ *jaanera* ~ *jaan'ira'hva* Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Ksi. Näiteid revisjonidest: Trm Iravere 1758 *Auf Ustallo Otza Siemo Jaans Land Jaani Ado Mart* s.-ü. 238, l. 744; 1795 *Jaani Ado* s.-ü. 32:5, lk. 18; 1826 *Jahni Ado* s.-ü. 34:2, l. 17; Lai Endla 1795 *Joani Jaan* s.-ü. 32:10, l. 8; 1816 *Jahni Jurry* s.-ü. 33:11, l. 6; 1826 *Jani* s.-ü. 34:6, l. 3; Lai Painküla 1758 *Auf Malde Johanns Land Hannusse Michle Jaan* s.-ü. 238, l. 789; 1795 *Hannusse Michel Jaan* s.-ü. 32:1, l. 21; 1811 *Annusse Michli Jaani Rein* s.-ü. 32:13, l. 10; 1816 *Jaani Reino* s.-ü. 33:1, l. 16; 1834 *Jaani Reino* s.-ü. 34:8, l. 29; Lai Päde 1795 *Joani Johann* s.-ü. 32:10, l. 69; 1816 *Jahni* s.-ü. 33:11, l. 14; Lai Rohe 1795 *Hofs Kubjas Joani Jürri Mart* s.-ü. 32:10, l. 58; 1816 *Jani* s.-ü. 33:11, l. 18; 1826 *Jani* s.-ü. 34:6; l. 17; Pal Varbevere (~ rk. *Juhandra*) 1782 *Arsti Jani Juhhan* s.-ü. 56:1, l. 5; 1811 *Arsti Jahn Johann* s.-ü. 56:7, l. 6; 1816 *Jani Johann* s.-ü. 56:13, l. 9; 1826 *Jani* s.-ü. 56:19, l. 9. < in., Mägiste EI; Palli KK 59, lk. 603; Rajandi RN 86 *Jaan* < *Johannes*.

Jaani-Andrese t. Trm Ninasi, Kod Savimetsa.

Jaani-Antsu t. Ksi Väänikvere 1744 *Auf Wennig Tönno Land Jaani Hans* s.-ü. 211, l. 467; 1811 *Jahni Hans* s.-ü. 163:9, l. 14; 1834 *Janihanso* s.-ü. 165:1, l. 52.

Jaani-Augusti t. Trm Tõnisma.

Jaaniauk Kod Assikvere (karjamaa Jaanimäel).

Jaani-Enno t. Kod Koosa 1805 *Jaani Enno* s.-ü. 64d, l. 3.

Jaani-Jaani t. (~ am.n. *Väljaotsa*) Trm Tõnisma.

Jaani-Juhani t. (~ am.n. *Sillaotsa*) Trm Tõnisma.

Jaani-Jüri t. Kod Savastvere.

Jaanikesevälja Trm Tõreda (hm. Tõreda ja Vaiatu k. vahel) 1832 L.-Tähkvere ja Vaiatu m. piiril *Janiko Welli* ja *Janiko Oya* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42i. Vrd. in. *Jaanis, -e* Mägiste EI; Juu, Trm, KJn, Trv, Hls, San *jaanik, -u* 'jaanituli'; Kod *juan'isk* 'jaanituli'.

***Jaanilodu** (hm.) Lai Metsaküla 1858 (L.-Tähkvere m. kaardil Kõvakäpa t. lähedal) *Jani Loddo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Jaanimaa t. Trm Laurissaare.

Jaani-Mardi *jaan'imardi omad* Trm Kasepää.

Jaanimurru t. *jaan'imuru* (ill. *-mu'rdu*) Trm Ulvi.

Jaanimägi Kod Assikvere (küngas põllul, millel vanasti olevat olnud Jaani-nimelise mehe maja); Ksi Laeva (mägi surnuaia lähedal, pärimuse järgi olevat seal kunagi olnud Jaani kirik).

Jaanioit Kod Assikvere (lomp Jaanimäe juures).

Jaanioja Lai Reastvere (Pedja veeres asuv hm., kust varem voolas läbi ojake, mis nüüd on kinni kasvanud).

Jaaniorg Lai Reastvere (oru kaldal olevat tavaliselt tehtud jaanituld).

Jaaniskemägi *juan'iske mägi* (~ *j'uan'ske*) Kod Kose (mägi Kose metsas), vrd. Kod *juan'isk, -u* 'jaanituli'.

Jaanissaare hm. Trm Tammessaare, vrd. 1852 Avinurme m. kaardil *Dorf Jahnisaar*, kus oli kaks majapidamist *Joseph Kiwwi* ja *Johan Kiwwi* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a; 1839 *Jahni saar* (t.) Rücker; 1866 *Joanisaare* ATK.

Jaanitoa t. *jaanida* Ksi Rehemaa.

Jaaniveski t. MMg Vaidavere (~ Ratassepa). (Veskiga talu, mille omaniku perekonnanimeks oli *Ratassepp*, eelmise peremehe nimeks aga *Jaan Sirel*. Viimase eesnimest *Jaan* olevat tuletatud am.n. *Jaaniveski*).

Jaanivälja, vt. Laanevälja.
Jaanu t. Trm Lullikatku. < in. *Jaano* ~ *Jaanu* Mägiste EI.
Jaanuse t. *juanusse* Kod Punikvere 1782 *Pedo Janus Pedo* s.-ü. 23:4, l. 2; 1795 *Pedo Jañusse Pedo* s.-ü. 23:6, l. 9; 1811 *Pedo Jannusse Pedo* s.-ü. 23:13, l. 5; Kod Assikvere (~ *Nässi*). < in., Mägiste EI; Rajandi RN 86.
Jaigi t. MMg Kulmuvere < pn. (~ am.n. *Männiku*).
Jakupi kaev Pal Nava (kaevutaoline sügav auk metsas).
Jalaksaare k. Trm. *Jalaksaare* t. Trm Jalaksaare.
Jalgsaare Ksi Soo (liivaküngas metsas). < *jalg* + *saar*.
***Janno-** Lai (Kärde m.) 1758 *Dorff Jannoritz* (2 talupoega) s.-ü. 238, l. 950; 1805 *Dorf Janoritz oder Kempa* s.-ü. 43d, l. 1 (= Kemba). <?
Jaska k. *jas'ka* ~ *jas'kametsa* Trm (väikene külakene Torma metsas), vrd. Trm Tarakvere m. 1758 *Auf Linnota Mick Annus Land Jaska Metza Mart* s.-ü. 238, l. 1045; 1773 *Jaskametsast* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 24; 1782 *Jaskametsa Hans* ja *Jaskametsa Jani Thomas* s.-ü. 127:4, l. 7; 1816 *Jaska* (2) s.-ü. 128:3, l. 7; 1835 *Gesinde Jaskamets* f. 1265, n. 1, s.-ü. 3, l. 13; 1866 *Jaskamets* (t.) ATK. Vrd. SJn, Kam *Jaska* k. < in. vn *Яшка* (< *Яков*).
Jaskamägi *jas'kamägi* MMg Ruskavere (küngas põllul). < in. Vt. Jaska.
Jatassoo Kod Savimetsa (soine hm.). < ?
Jatkumetsa väli Kod Sassukvere. < *jatk* : *jatku*.
Jeeremi t. Trm Väägu < pn. Vrd. MMg Pataste 1758 *Auf Jacka Johans Land Jeremy Thomas und Jeremy Michli Jaack* s.-ü. 239, l. 311; 1811 *Jereme Andres* ja *Jereme Tomas* s.-ü. 41:2, l. 13—14; 1816 *Jereme* s.-ü. 41:10, l. 21. < in. *Jeerem, -i* (= *Jeremias*) Mägiste EI.
Jeesikemägi *jees'ike mägi* ~ *jee's'ke mägi* Kod (küngas Pala k. põldudel, tuntakse ka nime all *Keesikumägi*). < ? L. Kettunen (VKD 95) märgib, et häälikuühend *jē-* esineb ainult hilistes laensõnades. Sellega seoses toob ta ka tundmatu etümoloogiaga kohanime *Jeesikemägi*. ? Vrd. Тупиков СДРИ 48 *Ecko Бирим*.
Jekima t. (~ am.n. *Külanõmme*) MMg Särgla. Rahvakeelne nimi on pärit omaniku eesnimest (*Jefim*).
Jensel, vt. Kuremaa.
Jepardi hm. Trm Tõreda. < in. *Jep(h)art, Jeppart* (= *Gebhard*) Rajandi RN 205; vrd. sks *Gebhard* (~ *J-*) Heintze DF 143—144.
Jetiaed Ksi Pikknurme (mets küla lähedal). < ? naisterahva eesnimi, vrd. Wied. Wb. *Jetta*.
Jewoll, vt. Jõevälja.
Jokimägi Kod Halliku. < ? in. *Jochim, Jokim* Palli KK 59, lk. 603.
Joodikuorg Lai Kaasiku (järskude kallastega väike oruke tee veeres).
Joonase t. *joonasse* Trm Tõreda; Lai Leedi < pn., Mõisamaa, Otiaru; MMg Kiriku < pn. < in., Mägiste EI *Joon/as, -a* ~ *-ase*.
Joora t. Äks Kaste 1744 *Auf Jöra Michels land Jura Tönno* s.-ü. 211, l. 311; 1805 *Jora Andres* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Johra* s.-ü. 165:1, l. 12; Äks Voldi 1811 *Jora Thomass* s.-ü. 163:12, l. 4; 1834 *Jora* s.-ü. 165:4, l. 10. < ? in., vrd. *Joorits, -a* Mägiste EI.
Joose t. *juase* Kod Sassukvere. < in. < *Joosep*.
Joosepi t. Trm Karusoo (*jos'pira'hva*), Maetsma, Saare (*jo'spra*); Lai Kirivere (~ am. n. *Kaschani*) 1816 *Kaschan Jaan* s.-ü. 33:10, l. 11; 1834 *Kaschani, Wirth Josep Martinson* s.-ü. 35:7, l. 12; MMg Kassema (*jo's'pi*). < in., Mägiste EI; Rajandi RN 89.
Joosepi-Aleksi t. *joo'spi aleksi* Kod Tedreküla (~ am.n. *Külaotsa*).
Joosepi-Kaarli t. *joo'spi k'aarli* Kod Kuningvere (~ am.n. *Mäe*), Tedreküla.
Joosti t. *jos'ti* ~ *joos'ti* Trm Jaama, vrd. 1795 *Annuse Jost* s.-ü. 127:7, l. 20; 1834 *Joostimets* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 14; Lai Kantküla 1758 *Auf Petri Johanns Land Jaani Josti Michel* s.-ü. 238, l. 738; 1795

Josti Juhan s.-ü. 32:5, l. 5; 1826 *Jossty* s.-ü. 34:2, l. 10; Äks Koosa 1730 *Joosti Peeter* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 29; 1758 *Auf Lechter Joost Land Lechtro Joosti Johann* s.-ü. 239, l. 385; 1811 *Josty Jürry* s.-ü. 163:4, l. 4; 1834 *Josti* s.-ü. 164:4, l. 11. < in., Mägiste EI *Joost, -i*; Palli KK 59, lk. 603.

Jordani oja Lai Kirikuküla (väike ojake end. Laiuse m. pargis). Jordan Lai Leedi (saareke end. Leedi m. pargi tiigis). Vrd. Vil Tänassilma *Jordanisoopealne* (soonik); Nõo Rahingu *Jordan* 'linaligu'. Vrd. Kod *jo'rdan'* 'apostliku õigeusu kiriku veepühitsemise rituaal 6. jaanuaril'; *pidävad jo'rdanid, jo'rdani vesi*; Krk *tetäss jo'rdanit.*

Joro t. Kod Kirtsi (~ am.n. *Antsu*) 1816 *Kirtzi Anso* (*ein neues Gesinde*) s.-ü. 41:13, l. 40; 1826 *Kirtzi Anso* s.-ü. 42:4, l. 43. < *joru* (Kod *joro*), ? hüüdnimi. Se joro

Juhani t. *juhani* ~ *juhana* Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Ksi. Näiteid revisjonidest: Trm Iravere 1795 (*Neu fundiertes Gesinde*) *Mardi Micheli Juhan* s.-ü. 32:5, lk. 20; 1826 *Juhany* s.-ü. 34:2, l. 18; Lai Ellakvere (~ am.n. *Miku*) 1795 *Micco Johann, jetziger Wirth Micco Jurry* s.-ü. 32:1, l. 59; 1811 *Mikko Jürry, jetzt Wirth Johan* s.-ü. 32:13, l. 21; 1816 *Mikko* s.-ü. 33:1, l. 35; Lai Lõpe 1758 *Auf Morra Peeps Land Johanni Mardi Jaack* s.-ü. 238, l. 735; 1795 *Johanni Jürri* s.-ü. 32:5, l. 67; 1826 *Johani* s.-ü. 32:2, l. 43; Lai Rohe 1795 *Johani Jüri* s.-ü. 32:10, l. 51; 1816 *Johani* s.-ü. 33:11, l. 17; Ksi Aiu 1805 *Johanny Jürry* s.-ü. 119c, l. 1; 1816 *Johanni* s.-ü. 29:8, l. 5; 1826 *Johanni* s.-ü. 29:13, l. 4. Juhandra Trm Jaaguvälja, Teadussaare, Pal Varbevere (~ am.n. *Jaani*) 1805 *Jani Juhani Jürri* s.-ü. 2d, l. 1; 1816 *Jani Johann* s.-ü. 56:13, l. 9; 1826 *Jani* s.-ü. 56:19, l. 9. < in., Mägiste EI; Palli KK 59, lk. 603.

Juhani-Kusta t. Kod Viljuse.

Juhanotsa t. Trm Teadussaare.

Juhessaare hm. Lai Pedasi. < ?

Juhkami t. Kod Virtsu < pn. (~ am.n. *Pollo*), MMg Papiaru (~ rk. *Võimre* < pn.), Ksi Pööra 1758 *Juchkame Tönno* s.-ü. 239, l. 551; 1811 *Juchkami Tenno* s.-ü. 29:1, l. 4; 1816 *Juchkama* s.-ü. 29:6, l. 7. Vrd. Kod Peatskivi 1758 *Juchkumi Thomas* s.-ü. 238, l. 1120; 1782 *Juhkami Tomas* s.-ü. 23:1, l. 9. *Juhkami kivi* Ksi Jõune (suur kivi Pedja jões). *Juhkami mets* Kod Haavakivi. < in., Wied. Wb. *Juhkum, -i* 'männl. Name', Wieselgren OB 271 *Ju'hkama* (*Joachims-*). Vrd. ka apellat. *juhkam* 'Tolpatsch' Wied. Wb.

***Juku** Kod Naelavere 1758 *Jucko Maddis* s.-ü. 238, l. 1124; 1782 *Jukku Enno, Jukku Juhkam* s.-ü. 23:1, l. 19; 1811 *Jukko Enno, Jukko Johann* s.-ü. 23:11, l. 15; 1826 *Jucko* s.-ü. 24:8, l. 27. < in. < *Johannes* (vrd. sm *Jukka* Vilkuna ON) resp. < *Joachim* Rajandi RN 88.

Jundi t. Lai Pedasi, < ? in., vrd. Mägiste EI *Jun/d, -nu* (Wied. *Jun'n'u* = *Juhan*, sm *Junno* ~ *Junnu*); Mägiste *oi-*, *ei*-dem. 229.

Junsi t. Ksi Altnurga 1744 *Auf Junse Märts land Juntsi Iwan, Juntsi Michel* s.-ü. 211, l. 428. Vrd. Ksi Mäända 1816 *Junsi* s.-ü. 29:6, l. 30; 1826 *Junsi* s.-ü. 29:14, l. 28; Vil *Junsi* t. *Junsi luht* Ksi Altnurga (hm. Junsi t. lähedal). < in. < *Johannes* (*Juhannes*).

Junsu t. *jun'su* Kod Koosa. Vrd. Junsi.

Jurka k. *jurka* ~ *jura* Kod (~ *Hädaküla*) 1798 *Jürka* Mellin. Jurka t. Kod Jurka (revisjonides Raatvere k. järgi) 1795 *Jurcka Hans* s.-ü. 23:10, l. 22; 1811 *Jurka Hans* s.-ü. 23:17, l. 11. *Jurkametsa* ~ *Jurametsa* Kod Haapsipea, Sassukvere (mets ja hm. Jurka k. ümbruses). < in., vrd. Mägiste EI *Jur/k, -ga* (1599 *Jurk* ~ *Jurgk*); vn *Юрка, Юра.*

Juta kivi Lai Endla (Endla järve kaldal kolm kivi, mis olevat pudenenud Juta põllest, kui kandis kive Endli hauale).

Juuda t. Äks Alevi 1744 *Auf Kerres Siems land Juda Jaan* s.-ü. 211, l. 416; 1805 *Juda Jaan* s.-ü. 29c, l. 2; 1834 *Juda* (pn. *Judas*) s.-ü. 165:1, l. 27; Ksi Pikknurme 1744 *Auf Juda Tiets land Juda Hans, Juda Michel; Auf Rechne Micks land Juda Michel* s.-ü. 211, l. 468; 1805 *Juda Henno Michel, Juda Hans, Juda Michli Maert* s.-ü. 122c, l. 1, Vrd. Äks Sootaga m. 1728 *Juda Hanso Jaan* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 19; Äks Saduküla 1811 *Juda Mert, Juda Hans, Juda Henno* ja *Juda Jaan* s.-ü. 29:5, l. 3—6; 1816 *Juda* (4) s.-ü. 29:10, l. 4—5. < in. *Juudas*, vrd. ka apellat. *juudas* : *j'uuda* 'kurat, tont, põrguline'.

Juudaluht Äks Laastiku (hm. Mudajõe ääres). < in., vt. Juuda.

Juudasaba hm. MMg Udriku. < ? Vrd. Juuda.

Juudikaev MMg Udriku (lomp Suitsuvere metsas).

Juudimägi Trm Mustvee. Surnuaia kõrval asuv liivaseljandik, kus olevat vanasti olnud juudi surnuaed.

Juula k. MMg 1839 *Julenhof* (krjm.) Rücker. *Juula* t. MMg Juula (~ am.n. *Tatramäe*). < in. *Juula*.

Juurelõige Trm Ranna-Piilsi (kodanliku valitsuse ajal riigimetsast taludele eraldatud maa).

Jõe t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Enamasti hilised (väike)talud. Osa neist on saanud nime asendi järgi ja osa omaniku perekonnanimest. Vrd. MMg Ruskavere 1811 *Jõe Thomas* s.-ü. 41:6, l. 11; 1816 *Joe* s.-ü. 41:13, l. 15. Jõe hm. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg (jõe või oja ääres asuv heinamaa).

Jõealekere t. Trm Kärasi. < *-alekõrre*. Vrd. Alekõrre.

Jõeanne(mets) Lai Pedasi (Pedja jõe ääres asuv mets, mis oli jagatud talude vahel). < *jõgi* : *jõe* + ? *anne* : *ande* (*anne* esineb murretes peamiselt tähenduses 'pruudi kingid pulmalistele').

Jõe-Antsu t. Ksi Tammiku (~ rk. *ansura'hva*) 1811 *Jõe Tõño Anso* s.-ü. 29:4, l. 6; 1816 *Joe Anso* s.-ü. 29:9, l. 6; 1826 *Jõe Anso* s.-ü. 29:14, l. 9.

Jõe-Eedi t. Kod Kiisli (~ am.n. *Jõe*).

Jõemetsa k. Trm. Kaks samanimelist küla Trm khk-s. 1816. ja 1826. a. revisjonis Tarakvere m. talude hulgas *Joemetza* s.-ü. 127:20, l. 10 ja s.-ü. 128:3, l. 9; 1795 *Mardi oder Joemetza* s.-ü. 127:7, l. 9; 18. saj. *Jõemets* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12. Jõemetsa t. Trm Jõemetsa, Võtikvere. *Jõemetsa oja* Trm Jõemetsa (~ *Kiige oja* ~ *Tässikvere oja*).

Jõemõisa k. MMg 1627 *Gegell hoff* s.-ü. 132, l. 70; 1638 *Jehemoise* s.-ü. 128, l. 247; 1684 *Jägelshoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1758 *Guth Jægell* s.-ü. 239, l. 270; 1811 *Jaegel* (mõis üksiktaludega) s.-ü. 41:1, l. 3; 1826 *Jaegell* s.-ü. 42:1, l. 3; 1850 *Jaegell* s.-ü. 43:1, l. 5. *Jõemõisa järv* MMg (järv Jõemõisast lõunas, ühenduses Kaiu järvega, järve edelapoolset osa kutsutakse *Papijärv*) 1684 *Jehgels Siöön* f. 308, n. 3, s.-ü. 16; 1758 *Jægellsche See* s.-ü. 239, l. 271.

Nime tänapäevane kuju *Jõemõisa* näib olevat oma koosseisult ja kujunemiselt vägagi läbipaistev. Et mõis asus Kääpa jõe ääres, ei ole raske mõista, miks see asula sai just sellise nime. Probleeme tekitavad varasemais kirjapanekuis esinevad vormid *Gegell, Jægell, Jägel*. On võimalik, et käesoleval juhul on nimi kirja pandud kohakäändes (*Jõel* < **jeγeⱡla*) nagu mitmed teisedki nimed. Sellele viitab ka 1638. a. esinev *Jehemoise*. Kuigi ollakse arvamisel, et klusiili nõrga vaste kadu jõudis põhiliselt lõpule 15. saj. lõpuks, 16. saj. alguseks (vrd. Kettunen EKÄH 60, Saareste KE 76), näib see olevat sporaadiliselt säilinud kauemgi (vrd. Kad *Jõetaguse* LCD *Eghøntakæ*, 1412 *Yegintaken*, 1443 *Joentaken*, 1531 *Jegentacken*, 1583 *Jegentacka*, 1586 *Jegentack*, 1637 *Jejentacken*, 1622 *Jehetakkona*, 1673 *Jõtaggese Johansen* EL 332). Võimatu pole ka see, et varasemates ülestähendustes esinev *Gegell* jne. kajastab *la*-lõpulist nime **Jeⱡela* resp. **Jäkälä* (vrd. Khk *Jõgela*), mille kõrvale tekkis (~ kõrval eksisteeris) nimi *Jõemõisa*.

Jõenuka t. Trm Lilastvere (~ rk. ka *Putkestiku*).
Jõenõmme mägi Trm Tuulavere (liivaküngas hm-l Kullavere jõe veeres).
Jõepõlve t. Trm Maetsma (talu asub jõe käänus). < *jõe* (: *jõgi*) + *põlve* (: *põlv*), vrd. sm *polvi* g. *polven* 'polvimainen mutka' (*Talo on joen polvessa*) NS IV.
Jõerahva t. Trm Lilastvere (~ am.n. *Jõeäärse*).
Jõesuu loomus Trm Kasepää (kalapüügikoht Peipsis Omedu jõe suudme lähedal).
Jõesuuvälja *jõesuväl'la maad* Trm Kasepää (põllud Kasepää k. ja Omedu jõe suudme vahel), vrd. 1854 *Joe Suu Mõts* (Omedu jõest põhja pool) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.
Jõetaguse t. Trm Mõisaküla.
Jõe-Tõnu t. Ksi Tammiku. Vrd. Jõe-Antsu.
Jõeveere hm. MMg Igavere, Kaiavere (Amme jõe veeres).
Jõevälja t. Äks Soe. Vrd. ? 1627 (Elistvere m.) *Jewoll* ($^1/_2$ adramaad) s.-ü. 132, l. 76; 1744 (Kaiavere m. üksiktalu) *Auf Jewelle Micks land Jewelle Jaack* s.-ü. 211, l. 244; 1805 *Joeweilja Juchum, Joeweilja Michél* s.-ü. 77a, l. 9; 1826 *Jõewälja* (2) s.-ü. 42:2, l. 7—8. *Jõevälja* hm. Lai Pedasi (lagedad soised heinamaad Pedja veeres).
Jõeääre (hm. jõe ääres) Trm Piilsi, Kod Pusi, MMg Undi, Äks Kaste.
Jõgara t. MMg Juula < pn., Äks Laastiku. Vrd. Äks Saadjärve m. 1734 *Jeggaro Mick* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 47; 1744 (üksiktalu) *Jeggare Mick* s.-ü. 211, l. 399; (üksiktalu) 1811 *Jöggera Jaack* s.-ü. 163:8, l. 14; 1834 *Buschwächter Jõggra* s.-ü. 164:7, l. 42; Äks Pirusi 1834 *Jõggera* s.-ü. 164:7, l. 26. < ? *jõgiaru*, vrd. Kan *Jõgera* (veski) 1839 *Jõgearro* Rücker.
Jõgeva k., m., linn Lai 1599 *Jagiwy* ~ *Jagiwie* ~ *Jagiwa* P 106, 129; 1601 *Jagiwa* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Jegkowa* s.-ü. 131, l. 411; 1638 *Jeggiwa* s.-ü. 128, l. 386; 1739 *Jõggewah* ~ *Jõggewa* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1758 *Jõggewal* s.-ü. 238, l. 774 (mõisa nimeks *Laisholm* l. 769); 1795 *Joeggewa* (mõis *Laisholm*) s.-ü. 32:1, l. 47; 1798 *Jõggewa* (k.) Mellin. *Jõgeva jõgi* Lai Mõisamaa (= Pedja jõgi). Vrd. Kul *Jõgeva kõrts* 1798 *Jõggewa* (kõrts) Mellin. L. Kettunen (EO 258) on käsitlenud nime *v*-tuletiste all ühendades tüve apellatiiviga *jõgi*. A. Saareste on pidanud tõenäolisemaks tuletada lõpp *-va* sõnast *vahe* (vt. Kettunen EO 342). Nagu varasemad kirjapanekud osutavad, pole nimes vähemalt 16. saj. lõpust alates toimunud ebareeglipäraseid häälikulisi muutusi. Sellepärast võime suurema kindlusega võrrelda nime häälikuliselt sarnaste apellatiividega. Häälikuliselt peaaegu täpse vastena leiame F. Wiedemanni sõnaraamatust adjektiivi *jõgev*, g. *jõgeva* 'fliessend, strömend'. Et Jõgeva asub jõe veeres, ei ole ka nime tekkimise seisukohalt aluseta võrrelda seda omadussõnaga *jõgev*. Kohanime tüübi seisukohalt ei seisaks *Jõgeva* üksinda, vrd. Koe *Vägeva* < *vägev* ← *väg*i; Kse *Meelva* < **mělev* (vrd. sm *mielevä*) ← *meel*; Jür *Tõdva* (LCD *Tedau*, 1333 *Toddewen*, 1345 *Todewen*, 1405 *Tetdowe* jne. Johansen EL 619) < ? * *tẹteva* (vrd. sm *toteva*) ← **tẹti* > *tõsi*.
Jõgiaru hm. Trm Oti (arupheinamaa Oti oja veeres) 1854 *Jõggi Arro* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.
Jõhvikajaod Lai Pedasi (pikad kitsad heinamaatükid Lusika soos) 1858 *Jõchwigo Jaod* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.
Jõudsa t. *jõu'tsa* Kod Assikvere. < ? *jõudus* : *jõudsa*.
Jõunaku *jõunaku* ~ *jõõnaku* Äks Koogi (praegu on Jõunaku hm. ja mets, vanasti olevat olnud seal Jõunaku t.). *-ku* võiks olla tuletussufiks, mis on liitunud tüvele **jõuna-*. Viimasele pole õnnestunud sobivat vastet leida. Häälikuliselt vrd. Wied. Wb. *jõunama* (O) 'betäubt sein', *jõun'*, g. *jõuni* 'Betäubung, figürl. Verlegenheit, Rathlosigkeit'.
Jõune k. *jõune* ~ *jõõne* Ksi 1582 *Jowno* SbGEG 22, lk. 49; 1601 *Jaune* s.-ü. 130, l. 159; 1627 *Jaunakull* s.-ü. 132, l. 38; 1638 *Jaune kylle* s.-ü.

128, l. 224; 1755 *Jounast* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 31; 1758 *Gaune* s.-ü. 239, l. 556; 1811 *Jaune* s.-ü. 29:1, l. 7. *Jõune jõgi* Ksi Jõune (= Pedja). Vrd. Iis *Jõune* k. < ?, vrd. Jõunaku.

Jõusa k. MMg, vrd. Igavere 1744 *Auf Jausa Michels land Caltri Perdi Jaak* s.-ü. 211, l. 353; 1805 (üksiktalud) *Jaussa Kerner Mert, Jaussa romete Michel, Jaussa Andres, Jaussa Jani Mert* s.-ü. 23a, l. 5—6; MMg Vara 1811 *Jousa* s.-ü. 41:7, l. 9; 1826 *Jousa* s.-ü. 42:5, l. 21. Jõusa t. MMg Jõusa; *Jõusa soo* (~ *Puiatu soo*) MMg Puiatu. < ?

Jänese t. *jänesse* Kod Omedu (end. *Jänese kõrts*). *Jänese tee* Kod Omedu (tee Roovälja rannast Jänese kõrtsi juurde).

Jänesejaam, vt. Jänesevaksal.

Jäneseмägi *jänessemägi* Trm Härjaoja (küngas põlduel).

Jäneseorg *jänesseorg* Lai Tuimõisa (orukene küla lähedal põllul).

Jänesesoo *jänessesoo* Trm Veia (soine hm. Veia ja Jõemetsa k. vahel).

Jänesevaksal *jänessevaksal* Lai Eristvere (~ Jänesejaam. Lepik põldude veeres, kus kevaditi olevat palju jäneseid olnud).

Jänessaar *jänessaar* Lai Endla (hm.).

***Järevere loim** Trm 1827 *Jerrewerre Loim* (Ulvi külast läänes) f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. < ? *järve-*, vrd. Trm Ulvi 1696 *Jerwa Jürri Mart* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 23; 1758 *Auf Jerwa Jürri Land Ulwi Michel Maddi* s.-ü. 238, l. 1073. Hiljem nimi Ulvi külas ei esine. *järve-*, *järva-* vahekorra kohta vt. Norvik EST 6, lk. 224—228. Häälikuliselt on lähedane ka eL *järe* (*järre*), g. *järe* (*järre*, *järeje*, *järehe*) 'jäme, sõre (enamasti jahu kohta), sm *järeä* 'karkea; paksu, vanttera; ankara, töykeä'; krj *järie*, vps *järęd* SKES I.

Järvandus Ksi Laeva (laiem osa Laeva jõel). Ilmselt tuletis sõnast *järv, -e* + *-ndus*, vrd. Käi, Rei, Phl, Rid, Jõe *lahvandus* 'lahtine koht merejääs; rebenenud koht võrgus' (vrd. *lahve*); Muh, Kse, VNg, Iis, KJn *lõhandus* 'suur lõhe (jääs, palgis jne.)'; Kettunen LUKD 76 *uppanDus* 'schroff abfallende stelle am seestrand', (*tūle*) *puhanDus* 'windstoss'; Wied. Wb. *järvitüs* 'kleiner See, erweiterte Stelle im Bache'.

Järve t. Lai Kivijärve, Kod Alasoo; Pal Nava, Änkküla; MMg Odivere, Äks Praaklima. Vrd. MMg Vara 1744 *Auf Jerwe Hans land Kaltri Jaak* s.-ü. 211, l. 173; 1805 *Gerwa* s.-ü. 80d, l. 1; Äks Kaste 1758 *Auf Jerwe Matz Land Linno Tönnis* s.-ü. 239, l. 406.

Järveotsa t. Kod Jurka < pn., Kiisli (~ rk. *Kiisli*). *Järveotsa* ~ *Järveots* MMg Kaiavere (hm. Kaiavere järve otsas).

Järvepera k. Pal 1479 *Jerwenper* GU I 489; ? 1638 (*dorff*) *Jerwe kylle* (Kudina m. järgi) s.-ü. 128, l. 226; 1684 *Jerweperra kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1695 *Jerweperra* f. 308, n. 2, s.-ü. 346; 1739 *Jerweper* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 10; 1758 *Jerweperre* s.-ü. 239, l. 147; 1768 *Jerwepärrast* f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 28. (Küla asub Kuremaa järve lõunatipus). Järvepera t. MMg Välgi, Kärgandi, vrd. Kaiavere m. 1758 (*Streu Länder*) *Jerweperra Jaacks Land* s.-ü. 239, l. 319; *Auf Jewelle Micks Land Jerweperra Thomas* ibid., l. 321; MMg Kaitsemõisa 1811 *Jerweperre Jacks Land* s.-ü. 41:2, l. 8; 1839 *Jerweperra* Rücker. Järvepera hm. Trm Tarakvere (hm. külast lõuna pool, järve läheduses pole), vrd. 1814 Trm Tarakvere (meetrikaraamatus) *Jærwepærralt Ann* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 147 ja 1834 (*Ges.*) *Järwepärra* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 14; MMg Alajõe (hm. Kaiu järve ääres); Äks Kobratu (järve läheduses ei ole). < *järv, -e* + *pära* (I *pera* ~ *perä*).

Järveraba Pal Kõdu (hm. Kuremaa järve veeres).

Järvesoo Äks Äksi (soine heinamaariba Saadjärve veeres).

Järveveere ~ **Järveääre** MMg Kõrenduse (hm. Kaiavere järve veeres).

***Jätku** Lai Kaude 1758 *Jatko Maddis* s.-ü. 239, l. 971; 1795 *Getko Jürri Hans* s.-ü. 32:3, l. 7; 1834 *Jätko* s.-ü. 34:9, l. 14. < *jätk, -u.*

Jävessoo Trm Sirguvere (soine hm. Veia ja Jõemetsa k. vahel, Veial nimetati

seda *Jänesesooks*). ? Vrd. sm *jävintämaa* 'parningsställe (*jäpimämaa*); *jäniksen j.* Lönnrot SRS (← *jäpiä*).

Jäätmaa hm. Äks Kõlluste. Vrd. Rak, Sim *Jäätmaa* k. < L, K *jäätmaa* 'sööti jäänud (ja võssa kasvanud) põld'.

Jüri t. Trm Lilastvere (*jürira'hva*) 1782 *Mardy Jürry* s.-ü. 127:3, l. 4; 1795 *Mardy Jürry* s.-ü. 127:8, l. 6; 1811 *Mardi Jürry izt Jürry Johañ* s.-ü. 127:16, l. 13; 1826 *Jürry Johañ* s.-ü. 128:6, l. 24; Trm Vilusi, Väägu; Lai Raaduvere, Kod Punikvere (~ *Kiissa*). Vrd. Pal Aruküla 1782 *Jürri Marti Jaan* s.-ü. 56:2, l. 5; 1811 *Jurry Merti* s.-ü. 56:8, l. 7; 1826 *Jürry Marty* s.-ü. 56:20, l. 21. < in., Mägiste EI; Palli KK 59, lk. 603.

Jüri-Andrei t. Trm Kasepää (~ rk. *Koi omad*).

Jüri-Antsu t. *jüri-ansu* Trm Võidivere 1758 *Tönno Jurgens Land* (*wüste*) s.-ü. 238, l. 1010; 1782 *Jürri Hans* s.-ü. 127:6, l. 6; 1795 *Jurry Hans* s.-ü. 127:9, l. 11; 1811 *Jürri Hans* s.-ü. 127:17; l. 6; 1826 *Jürry* s.-ü. 128:7, l. 15.

Jüri-Jakupi t. Trm Kütametsa.

Jüri-Joosepi *jüri-joosepi omad* Trm Kasepää.

Jüri-Kaarli t. Trm Kasepää.

Jüri-Kata t. Kod Künnapa (popsitalu).

Jürikivi Trm Raja (suur kivi metsas, kus olevat vanasti ohverdatud Püha-Jürile).

Jüri-Miku t. Trm Metsara.

Jüri-Peetri t. Kod Omedu (~ rk. *Jürra*, *Noorhärra* t.).

Jürissaare t. Trm Võtikvere (käesoleva saj. algul jagati Saare t. vendade vahel, ühe venna nimi oli *Jüri*). Jürissaar Lai Endla (Kitse t. karjamaa).

Jüritoa t. *jürida* Äks Kõdu.

Jüri-Villemi t. Kod Kirtsi (~ am.n. *Soo*).

Jürra t. Trm Kasepää, Kod Omedu (~ am.n. *Jüri-Peetri*). < ? *Jürira* < *Jürirahva*.

Kaalika t. *kualike* Kod Assikvere (Oti t. rk. nimi *Kaalika* olevat tulnud sellest, et peremeheks oli endise Halliku mõisa aiavaht, keda kutsuti *kualike juan'*).

Kaanjärv *kaan'järv* ~ *k'aan'järv* Trm Kõnnu (mudaste kallastega väike järveke) 1758 *Caanjerwe* s.-ü. 238, l. 1016; 1866 *Koanjärv* ATK; vrd. 1782 *Kanjerwe Petz* s.-ü. 127:1, l. 5; 1805 *Kanjerwe Jaan*, *Kanjerwe Michel* s.-ü. 124d, l. 1; 1826 *Kanjerw* (t.) s.-ü. 128:1, l. 8; 1815 *Kaunjerw* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 151; 1835 *Gesinde Kaunjärv* f. 1265, n. 1, s.-ü. 3, l. 10; Lai Oonurme (väikene järv Oonurme ja Eha k. vahel); Pal Patjala *Kaanjärve raba* (kus olevat varem olnud *Kaanjärv*). *Kaanjärve* Lai Oonurme (hm. Kaanjärve lähedal). Vrd. VMr, Rak, Vil *Kaanjärv*, VNg *Kaanisoo*, Lüg *Kaansoo*. < *kaan* 'Blutegel' (A. Westrén-Doll SbGEG 22, lk. 61 on Trm Kõnnu Kaanjärve tuletanud apellatiivist *kaas* : *kaane*). 1815. ja 1835. a. on Torma kirikuraamatuis toodud Kõnnu mõisa taluna *Kaunjärv*. Usutavasti talu sai oma nime Kõnnu lähedal asuvalt järvelt. On mõeldav, et Trm *Kaanjärv* < **kaanajärv* < **kaunajärv*, sest vastavas murdes *au* > *aa* (*kaun* : *kaana*); *n'* pro *n* annaks seletada ka liitsõna teise komponendi mõjuga. Nagu näitavad aga varasemad kirjapanekud (ja nagu on ka loomulikum väikese mudase järvekese juures), tuleb lähtuda vähemalt järve nime puhul sõnast *kaan*, *-i*. Kui meil talu ja järve juures on tõepoolest tegemist sama nimega, võiks arvata, et vastavais kirjapanekuis on eksitud murdeomase diftongi *aa* > *oa* > *ua* (~ *aa* > *oa*) märkimisega (Trm *koan'* : *koan'i* ~ *kaan'* : *kaan'i* : *moa* ~ *mua*).

Kaara t. Trm Laekannu, Paadenurme, Piilsi. < *kaer* : *kaera*, Kod *kaar* : *kaara*. Vrd. Kaera.

Kaarepere m., v., rtj. Pal. Ürikuis esinevad paralleelnimed *Kersell* (vt.

*Kärsla) ja *Woltershoff* (vt. näit. 1758 s.-ü. 239, l. 121). 1756 *Kareperrest* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 172; 1768 *Caraperrewallast* f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 483; 1769 *Karaper* f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 32. Nimi *Kaarepere* on lähtunud kunagise mõisaomaniku nimest *Scharenberg*, vrd. Hupel TN III 238; Johansen, Über die deutschen Ortsnamen Estlands, lk. 28; Kettunen EO 299. Mõis läks Scharenbergide valdusse 1601. a., vt. Stryck GRL I 4. K a a r e p e r e t. MMg Nigula < pn.

Kaarli as. MMg. K a a r l i t. Trm, Lai, Kod, MMg, Äks, Ksi. Vrd. Trm Koimula 1795 *Hanso Carel* s.-ü. 127:9, l. 8; 1826 *Karli* s.-ü. 128:7, l. 11. *Kaarli pärn* Lai Sootaga. [Suur pärn Laiuse kiriku pargis, mille olevat istutanud Karl XII (*rot'si k'aarel*)]. < in., Mägiste EI.

Kaarli-Jaagu t. *kaarjaagu* Äks Raigastvere 1811 *Karli Jaak* s.-ü. 163:1, l. 12; vrd. 1758 *Kursi Carle Thomas* s.-ü. 239, l. 459; 1805 *Carli Niggule* s.-ü. 23a, l. 4.

Kaarlimetsa t. Ksi Jõune (üksik t. metsas).

Kaarlimäe t. Lai Kaave (asundustalu Kaarlimäe lähedal), Äks Kukulinna. *Kaarlimägi* Lai Kaave.

Kaaruke *kuaruke* Kod Omedu (madalik Peipsis). Vrd. Kod *kuar* : *kuaru* 'paadi, vene kaar'.

Kaasik Lai Mõisamaa (lepavõsaga kaetud karjamaa, kus varemalt olevat olnud kaasik), Ksi Tõrve (põld).

Kaasikjärv Lai Endla 1758 *Kasikjerwe* s.-ü. 238, l. 943.

Kaasiksaare hm. Lai Tuimõisa 1858 *Kasiko Saare Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Lai Kantküla.

Kaasiksõra *kuasiksõra* Kod Omedu (madalik Peipsis).

Kaasiku k. Lai. Vt. Kaasikutaguse. K a a s i k u t. Trm, Lai, Kod (*kuasiku*), Pal, MMg, Äks, Ksi. Vaadeldaval alal on *Kaasiku* talusid üsna rohkesti. Enamasti on need üsna hilised talud, mis on nime saanud lähedal asuvalt metsatukalt. Mitmel puhul kasutatakse talu nimena perekonnanime *Kaasiku*, kuna taas hilistel asundustaludel am.n. *Kaasiku* asemel tarvitatakse perekonnanime. Vrd. Äks Vedu 1834 *Kasiko* s.-ü. 165:2, l. 19. *Kaasiku* hm. Trm Näduvere, Ulvi. **Kaasiku alekõrs* 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Kasiko Allekörs* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. *Kaasiku kaasik* MMg Vaidavere (Kaasiku talule kuulunud kaasik). *Kaasiku(mets)* Lai Nukelise 1854 *Kasiko Möts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a (tänapäeval juba kuusik, kuid kutsutakse ikka kaasikuks).

Kaasikualune Trm Raadna (hm.), Lai Endla (raba).

Kaasikumetsa t. Trm Kaevusaare 1866 *Kasikomets* ATK.

Kaasikumägi Kod Assikvere (mäel kasvavad 'kased ja männid).

Kaasikunuka Lai Lõpe (mätlik, üksikute kaskedega hm. Mõra jõe ääres).

Kaasikuoidu lõik Lai Raaduvere (küla teistest põldudest eraldi asetsevad pikad kitsad põllud, mille keskel oli kaskedest piiratud suurem lomp).

Kaasikutaguse k. Lai (end. Sadala v. ~ am.n. *Kaasiku*). Väiketaludest koosnev hiline küla, paar endist mõisa kandikohta ja nn. «soldatikrundid». vrd. 1834. a. (L.-Tähkvere m. kaardil) *Kasiko-taggune Welli* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; 1854 *Kasiko Möts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Lai (end. Jõgeva v.).

Kaasikuvälja *kaasikuväl'la maad* Trm Kasepää (Omedu jõe äärde endise kaasiku asemele rajatud põllud).

Kaasikvälja t. Lai Villakvere (~ rk. *Trullaugu*).

Kaatvere k. *kaa'tvere* Ksi 1582 *Kazwer* SbGEG 22, lk. 49; 1585 *Kazwer* ASK, l. 652; 1592 *Kadwer* AZ, l. 46; 1601 *Kadwer* s.-ü. 130, l. 65 ~ *Kadtfer* ibid., l. 160; 1627 *Kattwer* s.-ü. 132, l. 38; ~ *Kattfehre weßku* ibid., l. 34; 1753 *Kaatwerrest* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 23; 1744 *Kattifer* s.-ü. 211, l. 447; 1758 *Kattifer* s.-ü. 239, l. 553; 1805 *Koadfer* s.-ü. 118a, l. 4; 1816 *Koadfer* s.-ü. 29:6, l. 22. *Kaatvere jõgi* Ksi Kaatvere (= Kaave jõgi). Tüvele *kaat-* ei õnnestunud leida vastet eesti isikunimedest ega apellatiivide hulgast. Ka kohanimede hulgast ei leia

nime, mille tüvega võiks seda võrrelda (? *Kaatermu*). Kui lähtuda sellest, et tüves oli algselt pikk vokaal ja klusiil *t(t)*, tuleks 16. saj. kirjapanekutest *Kazwer* kanda ebatäpse märkimise arvele (Poola ja Rootsi revisjonides pika vokaali märkimine lühikeselt on tavaline). Häälikulise paralleelina võiks sel puhul esitada sm *kaattu*, *kaatu*, *kaattuva* 'vällyt; villainen sänkypeite', *kaattuvainen* '(vuoteen) esirippu, uudin', krjL *kaťuʒ*, *-uhkę* 'leveä nahkapeite längissä; vällyt'; lv *kaš* (pl. *kaťuD*), *kaťtõ(z)* 'villainen naisten šaali' SKES I.

Kaave m., as. *kaave* Lai 1514 *Kave* GU II 105; 1742 *Kawe Krüger* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 31; 1839 *Kawa* (m.) Rücker. Kaave k. Ksi 1582 *Kawe* SbGEG 22, lk. 49; 1585 *Kawe* ASK, l. 651; 1592 *Kawe* AZ, l. 45; 1601 *Kawe* s.-ü. 130, l. 65 ~ *Kaue* ibid., l. 159; 1760 *Kawelt* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 50; 1794 *Kawelt Kawe Kõrtsi Jürri* ibid., lk. 467; 1816 *Kawa* s.-ü. 29:9, l. 8; 1839 *Kawe* (kõrts) Rücker. Kaave t. Ksi Kaave (külas kaks samanimelist talu, teist kutsutakse *Vana-Kaave*) 1816 *Kawe* (2) s.-ü. 299, l. 8—9; 1826 *Kawe* (2) s.-ü. 29:14, l. 11. *Kaave jõgi* Lai Kaave, Ksi Kaatvere (~ *Kaatvere jõgi*, Pedja lisajõgi, mille üla- ja alamjooksul on Kaave k.) ? 1411 *Kaffenbeke* SbGEG 22, lk. 65; 1839 *Kaawe od(er) Poigk Jõggi* Rücker. Vrd. Pal Luua 1638 *Kawe Hanna* s.-ü. 128, l. 233. L. Kettunen (EO 267—268) on nime võrrelnud F. Wiedemanni sõnaraamatus leiduvate apellatiividega *kaave*, *lume kaaved* 'dünn fallender Schnee' ja *kaave* : *kaabe* (?) 'Gespenst' ning sm *kaave* : *kaaveen*. Nagu varasemad kirjapanekud osutavad, pole nimes 16. saj. alates toimunud häälikulisi muutusi, mis ei lubaks nime võrrelda tänapäeval häälikuliselt sarnaste apellatiividega. Kõne alla võiks tulla eesti murretest S *kaave* : *k'aave* 'õhuke lumi, lumehelves, kübe, puru, õhuke leivaviil; otsa jäänud, kõhnaks jäänud inimene'; Lei *k'aavi?* 'virmalised'. Edasi võiks võrdluseks tuua (SKES I järgi) sm *kaave* : *kaaveen*, *kaavi* : *kaaven*, *kaavis* : *kaaveen* 'ihmisen kuollut ruumis, kuolleen varjo, aave, henki, kummitus'; vdj (rhvl.) *kaave* 'hahmo, näkö, kauneus (? < sm); e *kaave* 'haamu, kummitus'. Võrdlus rahuldab häälikulises osas. Tähenduslikust küljest on raske näha seost nime ja apellatiivide tähenduste vahel. Kui primaarne on küla nimi, võiks oletusena esitada võimaluse, et toponüümi lähtekohaks oli toodud apellatiividest kujunenud isikunimi (? lisanimi).

Kabala t. Pal Roosna. Vrd. Äks Tabivere m. (üksiktalu) 1744 *Auf Cabbala Matz land Cubias Rein* s.-ü. 211, l. 313; 1758 *Auf Cabbala Matz Land Cubjas Tönno* s.-ü. 239, l. 407. *Kabala mägi* MMg Reinu. *Kabala väli* MMg Reinu (Kabala mäe juures). Keelejuhid ühendasid nime sõnaga *kabel*. Vrd. MMg Pataste 1744 *Auf Kabbala Jürgens land Kabbala Jaan* s.-ü. 211, l. 235; 1758 *Auf Kabbala Jürgens Land Petri Jaan und Petri Hanso Jaan* s.-ü. 239, l. 310; 1811 *Petri Hanso Jack* s.-ü. 41:2, l. 12. Vrd. Rap *Kabala* as. LCD *Capal*, 1305 *Capell*, 1318 *Capelle*, 1384 *Kappele*, 1469 *Kappel*, 1526 *Kabbel*, 1695 *Kabbala külla* Johansen EL 404; VNg *Kabala* k. LCD *Cappala*, 1489 *Cappell*, 1557 *Kappell*, 1732 *Kabbala Johansen* EL 405; Pil *Kabala* as. L. Kettunen (EO 73—74) on Rap ja VNg *Kabalat* käsitlenud *la*-sufiksiga tuletatud nimede hulgas, tuues tüvele võrdluseks e *kaba* 'vorstehendes Ende' ja ka e *kapp* : *kapa*, sm *kappa* 'Schöpfgelte, Metze' usw. (wenn die ältere Schreibweise stimmt). Vaadeldaval alal on *Kabala* tõenäoliselt hilisem nimi. MMg *Kabala mägi*, *väli* on usutavasti nime saanud 18. saj. Pataste külas elanud Kabala perelt (*Kabbala Jürgens Land*). 1744. ja 1758. a. revisjonis esinev lisanimi Kabala võib olla pärit vastavatest (Rap, VJg, Pil) küla nimedest. Vrd. ka Wied. Wb. *kabal*, g. *kabala* = kõlguti (am Pfluge), *kabala-vöö* 'Wickelband der Kinder'.

Kabeli t. Kod Kokora, Lahepera; Äks Saadjärve; Ksi Väänikvere 1811 *Kabbeli Jürri* s.-ü. 163:9, l. 15; 1834 *Kabbeli* s.-ü. 165:1, l. 57. Vrd. Äks Pirusi

1805 *Kabello Johann* s.-ü. 28a, l. 4; 1811 *Kabely Jaack* s.-ü. 163:8, l. 12; 1834 *Kabbeli* s.-ü. 164:7, l. 18.
K a b e l i: *Kabelikink* ja kingu ümber *Kabelimets* MMg Saare. Kingul olevat Kudina mõisa omaniku krahv Mannteuffeli matusepaik (vrd. Stryck GRL I 97); *Kabelimets* Äks Saadjärve. Metsas on end. Saadjärve mõisa omanike matmispaik. *Kabelimägi* Kod Assikvere, Kirtsi, Kose; Trm Tuulavere 1866 *Kapellenberg* ATK; Lai Kurista, Painküla; Pal Kassinurme; MMg Aruküla, Kusma, Selguse, Äks Visusi. *Kabeli sõra* Kod Omedu (madalik Peipsis *sõra pialt kabel juba paistab*; *sõra märk on pan'tud kabeli p'iale*). *Kabeliväli* Kod Omedu, Ksi Mäända. Keelejuhid seostavad *Kabelimäe* ja *-välja* tavaliselt endise kalmistuga, lisades väga sageli: «Vana rootsiaegne...». Vrd. MMg Kusma *Kabelimägi*, kus on 13.—14. saj. pärit vene-vadjapärase inventariga kalmistu, vt. Moora PEA 28. Väga levinud nimi ka naaberaladel (näit. Kad, Sim, Hlj, Lüg, Plt, Vil, TMr, Kam, Nõo, Puh, Rõn, Ote).

Kabina t. Ksi Mäända < pn., vrd. 1826 *Ado* (t.), omaniku pn. *Kabbina* s.-ü. 29:14, l. 23 (tänapäeval Aadu t. ei tunta). Vrd. TMr *Kabina* as.

Kabjassoo MMg Kõrenduse (soine hm. Kaiavere lähedal). Vrd. *kabi* : *kabja* (ka *kabjaleht* 'varsakabi').

***Kadaka** k. 1624 *Kaddiack* s.-ü. 131, l. 415; 1744 *Kaddapik* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 40; 1747 *Kaddapik* ibid., l. 62; 1758 (*Dorf*) *Kaddawick* (L.-Tähkvere m.) s.-ü. 238, l. 838; 1795 (*Dorf*) *Kaddak* s.-ü. 32:6, l. 42; 1798 *Kaddas* (k.) Mellin; 1811 (*Dorf*) *Kaddaka* s.-ü. 32:18, l. 18. K a d a k a t. Trm Ulvi, Lai Tuimõisa 1834 *Kaddaka* s.-ü. 35:2, l. 51. Mellini kaardil on küla *Kaddas* (= ? *Kaddak*) toodud seal, kus hiljem on Tuimõisa Kadaka t. 18. saj. kirjapanekute järgi võib arvata, et küla nimedena (? paralleelnimedena) esinesid *Kadapiku* ja *Kadaviku*, vrd. Tor, Amb, JMd *kadabik*; Kuu, VMr, VJg, VNg *kadapik* 'kadakapõõsastik'; Wied. Wb. *kadapik*; *kadarik*, *kadastik*, *kadavik* 'Wacholdergesträuch, Wacholderbusch, Wacholderhaide'.

Kadakamägi Ksi Laeva (üksikute kadakatega kaetud küngas).

Kadakaoja Trm. Lohusuu.

Kadaksaare hm. Trm Lagedi, Raadna; Trm Rehessaare (küngas soos).

Kadrimurru hm. Lai Kaave. < in. *Kadri*.

Kadrina k. Kod 1839 *Catharinenhof* (krjm.) Rücker; MMg 1839 *Catharinenhof* (krjm.) Rücker. *Kadrina jõgi* MMg Kõrenduse (= Kõlajõgi). *Kadrina* t. Kod Kuningvere. < in. *Katharina* Rajandi RN 96.

Kaela hm. Pal Ronivere (kitsas heinamaariba metsas). Vrd. Kad *Kaelaniidi* hm.

Kaelapealne hm. Kod Raatvere (kitsas heinamaariba põllu ja metsa vahel).

Kaera t. *kaara* ~ *kaera* Trm Kõrve, MMg Vaidavere. Vrd. Lai Vilina 1758 *Auf Kaura Matz Land Motto Reino Tönno* s.-ü. 238, l. 746. Vrd. Kaara.

Kaeraaia t. *kaara-aia* Trm Kõrve. *Kaeraaia väli* Trm Teadussaare (põld metsas).

Kaeraale t. Ksi Mõisaküla (end. mõisa kandikoht).

Kaerakõrre t. *kaarakõrre* Kod Koosa (üksik talu metsas).

Kaeraküla Lai 1747 *Kaira Krug*, *Kaira Krüger Tuiso Mardi Hannus* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 60; 1755 *Kaira Krüger Kirjatse Hinrick* ibid., l. 160; 1839 *Kaero* (krjm.) Rücker. *Kaera mets* Lai Oonurme (mets Kaeraküla juures).

Kaeramaa t. Trm Kaevussaare, Paadenurme, Rehessaare, Vadi. *Kaeramaa mets* Lai Metsaküla. Vrd. VJg, Lüg, Jõh, Vai, Iis *Kaeramaa* t., VNg *Kairamaa niit*, Plt *Kaeramaa mets*, Vän *Kaerasmaa* k.

Kaeramäe t. MMg Välgi. Vrd. Kad, Vai, Plt *Kaeramäe* t., VMr *Kaeramäe* hm., Plt *Kaeramägi*.

Kaerassaare t. Lai Endla 1754 *Kairasaarest* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 123; 1758 *Kaire Saare Hinrich* s.-ü. 238, l. 894; 1795 *Karesare Johann* s.-ü. 32:10,

l. 26; 1816 *Kaera Saare* s.-ü. 33:11, l. 10; 1839 *Kaarasaar* Rücker. Vrd. Sim, Plt *Kaerassaare* t.

Kaevandu väli Trm Lohusuu (põld Avijõe veeres). *Kaevando hm.* Kod Omedu (Omedu jõe saarel). Vrd. Puh *Kaevandu hm.*; Noa *Kaevandu järv.* Vrd. *kaevand, -i*: Kse 'veega täidetud lohk, kraav', Kad 'vee poolt õõnestatud järsk kallas'; Wied. Wb. *kaevand*, g. *kaevandu* 'Graben, Grube, Canal'.

Kaevu t. Lai Lehtmetsa. *Kaevu hm.* Trm Väägu, vrd. 1854 *Kaiwo Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

***Kaevulaane** Trm Rääbise 1805 *Kaiwo Lane Heinamaa* s.-ü. 50a, l. 24.

Kaevusaare k. *kaevussoare* Trm 1811 *Dorf Kaiwosar (besteht aus Loostreibern)* s.-ü. 127:10, l. 22; 1816 *Loostreiber=Dorf=Kauwosar* s.-ü. 127:18, l. 50; 1834 *Kaewosare* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 5; 1839 *Kaiwosaar* (t.) Rücker. *Kaevussaare* t. Trm Kaevussaare.

Kaevusoo Trm Maetsma (soine võsastik).

Kahara t. Pal Patjala 1744 *Auf Kaher Hann land Kahar Jürry; Auf Kaher Jürgens land Toffer Peter* s.-ü. 211, l. 102—103; 1782 *Kahhara Jürri* ja *Kahhara David* s.-ü. 56:2, l. 8; 1811 *Kahera Jurry* ja *Kahera David* s.-ü. 56:8, l. 4; 1816 *Kahhara* (2) s.-ü. 56:14, l. 6—7; 1826 *Kahhara* (2) (pn. *Lambakahar*) s.-ü. 56:20, l. 12 (tänapäeval on külas kaks *Kahara* t., teise rahvakeelne nimi *Haraka*); Pal Maardla 1811 *Kahara Jürry* s.-ü. 41:4, l. 15; 1816 *Kahhara* s.-ü. 41:11, l. 41; MMg Uhmardu (~ rk. *Sepa-Jaani*). < *kahar, -a.* Adjektiiv *kahar* (sm *kahara* SKES I järgi deskriptiivsõna) näib olevat esinenud lisanimena, millest kujunes talu nimi. Vrd. ka Wied. Wb. *kahar*, g. *kahara* = *kähar*; -st. kahr, karu.

Kahina hm. Lai Teilma (Karusilma oja veeres). *Kahina oja* Lai Teilma (= Karusilma oja).

***Kahrapää** k. Trm (Rääbise m.) 1758 *Dorf Kahrapæh, Kahrapæh und Hannoken Land (diese Länder sind itzo in die Hofes Felder gezogen)* s.-ü. 238, l. 1023, 1033. Vrd. Lai Teilma 1758 *Auf Kahro Siems Land Mullicka Iwan* ja *Auf Kahro Jürgens Land Siemo Rein* s.-ü. 238, l. 973; Mih *Karupea* k. 1) *Kahrapää* = ? *Kahrupää, kahr (kahru, karh)*, g. *kahru (karhu)* 'karu' esineb tänapäeval võru murdes ja tartu murde lõunaosas. 2) *Kahrapää* < *kahara-*.

Kaiavere k. MMg 1473, 1479 *Kayver* GU I 441, 494; 1512 *Kayfer* GU II 82; 1514 *Cayfer* GU II 107; 1539 *Kaiwer* GU II 501; 1543 *Kayefer* GU II 620; 1585 *Kaiwer* ASK, l. 637; 1590 *Kaiawer* LM, s.-ü. 80, l. 52—52a; 1627 *Kayafehr (oder Nonnenhoff)* s.-ü. 132, l. 79, 80; 1684 *Kayfer* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1695 *Kaiferkylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 41; 1758 *Kayafer* s.-ü. 239, l. 281; 1826 *Kajafer* (e *Kajawerre*) m. Bienenstamm GA 297. *Kaiavere jõgi* Äks Elistvere (= Amme jõgi Kaiavere ja Elistvere järve vahel). *Kaiavere järv* 1627 *Kayafehr Jerwe* s.-ü. 132, l. 79; 1758 *Kayafersche (See)* s.-ü. 239, l. 283. *Kaiavere mets* (end. Kaiavere mõisale kuulunud mets). *Kaiavere mägi* (voor, millel asub Kaiavere k.). K a i a v e r e t. Kod Luigemetsa (~ am.n. *Soo*, rk. nimi on tulnud sellest, et omanik oli pärit Kaiaverest). M. Veske (*-were* 15) arvates sobib nimele *Kaiavere* vasteks soome *kaita* : *kaidan* 'schmal', sest küla asub suhteliselt kitsal seljandikul kahe järve vahel («nach der Karte kann man hier ohne Weiteres einen schmalen Rand annehmen»). Vähem tõenäoline olevat tuletada mainitud kohanimi naisenimest *Kai*, g. *Kaie* (< *Katharina*). L. Kettunen (EO 300) on *Kaiavere* käsitlemisel võrdluseks toonud apellatiivid *kajakas*, sm *kaija* (murdeti *kajo*) ja kohanime *Kaiu järv* (MMg) < **Kaijoi(n)* ja *Kaiu vald* (Juu), mille ühendab muistse isikunimega (vt. Kaiu). P. Johansen (SUSA 56, 4, lk. 20) peab võimalikuks ühendada nime esiosa naisenimega *Kai* (< *Katharina*, dim. *Kay*), sest olevat teisigi juhtumeid, kus *-vere* on liitunud kesk-

alamsaksast pärit isikunimele. Et *vere*-lõpu ees esineb paljudel juhtudel isikunimi (tavaliselt ikka mehe nimi), tuleks kõige tõenäolisemaks pidada ka antud juhul lähtuda mehe eesnimest. Meil on teada muistne mehe eesnimi *Cayo* (*Kaio*, vt. Mägiste EI, Stoebke OP 33), mille üheks variandiks võis olla ka **Kaia* (vrd. MMg Kudina 1592 *Kaia Hans* AZ, l. 51).

Kaie t. Kod Koosa 1744 *Auf Ilwaski Land Kaya Michel* s.-ü. 211, l. 543; 1805 *Kaie Merdi Michel* s.-ü. 64d, l. 3; 1818 *Kaie Mardi* f. 567, n. 2, s.-ü. 64c, l. 117. *Kaie hm.* Trm Tõreda. On mõeldav, et talu nimi on lähtunud mehe nimest *Kaio* (*Cayo*), **Kaia* (1744 *Kaya*, vt. Kaiavere, Kaiu), mis hiljem seostati tarvitusel oleva häälikuliselt lähedase naisenimega *Kai*, g. *Kaie*. Heinamaa nime võime tõenäoliselt tuletada naisenimest.

Kaikaküla Ksi. Jüriküla pejoratiivne hüüdnimi, mis johtuvat sellest, et Kaikakülas kakeldavat tihti (kaikad platsis).

Kaitsa tänav Trm Kasepää (küla karjatee, mille ääres elas mitu Kaitsanimelist peret).

Kaitsemõisa k. MMg 1805 *Kaitsemoisa* s.-ü. 77a, l. 9; 1811 *Kaizemoise* s.-ü. 41:2, l. 5; 1839 *Kautzimois* (k.) Rücker; vrd. Kaiavere m. (*Streu Länder*) 1744 *Auf Kantzemoisa Jürgens land Kautzemoisa Tönno Jaan* s.-ü. 211, l. 243; 1758 *Auf Seppor Marts Land Katzimoisa Ado*; *Auf Tanni Maddis Land Katzimoisa Tönnis* s.-ü. 239, l. 312; *Auf Pusta Hans Land Katzimoisa Michel*, *Auf Kautzemoisa Jurgens Land Seritza Michel* ibid., l. 318—319; MMg Pataste 1744 *Auf Kantzemoisa Jürgens land Kantzimoisa Jaan* s.-ü. 211, l. 235; 1758 *Auf Kantzomoisa Jürgens Land Otza Joseph* s.-ü. 239, l. 311; 1811 *Kaitze Merti Jacob* s.-ü. 41:2, l. 14. Kaitsemõisa t. MMg Kaitsemõisa. Külas on 5 talu, mille ametlikuks nimeks on *Kaitsemõisa*; 1805 *Kaitsemoisa Andres*, *Kaitsemoisa Jürry*, *Kaitsemoisa Jaan* s.-ü. 77a, l. 9; 1816 3 *Kaizemoisa* t. s.-ü. 41:10, l. 8—9; 1826 3 *Kaitsimois* t. s.-ü. 42:2, l. 4—5. Tänapäeval on kõigil viiel rahvakeelsed paralleelnimed, neist kaks — *Salumaa* ja *Soe* on tuletatud perekonnanimedest, *Voldu* peremehe eesnimest *Voldemar* ning *Treiali* antud endise omaniku kõrvalharrastuse järgi. Ühel on isegi kaks rahvakeelset nime *Maidu ja Kaarli*, vrd. 1816 *Kaizemoisa*, *Wirth Karel* s.-ü. 41:10, l. 8; 1826. a. esineb samas talus pn. *Maido* s.-ü. 42:2, l. 4.

Kaiu t. MMg Särje (üksik talu metsas) 1839 *Kaio* Rücker; vrd. MMg Saare m. (*Streu Länder*) 1744 *Kayo Hans und Kajo Pabo Tönno* s.-ü. 211, l. 150; 1758 *Auf Leppicko Tiedts und Kajo Tiets Land Leppicko Peter*, *Kajo Hans* s.-ü. 239, l. 198; Äks Äksi < pn. Vrd. Lai Kärde 1532 *Kormis Kaye* GU II 330; Lai Kivijärve 1795 *Kayo Thido Jürri*, *Kayo Thoma Hinrich* s.-ü. 32:2, l. 10; Kod Assikvere 1744 *Auf Kajo Thoma Johans land Kajo Thoma Ado*, *Kajo Krongi Märt* s.-ü. 211, l. 147; 1811 *Kayo Tenno Mart* s.-ü. 23:12, l. 6; MMg Vassevere 1744 *Auf Kajo Tiets land Kajo Ohle Jaan und Kajo Lauri Rein* s.-ü. 211, l. 141; 1758 *Auf Kajo Tiedt Land Ohle Jaan* s.-ü. 239, l. 189; 1811 *Kaya Märt* s.-ü. 41:6, l. 20; 1816 *Kayo* s.-ü. 41:13, l. 31; Juu *Kaiu* as. LCD *Kaiu*, 1287 *Kaiu*, 1346 *Kayu*, 1538 *Kayekull*, 1558 *Kae*, 1696 *Kayo*, 1732 *Kaio* Johansen EL 395. Kaiu järv MMg Jõemõisa 1627 *Kaya Jerwe* ~ *Kaye Jerwe* s.-ü. 132, l. 66, 79; 1684 *Kayo* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1758 *Kayus* ~ *Kaigajerwe* s.-ü. 239, l. 166, 271; 1839 *Kaio S(ee)* Rücker. *Kaiu hm.* ~ *Kaiu soo* Kod Luigemetsa, Nautrasi; MMg Kõrenduse, Särje (soine hm. Kaiu järve veeres). L. Kettunen (EO 300) on järve nime *Kaiu* lähtevormina rekonstrueerinud **Kaijoi(n)* ja ühendanud selle isikunimega *Cayo* (vt. Johansen EL 395) ning võrdluseks toonud Juu *Kaiu*. < in. *Kaio* ~ *Kaiu* Mägiste EI; Stoebke OP 33 (vrd. ka Kaiavere).

Kaiussaare (mets) MMg Tindimuru (metsas olevat olnud kuni 1911. a. *Kaiussaare* t.). < in. *Kaiu*, vt. Kaiu.

Kajaka t. MMg Kõrenduse 1805 *Kaiaka Jaan* s.-ü. 77a, l. 6; MMg Pataste 1811 *Kayaka Jacob* s.-ü. 41:2, l. 16; 1816 *Kayako* s.-ü. 41:10, l. 27; 1826 *Kajaka* (pn. *Kajak*) s.-ü. 42:2, l. 21. Vrd. Trm Vilusi 1758 *Kajaka Jaan* s.-ü. 238, l. 1083; 1811 *Kayago Tomasse Jahn* s.-ü. 127:10, l. 24. < *kajakas* (ln.).

Kajakanõmm Trm Rajaküla (üksikute mändidega kaetud liivaseljandik, vn *Кайкина гора*) 1854 *Kajaka Nömme Mõts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Kakumetsa t. Äks Kokavälja (vrd. Visusi m. üksiktalu) 1758 *Kacko Matzo Tönno, jetzt Kacko Metsa Jürri* s.-ü. 239, l. 430; 1805 *Kackometsa Jacob* s.-ü. 31d, l. 1; 1811 *Kackometz* s.-ü. 163:11, l. 14; 1834 *Kakometza* s.-ü. 165:3, l. 17. Vrd. MMg Vaidavere 1592 *Pieter Kako* AZ, l. 54; MMg Levala 1627 *Kacko Mick* s.-ü. 132, l. 56; MMg Kaiavere m. 1627 (tühi küla, $1^1/_4$ adramaad) *Kackolep* s.-ü. 132, l. 80; MMg Igavere 1758 *Auf Kacklep Matz und Pauls Land Kacklep Michel* s.-ü. 239, l. 456; 1834 *Kakkoleppa* (2) s.-ü. 164:1, l. 31—32; Kei *Kakumäe* k., Sim *Kakupalu* hm., Hlj *Kakuvälja* k., Võn *Kakumägi*, Ote *Kakumägi*, *Kakuniit*, Kan *Kako* k., Rõu *Kaku* k. jne. Vrd. ka Äks Kärkna m. 1582 *Kakiel* (küla $1^1/_2$ adramaad) MA 168:1, l. 142; 1601 MMg Kudina *Kaupe oder Kaukila* (küla) s.-ü. 130, l. 68. < *kakk* : *kaku* 'öökull' (T, V), vrd. sm *kako* 'põllölaji, kissapöllö', vdj *kaakko* 'põllö' SKES I.

Kalada ots (vn *Голодай*) Trm Mustvee (vene elanikkonnaga linnaosa Mustvee jõe paremal kaldal). < vn *голодай* 'голодный' Даль ТС.

Kalalinna t. Lai Villakvere 1816 *Kallalinna* s.-ü. 33:11, l. 33; 1826 *Kallaliña* s.-ü. 34:6, l. 27.

Kal(l)ama(a) Äks Õvi 1811 *Kallama Tönnis* s.-ü. 163:5, l. 3; 1834 *Kallama* s.-ü. 164:5, l. 6.

Kalamehe t. *kalame* MMg Vanamõisa. Vrd. Lai Eristvere 1601 *Kallamees Hans* s.-ü. 130, l. 158.

Kalamäe t. *kalame* MMg Särje. Vrd. Sim *Kalamäe* hm.

Kalasaar MMg Särje (põllutükk heinamaade keskel jõekäänus, kuulus Kalamäe talule). *Kalasaare kink* ~ *Kalasaare mägi* MMg Särje (kink Kalasaarel). **Kalasaare veski* Kod 1724 *Kallasare weskilt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 66.

Kalda t. Trm, Lai, Kod, MMg, Äks, Ksi (enamasti hiliste talude ametlik nimi, mõnel juhul tuletatud ka perekonnanimest). *Kalda* hm. MMg Kõrenduse (hm. Kõlajõe kaldal).

Kaldaalune (*niidab ka'lda all*) Kod Tedreküla (hm. Peipsi veeres).

Kaldoja t. Kod Omedu (~ rk. *Elevandi* < pn.).

Kalevipoja : *Kalevipoja heinakaar* Lai Tuimõisa (puude ja põõsasteta lai riba soos ~ *Lagesoo*), *Kalevipoja kivi* (~ *Räpsokivi*) Kod Sassukvere (suur kivi heinamaal), *Kalevipoja kivi* Kod Omedu (suur kivi Peipsi rannas), *Kalevipoja lingukivid* MMg Ruskavere (kaks suurt kivi põllul), *Kalevipoja luisk* Lai Tuimõisa (pikergune kivi Lusikasoos), *Kalevipoja pihutäied* Kod Peatskivi (kaks küngast Linnamäe ja Kalevipoja sängi vahelises Alatskivi jõe madalikus), *Kalevipoja säng* Lai Reastvere, Kod Alatskivi, Pal Ehavere, Kassinurme. Äks Saadjärve (~ *Linnamägi*) (muistsed linnused, vt. Tõnisson LM 34—49).

Kaljura t. Trm Vadi. < *kalju* + *rahva*.

Kallaste linn Kod (vene elanikkonnaga väikelinn Peipsi kõrgel kaldal) 1798 *Krasnaja Gora oder Kallaste* Mellin; 1839 *Krasnaiagora* (k.) Rücker. Vrd. Kod Paapsi 1811 *Kallaste Jaack* s.-ü. 23:15, l. 4; Kod Tedre 1805 *Kallaste Michel* s.-ü. 38d, l. 1; 1816 *Kallaste Michel* s.-ü. 24:5, l. 21; 1826 *Kallaste* s.-ü. 24:12, l. 23; Kod Torila 1816 *Kallaste Jaak* s.-ü. 24:5, l. 15.

Kalli t. Trm Linnanõmme, Äks Pupastvere 1744 *Auf Kalli Reins land Kalli*

Reino Jaan, *Kalli Thomas* s.-ü. 211, l. 269; 1811 *Kalli Andresse Jahn* s.-ü. 163:5, l. 13; 1834 *Kalli* (2) s.-ü. 164:5, l. 31 (tänapäeval on külas kolm Kalli t.: *Mäelt-Kalli*, *Alt-Kalli* ja *Somba-Kalli*). < in., vrd. Roos KK 61, lk. 347; Stoebke OP 35 *Kalli* (e) *Jacob Kalli* 1540; vrd. liitsõnalist nime *Kallimeel* Mägiste EI. Vrd. ka sm *Kallela* < **kallēla* ~ *kalliala* ~ *kallila* Meri VK I 53—55.

Kallipera t. Kod Koosa. < ? in. *Kalli* + *pera*.

Kallivere k. Pal 1582 *Kalifer* SbGEG 22, lk. 46; 1585 *Kalifer* ASK, l. 641; 1601 *Kalifer* s.-ü. 130, l. 67; 1627 *Kallifehr* s.-ü. 132, l. 56; 1740 *Kallifer* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 14; 1758 *Kallifer* s.-ü. 239, l. 85. Vrd. *Kalli* k. Vll, Mih, Rõn; Hlj *Kalliküla* LCD *Kaligalæ*, 1359 *Kallighalle*, 1430 *Kaligal*, 1521 *Kallygal*, 1583 *Kalieküll*, 1586 *Kalliküll* Johansen EL 397; sm *Kallivieri* (vt. Kettunen EO 321), viimase vadjakeelne variant *kaλλavēri*. < in. Vt. Kalli.

Kallu t. Trm Torma 1805 *Kallo Karel* s.-ü. 129d, l. 1; 1811 *Kallo Ado* s.-ü. 127:16, l. 4; 1826 *Kallo* s.-ü. 128:6, l. 10. < ? in.

Kalmaküla Trm 1601 *Kalmakulla* s.-ü. 130, l. 221; 1695 *Kalmekylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 47; 1758 *Kallmu* s.-ü. 238, l. 1082; 18. saj. *Kalmo* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1811 *Kallma* s.-ü. 127:10, l. 23. < *kalm*, *-u*, Plv *kalm*, *-a* Räp pl. nom. *kalmõ*², pl. g. *kalmate*; sm *kalma*, vdj. *kalma*; vrd. ka 1555 *Tomas Kalmepoick* TT 173.

Kalme t. *ka'lme* Kod Raatvere. *Kalme* (*kalme*, iness. *kalmen*) Kod Assikvere (üksikute mändidega kaetud jäätmaa). < *kalme* : *ka'lme* 'kalm' Kod, Krk, Ote, Räp, Se; vrd. kohanimedes Kad *Kalmemännik*, *Kalmenõmm*; Plt, SJn *Kalmemägi*, Puh *Kalmepõld*.

Kalmemägi Kod Raatvere. < *kalme* 'kalm'. Vt. Kalme.

Kalmu t. Pal Rooma, MMg Kudina < pn. *Kalmura* t. Trm Teadussaare. Vt. Kalmuauk.

Kalmuauk Trm Teadussaare (Kalmura t. lähedal madalam koht, kus kasvab kalmuseid). < Kul, Aud, Pär, Juu, Trm *kalm* : *kalmu* 'kalmus'.

Kalmuka t. Kod Omedu (~ *Altra*, talu ümbruses kasvab palju kalmuseid). < Kod, MMg, Äks, Plt, TMr *kalmuk* : *kalmuka* 'kalmus'.

Kalmuluht Äks Laastiku (hm. Mudajõe ääres), vrd. *kalm* : *kalmu* 'kalmus'. Vt. Kalmuauk.

Kalmumäe t. Lai Ellakvere (~ am.n. *Otsa-Andrese*, talu lähedal olevat muistne matmispaik). *Kalmumäe* Trm Piilsi (põld), Tõreda (hm. Kalmumäe juures). Kalmumägi Trm Tõreda, Ulvi; Lai Lõpe. Kohalikud elanikud seostavad kõik mainitud Kalmumäe-nimelised kohad endiste matmispaikadega. Küngaste ja kõrgemate kohtade nimena esineb *Kalmumägi* rohkesti ka naaberaladel (Hlj, VNg, Lüg, Jõh, VMr, Sim), kus samuti seostatakse vastavad kohad muistsete matmispaikadega. Apellatiivina on kuju *kalm*, *-u* 'hauakünigas, matmispaik' kirja pandud järgmiselt: Jäm, Khk, Vll, Kse, Tor, Hää, Amb, Koe, VJg, Jõh, KJn, Trv.

Kalmuorg Lai Pedasi (väike oruke Reastvere linnuse lähedal). Vt. Kalmumäe.

Kalmutaguse väli Trm Ulvi (Kalmumäe taga olev põld). Vt. Kalmumäe.

Kalmuvälja Lai Kodisma (küla põhjapoolses otsas olev põld, mille lähedal on hiline väiketalu *Kalmuvälja*), vrd. 1758. a. revisjonis *Kallma tallo ist wüstes Land* s.-ü. 238, l. 826. Vt. Kalmumäe.

Kaltri t. MMg Kusma 1758 *Auf Kalter Marts Land Radleppa Thomas* s.-ü. 239, l. 228, vrd. MMg Vara 1805 *Kalter Jaan* s.-ü. 80d, l. 1; 1811 *Kalter* s.-ü. 41:7, l. 7; 1826 *Kalter* s.-ü. 42:5, l. 14. Vrd. Äks Kärkna m. 1728 *Kaltri Jaack* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 17. Vrd. Wied. Wb. *kalter*, g. *kaltri* (P) 'Wüstling, lüderlicher Mensch'.

Kaltsu t. *kalsu* Pal Ronivere 1744 *Auf Tiedo Bertels land Caltzo Peter* s.-ü. 211, l. 84; 1758 *Auf Sauna Laur Peters Land Kaltzo Peter* s.-ü. 239, l. 115; 1816 *Kalzo* s.-ü. 56:16, l. 28; 1826 *Kaltzo* s.-ü. 56:22, l. 32. Vrd. Äks Põltsamaa 1805 *Kalza Jaan* s.-ü. 29c, l. 1; 1811 *Kaltza Jaan* s.-ü. 163:9, l. 5; 1834 *Kaltza* s.-ü. 165:1, l. 15. Vrd. *kalts*, *-u*; *kaltsad*, *kaltsud*,

kalsud 'riidest säärised põlvpükstel; linased püksid'. SKES I järgi sm *kalsu*, e *kalts* jne. < ? küsks *kalze*, *kolze*, müsks *kalizjâ* 'sukka' või sm, krj, vps < vn *колошa* 'säärys; housunlahje, housut; sukanvarsi'. J. Mägiste (ÄRL 59) esitab 16. saj. lisanime *Kalts(u)* (*Hanus Kalcz*, *Lawryn Kalcz*, *Piep Kalczu*) vene laenuna.

***Kambi** m. Äks 1627 *Hoff Cambi* s.-ü. 132, l. 40; 1758 *Guth Tappifer mit klein Camby*, krjm. *Klein Camby* s.-ü. 239, l. 397; 1839 *Cambi* (krjm. = Tormi) Rücker. Mõisa nimi on tulnud omaniku perekonnanimest *Camby*, vrd. Stryck GRL 68. Vrd. *Kambja* 1330 *Camby*, 1432 *Cambi moise* (Kettunen EO 46). P. Johansen väidab (Kettunen EO 329), et *Camby* pole saksa nimi. Vrd. sks pn. *Campo*, *Campe* Heintze DF 181; in. *Campe* Förstemann AN 301.

***Kamp-** MMg 1538 (*wüste Hak. Ld., gen*) *Kampst* GU II 440; 1550 (*Zwei Haken Landes, genannt*) *Campst* (2 talupoeg) Bfl. I 786. < ?

Kana t. Trm Sätsuvere 1782 *Kanna Reino Michel* s.-ü. 127:3, l. 7; 1795 *Kanna Reino Michell* s.-ü. 127:8, l. 8; 1811 *Kanna Reino* s.-ü. 127:14, l. 3; 1826 *Kañareino* s.-ü. 128:4, l. 7. *Kana luht* Äks Laastiku (hm. Mudajõe ääres, end. omaniku pn. *Kana*). < *kana* (ln.).

Kanametsa t. MMg Särje, vrd. MMg Jõe m. 1826 *Kanametz* s.-ü. 42:1, l. 12.

Kanasoo Kod Haapsipea (väike hm. metsa sees). Vrd. Kad, VNg *Kanasoo*.

Kanassaare k. *kanassare* Kod. Külakeses on kolm majapidamist, keda kõiki kutsutakse *kanassare õmad*, vrd. 1730 (Kodavere meetrikaraamatus) *Kannasare Mikele* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 74; MMg Jõe m. 1826 *Kannasaar* s.-ü. 42:1, l. 11; 1909 *Kannasaare* (vesiveski) WDK. *Kanassaare järv* Kod Kanassaare. *Kanassaare* t. Lai Vanatänava. Vrd. Plt *Kanassaare raba*, Räp *Kanasaare* k.

Kandi t. Pal Nava (end. mõisa kandikoht).

Kanepi t. Trm Jaaguvälja, Mõisamaa. *Kanepiaed* Trm Raadna. *Kanepimaa* Kod Raatvere. *Kanepitükk* Trm Tammispää. Põldude nimed, mis olevat tulnud sellest, et vastavatel põldudel kasvatati sageli kanepit.

Kangru t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Näiteid revisjonidest: Trm Koimula 1758 *Auf Muldi Jaans Land Kangro Mart* s.-ü. 238, l. 828; 1795 *Kangro Mardi Jahn* s.-ü. 32:6, l. 20; 1811 *Kangur Mardi Jaans Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 8; 1834 *Kangro* s.-ü. 35:2, l. 22; 1854 *Kangra Rehhe Jurri* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a (tänapäeval am.n. *Kangru*, rk. paralleelnimi *Rehe*); Lai Kivijärve 1758 *Auf Paul Hannuck Land Kangro Jaan* s.-ü. 238, l. 970; 1795 *Kangro Rein* s.-ü. 32:2, l. 4; 1816 *Kangro* s.-ü. 33:3, l. 8; Lai Päde 1739 *Kangro Mart* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Kangure Tönnis* s.-ü. 239, l. 900; 1795 *Kangro Toeñis* s.-ü. 32:10, l. 65; 1816 *Kangro* s.-ü. 33:11, l. 12; Pal Maardla 1744 *Kangor Michel* s.-ü. 211, l. 189; 1758 *Auf Kafwer Neubauers Land Kangor Ado Michel* s.-ü. 239, l. 258; 1811 *Kangro Jürry Kasper* s.-ü. 41:4, l. 15; 1826 *Kangro* (pn. *Tuhkur*) s.-ü. 42:3, l. 28 (tänapäeval am.n. *Kangru*, rk. paralleelnimi *Tuhkru*); Pal Raadivere 1782 *der Weber Mik* s.-ü. 56:5, l. 5; 1811 *Weber Mick* s.-ü. 56:11, l. 3; 1816 *Kangro* s.-ü. 56:17, l. 5 jne. Hilistel taludel võib *Kangru* olla kas am.n. (näit. MMg Juula jne.), mille kõrval esineb tavalisel rk. paralleelnimi või omaniku perekonnanimest tuletatud nimi (näit. Äks Kukulinna jne.). *Kangru haud* Kod Sääritsa (sügavik Peipsis). Tänapäeval külas puudub *Kangru* t., vrd. 1805 *Kangro Maddisse Thomas* s.-ü. 41b, l. 1; 1826 *Kangro* s.-ü. 24:14, l. 22. *Kangru jõgi* Trm Lilastvere (Kullamäe oja nimetus Kangru t. järgi). *Kangru väli* Äks Kärevere. Põld end. Kärevere m. lähedal, kus varem olevat olnud *Kangru* t. Tänapäeval *Kangru* t. ei eksisteeri, vrd. aga 1805 *Kangru Jahn* s.-ü. 25a, l. 4; 1834 *Kangro*, s.-ü. 164:4, l. 13.

Kangru-Mardi t. Lai Kõola 1758 *Kangor Mardi Jürri* s.-ü. 238, l. 898; 1795 *Kangro Mardi Joan* s.-ü. 32:10, l. 38; 1816 *Kangro* s.-ü. 33:11, l. 22; 1826 *Kangro* s.-ü. 34:6, l. 21.

Kannastiku t. Trm Kaevusaare, Laekannu, Lilastvere, Tõlga, Vadi; Lai Leedi, Tirma; MMg Särje, Undi; Äks Kõnnu, Laastiku. *Kannastik* (hm.) Trm Tammispää, Kod Kadrina. *Kannastiku* hm. Trm Tammesaare 1852 (Avinurme m. kaardil) *Kannastiko Einama* (Laurisaare k. lähedal) f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a; 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Kannastiko Allekörre* (Veia lähedal) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. < *kannastik* 'kännustik, raiesmik' Trm, Kod jne., vrd. ka Sim *kannastik* 'uudismaa, uudispõld metsa asemel'.

Kanniniidi t. Trm Võidivere. Vrd. *Kanni Soo* 1822—27 (Avinurme m. kaardil, Laekannu külast kirdes) f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. Vrd. *kann, -i* 'lill' + *niit* (vrd. Iis, Kod *niit* : *niidu*, V *niit* : *niidü*).

Kannu t. Trm Torma, Kod Assikvere, Äks Soe. *Kannu metsavaht* MMg Kaitsemõisa. Vrd. Trm Tõikvere 1624 *Kannu Pope* s.-ü. 131, l. 407. < *kand* : *kannu* 'känd'.

Kannusoo Kod Assikvere (soine mets). < *kand* : *kannu* 'känd'.

Kantküla *kan'tküla* Lai 1419 *Candekall* GU I 222; 1599 *Kankula* P 108; 1601 *Kanckülla* s.-ü. 130, l. 220; 1638 *Kantkülla* s.-ü. 128, l. 393; 1739 *Kandkül* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 13; 1758 *Kantiküll* s.-ü. 238, l. 738; 1795 *Kandkull* s.-ü. 32:5, l. 5. Vrd. VJg *Kantküla* (*kan'tküla*) LCD *Kandukylæ*, 1481 *Kantkull*, 1537 *Kanthkull*, 1586 *Kanküll*, 1637 *Kandtküll* jne. Johansen EL 402 (P. Johansen on võrdluseks esitanud sm *Kantokylä*). On ilmne, et VJg *Kantküla* on ühendatav apellatiividega *kand* : *kannu* + *küla* (vrd. Kettunen EO 73). Tõenäoliselt on ka Lai *Kantküla* sama algupära. 15. saj. algusest pärit kirjapanekki võiks viidata säilinud lõpuvokaalile nime esimeses komponendis (lõpukadu oli üldiselt toimunud siiski juba varem, vrd. Kettunen EKÄH 172, Saareste KE 75). *kan't-* pro **kan't-* tänapäeva hääldus on seletatav sellega, et nimi viidi ühendusse häälikuliselt lähedase apellatiiviga *kan't* : *kan'di*.

Kapa k. Äks. Hilistest väiketaludest (kutsutakse enamasti perekonnanimede järgi) koosnev küla. Nime saanud end. Kapa moonamajalt. Kapa t. Kod Nautrasi. Vrd. Pal Aruküla 1782 *Kappa Hindrik* s.-ü. 56:2, l. 4; 1811 *Kappa Hinrich* s.-ü. 56:8, l. 7; 1816 *Kappa* s.-ü. 56:14, l. 11; LNg *Kapa* k.; Urv *Kapatsi veski* < ? *Kapa-Matsi* (vt. Kettunen EO 242). < *kapp* : *kapa*, vrd. Wied. Wb. *kapp*, g. *kapa* 1) 'Schöpfgelte', 2) 'der vierte Theil eines Külmits od. der vierundzwanzigste eines livländischen Lofes', *kapa-maa* '$^1/_{25}$ Lofstelle'.

Kapakäänu mets Lai Mõisamaa. Vrd. Kapa.

Kapastoli t. Lai Metsaküla 1834 *Kappastoli* s.-ü. 35:2, l. 53. < ?

Kapsa hm. Lai Metsaküla. Vrd. Puh *Kapsaluht* (hm.). < *kapsas* : *kapsa* (vrd. *konnakapsas*).

***Kapstvere** (Torma khk. end. nimi) 1467 *Kapstever* GU I 393; 1474 *Capstever* GU I 460; 1480 *Captzever* GU I 505; 1493 *Kapstever* GU I 573; 1554 *Koppestfer* Bfl. I 823; 1638 *Kapstefer* s.-ü. 128, l. 388; 1773 *Kapsstfer oder Tormasches Kirchenbuch* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 1; 1789 *Kapstwerre Weskilt* ibid., l. 19. Veel praegugi teavad mõned vanemad inimesed kihelkonna endist nime (1958 *ka'psvere*). L. Kettunen (EO 296) on nime võrdluseks toonud F. Wiedemanni sõnaraamatust *kabiste-aru* 'Ort, wo sich die Wölfe zur Laufzeit versammeln' lisades, et igatahes peaks *Kabiste* ühte kuuluma verbiga *kabisema*. Nimest saame eraldada tuletuslike elementidena *-ste-* ja *-ver* ~ *-fer*. Tüve *Kape-*, *Kap-* häälikuliseks vasteks tänapäeval võiks olla **kab-* ~ *kap-*. Vrd. Nis, SJn *Kabila* k.

Kapukasoo (hm.) Pal Ronivere. < *kapu|kas*, *-ka* 'lühike sukk'. Vrd. Püksi-.

***Kapusta** MMg Igavere 1758 *Auf Sudiske Micks Land Kapusta Jaack* s.-ü. 238, l. 455; 1811 *Kappusta Mert* s.-ü. 163:1, l. 5. < vn *капуста* 'kapsas' (vrd. *kabusta* ~ *kapustas* R, *kapust(a)* M, Puh, Nõo; *kapus* : *ka'psa*

Kod); vrd. vn *Андрейко Капуста*; *Капуста, холоп* Тупиков СДРИ 173. Vrd. ka Trm Lohusuu *Kapstapæh Peter* s.-ü. 238, l. 1080.

Karahvimi hm. MMg Sipelga. < ? vn.

Karbanitsa hm. Trm Tammispää. < ? vn, vrd. *корба* 'сырая низменность под ельником; чистый лес' Даль TC.

Kargaja k. Kod. Vene elanikkonnaga küla. Rahvatraditsiooni järgi olevat küla saanud nime sellest, et küla lähedal soosaarel (*Ellussaar*) olevat elanud sõjaväest põgenenud soldatid. Rahvapäraste paralleelnimedena tuntakse ka *ka'rgoja* ja *ka'rgova*: 1798 *Kargaga* (k.) Mellin; 1805 *Kargowa Gesinde* s.-ü. 64d, l. 6; 1818 *Kargowa* s.-ü. 64c, l. 123; 1839 *Kargowa* (k.) Rücker. *Kargaja jõgi* Kod Kõnnu (saab alguse Kargaja k. lähedalt, suubub Lagina jõkke) 1839 *Kargowa Fl(uss)* Rücker. *Kargaja soo* Kod Viira (soo Kargaja küla lähedal). *Kargaja Pal 1739 *Kargaia* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 11; 1744 (üksiktalu) *Auf Kargaja Reins land Kargo Reino Hans* s.-ü. 211, l. 33; *Kargaia Jürri* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 68; 1746 *Kargaialt Zeppa Rhein* ibid., lk. 69; 1758 *Auf Kargaja Reins Land Karga Pedo und Jürri* (*Ludenhof, Streu Gesinder*) s.-ü. 239, l. 49; 1769 *Karjagalt* f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 35; 1782 (Luua m.) *Dorff Ehhafer als auch Kilbafersche und Karjajasche Gesinder* selle all *Karjaja Jani Wittwe Marri* s.-ü. 56:5, l. 9, 11; 1811 (Ehavere k.) *Kargaja Jahns Sohn Michel* s.-ü. 56:11, l. 9; (Kilbavere k.) 1816 *Kargaja* s.-ü. 56:17, l. 29; 1834 *Kargaja* s.-ü. 57:5, l. 34; 1850 *Seppa, früher Kargaja* s.-ü. 58:5, l. 30. Nagu 1782. a. kirjapanek osutab, on *Kargaja* olnud talude rühma (? küla) nimi, mis 1811. a. revisjonis esitatakse Ehavere k. all, hiljem Kilbavere k. järgi, kus esineb kuni 1850. a. *Kargaja* t. < *kargaja* (← *kargama*) 'põgenik, jooksik'. Võib arvata, et varianti *ka'rgova* (ka 19. saj. kirjapanekuis) tuleb tõenäoliselt lugeda venepäraseks muganduseks eesti nimest (1798 *Kargaga*). *ka'rgoja* võiks olla kontaminatsioon neist kahest.

***Karista** Pal Palamuse 1744 *Auf Schütz Johañs land Karrista Hanso Michel* s.-ü. 211, l. 81; Pal Ronivere 1744 *Auf Karrista Hans land Kühra Jürri Jaak, Kühra Märd Tönno*; *Auf Karista Thomas land Mutti Märt und Karrista Thoma Erich* s.-ü. 211, l. 85; 1758 *Auf Karrista Hans Land Pedo Hannuck*; *Auf Karrista Thomas Land Enno Jürri* s.-ü. 239, l. 115 (hiljem *Pedo Hannuck* ja *Enno Jürri*); Pal Ankküla 1744 *Auf Karista Pells land Arro Rein* s.-ü. 211, l. 79; 1758 *Auf Karrista Pell Land Madi Michel* s.-ü. 239, l. 109 (hiljem *Pello*). *Karrista* = ? *Kariste* (vt. *Karistvere) resp. *Karista(ja)* ← *karistama*. Vrd. Lokuta.

Karistesoo Äks Kärevere (soo Käreverest edelas Emajõe lähedal). Vrd. Karistvere.

***Karistvere** m. MMg (= Kudina m.) 1447 (*Hof zu*) *Karistver... (Dorf zu Kudinas*) GU I 303; 1540 (*Hof zu*) *Karistfehr... (Dorf zu*) *Kuddines* GU II 529; 1627 (mõis) *Kudin oder Karristfer sonsten Luggenhausen* s.-ü. 132, l. 42 (1447. a. ostis mõisa George Luggenhusen, vt. Stryck GRL 303). Vrd. MMg Levala 1744 *Auf Karrisse Andres land Karrisse Andres Jaack und Siemo Jaak* s.-ü. 211, l. 58; 1758 *Auf Karrisse Andres Land Karriste Andres und Karriste Siemo Jaack* s.-ü. 239, l. 82—83; 1782 *Karriste Andressi Michel* s.-ü. 56:6, l. 13; 1816 *Karrisse Andres* s.-ü. 56:12, l. 17; 1826 *Karrisse* s.-ü. 56:24, l. 25; Hls *Kariste* k., v. L. Kettunen (EO 300) on viimasele nimele võrdluseks toonud sõnad *karistama* ja *kari* 'strenger Befehl' lisades, et kõne alla võiks tulla ka isikunimi (sm *Kari, Karri*). K. Vilkuna (ON) järgi on sm *Kari* < *Makarios*. Nime esikomponent *Karist-* on tõenäoliselt identne 18. saj. samal alal esineva lisanimega *Kariste* < **karine* pl. g. ja külanimega Hls *Kariste*. Nende tüve leiame omakorda kohanimes *Karivere*. Häälikuliselt sobiksid tüvele **kari* vasteteks: Wied. Wb. 1) *kari* 'strenger Befehl, Antrieb, strenge Zucht, Disciplin'; 2) *kari* 'Riff, Klippe', *kari-*

pealne maa 'Boden mit Felsgrund'; *ne*-adj. *karine*, g. *karise*, *karitse* 'mit Stein- oder Kiesgrund versehen'; Kuu *karised maad* 'kivised põllumaad'. Vrd. ka in. *Karre* (e) *Jan Karrepoick* 1548 Stoebke OP 35.

***Karivere** k. Äks (= Vedu) 1489 *Karifer* GU I 543; 1532 *Karrifer* GU II 334; 1541 *Karriver* GU II 556; 1542 *Karriver* GU II 583; 1543 *Karrifer* GU II 620; 1585 *Kariver* ASK I. 634; 1592 *Kariwer* AZ, I. 35; 1627 *Karrifehr* s.-ü. 132, I. 94; 1695 *Karrifer kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, I. 39; 1758 *Karrifer* s.-ü. 239, I. 474; 1811 *Karrifer* s.-ü. 163:10, I. 6; 1839 *Karrifer* Rücker. L. Kettunen (EO 294) on Hag *Karivere* (t.) võrrelnud Jür *Karjaverega* (t.). Vt. *Karistvere.

***Karivärava** Lai Kõola 1816 *Kariwärrawa* s.-ü. 33:1, I. 25; 1826 *Kariwerrawa* s.-ü. 34:6, I. 23.

Karja *karjara* ~ *karja omad* Trm Kasepää (3 peret). Vrd. Pal Aruküla 1816 *Karja* (*Vihhüter Ado*) s.-ü. 56:14, I. 18; 1826 *Karja* s.-ü. 56:20, I. 25; MMg Igavere 1758 *Auf Kingsep Michels Land Karja Iwanne Andres* s.-ü. 239, I. 452; MMg Vara 1744 *Auf Karja Hans land Karja Peter Jaan* s.-ü. 211, I. 172; 1758 *Auf Karja Hans Land Nigola Jaan* s.-ü. 239, I. 221; 1811 *Karja Peter* s.-ü. 41:7, I. 6; 1826 *Karja Peter* s.-ü. 42:5, I. 11. < *kari* : *karja* (In.).

Karja-Kusta t. Lai Altveski.

Karjamaa t. *karjamu* Kod Assikvere (~ am.n. *Karjametsa*), vrd. 1758 *Auf Kurwicko Peter Reins Land Karja Peter Pell* s.-ü. 239, I. 196; 1811 *Karga Tenno Adam*, *Karga Peter Maddes*, *Karga Peter Michel* s.-ü. 23:12, I. 4, 7; 1826 *Karja*, *Karjanõme*, *Karjatosso* s.-ü. 24:9, I. 7; Äks Õvanurme, vrd. 1744 *Auf Rohtze Hans land Karja Jaan* s.-ü. 211, I. 363; 1758 *Auf Putza Hans Land Karja Jaani Michel* s.-ü. 239, I. 196; 1811 *Karja Jani Maddis* s.-ü. 163:1, I. 10. *K a r j a m a a kõrts MMg 1518 (*dorp tho Icaver und den Kroch tho*) *Kargema* GU II 161; 1518 *Karyma* GU II 166; 1531 *Kargema* GU II 309; 1592 (*taberna in*) *Kargema* LM, s.-ü. 80, I. 224. K a r j a m a a hm. Trm Kütametsa, MMg Kassema, Kõrenduse; Trm 1406 (*Heuschlag gen.*) *Kariama* (~ *Kargemaeh*) GU I 188—189. *Karjamaa väli* Äks Kämara. Heinamaad ja väli on saanud nime *Karjamaa* sellest, et need asuvad karjamaa veeres või on olnud enne karjamaad.

Karjamets Kod Haapsipea, Naelavere, Tedreküla; MMg Kõrenduse (mets ja võsa, mida kasutatakse resp. kasutati karjamaana). *Karjametsatagune* hm. Kod Tedreküla.

Karjamurru t. *karjamuru* (ill. *karjamu'rdu*) Trm Kõrvemetsa. *Karjamurru* (hm.) Trm Lullikatku 1858 *Karja Murro* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; 1822—27 *Karje Murro Einnama* (Trm Kärasist edelas) ibid., s.-ü. 36d. Vrd. Lai (Pedasilt põhjas) 1858 *Karja Murd* ibid., s.-ü. 42a.

Karjamõisa t. Äks Vedu, vrd. 1834 (*Neu fundierte Gesinde*) *Karja* s.-ü. 165:2, I. 20. Vrd. Rak, Sim, KJn, SJn jne. *Karjamõisa* t.

Karjamäe t. Trm Sirguvere 1758 *Auf Sirgofere Reins Land Tiedo Jaan und Karja Mæo Michel* s.-ü. 239, I. 80; 1782 *Karjama Thomas* s.-ü. 56:6, I. 7; 1816 *Karjamäe* s.-ü. 56:18, I. 22; Kod Kose, MMg Küti. K a r j a m ä g i Trm Jõemetsa (mägi Sirguvere ja Jõemetsa k. vahel, vrd. Karjamäe t.).

Karjamännik Lai Leedi, Pedasi (soine mets männijändrike ja vaevakaskedega, mis vanasti olevat olnud küla ühiskarjamaaks).

Karjasilla oja MMg Kassema.

Karjasoo Trm Raadna; Lai Endla; MMg Kõrenduse, Reinu (soine hm., mida olevat kasutatud ka karjamaana).

Karjassaare küngas Lai Rohe. Kõrgem koht Pedja jõe veeres, selle kõrval *Karjassaare männik*, 1828 Laiuse m. kaardil Onga jõe suudme lähedal *Karja Saare soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41k.

Karja-Taaveti (omad) Trm Kükita.

Karjatoa t. Ksi Laeva (~ am.n. *Tolla*) 1826 (*Lostreiber*) *Tolla*, pn. *Tölla* s.-ü. 29:13, l. 19.

Karjatse t. Trm Jalaksaare (~ am.n. *Pikasaare*).

Karjuse t. *karjusse* Kod Pala 1834 *Andy jetzt Karjusse* s.-ü. 26:1, l. 11; 1826 *Andy*, pn. *Karjus* s.-ü. 24:13, l. 8; eelmistes revisjonides *Andy* ~ *Andi*; vrd. 1758 *Auf Lallo Annus oder Thomas Land Annucka Tontz und Karjusse Mick* s.-ü. 238, l. 1189.

Karpa t. Trm Tõreda (~ rk. ka *Huntaugu*); Pal Kõdu 1744 *Auf Silla Jaco land... Wilcka Carpa* s.-ü. 211, l. 83; 1758 *Auf Annucks Land... Wilcka Carpa* s.-ü. 239, l. 114; 1782 *Karpa Jaan* s.-ü. 56:4, l. 9; 1816 *Karpa* s.-ü. 56:16, l. 21; 1826 *Karpa* s.-ü. 56:22, l. 25. Vrd. Äks Vedu m. 1782 *Karpa Römmal* j. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 17. *Karpa oit* Kod Haapsipea. < vn in. *Kapn.* Se, Karpa.

Kartulimägi Trm Näduvere, Ksi Utsali (mäel on olnud kartulikuhjad resp. koopad).

Karu t. Trm Mõisaküla, Palastvere < pn., Tõreda 1834 *Karro* s.-ü. 35:2, l. 58; Kod Savastvere; MMg Kaiavere < pn., Tindimurru, Ksi Ruupa. Vrd. Lai Endla 1758 *Karro Tönnis* s.-ü. 238, l. 894; 1816 *Karro* s.-ü. 33:11, l. 7; Pal Kassinurme 1744 *Auf Karro Lauers land Karro Kurwicko Ado* s.-ü. 211, l. 118; 1758 *Auf Karro Laurs Land Ustallo Hinno Jaan* s.-ü. 239, l. 160; Pal Toovere 1782 *Karro Mart Tönnis* s.-ü. 56:4, l. 10; 1811 *Karro Merti Jaan* s.-ü. 56:10, l. 7; Äks Lähte 1758 *Auf Karro Thootz Land Pilli Jürri Michel* s.-ü. 239, l. 355; Ksi Mäända 1816 *Karro* s.-ü. 29:9, l. 29; 1826 *Karro* s.-ü. 29:14, l. 28. Karu hm. Lai Siimusti.

Karuale t. Ksi Altnurga 1822 *Karroalle Gustaw* s.-ü. 121b, l. 58. *Karuale* hm. Lai Rohe.

***Karualekõrre** 1834 *Karro Allekerre Meggi* ~ *Aynama* (Trm Tõreda) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b.

Karualune Trm Koimula, Ookatku; Lai Sadala (hm. Tõreda k. Karu t. lähedal) 1854 *Karro Josepi allune* f. 2072, n. 3, s.-ü. 43a.

Karuaugu hm. Trm Kasepää (soised metsaheinamaad Nõmmeküla lähedal). Vrd. VMr *Karuaugu raba.*

Karuauk Pal Väljaotsa (põllus olev lomp, kus vanasti olevat leotatud karuäkkeid). Vrd. Sim *Karuauk* (lohk).

Karuaukude mägi Ksi Kurukase (üksikute aukude ja lohkudega mägi põllul). Vrd. Kad *Karuaugu mäed.*

Karujärv Kod Tõruvere (väike soo), vrd. 1751 *Karrojerwelt Allatski(vi) vallast* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 151.

Karukaasik Äks Kämara (üksik kuusetukk künkal heinamaade ja põldude vahel).

Karukatku t. MMg Saaremõisa. < *karu* + *katk*, *-u*. Vt. Katku.

Karukingsepa t. Lai Kaasiku (~ am.n. *Kingu*, väiketalu, omaniku pn. *Karu*, ametilt kingsepp).

Karukäpa t. Kod Koosa.

Karulaane t. Ksi Laeva. Vrd. Nõo *Karulaan* (mets).

Karulagastik *karulagas'sik* Kod Nõva (metsaga piiratud heinamaa). Vrd. Kod *lagas'sik* 'lagendik metsas; metsast raadatud põld, hm.'.

Karulaua auk *karulavva auk* Kod Halliku (lomp Künnapuu t. lähedal). *Karulaua mägi* MMg Nudi. Vrd. Kod *karulaud* : *-lavva* 'puu külge kinnitatud lauad, millele oli asetatud mett karu ligimeelitamiseks'.

Karulava t. Trm Vadi, vrd. 1852 (Avinurme m. kaardil Kärasi k. põhjas) *Karrolawwa Soo Mõts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a. *Karulava nukk* Kod Raatvere (põld). *Karulava väli* Kod Halliku (*karulava väljal õlid vanass pitkäd männid ja karulavad*). < Kad, Vai, Kod *karulava* 'puu otsa tehtud lava karude varitsemiseks'.

Karulinn Kod Savastvere (külast eraldi olev väike talude rühm).

Karulodu Pal Kilbavere.

Karu-Madise t. *karuma't'se* Trm Kalmküla (pn. *Karu*, praeguse peremehe isa nimi oli *Madis*).

Karumurru hm. Trm Kilbavere 1834 *Kahro Murro Pöllendiko Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; 1858 *Kahro Murro Polendiko Möts* ibid., s.-ü. 42a. *Karumurru väli* MMg Pori.

***Karumäe** Trm Rääbise 1814 *Karromää Heinamaa* f. 567, n. 2, s.-ü. 127b, l. 27.

Karuniit (hm.) Pal Ronivere, MMg Virtsa.

Karunõmme t. Ksi Altnurga. *Karunõmme* (mets) Lai Väljaotsa.

Karuosmi t. Trm Vadi. < *karu* + *osm* : *osmi* 'okstest, heintest, õlgedest onn'.

Karuperse hm. Trm Murru; Kod Assikvere (hm., soo), Kose; Ksi Jõune. *Karuperse mets* ja *oja* (Karuperse metsas) Kod Pällu. *Karuperse* MMg Ruskavere (Kääpa jõe kõrge liivane kallas). Vrd. VJg, Lüg *Karuperse* hm., Lüg *Karuperse räga*, Vai *Karuperse küngas* (metsas). Vrd. Wied. Wb. *karu-perse-a.*(ed) 'Zaun aus kreuzweise gestellten Stangen, um grössere Thiere abzuhalten'. Metsa või hm. nimi võib olla lähtunud ka kujuassotsiatsiooni alusel otseselt vastava looma kehaosa nimetusest.

Karusalk Trm Paadenurme (künkal kasvav metsatukk).

Karu-Sepa t. MMg Pataste (hiline asundustalu, omaniku pn. *Karu*, elukutselt sepp).

Karusilma oja Lai Kaude (~ *Vetvälja*, *Peraniidi*, *Kahina*). *Karusilma* hm. Lai Kaude (Karusilma oja veeres). *Karusilma* t. Lai Kaude (väike talu Karusilma oja veeres). < *karu* + *silm*, vrd. Juu, Kad, Lüg *allika silm* 'läte, lätte algus'.

Karusoo k. Trm 1852 *Dorf Karrosoo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a. Vrd. Äks Napu 1811 *Karroso Peter* s.-ü. 163:2, l. 5. *Karusoo* hm. Trm Kalma (Karusoo k. lähedal). *Karusoo* MMg Kaitsemõisa (soine padrik, milles on metsaga kaetud kõrgem koht *Karusoo saar*).

Karussaare : *Karussaare mets*, *metsavaht* Lai Mõisamaa. *Karussaare metsavaht* Äks Pupastvere 1832 *Buschwächter Karrusaare Jürry* f. 2072, n. 3, s.-ü. 39d. *Karusaar* Lai Endla, Tirma (küngas karjamaal).

***Karviku** Kod Omedu ? 1599 *Kurwik Hans* P 125; 1811 *Karwiko Laur* s.-ü. 41:6, l. 28; 1834 *Karwiko* s.-ü. 42:9, l. 65. Vrd. MMg Kaiavere 1627 *Karwa Rein* s.-ü. 132, l. 80. < ? ln., vrd. Kod, Ote *karvik* 'lohakas, korrastamata juustega inimene; habemik'.

Kasaka t. Trm Västriku (~ am.n. *Uuetalu*), MMg Rahivere (~ am.n. *Luha*) (talu peremeesteks olevat olnud endised valla käskjalad). < *kasa|kas*, *-ka* (Trm, Kod jne.) 'valla käskjalg'. Vrd. ka Trm Mägise 1744 *Kassaka Märts Land* s.-ü. 211, l. 52; Aud Oara 1518—1544 *Kasakannβoenn Jacob* SbGEG 27, lk. 170.

Kasarmu männik MMg Pataste (metsa veeres oli vanasti 6 mõisa kandikohta, mida tunti ühise nimega *Kasarmu*).

Kase t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Enamasti hilisematel taludel perekonnanimest tuletatud nimi resp. hiline am.n. Varasematest revisjonidest ainult üks näide: Lai Kõola 1758 *Kasse Hans* s.-ü. 238, l. 898; 1795 *Kasse Johann* s.-ü. 32:10, l. 33; 1816 *Kasse* s.-ü. 33:11, l. 20, vrd. 1743 *Kasse Krug* (arvatavasti kuskil Päde k. lähedal) f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 35.

Kaseaugud Lai Reastvere (lombid põllul, kallastel kasvavad kased).

Kasemaa t. MMg Kaiavere < pn. (~ am.n. *Endla*).

Kaseniit (hm.) Kod Omedu.

Kaseoit Lai Mõisamaa (lomp põllul, kaldal kasvavad kased).

Kaseoja hm. Trm Kiige (hm. lähedal tänapäeval oja puudub).

Kasepää k. *kaseba* Trm (vn *Kasenuль*), *kaseba* ~ *kasepa* Kod; Trm 1431 *Kaszenpe* GU I 255; 1474 *Kassenpe* GU I 460; 1599 *Kazepe* P 125; 1758 *Kassepe* s.-ü. 238, l. 849; 1795 *Cassipaeh* s.-ü. 32:6, l. 50; 1811 *Cassepaeh* s.-ü. 32:18, l. 21; 1839 *Kassepäh* Rücker. Kod 1582 *Kazape* SbGEG 22, lk. 48; 1592 *Kasope* AZ, l. 59; 1601 *Kaszepehe* s.-ü. 130, l. 81; 1638 *Kaβape* s.-ü. 128, l. 246; 1758 *Kassipæh* s.-ü. 238, l. 1134; 1839 *Kassepäh*

Rücker. K a s e p ä ä t. Trm Veneküla (end. omanik oli pärit Kasepää külast). < *kask* : *kase* + *pää*. *pää-* (~ *pea*-)lõpulised asustusalased nimed võime jagada kahte rühma: a) algselt küla asukohta märkivad nimed (*pea* 'ots, tipp, lõpp'); b) isikunimest (lisanimest) või vormiassotsiatsioonist tekkinud kohanimed. Esimeste hulka kuuluvad kahtlemata sellised, nagu Jõh *Sompa* < **soonpää*; Phl *Nõmba* < **nõmme-*; *Tempa* < **teen-*, *Valibe* < **valli-* (Ariste SE 38, lk. 25). Teiste hulka kuuluvad näit. *Otepää*, VNg *Härjapää* jne.

Rohkesti leiame *pea*-lõpulisi nimesid, mille esimeseks komponendiks on puu nimetus (või sellest tuletatud adjektiiv), näit. Kuu *Kasispea*, *Pedaspää*, *Pärispea* < **pärnis-* (vrd. Wieselgren OB 278), *Tammispea*; Hlj *Pihlaspea*, *Tammispea*; Trm *Kasepää*, *Tammispää*; Kod *Kasepää*, Võn *Pedaspää*. Nimetatud kohad asuvad Soome lahe ja Peipsi järve rannal ja esitatud nimedes *-pea* on märkinud neeme resp. neeme tippu. Kuigi Trm ja Kod *Kasepää* küla kohal (samuti Trm *Tammispää*) on Peipsi rannajoon võrdlemisi liigendamata, näib olevat siiski usutav, et ka need nimed on algselt tähistanud väikest neemekest. L. Kettunen (EO 2—3) on esitanud võimaluse, et Trm *Kasepää* ja *Tammispää* võivad olla lähtunud ka isikunimest. On muidugi võimalik, et puu nimetus + *pea* kohanimes on tähistanud muudki kui maanina (vrd. Jür *Pajupea* k.).

Kasera(hva) t. *kasera* Trm Sälliksaare.

Kasevere k. Lai 1599 *Kazwer* P 137; 1624 *Kaßafer* (tühi) s.-ü. 131, l. 409; 1739 *Kassefer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1758 *Kassifer* s.-ü. 238, l. 734; 1839 *Kassofer* Rücker. < *kask* : *kase* (vrd. Veske *-were* 16; Kettunen EO 297). Pole võimatu, et *kask* esines ka isikunimena, vrd. *Tammo* Mägiste EI, Roos KK 61, lk. 347.

Kaskealune *ka'sʼkealune* Trm Lullikatku 1866 *Kassede all* ATK. Vanade kaskedega (mis olevat istutatud Katariina II auks) ääristatud teelõik Torma mõisast kirdes.

Kassari t. Trm Lohusuu. *Kassari mägi* Trm Lohusuu (Kassari t. lähedal). < ? Vrd. Phl *Kassari* < **Kasksaari*, vt. Ariste SE 38, lk. 13; Kettunen EO 192.

Kassema k. *kassema* MMg 1420 *Kasserwomes* GU I 225; 1479 *Kassiwomes* GU I 494; 1488 *Kaszewomes* GU I 538; 1512 *Kasziwomes* GU II 82; 1514 *Kassiwehmesz* GU II 107; 1540 *Kasswommes* GU II 529; 1585 *Kaszewoim* ASK, l. 641; 1592 *Kasziwoim* AZ, l. 54; 1601 *Kassewoym*, *Cassewom* s.-ü. 130, l. 54, 150; 1638 *Kaßiwechma* s.-ü. 128, l. 228; 1758 *Kassema* s.-ü. 239, l. 263; 1816 *Kassema* s.-ü. 41:11, l. 17. < *kassi* + *võhma*, vrd. *Kassi* t., *Kassinurme* k., *Kassivere* k.; JMd *võhm*, *-a*; Vig, Kos, Jür *võhmas* : *võ'hma* 'soosaar, kõrgem koht heinamaal'. Vrd. A. Westrén-Doll SbGEG 12—20, lk. 155.

Kassi t. Lai Eristvere, MMg Hundiluha < pn., Äks Erala, Õvi 3 (~ am.n. *Variku*), Ksi Jõune 1744 *Auf Kossa Mardi Tañi land Kassi Märt* s.-ü. 211, l. 450; 1758 *Auf Kossa Marti Tanni Land Kassi Mart...*; *Auf Gaune Jürgens Land... Kassi Jürri* s.-ü. 239, l. 557; 1811 *Kassi Jurry*, *Kassi Märt*, *Kassi Tenno*, *Kassi Jaak*, *Weña Kassi Andres* s.-ü. 29:1, l. 10—12; 1816 3 *Kassi* t. ja *Wenne Kassi* s.-ü. 29:6, l. 17—20; 1826 2 *Kassi* t. ja *Kassi Teño* ja *Wenekassi* s.-ü. 29:11, l. 27—29 (tänapäeval *Kassi* ja *Kassi-Tõnu*); Ksi Tõrve. Vrd. Plt, KJn, Rõn, Ote *Kassi* t. < *kass* : *kassi* (In.), < ? vn, vrd. Mägiste ÄRL 58 (1518 *Thomas Kass*, 1553 *Nicko Kass*).

Kassiküla Äks. Õvi 3 küla rahvapärane nimi *Kassi* t. järgi. Küla koosnes väiketaludest, *Kassi* (am.n. *Variku*) oli teistest suurem.

Kassinurme k., m. *kas'sinurme* ~ *ka'sʼnurme* ~ *ka'sʼme* Pal 1582 *Kaszynorm* SbGEG 22, lk. 47; 1592 *Kasynorm* AZ, l. 51; 1601 *kaßynorm* s.-ü. 130, l. 68; 1627 *Kassinorm* s.-ü. 132, l. 50; 1638 *Kaßenorm* s.-ü. 128, l. 227; 1684 *Rehefer eller Cassinorm* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1695 *Kase-norma*

kylla ibid., s.-ü. 346, l. 24; 1739 *Cassinorm* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 9; 1758 *Rehefer oder Cassinorm* s.-ü. 239, l. 152, 160; 1768 *Cassinorm* f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 28; 1782 *Cassinorm* s.-ü. 56:3, l. 4; 1834 *Cassinorm* s.-ü. 57:2, l. 2. 1684. a.—1758. a. esineb niihästi mõisa kui ka küla nimena paralleelselt *Rehefer* ~ *Cassinorm*. Ühes 1473. a. dokumendis esineb *Kasserwomes*, mis A. Westrén-Dolli arvates on tähistanud Kassinurme küla (vt. SbGEG 22, lk. 62), kusjuures dokumendi koostaja on ekslikult märkinud *Kassinurme* asemel *Kassema* (1420 *Kasserwomes*). < *kassi* + *nurme*. Vrd. Kassi t., Kassivere k.

Kassisaba hm. Lai Mõisamaa (heinamaariba metsas), Pal Kõdu. *Kassisaba kuusik* Pal Mooritsa. Vrd. Kad, Sim, Plt, SJn *Kassisaba* hm. Märkigem siinkohal, et *Kassi-* esineb ka naaberaladel väga sageli looduslike vormide nimena, näit. Jõh *Kassikõrve* hm.; VJg, Lüg, Plt, Vil *Kassimägi*; SJn *Kassilaane* hm., *Kassiloimu* põld; TMr *Kassimets*, Puh *Kassioja*, *Kassisoo*; Iis, Nõo *Kassisaare* mets jne. Vrd. ka sm *Katinhäntä Meri* VK I 59.

Kassisoo Trm Linnanõmme.

Kassi-Tõnu t. Ksi Jõune (~ rk. *Altrahva*). Vt. Kassi.

Kassivere k. Äks 1582 *Kasywere* SbGEG 22, lk. 47; 1638 *Keßewer* (kus on märgitud üks talupoeg *kaßewer tönne*) s.-ü. 128, l. 225; 1748 *Kassiwere Thoma P. Hans Kassiwerreküllast* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 110; 1758 *Kassefer* s.-ü. 239, l. 430; 1811 *Kassifer* s.-ü. 163:11, l. 17. Vrd. ka Äks 1592 *Kassiküla* AZ, l. 37 (järjekord *Kodokula, Kassiküla, Sadierf*). < *kass* : *kassi* (vrd. Veske *-were* 26, Kettunen EO 296), mis võib-olla esines ka isikunimena (lisanimena). Vt. Kassi.

Kaste k. *ka'ste* Äks 1585 *Kastykula* ASK, l. 635; 1601 *Kastykula* s.-ü. 130, l. 52; 1627 *Kaste Külla* s.-ü. 132, l. 44; 1695 *Karstekylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346; 1744 *Kastekülla* s.-ü. 211, l. 313; 1811 *Kasteküll* s.-ü. 163:9, l. 3. ? Vrd. *kaste* : *ka'ste*.

Kastli k. *ka's'tli* Äks. Küla on saanud nime Kastli taludelt, mida praegu on külas 4, neist 2 küll hilised (kodanlikul ajal moodustatud). Kastli talud kuulusid varem Pupastvere külasse: 1811 *Kastli* (2) s.-ü. 163:5, l. 14; 1834 *Kastli* (2) s.-ü. 164:5, l. 33—34; vrd. Kärkna m. 1734 *Kastle Mert* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 44; 1839 *Kastli* (k.) Rücker. Vrd. aga ka 1585 *Kasli* (*Zaiezierze*) ASK, l. 632 (külade esinemise järjekord revisjonis: *Pupastwer, Kasli, Wanamoiza, Ewikula*). Kastli talude eristamiseks lisatakse tänapäeval sageli veel omaniku nimi, näit. *Raudsepa Kastli, Linnu Kastli* jne. *Kastli soo* Äks Pupastvere (soine hm. Kastli k. lähedal). < ? Vrd. sks pn. *Gastel, Jestel* Heintze DF 146.

Kasumetsa hm. Lai Mõisamaa. *Kasumets* MMg Hundi (istutatud mets). Vrd. Mar, Tor, Amb, Lüg, Trm, Plt, Trv, Hls, Krk, Plv, Vas, Se *kasumets* 'noor kasvav mets; istutatud mets'.

Katariina tee Trm Tõikvere. Tee (osalt kivitee) Tormast Rääbisele. Tee ehitamist seostatakse keisrinna Katariina II läbisõiduga.

Katasse hm. Kod Assikvere (hm. Kääpa jõe veeres). Võimalikeks lähtevormideks võiksid olla *Kataste* ja **katas*, g. *-sse* (< *-kse*). Esimesel juhul on võimalik võrdluseks tuua Iis *Katase* k., Kos *Kata* k. (vt. Kettunen EO 75).

Kati t. *kat'i* ~ *kat'imõis* Kod Assikvere 1744 *Kassi Tiets land Katti Jaack* s.-ü. 211, l. 147; 1758 *Auf Kassi Tiedts Land Katti Peter Jaan*; *Auf Weskæ Peter Hans Land Katti Thomas und Jaan* s.-ü. 239, l. 195—196; 1811 *Katti Peter, Katti Thoma Janus, Katti Jani Juhan* s.-ü. 23:12, l. 5—6; 1816 *Katti jetzt Kubja* ja *Katti* (2) s.-ü. 24:2, l. 4—5; 1826 *Kattikubja* ja *Katty* (pn. *Katt*) s.-ü. 24:9, l. 3—7. Praegune Kati t. olevat asundustalu endise Kati karjamõisa asemel. Vrd. Kod Lahe 1782 *Katti Jaan* s.-ü. 23:1, l. 26; 1795 *Katti Jaan* s.-ü. 23:5, l. 27. *Kati hm.* Kod Pällu. *Katiniit* (hm.) Kod Haapsipea. < *kat't* : *kat'i* 'kass' Kse, Kod; Wied. Wb. *kat't'*,

g. *kati* (Pp, d) = kass; SKES I sm *katti*, vdj *katti* < rts *katt* ~ *katter*; vrd. ka Kod *kesäkat't* 'öökull'.

Katkoja t. Ksi Tammiku. < *katku* + *oja*.

***Katku(küla)** Trm 1493 *Kattkul* GU I 573; 1599 (*Wies*) *Katka* P 118; 1601 *Kadkuß* (*wüste*) s.-ü. 130, l. 222; 1624 *Katkukill* (ainult üks talupoeg *Katko Lulle*) s.-ü. 131, l. 407; 1638 *Lulli Hanus Schloßbauer aus Dorffe Kattkuß* s.-ü. 128, l. 387; 1696 *Katkult* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 35; *Katkust* ibid., l. 144.

Tänapäeval Tormas *Katkuküla* ei esine, küll aga *Ookatku* ja *Lullikatku*. *Katku* ei saa olla *Ookatku* varasem nimi, kuigi 1866. a. kaardil (ATK) on *Katko* märgitud *Ookatku* küla kohal, sest nimi *Ookatku* esineb tõenäoliselt juba 1406. a., kindlasti aga 1599. a. *Lullikatku* kohta on andmeid alates 17. saj. lõpust. 18. saj. aga puuduvad ülestähendused *Katku* kohta. Võiks pidada tõenäoliseks, et *Katku* on olnud *Lullikatku* varasem nimi. Nagu eespool nägime, oli 1624. a. revisjoni andmeil Katku külas ainult üks talupoeg nimega *Lulle*. Tema järgi võidigi küla hakata nimetama **Lulli Katku*. Märkigem veel, et Torma kiriku meetrikaraamatusse on Katku külas 1696. a. kantud *Seppa Jürri tüttar Tijo* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 144. 1697. a. esineb Lullikatku külas (*Lullikatgult*) *Seppa Jürri* ibid., l. 54, samuti 1698. a. ibid., l. 63. Nimesid *Katku* ja *Lullikatku* on mõnda aega nähtavasti tarvitatud paralleelselt, mida võiksid tõestada ka tsiteeritud meetrikaraamatu 144. lehekülje sissekanded, kus esinevad paralleelselt *Katkust* ja *Lullikatk*. Vt. ka Lullikatku. Vrd. Sim *Katku* k. LCD *Katcækylæ*, 1346 *Katkull*, 1433 *Katkull* jne. Johansen EL 417; VJg *Katkutaga* LCD *Katkuntakusæ*, 1486 *Kattickentacke*, 1642 *Kattentacken* jne. Johansen EL 419; Rak, Hlj, VNg, Plt *Katku* t. < *katk* : *katku* Wied. Wb. 'Bruch, morastiges Gebüsch'; HJn, Amb, JMd, VNg 'soomülgas, porilomp'.

Katkumägi Ksi Kaatvere (mägi metsas Kurukase k. lähedal). Vrd. Kad, Plt *Katkumägi*; TMr *Katkusoo*, Puh *Katkupäälne* 'soine koht'. Vt. Katku.

Katlaallikas Ksi Mäända (rahvajutu järgi olevat allikast leitud rahakatel).

Katlahaud Ksi Kaatvere (sügav hauakoht Kaave jões).

Katlamäe t. *ka'tlamä* Lai Altveski. Talu lähedal ümmargune liivaküngas *Katlamägi* 1834 *Katla Mää Aynama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. *Katlamägi* MMg Tootsi. Vrd. Sim, TMr *Katlassaare* hm. < *katel* : *katla*.

Katlasepealne Ksi Laeva (varem soo, nüüd kuivatatud ja põlluks tehtud). < ?

***Kauba** Lai Sootaga 1758 *Kaupa Peter Ado Land* s.-ü. 238, l. 749; MMg Pataste 1744 *Auf Kauba Jürgens land Kauba Maddis* s.-ü. 211, l. 233; 1758 *Auf Kauba Jurgens Land Tanni Hinrich* s.-ü. 239, l. 308; 1811 *Kauba Ado* s.-ü. 41:2, l. 15; 1826 *Kauba* (pn. *Kauba*) s.-ü. 42:2, l. 19. Vrd. Lai Tirma 1599 *Kaub* P 130. < in., Mägiste EI (*Kaubo, Kaup, -bi, Kaup, -bu*); Palli KK 59, lk. 602 (*Caibe, Caibo, Caibas*); Stoebke OP 36 (*Kaupe, Caupi, Caupo* < *Jakob*).

Kaude k. *k'aude* Lai 1467 *Koudes* GU I 393; 1474 *Kautz* GU I 460; 1599 *Kauda* P 138; 1601 *Kaudekulla* s.-ü. 130, l. 129; 1624 *Kaude* s.-ü. 131, l. 420; 1638 *kaude sonster Kaytz* s.-ü. 128, l. 407; 1740 *Kaudest* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 15; 1758 *Kaude* s.-ü. 238, l. 971. Vrd. MMg Vara 1758 *Auf Kauti Tönno ... Land Kauta Jutz* s.-ü. 239, l. 221; 1816 *Kauda* s.-ü. 41:14, l. 15; 1826 *Kauda* s.-ü. 42:5, l. 17; MMg Ruskavere 1811 *Kauda* s.-ü. 41:7, l. 12; Äks Põltsamaa 1744 *Auf Kaude Hannus land Walge Iwann* s.-ü. 211, l. 414; 1758 *Auf Kaude Hannus Land Annusse Thomas* s.-ü. 239, l. 495. L. Kettunen (EO 15) on nime ühendanud apellatiiviga *kaev*, mis murdeti esineb kujul *kau*. Niisiis *kaude* = *kaevude*. Arvestada tuleb aga seda, et käsitletaval alal ei esine *kaev* : *kao* ja *kao* (*kau*). Olgu siinkohal tähelepanu juhitud sellele, et nime häälda-takse *k'auDe*, mitte *kaüD'e*, nagu on märgitud L. Kettunenil, kes kahtlemisi rekonstrueerib varasema häälduse-na **k'auDe*. Nime kolmandaväl-

telisust arvestades tuleb oletada, et lähtevormi genitiivis oli teine silp lahtine (seega **kauδe- : *kaute-en*, vrd. 1467 *koudes*) resp. kolmas välde on seletatav mingi teistsuguse kontraktsiooniga.

***Kauk-** Ksi 1433 (*dat ingesinde to*) *Caukes* GU I 262; 1627 *Kaugsi küll* s.-ü. 132, l. 38; vrd. 1627 *Kausy moysa* ibid. Vrd. in. *Kaucko*, *Kauken* Stoebke OP 36.

***Kaup-** ? Äks 1585 *Kaupi* (k.) ASK, l. 640 (revisjonis Mullavere ja Kärksi vahel). Vt. *Kauba.

Kaupmehe t. *kau'pme* Trm Kasepää, MMg Nudi, Rahivere. *Kaupmehe hm.* Ksi Kirikuküla (heinamaa kuulus küla kaupmehele).

Kauri k. *kaari* Kod 1798 *Kauri* Mellin. *Kauri nurk* (talud Kääpa ja Lambajõe läheduses). Kauri t. Kod Kauri, vrd. Kod Halliku m. 1805 *Kauri Carl* s.-ü. 36a, l. 3; 1811 *Kauri Jyrry* s.-ü. 23:12, l. 14; 1816 *Kaury* ja *Tosso jetzt Kaury* s.-ü. 24:2, l. 22—23; 1826 *Kaury* (pn. *Kaur*) ja *Tossokaury* (pn. *Kaur*) s.-ü. 24:9, l. 20—21; MMg Kassema < pn. (~ am.n. *Nolgu*), Äks Lammiku < pn. Vrd. MMg Saare m. 1758 *Auf Schütz Hinrich Land Kauri Michel* s.-ü. 239, l. 197; 1811 (*Streu Gesinder*) *Kauri Michel* s.-ü. 41:6, l. 22; MMg Vassevere 1816 *Kauri* s.-ü. 41:13, l. 39; 1834 *Kaari* (*ist eingegangen*) s.-ü. 42:9, l. 50; Ksi Talkhof m. 1758 (*Streu Gesinder*) *Auf Kauri Lauri Land Junsi Mart* s.-ü. 239, l. 563. *Kauri mets* Kod Assikvere (mets Kääpa jõe ääres, Kauri k. lähedal). < in., vrd. *Kaur*, *-i* Mägiste EI, Roos KK 61, lk. 347; Wied. Wb. *kaur*, g. *kauri* (*aur*, *kaul*) 'Polartaucher'.

Kaustoja Ksi Tõrve (väike ojake, mis voolab Tõrve k. lähedal Pedjasse). Vrd. Äks Saadjärve m. 1834 *Buschwächter Kaustoga* s.-ü. 164:7, l. 41. Vrd. *kaust* : *kausta* l. 'ree pealmine puu, paralleelne jalasega'; 2. 'loomanahast riba (mille laius võrdub umbes pastla pikkusega)'; sm *kausta* 'reekaust; rannik'; *Kaustio* Lopmeri VK II 57 (< *kausta*).

Kavala t. *kavala õmad* Kod Omedu.

Kebeli veski Pal Roela (veski varemed Kullavere jõe ääres). *Kebeli veski hm.* Trm Kasepää (koht Näru heinamaadel, mis vanasti kuulus Kebeli veskile). *Kebeli hm.* Lai Villakvere (soos asuv hm). ? Vrd. sks pn. *Gebell*, *Geppel* Heintze DF 144.

Kebjaku t. Lai Palupere 1758 *Auf Jucka Marts Land Kepjako Jaan* s.-ü. 238, l. 730; 1795 *Kabjako Juhan Jürri* s.-ü. 32:5, l. 27; 1826 *Kebjako* s.-ü. 34:2, l. 22. < ? in. *Kebja* Mägiste EI, Roos KK 61, lk. 347; vrd. Wied. Wb. *kebia* (*käbäräs*, *käbe*, *käbi*, *käbikene*, *käpe*, *kebu*) 'leicht (nicht schwerfällig, nicht schwer), rasch, zierlich, nett'.

Kedrassaar (hm.) Lai Villakvere 1828 *Keddra Saar* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41k. Vrd. SJn *Kedrassoo* hm. < *keder* : *kedra* 'ketas, ratas jne.'

Keebiku t. Lai Koidu (endise mõisa kandikoha nimi, praegu am.n. *Alliku*). Vrd. Kan *keebak* 'kõhn kuivetanud vanem naisterahvas', Koe *keebuke* 'kõhnake', Sim *keebats* 'vallatu, kerglane'.

Keeri t. Pal Patjala (kaks Keeri t., mille am.n. *Otsa* ja *Vanaotsa*). *Keeri murd* Ksi Kurukase (väike mäeke põllul). Vrd. Nõo *Keeri* as., *Keeri* t. L. Kettunen (EO 182) on Nõo *Keeri* käsitlemisel võrdluseks toonud *keer'*, *põlve keer'* 'Kniescheibe' (sest mõis asus käänakulise rannajoonega Keeri järve lähedal). Ühenduses *Keeriga* toob L. Kettunen ka Äks 1449 *Keyris* (vt. *Keris), mille ühendab soome sõnaga *köyry*, *keyry* 'gebückt, krumm' (< **kekrü*). A. Meri (VK I 67) on sm kohanime *Keeri* tuletanud liitsõnast *kērijoki* ~ *kērejoki*, mille esimese osa on rekonstrueerinud kujul **keγri* (~ **keγro*), ühendades viimase apellatiiviga *kekri* (Lönnrot SRS 'en mythologisk gudomlighet, boskapens beskyddare; 2) fest till dess ära vid allhelgonatiden; 3) kalas); *köyri* (Lönnrot SRS '[myth.] boskapens beskyddare; fest till dess ära vid allhelgonatiden [*kekri*]') SKES I *kekri*, *keyri*, *köyri*, *köyry* 'karjalaisten jumala... ; aave, mörko, lempo, piru'. Alkuperä tuntematon.

Häälikulise läheduse alusel võime võrdluseks tuua veel isikunimed *Keero*, *Keerik* Mägiste EI ja sks pn. *Gehre* ~ *Kehr* Heintze DF 145.

Keesikumägi Kod Pala (küngas Pala k. põldudel ~ *Jeesikemägi*). Vrd. *kesik*, *-u;* Kod, Pal *keesik*.

Keevallik Ksi Mäända (rohkesti vett välja ajav läte). *Keevallika* hm. Pal Patjala (heinamaal rohkesti vett välja ajav allikas). *Keevallika tukk* Pal Patjala (metsatukk Keevallika heinamaal).

Keka t. *keka omad* Trm Kalma (~ am.n. *Oja*[*ra*]). < ?

Keldri t. Pal Eerikvere.

Keldriallikas Äks Elistvere (allikas voolab välja end. mõisa häärberi alt).

Keldrimägi Pal Kilbavere, MMg Tindimuru (mäel on säilinud müüride jäänused).

Kelgumets Trm Kasepää (hm. Kullavere jõe ääres).

Kelgupale kaasik Ksi Mäända (väike metsatukk). Sõnavarakartoteegis pole andmeid *pale* kasutamisest kelgu või ree osa nimetusena, vrd. aga Rei, Phl *ree pösk* 'seba'.

Kella t. Ksi Kirikuvalla (talus olevat elanud kiriku kellamees), Tõrve.

Kellahaud Ksi Laeva (hauakoht Laeva jões).

Kellalööja t. Trm Lohusuu (~ am.n. *Uuetoa*).

Kellametsa t. Ksi Tammiku.

Kellamägi MMg Saare (küngas end. Saare mõisa pargis, kus vanasti oli mõisa kell). Vrd. Kaa, Rõu *Kellamäe* k.

Kellassaar Lai Endla (soosaar). Vrd. Iis *Kellassaare* k.

Kellase t. *kellasse* Trm Vadi (~ am.n. *Mardi*[*ra*]). < ?

Kelmiküla Lai. Hüüdnimi osale Ellakvere külast. Äks Petlemma k. (mis praegu ametlikult kuulub Lammiku küla alla) hüüdnimi. Küla koosnes väikestest majapidamistest (nn. soldatikohtadest). Vrd. *Kelmiküla* Kad (am.n. *Palmse* as.), Sim (am.n. *Rohu*), Plt (osa Umbusi külast) jne.

Kelu t. Trm Lagedi, Raadna. Vrd. Rak, Hlj, Lüg, Jõh *Kelu* t. < R, Trm, Lai, Kod *kelu* ~ *kelo* 'sööti jäetud põld, jäätmaa; kehv liivane põld'; Khk *kelu* 'kruusane maa'.

Kemba k. Lai 1795 *Kembo* s.-ü. 32:3, l. 9; 1805 *Dorf Janoritz od. Kempa* s.-ü. 43d, l. 1; 1816 *Kemba* s.-ü. 33:5, l. 13; 1834 *Kemba* s.-ü. 34:10, l. 13; 1839 *Kemba* (t.) Rücker. K e m b a t. Lai Kemba 1795 *Kembo Juhan* ja *Kemba Jurri* s.-ü. 32:3, l. 9—10; 1816 *Kemba Jürry*, *Kemba Mert*, *Kemba Rein* s.-ü. 33:5, l. 13; 1834 *Kemba Jürry*, *Kemba Mert*, *Kemba Jaan* s.-ü. 34:10, l. 13—14. Vrd. Lüg *Kembi* t., Kam *Kemba mets.* < ? in., vrd. Palli KK 59, lk. 603 *Kemp* (häädusena antud *Kämp*, *-bi*). Häälikuliselt sarnased apellatiivid tänapäeva keeles: Kad, Hlj *kemp* : *kembad* '(katuse) kelp', Hää *kemp* : *kembi* 'saar jões'; Wied. Wb. *kemp*, g. *kembu* (NW) 'Stelze'; SKES I sm *kemppi*, *kempi* (jo Agr.) 'sankari; korskea, ylpeä, koreileva, ylväs, oivallinen, jalo; komeus, prameus' < rts < kasks. Vrd. ka pn. *Kempu*, sm kn. (Nissilä VP I 380) *Kempinlampi*, *Kempinniemi* < pn.; sks in. *Kämp*, *Kemp*, *Kempe* Förstemann AN 301.

Kembu t. Kod Nautrasi (~ am.n. *Metsa*). Vrd. Kemba.

Kempsu t. Trm Koimula. ? Vrd. 1758 *Auf Karpa Jaani Michels Land Kepso Jaani Johann* s.-ü. 238, l. 826; 1795 *Kebso Jani Mert* s.-ü. 32:6, l. 17; 1805 *Kepso Jaan* s.-ü. 42a, l. 1; 1834 *Kepso* s.-ü. 32:5, l. 19; 1854 *Kebso Michkli Michel* f. 2072, n. 3 s.-ü. 42a. Kui nimed märgivad sama objekti, tuleks tänapäeva kuju lugeda mingiks rahvaetümoloogiliseks hüüdnimeks. Revisjonides esinevale nimele võiks võrdluseks tuua deskriptiivsõnad *keps*, *-u*, *-i*, *kepsakas*, *kepsutama* jne.; sm *kepsa* (*-u*, *-y*, *-ä*), *kepsakka* 'ketterä, nopsa, ripeä' SKES I. Vrd. ka sm pn. *Kepsu*.

***Kenk-** Kod 1585 *Kenckos* ASK, l. 645 (küla, 2 talupoega).

Kenkmani org Lai Päde (orus olevat vanasti olnud koobas, kus elas Kenkmani-nimeline mees).

Kensa t. Ksi Pikknurme. < ? *Kentsa* (vrd. *kalts* : *kalsu*) < ?, vrd. in. *Kents* Rajandi RN 207.

Kepi t. Äks Kõnnu < pn. (~ am.n. *Jõe*).

***Kepsu**, vt. Kempsu.

***Kerepää** hm. Lai Kivijärve 1474 *Heuschlag Kerempe* GU I 460. Vrd. Keressaare.

Keressaare k. MMg. *Keressaare mets*, *Keressaare soo* MMg Keressaare. Vrd. Nõo *Keressoja mets*, Rõn *Keresmägi*. 1. < ? *keris* + *saar*, vrd. MMg, Äks, Ksi, Plt, Pil, KJn, Vil jne. *keress* 'keris'. 2. < ? *kere* + *saar*, vrd. Trm, Lai, Kod *keri*, *kere* 'liikuv kalameeste onn, mis talvel järvejääle viidi'; Wied. Wb. *kere* 'Bast', vrd. ka. Ränk PK 32. Vrd. sm *Keräsaari ker'esär* < *kerejä* 'käräjät' + *saari* Lopmeri VK II 59.

***Kerge** Kod Kodavere 1758 *Kerge Michel*, *Kerge Micko Ado* s.-ü. 238, l. 1121; 1795 *Kerje Micko Juhann*, *Kerje Micko Jürri* s.-ü. 23:6 l. 7; 1816 *Kerge* s.-ü. 24:3, l. 6; 1826 *Kerge* s.-ü. 24:10, l. 10; vrd. 1638 *Carge Mart* s.-ü. 128, l. 245. < *kerge* (ln.).

Kerise kõrts *keresse kõrts* Äks Kärevere. End. kõrts Kärevere mõisa lähedal, tänapäeval on nimi säilinud ka kõrtsi lähedal olnud põllu nimena: *keresse väli*. < *keris*, vt. Keressaare.

***Keris** k. Äks 1449 (*dorp*) *Keyris* (*met dren haken landes*, *belegen in dem kerspel tho Eckes*) GU I 310 (dokument on koostatud külade *Wisszel* [Visusi], *Sosar* [Soosaare] ja *Keyris* müügi kohta); 1473 (*dorpp tho Sosar unndt*) *Kerriesz* GU I 442; 1479 (*Sosar und*) *Keris* GU I 494; 1627. a. revisjonis on Tartu linna mõisate all loetletud tühjade küladena *Sosara külla* ja *Kerrisze külla* s.-ü. 132, l. 44. < ? *keyri-*, vt. Keeri. Vrd. ka sm *Keuru* (ajaloolistes dokumentides ka *Köyris*, *Keurus*), vt. Nissilä RAP 11—18.

***Kermes(oja)** 1496 (Vara ja Igavere piiritüli puhul) MMg (*dat syp*, *dat dar uth der wiltnusse kompth unde heyt de*) *Kermysze* ~ *Kerckmeszoya* ~ *Kermisoya* ~ *Kermesoya* GU I 606—607. < ? *kärmas* (: *kärmsa*), vrd. Wied. Wb. *kermas*, g. *kermsa* (I, W), *kerme* g. *kerme* (*kärm*, *kärme*, *kermes*, *kärgme*) 'schnell, rasch, hurtig; stark, hart, laut'.

Kerna t. *kerna* ~ *kirna* Ksi Altnurga, vrd. (Puurmani m.) 1744 *Auf Wachtrick Herm und Kirna Hans land Kirna Hans* s.-ü. 211, l. 455; 1758 *Auf Wachtrik Herms und Kirna Henn Land Kirna Tanni und Vachtrick Ado* s.-ü. 239, l. 563; (*Hofes Cubjas*) *Kirna Hans* ibid., l. 530; Ksi Jõune 1758 *Auf Kosse Micks Land Kirna Michel* s.-ü. 239, l. 557; 1816 *Kirna*, *Kirnajago*, *Kirna* s.-ü. 29:6, l. 12—19; 1826 *Kirna* (3 t.), *Kirna Jago* (pn. *Kirna*) s.-ü. 29:11, l. 23—39; Ksi Kunila, Tõrve 1758 *Auf Berend Johans Land ... Kirna Hans* s.-ü. 239, l. 559; 1811 *Kirna* s.-ü. 29:4, l. 11; 1826 *Kerna* s.-ü. 29:14, l. 15. *Kerna raba* Ksi Altnurga (soo Kerna t. lähedal). Vrd. Mar, Vig *Kirna* k., Hag *Kerna* ~ *Kernu* as., Tür *Kirna* as. (1564 *Kirnas* f. 1, n. 2, s.-ü. 933, l. 160). Kettunen (EO 148) *Kirna* < **Kiruna*, kusjuures tüve *kiru-* võrdleb nimega *Kiruvere*, viimast aga apellatiividega *kirju* ja *kiruma*. Vaadeldaval alal on *Kirna* esinenud lisanimena, mis võib olla pärit ka mõnest küla nimest. Häälikuliselt lähedastest apellatiividest saaksime esitada ainult *kirn*, *-u* (~ *kern*, *-u*, Vll *kirn*, *-a*); SKES I sm *kirnu*, e *kirn* < mrts, mnr *kirna*; e *kern*, *kärn*, lv *kārna* < kasks.

Kerna-Tooma t. Ksi Tõrve (rk. paralleelnimi *Mari-Tooma*) 1758 *Auf Andres Thomas Land Kirna Thomas* s.-ü. 239, l. 559; 1811 *Kurna Thoma Ado* s.-ü. 29:4, l. 12; 1826 *Kirna* s.-ü. 29:14, l. 15.

Keru t. *keru* (iness. *kerus*) Trm Tuulavere 1744 *Auf Kerro Hinno land Kerro Hañuka Jürry*; *Auf Kerro Jürry land Kerro Pebo Märt*; *Auf Kerro Matz land Kerro Raia Peep* s.-ü. 211, l. 53; 1782 *Kerro Tenno Jurry* s.-ü. 56:6, l. 5; 1816 *Kerro* s.-ü. 56:18, l. 14. < ? *Kiru*, vrd. Kos *Kiruvere*, vt. ka Kerna; ? resp. *Käru* (talu ametliku nime kirjapilt on

mõjustanud ka hääldust), vrd. Vän, Sim *Käru*. Esimese võimaluse vastu näib rääkivat asjaolu, et näit. *Kerna* kirjapanekuis 18. saj. on *i* ≡.

Kesa t. Trm Lohusuu.

Keskküla Trm Kasepää, Ksi Laeva (küla keskosa). Keskküla t. Trm, Lai, Pal, MMg; Äks Nõela, Ksi Tõrve. Vrd. Trm Koimula 1826 *Kesküllа* s.-ü. 128:7, l. 10; Trm Vaiatu 1811 *Keskulla* s.-ü. 127:27, l. 3; Trm Võidivere 1805 *Kesküla Mart* s.-ü. 7a, l. 9; 1826 *Kesküllа* s.-ü. 128:7, l. 16; Pal Luua m. 1638 *Mühle zu Keßkull* (*liegt wüste*) s.-ü. 128, l. 232; Äks Saadjärve 1744 *Kesküllа Mick* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 185. Väga levinud talu nimi naaberaladelgi, esineb ka küla nimena, näit. Vig, Kir, Saa, Jür, HJn. *Keskküla väli* Lai Palupere (põld küla keskosas enne talude kruntidesse mõõtmist).

Kesk-Lahe k. *ke'sklahe* Kod 1585 *Kiesi Lacht* ASK, l. 654; 1601 *Keschelachtt* s.-ü. 130, l. 77; 1740 *Kesklahhest* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 99; 1749 *Kesk Lahhest* ibid., l. 139; 1758 *Middelachte* s.-ü. 238, l. 1133; 1795 *Kesklacht* s.-ü. 23:5, l. 22; 1811 *Kesk Lacht* s.-ü. 23:11, l. 18; 1839 *Mittel Lacht* Rücker. Küla on saanud nime asukoha järgi. See asub Lahe järve ääres Lahe küla (nimetatud ka Suur-Lahe k.) ja Lahepera küla vahel.

Keskmine hm. Kod Sääritsa. *Keskmine sõra* Kod Sääritsa. Nimi on antud asukoha järgi: hm. (~ sõra) asub teiste heinamaade (~ sõrade) keskel.

***Keskmiskivi** Kod Alatskivi m. 1582 (veskid) *Pelmen, Kiesmen, Alamin* SbGEG 22, lk. 48; 1627 *Keßmaskywi* (*wueste*) s.-ü. 132, l. 89; vrd. 1601 *Keschemekulla* s.-ü. 130, l. 79. < *keskmis(e)* + *kivi* 'veski'. Võib oletada et **Keskmiskivi* asus Alatskivi ja Peatskivi vahel.

Ketneri t. MMg Pataste < pn. (~ am.n. *Vahemetsa*).

Kevvai t. MMg Teelähtme < pn. (~ am.n. *Nigula*).

***Kier-** ? MMg 1592 *Kierewer* AZ, l. 48a (külas 3 talupoega, esineb revisjonis Pataste k. järel) (= ? *Käre-*, vrd. Kärasi 1599 *Kiere-*).

***Kies-** Äks 1582 *Kiezesth* MA 168:1, l. 140; 1585 *Kiezest* ASK, l. 633 (esineb revisjonis koos Õvi, *Mädapää ja Võibla külaga); 1601 *kiazykull* s.-ü. 130, l. 50.

***Kihnu** Äks Visusi 1758 *Auf Andres Juhans Land Kichno Ado* s.-ü. 239, l. 424. Vrd. Plt *Kihnu* ~ *Kihnussaare* t. L. Kettuneni arvates (EO 157) võib talude nimena esinev *Kihnu* lähtuda Kihnu saarelt pärit oleva isiku lisanimest. Nimele on võrdluseks toodud apellatiivid *kihn, -u* 'Schale (von Nüssen, Getreide)', *kihne* 'säuerlich', *kihnus, ihnus* 'Geiz' (Wied.), sm *kihnu* 'gnidning, dröl', 'drönig l. sölande Person (Lr)'.

Kihu t. Kod Koosa, MMg Juula < pn. (~ am.n. *Soo-otsa*). Vrd. Pal Mõisamaa 1811 *Kihhu Jürry Pertel* s.-ü. 56:11, l. 6; Mih Kõima 1518—1544 *Kiho Janus* SbGEG 27, lk. 139; Puh *Kihu* t., *Kihu-Märdi* t., Plt *Kihusaare* t.; Vt. Kihuniit.

Kihulase t. MMg Särje < pn. (~ am.n. *Lembitu*).

Kihuniit Trm Vaiatu (hm.). Võimalikud apellatiivsed vasted: Wied. Wb. *kihu* (*tihu*) 1) 'Kleines, Kleinigkeit, Trübendes im Wasser, Sprühregen'; 2) 'Mücke, kleine Stechfliege'. *kihu* 'Trieb, Treiben, Antreiben, Antrieb, Reiz, Begierde, Brunst'. Heinamaa nimesse sobib niihästi esimene (eriti tähenduses 'Mücke') kui ka teine (vrd. Innassoo, Kiimasoo). Ka talu nime (< ln. ~ pn.) lähtekohana on mõeldavad mõlemad. Vrd. ka Kod *kihu* 'kõhn, väikese kasvuga inimene'.

Kiige k. Trm. Külas on kaks Kiige t. Tarakvere m. järgi 1599 *Kikoweski* P 134; 1601 *Kiko Weßkill* s.-ü. 130, l. 220; 1624 *Kicko* (*wueste*) s.-ü. 131, l. 418; 1657 *Sootza kicke* Bfl. II 717; 1696 *Kigilt* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 34; 1758 *Auf Kiecka Reins Land Kiege Michel* (*Streu Gesinde*) s.-ü. 238, l. 1045; (Onnodofer) *Auf Kicka Maddi Land Iwan Rein* s.-ü. 238, l. 1044; 1774 *Kigelt* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 24; 1782 *Kiege Michli Tenno* ja *Kige Jaan* s.-ü. 127:4, l. 8; 1811 *Kiege Michly Tönno* ja *Kiege Jaan* s.-ü. 127:13, l. 7—8; 1866 *Kige* ATK. Kiige t. Trm Kiige

(vt. Kiige k.), Mõisaküla, Ulvi. *Kiige oja* Trm Kiige (~ *Tässikvere oja, Jõemetsa oja*). Vrd. JJn *Kiigumõisa* k., Pil *Kiigevere* k., Jõh *Kiikla* as. LCD *Kikalæ*, 1521 *Kikell*, 1561 *Kykell*, 1685 *Kikel*, 1732 *Kikla* Johansen EL 428. L. Kettunen (EO 87—88) on viimase ühendanud apellatiiviga *kiik* : *kiige*, murdeti *kiigu, kiiga*. Häälikuliselt vaste sobib ka antud juhul (Trm *Kiige*), kus varasema vormina saaksime rekonstrueerida **kīkko*. Tänapäeval on vaadeldaval alal ka apellatiivina levinud tüüp *kiik* : *kiige* resp. *kiige* : *kiige*, kuid võime leida ka *u*-tüvelist kuju. Paljudes põhja-eesti murrakutes esinevad tänapäeval paralleelselt *u*- ja *e*-tüvelised vormid (tüübid *kiik* : *kiige* resp. *kiige* : *kiige* ja *kiik* : *kiigu* resp. *kiigu* : *kiigu*). On mõeldav, et käsiteldav kohanimi on otseselt tuletatav mainitud apellatiivist (vrd. eriti *Kikoweski*). Nime tähenduse seisukohalt võrreldagu siiski ka sm *Kiikoinen* käsitlust.

J. Lopmeri (VK II 64—66) on selle tüvena rekonstrueerinud **kiĭkkoi* (tugev aste oleks **kikkoi* < **kikka*) ja osutanud rohketele samatüvelistele kohanimedele soome toponüümikas. Nime esialgse tähenduse seisukohalt toob J. Lopmeri võrdluseks sm *kiikka* 'kiire, rutt; miski, mis kiigub, liigub siia ja sinna'; *kiikan-valkia* 'puust hõõrumisel saadud tuli' (etümoloogiliselt kuuluvad sm *kiikku* ja *kiikka* muidugi ühte, vt. SKES I). J. A. Lopmeri peab võimalikuks *Kiikka*-nimede lähtekohana ka isikunime. Vastavatel eesti kohanimedel võiks olla sama alus, eriti kui arvestada, et *kiige* ~ *kiik-* esineb esikomponendina *vere-* ja *la*-lõpulises nimes.

Kiigemurru t. Ksi Laeva, Pööraküla (üksik talu metsas). < *kiik*, vt. Kiige.

Kiigemäe t. Trm Iravere (hiline talu, mille maadel *Kiigemägi*, kus vanasti oli küla kiik), Trm Saare, MMg Alajõe (~ rk. *Madise*, hiline talu, mille maadel on *Kiigemägi*). *Kiigemäe* hm. Trm Tõreda; *Kiigemäe* põld Trm Alekere, Kaevussaare. Nimed seostatakse küla kiikede asukohaga. K i i g e m ä g i Trm Iravere, Kod Kokora, MMg Alajõe.

Kiigenuka hm. Trm Lohusuu.

Kiigutaja hm. Kod Lea, Mäkaste (soine, mäda hm). < *kiigutama* (*ja*-tegijanimi).

Kiili t. Kod Kuningvere 1805 *Kili Jahn* s.-ü. 38d, l. 3; 1826 *Kili* (pn. *Kili*) s.-ü. 24:12, l. 9; Kod Punga < pn. Vrd. Kod Savastvere 1758 *Auf Kokas Siem und Pertels Land Kily Michel* s.-ü. 238, l. 1148; 1811 *Kili Jack* s.-ü. 23:15, l. 2; 1826 *Kili* s.-ü. 24:12, l. 8. < *kiil*, *-i* (ln.).

Kiilissaar Lai Endla (soosaar). < *kiil*, *-i*.

Kiima t. Äks Kapa < pn. Vrd. Plt *Kiima* t., SJn *Kiimassaare* t.; Pal Nava 1585 *Piep Kima* ASK, l. 639; 1601 *Kima piep* s.-ü. 130, l. 68; 1627 *Kymy Hanus* s.-ü. 132, l. 50. < *kiim* : *kiima*. Vrd. Kiimasoo.

Kiimasoo Kod Koosa (soine hm.). < *kiim*, *-a*, Wied. Wb. 'Begierde, Geschlechtstrieb, Brunst, Geilheit' (vrd. Innassoo). Vrd. sm kn. *Kiimakallio*, *Kiimalahti*, *Kiimasuo* jne. Nissilä VP I 183—184; *Kiima* k., *Kiimakallio* k. Lopmeri VK II 66—67. V. Nissilä märgib, et apellatiiv *kiima* 'kiim' on üsna levinud soome kohanimedes, kus ta on tüüpiline soode, kaljude ja palude nimedes, esineb aga ka külade nimedes. Nii V. Nissilä kui ka J. A. Lopmeri osutavad, et *Kiima*-nimed on märkinud lindude (metsiste, tetrede) mänguplatsi. Pal Nava 1585 *Piep Kima* näitab, et mainitud apellatiiv võis esineda ka lisanimena.

Kiipsaare t. Trm Nõmme, Äks Kämara 1734 *Kibsarre Jaans* ... f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 44; 1744 *Auf Kammare Hans land Kipsere Jaani Mick* s.-ü. 211, l. 295; 1805 *Kiebsare Gustav* s.-ü. 25a, l. 4; 1834 *Kiibsare* s.-ü. 164:4, l. 20. Vrd. Kam *Kiipsaare mägi*. Nime esimesele komponendile ei leia sobivat vastet apellatiivide hulgast. Häälikulise läheduse alusel olgu esitatud järgmised: 1) Plv *kiip* : *kiibu* 'õhuke leivakäär', Wied. Wb. *kiip*, g. *kiibo* (d) 'dünner Schnitt (Käse, Brot)'; 2) *kiip-* Tor *kiipjalg*, San *kiipa, kiipa jalg*; Wied. Wb. *kiipama* 'rutschen, mit dem Fusse

scharren', vrd. Kuu (rhvl.) *kiibasjalg* (*Kiibasjalga kiidetie / Lääbasjalga laidetie*); 3) JMd, VNg, Trm, Trv, Krk, San *kiips, -u* 'kulunud luud, vikat, nuga, hobuseraud'. Vrd. ka Kiipuse.

Kiipuse t. MMg Nigula. *Kiipuse mägi, Kiipuse väli* (*kiipuse väli oli vanast mõisa aeg*) MMg Nigula, vrd. Elistvere m. 1744 *Auf Kippus land kleine Hofflage* s.-ü. 211, l. 357; 1758 *Hoflagen : Ellestfer und noch eine kleine... Kiepus genannt* s.-ü. 239, l. 435. *Kiipuse oja* Ksi Ruupa, vrd. Ksi Ruupa 1826 pn. *Kipus* s.-ü. 29:14, l. 21; Plt Umbusi *Kiipuse luht.* < ?

Kiisa k. *kiissa* Trm 1811 *Kiesa* s.-ü. 127:10, l. 9; 1834 *Kiesa* s.-ü. 128:8, l. 25, vrd. 1852 *Kiesa Laewa Möts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a; 1866 *Kisa* ATK. Vrd. *Kiisasaare, *Kissi. *Kiisa oja* ja *soo* Trm Kiisa. Kiisa t. *kiissa* Trm Adraku (*kiissara*), Lai Mäeküla, Kod Naelavere 1782 *Kiisa Marti Witwe Ann* s.-ü. 23:1, l. 20; 1816 *Kisa* s.-ü. 24:1, l. 33; 1826 *Kisa* (pn. *Kies*) s.-ü. 24:8, l. 29; Kod Punikvere (~ am.n. *Jüri*), Rüütli (~am.n. *Kangru*); Äks Äksi, Ksi Pikknurme (? 1601 *Tomas Kiß* s.-ü. 130, l. 64) 1758 *Auf Kiesa Jaans Land Kiesa Mick* s.-ü. 239, l. 579; 1805 *Kiesa Hans* s.-ü. 122c, l. 2; Ksi Ruupa. Mitmel puhul on lähtekohaks olnud perekonnanimi, näit. Kod Passiküla, MMg Pataste, Äks Õvanurme jne. Vrd. Trm Koimula 1758 *Auf Kiese Marts Land Kiesa Thotz und Ado* ja *Auf Kiese Michels Land Kallatzki Iwan* s.-ü. 238, l. 995—996; MMg Kaiavere 1758 *Auf Kisa Micko Land Kayafer Jürri* s.-ü. 239, l. 317; Lai Endla 1599 *Bobol Kieso* P 113; Pal Nava 1585 *Tomas Kiezo, Hanc Kiezo* ASK, l. 639; Ksi Tõrve 1601 *Kisa Tenno* s.-ü. 130, l. 159; Vän, Tor, Saa, Jür, Kam, Ote, Plv *Kiisa* k. Kiissa hm. Kod Sääritsa. *Kiissa mets* Kod Assikvere (metsa veeres *kiissa ma't'se* t.). *Kiissa jõgi* (= Mudajõgi) ja *Kiissa soo* Äks Pupastvere 1798 *Kisa* (veski Mudajõel) Mellin. < in., Palli KK 59, lk. 603 *Kiss, Kissi*; Eisen EK 23, lk. 5 *Kies*; Stoebke OP 38 *Kys* (e) *Peter Kys*, 1453; *Kysse* (e) *Olaf Kyszepoyke*, 1518.

Kiisa-Madise t. *kiissa ma't'se* Kod Rüütli (~ am.n. *Pütsepa*).

***Kiisasaare** 1758 Avinurme m. (*Dorff*) *Kisasaar* (kus on märgitud üks perekond: *Auf Simons Land Kisasaar Micko Christel und Abraham* s.-ü. 238, l. 1071); 18. saj. *Kiesasahr* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1834 (*dorf*) *Kisasaar* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 30. Vt. Kiisa.

Kiisli k. *kii'sli* ~ *kii'slimua* Kod Assikvere. Veski ja rühm talusid Assikverest edelas, viimasel ajal nimetatud külaks. Praeguses Kiisli külas on *Kiisli veski* ja *Kiisli* t. 1744 *Auf Kiisla Hans land Kisla Hanso Enno* s.-ü. 211, l. 158; 1758 *Auf Kisle Hans Land Kisla Hans Enno* s.-ü. 239, l. 204; 1798 *Kiesel* (veski) Mellin; 1811 *Kisli Jurry Jaan* ja *Kiesle Jürry* s.-ü. 23:12, l. 9, 14; 1816 *Kiesli Mühle* ja *Kiesli* s.-ü. 24:2, l. 12, 23; 1826 *Kieslywesky* ja *Kiesli* (pn. *Kiesel*) s.-ü. 24:9, l. 10, 21; vrd. 1733 (meetrikaraamatus) *Kiislist Kiisli Lauri* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 81; 1839 *Kiesli* (veski) Rücker. Kiisli t. Kod Kose (~ am.n. *Piiri*); MMg Vaidavere 1758 *Auf Kisla Parmo Pels Land Kisla Jaani Jürri mit Seppa Jaan* s.-ü. 239, l. 46; 1816 *Kisli* (2) s.-ü. 41:11, l. 12; 1826 *Kisli* (2) s.-ü. 42:3, l. 8. Vaidaveres on ka tänapäeval 2 *Kiisli* t. (teise am.n. *Lombi*), peale talude veel ka *Kiisli veski* (Kiisli t. juures). *Kiisli jõgi* Kod Halliku (Kääpa harujõgi [~ *Haavakivi, Kirtsi, Künnapmetsa, Roogsilla, Tuha jõgi*]). *Kiisli järv* Kod Lea (paisjärv Kiisli veski juures). < ln., vrd. ? *kiisel* : *kiisli* 'kaerakile', Kod *kii'ssel* : *kii'sli* < vn *кисель* (Даль ТС 'мучнистый студень; человек хилый и вялый'). Vrd. ka Mägiste ARL 60 (*Kisli Pieth*); Тупиков СДРИ 179 *Григорий Кисель*; *Нестерко, прозвище Кисель.*

Kiislimaa k. *kii'slimua* (= Kiisli) Kod Assikvere. *Kiislimaa veski* (*ki'slema* = Kiisli) Kod Lea. *Kiislima* t. Kod Kirtsi. < *kiisli* + *maa*, vt. Kiisli.

Kiissa, vt. Kiisa.

Kiivitajakallas Äks Äksi (Saadjärve idakallas, kus pesitseb palju kiivitajaid). *Kiivitajaväli* MMg Sipelga (madal põld, kus pesitseb kiivitajaid).

Kikeristi t. Trm Lullikatku (popsikoht), Veneküla < pn. (~ am.n. *Uuetoa*).

Kikevere t., veski Äks Vedu 1727 *Kikkewerre Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 15; 1744 *Auf Kikifer Andres land Kikiwere Jürri* ja *Auf Kikiwer Tönnis land Tönnisse Andres* s.-ü. 211, l. 326—327; 1758 *Auf Kickefer Andres Land Kickefer Andres* ja *Auf Kickewer Tönnis Land Tönis Andresse Jürri* s.-ü. 239, l. 476; 1811 *Kikifere* s.-ü. 163:10, l. 9; 1834 *Kikkefer* s.-ü. 165:2, l. 12, vrd. Äks Napu 1811 *Kickefer Müller Matz* s.-ü. 163:2, l. 5; 1826 *Kikkifer Michel*, *Kikifer Ado* s.-ü. 163:15, l. 12, 14. Kikevere t. ja veski lähedal olevaid talusid kutsutakse ka Kikevere külaks, vrd. 1582 *Kikiwier* SbGEG 22, lk. 47; 1585 *Kikiwer* ASK, l. 636; 1601 *Kykywer* s.-ü. 130, l. 54; 1627 *Kickefehr* s.-ü. 132, l. 84; 1839 *Kikifer* (k. ja veski) Rücker. Vrd. Saa *Kikepera* k., raba; Kad *Kiku* k. LCD *Kicko*, 1416 *Kykko*, 1531 *Kycko*, 1544 *Kyck*, 1547 *Kick* Johansen EL 428. Kettunen (EO 300) *Kikkevere*, vrd. *kikas* : *kikka*. Oletades, et nime esikomponent *kike-* on olnud genitiivne vorm, saaksime nominatiivi rekonstrueerida kujul *kikk* < **kikki* (: **kikken*). (Ka osal vanemaist kirjapanekuist esineb esikomponendi tüvevokaalina *i*. Nominatiiv?). Selle otseseks apellatiivseks vasteks ei sobiks hästi kuju *kikas* : *kikka*. On mõeldav, et *kikas* kõrval eksisteeris ka *as*-sufiksita variant, mida tänapäeva murretest ei ole fikseeritud, vrd. Wied. Wb. *kikas* (*kukas*, *kikk*, *kikane*). Häälikuliselt lähedased tüved apellatiivide hulgas on ka järgmised: *kikkis*, *kikki*, *kikk-* (*kikkhabe*, *kikk-kõrv*, Lüg *kikki piht* 'ülespoole hoidvate õlanukkidega'), *kiki*(*varvul*), Mih *kikkmüts* 'muistne kõrge naiste müts', Wied. Wb. *kikijas* 'gespitzt, aufgerichtet (von d. Ohren)'; *kikk*, g. *kiki* 'aufgerichtete Stellung, adj. aufgerichtet, aufrecht stehend' jne.; sm *kike*, *olla kikkeellään* 'pystyssä' (SKES I).

Kikka t. Kod Kantküla, MMg Pilpa < pn. Vrd. Kod Kodavere 1638 *Kickase Mart* s.-ü. 128, l. 245. < *kikas* : *kikka* (Kod *kika|s*, *-sse*).

Kikkasoo Äks Kämara. Väikene soo küla läänepoolses otsas, soo veeres olevat vanasti olnud *Kikka Anne maja*.

Kikkuri t. Äks Puhtaleiva 1805 *Kikore Jaan* s.-ü. 29c, l. 1; 1811 *Kickori Ado* s.-ü. 163:9, l. 7; 1834 *Kikkori* s.-ü. 165:1, l. 21; vrd. 1732 (Sootaga m.) *Kikkore Peter* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 38; 1744 (Sootaga m. *Sõõruküla) *Auf Kickora Jaans land Kickora Peter* s.-ü. 211, l. 45; 1758 (Sootaga m. külakubjas) *Kickorri Hinno* s.-ü. 239, l. 483. < ? Vrd. sm *kikkerä*, *kikkura* 'rank, rankig; slinga' Lönnrot SRS.

Kiksi t. Ksi Laasme. Vt. Kiksu.

Kiksu t. MMg Kõrenduse (~ am.n. *Kondi*). Vrd. S, L, K, R *kiks* : *kiksi* '(laste) esihammas'; VJg, Sim, Kod 'kartulikonks'; Trm, Kod *kiks* : *kiksu* 'kartulikonks'; Wied. Wb. *kiks-habe* 'Zwickelbart, Spitzbart'.

Kilbavere k. Pal 1519 *Kilpever* GU II 176; 1627 *Kilbafehr* s.-ü. 132, l. 60; 1633 *Kilbawer* LM, s.-ü. 105, l. 11; 1638 *Kilwefer* s.-ü. 128, l. 234; 1740 *Kilpafer* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 16; 1758 *Kilpafer*, *Auf Kilpaferre Paul und Tönno Peters Land*; *Kilpafero Tönno Land* s.-ü. 239, l. 43; 1834 *Kilbafer* s.-ü. 57:5, l. 29; 1866 *Kilbafer* ATK. Kilbavere Trm. Kaks endist suurtalu Lilastvere k. lähedal. On nimetatud ka Kilbavere külaks. 1599 (*wies*) *Kilbawer* P 109; 1601 *Kilbawer* s.-ü. 130, l. 220; 1627 (*Dorff*) *Kilpafer* s.-ü. 131, l. 407; 1697 *Kilpaferrast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 46; 1758 (*Streu Gesinder*) *Auf Kilpafer Jaacks Land Kucke Michel* s.-ü. 238 l. 821; 1774 *Kilpawer* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 90; 1834 (*dorf*) *Kilbafer* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 12; 1834 (taludena L.-Tähkvere mõisas) *Möldro Kilbawerre* ja *Kukke Kilbawerre* s.-ü. 35:2, l. 7; 1839 *Kilbafer* (veski) Rücker. *Kilbavere oja* Trm Kilbavere (väike ojake Kilbavere t. lähedal, voolab Kullamaa ojja). Vrd. MMg 1585 (talupoeg) *Toc Kilp* ASK, l. 642; Kod Kõnnu 1744 *Auf Kilpa Michels land* s.-ü. 211, l. 564;

VJg 1345 *Kilpeuer*; 1798 *Leo oder Kilpifer* ÕESA 30, lk. 11 (tänapäeval Leo k.). L. Kettunen (EO 296) on nime käsitlemisel võrdluseks toonud apellatiivi *kilp* : *kilbi* (sm *kilpi* : *-ven*) märkides aga, et siis oleks nime ootuspäraseks kujuks **Kilbivere*. Edasi esitab ta võrdluseks sm *kilpa* 'Wette' ja oletatava isikunime **Kilppa*. Kui lähtuda sellest, et *vere*-lõpulistes nimedes esimene komponent on tavaliselt olnud genitiivis (näit. *Kurevere*, *Kullavere*, *Pikavere* jne.), tuleks häälikuseadusi arvestades rekonstrueerida lähtevormina **kilp̆pan-* (: **kilppa*). Kuna varasemates kirjapanekutes on üsna järjekindlalt nime esimene komponent *a*-tüveline (excl. Pal 1519 *Kilpever* ja 1638 *Kilwefer*), oleks vähem usutav lähtuda *e*-tüvest **kilp̆pen-* (: **kilppi*). Kui vasteks tuua soome *kilpa* : *kilvan*, ootaks häälikuseadusliku vastena eesti keeles **kilb* : **kilva*, kohanimes aga järelikult **kilvavere*. Võttes aga arvesse selliseid vastavusi soome ja eesti keele vahel, nagu sm *kilpi* : *kilven*, e *kilp* : *kilbi*; sm *arpa* : *arvan*, e *arp* (~ *arb*) : *arbu*, poleks siiski võimatu näha eesti kohanimes *Kilbavere* soome *kilpa* vastet. Tähelepanu tahaks veel juhtida asjaolule, et poola- ja rootsiaegsetes kirjapanekutes *g*, *b*, *d* enamasti vastab tänapäeval esinevatele leenisklusiilidele, näit. 1599 *Woydywer* (= Võidivere), *Raudower* (= Raaduvere), *Pedes* (= Pedasi), *Jagiwy* (= Jõgeva), *Kilbawer* (= Kilbavere) jne., geminaadi vasteks aga on *k*, *p*, *t*, näit. 1582 *Pupastwey* (= Pupastvere), *Repin* (= Räpina), *Latykiel* (= Lätiküla) jne. Peame muidugi arvestama, et 15. saj. jõudis lõpule geminaadi lühenemine pika esimese silbi järel (vrd. Saareste ES 14), käsitletavate nimede kirjapanekud on pärit alates 16. saj. Seega võiksid võib-olla poola- ja rootsiaegsetes kirjapanekutes *g*, *b*, *d* pika esimese silbi järel olla ka varasema geminaadi vasteks. Siiski võiksid viidata Trm *Sirguvere* kirjapanekud (1599 *Syrkower*, 1601 *Sirkower*, 1624 *Sirckofer*, 1638 *Sierckoferra*, 1698 *Sircoferrast*, 1758 *Sirgofer*), et see ei pidanud tingimata nii olema. Seega oleks võimalik (jällegi oletuse korras, sest otsesed tõendid puuduvad) arvata, et *Kilbavere* esimeseks komponendiks oli isikunimi resp. lisanimi (vrd. 1585 *Toc Kilp*), mille apellatiivseks vasteks võiks olla ka sm *kilpa*. *Kilba-* pro **Kilva-* tuleks arvata astmeüldistuslike nähtuste hulka resp. analoogiamoodustiseks geminaadiga sõnade eeskujul.

Kilgissaare hm. Lai Kasevere (kõrgem kuiv heinamaa). Vrd. Vil *Kilgimets*, Ran *Kilgimägi*; Äks (meetrikas) 1730 *Kilki Ado* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 26. < *kilk* : *kilgi*, vrd. sm *kilkki* 'rohutirts'.

Kiltri t. Trm Lilastvere, Tõreda; Kod Assikvere (~ rk. *Madi*) 1805 *Kiltri Merdi Hans* s.-ü. 36a, l. 2; Pal Süvalepa (~ rk. *Aadurahva*) 1805 *Kiltri Ado* s.-ü. 78a, l. 5; Ksi Laeva. Vrd. Pal Toovere 1782 *Schilter Mihkel* s.-ü. 56:4, l. 10; 1805 *Kilter Marti Tönno* s.-ü. 1a, l. 4; 1816 *Kiltre* s.-ü. 56:16, l. 25; Pal Änkküla 1805 *Kilter Maddise Juhan* s.-ü. 1a, l. 5; 1826 *Kiltre* s.-ü. 56:22, l. 18; MMg Levala 1805 *Kiltre Jürry* s.-ü. 6d, l. 2; 1826 *Kilter* s.-ü. 56:24, l. 24. *Kiltri hm.* Kod Sääritsa. < *kilt|er*, *-ri*.

Kilvandu Lai Siimusti (küngas rabas). < *-nd*, deverbaalne sufiks (vrd. *kaevand* ← *kaevama*), tüvi *kilva-*, vrd. SJn *ki'lvama* : *kilvata* 'vallatama', sm *kilvata* : *kilpaan* 'võistlema'. Vrd. JMd *Kilvandu* hm. 1686 *Höösiagith Killwant* f. 1, n. 2, s.-ü. 942, l. 446.

Kimmi t. Äks Õvanurme < pn. (~ am.n. *Soo*).

***Kinda** MMg Igavere 1758 *Auf Kinda Matz Land Matto Jacob* s.-ü. 239, l. 456. < *kinnas* : *kinda* (In.).

Kingsepa t. Trm, Lai, Kod, MMg, Äks, Ksi. Enamasti hilisemate väiketalude nimi, talus elab praegu või on elanud kingsepp. Mitmel juhul kasutatatakse talu nimena ka perekonnanime. Vrd. Kod Naelavere 1758 *Auf Wenno od. Kengsep Jurgens Land Jucko Maddis* s.-ü. 238, l. 1124; MMg Igavere 1744 *Auf Kengsep Märts land Romette Jaco Peter*; *Auf Kengsep*

Michel und Reins land Henno Jürri s.-ü. 211, l. 352; 1758 *Auf Kingsep Michels Land Karja Iwanne Andres* s.-ü. 239, l. 452.

Kingsepa-alune hm. MMg Kõrenduse (hm. Kadrina k. Kingsepa t. lähedal).

Kingu t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Esineb enamasti hiliste talude nimena, sageli am.n., mille asemel rahvakeeles tarvitatakse omaniku perekonnanimest tuletatud nime. Andmeid revisjonidest kahel juhul: Äks Õvanurme 1758 *Kinkko Pertel* s.-ü. 239, l. 461; 1811 *Kingo Andres* s.-ü. 163:1, l. 10; Äks Piiri 1834 *Kingo* s.-ü. 164:4, l. 24. Vrd. 1727 (Elistvere m.) *Kinko Jaan* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 12. *Kingu hm.* Trm Ninasi, Näduvere.

Kingualune hm. Kod Raatvere.

Kingumets Trm Teadussaare (metsaga kaetud saarekene soos).

Kinguvälja t. Kod Assikvere (üksik talu metsas). *Kinguväli* Kod Assikvere (varem põld metsas, nüüd mets).

Kirbu k. *kirbu* ~ *kirbussoare* Trm. Viimasel ajal nimetatakse ka Muru külaks lähedal asuva kitsaröõpmelise raudtee peatuse järgi. 1811 *Kirbosar* (2 talupoega : *Johanny Michel* ja *Kirbosare Michel*) s.-ü. 127:10, l. 8; 1816 *Kirbosar* s.-ü. 127:18, l. 15; 1834 *Kirbosar* s.-ü. 128:8, l. 21; *Kirbosare* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 10; 1839 *Kirbosaar* (t.) Rücker. Kirbu t. MMg Aruküla (~ am.n. *Metsakuru*). Vrd. Lai L.-Tähkvere m. 1601 *Heinrich Kirp* s.-ü. 130, l. 220; Kod Assikvere 1627 *Kirpo Jann* s.-ü. 132, l. 64; Aud, Jõh, Trm, Rõu *Kirbu* k., Rak, Plt, Vil jne. *Kirbu* t. < *kirp* : *kirbu*, esinenud ka lisanimena, vrd. 1627 *Kirpo Jann*. Antud juhul küla nimi tõenäoliselt lähtunud loodusliku vormi nimest. Vrd. Kam, Nõo *Kirbusoo*, Ran *Kirbumets* jne.

Kirbuküüni väli Kod Raatvere.

Kirbuoja k. *kirbuõja* Kod Sassukvere (Sassukvere k. osa). Vrd. 1805 *Kirbo Thomas* s.-ü. 41b, l. 3.

Kirbussaare, vt. Kirbu.

***Kire-** Trm 1505 (Rääbise m. külad: *Satsiverer*) *Kyrenpe* (*unnde Lynastever*) GU II 30.

Kirepi k. *kireppi* ~ *kereppi* Kod (vene elanikkonnaga küla Kodavere lõunaosas) 1839 *Kirrepäh* Rücker, vrd. Kavastu k. 1601 *Kirep Hans* s.-ü. 130, l. 63; vt. ka Moora PEA 62—63. Vrd. 1826 *Hallik mit den Hofl. Lanewå'ja und Kirrepå* Bienenstamm GA 298. L. Kettunen (EO 159) on Rõn *Kirepi* tuletanud kujust *Kirjupää* (**kirjoi, *kirjei* > **kir'e*), mis olevat võinud olla ka isikunimi.

Kirikuküla Lai (küla apostliku õigeusu kiriku juures).

Kirikumägi *kerikumägi* Trm Härjaoja, Lai Veia, Kod Assikvere (~ *Rajamägi*), Pal Kallivere. Nime tekkimise kohta on keelejuhid andnud seletuseks: a) (Trm) mäelt on näha kirikusse viiv tee (*pai's'tis, et kerikulised lähvad*); b) (Lai ja Pal) seostatakse mäge kunagise kiriku asukohaga (vrd. Westrén-Doll SbGEG 12—20, lk. 174—176); c) (Kod) mäel olevat peetud vabaõhujumalateenistust.

Kirikuorg *kerikuorg* Trm Veneküla. Oru nime tekkimist seostavad keelejuhid kunagise kiriku asukohaga (vrd. Kõpp LKA 18).

Kirikuvald Kod (Kodavere k. osa, mis kuulus kirikule), Ksi (küla Kursi kiriku lähedal). Vrd. Saa, Nis, Rak *Kirikuvalla* k. (end. kirikumõisa maadel olevad külad).

Kirivere k. Lai 1408 *Kirrifer* GU I 192; 1599 *Kiriwer* P 136; 1624 *Kirrifer* s.-ü. 131, l. 414—415; 1739 *Kirrifer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 13; 1758 *Kurrifer* s.-ü. 238, l. 931; 1805 *Kirefer* s.-ü. 48d, l. 1. Vrd. Pai *Kirila* k. 1564 *Kiriola* f. 1, n. 2, s.-ü. 933, l. 161; 1571 *Kiriola* ibid., s.-ü. 935, l. 262; 1803 *Kirrila* f. 864, n. 1, s.-ü. 31, l. 5; LNg *Kirimäe* k., Kos *Kirimäe* k. LCD *Kiriollæ mæc*, 1397 *Kyrilymeke*, 1479 *Kiriemecke*, 1472 *Kyrimeky* Johansen EL 430; Kos *Kirivalla* k. LCD *Kiriawold*, 1417 *Kirywalde*, 1472 *Kyrywalde*, 1479 *Kiriewalde*, 1525 *Kyrivalles*, 1665 *Kirriwalla* Johansen EL 429; Nis **Kirivere* (= Vardi) LCD *Kiriuær*, 1275 *Kirre-*

vere, *Kirivere* või *Kirrievere*, 1500 *Kyriuer* Johansen EL 431; Pil *Kirivere* k.; Äks Visusi 1758 *Kirila Marts Land* s.-ü. 239, l. 424. Kettunen (EO 276) *Kirivere* < *kiri* < *kirja*. Nagu Kose *Kirivalla* varasemad ülestähendused osutavad, võib ka Lai *Kirivere* tüveks varem olla **kirja-* (1417 *Kirywalde*, 1408 *Kirrifer*, Nissi *Kirivere* aga juba LCD *Kiriuær*) või **kirjo-* (vrd. *Kirila*), millel on kahtlemata olnud sidemeid isikunimega, vrd. *Kyriavanus* Roos KK 61, lk. 343; *Kirjavane* Mägiste EI; Stoebke OP 38 *Kyrianus* (lv) 1206; *Kyriawanus* (e) 1219. Apellatiivseks vasteks on *kiri* : *kirja*, sm *kirja*, mille algseks tähenduseks SKES järgi oli 'piirto, merkki, kuvio, koriste'. Vrd. ka Kod *Kiri* 'kirju härja nimi'.

Kirivälja t. Trm Enniksaare. *Kirivälja* hm. Trm Maetsma. < *kiri* : *kirja*. Vt. Kirivere.

Kirjasoo MMg Pataste. Hm. Pataste ja Kaitsemõisa vahel, heinamaale on kaevatud kraav, mida kutsutakse *Kirja kraav*. < *kiri* : *kirja*. Vt. Kirivere.

Kirjase t. *kirjasse* Lai Siimusti 1739 *Kiriatse Tönno* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14, vrd. 1755 *Kaira Krüger Kirjatse Hinrick* ibid., l. 160. < ln., vrd. Kam, Ote, Kan, Plv, Urv *kirjäss*, Rõn *kiräs'*s, Vas *kiräss* '(kirju) lehma nimi'; Mih, Tõs, Khn, Pär, Tor, Kod, Räp, Se *kirjes* (*kir'äs* jne.) 'id.'; T, V *käo kirjäss* (*kiräss*, *kir'äss* jne.) 'lepatriinu'; sm *Kirjas*, *Kirjos* 'lehma nimi' Forsman PN 214; *kirjas*, g. *kirjaksen* 'kirju lehm' Lönnrot SRS. 18. saj. kirjapanekuis võib olla *Kiriatse*, *Kirjatse* eksikombel **Kirjakse* asemel või kajastub neis samasugune vaheldus, nagu esineb tänapäevalgi murrakuti *s-*: *kse*-noomeneis, näit. eP *arja|s*, g. *-se*, *-sse*, *-kse*; Juu, Tür, Plt *arjatse*.

Kirna t., vt. Kerna.

Kirnu t. MMg Särje < pn. (~ am.n. *Ristimuru*). Vrd. Kod Alatskivi 1782 *Kirno Ado*, *Kirno Mihkel* s.-ü. 23:1, l. 13. Vt. Kerna.

Kirnumäe hm. *kirnumä* ~ *kernumä* Lai Teilma (kõrgem ja kuivem hm.). Vrd. Sim *Kirnasoo*. Vt. Kerna.

***Kirpsaare mets** 1827 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Pedja Jõe ehrne Mets auch Kerpsare mets genannt* f. 2072, n. 3, s.-ü. 420. Vrd. Jõh *Kirpsaar* (kõrgem koht karjamaal). < *kirp* : *kirbu*.

Kirstumägi *kerstumägi* Trm Näduvére, Lai Metsaküla. Kohalikud elanikud räägivad neis mägedes peidus olevast varandusest (*raha kerst*).

Kirstussaar Lai Siimusti (soosaar). Vrd. Sim *Kerstussaare* hm.

Kirtsi k. *kir'tsi* Kod 1585 *Kircy* ASK, l. 649; 1627 *Kirtzi külla* s.-ü. 132, l. 68; 1638 *Kiertz* s.-ü. 128, l. 239; 1732 *Kirzist Kirtzi Jürri* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 77; 1758 *Kirtze* s.-ü. 239, l. 193; 1811 *Kirtsi* s.-ü. 41:6, l. 23; 1834 *Kirtsi* s.-ü. 42:9, l. 51. Kirtsi t. Kod Kirtsi 1744 *Auf Kirtze oder Kosse Johans land Kirtze Mart* ja *Auf Kirtze Peters land Kirtze Jaan* s.-ü. 211, l. 145; 1811 *Kirtzi Tönno* ja *Kirtzi Jani Jaak* s.-ü. 41:6, l. 23; 1816 *Kirtzi* (3) s.-ü. 41:13, l. 39—41. Vrd. MMg Ruskavere 1758 *Kirtze Hint* s.-ü. 239, l. 200; 1811 *Kirtzi Jaan* s.-ü. 41:6, l. 8; 1816 *Kirtzi* s.-ü. 41:13, l. 10; MMg Vassevere 1811 *Kirtzi Jürry* s.-ü. 41:6, l. 19; 1816 *Kirtzi* s.-ü. 41:13, l. 32. *Kirtsi jõgi* Kod Halliku (= Kiisli jõgi). L. Kettunen (EO 243) *Kirtsi* (*kir'tsi*) < ? **Kiretsi*, mis võivat olla ühenduses sõnadega *kirg* : *kire* või *kiratsema*. Oma struktuuri poolest sobib *kirtsi* ka *si*-lõpuliste nimedega, vrd. *kär'ksi*, *p'iil'si*, *paa'psi*. Vrd. ka Trm Rajaküla vene pere nimi *Kirtse omad* (*kirtse*) vn *Кирцывы*; Тупиков СДРИ 179 *Иван Кирец*.

***Kissi** k. Trm 1475 *Kysse* GU I 461; 1601 *Kysse* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Kißekull* s.-ü. 131, l. 419; 1697 *Kisist Kisi Mart* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 51; 1773 *Kisist* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 9; 1782 *Kisi* s.-ü. 127:2, l. 6; 1794 *Kisist* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 22; 1819 *Kisist* ibid., s.-ü. 2, l. 182; 1834 *Kisi* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 4; 1860 *Kisi* ibid., l. 32. Küla asus Tarakverest lääne pool (praeguse Raja kohal), vt. Torma khk. kaart (18. saj.) f. 1265, n. 2, s.-ü. 12; 1866 *Kiisa* ATK. Tänapäeval on nimi säilinud

järgmistel kohtadel: Trm Torma *Kissi veski*, *Kissi hm.* ja *Kissimurd* (hm.). < in. Vt. Kiisa.

Kitaski t. Kod Sassukvere 1758 *Auf Pingsto Reins Land Kittase Jaan* s.-ü. 238, l. 1170; 1782 *Kittaski Jani Ado* s.-ü. 23:4, l. 7; 1795 *Kittasse Jani Ado* s.-ü. 23:10, l. 10; 1805 *Kittasky* s.-ü. 41b, l. 2; 1826 *Kittasse* s.-ü. 24:14, l. 4. Vrd. Kod Lümati 1795 *Kittasse Jürri* s.-ü. 23:10, l. 33; 1816 *Kittasky Jürri* s.-ü. 24:7, l. 29. ? Vrd. vn in. *Китайко* Морошкин СИ 99; *скитский* (← *скит*, *скиток* 'пустынь, общая обитель отшельников, братское, уединенное сожительство в глуши') Даль ТС.

Kitse t. Trm Raja-Metsaküla, Kod Nautrasi, Pal Patjala (~ am.n. *Sepa*), MMg Vahemiku, vrd. Vara 1805 *Kitze* s.-ü. 80a, l. 14; 1826 *Kitse* s.-ü. 42: 5, l. 12. Vrd. Pal Aruküla 1744 *Auf Mettakusse Märts land Kitze Jürri* s.-ü. 211, l. 106; 1782 *Kitsi Jaan* s.-ü. 56:2, l. 6; 1826 *Kitze* s.-ü. 56:20, l. 23; Pal Soomevere 1744 *Auf Kitze Andres land Petzo Jürry* s.-ü. 211, l. 86; 1758 *Auf Kitze Andres Land Pruli Jaan* s.-ü. 239, l. 116; MMg Kõrenduse 1638 *Kitze lauer* s.-ü. 128, l. 218; 1744 *Auf Kitze Mells land Kitze Mello Märt* s.-ü. 211, l. 238; MMg Pataste 1744 *Auf Kitze Hinns land Kitze Michel* s.-ü. 211, l. 234; Pal Patjala 1638 *Kitze Jurgen* s.-ü. 128, l. 231. Kitse hm. Trm Kalma, Lai Tuimõisa 1858 *Kitze Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Nagu näha, on *kits* : *kitse* esinenud üsna sageli lisanimena (vrd. 1549 *Hans Kitze*, 1554 *Jurgen Kitze* TT 145, 169), kuid pole püsima jäänud talu nimena. Tänapäeval eksisteerivad *Kitse* talud on (vähemalt osaliselt) nime saanud perekonnanimest. Esineb talu nimena ka naaberaladel, samuti ka külade nimena, näit. Jür, Amb, Kan.

Kitsealekõrre hm. Trm Kärasi.

Kitsekael Trm Lohusuu (põld); Lai Jõgeva (lepik); Kurista (hm.) (kitsas põllu- või heinamaariba). Vrd. VNg *Kitsekaula* hm.

Kitserautaja väli Lai Ellakvere. Nime tekkimist on keelejuht seletanud sellega, et põllu veeres elas vanasti kaks õmblejannat, kel oli palju kitsi. < sõimunimi, vrd. *kits* : *kitse* 'vulva', *rautama* 'sugutama (eriti kassidest)'.

Kitsesoo hm. Lai Endla, Ksi Alaveski.

Kivastiku t. Trm Raja 1795 (Tarakvere m.) *Kewastiko* s.-ü. 127:7, l. 19; 18. saj. kaart *Kiwwastikko* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12; 1826 *Kiwastik* s.-ü. 128:3, l. 18; vrd. (meetrikaraamatuis) 1777 *Kiwwastiko Mihkel* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 26; 1797 *Kiwwastiko Mart* ibid., l. 23; vrd. aga 1758 (Tarakvere m. *Streu Gesinder*) *Auf Kiwische Hanso Thomas Land Kiwisko Jaack* s.-ü. 238, l. 1045; Trm Vilusi, Võtikvere, Väägu, Äks Koogi < pn. Vrd. VNg *Kivastiku* t. < *kivistik*, Wied. Wb. *kivistik* (*kivastik*) 1) 'Gestein, Steinmasse, steiniger Boden, steiniger Platz; 2) Steinpicker, Steinschmätzer'. Kuju *kivastik* on murdearhiivis kirja pandud ainult Otepäält. Vt. ka Kivistiku.

Kivi t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Ksi. Tavaliselt kas hiliste talude am.n. või perekonnanimest tuletatud talunimi, excl. MMg Kõrenduse 1758 *Auf Kolgo Hans Land Kiwwi Jürri Jaan* s.-ü. 239, l. 314; 1805 *Kiwwi Jürry Mert* s.-ü. 77a, l. 6a; 1816 *Kiwwi* s.-ü. 41:10, l. 43. Vrd. MMg Pataste 1744 *Auf Kiwwi Jürgens land Kiwwi Andres* s.-ü. 211, l. 233; 1758 *Auf Kiwwi Jurgens Land Lillo Ado* s.-ü. 238, l. 308; Rid, Pst, San, Plv, Urv *Kivi* k. Kivi hm. Trm Tammessaare, Tiirikoja; Ksi Hirveaia.

Kivialekõrre t. *kiviale|ǩkere* ~ *-ǩkęre* Trm Piilsi (~ am.n. *Lehtse*), Teadussaare, Ulvi. *Kivialekõrre oja* Trm Raja (voolab läbi Kivialekõrre välja). *Kivialekõrre väli* Trm Piilsi, Raja. *Kivialekõrs* (põld) Kod Saburi.

Kivijärve k., m., as. Lai 1406 *Kyppeyerwe* ~ *Kyppejerwe* ~ *Kipeierfe* GU I 188—189; 1431 *Kypejerve* GU I 255; 1467 *Kyppever* GU I 393; 1468 *Kyppgerwe* GU I 401; 1474 *Kypierwe* ~ *Kypierve*, *Kypiervesche beke*

GU I 460; 1505 *Kyppeyerve* GU II 30; 1538 *Kybijerwe* GU II 441; 1538 *Kybbiyierve* ~ *Kybbyiarve* GU II 487; 1540 *Kybbyyerff* ~ *Kibbiger* GU II 511, 514; 1591 *Kibier* Bfl. II 94; 1599 *Kibiary* P 110; 1601 *Kiwiarwa* s.-ü. 130, l. 129; 1624 *Kibbeierwe* ~ *Kibbejerwe* s.-ü. 131, l. 420; 1638 *Kybbigerwy* s.-ü. 128, l. 407; 1686 *Kibbijerff* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1695 *Kivijerv* ibid., s.-ü. 346, l. 26; 1738 *Kibbiierw* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1748 *Kibbijerw* ibid., l. 75; 1756 *Kiwwijerw* ibid., l. 133; 1758 *Kibijerwe* ~ *Kibbijerwe* s.-ü. 238, l. 956, 968; 1795 *Kibbijerwe* s.-ü. 32:2, l. 3; 1816 *Kibbijerw* s.-ü. 33:3, l. 3. Vrd. 1377 *Henneke Kyppenerwe*, 1379 *Henneke Kyppeyerwe*, 1382 *Henneke Kippeierwe*, 1384 *Johannes Kippeyerwe* KTT 20, 23, 30, 32. Kivijärv Lai Kivijärve (soostuv järv küla lähedal) 1758 *Kibijerwe* s.-ü. 238, l. 957. Tänapäeval esinev nimi *Kivijärv* näib olevat oma koosseisult ja kujunemiselt vägagi läbipaistev. Raskusi valmistab varasemates dokumentides ja saksapärases paralleelnimes esineva klusiilse vormi seletamine ja selle ühendamine apellatiiviga *kivi*. Vaheldust *v* ~ *b* vaadeldavas kohanimes ei saa me seostada läänemurdes ja selle lähematel naaberaladel esineva muutusega *v* > *b*, sest mainitud häälikumuutuse idapiiriks on Pilistvere ja Kolga-Jaani (vt. Must KKIU II 89, Saareste VMA 53, 58) ning meil puuduvad andmed, mis lubaksid oletada selle muutuse laiemat levikut varasemal ajal. Pealegi peame arvestama, et läänemurdelist häälikumuutust *v* > *b* on peetud 16. saj. nähtuseks (vrd. Saareste KE 79), vaadeldava nime kirjapanekutes esineb aga juba XV sajandi algusest peale klusiil. Küsimuse lahendamist ei hõlbustaks ka see, kui me tooksime paralleeliks murdeis esineva *v* ~ *b*, nagu *laba* ~ *lava* või Avi *õrab* ~ *õrav*, sest sõnas *kivi* pole fikseeritud sellist vaheldust ega ole meil alust seda oletadagi. L. Kettunen on arvanud (EO 270, joonealune märkus), et saksapärases paralleelnimes *Kibbijerw* on eesti *v* substituteeritud saksa keeles *b*-ga. Võibolla see ongi nii. Peame siiski arvestama, et vanemates kirjapanekutes valitseb teatud seaduspärasus: kuni 16. saj. alguseni on nimes kirjutatud *p* ~ *pp*, 16. saj. ja hiljem *b* ~ *bb*. *p* ~ *pp* asendumine kirjapanekuis *b* ~ *bb*-ga oli muidugi seotud ülemsaksa keele levikuga Eestis. Uusülemsaksa *b* oli lähedasem eesti meediale *B* kui aspireeritud *p* (vrd. Must FUF XXX 307, Kobolt EK 29, lk. 139). Järelikult võiks arvata, et üleminek uuele märkimisviisile ei olnud puhtalt formaalne, vaid siiski hääldust arvestav. Sellele võiksid viidata ka näited, nagu (*Käbiküla*) 1538 *Keppeküll*, 1567 *Kebbeküll*; (*Kavastu*) 1586 *Kapisz*, 1589 *Kappusz*, 1641 *Kawest*, 1726 *Kawast*; aga (*Patika*) 1457 *Patteke*, 1651 *Pattika*, 1672 *Patika*; (*Katela*) 1583 *Kattila*, 1586 *Kattel* (Johansen EL 425, 405, 542, 415). Kui saksapärases nimes *Kibbijerw* oleks tegemist ainult *v* substitueerimisega, ootaks nime vanemates kirjapanekutes vähem järjekindlust ja ülemsaksalisele märkimisviisile üleminekul häälduamist arvestavaid korrektiive. Peale selle tuleks silmas pidada seda, et ka Poola allikais on nimi kirjutatud klusiiliga. On muidugi võimalik, et viimatigi märgitud kirjapanekuis on arvestatud varasemat traditsiooni, mis pole neile küll tüüpiline. Kui aga oletada, et varasemates kirjapanekutes pole siiski tegu *v* substitutsiooniga, võiks pidada mõnel määral tõenäoliseks elavast keelest kadunud klusiiliga sõna asendamist sõnaga *kivi*. Seega siis näide rahvaetümoloogiast. (Olgu märgitud, et praegu küll pole järvele sugugi kohane nimi *Kivijärv*. Pigem sobiks *Mudajärv* või *Mädajärv*.) See jääb küll ainult hüpoteesiks, eriti kuna autoril pole võimalik esitada ühtki sobivat apellatiivi, millega võiks ühendada oletatava varasema nime. Lisagem vaid, et ühe 1406. a. pärit dokumendi koopiais on nimi kirjutatud kujul *Kipenewerfe*, *Kipenewarf*, *Kippenoierwe* (GU I 189). Võib-olla polegi viimati esitatud kirjapanekuis tegemist eksitusega? Vrd. ka

1638 Äks Visusi *Kippi Hans* s.-ü. 128, l. 225; MMg Kudina 1638 *Kippe Rein* s.-ü. 128, l. 226.

***Kivikaevu** Lai 1751 (kirikuraamatus) *Kiwwikaewo*: *Pello Jaco Mart* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 100.

***Kivikalda** hm. Trm 1852 (Avinurme m. kaardil) *Kiwwikalda Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a.

Kivikangur Lai Painküla (kivine mäeküngas põllul). *Kivikangru küngas* Lai Endla. Vrd. Jäm, Vll, Rei, K, R (*kivi*) *ka'ngur* 'kivihunnik põllul'.

***Kiviku** Lai Võduvere 1795 *Kiwico Klaus* s.-ü. 32:1, l. 40. Vrd. *kivik*, *-u* R 'kivine maa'; Jõh, Kod 'väike kivi'; Se 'laste mängukivi'.

Kiviküla Kod Assikvere (küla kivisel karjamaal olevate popsikohtade hüüdnimi).

Kiviluht Ksi Kirikuvalla (kivine luht Pedja ääres).

Kivimurru t. Lai Metsaküla. *Kivimurru mägi* ja *mets* Trm Mustvee (metsaga kaetud kõrgem kivine koht).

Kivimäe k. Pal (endised mõisa kandikohad).

Kivimägi Lai Kärde (~ *Suurmägi*); Äks Äksi (kivine madalik Saadjärves).

Kiviniit (hm.) Kod Jurka.

Kivinõmme t. MMg Välgi, talu lähedal *Kivinõmme mets*. *Kivinõmme* Trm Lohusuu (kivine ja liivane koht metsas) 1866 *Kiwwi nömm* ATK.

Kivioja t. *kivioja* ~ *kivija* Trm Lilastvere, Paadenurme, Vadi; Kod Mäkaste. *Kivioja* Trm Vadi (voolab läbi Kivioja t. maadest), vrd. 1822 *Kiwwi oja Einama* (Avinurme m. kaart) f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; 1839 *Kiwwioja* (L.-Tähkvere m. kaart) ibid., s.-ü. 427; Lai Kantküla, Kõola; Kod Kuningvere (suubub Mustjärve); Äks Õvi 3. *Kivioja mets* Kod Kokora. *Kivioja metskond* MMg Kaitsemõisa.

Kivisiku t. MMg Kudina < pn.; Nudi < pn. < ? *kivistik*, Kod *kivissik*.

Kivisilla oja Lai Kodismaa (~ *Tütarmetsa oja*), vrd. 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Kiwwi Silla ayn.* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vrd. Lai Sootaga 1826 *Kiwwisülla* (*Loostreiber Stelle*) s.-ü. 34:2, l. 31; SJn, Puh, Ote *Kivisilla* hm.

Kivisoo MMg Sookalduse (soine hm. üksikute suurte kividega); Äks Äksi.

Kivissaare hm. Äks Kokavälja.

Kivistiku t. Trm Maetsma, Vadi; Kod Kantküla (~ rk. *Salu* < pn. ~ *Ludvi-Augusti*), MMg Idlase jne. Üsna rohkesti hiliseid asundustalusid, mille am.n. on *Kivistiku* või mille rahvakeelne nimi on tuletatud omaniku perekonnanimest. Vrd. Lai Eristvere 1805 *Kiwistiko Jahn* s.-ü. 46d, l. 4; 1834 *Kiwistiko* s.-ü. 34:8, l. 7; Lai Kõssima 1758 *Kiewisticko Mart und Jaan* s.-ü. 238, l. 771; 1795 *Walgo Anso Jaan, der jetzige Wirth Kiwistico Ado* s.-ü. 32:1, l. 37; 1816 *Kiwistiko* s.-ü. 33:1, l. 25; Kod Tähema 1805 *Kiwwistiko Jaan* s.-ü. 64d, l. 3. Kivistiku hm. Trm Kütametsa, Kod Assikvere (*kivissik*), Kod Sassukvere (*kivissiku*). *Kivistiku väli* Trm Kõnnu, Kod Alasoo. Kivised heinamaad ja põllud. Levinud talude ja heinamaade (metsade) nimena ka naaberaladel, näit. Sim, Lüg, Jõh jne. *Kivistiku* t.; VMr, Kad, SJn jne. *Kivistiku* hm. < *kivistik* : *kivistiku* 'kivihunnik, kivine pinnas jne.'. Vrd. Kivastiku.

Klaasimägi MMg Alajõe (küngas, kus vanasti olevat olnud klaasivabrik). Vrd. Hlj *Klaasimäe* t., Ote *Klaasimägi*; Pil *Laasisaare* t. 1839 *Klasisaar* Rücker.

Klaoksaare põld *klaoksaare* Lai Päde.

***Klause** t. MMg Vaidavere 1805 *Klausse Jacob* s.-ü. 78a, l. 7; 1826 *Klausse* s.-ü. 42:3, l. 5; MMg Vara 1758 *Auf Möller Berendt Land Klausse Hans* s.-ü. 239, l. 222; 1805 *Klausse Jaan* s.-ü. 80d, l. 1; 1826 *Klause* ja *Klausse* s.-ü. 42:5, l. 16, 21. < in. < *Nikolaus*, Rajandi RN 136.

Klatsniku hm. *kla'tsniku* Trm Piilsi (*niidime kla'tsnikus*). Vrd. vdj *klattšina* 'naistepidu jüripäeval pärast karja väljalaskmist; ühine külapidu' < vn *складчина* 'внос многими по паю, по долге, деньгами или припасами для общей торговли, для промысла, для общего пользования' Даль ТС.

Kleebandi t. Trm Kõrvemetsa, vrd. 1822—27 (Avinurme m. kaart) *Klebandi Mötz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; 1854 (L.-Tähkvere m. kaart) *Klebbani Möts* ibid., s.-ü. 42a. < ?

Kleebaniit (hm.) Trm Näduvere, Ulvi; vrd. 1858 (Avinurme m.) *Leno Klebanit* f. 1865, n. 2, s.-ü. 129:8 l. 17; 1785 (Võtikverest) *Klebanikult Moisa tagga Marri* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1., l. 119. < ?

Kluba raiesmik *kluba raiasmik* Trm Murru (end. raiesmik, nüüd noor mets Murru k. lähedal). < ?

Kobinaoja Väänikvere. < ? *kobin, -a.*

Kobratu k. Äks 1532 *Kobrats* GU II 334; 1585 *Kobrato* ASK, l. 632; 1592 *Kobrato* AZ, l. 37; 1609 *Kobrat* LM, s.-ü. 80, l. 750a; 1627 *Kobrat* s.-ü. 132, l. 84; 1638 *Koprats* s.-ü. 128, l. 254; 1695 *Kobrata Krogh, Kobratkylla, Kobrata Jeggi* (= Amme jõgi) f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 39; 1729 *Kobbrato* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 21; 1839 *Kobbratto* Rücker. Vrd. Vän, Räp *Kobra* k., sm *Kopras* Lönnrot SRS. Häälikuliselt lähedane apellatiiv kohanime tüvele oleks *kobras*, mis murdeis esineb järgmiselt: 1) *kobras* : *kobrase* Tor, Rap, Kad, Jõe, Hlj, Hls, Krk; 2) *kobrass* : *kobrasse* VJg, Trm, Kod, Pal, Äks, Kam, Nõo, San, Räp; *kopras* : *koprakse* Vai; 3) *kobras* : *kobra* Tor, VMr, Ksi, Trv; 4) *kobras* : *ko'pra* Vil, Kan. Et küla asub Amme jõe lähedal, oleks ka tähenduslikust küljest mõeldav toodud apellatiivi esinemine vaadeldavas kohanimes. Sufiksi *-tu* kohta vt. Vaiatu.

Kodamets *kõdamets* Kod Assikvere (küla karjamaa). Vrd. Kod Halliku (üksiktalu) 1805 *Koddometz Johann* s.-ü. 36a, l. 4. < *koda* : *koja*, Trm, Kod *kõda* : *kõda* 'lattidest (püstkoda) või palkidest suveköök'.

Kodasaare k. *kodassaare* ~ *kõdassaare* Trm 1852 *Koedosaare* ~ *Köddosaare* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a; 1866 *Koddasaar* ATK. < *koda* : *koja*. Vt. Kodamets.

Kodasme t. *kodasme* ~ *kodasmä* ~ *kodasema* Ksi Metsanuka 1753 *Kodda asseme Jurri* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 22; 1758 *Kohtasama Jürgens Land* s.-ü. 239, l. 391; 1811 *Kodosemne Tenno* s.-ü. 29:3, l. 8; 1816 *Koddasme* s.-ü. 29:8, l. 12. < *koda* + *aseme*, vrd. Pee *Kodasemaa* as. 1564 *Kottasim* f. 1, n. 2, s.-ü. 933, l. 13; 1571 *Kottasim* ibid., s.-ü. 935, l. 43; Kei *Kodasemaa* k., Mih *Kodasmaa* k. Kettunen EO 124 < *Koda-* või *Kodo-asema*; Rap LCD *Kotoaassen*, 1412 *Kõttes*, 1441 *Kotte*, 1464 *Kottys*, 1474 *Kotze* (= Valtu) Johansen EL 453; Kul Piirsalu 1518—1544 *Kodeasme Meye Peter* SbGEG 27, lk. 193.

***Kodasoo** Kod (Alatskivi m.) 1638 *Kodesche* s.-ü. 128, l. 246; 1688 *Koddese* f. 308, n. 2, s.-ü. 220; 1732 *Köddesöst* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 78; 1758 *Dorff Koddaso* (*Koddaso Mart und Reins Land sind in die Hofes Felder gezogen*) s.-ü. 238, l. 1131. Vrd. Kod Alasoo 1758 *Auf Koggi Marti Johanss Land Kodesse Hans* s.-ü. 238, l. 1127; 1782 *Köddesi Laar* ja *Köddesi Peter* s.-ü. 23:1, l. 17; 1826 *Koddese* s.-ü. 24:8, l. 24. 1758. a. *Kodaso* osutab selgesti liitsõnalisele nimele. Varasemad kirjapanekud lubaksid lähtuda ka kujust **kodis* < **kodis* : **kodiksen*, vrd. sm *kodis*. Vt. Kodismaa. 1732. ja 1782. a. kirjapanek viitab *õ*-lisele vormile, vrd. Kõdesi.

Kodavere khk., k. *kodavere* ~ *kõdavere* 1443 *Kotever* GU I 291; 1519 *Kottiver* GU II 176; 1582 *Kohawere* SbGEG 22, lk. 48; 1585 *Kodafer* ASK, l. 646; 1601 *Kodafer* ~ *Koddafer* s.-ü. 130, l. 61, 79; 1627 *Koddafehr* s.-ü. 132, l. 112; 1638 *Kotefer* s.-ü. 128, l. 245; 1686 *Kodawer kyrcka* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1702 *Koddafers K* (= kirik) f. 308, n. 2, s.-ü. 5; 1722 *Koddof.* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 58; 1758 *Koddafer* s.-ü. 238, l. 1120; 1805 *Köddaferschen Kirchspiel* s.-ü. 37d. *Kodavere lood* Kod Kodavere (madalik Peipsis Kodavere kohal) = *Kodavere pahi* Trm Kasepää. *Kodavere nukk* Trm Kasepää (Kodavere kohal Peipsisse ulatuv maanina). L. Kettunen (EO 277, 302) on ühendanud nime apellatiiviga *koda* ja võrdluseks toonud Hlj *Koduvere* < **kotoi*, LCD

Kottewæræ, 1524 *Koddeuer*, 1550 *Koddafer* ~ *Koddofer*, 1583 *Kodefer* Johansen EL 454. L. Kettunen märgib veel, et võib-olla oleks Haljalas ootuspärasem vorm **Kojuvere*, mitte aga Kodaveres, kus *δ* vasteks on tänapäeval *d*.

Kodise t. *kodisse* Trm Tõreda (väiketalu, mida praegu kutsutakse üldiselt *Tipa* t., varem aga ka *Kodise*), vrd. pn. *Kodis*, sm *kodis* : *kodiksen*. Vt. Kodismaa.

Kodismaa k. Lai 1419 *Codimal* GU I 222; 1599 *Kodyzma* P 108; 1601 *Kodisma* s.-ü. 130, l. 220; 1624 *Koddisma*, *Koddismasche wackke* s.-ü. 131, l. 406—407; 1739 *Koddisma* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1758 *Koddisma* s.-ü. 238, l. 824. L. Kettunen (EO 124) on ühendanud *Kodismaa* ja Mih *Kodasma* k. 1765 *Koddasema* < *Koda-* või *Kodo-* + *asema*. Ta märgib, et *kodi* on häälikuseaduslik pluurali tüvi sõnast *koda*. Liitsõnaline nimi, mille põhisõnaks on *ase*, esineb ka Põhja-Tartumaal (Ksi Kodasme t.). Arvestades seda, et Rap LCD *Kotoaassen* esineb juba 15. saj. kujul *Kõttes*, *Kottis*, *Kottisch*, *Kottys* (Johansen EL 453), ei tundu selline ühendamine päris võimatuna. Loomulikumana näib aga nime jagamine komponentideks *kodis* + *maa*, mille esimest osa võiksime võrrelda perekonnanimega *Kodis* ja sm *kodis* : *kodiksen* (algne tähendus 'kodin paikka, s. o. tontti, pihamaa' [vt. Kokkonen, Vir. 32, lk. 385—388]). Soome murretes esineb ka liitsõna *kodismaa* (*kolismaa*) 'talu hoonete lähedal olev väike põld'. Peale selle esineb *kodis* ka kohanimedes, näit. *Kolismaa* (t.), *Kolismäki* jne. (vt. Kokkonen, op. cit.), *Kodisjoki* (Meri VK I 71); *Kolismaa*, *Kotismaa* (Virtaranta PTD 37).

***Koera** Trm Iravere 1697 *Koera Hannuße Mart* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 53; 1758 *Auf Koira Hannus Märt ... Land Mardi Michli Jaan* s.-ü. 238, l. 743; Lai Kantküla 1758 *Auf Koira Michel Jaacks Land Prüggola Jurri* s.-ü. 238, l. 740; Lai Alavere 1624 *Koyra Tönno* s.-ü. 131, l. 409. < *koer*, *-a* (In.).

Koeramurru(kaasik) Ksi Väänikvere.

Koeramännik Trm Lohusuu (mets on maha raiutud, nimi säilib).

Koerhaud Ksi Kirikuvalla (hauakoht Pedjas).

Kogematamägi Kod Halliku. Suhteliselt kõrge mägi metsas. Nime tekkimist seletavad kohalikud elanikud järgmiselt: kord olevat karjus karjaga metsa ära eksinud ja kogemata leidnud mäe, kust kodu paistis. Vrd. Iis *Kogemata* t.

Kogri k. Kod (hiline k. Kogrijärve lähedal). Vrd. MMg Pataste 1758 *Auf Polle Hans Land Kogri Mart und Kogri Jurri* s.-ü. 239, l. 309; 1811 *Koggre Eriko Michel* s.-ü. 41:2, l. 14; 1826 *Koggri* s.-ü. 42:2, l. 17; Ksi Pööra 1744 *Auf Koggar Jürgens land Koggri Jaak* s.-ü. 211, l. 445. Küla on tõenäoliselt nime saanud järvelt. Nagu näha, on *koger* esinenud ka lisanimena.

Kogriauk Äks Kärevere (end. mõisa tiik).

Kogrijärv Kod Kogri 1758 *Koggrejerw* s.-ü. 239, l. 271. Vrd. Kam, Nõo, Puh, Ote *Kogrejärv*. < *koger* : *kogre*, Kod *kogri* : *kogri*.

Kohinaoja Pal Nava (voolab Prossa järvest Sikkari jõkke). < *kohin*, *-a*.

Kohtuoit Lai Kodismaa. Lomp, mille nime tekkimist kohalikud elanikud seletavad sellega, et lombi juures olevat kaks peremeest kakelnud ja pärast kohut käinud. Vrd. VNg *Kohtuoit*.

Kohvimägi MMg Äte (metsaga kaetud küngas, kus mõisnikud olevat korraldanud vabaõhusööminguid). *Kohvimäe* hm. MMg Sookalduse (hm. Kohvimäe lähedal). Vrd. Pil *Kohvimägi*.

Kohvisoo Trm Maetsma (pruunika mullaga sookene põldude keskel).

Koi *koi omad* ~ *k'oijüri omad* Trm Kasepää.

Koidu k. Lai (asundustaludest koosnev küla). K o i d u t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks. Ksi. Andmed revisjonidest: Äks Mõisamaa 1811 *Moisama Michel* ja *Moisama Jurry* s.-ü. 163:11, l. 14; 1834 *Moisama Koido* ja

Moisama Hanso s.-ü. 165:3, l. 18; Ksi Kurukase 1805 *Koido Mats* s.-ü. 118a, l. 5; 1826 *Koido* s.-ü. 29:11, l. 34; Ksi Pööraküla 1759 *Koido Maddis* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 45; 1805 *Koido Jürri* s.-ü. 118a, l. 3; 1826 *Koido* (pn. Koido) s.-ü. 29:1, l. 22. Vrd. Kod Kuningvere 1805 *Koido Simo Jurri* s.-ü. 38d, l. 3; Äks Vedu m. 1743 *Koido Hans Sohn Maddis* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1; Vän *Koidu* k., Krj *Koiduvälja* k. Vrd. in. *Koit* Roos KK 61. lk. 347; *Koyto* (*Bartolt Koytopoyck* 1574), *Koite* (*Hincke Koite* 1392) Stoebke OP 38. Paljudel juhtudel on *Koidu* hiliste (asundus)talude am.n., mis on tuletatud apellatiivist *koit*.

Koidumets Kod Kuningvere (mets Savastvere lähedal, metsas paar üksiktalu) 1798 *Koidomets* (k.) Mellin. Vrd. Kod Savastvere 1816 *Koido Enno Jürri* s.-ü. 24:5, l. 7; 1826 *Koido* (pn. *Koido*) s.-ü. 24:12, l. 8. < in. *Koi/t* : *-du* + *mets*, vrd. Koidu.

***Koigi** k. Trm 1406 (*4 Hak. Ld., belegen in der Mark des Df. Koynemula, namentlich gen.*) *Kayky* GU I 188; 1554 (*4 Gesinden im Dorfe*) *Koyck* Bfl. I 823; 1657 (*Part im Dorfe Kaimola, genannt*) *Koicke* Bfl. II 717; 1758 (*Dorff*) *Koicke* s.-ü. 238, l. 995. Vrd. Põi, Pee *Koigi* as., Urv *Koigu* as.; Rap *Koigi* k. LCD *Koic*, 1523 *Koick*, 1524 *Koyke* jne. on P. Johansen (EL 440) ühendanud isikunimega *Koick*, *Koyka*, liivi *Koicke*. Vrd. ka L. Kettunen EO 31; Stoebke OP 38 *Coyko* (e) 15. saj.; *Koyke* (e) *Hinrik Koyke*, 1489; *Koicke* (lv), 1544.

Koigu t. Äks Ojaküla 1805 *Koigo Maddis* s.-ü. 25a, l. 4; 1834 *Koigo* (pn. *Koik*) s.-ü. 164:4, l. 17. < in. Vt. *Koigi.

Koimula k. *koemula* ~ *koimula* Trm 1406 *Koynemula* GU I 188—189; 1418 *Koynemula* GU I 215; 1419 *Counemula* GU I 222; 1599 *Koyniala* P 108; 1601 *Koymala* s.-ü. 130, l. 220; 1657 *Kaimola* Bfl. II 717; 1683 *Koimella* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 17; 1696 *Koimelast* ~ *Koimellast* ibid., l. 22, 33; 1758 *Koimala* ~ *Koimola* s.-ü. 238, l. 826, 1010; 1782 *Koimala* s.-ü. 127:6, l. 3; 1795 *Koimola* s.-ü. 127:9, l. 5; 1854 *Koimola* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vrd. Khk *Koimla* k. ? 15. saj. kirjapanekute suhtes vrd. Mih *Kõima* 1518—1544 *Keynemas*, 1624 *Keim* ÕESA 27, lk. 138, 217; PJg *Maima* 1518—1544 *Mainemas*, 1534 *Mayma*, 1624 *Mayena* ÕESA 27, lk. 150, 223. L. Kettunen (EO 88) on nimele kahtlemisi esitanud võrdluseks apellatiivid *koin*, *-a* 'Hure' *koinama*, *koinima* ja ? *-muld* : *-mulla*.

Koitsami t. *koi'tsami* Äks Lammiku (~ am.n. *Lammiku*). Kõrvuti kaks Lammiku t., teisel neist on rahvakeelseks paralleelnimeks Koitsami (*lammikul on vanast m'õisa kalames olnud ja siin* (Koitsamil) *m'õisa kul'dilõi'kaja*). < ? *kohits-* (*kohitsema*) + suf. *-m*, vrd. *luiskam*, *tuiskam* jne., vt. Wied. Gr. 173.

***Koiv-** Pal 1592 *Koywer* AZ, l. 51a (esineb revisjonis Kassinurme ja Nava k. vahel).

Koka t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks. Revisjonides: Pal Varbevere 1826 *Kokka* s.-ü. 56:19, l. 5; 1816 *Koka* s.-ü. 56:13, l. 5; 1811 *Johani Mikli Johann, jetzt Koka Johann* s.-ü. 56:7, l. 4; 1805 *Kocka Jaan* s.-ü. 2d, l. 1; 1782 *Juhanni Mihkli Jaan* s.-ü. 53:1, l. 3, vrd. aga 1758 (samas külas) *Auf Kurra Marts Land Kocka Jaack und Mardi Jaan* s.-ü. 239, l. 13; Äks Raigastvere 1805 *Kocka Johann* s.-ü. 23a, l. 5; 1811 *Koch Juhhan* s.-ü. 163:1, l. 13. Vrd. Lai Päde 1758 *Kocka Mart* s.-ü. 238, l. 900; Kod Sääritsa 1758 *Kocka Ott* s.-ü. 238, l. 1174; 1782 *Koko Otti Carl* s.-ü. 23:4, l. 15; 1811 *Kokka Otti Carl* s.-ü. 23:17, l. 12; 1826 Kocka s.-ü. 24:14, l. 19; Pal Mõisamaa 1782 *Kokka Jürri* s.-ü. 56:2, l. 10; 1811 *Kokka Laur* s.-ü. 56:8, l. 6; Pal Rohkuse 1754 *Auf Möller Johanns land Möller Jaan oder Kocka Märt* s.-ü. 211, l. 60; Ksi Jõune 1627 *Kocko Jaan* s.-ü. 132, l. 38. Mitmetel hilisematel taludel on nimi *Koka* pärit omaniku perekonnanimest, näit. Kod Lahepera, MMg Pataste (~ am.n. *Väljaotsa*, rahvakeelne paralleelnimi *Sepa*,

sest omanik tegi ka sepatööd). L. Kettunen (EO 180) *Koka* < *kokk* : *koka* < sks *Koch*; vt. ka Norvik ESA VIII 79—84.

Kokametsa k. Kod (asundustalud: *mõisa aal oli kokametsa väli*). Vt. Kokavälja.

Kokaoja Pal Rahivere (~ *Roodeviku oja*, külas on ka Kokavälja t.). Vt. Kokavälja.

Kokavälja k. Äks (hiline k., nimi Kokavälja talult). Kokavälja t. Pal Rahivere (~ *Lassi* < pn.), Äks Kokavälja 1811 (Visusi m. vabadik) *Kokkawelle Hans* ja *Kokkawelle* s.-ü. 163:11, l. 19; 1834 *Kokkawella* ja *Kokkaweljaseppa* s.-ü. 165:3, l. 38. *Kokaväli* Pal Rahivere (end. Kudina m. rendikohad praeguse Kokavälja t. ümbruses). < *kokk* : *koka*. Häälikuliselt sobiks nimedele *Kokametsa* ja *Kokavälja* apellatiivseks vasteks ka sm *kokka* 'laeva käil; esile ulatuv nurk, terav ots, tipp; penis', Vai *kokk* 'konks, haak jm.' < sm või vdj SKES II. *kokka* esineb ka soome kohanimedes (näit. *Kokkasaari*), kus sellega on märgitud maastikulise objekti kuju (vt. Nissilä VP I 109). Vaadeldavad eesti kohanimed on tõenäoliselt siiski lähtunud saksa laensõnast *kokk* : *koka*.

Kokora k., m. *kõkaru* Kod 1443 *Kockenarwe* GU I 291; 1585 *Keukor* ASK, l. 648; 1592 *Kakar* AZ, l. 61; 1601 *Kakar* s.-ü. 130, l. 61; 1627 *Kockera* s.-ü. 132, l. 81; 1638 *Kokar* s.-ü. 128, l. 246; 1684 *Kockora* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1686 *Kockarhoff* ibid., s.-ü. 3; 1702 *Kocker* ibid., s.-ü. 5; 1722 *Kockarult* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 61; 1723 *Kokkaro* ibid., l. 65; 1731 *Kökkarult* ibid., l. 75; 1758 *Kockara* s.-ü. 238, l. 1138; 1826 *Kokkora* (e *Kokkara*) Bienenstamm GA 297. Vrd. Kod Alasoo 1758 *Auf Danilcka Thomas Land Kockorie Michel* s.-ü. 238, l. 1127; 1782 *Kokkoro Ado, Kokkoro Hans* s.-ü. 23:1, l. 16; 1826 *Kockora* s.-ü. 24:8, l. 20. Toetudes 1443. a. ülestähendusele *Kockenarwe* on L. Kettunen (EO 168) nime *Kokora* tuletanud liitsõnast *Koken* + *ra* < *järv*, mille esimese komponendi **Koken-* ta ühendab kahtlemisi (PN?) isikunimega. P. Johanseni arvates võiks *-ra* tuletada sõnast *aru* (L. Kettunen EO 336). Kui nime etümoloogia üles ehitada 1443. a. kirjapanekule *Kockenarwe*, tuleks tõepoolest lähtuda liitsõnalisest nimest, mille teiseks komponendiks oli *järve* (kuigi Kokora ei ole järve veeres), või ? *aru* (vrd. Nis *Aruküla* 1570 *Arwekulla* Johansen EL 317). Võõrastavalt varakult oleks sel juhul aga toimunud liitsõna lühenemine. 16. saj. kirjapanekuis ei leia enam mingeid jälgi liitsõnast. 17. saj. on aga nimi kirja pandud hoopis *a*-tüvelisena, 18. saj. esineb paralleelselt *a*- ja *u*-tüvi. Kui aga jätta kõrvale (lugeda ekslikuks) 1443. a. *Kockenarwe*, saaksime võrdluseks tuua Karjala (Vuoksjärve) *Kokora* k. (vn *Кокорино*), mis on lähtunud vene isikunimest *Кокора* (*Кокорин*) (vt. Nissilä Vir. 43, lk. 61). Vähemalt 18. saj. oli juba tuntud kuju *kõkaru*, kus Kodavere murrakule omaselt *o* asemel on *õ* (vrd. *Omedu* [*õmedu*], vt. ka Kettunen VKD 6—9). Tüvevokaali *u* pro *a* võiks ka seletada apellatiivi *aru* mõjuga.

***Koksi** k. Kod (Alatskivi m.) 1638 (*dorff*) *Kocks* s.-ü. 128, l. 245; 1732 *Köxist* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 77; 1758 *Kecksu* s.-ü. 238, l. 1128; 1795 *Kocksi* s.-ü. 23:5, l. 2: 1798 *Köksi* Mellin; 1811 *Kôksie* s.-ü. 23:11, l. 3. Vrd. KJn *Koksi* t., Pil *Koksvere* k., Vll *Koksi* k. (*ko'ksi*) 1453 *Kockis*, 1522 *Koxis*, 1572 *Koggest*, 1645 *Koggist*. E. Koit on (ESA VIII 234) viimase ühendanud isikunimega *Coke* ~ *Kogge*, millest *ne*-tuletise pluurali tüvi andis küla nimena *Koksi*. *ne*-tuletise pl. g. vormi võiks esindada 1572 a. kirjapanek *Koggest* (vrd. ka Kullamaa vakuraamatus *Kokeste Jån* EK 23, lk. 136). Vrd. ka Stoebke OP 38 *Cock(e)* (e), *Kocke* (lv).

Kokuta t. Ksi Jõune 1805 *Kokota Ado* s.-ü. 118a, l. 4; 1811 *Kokta Jurry* s.-ü. 29:1, l. 9; 1826 *Kokkota* (2 t., pn. *Kokkota*, tänapäeval *Kokuta* ja *Kokuta-Pruuli*, *Pruuli* < pn.); Ksi Kurukase 1768 *Kokkota Jurri* f.

1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 84; 1816 *Kokkota* (2 t.) s.-ü. 29:6, l. 27, vrd. 1744 (Talkhof, *Streugesinde*) *Auf Kockota Marts land Kockota Ado und Jaan* s.-ü. 211, l. 455. *Kokuta soo* Äks Visusi (praegu kuivendatud ja muudetud heinamaaks). Vrd. Han, Rap *Kokuta* k., TMr *Kokutaja* k. 1582 *Kokotai* SbGEG 22, lk. 48. L. Kettunen (EO 230) on Rak *Kokuta* t. ja Ksi *Kokutaja* t. tuletanud verbi *kokutama ja*-tegijanimest. Vrd. *kokutama* 1) 'kogelema', 2) 'ähvardama', 3) Kan 'püüdma, kavatsema'. Tuletuse seisukohalt vrd. Lokuta, Linnutaja. *Kokutaja* on ilmselt esinenud lisanimena.

Kokuta-Pruuli, vt. Kokuta.

Kolbak Kod Assikvere (Jurka k. põllud metsas). Vrd. Kod Omedu 1758 *Kolpacka Rein* s.-ü. 239, l. 89; Lüg *Kolbaka einamaad.* ? Vrd. Ida-Eestis *kalbakas, -ka, kalbak, -u* 'lontrus, lurjus, näruselt riides inimene, hulkur, laisk' < vn *колпак* 'sirmita müts; kuppel, lambivari, -sirm; pliidikumm, roov; fig. tola, unekott', vt. Must VES I; vrd. ka Тупиков СДРИ 190 *Василь Колпак.*

Kolga t. Trm Enniksaare, Kolgavälja; Pal Raadivere 1850 *Kolga* (*früher Anso*) s.-ü. 58:5, l. 11; 1834 *Anso* (2 t.) s.-ü. 57:5, l. 16—17; Ksi Pikknurme, Ruupa. Vrd. MMg Kõrenduse 1744 *Auf Kolgo Hans land Kolgo Märt* s.-ü. 211, l. 238. *Kolgamets* Trm Võtikvere 1822—27 (Avinurme m. kaart) *Kolka Soo Mets* ja *Kolka allone Soo Möts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. *Kolga mägi* Pal Raadivere (vrd. Kolga t.). *Kolgaraba* Lai Endla. Vrd. Käi *Kolga* k., Kuu *Kolga* as., k., Nõo *Kolga* as., Rõu *Kolga* k., *Kolga-Jaani* khk.; sm *Kolkanniemi* Nissilä VP I 98. < *kolk* : *kolga* Tor, Kuu, Avi, Trm, KJn, Puh, Ran, V (Khk, Kad, Trm, Kod *kolgas* : *kol'ka*) 'nurk; kõrvaline koht; heinamaasopp metsade vahel ja jõekäärus; põld metsade ja heinamaade vahel jne.'.

Kolgavälja k. Trm. Vt. Kolga.

Kolista väli Lai Kaave (varem olevat olnud seal *Kolista* t., praegu ka ühe hilise asundustalu nimi *Kolista*). < ? *kolistaja* ← *kolistama*, vrd. sm *Koliseva* k., *kolisevammäki, kolisevampelto* jne. Meri VK I 74.

Kolkja k. Kod ? 1592 *Kolko* AZ, l. 64; 1601 *Kolck* s.-ü. 130, lk. 81. < ?

Kolkuse t. Trm Rääbise (üksik talu metsas). < ? Vrd. sm *kolkko* : *kolkon* 'doft ljudande, kärf, ... öde, tom' (→) *kolkkoinen* Lönnrot SRS.

Kollamägi *kol'lamägi* Trm Lohusuu. < ? *Nikolai* (> *Kolla*).

***Kol(l)aski** Trm Liikatku 1782 *Kollaski Petri Tomas* s.-ü. 127:2, l. 5; 1811 *Kollatzky Petry Thomas* s.-ü. 127:16, l. 8. < ln., vrd. Kod *kolatsk*; Plv, Räp, Se *kulat'sk* 'rõngassai, baranka' < vn *колач, калач* Must VES I.

***Kolle-** 1465 (Igavere k. *myt vier holmen, geheyten*) *Collemeck* (*Pernicko* ...) GU I 383. = ? Kullamägi.

Kolli t. Trm Liikatku 1782 *Kolly Toma Jurry* s.-ü. 127:2, l. 6; 1826 *Kolly* ja *Kolly Jago* s.-ü. 128:6, l. 16; Trm Torma 1758 *Kolli Michel* s.-ü. 238, l. 998; 1782 (*Streugesinde*) *Kolli Mihkel* s.-ü. 127:2, l. 6; 1811 *Kolly Thoma Jurry* ja *Kolli Michel* ning *Kolli Anso Andres* s.-ü. 127:16, l. 8—9; 1696 (meetrika) *Kollist Kolli Thomas* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 35; Lai Kantküla 1758 *Kolli Jurri Andres* s.-ü. 238, l. 740; 1795 *Kolli Thomas* ja *Lassi Andres, jetzt wirth Kolli Rein* s.-ü. 32:5, l. 8; 1826 *Kolly* (2) ja *Kolli* s.-ü. 34:2, l. 12—13; Lai Palupere 1739 *Kolli Tönno* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1795 *Kolli Jaan* s.-ü. 32:5, lk. 28; 1826 *Kolli* s.-ü. 32:2, l. 22; Lai Vilina 1758 *Auf Olli Thoma oder Kerbi Johanns Land Kolli Tonno* s.-ü. 238, l. 746; 1795 *Kolli Jurri* ja *Kolli Tönno Jaan* s.-ü. 32:5, l. 54—55; 1826 *Kolly* ja *Kolli* s.-ü. 34:2, l. 35—36; Pal Roosna < pn.; MMg Kudina < pn.; Äks Kõdu; Ksi Saare < pn. Vrd. Lai Alavere 1758 *Kolli Tönno* s.-ü. 238, l. 732; 1795 *Kolli Tenno Tenno* s.-ü. 32:5, l. 48; 1826 *Kolli Rein* s.-ü. 34:2, l. 32; Pal Palamuse 1758 *Auf Tiedo Peter Rein ... Land Kolli Jaan* s.-ü. 239, l. 111; 1782 *Kolli Jürri* s.-ü. 56:4, l. 4; 1826 *Kolli* (pn. *Koll*) s.-ü.

56:22, l. 9. < ln. ~ in., vrd. Stoebke OP 39 *Kolle* (e) (*Mats Kolle* 1564); apellatiividest: 1) ? *koll, -i* 'hirmutis', 2) Rei, Phl *koll* : *kolli* 'testiculus'; sm *kolli* 'innane kass, koer', *kollipoika* 'kiimane poiss' SKES II; *kollipää* 'ngn med rundt hufvud såsom en katt: (föraktl.) envis kläpp', *Kolli* (talu nimi), *Kolliluoto* (laid) Lönnrot SRS. Vrd. *Kõllu, Munni.

Kolliotsa t. Äks Õvi 1744 *Auf Brandi Matz land Brandi Kolliotza Maddis* s.-ü. 211, l. 266. Vt. Kolli.

Kolluka t. *kol'luka* Lai Ellakvere 1811 *Koljako* s.-ü. 32:13, l. 23; 1816 *Koljoka* s.-ü. 33:1, l. 39. Vrd. 1) vn *голяк, голячек, голянка* 'нагой; нужий или бедный, нищий' Даль TC (vrd. Koltsi); 2) ? *kolju* + *-kas, kolju* 'midagi esileulatuvat, ümmargust; pea jne.' (vrd. ka Trm *kolju* 'kõrgem koht põllul', Kod *kol'o* 'viletsa taimekasvuga mäeküngas').

Kolmandajao t. Äks Pupastvere (väiketalu, eraldatud end. Vildi suurtalust).

Kolmeharu hm. Kod Kose.

Kolmenukk (hm.) MMg Kaiavere (kolmnurgakujuline heinamaatükk).

Kolmnurga hm. Lai Oonurme (hm. kolme talu piiride kokkupuutekohal).

Koltsi t. *kol'si* ~ *kol'tsi* Trm Veia 1782 *Koltzi Tenno Thomas* s.-ü. 56:6, l. 9; 1811 *Koltsy Indoollo Jaan* s.-ü. 56:12, l. 12; 1816 *Koltzi* s.-ü. 56:18, l. 26; Pal Ehavere, vrd. 1826 (Luua m.) *Kolzi* (k.) s.-ü. 56:23, l. 28; 1834 *Dorf Kolzi* s.-ü. 57:5, l. 40 (mõlemal juhul külas ainult 2 Sepa t.); Äks Mullavere 1744 *Koltze Thoma Märt* s.-ü. 211, l. 381; 1805 *Koltsi Jaan* s.-ü. 31d, l. 1; 1811 *Kolsi* s.-ü. 163:11, l. 15; 1834 *Kolzi* s.-ü. 165:3, l. 22, vrd. 1727 (Visusi m.) *Kolzi Thomas* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 15. *Koltsi mägi* Äks Mullavere (~ *Mullavere mägi* — mäeküngas Koltsi t. maadel). Vrd. Jõe *Koltsi* t., Wieselgren OB 175 *Kol'tsi* (slaviskt ord, eg. «gosse»). < vn *голец* 'голыш или нагиш, бедняк, нищий'. Даль TC. Vrd. ka Räp *kol'onits* 'väikemaapidaja', Plv *kolonik* 'mõisa kandimees', Kam *kol'unik* 'pops, väikekohapidaja', Kod *kolos'nik* 'mõisa kandimees; kalur, noodaseltsi liige, kelle ülesandeks oli kõit kerida' Must VES I.

Kondi t. MMg Kõrenduse (rahvakeelne paralleelnimi ka *Tani*) 1744 *Auf Walmetz Konti land Walmetz Nigolas* s.-ü. 211, l. 237; 1758 *Auf Wallimetz Konti Land Kondi Nigolas* s.-ü. 239, l. 313; (1811 *Tanni Ado* s.-ü. 41:2, l. 23); 1816 *Kondi* s.-ü. 41:10, l. 42; MMg Kudina < pn.; Kulli < pn.; Äks Vedu 1744 *Auf Konti Matz land Sohme Jaack* s.-ü. 211, l. 326; 1758 *Auf Konti Matz Land Konti Niggolas* s.-ü. 239, l. 475; 1811 *Kondi* s.-ü. 163:10, l. 10. Vrd. PJg *Kondi* k., Sim, Pil, SJn, Ran, Ote jne. *Kondi* t. < ln. < ? in. 1758. a. kirjapaneku järgi võiks arvata, et tegemist on isikunimega (*Wallimetz Konti Land*). Häälikuliselt lähedaste apellatiividena mainitagu 1) e *kont* : *kondi*; sm *kontti* 'tohust seljakott'; *kont-* sõnus *kontkaabakas, kontkülaline, kontvõõras, kontlane*. Vrd. ka in. *Konrad* > *Kuno, Kurt, Kunz(e), Kord, Kort, Kondrat, Koonart* Rajandi RN 98—99.

Kondissaar MMg Tindimuru (soosaar). Vrd. Kad *Kondissaare* mets. Vt. Kondi, vrd. ka Hel, T, V *kon't* (*kun't*) : *kon'di* (*kun'di*) 'küngas, kink'.

***Kondraoja** ? Äks (Kärkna piiride määritlemisel) 1411 *Kondrenoya* GU I 197. Vt. Kondrassaare.

Kondrassaare mets Trm Ulvi 1866 *Kodra Saar* ATK. Vrd. Kondraoja. Apellatiividest saaks võrdluseks tuua Trm *konderpia* 'puu tüvi koos juurtega'; Sim, Krk *könderik*; SJn, Hls, Krk *konderik* 'kõver puu'; Kan *ko'n'dre* 'kõhn vana loom'; vrd. sm *konttura* 1) 'jäik, kohmakas', 2) 'pahm, rämps'. Vrd. ka in. *Kond|er, -re* (1599 *Konter, Kondrepoik*) Mägiste EI.

Kongi t. Trm Rääbise 1758 (Repshof, *Streugesinder*) *Auf Möller Hans Land Kongi Metza Michel* s.-ü. 238, l. 1033; 1805 *Kongimezza Abram* s.-ü. 50d, l. 1; 1816 *Kongi* s.-ü. 127:10, l. 11; 1826 *Kongi* s.-ü. 128:2, l. 11; (Torma kiriku meetrikaraamatus) 1697 *Congist* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1,

l. 45; 1696 *Congi metzast Congi Reino Thomas* (ja *Kerraperre Hinric*) ibid., l. 31; 1703 *Congi Thomas* ibid., l. 160; 1796 *Kongimets* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 16; 1835 *Dorf Kongimets* f. 1265, n. 1, s.-ü. 3, l. 12; 1860 *Kongimets* ibid., s.-ü. 28, l. 39; 1866 *Kongimets* (k.) ATK (tänapäeval nimi *Kongimetsa* Torma kihelkonnas puudub). Vrd. MMg Kõrenduse 1744 *Auf Kungemetz Hans land Kungemetz Henno* s.-ü. 211, l. 237; 1816 *Kongi* s.-ü. 41:10, l. 45; 1826 *Kongi* s.-ü. 42:2, l. 33; MMg Pataste 1758 *Auf Micko Hans Land Kongi Erick* s.-ü. 239, l. 311; VJg, Jõh, Iis *Kongi* t. Trm Rääbise *Kongi* on ilmselt olnud algselt liitsõnaline nimi *Kongimetsa*, mille esimest komponenti võiks võrrelda apellatiiviga *kong* : *kongi* Wied. Wb. 'kleine Behausung (Badstüberwohnung, Schilderhaus, Bienenstock im Walde, Verschlag für Hühner im Zimmer, Verdeck eines Bauerwagens), Gefäss aus Rinde (Beerenkörbchen aus Birkenrinde, Trinkgefäss aus Rinde)'. Nimi *Kongimets* võis seega algselt näiteks tähistada metsa, kus oli mesipuid (vrd. Mär *kong* : *kongi* 'võõraste sülemite püügiks viidud mesipuu').

Kongilaane hm. MMg Reinu. Vt. Kongi.

Kongimetsa t. MMg Tootsi, vrd. 1627 (Kaiavere m., tühi küla) *Kongemetz* s.-ü. 132, l. 80; (Kaiavere m., *Streu Länder*) 1744 *Auf Jerweperra Jaacks land Kongi Metza Jaan* s.-ü. 211, l. 242; 1758 *Auf Soritze Jaack Land Köngimetza Jürri* ja *Auf Pernicko Tönnis und Kongometza Mart Land Selgisse Thomas* s.-ü. 239, l. 320. Vrd. VMr *Kongiaru* hm., Hlj *Kongimägi*, KJn *Kongissaar* (soosaar). Vt. Kongi.

Kongisoo MMg Tootsi (Kongimetsa t. lähedal).

Konnajõgi Pal (Laeva lisajõgi) EJN 63; 1839 *Kona oja* Rücker.

Konnajärv Lai Kärde (= Kõrtsijärv), vrd. Lai Oonurme 1834 *Konna Krug* s.-ü. 34:10, l. 21. *konn* : *konna* on väga levinud täiendsõna väiksemate veekogude nimedes, näit. Lüg, TMr *Konnaoja*, Iis *Konnajärv*, Kad *Konnaoit* jne. Esineb aga ka heinamaade ja metsade nimedes, nagu Lüg *Konnaahu* mets, Hlj *Konnakaevu* hm., Plt *Konnamets* jne.

Konnakabel MMg Kõrenduse (mätlik hm.; *kui niidad, siis mutku ko'nni tambi*).

Konnakaev Kod Kokora (soo). Vrd. Konnajärv.

Konnakamber Kod Omedu (lahesopp Omedu k. kohal). *Konnakambri loomus* Kod Omedu.

Konnaküla Trm Tõikvere (rühm endisi popsikohti Tõikverest idas ~ *Tinalinn*). Vrd. VJg *Konnaküla* (osa Vaekülast).

Konnamatska soonitus *konnamat'ska* Kod Raatvere (väike ojake). < *konna* + *mat'ska* < vn *мачка* 'матка', vrd. Must VES I.

Konnamõisa t. MMg Hundiluha (~ am.n. *Toominga*, end. mõisa kandikoht, kus elas koos 4 perekonda).

Konnaoit Kod Kose (soine, vesine koht). Vrd. Konnajärv.

Konnaoja Trm Rääbise (~ *Härgoja*, *Läti oja*); Pal Ehavere (suubub Amme jõkke); Äks Mullavere (suubub Laeva jõkke, vrd. Konnajõgi). *Konnaoja hm.* Äks Mullavere (Konnaoja veeres). Vrd. Konnajärv.

Konnaosja hm. Ksi Kirikuvalla.

Konnasild Kod Sepametsa (sild Piibumetsa lähedal, silla ümbrus vesine ja soine); *Konnasilla väli* Kod Sepametsa (põld Konnasilla lähedal).

Konnasilma veski Kod Veski.

Konnasoo hm. Trm Veia, Lai Koidu, MMg Särje.

Konnatõus (hm.) *konnatõus* (*-tõusus*) Lai Päde.

***Konnaveski** (Kudina m.) 1627 *Konna wesky* s.-ü. 132, l. 49.

Konni t. *kon'ni* MMg Vahi (end. mõisa väljavahi koht). *Konni soo* MMg Kõrenduse (soo M.-Magdaleena ja Kaiavere vahel). Vrd. S_2 L, Sim, Plt *kon'n -i* 'tont, koll (laste hirmutamiseks); täi'.

***Konradi** t. Kod Paapsi 1805 *Konrati Mert* s.-ü. 38d, l. 2; 1826 *Kondrati* ja *Konradi* s.-ü. 24:12, l. 10—11. < in. *Konrad* ~ *Kondrat* Wied. Wb.

Konsa t. Kod Kogri < pn., Metsanurga < pn., Mäkaste (talu lähedal olevaid talusid nimetatakse ka Konsa külaks) 1805 *Konsa Jaan* s.-ü. 76d, l. 1; Varnja < pn. Vrd. MMg Jõe 1753 *Kontsa Assest ... Wimatsi Jani* f. 1256, n. 2, s.-ü. 2, l. 19; 1811 *Konsa Jurry Tomas* s.-ü. 41:1, l. 8. Häälikuliselt sobiks apellatiividest vasteks ainult *konts, -a*. Vrd. ka vn *конец* 'lõpp, ots, sopp'.

Kontjala hm. Kod Moku. Vrd. Krj, Põi, Ris, Plt, KJn *kon'tjalg* 'jänes'.

Kontjalasaar Lai Tirma (kõrgem koht heinamaal). Vt. Kontjala.

Kontori karusk Trm Kasepää (kivine madalik Peipsis vallamaja kohal). *karusk*, vt. Taaliku.

Kontoripealne Äks Kõnnu (lagendik metsas, kus varem oli puulõikajate maja, mida hüüti kontoriks).

***Koobalekõrre** t. Kod 1805 (Kavastu m. üksiktalu) *Kobaallekarre Michel* s.-ü. 64a, l. 44; 1814 (Kod Tähema) *Kobaalekarre* f. 567, n. 2. s.-ü. 64b, l. 75. **Koobaalekõrs* Lai 1838 (L.-Tähkvere m. kaart) *Koba Allekörs* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b (Oti ja Aosilla vahel). < *koop* : *kooba* 'koobas' + *alekõrs*. Vt. Koobamäe.

Koobamäe t. Trm Enniksaare, Sälliksaare; Kod Kokora. *Koobamägi* Trm Kaevusaare, MMg Kudina, Udriku (küngas kartulikoopaga). < *koop* : *kooba* 'koobas', Trm *koop* : *kooba*, Kod *kuup* : *koaba*, M, T, V *kuup* : *kooba*.

Koobaväli Trm Kasepää, MMg Sipelga; (*kuabaväli*) Kod Raatvere (põld kartulikoobaste asemetega). *Koobavälja mägi* Trm Kasepää. Vt. Koobamäe.

Koodioja hm. Lai Endla (hm. jõeharude vahel). Vrd. SJn, Ote *Koodiorg*. < ? *koot* : *koodi* Wied. Wb. '1) Dreschflegel; 2) Köthe, Gelenk über der Fessel (am Pferdefuss), Fersengelenk'.

Koogi as. Äks (end. Saadjärve krjm.), vrd. Äks Saadjärve m. 1744 (Metzkülla) *Kocke Jaacks land wird nach dem Hoffe gebraucht* s.-ü. 211, l. 298; 1758 (Metzkülla od. Streuländer) *Auf Kocke Jaacks Land Kooki Pertel* s.-ü. 239, l. 521; 1758 (Saadjärve m. kubjas) *Kogi Pert* ibid., l. 509; 1798 *Kogi* (veski) Mellin; 1839 *Charlottenhof* Rücker. Vrd. Jõe *Koogi* k., Vän *Koogiste* k., Juu *Koogimäe* k. Koogi t. Kod Lahe < pn., Rupsi < pn. Vrd. Kod Nina 1758 *Auf Warnicka Land Koggi Jaan* s.-ü. 238, l. 1126; 1795 *Kogi Mert* s.-ü. 23:5, l. 16; 1811 *Koge Mert* s.-ü. 23:11, l. 14; 1826 *Koge* s.-ü. 24:8, l. 25; Trm Näduvere 1834 *Kogi* s.-ü. 35:2, l. 60; Pal Raadivere 1585 *Henrych Kogi* ASK, l. 641. Koogi jõgi Äks Koogi (= Laeva jõgi) 1826 (*Mudda* kommt aus dem See *Sadjärw* ... ändert sehr offt ihren Namen und heißt u.a. auch) *der kokische* (und der *laiwasche* Bach) Bienenstamm GA 161. Vrd. in 1564 (Harjumaal) *Koke* Palli KK 59, lk. 603; Stoebke OP 38 *Cock(e)* (e), *Koeck* (e); asks pn. *Kock, Koock* (= Koch) Heintze DF 187.

Kooli t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. *Kooli*-talusid esineb õige rohkesti, revisjonilehtedest leiame ainult mõningaid (19. saj. algusest alates): Pal Aruküla 1805 *Koli Jürry* s.-ü. 4d, l. 1; 1816 *Kohli* s.-ü. 56:14, l. 12; Pal Maardla 1805 *Kohli Jaan* s.-ü. 78a, l. 4; 1826 *Kohli* s.-ü. 42:3, l. 32; Pal Nava 1805 *Kohli Maddi* s.-ü. 78a, l. 7; 1826 *Kohli* (pn. *Kohl*) s.-ü. 42:3, l. 40; MMg Kassema 1805 *Kohli Carl* s.-ü. 78a, l. 6; 1826 *Kohli* s.-ü. 42:3, l. 18; MMg Kõrenduse 1805 *Koli Mert* s.-ü. 77a, l. 6a; 1826 *Koli* (*wüste*) s.-ü. 42:2, l. 39; 1834 *Koli* s.-ü. 42:7, l. 75; MMg Pataste 1805 *Koli Niggolas* s.-ü. 77a, l. 7; 1816 *Kohli* s.-ü. 41:10, l. 25; Äks Raigastvere 1805 *Koly Johann* s.-ü. 23a, l. 4. Koolira (hva) t. (~ am.n *Kooli*) Trm Jõemetsa, Ulvi, Vadi. Vrd. Trm Kõnnu 1826 *Koli* s.-ü. 128:1, l. 19; Pal Mõisamaa 1816 *Kohli* s.-ü. 56:17, l. 17; 1826 *Kohli* s.-ü. 56:23, l. 17; MMg Jõemõisa 1811 *Kohli Thomas* s.-ü. 41:1, l. 8; 1826 *Kohli* s.-ü. 42:1, l. 10; Äks Vedu 1834 *Kooli* (2) s.-ü. 165:2, l. 20; Ksi Väänikvere 1744 *Auf Tönno Marts land Kohlie Jaack (ein freier Kerl)* s.-ü. 211, l. 467. *Kooli hm.* Trm Kalmaküla, Kod Assikvere, MMg Kusma,

Äks Sepa. *Kooli soo* MMg Kassema (Kooli t. hm.). *Kooli sori* Kod Rupsi (Kooli t. hm.).

Koolialune (hm.) MMg Kõrenduse. *Koolialuse* hm. Kod Lea (hm. koolimaja juures).

Kooli-Jüri küngas Lai Metsaküla (künkal olevat vanasti olnud kooliõpetaja maja).

Koolitoa t. *koolida* ~ *koolitua* Trm Lohusuu; Lai Kivijärve, Villakvere.

Kooljamägi *k'uul'jamägi* Kod Alatskivi, Halliku (~ *Koolnumägi*). Vrd. Vil, Rõn *Kooljamägi.* < *koolja* ← *koolma.*

Koolme hm. Lai Endla (kitsas heinamaariba jõe veeres). < *koole* : *koolme.* Vt. Kooloja.

Koolmejõgi Ksi Tammiku (= Kaave jõgi). Vrd. SJn *Koolmeoja,* Vt. Kooloja.

***Koolmeistri** Pal Aruküla 1782 *Schulmeister Koli Hindrik* s.-ü. 56:2, l. 5; 1811 *Schulmeister Jaan* s.-ü. 56:8, l. 10; 1816 *Kolmeister* s.-ü. 56:14, l. 18; 1834 *Kolmeister* s.-ü. 57:2, l. 33; Äks Visusi 1811 *Kolmeister* s.-ü. 163:11, l. 18; 1834 *Kolmeistre* s.-ü. 165:3, l. 35.

Koolnumägi Kod Halliku (~ *Kabelimägi, Kooljamägi*). < *koolnu* ← *koolma.*

Kooloja Lai Kantküla (kraav heinamaal). < ? *koole,* vrd. Plt, SJn *koole* : *k'oolme* 'madal koht jões', KJn *koole* : *k'uulde* 'pehme pinnas jõe ääres'; Plv *k'ool'ma* 'endine jõesäng'; Räp *kuul, -u* 'vana jõe säng', Se *kuul* 'jõe säng, sügav koht jõe käärus'.

Koordi t. Äks Erala, vrd. 1758 *Auf Lauri Thomas Land Kordt Mick* s.-ü. 239, l. 357; MMg Elistvere < pn. Vrd. Lai Kõola 1758 *Koort Jürri, Kordi Johann* s.-ü. 238, l. 898. < in. *Koor|t, -di* (< *Gotthard*) Mägiste EI; (< *Konrad*) Rajandi RN 98.

Koosa k. Kod 1582 *Kosakula* SbGEG 22, lk. 48; 1585 *Kozakila* ASK, l. 644; 1592 *Kosz* AZ, l. 58; 1601 *Koeß* s.-ü. 130, l. 76; 1684 *Kosa By* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1722 *Koosalt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 61; 1733 *Kosalt* ibid., l. 80; 1839 *Kosa* Rücker. Koosa k. Äks (külaks nimetatud kodanlikul ajal Koosa t. järgi). Koosa t. Äks Koosa 1805 *Kosa Ado* s.-ü. 25a, l. 4; 1834 *Kosa* s.-ü. 164:4, l. 12; 1839 *Kosa* (t-d) Rücker. Vrd. MMg Ruskavere 1627 *Kosa Jurgenn* s.-ü. 132, l. 68. *Koosa jõgi* Kod Koosa (Koosa külast läbi voolav jõeke, suubub Kargaja jõkke); Kod Kargaja (jõgi Kodavere lõunaosas, suubub Peipsi järve) 1839 *Kosa Fl(uss)* Rücker. < ? in., vrd. pn. *Koosapoeg.*

Kopa t. Ksi Kirikuvalla 1805 *Koppa Ewert* s.-ü. 121c, l. 1; 1826 *Koppa* s.-ü. 29:12, l. 7; Ksi Laeva 1805 *Koppa Hans* s.-ü. 119c, l. 1; 1816 *Koppa* s.-ü. 29:8, l. 9. Vrd. Pal Süvalepa 1758 *Auf Koppa Marts Land Oppo Ostrate Mart* s.-ü. 239, l. 260; Rei *Kopa* k. < ln., vrd. 1. *kopp* : *kopa* Saa, VJg, Iis, Trm, Kod, Plt, KJn, M, T, V 'puust nõu; puust kauss, kulp, suur lusikas'; 2. ? *Jakob* (vrd. varianti ? *Koop* Rajandi RN 87).

Kopaaugu tiik Kod Viljuse (linaligu). < *kopp* : *kopa.* Vt. Kopa.

Koperberi MMg Toolamaa (end. Toolamaa karjamõisa kandikoht, hiljem selle asemel 3 asundustalu) ? 1805 *Kopleperre Jurry* s.-ü. 24d, l. 2. Vrd. Äks Vedu 1811 *Koperbere* s.-ü. 163:10, l. 13; 1834 *Koppeperra* s.-ü. 165:2, l. 16. < ?

Kopli t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. *Kopli* talusid esineb rohkesti, eriti Avinurme ümbruses. Enamasti on see hiliste talude am.n. resp. perekonnanimest tuletatud talu nimi. Revisjonilehtedes ei esine. Kopli hm. Talu lähedal asuva heinamaa nimena (~ *Koppel*) üsna levinud, vrd. 1854 (L.-Tähkvere m. kaart) *Kopli Einama* ~ *Aue allune Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. *Kopli allikas* MMg Särje (allikas Kopli heinamaal). *Koplilomp* Lai Eristvere (koplis asuv lomp). Vrd. LNg, Rid, Jür, Lüg *Kopli* k. < *koppel* : *kopli* 'talu lähedal asuv taraga piiratud ala kariloomade karjatamiseks; talu lähedal asuv hm.' vrd. ka soome toponüümikas *Koppelinotko, Ahokoppeli* jne. Nissilä SN 155.

Koplitaguse t. Trm Laekannu, Ulvi. Vt. Kopli.

Kopra t. Trm Enniksaare, Maetsma, Paadenurme, Västriku. Kettunen EO 166 *Kopra* t. < *kobras* : *kopra* 'Biber'. Lai, Trm, Kod tänapäeval küll *kobrass* : *kobrasse*, ainult Viljandist ja Kanepist on kirja pandud *kobras* : *ko'pra*. Vrd. Kobratu.

Koputaja Äks Kärevere (põld ja küngas). < *koputaja* ← *koputama*.

Korbitsa t. Kod Riidma, vrd. 1826 *Wallato* (t.), pn. *Korbitz* s.-ü. 24:8, l. 42 (tänapäeval rk. paralleelnimi *Nõu* < pn.). Vrd. Khk, Mar *korbii·ts*; Mär, Tõs, Tor, Ris, Juu, Koe, VJg, Iis, KJn *korbiitsakas*, Lüg *korbits*, *korbiitsik* 'kurvits'.

***Kori** Kod Alasoo 1782 *Korri Tomas* s.-ü. 23:1, l. 18; 1805 *Korri Tomas* s.-ü. 35c, l. 2; 1826 *Korri* s.-ü. 24:8, l. 23; Kod Naelavere 1782 *Korri Jaan* s.-ü. 23:1, l. 20; 1811 *Korri Jahn* s.-ü. 23:11, l. 15; 1826 *Korri* s.-ü. 24:8, l. 27. Vrd. Saa *Koriste* k., San *Korijärve* k. Revisjonides esineva lisanime *Kori* lähtekohana võiks arvesse tulla in. *Gregorius* või *Georgius*, vrd. Heintze DF 147, 151 (*Georg*, *Görg*; *Gorius*, *Görres*).

***Korioja** ? Ksi 1411 *zyp Korynoya* (Kaave jõe lähedal) GU I 198. < ? Vrd. Kori.

Koristu mägi Kod Savastvere. < ?

Korjuse t. *korjusse* Trm Rääbise 1826 *Korjusse* s.-ü. 128:2, l. 11; 1839 *Korguse* Rücker. Vrd. Äks Õvanurme 1811 *Korjusse Mihkel* s.-ü. 163 : 1, l. 9; Jür, Kad *Korjuse* k.; Kad, VMr, Sim, VNg jne. *Korjuse* t. < in., Mägiste EI *Korjus*, *-e* = *Gregorius*; Rajandi RN 68—69.

Korotka *korotka omad* Trm Kasepää (2 peret Kasepää külas, pn. *Nisu* ja *Sarapuu*). < ? vn *коротκий*.

Korvi t. Pal Järvepera 1826 *Korwi* s.-ü. 56:20, l. 9; 1816 *Korwi* s.-ü. 56:14, l. 4 (1811 ? *Pusep Mert* s.-ü. 56:8, l. 3). < *korv* : *korvi*.

Kose k., veski *kõse* Kod 1722 *Kosse Andresse Jaac* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 61; 1726 *Kossest Kosse Andrese* ibid., l. 69; 1744 *Kössest* ibid., l. 112; 1758 *Kossa* (k.), kus on toodud järgmised talupojad: *Auf Kossa Wanna Hans Land Kossa Hannuck* ja *Auf Kossa Noor Hans Land Kossa Johann* s.-ü. 239, l. 198—199; 1839 *Kossa* (k.) Rücker. Vrd. MMg Nautrasi 1758 *Auf Kosso Märts land Kosse Ado Tönno* s.-ü. 239, l. 194; 1811 *Kosse Ado Teno* s.-ü. 41:6, l. 24; 1826 *Kösso* ~ *Kosso* ~ *Kösse* s.-ü. 42:4, l. 44—49; Ksi Jõune 1758 *Auf Kosse Micks Land Kirna Michel* ja *Auf Kossa Johan Matt Land Reino Mart* s.-ü. 239, l. 557. Kose t. Kod Kirtsi, MMg Vanassaare. *Kose jõgi* MMg Ruskavere (= Kääpa jõgi), vrd. 1627 *Kosa Jeggi* s.-ü. 132, l. 70. *Kose-Pällu* t. Kod Kose (~ *Krundi*). Vrd. Vän, Jõh, Plt, Rõn *Kose* k. (~ as.). *Kose* k., khk. LCD *Cosius*, 1379 *Coskel*, 1437 *Koskůel*, 1641 *Kosk*, 1732 *Kosse* Johansen EL 449; ***Kose* k. Jõe LCD *Koskil*, 1394 *Coskulle*, 1420 *Cóske*, 1509 *Koszell* Johansen EL 450. L. Kettunen (EO 256) on arvamisel, et eksisteeris isikunimi *Kosk(i)* (< *kosk* : *kose* 'Wasserfall'), millest on pärit ka külanimi *Kose*. On ilmne, et toodud nimed on ühendatavad apellatiiviga *kosk*. Arvestades seda, et mainitud asulad paiknevad jõgede ääres või läheduses (Kod *Kose* Kääpa jõe veeres), võiks kohanime ja apellatiivi ühendada ilma mingi vaheastmeta (vrd. Johansen EL 282 ja sm *Koski* k. Lopmeri VK II 74).

? ***Kose-** Lai 1408 *Bruch Kosganso* ja *Horst Kostganstsar* GU I 192.

Kossardi mets Äks Õvi (mets küla lähedal, metsaülemaks [? metsavahiks] olevat olnud Kossard). *Kossardi oja* Äks Õvi (ojake, mis voolab Kossardi metsast Emajõkke). < pn., vrd. Heintze DF 150 *Gossert*.

Kotardi t. Kod Küti, Ksi Tõrve. *Kotardi hm.* Trm Raja-Metsaküla, MMg Kuusiku. < in., Mägiste EI *Kotar/t*, *-di* (= *Gotthard*).

Kotka t. Trm Lohusuu < pn., Kod Koosa. Vrd. Ksi Aiu *Kottko markuβ* s.-ü. 130, l. 66. *Kotka hm.*, *mets*, *soo* Trm Lohusuu. *Kotka hongas* Kod Kodavere (suur kuusk, kus olevat olnud kotka pesa). < *kotkas* : *kotka*.

Kotkapesa (hm.) Trm Vilusi.

Kotlepa t. Trm Laekannu. < in., Wied. Wb. *Kotlep*; Rajandi RN 68.

? ***Kot(t)u-*** Pal Toovere 1627 *Kattopera Teno* (*ein Öβler*) s.-ü. 132, l. 46; 1638 *Kotteper Tenno* s.-ü. 128, l. 237; 1744 *Auf Kotteper Tönno land Seppa Jaan*; *Auf Koddoperre Pells land Teppaske Tönno* s.-ü. 211, l. 83; 1758 *Auf Kottper Tönno Land Pruly Jurri*; *Auf Kottoper Pell Land Dreyer Hans* s.-ü. 238, l. 113. < ? in. *Kottu* (Wied. Wb.) + *pere*. Nime teise komponendi mõistmise seisukohalt on oluline 1627. a. revisjoni märgend «saarlane» (*ein Öβler*). Saaremaal on laialt tarvitusel *pere* (= talu).

Kraavi t. Trm, Lai, Kod, Pal, Äks. *Kraavi loomus* Trm Kasepää (loomusekoht Peipsis). < *kraav*, *-i*.

Krabi MMg Toljase 1805 *Krabi Elias* s.-ü. 79d, l. 1; 1826 *Krabbi* s.-ü. 42:4, l. 15. Vrd. Rõu *Krabi* as., Sim *Krabi* t. < ?

Krahvi t. Trm Vadi (~ am.n. *Saare*, rk.n. vanaperemehe hüüdnimest). *Krahvi allik(as)* MMg Virtsa (*krahvile t'oodi al'likast joogi vesi*). *Krahvi kabel* MMg Saare (krahv Manteuffeli matusepaik).

Kraksi t. Äks Põltsamaa (~ am.n. *Kangru* 1805 *Kangro Ado* s.-ü. 29c, l. 1; 1834 *Kangro* s.-ü. 165:1, l. 20). < ?

Krants (hm.) *kran'ts* (: *kran'sil*) Kod Sääritsa (väike heinamaariba põldude veeres). Vrd. *krants*, *-i* 'vanik, pärg; rõngas paja alla panemiseks jne.'

Krantsoja t. *kran'tsoja* Kod Viira (~ am.n. Viira-Jaani). Vrd. Krants.

Krasnaja Gora, vt. Kallaste.

Krassi t. Kod Kodavere, Äks Kastli, vrd. Äks Lähte 1744 *Auf Lechte Michels land Krassi Michel* s.-ü. 211, l. 270. < ? vn in. *Gerassim*. *Krassi loomus* Trm Kasepää (loomusekoht Peipsis Rajaküla kohal, vn *Красива тоня* ~ *Краскова т.*).

Kreedamägi Trm Kaevusaare. < ? in., vrd. Wied. Wb *Kreet* : *Kreeda* 'weibl. Name'.

Kreose t. *kreu'sse* Lai Sadala (~ rk. ka *Mardi*) 1758 *Auf Kreusse Tönno Land Kreusse Hannusse Michel* s.-ü. 238, l. 832; 1795 *Kreosse Annusse Mert* s.-ü. 32:6, l. 24; 1811 *Kreusse Annusse Maerts Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 10; 1834 *Kreosse* s.-ü. 35:2, l. 28; Kod Raatvere (~ rk. *Maika*) 1758 *Kreusse Jaack* s.-ü. 238, l. 1173; 1782 *Kreusse Peter* s.-ü. 23:4, l. 13; 1795 *Kreosse Peter* s.-ü. 23:10, l. 20; 1816 *Kreusse* s.-ü. 24:7, l. 16; Kod Savastvere < pn. Vrd. Trm Võtikvere 1795 *Kreusse Reino Jurry* s.-ü. 32:12, l. 7; Kod Lümati 1795 *Kreosse Maddis* s.-ü. 23:10, l. 29; 1826 *Kreusse* s.-ü. 24:14, l. 24; Kod Paapsi 1758 *Kreose Jaan* s.-ü. 238, l. 1151; 1805 *Kreosse Jahn* s.-ü. 38d, l. 2; 1826 *Kreuse* (pn. *Kreuse*) s.-ü. 24:12, l. 11. < in. = *Gregorius*.

Kriina t. Trm Adraku. < ? Vaevalt ühendatav: Räp *kriin* : *kriina* 'ujuv jäätükk (millel lapsed jäämineku ajal sõidavad) < vn *крина* 'выколотый кусок льда; отдельная льдина' Must VES I.

Kriisa t. Lai Leedi, MMg Alajõe, Jõemõisa, Äks Saadjärve. < in. ~ pn. < vn *Гриша*; vrd. Rajandi RN 68.

Kriiva k. Kod Lahe (osa Lahe külast, kus kunagi olevat olnud Kriiva suurtalu, mis hiljem osadeks jaotatud). < vn *грива* 'продолговатая гора, возвышенность' МСРСГ, vrd. Iis *kriivad* 'piklikud mäeseljandikud', *Podgriiva* k.

Kriivlialune hm. *kr'iivlialune* Lai Otiaru (hm. Pedja veeres), vrd. 1839 *Kriwle Fl(uss)* Rücker (= Nõva jõgi). ? Vrd. vn *кривиля* 'что либо кривое, изогнутое'; *кривула* 'колено, изгиб, крутая извилина рек' Даль ТС; *Ивашко Кривуля* Тупиков СДРИ 209.

Krilli hm. MMg Kaitsemõisa (Puiatu soos). 1) < ? in. vn *Кирилл*; 2) < ? *krill*, *-i* 'vihavimm, pahandus'. Vrd. Riiujagu.

Krimmi t. Kod Metsanuka < pn. Vrd. Kod Lahe 1758 *Auf Griska Marts Land Krimi Rein* s.-ü. 238, l. 1124; 1782 *Krimmi Rein* s.-ü. 23:1, l. 25; 1795 *Krimi Tönno Peter* s.-ü. 23:5, l. 27; 1811 *Krimmi Tönno Peter* s.-ü. 23:11,

l. 22; Kod Haapsipea 1782 *Krimmi Mihkli* s.-ü. 23:1, l. 2. Hag *Krimmi* k., Puh *Krimmi* as. Vrd. vn in. *Грим, Кримко, Крима* Морошкин СИ 69, 106; sks in. *Grimmo, Grimm, Grimme* Förstemann AN 547.

Kriska t. Kod Halliku 1805 *Kriska Jürry* s.-ü. 36a, l. 3; 1826 *Kriska* (pn. *Kriska*) s.-ü. 24:9, l. 19; Kod Kodavere; Pal Kassinurme 1758 *Auf Kurrick Jürgens Land Grieska Hans* s.-ü. 239, l. 161; 1782 *Kriska Tönnis* s.-ü. 56:3, l. 6; 1816 *Kriska* s.-ü. 56:15, l. 8; 1834 *Krieska* s.-ü. 57:3, l. 8 (rk. *Pugi*, vrd. 1758 *Auf Peetzo Peters Land Puggi Jürri* s.-ü. 239, l. 161); Äks Kastli, vrd. Äks Lähte 1811 *Kriscka Kulma Jaahn* s.-ü. 163:5, l. 19; 1834 *Kriska* (2) s.-ü. 164:5, l. 44—45. < in. *Kriska* < vn *Грушка*, vrd. Rajandi RN 68.

***Kristjani** Kod Savastvere 1805 *Kristjahni Juhann* s.-ü. 38d, l. 3; 1826 *Christiani* s.-ü. 24:12, l. 7. < in., Rajandi RN 99.

***Kristli** Lai Tuimõisa 1739 *Kristli Tönno Rhein* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1758 *Auf Tuwemoise Laurs Land Christer Jürri* s.-ü. 238, l. 837; 1795 *Kristle Reino Hans* s.-ü. 32:6, l. 40; 1811 *Kristli Otsa* ja *Kristli Reino* s.-ü. 35:2, l. 45, 47. < in., vrd. sks *Christel* < *Christianus* Heintze DF 127.

Krongi t. Trm Kolgavälja, Kod Assikvere (~ rk. *Peedi*), vrd. 1744 *Auf Mardi Hinto Hans land Mardi Hinto Krongi Andres* s.-ü. 211, l. 148; 1758 *Auf Marti Hindt Hans Land Krongi Thomas* s.-ü. 239, l. 196 (hilisemates revisjonides puudub). Vrd. Kod Halliku 1811 *Krongi Jani Ans* s.-ü. 23:12, l. 12; Kod Omedu 1758 *Krongi Tönno* s.-ü. 239, l. 89; Jõh, Iis *Krongi* t., Iis *Krongissaare* t. K r o n g i h m. (*kronk* ~ *krongi eenäm*) Trm Kasepää 1854 *Krongi Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. *Krongi kõre* Trm Kasepää (mätlik padrik). *Krongi mets* Kod Taguma. < *kronk* : *krongi* 'kaaren, ronk', sõna levikut vt. Saareste LV 87—88.

Krubi t. Trm Kiige (~ am.n. *Lõune*). < ? hüüdnimi, vrd. Wied. Wb. *krubi* 'abgelebter, abgezehrter Mensch'.

Krundi t. Kod Kose (~ *Kose-Pällu*), MMg Ruskavere. *Krundi hm.* Äks Kõnnu. < *krunt* : *krundi* 'maa-ala; talu', vrd. Kod *krun't'i tegemä* 'maad üles harima, uudismaad tegema'.

Kruubi t. Trm Kõveriku, Mõisaküla. < ? *kruup* : *kruubi*.

Kruusa t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Näiteid revisjonidest: Trm Tuulavere 1698 *Krusa Hannucke Hans* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 65; 1758 *Auf Krussa Annucks Land Krussa Tönno* s.-ü. 239, l. 76; 1782 *Krusa Tenno* s.-ü. 56:6, l. 4; 1816 *Krusa* s.-ü. 56:18, l. 11; Lai Oonurme 1795 ? *Krausa Mart* s.-ü. 32:3, l. 7; 1816 *Krusa* s.-ü. 33:5, l. 18; Pal Kallivere 1744 *Auf Jochim Peters land Krusa Jaack* s.-ü. 211, l. 61; 1758 *Auf Juchum Peters Land Krussa Jürri* s.-ü. 239, l. 85; 1782 *Krusa Jurri* s.-ü. 56:6, l. 15; 1816 *Krusa* (2) s.-ü. 56:18, l. 44—47; Pal Vassevere 1758 *Auf Wassofer Thomas Land Hindo ohlo Krusa Jaack* s.-ü. 239, l. 79; 1782 *Krussa Jurry Mert* s.-ü. 56:6, l. 10; 1816 *Krusa* s.-ü. 56:18. l. 28; ? Ksi Jõune 1816 *Krusama* (*ein neues Gesinde*) s.-ü. 29:6, l. 19; 1826 *Krusama* (pn. *Krus*) s.-ü. 29:11, l. 29 (tänapäeval külas *Kruusa* t.). Vrd. TMr *Kruusa* k. < *kruus, -a*.

Kruusaaugu t. Trm Adraku, Kodasaare, Laekannu; Lai Kaera, Lõpe; Pal Ehavere, MMg Välgi, Äks Lammiku (talu lähedal on või on olnud kruusaauk).

Kruusa-Kõndi t. Pal Kallivere. Vt. Kõndi.

Kruusamäe t. Kod Väljaotsa, MMg Kärgandi, Nigula (~ am.n. *Kruusa*), Välgi; Äks Soitse, Ksi Pikknurme. K r u u s a m'ä g i Lai Painküla, Kod Pusi, Äks Mullavere (kruusane mägi, kust võetakse [on võetud] kruusa). *Kruusamäe* hm. Äks Mullavere (hm. Kruusamäe juures).

Kruusavälja Kod Punikvere (põld).

Kruusniku t. *kruus'niku* Äks Pupastvere 1744 *Auf Krusnick Peedo land Krusnik Pedo Tönno* s.-ü. 211, l. 268; 1811 *Krusnicko Märt, Krusnicko Tönno* ja

Krusnicko Tuiso Märt s.-ü. 163:5, l. 10—11; 1834 *Krusnicko* (3) s.-ü. 164:5, l. 22—24 (tänapäeval üks Kruusniku t.). < ?

Kruusoja k. Trm (3 talust koosnev küla Avinurme põhjatipus). < *kruus, -a* + *oja.*

Kruutsi t. Kod Alasoo (~ am.n. *Kruusa*), vrd. 1782 *Krutsi Jaak* s.-ü. 23:1, l. 17; 1795 *Krutzi Jaack* s.-ü. 23:5, l. 14; 1816 *Krutzi Jaak* s.-ü. 23:11, l. 12; 1826 *Krutzi* (pn. *Kruts*) s.-ü. 24:8, l. 22. < ?

Krõksu t. Trm Liikatku (~ am.n. *Väljaotsa*) 1866 *Krökso* ATK. < ? hüüdnimi, vrd. *krõks* Emm, Trv 'krõmpsluu', Mih 'puukrapp', Lüg 'meeldiva välimusega hakkaja poiss'.

Krõõda t. Ksi Jõune, Tõrve. *Krõõda oja* Ksi Jõune (voolab läbi Krõõda t. maade). < in., Wied. Wb. *Krõõt* : *Krõõda* 'weibl. Name'.

Krõõdamäe põld Kod Lahe. < in. Vt. Krõõda.

Krõõnaugu põllud *krõõn'augu* Lai Oonurme. Vrd. Har *krõõn, -i* 'setukas', Plv *krõõn'o* 'vilets, kõhn loom'.

Kuberi t. Lai Kõola 1795 *Kubare Marti Töno* s.-ü. 32:10, l. 32; 1826 *Kubberi* s.-ü. 34:6, l. 18; Lai Lõpe 1758 *Cubja Jürri Jürri* s.-ü. 238, l. 735; 1795 *Cubja Jürri* s.-ü. 32:5, lk. 69; 1826 *Kubja* s.-ü. 34:2, l. 42; Lai Rohe 1739 *Kubja Jürri Ado* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1759 *Kubia Jürri Ado* s.-ü. 238, l. 898; 1795 *Kubja Ado Jurry* s.-ü. 32:10, l. 50; 1816 *Kubbery* s.-ü. 33:11, l. 17. < *Kubja* + *Jüri*, vrd. ka Kettunen EO 180.

Kubja t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Näiteid revisjonilehtedelt: Trm Rääbise 1805 *Kubja Michel* s.-ü. 50d, l. 1; 1826 *Kubja* s.-ü. 128:2, l. 9; Trm Sirguvere 1758 *Auf Sirgofer Tönno Land Wanna Cubia Ado* s.-ü. 239, l. 79; 1782 *Cubja Ado Michel* s.-ü. 56:6, l. 6; 1816 *Kubja* s.-ü. 56:18, l. 20; Kod Kiisli 1816 *Kubja* (*ein neues Gesinde*) s.-ü. 24:2, l. 25; 1826 *Kubja* s.-ü. 24:9, l. 22; Pal Kallivere (tänapäeval *Kubja* ja *Kubja-Antsu* t.) 1744 *Auf Jochim Pells land Cubia Hans* s.-ü. 211, l. 61; 1758 *Auf Juchum Pels Land Cubia Hanso Hans* s.-ü. 239, l. 85; 1811 *Kubia Hans, Kubja Andres* ja *Cubja Hans* s.-ü. 56:12, l. 15—21; 1816 *Kubja-anso* ja *Kubja* (2) s.-ü. 56:18, l. 46—49; Pal Kassinurme 1782 *Kubja Jürri Tönno* s.-ü. 56:3, l. 6; 1811 *Kubja Jurry Tönno* s.-ü. 56:9, l. 5; 1816 *Kubja* s.-ü. 56:15, l. 10; Pal Varbevere 1782 *der Kubjas Sibberi Tönno Jaak* s.-ü. 56:1, l. 5; 1811 *Kubias Siberi Tönno Jack* s.-ü. 56:7, l. 6; 1816 *Kubjas Tönno* s.-ü. 56:13, l. 10; 1826 *Kubja* s.-ü. 56:19, l. 9. Vrd. Trm 1695 *Cubia Mart* (Tartu—Narva maantee ääres Mustvee lähedal) f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 46. < *kubjas*. Murdeis on laialt levinud astmevahelduseta variant: *kubjas*, g. *kubja*.

Kubja-Antsu t. Pal Kallivere. Vt. Kubja.

***Kubjaase** Trm Tarakvere 1835 (*Ges.*) *Kubjaasse* f. 1265, n. 1, s.-ü. 3, l. 9 (= ? g. sõnast *kubjas*, vrd. Lai *kubja|ss*, g. *-sse*).

***Kubliste** k. Lai 1408 *Cublitz* GU I 192; 1447 *Kubbeletz* ~ *Kubbylytz* GU I 302; 1534 *Kublist* GU II 355; 1537 *Kublitz* ~ *Kubbelitz* GU II 426. Virumaa piiri ääres asunud küla ja mõis, mida nimetatakse koos Reastvere ja Pedasi (ning Virumaalt Anguse, Imukvere ja Luicki) külaga. Mõis kuulus *Tuve* (*Taube*) perekonnale. Mõisniku perekonnanimi on säilinud Tuimõisa küla nimes. Ühes 1630. a. transaktis räägitakse tühjast mõisast *Cubbelitz* koos *Reastvere* (*Restever*) ja *Pedasi* (*Pettes*) külaga ning Virumaal asuvate küladega *Anguse* (*Angtes*), *Imukvere* (*Immatfer*) ja *Luicki* ning nimetatakse seda *Tuwengudt* GU I 302. Võiks arvata, et **Kubliste* on olnud Tuimõisa k. varasem nimetus. A. Westrén-Doll (SbGEG 22, lk. 72) on nime ühendanud apellatiiviga *kubl*, g. *kubli* 'Bläschen, Pustel'. Häälikuliselt ongi apellatiividest ainuke lähedane tüvi *kub|el, -la, -lu;* Wied. Wb. *kubl*, g. *kublu, kubli, kubla* 'Bläschen, Pustel (besonders ohne Wasser, von Nesseln, Insectenstichen), Beule (vom Fallen, Stossen); Plv 'mingi laiade lehtedega veetaim', Har linakupar', Lei 'kimalase kärjekann'; sm *kupla, kuula, -lo* 'vesirakko, rakkula, kalan ilmarakko; kuhmu', *kuplu* 'rakkula; lähteensilmä', *kuplus*

'hetteikkö, vedessä uiskenteleva mätäs' jne., krj *kubla-* 'kellua, pysyä veden päällä', *kubluš-šuo* 'liejusuo' jne. SKES II. Arvestades seda, et küla asus suure soo (Luusiku) veeres, ei tundu päris võimatuna nime **Kubliste* ja apellatiivi *kubl* ühendamine ka tähenduse poolest (vrd. eriti sm *kuplus*, krj *kubluš-šuo* 'õõtsuv raba, mudasoo'). Võimaliku lähtevormina saaksime sel juhul rekonstrueerida **kupl̮eisten* (**kupl̮einen*). *-tz* pro *-st* kohta vanemais kirjapanekuis vt. Johansen SUSA 56, 4, lk. 23.

Kubu t. Pal Aruküla 1782 *Kubbo Thomas* s.-ü. 56:2, l. 2; 1805 *Kubbo Thomas* s.-ü. 4d, l. 1; 1816 *Kubbo* s.-ü. 56:14, l. 14. *Kubu metsavaht* (~ am.n. *Metsavahi* t.) Pal Roosna 1782 *Der Buschwächter Kubbo Michel* s.-ü. 56:2, l. 6; 1811 *Buschwächter Kubbo Johann* s.-ü. 56:8, l. 9; 1816 *Kubbo* s.-ü. 56:14, l. 17. < *kubu* : *koo* ~ *kubu*.

Kudina k., m., as. MMg 1447 (*Hof zu Karistver ... das Df. zu*) *Kudinas* GU I 303; 1540 (*das Df. zu*) *Kuddines* GU II 529; 1582 *Kudzin* SbGEG 22, lk. 47; 1585 *Kudzin* ASK, l. 639; 1592 *Kudin* AZ, l. 51; 1601 *kudynn* s.-ü. 130, l. 67; 1601 (*Dorff*) *Kudenn* s.-ü. 130, l. 149; 1627 *Kudin* (*oder Karristfer sonsten Luggenhausen*) s.-ü. 132, l. 48; *Kudina Kubia Wesky* ibid., l. 49; *Kudin külla* ibid., l. 50; 1638 *Kudingk* s.-ü. 128, l. 226; 1686 *Kuddinghoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1702 *Kudding* ibid., s.-ü. 5; 1758 (*Guth*) *Kudding* s.-ü. 239, l. 232. L. Kettunen (EO 145) märgib, et saksapärane paralleelkuju *Kudding* eeldab nime võõrast päritolu, kuigi sufiks *-ng* esineb ka eesti keeles (*valang* jne.). Võrdluseks toob ta siiski verbi *kudistama*, mille kohta on aga märgitud, et sellega kõrvutamine põhjeneb ainult oletusel. Olemasolevatest andmetest saame välja lugeda vaid järgmist: 1) *-ng* tuleb esile hilisemais kirjapanekuis. Järelikult võib see olla nime kirjapanijate lisandus ega tarvitse tõestada nime võõrast päritolu; 2) *-in* on tüüpiline sufiks vene toponüümikas. Kui meil pole võimalik esitada usutavat lahendust eesti materjalist lähtudes, võiks hoopis see viidata nime võõrale päritolule (vrd. Se *Kudina-Gora*; Тупиков СДРИ 213 *Кудин*).

Kudruse *kudrusse omad* Trm Mustvee (pere Mustvees, pn. *Lubja*). Vrd. S, L, K *kudrus* ~ *kudruss* ~ *kudru*, g. *kudruse* ~ *kudrusse* ~ *kudrukse* 'väike klaaspärl, helmes; kaelakee'; *kudruskael* 'naisterahvas; kirju kaelaga kana'.

Kuga *kuga omad* Trm Kasepää (pere Kasepääl, pn. *Koppel*). < ? Vrd. vn *гугнавый* 'гнусавый' МСРСГ.

Kuhja t. Lai Endla 1758 *Kuchja Jago Mart* s.-ü. 238, l. 894; 1795 *Kuhja Jürry* s.-ü. 32:10, l. 18; 1816 *Kuhja* (*wüstes Gesinde*) s.-ü. 33:11, l. 8. < *kuhi* : *kuhja*; vrd. ka SJn *Kuhjavere* k.

Kuhjassaare hm. Lai Oonurme. < *kuhi* : *kuhja*.

Kuivassaar Lai Lõpe (kõrgem koht metsas), Ksi Tõrve (heinamaa soos). < *kuiv* : *kuiva*. Apellatiiv *kuiv* esineb üsna rohkesti kohanimedes, näit. Hlj *Kuivajõe* k., Juu *Kuimetsa* k. (< *Kuivmetsa*, vt. Johansen EL 560), Muh *Kuivastu* (vrd. Kettunen EO 225), Iis, Võn *Kuivassaar* (mets).

Kuivlood Trm Lohusuu (madalik Peipsis Rannapungerja kohal, varem olevat olnud saar, kus karjatatud lambaid, Trm Kasepää on koha nimena kirja pandud *Kuivlodu*).

***Kuivmurd** 1822—27 *Kuiv Murd* (Avinurme m. kaardil Ulvi lähedal) f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d.

Kuivorg Lai Mäeküla (kõrval asuvas Põdraorus on alati vett).

Kujumägi Trm Sirguvere (*rot'si aal pa'ndud kujud sinna ülesse*) 1866 *Kuiomägi* (*Götzenberg*) ATK. < *kuju*, g. *kuju*, võib-olla tähenduses 'linnutopis, millega kütid tetri meelitavad' (Hlj, Lüg, Vai, Iis, Trm, Lai), Lai *kujudel käima* '(tedretopisega) tedrejahil käima'.

Kuke t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel hiliste talude

am.n. resp. tuletatud omaniku perekonnanimest (näit. Trm Lilastvere, MMg Lilo jne.). Andmed revisjonidest: Lai Tuimõisa 1805 *Kucko Merdi Peter* s.-ü. 42a, l. 4; MMg Jõusa, vrd. MMg Igavere 1805 *Sussi Kukke Jacob* (üksiktalu) s.-ü. 23a, l. 6; 1811 *Kukke Jacob* s.-ü. 163:1, l. 7; 1834 *Kucke* (pn. *Kuck*) s.-ü. 164:1, l. 33; Äks Kaste 1811 *Dorfs Kubjas Kukke Ado* s.-ü. 163:9, l. 3; 1834 *Kukke* s.-ü. 165:1, l. 7. Vrd. Kod Uudeküla 1782 *Kucke Tonnis* s.-ü. 23:3, l. 8; 1811 *Kucke Tönnis* s.-ü. 23:16, l. 8; 1826 *Kukke* (pn. *Eddro*) s.-ü. 24:13, l. 18; 1834 *Kukke* (*jetzt Eddro genannt*) s.-ü. 26:1, l. 21; MMg Ruskavere 1744 *Auf Kucko Tönno land Lucka Marja Ado* s.-ü. 211, l. 155; 1758 *Auf Kucko Tönno Land Some Maddisse Tönno* s.-ü. 239, l. 201; MMg Alnavere 1638 *Kucke Handt* (*Ruße*) s.-ü. 128, l. 238; Kul, JJn *Kuke* k., Amb *Kukevere* k. 1564 *Kuckeuer* f. 1, n. 2, s.-ü. 933, l. 80. *Kuke hm.* Kod Raatvere, MMg Välgi (Kukemetsa ääres), Ksi Väänikvere. < *kukk* : *kuke*, esinenud ka lisanimena või isikunimena, vrd. Saareste EK 23, lk. 139 (Kullamaa vakuraamatus *Marty kucke*).

Kukekael (hm.) Lai Resti (*kõver kitsas eenama nagu kõverik*).

Kukelinna küngas Trm Maetsma (küngas Suursoos).

Kukemets MMg Välgi, Äks Vedu. *Kukemetsa* t. MMg Välgi (Kukemetsa veeres).

Kukemurru (mets) *kukemuru* Trm Piilsi. Vrd. SJn *Kukemurru mägi.*

Kukemäe hm. Trm Enniksaare, Lai Kõola. *Kukemägi* Kod Assikvere (vanasti olevat mäel olnud popsitalu, kus elas *Kuke Aabram*); MMg 1541 (Igavere, Toolamaa ja Vedu piiride määritlemisel) *Kuckimeggi* GU II 557. Vrd. Lüg *Kukemäe* karjamaa, Ote *Kukemäe järv*, Sim *Kukemägi.*

Kukeoja Trm Aosilla (suveti enamasti kuiv ojakene). *Kukeoja hm.* Trm Aosilla (hm. Kukeoja kallastel).

Kukesaar (hm.) Lai Tuimõisa (Kuke t. hm. Luusiku soos).

Kukesi t. MMg Vanassaare. < ?

Kukesita lepik Lai Rohe (lepikutükk põllu veeres).

Kukevälja aru (hm.) Lai Metsaküla (hm. Kuke t. põldude veeres).

Kukulinna k., m., as. Äks 1299 *Kuckelina* GU I 54; 1524 *Kockelyn* GU II 238; 1539 *Kuckkelyn* GU II 499; 1684 *Kukulyn* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1686 *Kukuiing* ibid., s.-ü. 3; 1702 *Kuckulin* ibid., s.-ü. 5; 1726; *Kukkolin* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 9; 1758 *Kuckulin* s.-ü. 239, l. 504; 1811 *Kuckulin* s.-ü. 163:3, l. 3; 1839 *Kuckulin* (m.) Rücker. L. Kettunen (EO 141) on nime võimaliku lähtekohana esitanud oletatava isikunime **Kukkoi* = *kukk* : *kuke*, sm *kukko* ja võrdluseks toonud veel apellatiivid *kukulind* 'kägu' ja sm *kukku-la* 'Hügel'. Nime esimese komponendi võimalikeks lähtekohtadeks on: 1) isikunimi **kukko* < **kukkoi* = *kukk*, vrd. sm *kukko* (vrd. aga siiski *Kukevere*, vt. Kuke), vrd. ka vdj kn. *kukkuzi* ~ *kukkozi*; 2) apellatiiv **kukku*, vrd. sm *kukku* 'keilamainen huippu; liika runsaus esim. viljamitan päällä'; *kukku-*, *kukko-pää*, *kukkura*, *kukkula* 'id.; (mäen, vuoren) huippu'; vdj *kukkula*, *kukkuŋ* 'päälaki', e *kukal* (g. *kukla*) SKES II. Küla asukohta arvestades sobib ka viimane võimalus: küla asub voorel, küla naabruses mägi, mida kohalikus rahvatraditsioonis peetakse muistseks maalinnaks (vt. Palalinn). Vrd. ka Vil, Ote *Kukumägi.*

Kuldallikas Lai Reastvere. Üsna suur ja sügav allikas Hiiealuse heinamaal Pedja jõe lähedal, heinamaal muidu roostene vesi. Paralleelselt kutsutakse ka *Kuldkirstu allikas.* Rahvapärimuse järgi olevat allikasse maetud Eesti kuningas kuldkirstus. Vrd. Jõh *Kuldallikas.*

Kuldasealune *kuldassealune* Kod Kose (hm. jõe käärus). Vrd. Trv, Pst, Hls, Krk *koldass* : *kol'ta* 'õõnsaks uhutud jõe kallas, koobas jõe kaldas; järsk kallas' (< *kolle*, vt. Saareste LV 11); vrd. ka Mar, Nis, JMd, Ann, Kad, R, Trm *kulbas* : *kul'pa* 'lagendik metsas, heinamaasopp metsas; hoone sisenurk; kinnikasvanud soolaugas; koobas jõe kaldas

(Jõe) või mäe küljes (Kad)'. Vaadeldava nime praegune kuju võiks olla tekkinud nende kahe sõna kontaminatsiooni teel.

Kuldiluht (hm.) Ksi Kirikuvalla (~ *Luisuluht*). < ? *kult* : *kuldi*.

Kuldkirstu allikas, vt. Kuldallikas.

Kuldkivi Trm Kasepää (suur kivi Peipsi rannas, vn *Золотой камень*). < *kuld* : *kulla*.

Kuliku loomus Trm Rajaküla (loomusekoht Kükita k. kohal, vn *Куликова тоня*). < vn pn.

Kulimuru hm. Trm Mõisaküla. Vrd. Pal, MMg *kuli* 'väike viljakuhilas, väike ajutine heinasaad', vrd. Khk *kuli* 'heinasületäis', Krj 'suurem kokkupressitud punt (humalaid jm.)'; *kuli* 'vene kaaluühik umbes 10 puuda; roguskist kott' < vn куль, vt. Must VES I; *-muru* < ? *-murru*.

Kuliniidi hm. Trm Lohusuu. Vt. Kulimuru.

Kulku t. Kod Nautrasi (~ am.n. *Kase*). < ? hüüdnimi, vrd. Kod, Pil *kul'ku* 'väike pudel viina'; Kod *kul'ka* 'puust tähis tindivõrgu küljes'; vn *кулик* 'пьяница, пропойный человек' Даль TC.

***Kulla** Trm Kõnnu 1758 *Kulla Maddi Land* (*wüste*) s.-ü. 238, l. 1019; MMg Ruskavere 1805 *Kulla Maddis Jürry* s.-ü. 79d, l. 2. < *kuld* : *kulla*, esinenud võib-olla ka isikunimena, vrd. Roos KK 61, lk. 347. Vt. ka Kullavere.

Kullamaa t. Trm Rehessaare, Äks Kukulinna. Vrd. Äks Valma 1811 *Kullama Jahn* ja *Kullama Märt* s.-ü. 163:8, l. 9; 1834 *Kullama Ado* (pn. *Kullam*) ja *Kullama Jurri* s.-ü. 164:7, l. 12; 1805 (Rääbise m. hm.) *Kullama Soo* s.-ü. 50a, l. 24. Vt. Kulla, vrd. ka Kullamäe.

Kullamäe t. Trm Lilastvere, Kod Assikvere, Pal Ehavere, Äks Sootaga (hilised talud). Vrd. Äks Saadjärve m. 1751 *Kullamä Jaan* f. 1266, n. 2, s.-ü. 2, l. 28; 1758 *Kullamæ Jurri* ja *Kullamæ Jaack* s.-ü. 239, l. 518 (vrd. Kullamaa); *Kullamaa* khk. < *kullamäe*, vt. Saareste EK 23, lk. 14; Sim, VJg, Lüg, Jõh, Iis, Plt jne. *Kullamäe* t. Kullamäe Trm Kilbavere (hm. Oti oja veeres) 1834 (L.-Tähkvere m. kaart) *Kulla Mää allused Heinama* ja *Kulla Mää Jöggi* (= *Otti Oya*) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. *Kullamäe küngas* Lai Erastvere. *Kullamäe raba* Lai Vaimastvere. Kullamägi Trm Iravere, Lai Kõola, Kod Raatvere, Pal Järvepera, Äks Visusi (tavaliselt väike mäeke, enamasti liivane). Vrd. Kad, SJn, TMr, Rõn, Ote jne. *Kullamägi*; vdj *kultamäči*.

Kullavere k. MMg 1408 *Cullavere* GU I 191 (*Cullavere* on ekslikult märgitud Äksi kihelkonda kuuluvaks, vrd. Westrén-Doll SbGEG 22, lk. 67); 1599 *Kulawer* P 133; 1624 (veski) *Kullafer* s.-ü. 131, l. 418; 1638 (veski) *Kullafer* s.-ü. 128, l. 422. Kullavere t. MMg Ruskavere (üksik talu Kullavere jõe veeres). Vrd. MMg Toljasi 1805 *Kullafer Maddis* s.-ü. 79d, l. 2; 1816 *Kullafer* s.-ü. 41:13, l. 38; 1826 *Kullafer oder Weskimets* ja *Kullafer* s.-ü. 42:4, l. 40, 43. *Kullavere hm.* Trm Tarakvere (hm. Kullavere jõe veeres). *Kullavere jõgi* Trm Veia (Kääpa lisajõgi). **Kullavere mets* (= Põrvetu mets) 1826 (Kasepää k. kaardil) *Kullawerre Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42t. < *kuld* : *kulla*, esinenud võib-olla ka isikunimena, vrd. Roos KK 61, lk. 347; Forsman PN 157.

Kullesmäe kink Pal Toovere (kõrgem koht Papirabas, paralleelselt kutsutakse ka *Kullesmähik*). Vrd. SJn *Kullesmaa lohk*, Ote *Kullesmägi*. Vrd. l. S, Hlj *kulles*, *-e* 'konnapoeg, väike konn'; 2) Tor, Kod, M, T, V *Kulles* '(punase, kirju ja kolmapäeval sündinud) lehma nimi'.

Kulli t. Trm Lullikatku (end. popsikoht); Rääbise 1758 *Auf Sarwe Johanns Land Kulli Metza Jaan* s.-ü. 238, l. 1034; 1805 *Kulli Rein* s.-ü. 50d, l. 1; 1826 *Kulli* s.-ü. 128:2, l. 9; Trm Ulvi; Kod Lahe < pn., Punga, Torila < pn.; Pal Maardla < pn., *Väljaotsa*; MMg Nigula, Ksi Laeva. Vrd. Kod Alasoo 1782 *Kulli Jaak* s.-ü. 23:1, l. 16; Äks Kärevere 1687 *Kulle Ado* f. 1, n. 2, s.-ü. C IV 147; Khk, Var, Jür *Kulli* k.; Kär, Ran *Kulli* as., Vän *Kullimaa* k. < *kull* : *kulli*, esinenud ka

isikunimena, vt. Roos KK 61, lk. 347; Stoebke OP 41 *Kulli* (e) *Hans Kulli*, 1536; *Cullie* (e), 15. saj. Olgu märgitud, et apellatiiv *kull* esineb väga ohtrasti meie toponüümikas looduslike väikevormide nimedes, näit. Kad *Kullikõrve* hm.; Kad, Rak *Kullimägi*; SJn *Kullikäära* hm.; Sim, VNg, Plt *Kullisoo* jne.

Kullimetsa t. Lai Sadala. Vrd. 1775 (Torma meetrikaraamatus) *Kullimetsa Jürri* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 54; Trm Rääbise 1758 *Kulli Metza Jaan* s.-ü. 238, l. 1034 (hiljem külas Kulli t.). K u l l i m e t s Lai Teilma. Vt. Kulli.

Kullipesa kink MMg Tootsi. Vt. Kulli.

Kullisoo Kod Peatskivi. Vt. Kulli.

Kullissaare k. Trm 1839 *Kallisaar* (t.) Rücker; 1866 *Kullisaar* (t.) ATK. *Kullissaare* Lai Mõisamaa (hm. Kantküla lähedal metsas), Lai Tuimõisa (hm. Tuimõisa k. lähedal) 1858 *Kulli Saare Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; (mets Kullissaare k. lähedal) 1858 *Kulli Saare Mets* ibid.; MMg Särje (hm. ja mets ~ *Kullissaar*). *Kullissaare mägi* (~ *kink*) MMg Särje (küngas Kullissaare heinamaal). Vrd. Sim *Kullissaare* k. Vt. Kulli.

Kulmuvere k. MMg 1443 (*dorf to*) *Kůlmever* GU I 290; 1514 (*Gesinde zu*) *Kulmefer* (*mit 4 Hak. Ld.*) GU II 107; 1540 (*das wüste Ld.*) *Kulmefer* (*mit 4 Hak. Ld.*) GU II 530; 1638 (*Hoflage*) *Kurmofer* s.-ü. 128, l. 228; 1695 *Kullmosera kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 41; 1758 *Kulmofer* s.-ü. 239, l. 262; 1811 *Kulmofer* s.-ü. 41:4, l. 9. Vrd. Kod Tedre 1758 *Auf Kulma Enno und Tonno Land Polake Jaans Wittwe* s.-ü. 238, l. 1156. L. Kettunen (EO 300—301) on nime käsitlemisel võrdluseks esitanud apellatiivid *kulm*, *-u* ja sm *kulma* 'Winkel, Ecke'.
Märkigem kõigepealt, et teisi selletüvelisi nimesid eesti kohanimede hulgast ei õnnestunud leida. Apellatiivide seast saab häälikulise sarnasuse alusel võrdluseks tuua ainult *kulm*, *-u*, millel peale põhitähenduse ('silmakulm') on veel järgmised tähendused: a) 'heinakoorma nurk' (S, Mar, Tõs, Tor, Ris, Juu); b) 'koorma tipp' (VJg, Jõe); c) 'leivanuki ots' (Vig, VJg); d) 'jõekään, kään järve rannajoones' (Kod, Ksi); e) 'jõe kaldasse uhutud õõs' (Har). Kui nime selgitamisel lähtuda mainitud apellatiivist, tuleks oletada näiteks, et võrdluse alusel on ka mäe tippu kutsutud kulmuks. Sellisel juhul *Kulmuvere* oleks päris arusaadav nimi vooremaastiku külale. Vrd. ka sm *kulma* tähendusi: Lönnrot SRS *kulma* '2) namn på hemman'; *kulmakunta* 'en afskild trakt, en hel trakt'; *kulmala* 'i hörnet belägen gård; allmänt namn på hemman o. torp'.

Kulu k. Äks Õvi (osa Õvi külast, kus on 2 Kulu t.). K u l u t. Äks Õvi 1758 *Auf Medepæh Adam Land Kullo Jaan* s.-ü. 239, l. 350; 1811 *Kullo Jacob* ja *Kullo Thomas* s.-ü. 163:5, l. 7; 1834 *Kullo* (2) s.-ü. 164:5, l. 16—17; 1839 *Kulla* (t.) Rücker. Vrd. Plt, Puh *Kulu* t., Mar *Kuluse* k. < ? In., vrd. 1582 *Andreas Kullo* TT 276; *kulu* 'mullune hein; vanainimene', *kulupää*. Vrd. ka sm *Kulamaa* k., *Kulojärvi* < **kuloi-* Meri VK I 85—86.

Kulumäe (põld) Ksi Soo (Rehesaare t. põld). < *kulu* 'mullune hein'.

Kumaku (t.) Lai Raaduvere (end. popsikoht). Vrd. V *kuma|k*, *-ku*, *-gu* 'punane puuvillane lõng, kasutati rahvariiete kaunistamiseks; punane märkniit; punane puuvillane riie' < vn. *кумак* Must VES I.

Kuminamägi Trm Muta (mägi Vaiatu metsas: *kui pial kõn'nid*, *siis kõmiseb*). < ? *kumin*, *-a*.

Kummi hm. (iness. *-n*) Kod Kodavere. Vrd. Sim *Kummi* hm., SJn *Kummiaru* (mets), VJg *Kummimägi*. Häälikulise sarnasuse alusel võiks vastena apellatiivide hulgast kõne alla tulla *kumm*, *-i* (murdeti ka *kumm*, *-u*; *komm*, *-u*; *komm*, *-i*) Wied. Wb. 'Gewölbe, Wölbung (gewölbtes Verdeck, Schwibbogen, gewölbte Halle)', Jäm *komm*, *-u* 'kõrgem koht' (*ko'mmus koht*; *kõ'rge kommu pεεl*); vrd. ka *kummis*. *u*-tüvelise

variandi puhul (*kummussaare*, vt. *Kummissaare*) tuleks vastena arvesse ka sm *kumpu* : *kummun* 'korkopaikka suolla' (mille vastena SKES II on toonud eL *komp*, g. *komba* 'pieni kohouma, mätäs'; kartoteegis Ote *mäe kom|p, -bu*; *kombas*, g. *kom`pa* 'mätas'). Viimasena esitatud apellatiiv sobiks just tähenduse poolest kokku selliste nimedega, nagu *Kummissoo*, *Kummissaar*, *Kummimägi* jne.

Kummilaan Äks Laastiku (hm. metsas). Vt. Kummi.

Kummissaare t. *kummissaare* (~*kummussaare*) Ksi Altnurga. Vt. Kummi.

Kummissoo Trm Tõnisma 1852 *Kummi Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a. *Kummisoo* hm. Lai Rohe. Vt. Kummi.

Kunda t. *ku'nda* Lai Päde 1758 (Vaimastvere m.) *Kunda Jurri* s.-ü. 238, l. 901; 1795 *Kunda Ado* s.-ü. 32:10, l. 71; 1816 *Kunda* s.-ü. 33:11, l. 15. Vrd. Lai Villakvere 1805 *Kunda Pertell* s.-ü. 53c, l. 4; 1826 *Kunda* s.-ü. 34:6, l. 27; VNg *Kunda* k. LCD *Gundas*, 1287 *Cundis*, 1325 *Kundes*, 1494 *Kondes*, 1557 *Kuns*, 1637 *Kunde* Johansen EL 340—341. L. Kettuneni (EO 23) arvates on põhjarannikul esinev *Kunda* tähistanud algselt teatud piirkonda ja on ühendatav sõnaga *kond* : *konna* (*kihelkond* jne.), sm *kunta* : *kunnan*. Talude nimedena märkivat *Kunda* kunagise omaniku päritolu Kundast.

Kundi t. Kod Kodavere. Vrd. Kod Savastvere 1805 *Kundi Maddis* s.-ü. 38d, l. 3. Vrd. in. *Kun|t, -di* (= Knut ?; murd. *kunt* = *kult*!) Mägiste EI; *kun't* : *kundi*, *kun'di* (= kult) Kod, KJn, M, T.

Kundinukk Kod Ranna (väike poolsaar Peipsis). Vt. Kundi.

***Kunge** 1443 *Kunge* GU I 262 (Valkana klooster vahetab orduga maid ja annab ära seejuures: *des hoves to deme Talkhove dat ingesinde to Caukes myt einem haken landes unde enen haken landes to der Kunge, darsulves belegen, abgetreten hat*). < ?

Kungla t. Trm, Lai, Pal, Ksi (hiliste asundustalude am.n.).

Kunila k. Ksi (3 talust koosnev väikeküla) Talkhof, *Streugesinde* 1744 *Auf Otto Berends land Kangro Jürri* und *Maddis mit Kunnita Ado* s.-ü. 211, l. 456; 1758 *Kunnita Ado Land* s.-ü. 239, l. 564 (tõenäoliselt lugeda *Kunila*, vrd.) 1772 (meetrika) *Kunnila Ado* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 101; 1811 *Kunila* (*Streu Gesinder*: *Kunnila Ado* ja *Kunnila Jaan*) s.-ü. 29:4, l. 23; 1816 *Kunnila* (*Streu Gesinder*: *Kunnila* [2], *Kagro*, *Mugra*, *Mölder*, *Seppa*) s.-ü. 29:9, l. 32; 1834 (*Dorf*) *Kunnila* s.-ü. 30:4, l. 64. Vrd. Ksi Pikknurme 1585 *Pawel Kunilo* ASK, l. 651; Lih *Kunila* as., k. Vaevalt on vaadeldaval nimetüvel midagi ühist tänapäeval eksisteerivate häälikuliselt sarnaste apellatiividega, nagu Hel, Kan *kuni* 'käbi' (*kunn* Krk, San, Har); M, T 'vurrkann'; Kod 'väike ajutine heina- või viljahunnik' (Hls *kun'n*) jne. Wieselgren (OB 60) on Naissaarel asuva *Kunila mäe* tuletanud eesti nimest **Kuningala* (*kuninga* + *-la*), mis olevat mäele võinud jääda keskaegsest (taaniaegsest) asulast. Samasugust arengut (*kuninga-* > *kuni-*) võiks oletada ka Jür *Kunimaa* t. (? 1462 *Kuninganwomes*, vt. Kettunen EO 154). P. Wieselgreni oletus võib olla õige Naissaare *Kunila* kohta. Samasuguse arengu oletamise antud juhul teeb küsitavaks 1585. a. esinev (Ksi Pikknurme) *Pawel Kunilo*. Vaadeldavale nimele võiksime võrdluseks tuua soome *Kunnila* k., mis on ühendatud (Lopmeri VK II 78) muinasrootsi mehenimega *Gunni*, *Gunne* (naisenimi *Gunnil*).

***Kuningaleib** 1758 (Kaiavere m. *Hoflagen Kondo oder*) *Kunningaleib* s.-ü. 239, l. 283, vrd. 1601 *Kuneleib* s.-ü. 130. l. 150. < ? Vrd. Kuningvere. Vrd. ka sks in. *Gundleib*, *Cundleiph* Förstemann AN 566.

Kuningaorg Lai Tuimõisa (väike piklik org põllus: *siin o`lla lahingud old ja kuningas o`lla su`rma saand*). < *kunin|gas, -ga*. Vrd. VJg *Kuninganiit* (hm.), SJn *Kuningamägi*, Vil *Kuningsaare* hm., Nõo *Kuningsaar* (mets), TMr *Kuningamets*.

Kuningvere k. *kuningvere* ~ *kunikvere* Kod 1592 *Kunigastwer* AZ, l. 60; 1601 *kunigasfer* s.-ü. 130, l. 61; 1601 *Konnigsfer* ibid., l. 79; 1627

Kunnigaswehre s.-ü. 132, l. 89; 1684 *Kunnifer* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1733 *Kunningastwerrest* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 80; 1758 *Kunnistfer* s.-ü. 238, l. 1148; 1805 *Kuningsfer* s.-ü. 38d, l. 3; 1839 *Kunnigfer* Rücker. *Kuningvere järv* Kod Kuningvere (*kuningasvere* Kod Haapsipea) 1627 *Kunnigaswehre Jerwe* s.-ü. 132, l. 88; 1758 (*Seen*) *Kunigasfer* (vrd. küla nimena *Kunnistfer*) s.-ü. 238, l. 1138. Vrd. PJg, Iis *Kuningaküla*, Plt *Kuningamäe* as. Kettunen (EO 302—303) *Kuningvere* < *Kuningas* + *-vere*, kus *Kuningas* olevat tõenäoliselt esinenud isikunime funktsioonides. *Kuninga maa*, *kuninga küla* olevat tähendanud ka 'rikkale kuuluv maa, küla'. Sellistest kohta määritlevatest sõnaühenditest olevat *Kuningas* kujunenud ka isikunimeks (vrd. Johansen SA 6).

***Kunis-** Lai 1599 *Kunisza pustowszczyzna*; (*nad Pedaiegi rzeką, mil 1½ od zamku, ma mozycę*) *Kunissa* (.. *hakow 3*) P 133, 135; 1600 (*bona*) *Moysa Kunisza* (*et villa parva Woikwer dicta*) LM, s.-ü. 87, l. 82; 1607 *Moyzas Kunizna* (*et villam parvam Weykner dictam*) LM, s.-ü. s.-ü. 90, l. 117; ? 1601 *Kumissar* (*Hak.* 2) s.-ü. 130, l. 220; ? 1605 (*Veikwer*) *Kumsta* (*et Hendlia*) LM, s.-ü. 80, l. 704—705. < ?

Kupatsimägi MMg Toolamaa (mõisa ajal olevat mäel olnud *kupats* 'kupits').

Kuradikink Äks Õvi (kivine küngas karjamaal). Vrd. Vai, SJn *Kuradimägi*, Kad *Kuradisaar* (poolsaar); Kad, Rõn *Kuradikivi* (suur kivi).

Kure t. Trm Võtikvere, Kod Assikvere, Äks Kaste 1811 *Kurre Jürry* s.-ü. 163:9, l. 3; 1834 *Kurre* s.-ü. 165:1, l. 8; Äks Laastiku. Vrd. Kod Assikvere 1627 *Kurre Andres* s.-ü. 132, l. 64; Kod Nina 1722 *Kurra Jahn* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 55; 1782 *Kurre Jürri Jaan* s.-ü. 23 : 1, l. 19; 1811 *Kurre Jürri Jahn* s.-ü. 23:11, l. 14; Pal Süvalepa 1758 *Auf Kurge Jürgens Land Kurre Mardi Michel* s.-ü. 239, l. 260; Khk, Jür, VNg, Hel, Kan, Vas, Räp *Kure* k.; Khk, Mär, Kse *Kurevere* k.; Rak *Kurgvere* k. < *kurg* : *kure*, esinenud ka isikunimena, vt. Roos KK 61, lk. 351.

Kureküla Kod Sääritsa (küla põhjapoolse osa nimi, lõunapoolset osa kutsutakse *Haneküla* ~ *Hanelinn*).

Kurelomp Lai Mäeküla (lomp põllus). < *kurg* : *kure*, *kurg* esineb ka naaberaladel väga sageli looduslike vormide nimedes, näit. Puh *Kurejõgi*, Rõn *Kurejärv*; Rak, Sim, Hlj, Lüg, SJn, Puh *Kuremägi*, Kad *Kureniit*, Lüg *Kureoja hm.*; Sim, VJg, VNg, Rõu, Ote *Kuresoo*, Kam *Kurgsoo*; Sim, TMr *Kuressaare* hm.; Kam, Ote *Kuressaare* (mets).

Kuremaa k., m., as., v. *kurema* Pal 1582 *Korymek* (k.) SbGEG 22, lk. 46; 1585 *Kuromegi* ASK, l. 690; 1588 *Curomega* LM, s.-ü. 75, l. 25—26; *Curro Moizam* (*alias Jenzel*) LM, s.-ü. 80, l. 352; 1606 (*bona immob.*) *Kuro Moysa* LM, s.-ü. 80, l. 732; 1627 *Curro Moisa* (*oder Jensel*), *Kurromeggi* (k.) s.-ü. 132, l. 55—56; 1638 *Kuramecki* s.-ü. 128, l. 236. Mõisa saksakeelne paralleelnimi *Jensel*: 1627 *Jensel* s.-ü. 132, l. 56; 1684 *Jenselshoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1758 *Jensell* s.-ü. 238, l. 94; 1839 *Jensel* Rücker. Kuremaa t. Pal Änkküla 1744 *Auf Kurrema Reins land Kurrema Tönno* s.-ü. 211, l. 79; 1782 *Currema Rein* s.-ü. 56:4, l. 5; 1805 *Kurrema Jaan* s.-ü. 1a, l. 5; 1816 *Kurrema* s.-ü. 56:16, l. 10. *Kuremaa järv* 1627 *Curre Jerwe* s.-ü. 132, l. 55; 1684 *Jensels Sio* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1839 *Jensel See* Rücker. *Kuremaa mägi* Pal Kuremaa (mägi, kus asuvad end. mõisa hooned). < *kurg* : *kure* (mis esines ka isikunimena, vt. Roos KK 61, lk. 351) + *mägi* : *mäe* (*mäe* > *maa* kohta kohanimedes vrd. *Kullamaa* < *Kullamäe* jne., vt. Johansen SUSA 56, 4, lk. 6; Johansen DOE 15—18; Saareste EK 23, lk. 141). 17. saj. kirjapanekud osutavad, et eksisteerisid paralleelselt nimed **Kure mõis*, **Kure järv* ja **Kuremägi* (k.). Selline paralleelsus võiks viidata sellele, et nime esimeseks komponendiks oli algselt isikunimi. Küla nime (**Kuremäe* > *Kuremaa*) järgi hakati hiljem kutsuma ka mõisa, selle lähedal asuvat järve (*Kuremaa järv*) ja

lõpuks ka mäge, kus küla asus (*Kuremaa mägi*). Pal Änkküla *Kuremaa* t. on tekkinud lisanimest, mis tõenäoliselt märkis päritolu naabruses asuvalt Kuremaalt.

Kuremarjasoo MMg Taga-Kaasiku.

Kuremägi Kod Viljuse (põld väiksel seljandikul). Vrd. Kurelomp.

Kureniit (hm.) Kod Kokora. Vrd. Kurelomp.

Kureoja Äks Kõnnu (voolab läbi Kure t. maa). *Kureoja mägi.* Ksi Härjanurme (mäeküngas Härjanurme ja Pakaste vahel). Vrd. Kurelomp.

Kuresoo Trm Sirguvere, Lai Vilina (soostunud lomp põllus). *Kuresoo* (hm.) Lai Metsaküla 1854 *Kurre Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vrd. Kurelomp.

Kuressaar Ksi Puurmani (saareke Kaave jõe suudmes). Vrd. Kurelomp.

Kurge t. *ku'rge* Lai Painküla 1758 *Kurge Tönno Wittwe* s.-ü. 238, l. 789; 1795 *Kurge Tönnis* s.-ü. 32:1, l. 15; 1816 *Kurge* s.-ü. 33:1, l. 13; Lai Võduvere (~ rk. *Vanatoa*). Vrd. MMg Alnavere 1638 *Kurke Hannus (Ruße)* s.-ü. 128, l. 238; Lai Jõgeva 1758 *Kurge Jaan* s.-ü. 238, l. 770; Lai Kõssima 1795 *Kurge Jani Toenn* s.-ü. 32:1, l. 38; 1816 *Kurge* s.-ü. 33:1, l. 24. Vrd. Amb *Kurge* as. 1826 *Kurge* Bienenstamm GA 87. < *kurg* : *kure* (*e*-mitmuse g.). Vrd. Kure.

Kurgessoo hm. *ku'rgesuu* MMg Välgi. < *kurg* : *kure* (*e*-mitmuse g.). Vrd. Kurelomp.

Kurgoja Lai Jõgeva. Vrd. Kurelomp.

Kurgsoo hm. Trm Iravere. Vrd. Kurelomp.

Kurgu hm. *kurgu eenam* ~ *kurk* (: *kurgus*) Trm Raadna. Vrd. Ote *metsa kurk* 'pikk lagendik'.

Kurika t. Trm Kõveriku, Raja. *Kurika aed* Kod Sassukvere (põld). Vrd. Kod Sassukvere 1758 *Auf Kurricko Hans Land Möller Johann* s.-ü. 238, l. 1170; Pal Kassinurme 1744 *Auf Kurrick Jürgens land Rieska Jaak* s.-ü. 211, l. 120. Vrd. *kurik(as)*, *-a*, *-u*; in., Mägiste EI *Kurik*, *-u*; Stoebke OP 41 *Kurike(n)* (e) *(Mattis Kurike(n)βon*, 1518—44).

Kurikamägi Trm Härjaoja; *kurike mägi* Kod Assikvere (küngas põllul). < *kurikas*, *-a*, Kod *kurik*, g. *kurika* ~ *kurike*.

Kurista as., m. Lai 1424 *(Hof) Coristal* GU I 229—230; 1611 *Moyza Princa cum vncis 3 Kurisza et Simuz alias derewnia dictis* LM, s.ü. 90, l. 98—99; 1695 *Kurrista hoff*, *Kurrista Krogh* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 25; 1741 *Kurristo Krügers Rhein* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 21; 1826 *Kurrista* (m.) Bienenstamm GA 300. L. Kettunen (EO 210, 231) peab võimalikuks *Kurista* tuletamist tegijanimest (*kuristaja*). 1424. a. esinev *Coristal* on ilmselt seotud mõisa omaniku (*Tileke Coristel*) perekonnanimega. Kui *Coristal* on märkinud sama kohta, mida tänapäeval tähistab *Kurista*, siis on võimalik, et a) 1424. a. kirjapanekus *Kurista* muudeti omaniku perekonnanimele vastavaks; b) *Kurista* lähtekohaks ongi mainitud perekonnanimi.

***Kuro-** MMg 1592 *Kurosor* AZ, l. 48a (tühi küla, 1/4 adramaad, revisjonis toodud Pataste järel). < ? *-saar.*

***Kursa** *Kursa Kingo Allune Möts* (Avinurme m. kaart 1852) f. 2072, n. 3, s.ü. 36a.? Vrd. sm *kurso* 'vesiperäinen pensaikkoa kasvava paikka, vesakko' (võib-olla lapi laen) SKES II.

Kursi *kursi* khk., v. (khk. varasemad nimetused: *Lemstevere*, *Talkhof*, *Puurmani*) 1702 (kaardil) *Kurtz K* (kirik) f. 308. n. 2, s.-ü. 5; 1798 *Kursi Kirrik* Mellin. A. Hupel (TN III 247) märgib, et eestikeelne kihelkonna nimi *Kursi* on pärit mehe nimest (*Kurs*), kelle maale kirik ehitati.

*K u r s i k. Äks 1592 (*ad Villam*) *Kurs* LM, s.-ü. 80, l. 222; 1627 *Kurβ* s.-ü. 132, l. 72; 1758 (Elistvere m. veski) *Kursi* s.-ü. 239, l. 435; vrd. 1727 (Elistvere m., meetrikas) *Kursi Karl* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1798 *Kursi* (veski) Mellin. 1638 (Kudina m.) *kurriβkuβ kylle* s.-ü. 128, l. 227. Vrd. Kos **Kursi* k. 1469 *Kursenkare*, 1524 *Kursy*, 1586 *Kursz*, 1726, 1858 *Kursi* (t.) Johansen EL 570; JJn *Kursi* as. 1688 (godtz)

Kurs f. 1, n. 2, s.-ü. 942, l. 308. Kursi t. Kod Assikvere (rk. ka *Siku*, vrd. 1627 *Kurse Jann* s.-ü. 132, l. 64; hilisemates revisjonides *Kursi* puudub); Kod Kiisli 1805 (Halliku m. järgi) *Kursi Jacob* s.-ü. 36a, l. 3; 1826 *Kursi* (pn. *Kurs*) s.-ü. 24:9, l. 14; Kod Väljaotsa, MMg Lilo < pn., Äks Koogi < pn. Vrd. Kod Lümati 1795 *Kursi Peter* s.-ü. 23:10, l. 34; Kod Sääritsa 1782 *Kurssi Töns* s.-ü. 23:4, l. 14; 1816 *Kursi* s.-ü. 24:7, l. 20; 1826 *Kursy* s.-ü. 24:14, l. 18; Äks Õvanurme 1744 *Auf Kurse Michels land Kurse Jaani Ado* s.-ü. 211, l. 363; 1811 *Kursi Pedo* s.-ü. 163:1, l. 9; Äks Raigastvere 1744 *Kurse Jaack* s.-ü. 211, l. 362; Ksi Kaave 1601 *Kurβ Hannus* s.-ü. 130, l. 159; vrd. ka Ksi Laeva 1585 *Marth Kurys*, Ksi Saduküla 1585 *Tein Kurys* ASK, l. 652, 654. *Kursi oja* Kod Halliku (suubub Kiisli jõkke). *Kursi väli* Kod Lea (end. Halliku m. põld). L. Kettunen (EO 201) on *Kursi* võimaliku lähtevormina rekonstrueerinud **Kurise-* ?, mida on võrrelnud apellatiividega *kuris*, -e = *kuristik*, *kurist*, *kuristus*, *kurismus* (< **kurjistikko* ?, sm *kurimus* < **kurjimus* ?). Nime võivat võrrelda ka soome perekonnanimega *Kuro(i)nen*. Võimalik olevat ka, et *Kursi* on lihtsalt vana isikunimi. J. Mägiste (Kettunen EO 337) on tähelepanu juhtinud vadja sõnale *kursi* 'eine Art Brot' (sm *kyrsä*, vps *kürz*). Tüvi *kursi* esineb ka soome toponüümikas: *Kursila* k. (1540 *Kursila*, 1555 *Kursilaby*, 1693 *Cursilax* jne.). A. Meri (VK I 88) toob viimase käsitlemisel võrdluseks ka eesti *Kursi*. Apellatiividest esitab ta 1) sm *kursikko*, *kurso* 'vesine põõsastik, rägastik'; *kurso* 'peidupaik'; 2) vdj *kursi* 'drei brötchen auf einander'. A. Meri peab võimalikuks, et sm *Kursila* on algselt olnud *Kursilaksi* (nagu teda kirjutati XVII sajandil) ja liitunud analoogia teel *la*-lõpuliste nimedega. Ta lisab, et sel juhul peab eesti *Kursi* olema teist algupära. A. Meri peab siiski ka võimalikuks, et mõlemad (sm *Kursila*, e *Kursi*) on tuletatavad samast apellatiivist, mis on nii soome kui ka eesti keelest hävinud. Raun ja Saareste (Introduction 54) toovad *Kursi* võõrast päritolu nimede hulgas: *Kursi* < *Kursell*. Nagu eespool toodud materjalist selgub, on *Kursi* vaadeldaval alal esinenud lisanimena üsna varakult ja küllalt rohkearvuliselt. Vaevalt saame neid lisanimesid kõiki tuletada käsiteldava ala kohanimedest. Jääb üle võimalus, et kohanimi ja lisanimi *Kursi* on lähtunud apellatiivist, mis on juba üsna varakult kadunud (usutavad vasted puuduvad sugulaskeeliski), või isikunimest, millele tänapäeval eksisteerivate apellatiivide hulgast pole võimalik leida sobivat vastet. Tõenäoliselt ei pea paika *Kursi* < *Kursell*. Aadliperekonna nimena tuleb *Kursell* esmakordselt esile a. 1442 Kuramaal (GH, E I 115). Lätimaal (Krimuldas) esines aga juba 1248 *Cursicule* (vt. GU I 23), 1463 *Kurselscher wech* (GU I 37), mida on kahtlemisi peetud mainitud perekonnanime lähtekohaks (GH, E I 116).

Kursissaare t. *kursissaare* Äks Visusi 1805 *Kursisare Jüry* s.-ü. 31d, l. 1. Vt. Kursi.

Kuru: *Kuru järv* MMg Kaiavere, Äks Raigastvere (= Elistvere järv). *Kuru mägi* Äks Elistvere (mägi Kuru järve lõunapoolses otsas). *Kuru kuusik* (*~mets*) Äks Elistvere (kuusik Kuru mäel). *Kuru* t. MMg Juula (asundustalu Kuru mäe lähedal). Vrd. Amb, Iis *Kuru* k; vdj *kurumeccä*. < *kuru* 'varjualune räästa all, rehetoa ahju ja seina vaheline ruum, nurk, kitsas käik; tänav jne.', Ote 'kõrvaline koht metsas; maa sisse ulatuv järvesopp'; *mäe kuru* 'madalam koht kahe mäe vahel'; sm *kuru* 'pitkä, kaita syvänne, lahdeke t. notko, jyrkkä rotko t. uoma jne.' SKES II.

Kurukase k. *kurukse* Ksi 1582 *Kurukos* SbGEG 22, lk. 49; 1601 *kurokose* s.-ü. 130, l. 66; 1601 *Kurakos* ibid., l. 160; 1627 *Kurrock* s.-ü. 132, l. 38; 1753 *Kurruksest* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 23; 1754 *Kurrukessest* ibid., lk. 29; 1756 *Kurrukselt* ibid., lk. 194; 1758 *Kurkus* s.-ü. 239, l. 565; 1798 *Kurruksuld* Mellin; 1816 *Kurrokes* s.-ü. 29:6, l. 25; 1826 *Kurro-*

kes s.-ü. 29:11, l. 34. *Kurukse jõgi* Ksi Kaatvere (= Kaave jõgi). 16. ja 17. saj. kirjapanekute alusel võiks nime lähtevormiks lugeda **Kurukose* (> *kurukse*) < *kuru* + *kosk* : *kose* (vrd. *Kuruveski). Tänapäeva ametlikku nime *Kurukase* tuleks sel juhul ilmselt pidada mingi «etümologiseeriva» katse tulemuseks.

***Kuruveski** Ksi 1582 *Kuroweski* SbGEG 22, lk. 49; 1585 *Kuroweski* ASK, l. 653; 1592 *Kurowieski* AZ, l. 46; 1601 *kurowesky* ~ *kurawesky* s.-ü. 130, l. 65—66; 1627 *Kurra wesky* s.-ü. 132, l. 34. Westrén-Dolli arvates on tegemist Kurukase k. juures asunud veskiga (SbGEG 22, lk. 49). < *kuru* + *veski*, vt. Kuru.

***Kurviku** Trm Jaama 1758 *Auf Kurwick Jaani Hints Land Kurbicko Jaan* s.-ü. 238, l. 1044; 1795 *Kurwika Jahn* s.-ü. 127:7, l. 18; 1834 *Kurwiko* s.-ü. 128:10, l. 19; Kod Lümati 1826 *Kurwik* s.-ü. 24:14, l. 28; Kod Sassukvere 1805 *Kurwiko Jürry* s.-ü. 41b, l. 3. Vrd. Lai Kõssima 1599 *Pip Kurwik*, *Rein Kurwik* P 130; Pal Rahivere 1638 *Kurwiak Jurgen* s.-ü. 128, l. 227; Äks Valma 1725 *Kurwicko Mick* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 6. < ? Vrd. sm *kurppa*, *kurvi*, *kurvilo*, *kurvitsa* 'kahlaajalintuja: kuovi ym.', e *kurbiits*, *kurvits* jne. SKES II.

Kuslapuu t. Kod Metsanuka < pn.; MMg Igavere 1834 *Kuslapuh* s.-ü. 164:1, l. 8 (eelmistes revisjonides puudub).

Kusma k. *kus'ma* MMg 1582 *Kuzma* SbGEG 22, lk. 45; 1585 *Kuzmakula* ASK, l. 639; 1601 *Kuzma* s.-ü. 130, l. 55; 1638 *Kuschma* s.-ü. 128, l. 229; 1758 *Kusma* s.-ü. 239, l. 225; 1811 *Kusmaküll* s.-ü. 41:7, l. 9. Vrd. Rõu *Kusma* k. Kusma t. Trm Lullikatku 1758 *Auf Seppa Peeps Land Kusma Jürri* s.-ü. 238, l. 841; 1816 *Kusma Hans* s.-ü. 33:13, l. 2. Vrd. Pal Aruküla 1758 *Auf Kusma Peters Land Kusma Munni Jaan* s.-ü. 239, l. 143; Pal Järvepera 1758 *Auf Kusma Töns Land Kusma Laure Michel* s.-ü. 239, l. 148; Hlj, Vil *Kusma* t. < in., vn *Кузьма*. Vt. ka Kuusma.

Kusmassaare t. *kus'massaare* MMg Kusma, vrd. 1805 *Kusmaa Sarema Jahn* s.-ü. 80a, l. 18; 1811 *Kusmasarema* s.-ü. 41:7, l. 9; 1816 *Kusma-Sarema* s.-ü. 41:14, l. 21; 1826 *Kusma Sarema* s.-ü. 42:5, l. 22; 1744 *Auf Thoma land Sarema Andres* s.-ü. 211, l. 176. *Kusmassaare* < ? *Kusma* + *Saaremaa*, kus *Saaremaa* oli lisanimi, mis märkis päritolu Saaremaalt.

Kusnetsi-Tõnnise t. Kod Kõnnu, vrd. 1818 *Dorf Kuznezova* (kaks talupoega: *Demetri*, *Timofey*) s.-ü. 64c, l. 120 (küla on vakuraamatus antud Kõnnu järel). < vn *кузнец* 'sepp'.

Kusta t. Trm Aosilla, Teadussaare. < in. *Kusta* < *Gustav* Rajandi RN 70.

Kusta-Joosepi t. Trm Tõnisma (~ am.n. *Keskküla*).

Kustase t. *kustasse* Lai Kõola, vrd. 1795 *Kasse Gustav* s.-ü. 32:10, l. 44; 1826 *Kasse Gustav* s.-ü. 34:6, l. 22; MMg Kassema. Vrd. Kod Naelavere 1758 *Auf Andres Land Gustasse Jaack* s.-ü. 238, l. 1125; 1782 *Kustasse Jaak* s.-ü. 23:1, l. 20; 1816 *Kustase* s.-ü. 24:1, l. 34; 1826 *Kustusse* s.-ü. 24:8, l. 30. < in., Wied. Wb. *Kusta*, *Kustas*, g. *Kusta*; Rajandi RN 70 *Kustas* < *Gustav*.

Kustu t. Kod Lümati, vrd. 1826 *Seppa* (2) s.-ü. 24:14, l. 26; 1816 *Seppa*, *Wirth Gusto* s.-ü. 24:7, l. 27; 1811 *Seppa Märt*, *Sohn Gusta ist Wirth* s.-ü. 23:17, l. 14. Vrd. VMr, Kad, Sim, Hlj *Kustu* t. *Kustualune* Kad Sassukvere (hm. Kustu t. lähedal). < in., Mägiste EI *Kusto* ~ *Kusti* = Gustav.

Kutniku t. *kut'niku* Trm Rassiku, (*kut'niku omad*) Trm Rajaküla (vene pere, vn *Кутниковы*, pn. *Svjatski*). < vn, vrd. *кутник* '1. квартирант; 2. наемный рабочий в сельском хозяйстве' МСРСГ.

Kutsari t. Kod Punga; Pal Toovere 1805 *Kutser Michli Tõnnis* s.-ü. 1a, l. 4; 1826 *Kutsari* s.-ü. 56:22, l. 29; Äks Kobratu. < *kutsar*, *-i*.

Kutsika t. Kod Pala (üksik talu Haavakivi veskist idas). Vrd. Äks Õvi 1758 *Auf Lammicko Matz Land Kutziko Peter* s.-ü. 239, l. 350. *Kutsika*

oja Kod Pala (voolab mööda Kutsika talust ~ *Palaküla oja*). < (tõenäoliselt) ln., vrd. *kutsik|as, -a* (~ *kutsik, -a, -u*) 'noor koer; puuäkke pakud jne.' Vrd. ka M *kutsik, -u*; *kutsik kõr'ts* 'väikene mõisa kõrts' (Pst *Kutsiku veski*).

Kutsikahaud Ksi Kunila (hauakoht Pedjas).

Kutsikalodu Kod Kose (madal vesine hm.).

Kuulmemets *k'uulme mets* Lai Jõgeva. < ? Häälikuliselt vrd. *kuul|e, -me.*

Kuulumets t. Trm Ookatku (või Tõreda) 1696 *Kullo Metzast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 35; 1697 *Kullometzast* ibid., l. 46; 1758 *Auf Kullometza Jaans Land Lullo Mardi Rein* ja *Auf Liesako Jürri Land Kulametza Jaan* s.-ü. 238, l. 829—830; 1811 *Kulometsa Maert, Kulometsa Seppa Jaan* ja *Kullometsa Juhans Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 12—13; 1834 *Kulumetsa* (4) s.-ü. 35:2, l. 33—36; 1866 *Kuulemets* ATK. Vrd. Lai Sadala 1758 *Auf Pütsep Thomas Land Kullametza Jacob* s.-ü. 238, l. 832; 1795 *Kulomatsa Johann, Kulometza Mert* ja *Kolometza Seppa Jahn* s.-ü. 32:6, l. 28, 31; 1834 *Kulumotsa* s.-ü. 35:2, l. 26; 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Kulometsa Wällat* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vrd. in. *Kuulo*, vt. Mägiste EI; 1518—1544 *Kulo Ustallo, Andres Kulo* SbGEG 27, lk. 124, 182; apellatiividest e *kuul(d)* : *kuulu* Wied. Wb. 1) 'Hören, Erfahren, Anfragen, Nachforschen'; 2) 'Sage, Gerücht'; *kuulus* : *kuulsa*; sm *kuulo* 'kuulmine; kuuldus'; *kuulu* 'kuulus', *kuuluisa* 'kuulus'.

Kuurimägi Ksi Laeva (mäel olevat vanasti olnud savikuur).

Kuuritsaorg Lai Pedasi (võrdlemisi sügav org, suurvee ajal osalt veega täidetud). Vrd. Pee *kuuritsaauk* (Khk *kuriseauk*), Mar *kuurits, -a* 'kurisu'.

Kuuseoit MMg Särje (lomp põllus).

Kuusikmurd Ksi Kirikuvalla (noor kuusemets).

Kuusiksaar Lai Endla (kuuskedega kaetud küngas soos); MMg Särje (kõrgem koht heinamaal).

Kuusiksoo hm. Lai Mõisamaa.

Kuusiku as. MMg. Vrd. Rap *Kuusiku* as.; Khk, Pha, Emm, Kose *Kuusiku* k. Kuusiku t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi (enamasti hiliste talude am.n. resp. perekonnanimest tuletatud nimi). *Kuusiku hm.* Trm Kalmaküla. *Kuusiku väli* Pal Patjala, MMg Reinu (põld kuusiku veeres). Vrd. Äks Pupastvere 1592 *Marth Kuzik* AZ, l. 26a; Kod Pala 1601 *Kuzick* s.-ü. 130, l. 6.

Kuusma t. Äks Pupastvere 1758 *Auf Kangere Matz Land Kangro Jaacko Thomas und Kusma Thomas* s.-ü. 239, l. 353; 1811 *Kusma Jürry, Kusma Hindt* ja *Kusma Johann* s.-ü. 163:5, l. 14—15; 1834 *Kusma* (3) s.-ü. 164:5, l. 34—36; < in., vn *Кузьма.* Vt. ka Kusma.

Kuuste t. Kod Riidma, Äks Kukulinna (~ rk. Lombi < pn.). < *kuusk* : *kuuse*, pl. g., vrd. T *kuu'ste* (Võn *Vastse-Kuuste*, Kam *Vana-Kuuste*).

Kuusteniit (hm.) MMg Kusma. Vt. Kuuste.

Kõdesi t. Kod Virtsu (~ rk. *Lepassepa*), vrd. Kod Alasoo 1805 *Keddese Michhel* s.-ü. 35c, l. 1; 1834 *Köddese* s.-ü. 25:1, l. 35. < ? Vrd. Wied. Wb. *kõdine* (O) 'mulmig, vermodert' *k. maa* 'unterhöhlter Boden'. Vrd. *Kodasoo.

***Kõdesoo** (? ***Kede**-) 1822—27 (Avinurme m. kaart) *Kedesoo* ja *Tagga Kubbera allune Kede Soo Mötz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. < ?

Kõdu k. Pal 1582 *Katto* SbGEG 22, lk. 46; 1627 *Koddokulla* s.-ü. 132, l. 56; 1638 *Kotokylle* s.-ü. 128, l. 237; 1739 *Koddoküll* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 13; 1758 *Koddoküll* s.-ü. 239, l. 113; 1782 *Koddoküll* s.-ü. 56:4, l. 9; 1834 *Köddokull* s.-ü. 57:4, l. 24. Kõdu k. Äks 1476 (*dorp*) *Coddaw* GU I 471; 1500 *Coddow* GU I 648; 1520 (*hoff tho*) *Coddo* GU II 184; 1582 *Keto* SbGEG 22, lk. 45; 1585 *Kodykila* ASK, l. 640; 1601 *Kodakula* s.-ü. 130, l. 52. Hilisemates revisjonides Kõdu k. ei esine. 1730 (Saadjärve m.) *Koddo Mats* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 27; 1744. ja 1758. a.

revisjonides *Dorf(f) Metzkülla* (*Metz kulla*) *oder Streu Gesinder* (*Länder*), kus esineb kaks Kõdu t. (1744) *Auf Kodde Thotz land Kodde Jürri*; *Auf Kodde Marts land Wirriko Thomas* s.-ü. 211, l. 399; 1758 *Auf Kodde Thotz und Marts Land Koddo Jürri und Sahre Thomas* s.-ü. 239, l. 522; 1805 (Saadjärve m. üksiktalud) *Koeddo Jaan*, *Koeddo Hans* s.-ü. 28a, l. 4. Kõdu t. Äks Kõdu. Külas kaks Kõdu t., kutsutakse *Kõdu-Uue* (~ *Uuetoa*) ja *Kõdu-Vana* (~ *Jüritoa*), vt. Kõdu k. Vrd. Tor, Tür, Rõn *Kõdu* k.; JJn *Kõdeküla*. Et vaadeldaval alal on paljudes sõnades *õ* teiste murrete *o* asemel, oleks teoreetiliselt võimalik lähtuda algsest *o*-lisest kujust **kodu* < **kotoi* (vrd. Hlj *Koduvere* LCD *Kottewæræ*, 1524 *Koddeuer*, 1550 *Koddafer* ~ *Koddofer* Johansen EL 454). Kuna aga nimi *Kõdu* esineb ka väljaspool *õ*-ala, muutub see oletus vähem tõenäoliseks, kui ei saa tõestada nime levikut sisekolonisatsiooniga. Häälikuliselt on nimega võrreldav ka S, L, K, R *kõdu* : *kõdu* 'kõdunenud, mädanenud puu; (heina)puru, praht; vana, vilets, jõuetu, haiglane inimene (loom)'.

Kõeru t. Lai Mõisamaa. Vrd. ? Wied. Wb. *kõer*, g. *kõera*, *kõeru* (Hup.) = kõwer.

Kõivu t. Kod Koosa, Äks Metsanuka < pn. (~ *Põrgu väravavaht*). < eL *kõiv*, *-u* 'kask'.

Kõksi t. Äks Põltsamaa. < ? hüüdnimi, vrd. Kod *kõks*, *-i* 'käbe, tragi'; Krk 'väike, vilets hobune'; Juu, Kod 'inimese sõimunimi'.

Kõksu t. Lai Ellakvere. Vt. Kõksi.

Kõlajõgi MMg Kõrenduse (~ *Sompa jõgi*, *Kadrina jõgi* = Amme jõgi). *Kõlajõgi* Pal Rahivere (~ *Roodeviku oja*). *Kõlaoja* MMg Nudi (suubub Välgi jõkke). < *kõla*. Vrd. Kohinaoja.

Kõlli kabel Trm Kasepää (põld ja heinamaa Kasepää k. lähedal. Ei mäletata, et seal oleks kunagi olnud kabel või kalmistu). Kõlli t. MMg Vahi < pn. (~ am.n. *Söödi*). Vrd. Puh, Nõo *Kõlli* t., Ote *Kõllimägi*, *Kõlliniit*. Vt. *Kõllu.

***Kõllu** Pal Patjala 1758 *Auf Köllo Martens Land Kollo Otza Tönno* s.-ü. 239, l. 149. < ? in., vrd. Kettunen EO 215 Kan *Kõlleste* < in. *Kõll*, mille võrdluseks on Kettunen toonud apellatiivi *kõll* ~ *koll* 'Popanz', vrd. Wied. Wb. *kõl'l'* = koll; *kol'l'*, g. *-i*; *koll*, g. *-u* 'Popanz'; Stoebke OP 39 *Kolle* (e) *Mats Kolle* 1564 (vt. Kolli). Vrd. ka Hls, Krk *kõl'l*, g. *-i* 'kollase härja nimi'.

Kõlluste k. Äks, vrd. (Kärkna m.) 1744 *Kallausse* s.-ü. 211, l. 269; 1758 *Kallojse* s.-ü. 239, l. 354; 1811 *Kalloisa* s.-ü. 163:5, l. 16; 1839 *Kölliste* (k.) Rücker. 1834. a. revisjonis on Kalloisa küla talud toodud Pupastvere küla all. 1811. a. on Kalloisa külas 4 t. (*Kangro*-2, *Texi*-2), tänapäeval 6 t., nimedest on ühine ainult *Täksi* (~ *Täpsi*) ja võib-olla ka *Reinu* (1811 *Texi Reino Märt*). Vrd. Kan *Kõlleste* k. < ? in. *Kõll*, vt. *Kõllu, vrd. ka Kallu.

Kõnnu k. Trm 1493 *Konde* GU I 547; 1601 (*dorff*) *Kondo* s.-ü. 130, l. 221; 1627 (*Das Höfichen*) *Könde* s.-ü. 131, l. 415; 1638 *Konndo* s.-ü. 128, l. 421; 1686 *Condohoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1695 *Kondohoff*, *Kondokylla*, *Kondokrogh* ibid., s.-ü. 346, l. 45; 1695 *Condost* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 22; 1758 *Condo* s.-ü. 238, l. 1016; 1834 *Kondo* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 19; 1866 *Könno* (m.) ja *Condo* (k.) ATK. Kõnnu k. Kod 1582 *Kende* SbGEG 22, lk. 48; 1601 *kinde* s.-ü. 130, l. 59; 1627 *Könde* s.-ü. 132, l. 112; 1743 *Könnult* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 109; 1744 *Köndo* s.-ü. 211, l. 564; 1798 *Kona* Mellin; 1839 *Kono* Rücker. *Kõnnu karjamõis 1758 (MMg Kaiavere m.) *Hoflagen Kondo* (*oder Kunningaleib und Lillo*) s.-ü. 239, l. 283. Kõnnu k. Äks (~ Kõnnujõe, hiline metsaküla väikeste taludega) 1839 *Könde* (t.) Rücker. Kõnnu t. MMg Teelahkme < pn.; Äks Kõnnu (olevat küla vanemaid talusid, kus vanasti elas metsaülem, vt. Kõnnu k.). *Kõnnu jõgi* Äks Laastiku (= Laeva jõgi).

Vrd. Pha, Vll, LNg, PJg, Rap, Kuu, Iis, Võn, Räp jne. *Kõnnu* k.; vdj kn. *kẹntu*. L. Kettunen (EO 155) märgib, et apellatiiv *kõnd* : *kõnnu* näib olevat tundmatu (Hupelil *kond ma*, *konno ma* 'wässeriges Land, das kein Korn trägt'). Võrdluseks toob L. Kettunen sm *kontu* : *konnun* 'Hof, Landgut', *koti* ja *kontu* 'Grund und Boden', mille vaste eesti keeles võiks olla maastikutermin. Põhja-eesti murdealal on apellatiiv *kõnd* : *kõnnu* 'savine, raske maa' kirja pandud ainult Lüganuselt. Lõuna-eesti murdeis on esinemus järgmine: Kam, Ote, Plv *kond* : *konnu* 'kõlbmatu, harimata maa (liivane, soine); viletsa taimekasvuga koht'; Urv, Plv *kund* 'kõrgem koht heinamaal', Har 'jõeäärne hm.', Ote *kõnd* : *kõnna* 'kuivem koht soos', Ran *kõnnumaa* 'põlluks kõlbmatu maa' (vrd. sm *kontu* : *konnun* SKES II). Nagu kohanimede järgi võib otsustada, oli apellatiiv *kõnd* varem Põhja-Eestis tuntud üsna laialt. Apellatiiv (*kond*) on tänapäeval säilinud peamiselt lõuna-eesti murdeis (T, V). Tõenäoliselt oli selle maastikutermini puhul tegemist samasuguse erinevusega murderühmade vahel, nagu sõnas *õlg* : *õla* (eP *õlg* : *õla* ja *kõnd* : *kõnnu*; eL *olg* : *ola* ja *kond* : *konnu*).

Kõnnujõe k. Äks, vt. Kõnnu.

Kõola k. *kõõla* Lai 1411 *Kovele* GU I 197; 1599 *Kiewla* P 111; 1601 *Kowila* s.-ü. 130, l. 219; 1624 *Kowela* s.-ü. 131, l. 409; 1739 *Köola* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1758 *Kowola* s.-ü. 238, l. 898; 1839 *Keola* Rücker. A. Saareste (LV 30) on nime ühendanud apellatiiviga *kõiv* : *kõivu* (~ *kõo*). L. Kettunen (EO 88) on nime võrrelnud apellatiividega *kõva* (millest võiks olla tuletatud isikunimi **Kõvo[i]*) ja *kõu*. Ta lisab, et vaevalt on nimi ühendatav sõnaga *kõiv*. Nime lähtevormiks saame varasemaid ülestähendusi arvestades rekonstrueerida **kõvola* (? **kõuvola*), mida võime jagada osisteks **kõvo* + sufiks *-la*. Selle esimest komponenti võiksime võrrelda ka isikunimega *Kõo* ~ *Kõve* ~ *Kõvu* (1518—1544 *Juri Goeβon*, *Koweson*; *Koue*, vrd. *kõu*) Mägiste EI; vrd. Roos KK 61, lk. 351; Stoebke OP 37, 39 *Kouwe* (*Hans Kouwe*, *Tito Kouwen soene*), *Keue(n)* (*Keuenpoicke*); Forsman PN 127 *Koukoi*. Seega siis üheks võimaluseks oleks *Kõo* ~ *Kõve* ~ *Kõue* + *-la*. Teiseks — ? liitsõnaline nimi, vrd. in. *Towele*, *Toyvelemby* (vt. Roos KK 61, lk. 346). Vas, Pil Kõo k., as. võib olla sama päritolu, kuid samavõrra võimalikuks tuleb pidada (eriti kui arvestada ainult tänapäeva kuju) lähtumist apellatiivist *kõiv* : *kõo* (~ *kõevu*), vrd. Saareste LV 30.

Kõpu Lai Tuimõisa (popsikoht) < pn. Vrd. 1758 (Trm Vaiatu m. kubjas) *Köppo Jurry* s.-ü. 238, l. 1003; Rei, Rap, Plt *Kõpu* k., *Kõpu* khk. < ? in., vrd. Kettunen EO 175.

Kõre t. Trm Adraku, MMg Ruskavere, Ksi Altnurga. *Kõre mets* Äks Sortsi. < *kõre*, g. *-da* ~ *kõre* Krj, Muh, Juu, Kad, Sim, I, Ksi, Plt, SJn, M 'sihvakas kõrge kuusk (mänd); hõre suurte puudega mets jne.'; vrd. sm *korea* 'kaunis; kirjava, moniväriline; ylpeä jne.' SKES II.

Kõreotsa t. Trm Mõisaküla. *Kõreotsa põld* Trm Laurisaare (põld metsa veeres). Vt. Kõre.

Kõrenduse k. (iness. *kõrenduses*) MMg 1585 *Kerenda* ASK, l. 642; 1592 *Kierenda* AZ, l. 54; 1601 *kerenda*, *Korrenda* s.-ü. 130, l. 54, 150; 1627 *Karandus* s.-ü. 132, l. 80; 1633 *Kerendas* LM, s.-ü. 105, l. 11; 1638 *Korentus* s.-ü. 128, l. 218; 1758 *Korendus* s.-ü. 239, l. 313; 1811 *Korrendo* s.-ü. 41:2, l. 21; 1834 *Körrendo* s.-ü. 42:7, l. 75. Kõrenduse Ksi Rehessaare (põld). Näib, et küla nimena on varem esinenud ka **Kõrendu*. Vrd. *kõrend* ~ *korend* L, K, R, I 'latt, õrs (riiete ja lõngade kuivatamiseks); pikk teivas (fig. inimene)'; S 'kaelkoogud'; sm *korento* 'kantosalko, tanko'; krj *korendo* 'korento, tanko' SKES II; Wied. Wb. *kõrend*, g. *kõrendi* (F), *kõrenda* (*korend*, *korendus*) 'Stange'; *korendus-aed* 'Zaun mit schräge liegenden Stangen'.

Kõrgale põld Ksi Mäända (varem põld, nüüd hm. metsas künkal). < *kõrge* + *ale*.

Kõrgekalda t. Trm Oti 1834 (Näduvere k.) *Otti Kõrgekalda* s.-ü. 35:2, l. 60. *Kõrgekalda hm.* Lai Lõpe (hm. Pedja jõe ääres). *Kõrgekalda raba* Lai Endla (~ *Salu raba* Endla järve veeres, kus kallas on liivane ja kõrgem).

***Kõrgekuhja loim** 1822—27 (Avinurme m. kaardil, Ulvi k. lähedal) *Kõrge Kuchja Loim* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. (*loim, -u, -a, -e* 'lomp; vesine madal hm.', vt. Loima).

Kõrgemiku t. Kod Sassukvere. < ? *kõrge* + *Miku.*

Kõrgemurru t. Ksi Kirikuvalla. *Kõrgemurru* Äks Nõela (hm. metsas).

Kõrgemäe t. Trm Laekannu, Ulvi, Västriku; Lai Kirikuküla, Siimusti; Kod Assikvere, MMg Toolamaa. *Kõrgemäe lagastik* Kod Assikvere (hm. Kõrgemäe metsas); *Kõrgemäe mets* Kod Assikvere (osa Andinõmmest Kõrgemäe ümbruses). Kõrgemägi Lai Siimusti, Kod Assikvere (Andinõmmes resp. Kõrgemäe metsas), Ksi Laeva. Vrd. Vil, Rõn, Ote *Kõrgemägi.*

Kõrgenõmme t. Lai Resti.

Kõrgeraba Lai Villakvere 1828 *Kõrgge Rabba* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41k. Vrd. KJn *Kõrgeraba,* Puh *Kõrgesoo.*

Kõrgoja t. Ksi Tõrve. *Kõrgoja* Äks Kämara (kõrgete kallastega oja, voolab Kämaralt läbi Emajõkke ~ *Topa oja*).

Kõrtsi t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. *Kõrtsi* talusid esineb üsna rohkesti, mitmed neist üsna hilised talud endiste mõisa kõrtside asemel (või lähedal). Andmed revisjonidest: Kod Omedu 1811 *Kõrtsi Ado* s.-ü. 41 : 6, l. 28; 1816 *Kõrtzi* s.-ü. 41 : 13, l. 50; Kod Pusi 1816 *Kortzi* s.-ü. 24 : 1, l. 19; 1826 *Kõrtsi* s.-ü. 24:8, l. 18 (1811. a. ja varasemates revisjonides puudub); Pal Varbevere 1744 *Auf Torckas Matz land Krüger Hans* s.-ü. 211, l. 8; 1758 *Auf Torkas Matz Land Kertzi Hans* s.-ü. 239, l. 10; 1805 *Körtzi Juhann* s.-ü. 2d, l. 1; 1816 *Kortzi* s.-ü. 56:13, l. 9; MMg Kassema (~ rk. *Prossa*) 1805 *Körtzi Tönno* s.-ü. 78a, l. 6; 1826 *Körtsi* s.-ü. 42:3, l. 14. Vrd. Trm Kõnnu 1782 *Juda Körtzi Michel* s.-ü. 127:1, l. 4; 1826 *Körtzi* s.-ü. 128:1, l. 7; Trm Koimula 1805 *Kortzi Carl* s.-ü. 42a, l. 1; Kod Lümati 1816 *Kortzi* s.-ü. 24:1, l. 48; 1826 *Körtzi* s.-ü. 24:8, l. 42; MMg Levala 1758 *Auf Karre Peters Land Krüger Pebo Jaan* s.-ü. 239, l. 83; 1782 *Lewals Krüger Johan* s.-ü. 56:6, l. 12; 1816 *Körtzi* s.-ü. 56:18, l. 35; MMg Vaidavere 1805 *Körtzy Andres* s.-ü. 78a, l. 7; 1826 *Kortzi* s.-ü. 42:3, l. 9.

Kõrtsijärv Lai Kärde 1758 *Kertzejerwe* s.-ü. 238, l. 943 (~ *Konnajärv*).

Kõrtsi-Jüri t. Lai Sootaga.

Kõrtsimägi Kod Halliku (mäel olevat vanasti olnud Halliku kõrts).

Kõrtsinõmme hm. Trm Lohusuu.

Kõrtsivälja Äks Kukulinna (end. Kukulinna m. põld).

Kõrtsmiku hm. Lai Tuimõisa (hm. Luusiku soos) 1858 *Körtsmiko Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Kõrve k. Trm (väikesed falud hajali metsas) 1839 *Körwe* (k.) Rücker. Kõrve t. Trm Kõrvemetsa (*kõrvera*); Pal Vassevere, MMg Vaidavere. *Kõrve oja* Trm Kõrve (~ *Süvaoja*). Vrd. HJn, Amb, Sim, TMr, Vas *Kõrve* k., JMd *Kõrvenurga* k., Mar *Kõrvetaguse* k. *Kõrve* talusid esineb üsna rohkesti naaberaladel (Kad, Sim, Hlj, Lüg, Vai, Iis). Samuti esineb *Kõrve*-ka looduslike vormide nimedes, nagu Hlj, Nõo *Kõrvemägi,* SJn *Kõrvepära mets, Kõrveniidu* hm., Puh *Kõrvesoo* jne. < *kõrb* : *kõrve* S, R, K 'suur mets, laas', M, T, V 'liivane põllumaa, karjamaa'; sm *korpi* 'synkkä metsä, kostea (etup. kuusi-) metsä' SKES II.

Kõrvemetsa k. Trm 1866 *Körwe Mets* (t.) ATK. (Rahvapärimuse järgi on Kõrvemetsa tulnud esimesed asukad [vabadikud] Ulvilt. Esimene talu olevat olnud *Sillara.*) *Kõrvemets* Trm Ulvi (mets Kõrvemetsa k. juures). Vt. Kõrve.

***Kõrvemägi** 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil Kodismaa k. lähedal) *Körwe Meggi* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vt. Kõrve.

Kõrvesoo Kod Sassukvere (soine hm. Lümati ja Äteniidi vahel) *Kõrvesoo väli* Kod Sassukvere (põld Kõrvesoo lähedal). Vt. Kõrve.

Kõrvetagune Kod Assikvere (karjamaa). *Kõrvetagune väli* Kod Assikvere (põld karjamaa keskel). Vt. Kõrve.

***Kõrvik** Kod Lahepera 1627 *Kerwiko Henno* s.-ü. 132, l. 89; 1758 *Auf Körwick Tönno Land Siga Michel* s.-ü. 238, l. 1132. Vrd. Lüg *Kõrviku* t. Lisanimi, vrd. Saa, KJn, M, Ote *kõrvik, -u* 'läkiläki'.

Kõssimaa k. *kõs'sima* Lai 1599 *Koszywa* P 130; 1601 *Kosiwa* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Kaβivöhma* s.-ü. 131, l. 411—412; 1638 *Keβiwöhma* s.-ü. 128, l. 395; 1740 *Kossiwöhma* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 16; 1747 *Kössiwöhma* ibid., l. 64; 1758 *Kassawechma* s.-ü. 238, l. 795; 1795 *Koessima* s.-ü. 32:1, l. 33; 1811 *Kessima* s.-ü. 32:13, l. 14. Nime teine komponent *-maa* < *-võhma*, vrd. *Kassema*, VNg *Kõrma* LCD *Korpywomais*, 1537 *Korpwomes* Johansen EL 449; *-ma(a)* < *-võhma* kohta kohanimedes vt. ka Westrén-Doll SbGEG 12—20, lk. 154—157. Nime esimene komponent *Kõssi-* < ?

Kõveriku k. Trm 1758 (Avinurme krjm.) *Kowerick* s.-ü. 238, l. 1048; 1798 *Köwwerich* (krjm.) Mellin; 1866 *Kowerik* ATK. Vrd. *Kõversaare. *Kõverik sõra* Kod Sääritsa (kivine madalik Peipsis). < *kõverik, -u.*

***Kõversaare** k. Trm 1684 *Kowersary* f. 2072, n. A1, lk. 13; 1758 (Avinurme m.) *Kower Saari* (kus on märgitud 1 talupoeg: *Kowersaari Thomas Land. Hierauf ist die Hofflage Kowerick angelegt*) s.-ü. 238, l. 1076; 18. saj. *Kowersahr* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10. Kõversaar Lai Tirma (kaarekujuline küngas). < *kõver* + *saar.*

Kõversarve laugas Lai Endla.

Kõõmahaud Ksi Kirikuvalla (hauakoht Pedjas). < *kõõm, -a*; vrd. Räp *järve kõõm* 'järvest väljauhutud praht'.

Kägari t. Pal Kallivere 1805 *Kaegari Adam* s.-ü. 6d, l. 3; 1826 *Kaggari* s.-ü. 56:24, l. 34 (1782. a. revisjonis puudub). Vrd. Võn *Kägari* k. < ? *käga* + sufiks *-r* (vt. Wied. Gr. 179), vrd. *kägar, -a.*

Käki t. Kod Rupsi; MMg Igavere, Jõusa, Nigula (*Käki-Antsu*), vrd. Igavere 1758 *Auf Laura Hans Land Kecki Hans* ja *Auf Ratasepp Jurgens Land Kecko Andres* s.-ü. 239, l. 452, 454; 1811 *Kekki Karl, Kekki Peter* ja *Kekki Jaan* s.-ü. 163:1, l. 3, 5—6; 1834 *Kecky* s.-ü. 164:1, l. 7; *Käkki* ibid., l. 35; MMg Särje < pn., Pataste < pn.; Äks Põltsamaa 1744 *Auf Lette Marts land Kecki Peter* ja *Auf Weldo Jaans land Kecke Jacob* s.-ü. 211, l. 414; 1811 *Dorfs Kubjas Käkki Jackob* s.-ü. 163:9, l. 5; 1834 *Kaekki* s.-ü. 165:1, l. 13, vrd. 1728 (meetrikaraamatus Sootaga m.) *Kekki Peter* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 17; 1758 (Sootaga m. kubjas) *Kecki Jurri* s.-ü. 239, l. 483. Vrd. MMg Kusma 1811 *Kekki* s.-ü. 41:7, l. 11; 1826 *Käkki* s.-ü. 42:5, l. 26; VNg, Pil, Kam, Nõo *Käki* t. Vrd. in. *Keke* (*Jak Keke* 16. saj.) Stoebke OP 37.

Källoja t. *kä'lloja* ~ *kä'lluja* Lai Resti. Vrd. pn. *Källo*; Wied. Wb. *Kell*, g. *Kellu* (d) 'weibl. Name'; Rajandi RN 207 *Kell* (nii naise- kui ka mehenimi).

Kämara k. Äks. Küla nimena hiline, pärit kodanlikust ajast. Küla nimeks on pandud kahe suurtalu nimi: *Kämara-Antsu* (~ *Sõra* < pn.) ja *Kämara-Reinu* (~ *Rumli* < pn.) 1811 *Kemara Ado* (*neues Wirth auf Hofs Land aus Laiwa*) s.-ü. 163:4, l. 7; 1834 *Kemmara* (2) s.-ü. 164:4, l. 23; 1839 *Kemara* (t.) Rücker, vrd. 1725 (meetrika, Kärevere m.) *Kemmera Peter*; (Kärevere m. Korkülla ~ Körrküll) 1744 *Auf Kammare Hans land Kimira Jaan* s.-ü. 211, l. 295; 1758 *Auf Kammer Hans Land Kemmera Jaan* s.-ü. 239, l. 388. Apellatiivide hulgast on nimele häälikuliselt vastav *kämar, -a* (L, K, R), mida tarvitatakse tavaliselt illatiivis ja inessiivis (*kämaras* 'kortsus, krimpsus'). Vrd. sm *kämärä* 'kurtistunud, käpertynyt; kosken kuohun taitunta kivea vasten' SKES II. (Deskriptiivne sõna, vrd. S, K, I, eL *kimar* = kämar.)

Kännastiku mets Lai Siimusti. < *kännastik* ~ *kannastik* (K, I) 'kännustik, raiesmik'.

Kännu omad Trm Kasepää (kaks peret, pn. *Prii*). < *känd* : *kännu* (Tormas küll *kand*).

Käo t. *käu* Trm Tuulavere 1758 *Auf Terrewa Hans Land Kæo Märt* s.-ü. 239, l. 76; 1782 *Keo Pertel* ja *Kæo Mert* s.-ü. 56:6, l. 5; 1816 *Käo* (2) s.-ü. 56:18, l. 13; Trm Jaska < pn. Vrd. Trm Tarakvere 1782 *Käu Mart* s.-ü. 127:4, l. 8; Pöi *Käo* k., Puh *Käo* as.; Sim, Pil, KJn, SJn, Võn *Käo* t. < ? in., vrd. *kägu* : *käo* (linnunimetustest isikunimedena vt. Roos KK 61, lk. 347). Vrd. ka Stoebke OP 37 *Keke* (*Jan Keke*).

Käossaar *käossaar* Äks Alevi (hm.). Vrd. SJn *Käossaare* hm., *Käosoo*. < *kägu* : *käo*. Vrd. ka Wied. Wb. *kägu*, g. *käu* 'Haufen' (KKI murdekogudes puudub, esineb *kögu* 'väike heinahunnik jne.').

Käpa t. MMg Lilo < pn. (~ am.n. *Maasingu*, end. rk.n. *Värnu* end. omaniku pn. *Värnomasing*); MMg Särje. Vrd. Trm Koimula 1696 *Keppa Jahni poig Michel* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 33; 1758 *Auf Keppa Johanns Land Keppa Jürri* s.-ü. 238, l. 1010; 1782 *Keppa Elias* ja *Keppa Jürri* s.-ü. 127:6, l. 3; 1826 *Keppa* s.-ü. 128:7, l. 8; Trm Vaiatu 1624 *Keppa Hinte* s.-ü. 131, l. 419; 1695 *Keppa Hannusse* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 20; 1758 *Keppa Jürri Hints Land* (*wüste*), *Auf Keppa Hinto Marts Land Otza Ado* s.-ü. 238, l. 1011; Kod Lahe 1758 *Auf Botker Hinrichs Land Keppa Johann* ibid., l. 1123; 1782 *Käppa Juhkam* s.-ü. 23:1, l. 24; 1811 *Keppa Juhkami* s.-ü. 23:11, l. 19; 1826 *Käppa* s.-ü. 24:8, l. 41; MMg Igavere 1627 *Keppe Mick* s.-ü. 132, l. 74; 1638 *Kepa Mick* s.-ü. 128. l. 219; 1758 *Auf Keppa Reins Land Kericko Jaan* s.-ü. 239, l. 453; MMg Vassevere 1758 *Auf Köppa Johans Land Käppa Rein* ibid., l. 189. Vrd. Rõn, Rõu *Käpa* k., VNg, Plt, Ote *Käpa* t. K ä p`a l u h t (hm.) MMg Virtsa. *Käpa murd* Ksi Tõrve (metsatukk heinamaal). < *käpp* : *käpa* (esinenud ka lisanimena).

Käpamäe t. Pal Soomevere (~ am.n. *Tootsi*, esineb revisjonides). < *käpp* : *käpa*.

Käppoia t. Ksi Utsali. < *käpp* : *käpa*.

***Kärapära** Trm (meetrikaraamatuis) 1696 *Kerrapert Kerrapere Hinrick*; *Kerraperralt Kerraperra Rein*; 1697 *Kerraperralt* (*Rein, Peter, Pepp, Congi Rein, Terrigo Hanßo Tönno*); 1698 *Kerraperralt* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 23, 33, 52. Ajaloolistest dokumentidest ei õnnestunud leida nime kohta rohkem märkmeid. Meetrikaraamatust ei selgu täiesti, mis laadi kohaga on tegemist. 1697. a. ülestähenduse järgi otsustades võiks olla suurem üksus kui üks pere. Olemasolevate kirjapanekute alusel võib tüveks võtta kas **kära-* või **käre-*, teiseks komponendiks *pera* (~ *pära*) või *pere*. Es'mese võimaluse korral (*kära-*) saaksime tüve võrrelda nimega *Kärasi*.

Kärasi k. Trm 1599 *Kieressza* P 121; 1601 *Keraß* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Kerrents* (? *Kerrenis*) s.-ü. 131, l. 410; 1758 *Kirras* s.-ü. 238, l. 1072; 1811 *Kerrasse* s.-ü. 127:10, l. 10; 1816 *Kerrasse* s.-ü. 127:18, l. 19; 1834 *Kerrasse* s.-ü. 128:8, l. 27; 1866 *Kerrasi* ATK. 1758. a. revisjoni järgi on külas esinenud ka nimi *Kirrasaar*. *Auf Kirras Jaacks Land Kirrasaar Maddis* .... *Kirrasaar Jurri* s.-ü. 238, l. 1072; 1839 *Kurrasaar* Rücker. L. Kettunen (EO 200) on nime võrdluseks toonud sm pn. *Keränen*, oletades, et ka Eestis esineb pn. **Kärane* (resp. *Kera-*). Kad *Kärasmägi* käsitlemisel märgib L. Kettunen, et ahvatlev oleks seda nime ühendada apellatiiviga *kära*, edasi sm *käräjät* (< *keräjät*). Revisionikirjades esineb nimi ka *se*-lõpulisena (nagu mitmed teisedki *si*-lõpulised nimed), mis näib toetavat oletust tuletada kohanimi *ne*-sõnast. Apellatiividest sobivad häälikuliselt nime tüvele *Kära-* võrdluseks *kära* 'lärm' ja sm *käräjät* < *keräjä(t)* (vt. Kärevere). Toetudes sellisele vaheldusele, nagu *pera* ~ *pära* (Tormas *pera*), võiks kõne alla tulla ka apellatiiv *kera* (→ *kerane*), vrd. ka S *käraja(s)* ~ *keraja(s)* 'kimp linu; linapeode

hunnik'. Olenemata nime täpsest etümoloogiast, võime üsna julgesti väita, et kohanimi on lähtunud isikut tähistavast nimest (sugunimest) ja kuulub lähtekoha poolest *ste*-lõpuliste kohanimega samasse rühma.

Kärba hm. Trm Kasepää (end. Roela m. metsavahi hm.). Vrd. Pal (kirikuraamatuis) 1743 *Kerpa Michels* ... f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 34; 1747 *Kerpalt Kurre Hinrik* ibid., lk. 76; Trm Lullikatku 1758 *Auf Kärppe Jaacks Land Ahoselja Michel* s.-ü. 238, l. 842; MMg Levala 1744 *Auf Kerba Siemons land Kerba Siemo Michel und Märt* s.-ü. 211, l. 58; 1816 *Kerba* (2) s.-ü. 56:18, l. 33. Heinamaa nime puhul on võimalikud kaks lähtekohta: 1) *kärp* : *kärbi* (~ *kärk*, *kärt*) (Wied. Wb. 'Steinmarder, Sumpfotter, Wiesel, Iltis'), vrd. sm *kärppä*, vdj *tšärppä*; Trm, Kod *kärp* : *kärbi*; Kod (üks teade) *kärp* : *kärbä*; 2) *kärp* : *kärbi* ~ *kärba*; *kärbas* : *kär'pa* 'kärbis; kuhjavarda toed jne.' Tüüp *kärp* : *kärbä* on levinud lõuna-eesti murdeis. Lisanimena esinenud **Kärba* on tõenäoliselt lähtunud loomanimetusest; vrd. in *Kärbo* ~ *Kärbu* (1599 *Kierpo*) Mägiste EI.

Kärbissaar Lai Endla (karjamaa). < *kärbis* : *kärbise* resp. *kärp* : *kärbi*. Vt. Kärba.

Kärde m., k. *kä'rde* Lai 1411 *Kerdes* GU I 195; 1532 *Kardis* GU II 325, 330; 1602 *Kardysz* LM, s.-ü. 80, l. 592; 1605 *Kierda* ibid., l. 704; 1624 (*Hofichen*) *Kerdomoise* s.-ü. 131, l. 415; 1638 *Kardomoysa* ~ *Kardieß* ~ *Kardiß* s.-ü. 128, l. 397; 1686 *Kardishoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1695 *Kardeshoff* ja *Kerde Sepp* ibid., s.-ü. 346, l. 26; 1702 *Cardis* ibid., s.-ü. 5; 1739 *Kardis* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1742 *Kerde Krug* ibid., l. 170; 1758 *Cardis* s.-ü. 238, l. 943. *Kärde kääand* Lai Endla (järve ranna käänak, kuhu suubub Kärde poolt tulev kraav). *Kärde raba* Lai Endla (raba Kärde lähedal ~ *Linnussaare raba*). < ? Phl *Kärdla* käsitlemisel on P. Ariste (SE 38, lk. 16, vrd. ka Kettunen EO 88—89) nime kahtlemisi pidanud laennimeks (rts). Praeguse keelelise kuju ja varasemate kirjapanekute vahekorra poolest on Kärde võrreldav toponüümiga Leedi (vt.).

Kärdi t. Trm Lohusuu < pn., Vadi; Kod Metsakivi. Vrd. Lai Endla 1739 *Kärti Peter* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; Kod Paapsi 1758 *Auf Papse Tönno Land Kerdi Jaan* s.-ü. 238, l. 1151; 1805 *Kerti Jahn* s.-ü. 38d, l. 2; 1826 *Kerdi* (pn. *Kerdi*) s.-ü. 24:12, l. 10. < in. *Kärlt*, *-di* (1599 *Kierte*), vrd. *kärlt*, *-di* 'Marder' Mägiste EI; *Kärt* < *Gerhard* Rajandi RN 66—67.

Kärdiku t. Lai Endla. < ? in., vrd. Kärdi.

Kärdu kuusik Ksi Utsali. Keelejuhi seletus: Kunagi ajanud *Kärdu*-nimeline mees (*Tõkati-Kärt*) mõisale tõkatit ja põletanud süsi. Tal olnud väike põllulapp, mis Kärdu surma järel sööti jäänud ja sinna kuusik kasvanud. Vrd. 1758 (Lai Kõola) *Kerdo Tönno* s.-ü. 238, l. 898; Khk, Kaa *Kärdu* k. < ? in. *Kärt* Rajandi RN 66.

Kärevere m., k. Äks 1582 *Karywer* MA 168:1, l. 42; 1585 *Karauer* ASK, l. 653; 1601 *kerewer* s.-ü. 130, l. 47; 1601 (*Dorff*) *Kereüer* ibid., l. 160; 1684 *Kerrefer* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1758 *Kerrafer* (k.), *Kerrafer* ~ *Kerrefer* (m.) s.-ü. 239, l. 371, 385; 1811 *Kerrafer* (m.) s.-ü. 163:4, l. 3. Kärevere t. Äks Piiri. Külas kaks Kärevere t. *Kärevere-Vanatoa* (*vanada*) ja *Kärevere-Uuetoa* (*uueda*) 1601 *kerewerth mertth* s.-ü. 130, l. 47; 1758 *Auf Kerrefer Thotz Land Ellewi Tönno Jürri* ja *Auf Kerrefer Adam und Meiro Michels Land Kerrefer Andres* s.-ü. 239, l. 386; 1811 *Kerrafer Mert* s.-ü. 163:4, l. 3; 1834 *Kerrewer* s.-ü. 164:4, l. 10. *Kärevere kärestik* Äks Kärevere (kärestikuline koht Emajões Kärevere kohal). *Kärevere luht* Äks Pupastvere (hm. Emajõe veeres Kärevere lähedal). Vrd. Tür *Kärevere* k. 1564 *Keruer* f. 1, n. 2, s.-ü. 933, l. 167; SJn, Kam *Kärevere* k.; Amb *Käravete* (~ *Kärevere*) 1564 ? *Keriell* f. 1, n. 2, s.-ü. 933, l. 57; 1571 *Keriell od. Kerreuer* ibid., s.-ü. 935, l. 150; 1803 *Kerrefer* f. 864, n. 1, s.-ü. 26, l. 20; Räp *Käre* k., Vai *Kärekonna* k. L. Kettunen (EO 293) on nime võrdluseks esitanud apellatiivid *kära* ja *käre*, *-da*. Hiljem (EO 299) lisab ta veel ka *kera*, pidades siiski tõenäolisemaks

ühendamist sõnaga *kära*. Joone all on märgitud, et nähtavasti on see *kära* ühendatav soome sõnaga *käräjät* < *keräjät* < *kerääjät* 'die Sammler der Abgaben (die vormals auch als Richter fungierten)', Mülleril *kærrad piddama* (Saareste, Suomi 106:3, lk. 18). Ahvatlev olevat oletus pidada nime tüve algseks tähenduseks 'Volksversammlung, Gericht' (vrd. vps *keradiž*, krj *keravo* 'Dorfsammlung; sm, krj *kerätä*, vps *kerata* 'sammeln'). Päris võimatu ei olevat tüve *kära-* tuletamine apellatiivist *kera* (vrd. *pera* > *pära*). Häälikuliselt lähedaste apellatiivide esitamine antud juhul ei lahenda muidugi küsimust, vaid osutab ainult teatud hulgale võimalustest kohanime tekke lahendamiseks, kusjuures esitatud võrdlused võivad kõik olla väärad. Näib, et meil pole põhjust etümologiseerida kõigepealt kuju *Käravere*, nagu teeb seda L. Kettunen. Käravere esineb peamiselt saksapärases tarvituses. Eesti keeles esineb praegu *Kärevere* ja samuti ka osas vanemates kirjapanekutes. Tähelepanu tuleb juhtida sellele, et *Kärevere* (samuti *Käravete* ~ **Kärevere*) külad asuvad jõgede ääres (nende vahetus läheduses). Vähemalt Äks *Kärevere* juures on tänapäevalgi Emajões madalam kärestikuline koht, mida kutsutakse *Kärevere kärestik*. Seega võiks nime käsitleda kui asula asukohast lähtunut ja võrrelda seda eelkõige apellatiiviga *käre* (*kärestik*).

Kärgandi k. MMg (metsaküla liivastel küngastel) 1798 *Kergendo* Mellin; 1805 *Kergendo* (külas 3 vene nimega talupoega) s.-ü. 77a, l. 10. *Kärgandi mets* Kod Luigemetsa (mets Kärgandi k. ümbruses). L. Kettunen (EO 144) on võrrelnud seda nimega *Kärkna*. < *kärk* : *kärga* + *-nd*, vrd. Hää, Kuu, SJn, Ote, Kan, Rõu, Se *kärk* (*kär'k*) : *kärga* (*kärgä*) 'kuiv viljakandmatu kõrgendik; kuivem koht heinamaal, soos, soosaar; saareke jõeharude vahel'; Hlj *kärgapealne* 'kõrge kuiv maa'; Kos, Kad, Jõe, Kuu, Hlj *kärgas* : *kär'ka* 'kõrge kivine põld; kruusane, kivine küngas', Jür, HJn 'madalam koht jões, järves'. Vrd. ka Kad, Kuu *Kärga* t.

Kärkna m. *kär'kna* Äks (sks *Falkenau*, varem *Valkna* jne.) 1798 *Falkenau, Kärkna M* Mellin. Eisen (EKirj. 26, lk. 196) on väitnud, et *Kärkna* on tuletatav kunagise mõisaomaniku nimest *Gerten* (17. saj. alguses, vt. Stryck GRL 64). L. Kettunen (EO 144) käsitleb nime ühenduses *na*-sufiksiga (vrd. *kägin*, *kumin* jne.) ja ühendab *Kärkna* nimedega *Kärgandi*, *Kärgatsi*. Ta toob võrdluseks verbi *kärkima* ning noomenid *kärkin* 'heftiges Geräusch', *kärk* : *kärgu* 'Krachen', rekonstrueerides nime võimaliku lähtevormina **Kärkinan*. Tõenäolisem tundub siiski suhteliselt hilise mõisa nime juures lähtuda omaniku nimest (vrd. Kaarepere) *Gerten* > **Kärtna* > *Kärkna* (assimilatsioon?). Ajendina *-t-* asendumisel *k*-ga võib arvesse tulla ka mõisa varasem nimi **Valk-*.

Kärksi k. *kär'ksi* Äks 1500 *Kerkesz* GU I 651; 1585 *Kiarksy* ASK, l. 640; 1592 *Kiarkszy* AZ, l. 52; 1601 *Kerkis* s.-ü. 130, l. 149; 1638 *Kercksy* s.-ü. 128, l. 227; 1684 *Kierkus By* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1726 *Kerksikül* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Kerkis* s.-ü. 239, l. 146; 1782 *Kercks* s.-ü. 56:2, l. 10; 1811 *Kerks* s.-ü. 163:7, l. 4. *Kärksi mets* Äks Õvanurme (mets Kärksi k. lähedal). Vrd. Vil *Kärksi* k., Mar *Kärkse* k. L. Kettunen (EO 200) on võimalike lähtevormidena andnud **Kärkkisi-* ? : **Kärgiste* või **Kärgas* : **Kärksa* (vrd. sm *kärkäs* : *kärkkään* 'begierig, flink', sm pn. *Kärkkäinen*). Võrdluseks on esitatud ka verb *kärkima*. Edasi juhib L. Kettunen tähelepanu vaheldusele *Karksi* ~ *Kärksi*, mis võiks viidata deskriptiivset laadi lähtekohale. Tüvele *Kärk-* võime apellatiivide hulgast häälikulise sarnasuse alusel võrdluseks tuua e *kärk* : *kärga* ~ *kärgas* : *kärka* (vt. Kärgandi) ja sm *kärkäs* : *kärkkään* 'himukas, maias; nobe, kerge, väle'. Kui nimes *-si* lugeda tuletuslikuks elemendiks, võiks lähtekohaks pidada ka *ne*-sõna.

Kärnassaar (hm.) Lai Koidu. < ? *kärn* : *kärna*.

Kärneri t. *kä'rnali* ~ *kä'rneli* Trm Jaska < pn., Tõreda, Lai Rava, Kod

Rupsi, Pal Toovere; MMg Jõusa 1811 *Kernerry Mert* s.-ü. 163:1, l. 4; 1834 *Jousa Kerner* s.-ü. 164:1, l. 29; Äks Kämara 1811 *Leppiko Mert, Kernale Michel jetzt Wirth* s.-ü. 163:4, l. 6; 1834 *Leppiko jetzt Kernery* s.-ü. 164:4, l. 17. Vrd. Lai Kivijärve 1758 *Auf Kibbijerw Siems Land Kerner Ott* s.-ü. 238, l. 968; 1795 *Kerneri Juhanni Jürri* s.-ü. 32:2, l. 3; 1816 *Kerneri* s.-ü. 33:3, l. 3; Pal Ehavere 1805 *Kerner Hindrich* s.-ü. 5d, l. 2; 1826 *Kärnäry* s.-ü. 56:23, l. 26; Pal Kõdu 1782 *der Hofes Gärtner Hans* s.-ü. 56:4, l. 9; 1805 *Kerner Jürri* s.-ü. 1a, l. 3; 1826 *Kärnäri* s.-ü. 56:22, l. 23; Ksi Pööra 1816 *Kerneri (ein neues Gesinde)* s.-ü. 29:6, l. 4; 1826 *Kernary* s.-ü. 29:11, l. 16.

Kärsa t. Lai Kantküla. Vrd. Lai Kivijärve 1624 *Kersa Tonnis* s.-ü. 131, l. 420; Pal Maardla 1744 *Ustallo oder Kersa Thomas* s.-ü. 211, l. 188. K ä r s a s õ r a Kod Omedu (liivane madalik Peipsis). Vt. Kärsla.

***Kärsla** Pal (Kaarepere varasem nimetus) 1627 *Kersel (oder Woltershoff)* s.-ü. 132, l. 54; 1684 *Kersel* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1695 *Kersel* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 44; 1740 *Kerselhof* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 18; 1745 *Kersel* ibid., lk. 57; 1756 *Kersele Moisast* ibid., lk. 172; 1758 *Kersell (oder Woltershoff)* s.-ü. 239, l. 120. Vrd. VMr *Kärsa* as. LCD *Kærsælæ*, 1465 *Kersel*, 1547 *Kerssel*, 1732 *Kersa*; Jõe *Kärsa* (Wüstung, Saha m.) LCD *Kærsæ*, 1394 *Kersele*, 1572 *Kersel*, 1694 *Kerse* jne. Johansen EL 410—411. P. Johansen on võrdluseks esitanud Soome kohanimed *Kärsä, Kärsälä* ja ühendanud muistse isikunimega (Johansen EL 286). M. J. Eisen EK 24, lk. 76 *Kersel* < *Käärselja*. L. Kettunen (EO 74—75) võrdleb vaadeldavat nime apellatiiviga *kärss, oletades*, et seda on tarvitatud ka sõimunimena. Arvestades kohanime *Kärsa* küllaltki arvukat esinemust, järeldab L. Kettunen, et see oli üsna levinud isikunimi. Olevat ka võimalik, et apellatiivi *kärss* tarvitati maastikuterminina (Geländeterminus, vrd. sm *Kärsämäki* 'kärsakujuline mägi'). Asustusalases toponüümikas tuleb tõenäoliselt lähtuda muistsest isikunimest. Looduslike vormide nimedes, nagu Kod *Kärsa sõra*, Ote *Kärsamägi* on arvatavasti tegemist võrdlusnimedega.

Käru hm. Pal Kallivere (Verioja veeres), vrd. Trm Tuulavere *Keru* t. Vrd. Trm Sirguvere 1811 *Kerro Jaack* s.-ü. 56:12, l. 12; Trm Tealamaa 1758 *Auf Kerro Marts Land Möller Michel* s.-ü. 238, l. 1000; Vän *Käru* as.; Var, Sim *Käru* k. < in., vrd. Stoebke OP 37 *Kerro* (Hans *Kerropoyck*).

Käämri-Otsa t. Äks Kobratu. Külas 2 Otsa t. Üht neist kutsutakse *Käämri* (< pn.)*-Otsa* e. *Uus-Otsa* ja teist *Otsa-Peetri* e. *Soone* (< pn.)*-Otsa*.

Käänu t. *kianu* Trm Adraku. *Käänu hm.* MMg Jõusa (hm. Amme j. kahe haru vahel). < *kään(d)* : *käänu*.

Kääpa k. *kiä'pa* Kod. *Kääpa* t. Kod Nautrasi 1811 *Käpa Reino Jürry* s.-ü. 41:6, l. 25; 1816 *Käpa* s.-ü. 41:13, l. 44; 1826 *Käpa* s.-ü. 42:4, l. 46; MMg Odivere 1805 *Käpa Thomas* s.-ü. 79d, l. 1; 1816 *Käpa* s.-ü. 41:13, l. 20; 1826 *Käpa* (pn. *Käpa*) s.-ü. 42:4, l. 26. Vrd. 1627 (Saare m.) *Keps* (talupojad *Kepeße Mick, Timostein* ja *Kayo Mart* s.-ü. 132, l. 68; 1738 (Kod meetrikas) *Kapalt Runga Enno* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 15; Plv *Kääpa* k., Kad Rak, Plt, SJn, Võn, Rõn *Kääpamägi*. K ä ä p a j õ g i Trm Kasepää, Kod Halliku, Kose; MMg Ruskavere (voolab Kaiu järvest Omedu jõkke ~ *Kose jõgi*) 1826 *Kiapa Jöggi* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42t; 1839 *Kiawo Fl(uss)* Rücker. < *kääbas* : *kääpa* Kad 'kivihunnik'; Kod, Trv, Har 'küngas'; Pil, V 'kalmuküngas'; Hlj 'jõe käärus olev maa'; L, VNg 'tont, kodukäija'; sm *kääppä* 'mäki, kivikko pellon keskellä, kiviraunio', *kääpäs* 'suossa t. vesiperäisessä maassa oleva ympäristöä korkeampi kohta', vps *käp* '(vanhanaikainen) hauta, hautakumpu', vdj *tšäppä* 'hautakumpu' SKES II. A. Moora (PEA 24) märgib, et jõgi on saanud nime läheduses asuvatelt kääbastelt.

Köietäie hm. MMg Kõrenduse (pikad kitsad heinamaatükid).

Kökassaare (mets) Lai Kõssimaa. Vrd. Äks Praaklima 1638 *Köcki Hans* s.-ü. 128, l. 223. Vrd. Kse, Tõs, Kad, R *kökk* : *köki* (~ *kögi*) 'väike (heina)-hunnik'; sm *kökkälä* 'küngas, kink'.

Köksi Lai Tirma (saun ~ am.n. *Rätsepa*). Vrd. *köks*, *-i* 'väike heinahunnik, koorem'.

Kõndi t. Pal Kallivere (~ am.n. *Kruusa*). Külas 2 Kruusa t., teist kutsutakse *Kruusa-Kõndi*, sagedamini aga lihtsalt *Kõndi* 1909 *Krusaköndi* Rich. I 564. Vrd. Lai Tuimõisa 1834 *Kõndi* s.-ü. 35:2, l. 53; Plt, KJn *Kõndi* t. Vrd. *kõnt* : *köndi* S, L, K, M 'sõrmenukk, kõverus; kulunud ese (luud)'; Ote '(savine, liivane) küngas'.

Kõnduse t. *kõndusse* MMg Tindimuru 1816 (Kõrenduse) *Kõndusse* s.-ü. 40:10, l. 53; 1826 *Kõndus* s.-ü. 42:2, l. 39. Vrd. *kõnt* : *köndi* (vt. Kõndi), Trv *köndäs* 'kõrgem koht põllus'; Lai *vana kõnduss* 'konksus ja kõveras olevus (inimene, loom)'.

Kõrdi t. Lai Endla ? 1739 *Kärti Peter* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Kort Matz, Körde Jaack, Körde Peter* s.-ü. 238, l. 894—895; 1795 *Koerdi Johann, Kehrdi Petri Jürry, Koerde Hans* s.-ü. 32:10, l. 11, 13, 28; 1816 *Körde* (2) s.-ü. 33:11, l. 6, 11; Ksi Metsanuka. < ? in. < *Gotthard*, vrd. sks *Gohrt* — *Gördt* Heintze DF 149.

Kõrdisoo hm. Lai Päde (külast idas). Vt. Kõrdi t.

Köstassaar (põld) Lai Endla. < in. *Kösta* Rajandi RN 70.

Kösti t. Äks Vedu 1758 *Auf Kenno Jurgens und Kurck Hinrichs Land Kesti Jaan* s.-ü. 239, l. 475; 1811 *Kösti* s.-ü. 163:10, l. 6; 1834 *Koesti* s.-ü. 165:2, l. 7. Vrd. Plt, SJn, Ote *Kösti* t.; Vil *Kösti veski*. < in. *Kösti* Rajandi RN 70.

Köstri t. MMg Kõrenduse (~ rk. *Tampka* < *pn.*), Äks Puhtaleiva 1839 *Küster* Rücker; Ksi Kirikuvalla. Vrd. Lai Eristvere 1811 *Köstre Matsi Elias* s.-ü. 32:13, l. 6; 1834 *Köstri* s.-ü. 34:8, l. 15; Lai Sootaga 1795 *Köstri Eriko Johan* s.-ü. 32:5, lk. 32. *Köstri allikas* Pal Palamuse (kiriku lähedal). *Köstri hm.* Trm Kalmaküla. *Köstri laan* MMg Kõrenduse (Köstri t. mets). *Köstrimurru* Ksi Kirikuvalla (hm. oli Kursi köstri kasutada). *Köstri soo* Äks Äksi (~ *Õpetaja soo* soine hm. Äksi kiriku lähedal).

Kükeri t. Lai Kõola. < ? *Küki-Jüri* (vrd. Küki-Antsu).

Küki-Antsu t. *kükansu* Lai Kõola 1795 *Kücki Hans* s.-ü. 32:10, l. 35; 1816 *Kücki* (*Wirth Kücki Hans*) s.-ü. 33:11, l. 20; 1826 *Kükki* s.-ü. 34:6, l. 19. < ln., vrd. *kükk* : *küki* (*kükakil, kükil, kükitama, kükkima*).

Kükita k. Trm (elanikud enamikus venelased, vn *Кукита*) 1599 Kikiuta P 124; 1624 *Kückkita* s.-ü. 131, l. 410; 1637 *Kückotaia* Bfl. II, 717; 1758 *Kickita* s.-ü. 238 l.; 1795 *Raya Kikita* s.-ü. 32:6, l. 57; 1811 *Raja Kikita* s.-ü. 32:18, l. 24; 1866 *Kikita* (*russ.*) ATK. Kükita t. Kod. Pusi 1782 *Kikita Jürri* s.-ü. 23:1, l. 16; 1811 *Kikkita Jurri* s.-ü. 23:11, l. 10; 1816 *Kikita* s.-ü. 24:1, l. 21; 1826 *Kikita* s.-ü. 24:8, l. 19. Vrd. Kod Alasoo 1782 *Kikkita Petri Mick* s.-ü. 23:1, l. 18; 1795 *Kikita Peter Mick* s.-ü. 23:5, l. 14; 1811 *Kikkita Mick*, s.-ü. 23:11, l. 13; Kod Tedre 1758 *Auf Kikita Tönno und Thomas Land Persekivi Siem* s.-ü. 238, l. 1151; 1811 *Kükkita Jani Rein* s.-ü. 23:15, l. 10; TMr *Kükitaja* as. L. Kettunen (EO 230) on nimele võrdluseks esitanud verbi *kükitama* ja linnunimetuse (Wied. Wb.) *kükitaja* 'kleine Krohnschnepfe, Brachvogel (Numenius Phaeopus)', oletades nähtavasti, et vaadeldav kohanimi on lähtunud linnunimetusest tuletatud isikunimest. Eesti keeles näib nimele olevat ainuke võimalik vaste *kükitaja* (← *kükitama*), mis Wiedemanni sõnaraamatu järgi on esinenud ka linnunimetusena. Et tegijanimi võib esineda kohanimedes, osutavad *Linnuta(ja)* ja *Lokuta*. Lähtudes vormist *kükitaja*, tuleb oletada, et küla nime ja samuti Kodaveres esineva lisanime kirjapanekuis alates 18. saj. kajastub venepärane *Кукита*.

Külaalune hm. Kod Luigemetsa, Nõva (hm. küla lähedal). Vrd. (1822—27 Avinurme m. kaardil Kärasi k. lähedal) *Külla Allone Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d.

Küla-Karla t. MMg Vassevere (~ am.n. *Küla* t.).

Külakubja t. Trm Tuulavere, vrd. 1811 *Kubja Ado Jaan* ja *Kubja Ado Hans* s.-ü. 56:12, l. 9, (1816., 1826. ja 1782. revisjonis puudub); Trm Adraku. < *külakubjas* (end. mõisaametnik); Wied. Wb. 'Dorfältester'.

***Külamägi** Trm Mägise 1744 *Küllameggi Johans Land* (*wird vom Hoffe besetzt*) s.-ü. 211, l. 52.

Külaotsa t. Lai Mõisamaa, Kod Koosa, Tedreküla.

Küla-Priksu t. Ksi Kaatvere (külas 2 Priksu t., nende eraldamiseks kutsutakse üht *Metsa-Priksu*, teist *Küla-Priksu*). < in., vrd. *Friedrich* (*Prits* jne.).

Külavahe jõgi Trm Kasepää (jõeke Kasepää küla vahel ~ *Arujõgi*, *Ramani jõgi*).

Külmallikas Pal Järvepera, Linnamäe. *külm* on üsna levinud täiendsõna allikate ja väikeste ojade nimedes, vrd. näit. Lüg, Plt *Külmoja* hm., Kad *Külmallika* hm., Ote *Külmalätte mägi* jne.; vdj *čülmä lähe*.

Külmamõisa t. MMg Alajõe (end. mõisa kandikoht). Vrd. Äks Erala 1744 *Auf Külma Johan ... land Külma Michel Mick* s.-ü. 211, l. 272; Krj, Kam, Rõu *Külma* k. < *külm*, *-a* + *mõisa*. On võimalik, et *külm* : *külma* asustusalases toponüümikas on eraldunud liitsõnalistest nimedest, nagu *Külmaoja* jne.

Külmapüksi t. Lai Villakvere 1909 *Külmapükse* Rich. I 602. < ? sõimunimi.

Külmhaud Ksi Kaatvere (Kaave jões). Vrd. Külmallikas.

***Külmjärv** 1758 (Jõe m.) *Külmajerw* s.-ü. 239, l. 271. Vrd. Külmallikas.

Künka t. Trm Laekannu, Tõreda, Tõlga; Lai Kaave (~ am.n. *Mäenõlvaku*), MMg Papiaru.

Künnapmets Kod Assikvere (hm. ja mets Künnapuu t. juures ~ *Künnapmetsa* hm.). *Künnapmetsa jõgi* Kod Halliku (= Kiisli jõgi). Vt. Künnapuu.

Künnapniidi hm. Trm Vaiatu. Vt. Künnapuu.

Künnapuu t. (*künnäpä*) Kod Halliku (üksiktalu Künnapmetsa veeres, omaniku pn. *Künnap*) 1805 *Künapu Jannus* s.-ü. 36a, l. 3; 1816 *Jaani*, *jetzt Künapu* s.-ü. 24:2, l. 18; 1826 *Janikunapu* s.-ü. 24:9, l. 6; (*künnapu*) Pal Eerikvere; MMg Papiaru, Pori; MMg Kõrenduse 3 Künnapuu t. (am.n.), kutsutakse *Künnapuu-Juhani*, *Künnapuu-Kustavi* ja *Künnapuu-Sandri*. Vrd. Plt, TMr, Nõo *Künnapuu* t., VNg *Künnapuu väli* (*künnapa*), SJn *Künnapuu niit*. < *künnapuu* 'Ulmus laevis e. effusa', Kod *künnäp*, g. *künnäva* (resp. *künnap*, g. *-u*, *künnap/as*, g. *-a*. Wied. Wb. 'Sehne. Flechse, Gelenkband. Brustknorpel').

Kürvaniidi väli Kod Sassukvere. *Kürvaniidi kivi* Kod Sassukvere (suur kivi põllul, Kalevipoja räpsukivi). Vrd. Kuu, Vai *kürba* 'peenis', Wied. Wb. *kürv*, g. *kürva* (*kõrvas*, *kürb*) '1) Bursche, Junggeselle, Hagestolz; 2) das männliche Glied'; SKES II sm *kyrpä*, krj *kürpä*, *kürbä*, krjL *kürb* 'miehen siitin'. Vrd. *Munnmetsa.

Küta t. Trm Kiisa, Vilusi: Lai Metsaküla, Sadala. < *kütt* : *küti*; Lüg *kütt* : *kütta*, Vai *küttä* : *kütät* (~ *kütti*); Trm *kütt* : *küta*, vrd. *sm kyttä* < mrts *skytta*, *skytte* (kasks *schutte*) SKES II.

Kütametsa k. Trm 1901 *Küttametz* (metsavaht) SÜK. Vt. Küta.

Kütaoja t. *kütaja* Trm Rehessaare. Vrd. VNg. *Kütajõgi*. Vt. Küta.

Küti k. Kod (väike hajataludega k. Kääpa jõe veeres) 1839 *Kütti* (t-d) Rücker; 1866 *Kütti* ATK. K ü t i t. Trm, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Revisjonides esinevad ainult mõned: Trm Jõemetsa, vrd. (Tarakvere m.) 1795 *Kütti Mart* s.-ü. 127:7, l. 11; 1826 *Kütti* s.-ü. 128:3, l. 12; Pal Aruküla 1744 *Auf Torjal Reins land Kütti Hinrich* s.-ü. 211, l. 105;

1782 *Kitti Jani Juhhan* s.-ü. 56:2, l. 4; 1805 *Kütti Jaack* s.-ü. 4d, l. 1; 1834 *Kütt* s.-ü. 57:2, l. 24; MMg Kulmuvere 1805 *Kütti Hans* s.-ü. 78a, l. 6; 1826 *Kütti* s.-ü. 42:3, l. 18; Ksi Tõrve 1811 *Kütti Mick* s.-ü. 29:4, l. 13; 1826 *Kütti* (pn. *Kütt*) s.-ü. 29:14, l. 19. Vrd. Lai Alavere 1758 *Kütti Märt* s.-ü. 238, l. 731; Kod Nõva 1805 *Kütty Jürry*, *Kütty Mert* s.-ü. 76d, l. 1; MMg Jõe 1811 *Kütti Mart* s.-ü. 41:1, l. 8; 1826 *Kütti* (pn. *Kütt*) s.-ü. 42:1, l. 6; MMg Odivere 1744 *Auf Kütti Andres land Kütti Lauri Hanus* s.-ü. 211, l. 142; MMg Ruskavere 1811 *Kütti Thomas* s.-ü. 41:6, l. 10; 1816 *Kütti* (3) s.-ü. 41:13, l. 14, 16; Pal Toovere 1744 *Auf Matze Marts land Kütti Hans* s.-ü. 211, l. 83; Äks Erala 1758 *Kütti Jaack* s.-ü. 239, l. 357; ? 1744 *Curreskütt Jaack* s.-ü. 211, l. 272; Äks Kärevere 1601 *kütt mick* s.-ü. 130, l. 47; Pee, VJg, Plt, Kam *Küti* as. < *kütt* : *küti* (ln.).

Kütimaa t. Ksi Laeva.

Kütimetsa hm. Kod Sassukvere.

Kütiseaia mets Lai Villakvere. Vrd. SJn *Kütiseaia põld.* < *kütis, -e* + *aed.*

Kütismaasaar (hm.) Lai Endla. < *kütismaa* + *saar.*

Kütivälja t. Trm Kiige, Kod Kogri. Vrd. MMg Jõe 1816 *Küttiwelja* s.-ü. 41:8, l. 7; 1826 *Küttiwelja* s.-ü. 42:1, l. 7. Vt. Küti.

Küüni t. *küün'i* MMg Kadrina (asundustalu, mille hooned vana mõisa küüni lähedal, am.n. *Lehtse*). *Küüni alekõrs* Kod Omedu (põld). *Küüni hm.* Trm, Lai, MMg (hm., kus on küün). *Küüni väli* Ksi Altnurga.

Küünikopli Trm Tammesaare (taraga piiratud hm.).

Küünimurru t. Äks Sortsi, vrd. Äks Saadjärve m. 1834 *Buschwächter Künimurro* s.-ü. 164:7, l. 44.

Küünissaare t. Lai Lõpe (üksik talu metsas Pedja jõe veeres) 1826 *Künnisaar* s.-ü. 34:2, l. 46; 1839 *Kuinisaare* Rücker. On avaldatud arvamust (Kõpp LKA 49), et 16. saj. lõpus ja 17. saj. alguses esinev *Kunisza, Kumissar* on märkinud Küünissaart. Viimane asub küll Pedja veeres (nagu ka *Kuniszagi* kohta märgitud), kuid dokumentides on toodud enamasti koos Võikverega, mis asub ka Pedja lähedal, kuid Laiuse khk. lõunatipus. K ü ü n i s s a a r e hm. Lai Oonurme. < *küün, -i* + *saar.*

Küüra t. Pal Ronivere 1739 *Küra Siems Weib Marri* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 9; 1758 *Auf Titto Pertels Land Kura Tönno* s.-ü. 239, l. 115; 1782 *Küra Jaan* s.-ü. 56:4, l. 9; 1816 *Küra* s.-ü. 56:16, l. 28; Pal Toovere 1782 *Küra Jaan* s.-ü. 56:4, l. 10 (1805, 1811 ja 1816 Küüra t. puudub); 1820 *Kilter Mardi oder Kühra* s.-ü. 1d, l. 8; Pal Änkküla 1758 *Auf Aitacko Hinn Land Küra Jaan* s.-ü. 239, l. 109; 1782 *Küra Maddis* s.-ü. 56:4, l. 5; 1816 *Küra* s.-ü. 56:16, l. 10. < ln., vrd. *küür, -a.* K ü ü r a n õ m m MMg Tindimuru (mets liivaseljandikul). < *küür, -a.*

Küüravälja k. *küüraväl'ja* ~ *k'üüraväl'ja* ~ *k'üiraväl'ja* Lai 1742 *Küraweljalt* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 29; 1744 *Küraweljа* ibid., l. 38; 1749 *Küraweli* ibid., l. 82; 1758 *Kirrawelja* s.-ü. 238, l. 740; 1826 *Kürrawelja* (Laiuse krjm.) Bienenstamm GA 300; 1839 *Küraväla* (krjm.) Rücker. < *küür, -a* + *väli* : *välja*, vrd. *mäeküür* '(lameda) mäe selg' (küla asub lameda voore jalamil).

Laadamuru t. Trm Rehessaare. < *laut* : *lauda* + *murru*; Trm, Lai jne. *laut* : *laada.*

Laane t. (Kod *luane*) Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Mitmel juhul on *Laane* hilise asundustalu am.n. Revisjonides: MMg Alajõe (~ rk. *Metsa*) 1816 *Lahne* s.-ü. 41:14, l. 9; 1826 *Lane* s.-ü. 42:5, l. 11 (1811. a. revisjonis puudub, vrd. 1758 *Auf Læhne Hans Land Lehne Hans* s.-ü. 239, l. 220); Äks Vedu 1728 *Lane Hanso Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 17; 1811 *Lane* s.-ü. 163:10, l. 10; 1834 *Lahne* s.-ü. 165:2, l. 14. Lai Teilma ühe talu kohta tarvitatakse paralleelselt *Laane* ja *Lääne* t., revisjonides esineb *Lääne* (vt.). Lai Rohe külas on praegu *Laane* t., revisjonides esineb aga *Lääne*: 1795 *Lehne Pertell* s.-ü. 32:10, l. 54; 1805 *Lene*

Pertell s.-ü. 53c, l. 3; 1826 *Läne* s.-ü. 34:6, l. 17. Vrd. Pal Järvepera 1744 *Auf Lane Andres land Paggar Hinrich* s.-ü. 211, l. 108; Äks Saadjärve m. (üksiktalu) 1834 *Lahne* (pn. *Laas*) s.-ü. 164:7, l. 39; Vän, Vil, Võn, Räp jne. *Laane* k. Laan MMg Pataste (lepapadrik küla lähedal); Kod Lahepera (hm.). *Laane* Trm Kasepää (põld), Kod Kuningvere (hm.), MMg Pataste (hm.); *Laane mets* Pal Kilbavere, MMg Tootsi, Ksi Mäända. < *laas* : *laane* (murdeis enamasti *laan'* : *laane*).

Laanealune hm. Trm Tammispää, Pal Süvalepa.

Laanemetsa t. MMg Alajõe, Idlase; vrd. MMg Vara 1805 *Lahnemetsa Peter* s.-ü. 80a, l. 19; MMg Kassema, Äte; Äks Koogi, Kõnnu. Vrd. MMg Kusma 1744 *Auf Lahne Johans land Lahne Metza Johan* s.-ü. 211, l. 178; 1811 *Laanemetza* s.-ü. 41:7, l. 13.

***Laaneniit** 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Laane nied* (mõisast kirdes) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Laanenuka t. Äks Nõela (üksik talu metsa veeres).

Laaneotsa t. Kod Kõnnu.

Laaneposti t. MMg Kassema (~ rk. *Keskküla*) 1805 *Lane Posti Maddis* s.-ü. 78a, l. 6; 1826 *Laaneposti* s.-ü. 42:3, l. 13 (1811 a. rev. puudub), vrd. 1758 *Lahne Ostrati Jürri* s.-ü. 239, l. 265.

Laanetagune hm. Lai Endla (soo kasemetsa taga).

***Laanetee suu** (Ksi?) 1411 (*wech, geheten*) *Lanentensu* GU I 197.

Laanevälja t. Kod Kiisli (*luane-*), vrd. Kod Halliku m. 1744 *Auf Mürra Johans land ... Lane Welja Hans* s.-ü. 211, l. 158; 1758 *Auf Myra Jaans Land ... Lanewelja Andres* s.-ü. 239, l. 205; 1826 *Lanewälja* (krjm.) Bienenstamm GA 298. Hilisemates revisjonides esineb Halliku mõisal *Jaanivälja* t., kus vahepeal on olnud karjamõis: 1811 *Jani Welja Laar* s.-ü. 23:12, l. 9; 1816 *Jaani Welja, jetzt eine Hoflage* s.-ü. 24:2, l. 12; 1826 *Janiwälja* s.-ü. 24:9, l. 12. Tänapäeval nime *Jaanivälja* ei tunta, küll teatakse aga rääkida, et Laaneväljal olevat olnud kunagi karjamõis. Vrd. (Kod meetrikaraamatus) 1746 *Laneweljalt, Saremoisa wallast Lanewelja Jurri* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 127. Laaneväljа t. Kod Nautrasi, Pal Rahivere (~ am.n. *Pärtli*).

Laari t., vt. Lauri.

Laasiksaare hm. Lai Tuimõisa (hm. karjamaade keskel). < *laasik*; vt. *Laasiku*.

Laasiku t. MMg Hundiluha < pn. (~ am.n. *Sõstra*). *Laasiku* hm. Lai Tuimõisa, vrd. 1858 (L.-Tähkvere m. kaart) *Lasik Kusiko Rabba* (Tuimõisast põhjas) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; MMg Kudina. < Krk *laasik, -u* 'võsast puhastatud heinamaa' (← *laasima*); Wied. Wb. *laasik, -u* 'Waldgegend'.

Laasme k. *l'aasme* Ksi. Mõned vanemad elanikud väidavad, et nimi kõlas varem *laasene*. Külas olevat olnud vanasti klaasivabrik (*l'aas'oone*), millest saadudki küla nimi. Vrd. (Ksi meetrikaraamatus Kärevere m.) 1796 *Klasihone Hans* f. 1257, n. 2, s.-ü. 2, lk. 533. Laasme väli Ksi Altnurga (*sial olema vanast klaasivabrik olnd*).

Laastiku k. Äks (metsaküla). Laastiku t. Äks Laastiku. Laastiku hm. Lai Kurista, Päde; Äks Kõdu, Laastiku, Visusi; Ksi Altnurga (hm. metsas). Vrd. 1854 (L.-Tähkvere m. kaart). *Lastico Otsa Einama* (mõisast kirdes) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. < *laastik, -ku* 'raiesmik' Krj, VJg (*l'uastik*), Lai, Ksi, Plt, Pst, Krl, Vas.

Laastu t. Lai Altveski. Talu olevat saanud nime end. mõisa hm. nimest, vrd. 1854 (L.-Tähkvere m. kaart) *Laasto Einama* (mõisast kirdes) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. < *laast, -u*; vrd. Wied. Wb. *laast, -u* 'Reinigung von Gesträuch, Blättern', *laast-maa* (*laas-maa*), *laastu-maa* (*laastermaa*) 'von Gesträuch gereinigtes Land (Wiese)'.

Laastumägi Trm Tõikvere (küngas Tõikvere metsas); vrd. Trm Rääbise (mõisa hm.) 1805 *Laaste Niit* s.-ü. 50a, l. 24. Vt. Laastu.

***Laatz** Kod 1758 *Kruge nach Neu Allatzkiwwi*: *Laatz* s.-ü. 238, l. 1091. Vrd. Kod Omedu 1758 *Latzi Hinrich* s.-ü. 239, l. 89; Puh *Laatsi* t., pn. Laats. < ? in. < *Laurentius*, vrd. Wied. Wb. *Laarits*, *Laarts*; Rajandi RN 104 *Laarts*.

Labi t. Äks Kukulinna 1805 *Labbi Hans* s.-ü. 26b, l. 41; 1834 *Labbi* (pn. *Labbi*) s.-ü. 164:3, l. 2. Vrd. SJn, Kam *Labi* t., VNg *Labimägi*; 1547 *Jurgen Labbj* TT 130. < ?

Labu t. MMg Kõrenduse ? 1758 *Auf Wanna Nesters Land Laggo Thomas* s.-ü. 239, l. 314; 1805 *Labbo David* s.-ü. 77a, l. 6; 1816 *Labbo* s.-ü. 41:10, l. 41; 1826 *Labbo* s.-ü. 42:2, l. 31; MMg Kaiavere (~ am.n. *Veski*). Häälikuliselt sobib apellatiividest vasteks S *labu* 'väike heinahunnik', sm *lapo* 'rehatäis heinu; väike heinakuhi'.

Ladinakael Lai Endla (soine järve kallas). < *ladin*, *-a* 'pladin' + *kael*.

Laduniidu hm. Trm Maetsma. < *ladu* : *lao* (Trm *ladu* : *ladu*) 'küün, kuur, aganik'.

Laekannu k. *l'aekõnnu* Trm 1599 *Lagakunth* P 120; 1601 *Lagakont* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Lahokõnde* s.-ü. 131, l. 410; 1697 *Layakannust* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 46; 1700 *Layakont* ibid., l. 5; 1754 *Laikon* f. 1265, n. 2, s.-ü. 140, l. 7; 1758 *Laikon* s.-ü. 238, l. 1075; 1775 *Laekond* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 134; 18. saj. *Loikon* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1811 *Laikon* s.-ü. 127:10, l. 14; 1852 *Laiakanno* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a; 1866 *Laekon* ATK. Ametliku nime teiseks komponendiks on küll viimasel ajal fikseeritud *kannu*, kuid rahvakeelse tarvituse ja varasemate kirjapanekute järgi peaks olema — *kõnnu* (vt. Kõnnu k.). Nime esimene komponent *lae-* näib 16., 17. ja 18. saj. ülestähenduste järgi minevat tagasi kujule *lai(a)* < **laŋja*. (**ŋj* > *i* kronoloogia suhtes vrd. Vaiatu, *Vaia). Laekannu-Saare k. Trm (Laekannu naaberküla, kohalike elanike hulgas tuntud lihtsalt *Saare* külana) 1796 *Laekonnesar* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 16; 1810 *Laekonnosar* ibid., l. 110; 1816 *Laikonesar* s.-ü. 127:18, l. 29; 1820 *Laekonnusaarest* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 189; 1852 *Laiakannosar* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a; 1866 *Laekonno Saar* ATK. Vrd. 1810 (meetrikaraamatus) *Laeksar* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 113.

Laeva k., m., v. *l'aeva* Ksi 1582 *Laiwa* SbGEG 22, lk. 49; 1601 *Laywa* s.-ü. 130, l. 66; 1627 *Laywa weßky* ja *Laywa Külla* s.-ü. 132, l. 34, 36; 1638 *Laiwe kylle* s.-ü. 128, l. 261; 1684 *Laiwa kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1702 *Laiwa* ibid., s.-ü. 5; 1758 *Laiwaküll* s.-ü. 239, l. 389; 1811 *Laiwa* s.-ü. 29:3, l. 4; 1839 *Laiwa* (m.) ja *Laiwaküla* Rücker, *Laeva jõgi* Ksi Laeva (~ *Aiu jõgi*, *Koogi jõgi*, *Kõnnu jõgi*, vrd. ka *Liivoja) 1839 *Laiwa Fl(uss)* Rücker. Vrd. Pil *Laeva* k. Jättes kõrvale välte (*l'aeva*), sobiks häälikuliselt nime vasteks apellatiiv *l'aev* : *lačva* (saarte murdes ka 'suurem paat') < **laiva* : **laivan*. Ka sisulisest küljest oleks mõeldav, et jõe veeres oleva asula nimeks on saanud veesõiduki nimetus. Võimalik, et asula on saanud oma nime jõelt (**Laevajõgi* > *Laeva*). Mis puutub 3. vältesse (*l'aeva*, oodatava 2. asemel), siis võiks oletada, et tegemist on lühikese illatiivi üldistumisega. Teoreetiliselt on muidugi ka võimalik, et nimi on lähtunud teist morfoloogilist tüüpi nimest (? **laivas* : **laivahan*), vrd. sm *laivas* : *laivaksen* 'laev', sm *laiva*, e. *laev* < ? blt. ld *laĩvas*, *laĩve*, vt. SKES II. *-s* : *-h-* ja *-s* : *-kse-* vahelduse suhtes vrd. sm *oras* : *oraan*, e *oras* : *orase* (*orasse*, *orakse*), eesti murdeis *kobras* : *kobrase*, *kobras* : *ko'pra* (vt. Kobratu) jne.

Lagastiku hm. Kod Nautrasi, Punikvere, Raatvere; MMg Selguse (metsast ja võsast laastatud hm.). Vrd. Kod *lagas'sik* 'metsast raadatud põld, heinamaa; metsalagendik'.

Lageda t. Lai Lemuvere (~ rk. *Kurvitsa* < end. omaniku pn. ja *Tähe* < praeguse omaniku pn.); Ksi Mäända. < *lage*, *-da*.

Lagedi k. Trm 1758 *Laggeda* s.-ü. 238, l. 1079; 1811 *Lageda* s.-ü. 127:10, l. 28; 1816 *Lagida* s.-ü. 127:18, l. 64; Avinurme m. kaardil 1822—1827 (*Das Gesinde*) *Lageda* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; 1866 *Laggedi* (t.) ATK. Vrd. Jür *Lagedi* k. LCD *Lakethæ*; 1370, 1422, 1565 *Lakede*, 1565 *Lakida kyle*; 1638 *Laggede*, 1732 *Laggedi*, 1796 *Laggeda* (Johansen EL 468—469). L. Kettunen (EO 17) on õigesti nime ühendanud apellatiiviga *lage*, *-da*, oletades, et vorm *Lagedi* (pro *Lageda*) on üldistunud pluurali tüvi.

Lagendik Trm Rajaküla (lage liivane ala Mustvee ja Rajaküla vahel, kus varem kasvas männimets ~ *Liivamägi*, *Mustvee nõmm*, *Nõmm*).

Lagesoo Lai Villakvere (üksikute harvade puudega soo); Lai Tuimõisa (puude ja põõsasteta lai riba soos ~ *Kalevipoja heinakaar*). *Lagesoo* Lai Lõpe, Rohe (soine lage hm. Pedja veeres), vrd. 1758 (Vaimastvere m.) *Laggisohsaare* (*Auf Nagla Jürri Land Kunde Jürri*) s.-ü. 238, l. 901. Vrd. Laiasoo-.

Lagimus, vt. Laginajõgi.

Laginajõgi Kod Koosa (Kodavere lõunaosas, suubub Koosa jõkke), Kod Kõnnu *Lagimuse* (= Laginajõgi) 1839 *Lagina Fluss* Rücker. < ? *lagin*, *-a*; *Lagimus*, vrd. Wied. Gr. 208 sufiks *-mus* (*togimus*, *kasimus* jne.).

Lahe k. (ill. *la'hte*) Kod 1582 *Liachte* SbGEG 22, lk. 36; 1585 *Lachta* ASK, l. 645; 1601 *Große Lacht*, *Suerlachtt* s.-ü. 130, l. 77, 81; 1627 *Lachtes* s.-ü. 132, l. 112; 1723 *Suhrest Lahhest* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 62; 1758 *Lachte* s.-ü. 238, l. 1123; 1795 *Suurlacht* s.-ü. 23:5, l. 24; 1811 *Suur Lacht* s.-ü. 23:11, l. 19; 1839 *Gross Lacht* Rücker. Lahe t. Kod Lahe, MMg Savikoja. *Lahe jõgi* Kod Lahe (voolab Lahe järvest Peipsisse). *Lahe järv* Kod Lahe (~ *Lahepera järv*, piklik orgjärv Peipsi lähedal) 1684 *Lahe Jerw* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1839 *Lahhe Jerw* Rücker. < *laht* : *lahe*.

Lahepera k. Kod 1582 *Lahepere* SbGEG 22, lk. 48; 1601 *Lacheperre* s.-ü. 130, l. 77; 1627 *Lahepera* s.-ü. 132, l. 89; 1723 *Lahteperralt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 62; 1724 *Lahheperralt* ibid., l. 65; 1758 *Laheperra* s.-ü. 238, l. 1132; 1795 *Laheperra* s.-ü. 23:5, l. 20; 1811 *Lahheperra* s.-ü. 23:11, l. 17; 1638 *Perralacht* (? = Lahepera) s.-ü. 128, l. 244. *Lahepera järv* Kod Lahepera (~ *Lahe järv*). *Lahepera oja* Kod Lahepera (suubub Lahepera järve). Küla asub Peipsi järve vahetus läheduses asuva pikliku järve tipu lähedal. Seega on saanud oma nime asukoha järgi.

Lahvardi t. Trm Torma 1782 *Lahwarti Mart*, *Lawarti Tomas* s.-ü. 127:2, l. 4; 1811 *Lahwarti Mart Tomas* s.-ü. 127:16, l. 6; 1826 *Lahwarty* s.-ü. 128:6, l. 13. < ln. Üheks võimaluseks nime analüüsimisel võiks olla järgmine moodus: 1) tuletussufiks *-rd* (vrd. *logard*, *lakard* jne.); 2) tüvi *lahva-*, vrd. T, V *lahva* 'lahke, jutukas; lobiseja'; Kod *lahvakas* 'hooletu'; Kod, Ote *lahvakille* 'hooletult, korratult'; Kod *lahvatu* 'hooletu'.

Laiakivi t. MMg Idlase (~ am.n. *Källu*, talu õues suur kivi). *Laiakivi hm.* Trm Lohusuu (varem oli heinamaal suur kivi, nüüd ära lõhutud). Vrd. Jõh, Vai, Vil *Laiakivi* t., SJn *Laiakivi mägi*.

Laialõige t. Pal Varbevere. Vrd. Lai, Trm, Kod *lõik* : *lõige* 'pikk kitsas heinamaa või põlluriba; popsidele ja saunikutele eraldatud põld, heinamaa'.

***Laiasoosaar** (? *Lage-*) 1758 (Vaimastvere m.) *Loyasoosaar* (*Kunda Jürri*); *Laggisohsaare* (*Auf Nagla Jürri Land Kunde Jürri*) s.-ü. 238, l. 897, 901. Vrd. Lagesoo.

Laisa t. MMg Lilo < pn. (~ am.n. *Virma*); Äks Võibla (2 t., kutsutakse *Noor-Laisa* ja *Vana Laisa*). Vrd. Ksi Pööra 1582 *Rein Lask* MA 168:1, l. 153; 1601 *Rein Laysk* s.-ü. 130, l. 65. < ln. (sõimunimi) < *laisk* : *laisa*.

Laisholm (m.), vt. Jõgeva.

Laiuse loss, khk., m. *laiusse* ~ *laius'si* (Laiuse tähistas algselt ainult lossi, kihelkonna varasemaks nimeks oli Womel, Wemel jne., vt. Võhma-) 1406 *Laeghis* GU I 188; 1408 *Lacghis* GU I 191; 1472 *Laiiges* GU I 437; 1474 *Lagesz* GU I 460; 1493 *Leyges* GU I 573; 1505 *Layges* GU II 30; 1537 (*territorii*) *Laissensis* GU II 426; 1543 *Leys* GU II 614; 1558 *Lais* Bienemann BU V 480; 1559 *Layss* Bienemann BU III 237; 1599 (*Zamek*) *Laiss*; (*do*) *Laisse* P 93; 1614 *Lais* Bfl. II 248; 1624 (*das Hauß*) *Lays* s.-ü. 131, l. 403; 1638 (*Kirchen 2 in diesem Gebiete S. Jürgens Kierche, uralters aber Woymell genannt so die*) *Laysche Kierche* s.-ü. 128, l. 387; 1686 *Laisslott* (*Jörgens kyrk, Laisholm*) f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1702 *Lais* f. 308, n. 2, s.-ü. 5; 1826 *Lais-Schloß* (e *Lajusi Lin*) Bienenstamm GA 300. *Laiuse jõgi* Lai Otiaru (oja, mis voolab Laiuse lossi juurest läbi ~ *Nõva jõgi*). *Laiuse mägi* Lai Kasevere (~ *Sootse mägi*). Vrd. Ote *Laiusmägi*. M. J. Eisen (EKirj. 18/19, lk. 101—103) *Laiuse* < *Laisoo*. L. Kettunen (EO 197) märgib, et nime ei saa ühendada apellatiiviga *laius*, veel vähem aga sõnaühenditega *lai-soo* või *lage-soo* (nagu tehakse teoses «Tartumaa», lk. 242). Pigem võivat olla tegemist algse isikunimega, mille lähtevormiks võiks olla **Lakjuksen*. Varasemate üleskirjutuste alusel võime nime tüveosana tõepoolest rekonstrueerida **laγjð-*. Lõpu osas viitab tänapäeva tarvitus sufiksile *-ks*. Sufiksi tähendust ja tarvitust vt. Hakulinen SKRK 127; Wied. Gr. 183—184; vrd. ka Itkonen Vir. 41, lk. 81.

Laius-Tähkvere, vt. Tähkvere.

Laksu hm. (ill. *la'ksu*) Lai Mõisamaa; MMg Jõemõisa. Vrd. Mar *laks* : *laksu* 'loik, veega täidetud auk; nõgu', Wied. Wb. *laks*, g. *laksi*, *laksu* (W) 'grosser Platz, Fläche'; sm *laakso* ~ *lakso* 'org, nõgu; vihmavee lomp', vt. SKES II.

Laksuaru hm. Lai Paduvere. Vt. Laksu.

Laksumetsa hm. Lai Ellakvere. Vt. Laksu.

Laksusoo hm. Lai Paduvere. Vrd. TMr *Laksusoo* hm. Vt. Laksu.

Lalli t. Pal Imukvere < pn. (end. mõisa kandikoht, am.n. *Sämmi*). Vrd. Muh, Juu, Rõu, Vas *Lalli* k. Vt. Lallu.

Lallu t. Lai Väljaotsa 1795 *Lallo Jurry* s.-ü. 32:1, l. 19; 1816 *Lallo* s.-ü. 33:1, l. 15; Lai Kõssima; Kod Haavakivi 1722 *Lallo Enno* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 54; 1758 *Auf Lallo Marti Land Lallo Jaack ... Auf Lallo Annus oder Thomas Land Annucka Tontz* s.-ü. 238, l. 1189; 1782 *Lallo Michel* s.-ü. 23:3, l. 4; 1816 *Lallo* s.-ü. 24:6, l. 7; 1834 *Lallo jetzt Kukke genannt* s.-ü. 26:1, l. 16 (tänapäeval siiski *Lallu*); Äks Kärksi 1731 *Lallo Thomas* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 31; 1744 *Auf Lalle land Lallo Thomas* s.-ü. 211, l. 107; 1834 *Lallo* s.-ü. 164:6, l. 3. Vrd. Trm Kükita 1599 *Jurko Lall* P 124; VMr, VNg, Jõh jne. *Lallu* t. < in., Mägiste EI *Lall*, *-i -u*; Stoebke OP 42, 154 e *Lalle* (*Jan Lalle* 1542), sm *Lalli*, *Lalle*, *Lallo* < *Lauri* < *Laurentius* (?), od. sog. Lallname; Rajandi RN 103—104 (muistne mehenimi resp. < *Laurentius*).

Lambaaru hm. *lambaru* Pal Väljaotsa.

Lambajõgi *la'mmajõgi* (~ *Lambaoja*) Kod Assikvere (suubub Kääpa jõkke).

***Lambamurru** Äks Saadjärve (üksiktalu) 1834 *Lamba Murro* s.-ü. 164:7, l, 41.

***Lambaoiduoja** Trm Tõnussaare 1866 *Lamba oido oja* ATK.

***Lambasmäe** Trm Rääbise 1814 *Lambas* = *Mää Niith* f. 567, n. 2, s.-ü. 127b, l. 27.

Lambassaare t. *la'mbassare* Trm Kütametsa (üksik talu metsas). Vrd. Lammassaare.

Lammassaare hm. *lammassa(a)re* Trm Näduvere. *Lammassaare mets* Lai Tuimõisa (L.-Tähkvere m. kaardil) 1831 *Lamassare Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42s; 1834 *Lammassare Mets* ibid., s.-ü. 42b. *Lammassaar* Lai Endla (saar Endla järves). < *lammas* (: *lamba*), vrd. *lammas* täiendsõnana kohanimedes VNg *Lammasmägi*; Sim, Plt, KJn *Lammassaare* t.; Kam, Ote *Lammassoo*; Sim *Lammasküla*; sm *Lammasluoto, Lammasniemi, Lammassaari* Nissilä VP 225.

Lammiku k. Äks. Külas 2 Lammiku t. Nende talude nimi on hiljem saanud ka küla nimeks. Kohalikud elanikud peavad Lammiku külaks Lammiku talusid ja 3—4 väikesemat majapidamist nende läheduses. Ametlikult kuulub Lammiku küla alla ka nn. Petlemma küla (vt.) L a m m i k u t.

(2) Äks Lammiku 1732 (meetrikaraamatus Kärkna m.) *Lamiko Merti Ado* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 37; 1758 (Kärkna m. üksiktalu) *Auf Lammicko Matz Land Kutziko Peter* s.-ü. 239, l. 350; 1811 (Õvi k.) *Lammiko Johann* s.-ü. 163:5, l. 3; 1834 *Lammiko* s.-ü. 164:5, l. 6. Rahvatraditsiooni järgi olevat Lammiku talud oma nime saanud sellest, et ühes Lammiku talus olevat vanasti elanud mõisa kalur, teises mõisas kuldilõikaja (Koitsami t.). Vrd. 1) Kul, Mär, Vig, PJg *lammikas*; Kad, Kuu, Hlj *lammik* 'loik, tiik'; Kuu, VNg, Võn, Plv, Räp *lamm* : *lammi* 'lomp, järvesopp'; sm *lampi, lammi, lammakko, lammikko* 'umbjärv, tiik' (vt. SKES II, Kuu *lamm, lammik* on peetud soome laenuks); 2) in. *Lammik, -u* (Oliv *Lammechinus* [kurelaste kuningas]) Mägiste EI; *Lammike* (lv) Stoebke OP 42; 1582 *Merth Lammik* Eisen EK 23, lk. 8.

Land (hm.) (*iness. lannus*) Äks Valgma (vesine hm. Saadjärve veeres). Vrd. Rõn *Lannassoo*, Plt *Lannametsa* t. < Rõu, Vas, Se *land* : *lannu* (*lanno*) 'suurem veelomp; (mäda) osalt kinni kasvanud mudajärv'; Wied. Wb. *land*, g. *lanno* (d) 'stehende Pfütze'; sm *lantta, lantto* 'notko, matalahko syvänne; vesilätäkkö', lv *lanD* 'lätäkkö'. SKES II järgi samast tüvest kui sm *lansi* : *lannen*, e *laas* : *laane*. Vt. ka Lannu.

***Landemoise** Lai 1624 (Ropenhoff = Leedi m.) (*Das Dorff*) *Landemoise* (*hat nach sich* $^1/_2$ *Haken undt lieget wueste*) s.-ü. 131, l. 414. < ? *land*. Vt. Land.

Langu t. Äks Pupastvere < pn. Vrd. MMg Kaitsemõisa 1816 *Lango Jaack* s.-ü. 41:10, l. 58. Vrd. *lang* : *langu* 'mõrsja ja peigmehe vanemad', vrd. ka sks pn. *Lango, Lange, Lang* Heintze DF 194; in. *Lango* Förstemann AN 838. *Langu hm.* MMg Reino < ? Wied. Wb. *lang*, g. *langu, langa* 'Fallen, Sinken, Senkung, geneigte Stellung' (resp. eelmine).

Langulaane hm. MMg Tootsi (hm. metsas). Vt. Langu.

Lannu t. Kod Kogri, MMg Saare. *Lannu lomp* Kod Mäkaste. Vt. Land.

Laose t. *lau'sse* Ksi Tammiku (~ rk. *Maierahva*) 1816 *Lausse* s.-ü. 29:9, l. 6; 1826 *Lause* (pn. *Laus*) s.-ü. 29:14, l. 9. < in. *Laos*, -e Mägiste EI (= Nikolaus); Rajandi RN 136.

Lapardi mägi MMg Toolamaa; *Lapardi hm.* (mäe lähedal); *Lapardi väli* (põld mäel); *Laparditagune mets* (mäe taga) MMg Toolamaa. L. Kettunen (EO 30) on sufiksi *-rdi* all esitanud Ote *Lapardi* t., millele on võrdluseks toonud apellatiivi *lapard* 'Flickschneider' ja verbid *lapardama, lappima*. Peale selle võime häälikulise sarnasuse alusel võrdluseks tuua veel V *lapar'd* 'muistne kolmnurkne äke', San, Se 'voki tallalaud'; JMd, Pil, Puh *lapart*, Krl *lapar'd* 'lobiseja'. Vrd. Lipardi.

Lasnamägi Lai Mõisamaa (küngas metsas); MMg Kõrenduse. ? Vrd. *lasn* : *lasna* S 'labidas'; L 'leivalabidas'; S, K, R 'õlgkatuse löömise labidas'; S, L 'puu, mis ühendab vankri esimest ja tagumist telge'.

Lassi t. Lai Raaduvere 1826 *Lassy* s.-ü. 34:2, l. 41; Kod Kõnnu, Torila

(*Lassi* ja *Lassi-Eedu*) 1758 *Auf Lassi und Seppa Land Lassi Jaack* s.-ü. 238, l. 1153; 1811 *Lassi Jaak* ja *Lassi Pedo* s.-ü. 23:15, l. 6; 1826 *Lassi* (2) s.-ü. 24:12, l. 14—15; MMg Kassema 1758 *Auf Sanna Michels Land Lasse Jürri* s.-ü. 239, l. 263; 1811 *Lassy Michel* s.-ü. 41:4, l. 8; 1816 *Lassi* s.-ü. 41:11, l. 20; MMg Ruskavere 1811 *Lassi Maddis* s.-ü. 41:6, l. 8; 1826 *Lassi* s.-ü. 42:4, l. 17; Äks Vedu 1728 *Lassi Mick* f. 1266, n. 2, s.-ü. l. l. 18; 1744 *Auf Noor Nigolas land Lassi Mick* s.-ü. 211, l. 327; 1811 *Lassi* s.-ü. 163:10, l. 8; 1834 *Lassi* (pn. *Las*) s.-ü. 165:2, l. 10. Vrd. Emm *Lassi* k., VNg, Hlj, Sim jm. *Lassi* t. < in. *Lass*, *-i* (1599 *Lasse*, sm *Lassi*, *Lasse* = Lars) Mägiste EI; sm *Lassi* < *Laurentius* Vilkuna ON.

Latikasoo Kod Lea. *Latikahaud* Ksi Altnurga (hauakoht Pedjas). *Latikalohk* Pal Änkküla (madalam koht põllul). < *latik/as*, *-a*. Vrd. * Latikjärv.

***Latikjärv** 1758 (Saare m.) *Prusti oder Lattikjerw* s.-ü. 239, l. 167. < *latik/as*, *-a*.

Laudassaare hm. *laadassare* Lai Tuimõisa 1858 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Laudo Saare Einama* ja *Laudo Saar* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. (hm. Karjamännikus). < *laut* : *lauda*, Lai *laut* : *laada*. Vrd. ka *Lautemetsa.

Laudjasoo Äks Kärevere (Emajõe veeres). < *laud/jas*, *-ja* PõTa 'sile, tasane; laugjas'.

Laugi t. MMg Teelähtme < pn. (~ am.n. *Kungla*). Vrd. Kod Pala 1758 *Auf Fischer Arroweld Johanns Land Laugi Jürri* s.-ü. 238, l. 1190; 1795 *Laugi Petri Juhan* s.-ü. 23:9, l. 7; 1816 *Laugi* s.-ü. 24:6, l. 8; 1826 *Laugy* (pn. *Laug*) s.-ü. 24:13, l. 7. < ln., vrd. *lauk* : *laugu* ~ *laugi*, härja ja hobuse nimi *Lauk*; sm *laukki* 'valkea läiskä elukan otsassa, läsi; läsipää hevonen, härkä, lehmä' SKES II.

Laugimäe hm. Pal Rahivere. Vt. Laugi.

Laugisoo Kod Pala (turbasoo ja heinamaad). Vt. Laugi.

Lauguse t. *l'auguse* Kod Nina. Vrd. Rõn *Lauguse hm.* ? Vrd. T, V *l'augus*, *-e* '3—4 parretäit vilja rehes'; ? Wied. Wb. *laug*, g. *lauu*; *lauga*, g. *lauga* (*lauge*, *laugew*) 'nicht steil, nicht straff oder hart'.

Lauka t. Kod Välja < pn. Vrd. Pal Maardla 1758 *Laucka Marts Land* s.-ü. 239, l. 256; MMg Virtsa 1758 *Laucka Maddi* ibid., l. 259; Rei *Lauka* as. < *lau/gas*, *-ka*.

***Laulu** Lai Alavere 1758 *Auf Tiedo Thomas Land Laulo Ado Märt* s.-ü. 238, l. 732; 1795 *Laulo Marti Jürri* s.-ü. 32:5, lk. 50; 1826 *Laulo* s.-ü. 34:2, l. 34. < ln., vrd. *laul*, *-u*.

Laulussaar Kod Kõnnu (soosaar Kargaja soos). < *laul*, *-u*.

Laumetsa t. *l'aumetsa* (*omad*) Trm Rajaküla < pn.; Kod Kadrina, Kantküla, Pällu, Viljuse < pn. < ? *ladu* : *lao* (*lau*) (idamurdes küll *ladu* : *ladu*); *laug* : *lau* 'lauge'; vrd. ka **Lautemetsa* > ? **Lautmets* > *Laumets*).

Laumäe Kusti t. MMg Kudina. < omaniku pn. ja eesnimi (~ am.n. *Kruusamäe* ~ rk. ka *Puutoa*). < ? *ladu* : *lao* (*lau*); ? *laug* : *lau* 'lame, pikkamööda alanev (näit. mägi)'. Vrd. ka Laumetsa.

Lauri t. *laari* Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Osal juhtudel on ametliku nimena fikseeritud *Lauri*, mitmel talul (näit. Lai Pedasi, Pal Maardla jne.) esineb ametliku nimena *Laari*. Näited revisjonidest: Trm Kõnnu 1758 *Auf Walla Hinrichs Land Lauri Juda Märt* s.-ü. 238, l. 1020; 1782 *Laury Jurry Jaak* s.-ü. 127:1, l. 3; 1826 *Laury* s.-ü. 128:1, l. 61; Trm Lilastvere 1805 *Toma Laur* s.-ü. 127a, l. 5; 1826 *Thoma Laur* (ja *Thoma*) s.-ü. 128:6, l. 23—25; Lai Pedasi 1758 *Auf Wanna Ode Land Leppicko Laur* ja *Auf Maere Tönno Land Leppicko Lauri Jurri* s.-ü. 238, l. 833, 836; 1795 *Leppicko Lari Annus* ja *Leppiko Lauri Jahn* s.-ü. 32:6, l. 32, 37; 1811 *Leppiko Lari Annus* ja *Leppiko Lauri Jaan* s.-ü. 32:18, l. 16; 1834 *Leppiko Lari* (ja *Leppiko*)

s.-ü. 35:2, l. 38, 41; Kod Savastvere 1758 *Auf Pucko Laurs Land Lauri Jaani Michel* s.-ü. 238, l. 1148; 1811 *Lauri Jani Michel* ja *Lauri Jahn* s.-ü. 23:15, l. 1; 1826 *Lauri* (2, pn. *Lauri*) s.-ü. 24:12, l. 5; Pal Maardla 1811 *Sae Laury Michel* s.-ü. 41:4, l. 13; 1816 *Laari* s.-ü. 41:11, l. 35; Pal Süvalepa 1805 *Laury Jürry* s.-ü. 78a, l. 5; 1826 *Lari* s.-ü. 42:3, l. 24; Pal Änkküla 1782 *Lauri Hans* s.-ü. 56:4, l. 6; 1816 *Laari* s.-ü. 56:16, l. 11; MMg Toljasi 1811 *Laari Jürry* s.-ü. 41:6, l. 6; 1826 *Laar* (pn. *Laar*) s.-ü. 42:4, l. 14; Ksi Pööraküla 1744 *Auf Perraküla Lauers land Lauri Jürri Tönno* s.-ü. 211, l. 446; 1805 *Lauri Jürri* s.-ü. 118a, l. 3; 1826 *Lari* (pn. *Laur*) ja *Lauri* (pn. *Lauri*) s.-ü. 29:11, l. 16, 20. *Lauri hm.* Ksi Kirikuvalla. *Lauri põrgu* Kod Lea (veega täidetud sügav auk). Vrd. Vän, Kan, Urv, Rõu, Vas *Lauri* k. < in. *Laur, -i* < *Laurentius* Mägiste EI; Rajandi RN 103; Vilkuna ON. Idamurde alal võiks arvesse tulla lähtekohana ka vene *Ларион*, kuigi revisjonilehtedes see ei esine.

Lauri-Jüri t. *laarijüri* Kod Pärsikivi.

Lauriku hm. *laarike* (: *laarikalle*) Kod Raatvere. < ? in., vrd. Mägiste EI *Laurik, -u* (1599 *Lauryk*); Rajandi RN 103.

Lauri-Peedu t. *laaripeedu* Äks Visusi 1758 *Auf Muntre Hans und Kirila Marts Land ... Lauri Jürri* s.-ü. 239, l. 424; 1805 *Lari Pedo* s.-ü. 31d, l. 1; 1834 *Lari Pedo* s.-ü. 165:3, l. 8.

Lauri-Ratassepa t. Kod Tähema (~ rk. *Punu*), vrd. 1805 *Lauri Jurri Johann* ja *Lauri Jurri Jaan* s.-ü. 64d, l. 3; 1818 *Laari* (2) s.-ü. 64c, l. 114 (vakuraamatu järgi külas ka *Ratassepa* t. 1805 *Rattaseppa Michel*; 1818 *Rattaseppa* ibid.).

Laurisaare k. *laarissoare* Trm 1811 (*Dorf*) *Laurisar* (külas 1 talu *Laurisare Johann* ja 4 vabadikku) s.-ü. 127:10, l. 9; 1816 *Laurisar* s.-ü. 127:18, l. 17; 1834 *Laurisar* s.-ü. 128:8, l. 24; *Laurisaar* f. 1265, n. 1, s.-ü. 3, l. 8. Laarisaare t. Trm Västriku (peremees olevat olnud pärit Laurisaare külast). < in. *Laur, -i* + *saar*.

Lauri-Tooma t. Kod Koosa 1805 *Lauri Toma Peter* s.-ü. 64d, l. 4; 1818 *Laari* s.-ü. 64c, l. 118; Pal Udriku (*laaritooma*) 1805 *Lari Tönno Thomas*, s.-ü. 31d, l. 2; 1834 *Lari Tönno* s.-ü. 165:3, l. 27.

***Lautemetsa** Kod Halliku 1826 *Lautemetz* (pn. *Lautemetz*) s.-ü. 24:9, l. 15. Häälikuliselt oleks kõige sobivamaks vasteks *e*-mitmuse g. *lautte* sõnast *laut*, vrd. Kod *lautte|'uurne* 'lautade juures asuv'. Vrd. ka *laut'* : *laudi* (Kod *laad'i*) ~ *l'audi* : *l'audi* 'varbadest reepõhi; lattidest lagi jne.'; Wied. Wb. *laut*, g. *laudu*; *laut'*, g. *laudi* 'Regal, Brettergestell (bes. an der Wand, um etwas dahin zu stellen), Lattenschicht', *laudid* 'die Latten an der Decke des Darrscheune, auf welchem das Getreide liegt'; sm *lautti* 'lavo, lauteet', *laute* (: *lautteen*) 'istuinpaikka lauteilla'. Olevat võimalik, et kuulub ühte sõnaga *lautta* (e *laut* : *lauda*) SKES II.

Lavasoo *lavasso* MMg Toolamaa (soine hm. Toolamaa ja Linnamäe vahel). Vrd. Aud *Lavassaare* k., *Lavassaare mägi* (lavajas kõrgendik Jõõpre rabas), *Lavassaare järv*; Lüg *Lavassoo* hm.; sm *Lavansaari* (saar Soome lahes). < ? *laba* : *laba* (murdeti *lava*), Wied. Wb. *laba*, g. *laba*, *lava* 'Fläche, flache Seite, behauene Seite eines Balkens'; Mär *laba maa* 'tasane maa', *meil on laba maa ikke maine maa Märjamaal, sii on mäed.*

< ? *lava* : *lava* 'seina külge kinnitatud magamisase, saunalava, kuhjalava; puude otsa ehitatud varjualune metsloomade (eriti karude) varitsemiseks' (vrd. Karulava).

Lea k. *lea* ~ *lia* Kod. Vrd. Halliku m. 1805 *Meo oder Lea Mert*; *Meo oder Lea Jaan*; *Tarto oder Lea Jürry*; *Tarto oder Lea Johan* s.-ü. 36a, l. 4; 1811 *Lea Jürry* s.-ü. 23:12, l. 15; 1816 *Lea*; *Toma jetzt Lea* ja *Mae jetzt Lea* s.-ü. 24:2, l. 13—14; 1826 *Lea*; *Tomalea* ja *Maelea* (pn. *Lea*)

s.-ü. 24:9, l. 11—12. Tänapäeval külas mitu Lea t.: *Lea-Tartu*, *Lea-Uue*, *Lea* (~ *Kursi* < pn.). Lea t. Kod Kadrina < pn. (~ tav. *Otsa*); Kod Taguma < pn. < ?

Leedi k., m., as. *l'eedi* (~ *leedi*) Lai 1541 *Ledes* (m.) GU II 567; 1599 (*wies'*) *Lideza* P 109; 1601 *Leddes* s.-ü. 130, l. 221; 1606 *Ledasy* (*et Moysama*) LM, s.-ü. 80, l. 711; 1615 *Ledasi* (*et Moysa Ma*) LM, s.-ü. 92, l. 22; 1624 *Lettiküll* s.-ü. 131, l. 414; 1638 *Lehdeküllа* s.-ü. 128, l. 406; 1686 *Ledehoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1695 *Laidis* (*och Moisama*) ibid., s.-ü. 346, l. 26; 1702 *Lede* ibid., s.-ü. 5; 1758 *Ledis* s.-ü. 238, l. 915; 1795 *Ledis* s.-ü. 32:7, l. 3; 1811 *Ledis* s.-ü. 32:19, lk. 2; 1866 *Ledis* ATK. Dokumentides esinevaid kirjapanekuid arvestades tuleb oletada, et nime nominatiivi lõpul oli *-s*. Pole usutav, et nii paljudes erineva iseloomuga kirjapanekutes oleks nime üsna järjekindlalt tarvitatud sisekohakäändes. Võimaliku lähtevormi häälikulise kujuna saaksime rekonstrueerida **lēδes* : **lēte-* (? **lēδis* : **lēti-*), millele peaks tänapäeval vastama **lēs* : **lēde*. Häälikuliselt täpset vastet tänapäeva keele apellatiivide hulgast ei leia. Võrdluseks võiks esitada *leede* : *leete* (**lēttek* : *lēttеyen*), S *lees*, *-i* ~ lee, VNg *liedes* : *liete* ~ *lietes* : *liete*, Trm *liedas* 'liivaseljandik järves, meres; savine, liivane maa; savipõhjaga vesine maa'; vrd. sm *liete* (murd. *liede*) 'lieju, muta; leveä, matala hiekkaranta', krj *liete* ~ *lietęh* 'hiekka'; sm *lieto* 'hienon hiekan ja saven sekainen laiha maa, ojan t. kaivon pohjalle laskeutuva hieno hiekka, upottava maa (esim. vetelä ranta, suo)' SKES II. Nagu näha, esineb läänemeresoome keeltes vaadeldavast sõnast niihästi üksikklusiiliga kuju kui ka *s*-lõpp. Ka tähenduselt võiksid sobida eespool toodud apellatiivid sooäärsel mäeveerul asuvale külale. Niihästi häälikuliselt kui ka sisuliselt vähem sobib võrreldavaks *lee* ~ *leed* 'kolle'; Sim *liede* : *lie*, Trm *leede* : *l'eede*, Kod *liede* : *l'i̯i̯de*. Toponüümile on häälikuliselt lähedased ka sks in. *Lethus*, *Ledi*, *Lethe*, *Lette* Förstemann AN 826.

Leedimäe t. *leedimä* Pal Roela (asundustalu Leedimäe lähedal). *Leedimägi* Pal Roela 1866 *Ledi mäggi* ATK. Vrd. Leedi.

***Leenuaru** 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Leno Arro Maa* (Kodismaast lääne pool) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. < naisenimi *Leen(u)*.

Leenu-Kaarli saun Pal Süvalepa.

Leerimurd Ksi Tõrve (mets). Vrd. Pil *Leeriaseme* hm., Plt *Leerikesa männik*, Rõn *Leerikuusik*, Lüg *Leerimets*, Vil, Puh *Leerimägi*, Ote *Leeriniit*. Vrd. 1) *leer*, *-i* (*sõjaleer*, *mustlasleer*); 2) VNg *lierike*, *lierikeine*; Vai *lierikaine*; Kad, Lüg, *lõõrik*, *-u*; Lüg, Jõh *lõõrikas* 'vihmauss' (idamurde alal ootaks sel juhul küll **Lõõri*), sm *liero* 'onkimato; suolinkainen; käärme' *lierinkäinen* 'kastemato' (deskriptiivsõna) SKES II; 3) Aud, Mih *leer*, *-i*, Iis *lõõr* 'lõõmav tuli'. Soome toponüümikas (NA) leidub looduslike vormide nimedes esikomponentidena niihästi *Lieri-* kui ka *Leiri-* : *Lierinmäki* (Antrea), *Lierikorpi* (Vuoksela), *Lierilähde* (Terijoki) jne.; *Leirisuo* (Antrea), *Leirikangas* (Toholampi), *Leirijärvi* (Hollola) jne. Esimest rühma võime võrrelda apellatiiviga *lieri* (SS) 'hatun reuna, reunus; kirkon kellon tai lampun reuna; sian kärsä tai kärsänreuna; levennyt osa tai laita; puun laajentunut tyvi'.

Leerimäe t. Trm Adraku. Vt. Leerimurd.

Lehe t. Trm Lullikatku (popsikoht); Kod Koosa, MMg Vaidavere < pn. < *leht* : *lehe*.

Lehe-Kulu t., vt. Kulu.

Lehessaare (mets) Kod Tähema.

Lehma hm. Trm Vilusi. Vrd. Rõn *Lehmalaane* mets, Kam *Lehmamägi*, VMr *Lehmasoo*; sm *Lehmäkallio*, *Lehmäniemi* jne. Nissilä VP 225.

Lehmamägi Lai Eristvere (kõrgem koht karjamaal). Vrd. Lehma.

Lehmasoo Kod Tõruvere (väike sammalsoo küla lähedal). Vrd. Lehma.

Lehtmetsa k. Lai 1740 (meetrikaraamatus) *Lechtmetz* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 15; 1795 (Kivijärve m. üksiktalu) *Lechtmetza Jürri* s.-ü. 32:2, l. 9; 1816 (Kivijärve m. üksiktalu) *Lechtmetz* s.-ü. 33:3, l. 13; 1898 (Laiuse m. kaardil *District*) *Lechtmetz* (küla pole märgitud) f. 2072, n. 3, s.-ü. 41o. Vrd. Muh, LNg, PJg, Amb *Lehtmetsa* k. Lehtmetsa t. Ksi Tammiku. *Lehtmetsa* Lai Palupere (hm. Lehtmetsa k. lähedal). < *lehtmets*.

Leibanetu k. Kod (Varbe k. pilkenimi). < *leib*, p. *leiba* + vn *нету*.

Leisumäe(mets) Lai Päde. *Leisumägi* Lai Villakvere (kõrgem küngas soos). Vrd. Emm, Plt, Urv *Leisu* k. < in. *Leis*, *-u* Mägiste EI.

Leitaru t. Lai Raaduvere (end. popsikoht, pn. *Leiten*). < pn. + *aru*.

Leitud hm. Trm Kasepää (hm. metsas). Heinamaad ümbritsevat metsa kutsutakse ka *Leitud mets*. *Leitud soo* Lai Jõgeva (metsaga piiratud soine hm.). < *leitud* ← *leidma*.

Leivakoti kink Äks Õvi (küngas karjamaal).

Lellatsi t. Äks Puhtaleiva (end. külakool). < ? Vrd. Wied. Wb. *lell*, g. *lelle*, *lella*, *lellä* (d) (*läll*) 'Vaterbruder'.

Lelle hm. Kod Sääritsa. *Lelle koiv* Kod Kodavere (kivine madalik Peipsis). < *lell*, *-e* (resp. in., vt. Mägiste EI *Lell/o* ~ *-u*, vrd. Vän *Lelle* k., Rap *Lellevere*.

Lellese t. *lellesse* Trm Raja-Metsaküla. < *lell*, *-e*, vrd. *õeksed*, *vennaksed*; Wied. Gr. 182 *kälised*, *langused*.

Lellu t. Äks Kobratu. Vt. Lelu.

Lelu t. Lai Jõgeva (~ rk. ka *Jaagu*) 1795 *Merdi Jürry* (*jetziger Wirth*) *Lello Jacob* s.-ü. 32:1, l. 54; 1805 *Lello Jak* s.-ü. 46d, l. 3; 1816 *Lello* s.-ü. 33:1, l. 32; Lai Väljaotsa 1816 *Lello* s.-ü. 33:1, l. 14; Ksi Jõune 1758 *Lello Jürri* s.-ü. 239, l. 557; 1805 *Lello Ado* s.-ü. 118a, l. 4; 1826 *Lello* s.-ü. 29:11, l. 25; Ksi Kaatvere 1811 *Lello Hindrich* s.-ü. 29:1, l. 15; Ksi Kurukase 1816 *Lello* s.-ü. 29:6, l. 26; 1826 *Lello* s.-ü. 29:11, l. 35. *Lelu mägi* Trm Lullikatku (Tõikvere metsas); 1858 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Lello Mäggi* ja *Lello Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. < in., Mägiste EI (*Lell/o*, ~ *-u*), Roos KK 61, lk. 347 (*Lello* < *lell*, *-e*); Stoebke OP 43 (*Lelle*, *Lello*).

***Lembari** k. Lai 1527 (Kärde m. *Dorf Nirkh und*) *Lembar* GU II 269; 1638 (*dorffstätte Niercko ... und*) *Lembar* s.-ü. 128, l. 397. < ? in., vrd. Forsman PN 158 (**Lempari*).

Lemmatsi t. Äks Koosa < pn. Vrd. Nõo *Lemmatsi* as., Vas *Lemmatsi* k. L. Kettunen (EO 212) on pidanud võimalikuks ühendada *Lemmatsi* nimerühmaga, mille lähtekohaks on olnud apellatiiv *lemb* : *lemme*, sm *lempi* (sm pn. *Lempinen*, lv in. *Lembest* jm.).

***Lemestevere** (Kursi khk. varasem nimi) 1411 *Lemestevere* ~ *Lemstevere* GU I 195. L. Kettunen (EO 299) *Lemestevere* < **Lemmeste-*, vrd. sm *Lempi-nen* või *Lemo(i)nen*. Vrd. ka LCD (Kei) *Læmestækilæ*, 1586 *Lemeküll*, 1684 *Lemeskülla oder Tare* Johansen EL 470—471. P. Johansen on viimast nime võrrelnud liivi isikunimega *Lembest*. Sõnast **lempi* on rohkesti tuletatud isikunimesid, vt. Stoebke OP 43—44; vrd. ka Aud Audru 1518—1544 *Lemmeste Caupi* SbGEG 27, lk. 171.

Lemusoo hm. MMg Saare. < *lemu* (VJg, Jõe, Hlj, VNg, Vai, Iis; *lõmu* JMd, Lüg) 'halb niiske õhk toas; aur, udu (*meri ajab lemu* VNg); suits, ving'.

Lemuvere k., m., as. *Lemuvere* (~ *lemmuvere*) Lai 1467 (*hoff tho*) *Lemmever* GU I 392; 1474 (*das Dorf zu*) *Lemmever* GU I 460; 1549 *Lemmofer* (k.) Bfl. I 777; 1599 (*mojže*) *Lemower* P 138; 1624 (*Dorff*) *Lemmafer* s.-ü. 131, l. 420; 1638 (*Dorfstellen..*) *Lemofer* s.-ü. 128, l. 407; 1739 *Lemmofer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11 (19. saj. algusest Kivijärve karjamõis GU I 392); 1826 *Lemmofer* (Kivijärve krjm.) Bienenstamm GA

300. Vrd. 1474 Kivijärve mõisa piiride kirjeldamisel esinev küngas (*bis ain ein Ende des Holmes, geheissen*) *Lemmek(i)erwe* (*ant den Bach Vethvelie*) GU I 460; vdj *lempolā čülä*. < ? in. *Lembo* Roos KK 61, lk. 347; Mägiste EI *Lem/b, -me*; Stoebke OP 43, 45 *Lembe* (e, lv); *Lemme* (e). Tänapäeval tarvitatakse nime enamasti kujul *lemuvere*. Varasemate kirjapanekute alusel ei saa otsustada, kumb vorm (*lemmu- ~ lemu-*) on algsem. Tähele tuleb panna aga seda, et kohalikud elanikud ise peavad vanemaks kuju *lemmu-*, mida olevat tarvitanud nende vanemad ja vanavanemad.

Leoski t. *leo'ski* Trm Vaiatu 1758 *Auf Leosse Reins Land Leoske Rein* s.-ü. 238, l. 1010; 1782 *Leosky Rein* s.-ü. 127:6, l. 4; 1811 *Leosky Hans* 127:17, l. 5; 1826 *Leoski* (pn. *Leosk*) s.-ü. 128:7, l. 12; Lüg, KJn, SJn, Ote *Leoski* t. < ? vn *Алёшка* resp. *Левош, Леваш* Тупиков СДРИ 235.

Lepa t. Trm, Lai, MMg, Äks, Ksi. Hiliste talude am.n. resp. perekonnanimest tuletatud nimi. Vrd. Kod Sääritsa 1758 *Leppa Thomas* s.-ü. 238, l. 1174.

Lepaaluse hm. *lepaaluse ~ lepaalune* Trm Kasepää.

Lepalaane siht Äks Õvi 3 (nime tuntakse ainult sihi nimena).

Lepalodu hm. Trm Kasepää, Lullikatku, Näduvere, Palastvere, Võtikvere; 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Leppa Loddo Heynama* (Näduvere lähedal) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; Kod Alasoo, Metsanurga (madalam võsastikune hm.). *Lepalodu* Kod Nautrasi (soine mets).

Lepaloomuse hm. Lai Lõpe. < *lepa* + *loomus* 'noodatõmme, noodatäis kalu', Kod 'kalapüügiks sobiv koht järves'.

Lepamurru t. Ksi Pööraküla.

Lepaoidu hm. (iness. *oedun*) Kod Lea (madal vesine hm.).

Lepaoja hm. MMg Kaitsemõisa.

***Lepasoo** 1624 (Laiuse loss) *Leppasho* (tühi k., 1 adramaa, revisjonis esitatud Raaduvere ja Kasevere k. vahel) s.-ü. 131, l. 409. < *lep/p, -a* + *soo*.

Lepassepa t. *lepässepä* Kod Kokora, Lümati (~ am.n. *Miku*); *Virtsu* (~ am.n. *Kõdesi*); MMg Tagakaasiku. < ? hüüdnimi (sõimunimi), vrd. (*läheb kui*) *lepase reega* 'hoogsalt, räpakalt', Wied. Wb. *nägu lepse reega edasi minema* 'wie mit einem erlenen Schlitten (d.h. schlecht) vorwärts gehen'; (*sel on*) *lepased kruvid* 'puuduliku mõistusega'.

Lepastiku t. Trm Kõrvemetsa, vrd. 1822—1827 (Avinurme m. kaardil) *Läppastiku Einama* (Ulvi külast läänes) f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. Lepastiku hm. Lai Pedasi (hm. Pedja veeres, L.-Tähkvere m. kaardil) 1827 *Leppastiko Aynamad* f. 2072, n. 3, s.-ü. 420; 1854 *Leppastik* ibid., s.-ü. 42a. < Lüg *leppästik*, Vai *lepästikko*, Iis, Puh jne. *lepistik*, Kod *lepissik* 'lepamets, lepavõsa'. Vt. ka Lepistiku.

Lepiklaan (hm.) Ksi Tammiku, Tõrve.

Lepiksaare k. Trm 1811 *Leppiksar* (*besteht aus Loostreibern*) s.-ü. 127:10, l. 23; 1816 (*Loostreiber Dorf*) *Leppiksar* s.-ü. 127:18, l. 53; 1822—27 (Avinurme m. kaardil) *District Leppiksaare Mötz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; 1834 *Leppiksare* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 10; 1839 *Leppiksaar* Rücker. Lepiksaare t. Väänikvere. Vrd. VMr, Sim, VJg, Lüg, Jõh, KJn *Lepiksaare* t.

Lepiku k. MMg (külas 3 Lepiku t.), vrd. MMg Vassevere 1811 *Leppiko Jaak* s.-ü. 41:6, l. 20; 1816 *Leppiko* ja *Leppiko* (*ein neues Gesinde*) s.-ü. 41:13, l. 33; 1826 *Leppik* ja *Leppiko* (pn. *Leppik*) s.-ü. 42:4, l. 37; MMg Saare (üksiktalu) 1744 *Auf Leppicko Tiets land Leppicko Tönns* s.-ü. 211, l. 150. Lepiku t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel hiliste (asundus)talude am.n. või rk. perekonnanimest tuletatud nimi. Revisjonides: Äks Kämara 1744 *Leppicko Jaan* (*wüste*) s.-ü. 211, l. 274; 1758 *Auf Leppicko Jaans Land Orrawa Laur Jaan* s.-ü. 239, l. 387; 1811 *Leppiko Mert* ja *Leppiko Tenno* s.-ü. 163:4, l. 6; 1834 *Leppiko* ja *Leppiko Ellewe* s.-ü. 164:4, l. 18—19; Äks Pupastvere

1834 *Leppiko* (pn. *Leppik*) s.-ü. 164:5, l. 30 (? 1811 *Buschwächter Jurry* s.-ü. 163:5, l. 12); Äks Äksi 1834 *Leppiko* s.-ü. 165:5, l. 7; Ksi Pikknurme 1758 *Auf Naritz Matz land Leppicko Tõno* s.-ü. 211, l. 470; 1805 *Leppicko Jurri Jaan* s.-ü. 122c, l. 1. Vrd. Lai Pedasi 1758 *Leppicko Laur, Leppicko Maddi* s.-ü. 238, l. 834—835; 1795 *Leppiko Mardi Jahn, Leppiko Jurry* s.-ü. 32:6, l. 35—36; 1834 *Leppiko* (2) s.-ü. 35:2, l. 41—42; Lai Sootaga 1758 *Auf Morra Hannus und Leppicko Jurgens Land Leppicko Maddis* s.-ü. 238, l. 750; 1795 *Leppiko Maddis; Leppiko Michel; Leppiko Annus* s.-ü. 32:5, lk. 39, 43; 1826 *Leppiko* (3) s.-ü. 34:2, l. 27, 30; Kod Assikvere 1758 *Auf Mæhe Rein ... Land Leppicko Jürri* s.-ü. 238, l. 1171; 1795 *Leppiko Jürri* s.-ü. 23:10, l. 13; 1826 *Leppiko* (pn. *Lepp*) s.-ü. 24:14, l. 7; Lai Kodismaa 1624 *Leppick Hans* s.-ü. 131, l. 407; Lai Mõisamaa 1601 *Leppig Rein* s.-ü. 130, l. 167; Muh, Emm, Jür *Lepiku* k.

Lepikualune hm. *lepikualune* (~ *lepikualuse eenam*) Trm Tammispää.

Lepikutagune hm. MMg Äte.

Lepikvälja (metsavaht) Äks Karussaare, vrd. (meetrikaraamatuis, Kärkna m.) 1727 *Leppiko Welja Enno Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1770 *Leppikwelja* ibid., s.-ü. 2, l. 97; 1758 (Pupastvere k.) *Auf Leppicko Welje Siemons Land Leppick Welja Mart* s.-ü. 239, l. 353; 1832 (Kärkna m. kaart) *Buschwächter Leppikowälja Christian* ja *Leppikowelja Metz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 39c. Lepikvälja t. Ksi Kaave.

Lepistiku väli *lepis'siku väli* Kod Sääritsa. Vt. ka Lepastiku.

Leppaluste mägi Ksi Kurukase. < *leppadealuste* ~ *leppealuste*.

Leppoja t. MMg Sipelga. *Leppoja hm.* Lai Päde.

Lese hm. Lai Ellakvere. < *lesk* : *lese*.

Leseväli Pal Änkküla (lepik, kus vanasti olevat olnud väike lesknaise saun).

Letussaar Lai Endla (küngas soos). Vrd. Mih, Trm, Kod, Kam *letu* ~ *leto* 'jänes'.

Letussoo hm. Lai Kõola. Vt. Letussaar.

Levala k., m., as. MMg 1585 *Leuel* ASK, l. 642; 1592 *Lewał* AZ, l. 53; 1627 *Lehwal* s.-ü. 132, l. 56; 1695 *Lehwall kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 42; 1758 *Lewall* s.-ü. 239, l. 81; 1782 (*Dorf*) *Lewalla* s.-ü. 56:6, l. 11; 1839 *Lewwal* (krjm.) Rücker. *Levala jõgi* Pal Roela (= Kullavere jõgi) 1695 *Lehwall jeggi* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 42. Vrd. Põi *Levala* k., Rak *Levala* k. LCD *Læuel*, 1583 *Lewald*, 1615 *Lewallde*, 1620 *Lewol*, 1694 *Lewal* Johansen EL 474—475. P. Johansen on võrdluseks toonud soome kohanime *Levälä*. L. Kettunen (EO 77) võrdleb nime apellatiividega sm *levä* 'Tang, Seegras', *leveä, levä-llään* 'ausgebreitet'. Vrd. ka Stoebke OP 47 *Leve* (e) *Leve Meell; Leweles* (e).

Libesoo Lai Endla (soine padrik). < *libe, -da*.

Libliku t. MMg Toolamaa < pn. (~ am.n. *Kaasiku*). Vrd. MMg Kõrenduse 1758 *Liblicko Andres* s.-ü. 239, l. 314; 1811 *Libliko Andres* s.-ü. 41:2, l. 24; 1826 *Liblik* s.-ü. 42:2, l. 34.

Ligudesoo (hm.) Trm Tõnisma. *Ligude hm.* Lai Kasevere, Palupere (heinamaal linaleod).

***Liiase** t. Trm Sirguvere 1782 *Liasse Michel* s.-ü. 56:6, l. 7; 1826 *Liasse* s.-ü. 56:24, l. 15. < in. *Liias* < *Elias* Rajandi RN 81.

Liigu t. Kod Saburi < pn. Vrd. Äks Saadjärve 1638 *Ligo Matt* s.-ü. 128, l. 222. < ln., vrd. Wied. Wb. *liigu-Mari* (Schimpfwort gegen eine Hinkende) (sub *liik*), sm *liikata* 'longata'.

Liiguma t. Äks Alevi. Vt. Liigu.

Liikatku k. *l'iikatku* Trm 1493 *Lieffkamischen Weg* GU I 573 (peaks olema *Lieffkatkischen Weg*, vt. SbGEG 22, lk. 66); 1696 *Liwkatkust* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 27; 1697 *Lihwkatkult* ibid., l. 55; 1758 *LiwaKatko* s.-ü. 238, l. 998; 1775 *Liiwkatkust* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 9; 1782 *Liiwkatko* s.-ü. 127:2, l. 5; 18. saj. *Liewakack* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1834 *Liiw-*

katko s.-ü. 128:13, l. 13; 1860 *Liiwkatk* f. 1265, n. 1, s.-ü. 28, l. 31; 1866 *Ligatko* ATK. Vrd. Kad *Liikatku soo*, *Liipõllu-* ~ *Liivpõlluseljak*. *Liikatku* < *liiva* + *katku*, vrd. Westrén-Doll SbGEG 12—20, lk. 164; Kettunen EO 330.

Liikva t. Kod Nõmme. *Liikva hm.* Lai Kodismaa (hm. Tisleri k. lähedal). Vrd. Kei *Liikva* k. LCD *Liqua*, 1542 *Liqua*, 1529 *Lyqwakulla*, 1530 *Likuwe* Johansen EL 485. L. Kettunen (EO 261) *Liikva* k. < **Liikkuva(n)* (← *liikuma*), mis olevat võinud funktsioneerida ka isikunimena. Hilise talu ja hm. nime puhul tuleb arvesse ka hiline laen *liikva* 'eeteralkohol'. Nii teataksegi *Liikva hm.* kohta rääkida, et selle lähedal olevat elanud vanamees, kes hangeldas liikvaga.

Liisa-Madise t. *liisama't'se* Trm Kõrve (~ am.n. *Muru*).

Liiva t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks. Mitmel juhul hilise (asundus)talu am.n. resp. perekonnanimest tuletatud nimi. Revisjonides: Trm Kõnnu 1826 *Liwa* s.-ü. 128:1, l. 12; Lai Kantküla 1742 *Liwa Rheino Mart* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 29; 1758 *Auf Liwa Claus Land Kolli Jürri Andres* s.-ü. 238, l. 740; 1795 *Liewa Sare Thoma Jacob*; *Liewa Jaani Jürri* ja *Liewa Jaan* s.-ü. 33:5, l. 4; 1826 *Liwa* (2) s.-ü. 34:2, l. 8 (tänapäeval 2 Liiva t.); Kod Omedu 1758 *Liewa Michel* s.-ü. 239, l. 89; 1782 *Liwa Michel* ja *Liwa Michli Johan* s.-ü. 56:6, l. 16; 1834 *Liewa* (2) s.-ü. 128:9, l. 14—15 (tänapäeval 2 Liiva t., rk. *Suure-Madise* ja *Väikse-Madise*). Vrd. Trm Veia 1805 *Liiva Maddis* s.-ü. 6d, l. 2; Äks Visusi 1805 *Liewa Tönno* s.-ü. 31d, l. 1; 1834 *Liwa* s.-ü. 165:3, l. 16. *Liiva sõra* Kod Omedu (liivane madalik Peipsis). Vrd. Khk, Krj, Muh, Kos, VJg, Lüg, San jne. *Liiva* k.

Liivalekõrre t. *l'iivalekere* Trm Piilsi. < *liiv* + *alekõrre* (> *alekere*).

Liivaaugu t. MMg Lepiku. Vrd. HJn *Liivaaugu* k.

Liivaku t. Trm, Lai, Pal, MMg, Äks, Ksi (eriti rohkesti Trm põhjaosas, näit. Adraku, Kaevusaare, Lissi jne.). Mitmetel hilistel (asundus)taludel rahvakeelne nimi tuletatud omaniku perekonnanimest (näit. MMg Kudina, Kaiavere jne.). Vrd. Kod Naelavere 1816 *Liwacke* s.-ü. 24:1, l. 35; 1826 *Liwako* s.-ü. 24:8, l. 30; Lai L.-Tähkvere 1599 *Liwak* P 107; Kod Lahepera 1585 *Liwak Pep* ASK, l. 645; JJn, Krk *Liivaku* as., Sim *Liivaku* k., Vas *Liivakmäe* k. Liivaku väli Trm Saare, Kod Sääritsa (põld kruusaaugu ümber). *Liivaku soo* Kod Halliku (soine hm., mille nimi tulenevat sellest, et seal kasvab palju *liivikid* 'sinikaid'); Äks Võibla (hm. Liivaku t. lähedal). L. Kettunen (EO 32, 64) on osutanud, et *Liivaku* võib mõnel juhul olla lähtunud ka liitsõnalisest nimest *Liivaaugu*. < VJg, R, Kod, KJn, Trv, Ote, V *liivak* : *liivaku* 'liivane maa, liivaküngas'.

Liivamäe t. Trm Kruusoja, MMg Puiatu (~ rk. *Kuke* < pn.). *Liivamäe* hm. Lai Pedasi (kõrgem hm. Luusiku soo veeres) 1834 *Liwa Mää Metsa Aynama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; Pal Kassinurme. *Liivamäe* mets Lai Lõpe. Metsas on *Liivamäe küngas*, millel (kohalike elanike teadete järgi) olevat vanasti olnud talu, ? vrd. (Laiuse lossi üksiktalu) 1758 *Auf Liwameggi Reino Johanns Land Liwa Jaan und Ado* s.-ü. 238, l. 741. Liivamägi Trm Iravere, Mustvee (~ *Lagendik*, Nõmm); Lai Kasevere, Lehtmetsa, Metsaküla; Kod Halliku, Naelavere Rupsi; Pal Kassinurme, Patjala.

Liivasoo hm. Lai Ristimetsa (Kantküla Liiva t. hm.). Vrd. VNg *Liivasoo*.

Liivi t. Ksi Alaveski. < ? *liiv*, *-i* 'kalapüügiriist' resp. pn. *Liiv* (*-a*), mida sageli käänatakse *i*-tüvelisena.

Liiviku t. Kod Assikvere. Vrd. VNg, KJn, Võn, Krl *liivik* = *liivak*; Kod *liivik*, *-e* 'sinikas'.

Liivoja k. *l'iivaja* Lai (Liivoja kaldal). **Liivoja* k. Trm 1758 (Avinurme m.) *Liwaoja tallo* s.-ü. 238, l. 1075; 1811 *Liwaja* s.-ü. 127:10, l. 16; 1816 *Liwaja* s.-ü. 127:18, l. 35; 1834 *Liwoja* s.-ü. 128:8, l. 50; 1866 *Raja oder Liwoja* ATK. Liivoja t. Lai Liivoja, Ksi Mäända.

Vrd. Äks Visusi 1758 (*Streu Länder*) *Marcusse od. Libbe Jürgen, jetzt Livoja Thomas* s.-ü. 239, l. 430. Liivoja Trm Raja (~ *Kivialekõrre oja*, vrd. *Liivoja k.), Lai Liivoja, Kod Sassukvere. 1411. a. esineb Puurmani (Talkhof) piiride kirjeldamisel *Lynonoya* GU I 196, mida A. Westrén-Dolli arvates tuleks lugeda **Lyvonoya* (GU II 18, SbGEG 22, lk. 65) ja see olevat tähistanud praegust Laeva jõge. Vrd. 1687 (Kärevere m. loodepiiril) *liwa oja* f. 1, n. 2, s.-ü. C IV 147. *Liivoja mets* Ksi Mäända (Mäända ja Pikknurme k. vahel). Vrd. Sim, Pil, Kam *Liivoja*, Lüg *Liivaoja*; Iis *Liivjärv*.

***Likadi** 1822—27 (Avinurme m. kaardil, Laekannust põhja pool) *Likadi* (hm.) f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. < ?

Lilastvere k. *lila'svere* ~ *lilasvere* Trm 1431 *Lynstever* GU I 255; 1467 *Lynastever* GU I 392; 1474 *Lynastaver* GU I 460; 1505 *Lynastever* GU II 30; 1540 *Lynnastffer* ~ *Linstever* GU II 511, 514; 1619 *Illasuer* LM, s.-ü. 96, l. 49; 1697 *Lillastferrast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 52; 1758 *Lillastfer* s.-ü. 238, l. 1032; 1782 (*das Dorf*) *Lillastfersche* s.-ü. 127:3, l. 4; 1795 *Lillastfer* s.-ü. 127:8, l. 5; 1866 *Lillasfer* ATK. L. Kettunen (EO 278) on *Lilastvere* ühendanud oletatava isikunimega **Li(l)lase, -ste*. Vrd. LCD *Lillæueræ* (Jõe), mida P. Johansen (EL 286) on võrelnud soome isikunimega *Lilla*. Vrd. Stoebke OP 47 *Lillo* (e). 15. ja 16. saj. ülestähendustes järjekindlalt esinev vorm *Lynast-* sunnib oletama, et tegemist pole ainult kirjutusveaga. Mainitud nime esimeseks komponendiks võiks olla *Linaste-* ~ ? *Linnaste-* ~ ? *Liinaste-*, mille singulari nominatiiviks saaks olla vastavalt **linane* ~ **linnane* jne. Olemasolevate andmete põhjal on raske leida põhjust nime muutuseks *Linast-* > *Lilast-*. Ka viimasele kujule ei leia sobivat vastet meie apellatiivide hulgast ega kohanimede seast. Üheks võimaluseks oleks nimes *Lilastvere* näha kontaminatsioonilist vormi vanemast nimest **Linast-* ja näiteks isikunimest *Lilo* ~ *Lillo* (vt. Lilu).

Lillaksaare t. Trm Tammessaare. Vrd. *lillakas*, Trm *lillakas* ~ *lillak* 'Rubus saxatilis'.

Lille t. Trm Kõrvemetsa, Raja, Sirguvere 1744 *Auf Reino Johanns land Lille Märt* s.-ü. 211, l. 56; 1782 *Lilli Jaacob* s.-ü. 56:6, l. 7; 1816 *Lille* 56:18, l. 24; Trm Tuulavere (~ rk. *Kruusa*) 1805 *Lille Josep* s.-ü. 6d, l. 1; 1816 *Lille* s.-ü. 56:18, l. 12; Lai Võduvere, MMg Alajõe < pn. < *lill, -e* (esinenud lisanimena).

Lillelombi t. Äks Soe (talu lähedal *Lillelomp*).

Lillemäe t. Lai Koidu, Lehtmetsa; MMg Särje, Äte; Äks Visusi (asundustalude am.n.). *Lillemäe mets* MMg Tagakaasiku. Lillemägi Kod Halliku (küngas metsas, kus kasvavat palju lilli), MMg Udriku (rohkesti kevadlilli kasvatav küngas heinamaal).

Lillessaare t. Kod Koosa. *Lillessaare* hm. Lai Paduvere.

***Lilli** 1828 (Laiuse ja Jõgeva mõisa piiri kaardil Saare kõrtsist lõunas *Hofflager*) *Lilli* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41l; 1839 *Lilli* (krjm.) Rücker. Vrd. HJn *Lilli* as., Krk *Lilli* alevik, Urv *Lilli* k. < ? in., vrd. Lilu.

Lillikamägi MMg Kaitsemõisa (Puiatu soos); MMg Reinu (vanasti olevat mäel olnud *Liblika* t.). *Lillika väli* MMg Reinu (Lillikamäe juures). < Kod, MMg *lillik* ~ *lillikas* = lillakas.

Lilu as. MMg 1758 (Kaiavere krjm.) *Lilo*; (Kaiavere m., *Streu Länder*) *Lillo Hans ... Auf diese Länder stehet die Hoflage Lillomoise* s.-ü. 239, l. 283, 312; 1839 *Lillo* (krjm.) Rücker. Vrd. MMg Pataste 1758 *Auf Kiwi Jürgens Land Lillo Ado und Lillo Tönnis* s.-ü. 239, l. 308; 1805 *Lillo Peter* s.-ü. 77a, l. 7; 1826 *Lillo* (pn. *Lillo*) s.-ü. 42:2, l. 19. Trm Sätsuvere 1599 *Lilo* P 118; Äks Kaste 1585 *Lilo Piepow* ASK, l. 635. < in., Mägiste EI *Lillo* (*Lilo, Lillo, Lyllo, Lelle*) ~ *Lilo*; Stoebke OP 47 *Lillo* (e), *Lillo* (*Lyllo, Lelle*).

Limbaku t. MMg Vanasaare < pn. Vrd. MMg Alnavere 1744 *Auf Dawits land Limacko Peter* s.-ü. 211, l. 144; 1805 *Limpako Hans* s.-ü. 79d, l. 3; 1826 *Limbak* (pn. *Limbak*) s.-ü. 42:4, l. 32. < ln., vrd. *limbak(as)* 'lombakas', *limbakjalg, limpjalg, limpama* 'lonkama'.

Linajärv Lai Kärde 1758 *Linnajerwe* s.-ü. 238, l. 943. Vrd. Hlj, Iis, Rõn *Linajärv.*

Linaleo k. Kod. Hiline küla, mis asub madalamal kohal. Küla läheduses rohkesti linaligusid. Linaleo t. Kod Linaleo (~ rk. *Piiri* < pn.); MMg Kaitsemõisa. *Linaleo hm.* Kod Assikvere (hm. veeres linaleod).

Linamaa t. Trm Enniksaare, Lepiksaare, Rehesaare. *Linamaa* hm. Trm Kiisa.

Linamurru t. Ksi Aiu.

Lindamäe väli Kod Halliku (end. mõisa põld). < ? in. *Linda.*

Lindissaare t. Ksi Utsali (talu põllud metsas pika kitsa ribana). < *lint* : *lindi.*

Lindmetsa t. *li'ndmetsa* Kod Päiksi < pn. Vrd. Kod Veaküla 1758 *Auf Lindometza Land Linmetza Michel* s.-ü. 238, l. 1187; 1744 (meetrikaraamatus) *Lindmetzast (pallawallast)* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 115; Pala m. (üksiktalud) 1782 *Linmezza Toenns* ja *Linmetsa Lallo Enno* s.-ü. 23:3, l. 9—10; 1795 *Linmetza Tönso Jahn* ja *Linmetzo Enno* s.-ü. 23:9, l. 16—17; 1826 *Linmetza Tönnis* ja *Linmetza* (pn. *Linmetz*) s.-ü. 24:13, l. 24, 27. < *lind* + *mets.*

Linikesoo Kod Halliku. Vrd. Vas *linnik*, Lei *linik*; Ote, San, V *linnuke, linnuk, linnuhk* jne. 'lillakas'; sm *linti|kka, -kkä; -kkö; linnikka, linnukka, lintti* 'Rubus saxatilis'; krj *lin't'š'ikka* 'id.', vdj *linnukas* 'id.' SKES II.

Linnajärv Lai Õuna (raba Linnamäe juures).

Linnamäe k. Pal (asundustalud mäeseljandikul Roelast idas). Linnamäe t. Pal Linnamäe, Äks Saadjärve (Linnamäe juures, am.n. *Sepa*). *Linnamäe mets* Pal Aruküla (Linnamäe lähedal). Linnamägi Lai Õuna, Kod Alatskivi 1866 *Linnametz* ATK (muistne linnus, vt. Tõnisson LM 44—45); Kod Halliku, Moku; Pal Aruküla (muistne linnus, vt. Tõnisson LM 42—43); Äks Saadjärve (~ *Kalevipoja säng*; muistne linnus, vt. Tõnisson LM 47—49). Vrd. Urv *Linnamäe* k., as.; Kad. VJg, Hlj, Lüg, Jõh, SJn, Ote *Linnamägi.*

Linnanõmme k. Trm, vrd. 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Linnanömme mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; 1839 *Lina nõme* (t.) Rücker. *Linnanõmme* hm. Trm Mustvee (hm. Linnanõmme lähedal).

Linnase t. *linnasse* Pal Eerikvere 1850 *Kütti jetzt Linnase* s.-ü. 58:5, l. 18; 1834 *Kütti* s.-ü. 57:5, l. 23. < ? ln., vrd. *linnas, -e.*

Linnasekott Kod Kodavere (kivine madalik, sõra Peipsis).

Linnu t. Lai Altvälja, Kod Assikvere (metsavaht), Kõnnu, Luigemetsa; Pal Varbevere (~ am.n. *Koka*); MMg Odivere, Äks Voldi 1735 *Linno Tennise Jaan* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 52; 1805 *Linno Jacob* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Linno* (pn. *Linno*) s.-ü. 165:4, l. 12; vrd. Äks Kaste 1758 *Auf Mussi Jurgens Land Linno Jaan; Auf Jerwe Matz Land Linno Tönnis* s.-ü. 239, l. 406. Vrd. Vän, SJn, Puh *Linnu* k. < *lind* : *linnu* (esinenud nähtavasti ka lisanimena).

Linnumetsa t. Ksi Saareküla. Vrd. Rak *Linnumetsa* t., VMr, SJn *Linnumets.*

Linnumägi Lai Oonurme. Vrd. Kad, Rak, Plt, Vil *Linnumägi.*

Linnuraba hm. Lai Viruvere. Vrd. SJn, Ran *Linnuraba.*

Linnussaare t. Lai Endla, Äks Karussaare (üksik talu metsas). *Linnussaare raba* Lai Endla (~ *Kärde raba*). *Linnussaar* Äks Karussaare (hm. ja metsatukk Linnussaare t. lähedal). Vrd. Plt, SJn *Linnussaare* t., SJn *Linnussaare* hm., Vil *Linnussaare mets*, Puh, Rõn *Linnussaar* (soosaar).

Linnussoo Trm Lilastvere (soine mets).

Linnutaja t. *linnuta(ja)* Trm Palastvere (~ rk. ka *Sääliku* < pn.), vrd. 1599

Linutha P 134; 1601 *Linuta* LM, s.-ü. 87, l. 92; 1624 *Linnota* (wueste) s.-ü. 131, l. 418; 1657 *Linnotaia* Bfl. II 717; 1696 *Linnust Linnutta Mert* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 24; 1698 *Linnotast Linnota Peter* ibid., l. 65; 1758 (Tarakvere m. üksiktalu) *Auf Linnota Mick Annus Land Jaska Metza Mart* s.-ü. 238, l. 1045; 1773 *Linnuta Maddis* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 24; 1816 *Linnota* (talu) s.-ü. 127:20, l. 7; 1834 (*Ges.*) *Linnutaja* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 14; 1866 *Linnotaja* (k.) ATK. *Linnutaja jõgi* Trm Palastvere (Kullavere jõkke suubuv ojake ~ *Jaska oja, Torma oja*) 1839 *Linnota Fl(uss)* Rücker. *Linnutaja mägi* Trm Palastvere (järskude nõlvadega mägi, end. linnus, vrd. Tõnisson LM 40). L. Kettuneni (EO 43, 232) arvates on mäe nimi tulnud isikunimest, mis omakorda on tuletatud apellatiivist *linnutaja* ('Vogelfänger' või 'Befestiger'), vrd. sm *linnoittaa* 'mit Befestigung versehen'. Näib olevat usutav, et tegemist on *ja*-tegijanimest lähtunud nimega: *linnutaja* (← *linnutama*). Kuna läheduses asub linnamägi, tundub olevat tõenäolisem verbi tüvi ühendada nimisõnaga *linn* : *linna* (vrd. sm *linnoittaa*).

Lipardi t. Trm Kasepää, Piilsi, Soldativälja (~ am.n. *Uuetoa*); Ksi Utsali. *Lipardi kink* Kod Omedu (liivane madalik Peipsis Omedu jõe suudme lähedal). *Lipardi mets* Trm Kasepää (end. Roela mõisale kuulunud mets Kasepää lähedal). *Lipardi veski* Pal Roela (vesiveski Veriojal). Vrd. Kõnnu, Torma, Tarakvere ja Roela mõisate omaniku perekonnanimi *Liphart*, vt. Stryck GRL, lk. 6, 139, 141. Kuigi eesti keeles on olemas ka apellatiiv *lipard* (Hää, Koe, VJg, VNg, Puh) 'kergemeelne naisterahvas, lipakas', näib osa vaadeldavaid nimesid lähtuvat saksa perekonnanimest *Liphart* (kindlasti *Lipardi veski*, *Lipardi mets*). Vrd. Lapardi.

Lipi t. Ksi Pikknurme, vrd. 1744 *Auf Lippe Hanus und Juda Peetz land Lippi Ado* s.-ü. 211, l. 469; Ksi Saduküla 1811 *Lippi Ado, Lippi Hans, Lippi Jürry* s.-ü. 29:5, l. 3—4, 9; 1816 *Lippi* (2) s.-ü. 29:10, l. 12—13.

Vrd. Pal Palamuse 1744 *Auf Lippicko Marts land Krüger Johan* s.-ü. 211, l. 81. < ln. vrd. *lipp* : *lipi* 'väike lapp' (*lipp lipi peal*); Var, M, T, V 'soa pii; pilbas, millega lõngad soapiide vahele tõnmatakse'; M 'kella pendel'.

Lipu t. Trm Sälliksaare. *Lipu soo* Trm Paadenurme (külast põhja pool). Vrd. VNg, Lüg *Lipu* t., Lüg *Lipujõe* hm., VMr, Kad, Sim, Hlj, VNg, Kam *Lipumägi*.

***Lipukandja** Äks Tabivere m. (üksiktalu) 1744 *Auf Lippo Kandja Hans land Tatti Ewerti Ado* s.-ü. 211, l. 313; 1758 *Lippokandia Hans Land* (*ist vom Hof zu besetzen*) s.-ü. 239, l. 407.

Lissi k. Trm (väikestest asundustaludest koosnev metsaküla, vanemaid majapidamisi 2: *Lissi* ja *Metsavahi*) 1821 *Lüsi Asse* (*wüste Buschw. Stelle*) f. 567, n. 2, s.-ü. 129b, l. 67; 1854 (*District*) *Lissi Möts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Lissi t. Trm Lissi, Ulvi (*lis'sira*). *Lissi jõgi* Trm Lissi (suubub Mustvee jõkke ~ *Kangru jõgi*) 1821 *Lüsi Joeggi* f. 567, n. 2, s.-ü. 129b, l. 66. Vrd. Sim *Lissi* t., Jõh *Lissira* t. Häälikuliselt sobib vasteks naisterahva nimi (Trm, Lai jne.) *Lissi* (= Liisi). Hilisemate talude ja ka metsade nimesid on tuletatud naistenimedestki. Häälikuliselt võiks võimalik olla ka laenamine vene keelest: *лис, луса, лисица* 'rebane', vrd. ka Se *Lisja* k.

Litsemaa k. Trm (hiline küla) 1866 *Litsimets* (mets) ATK. < *lits* : *litsi*, Trm, Kod jne. *lits* : *litse*. Rahvajutu järgi olevat mõisnik metsa kinkinud oma toatüdrukule (litsele). Vrd. Litsemäe; Krl *Litsmetsa* t., *Litsmetsa nurk* 1839 *Litzmötz* (krjm.) Rücker.

Litsemäe t. *litsemä* Trm Adraku. Vrd. Iis *Litsemägi*. Vt. Litsemaa.

Loba t. Kod Halliku (~ rk. *Lepiku*) 1805 *Lobba Jürry* s.-ü. 36a, l. 3; 1816

Lobba s.-ü. 24:2, l. 22. Vrd. Kod Punikvere 1758 *Auf Punnifer Herm ... Land Lobba Peter und Lobba Jaacks Wittwe* s.-ü. 239, l. 318; Kod Lümati 1805 *Lobba Juhann, Lobba Guste* s.-ü. 41b, l. 2. < ln. < *loba*, vrd. Palli KK 59, lk. 606.

***Lobjaku** Lai Painküla 1758 *Auf Rassi Heicks Land Lopjaka Jürri* s.-ü. 238, l. 786; 1795 *Lubjaco Johann* s.-ü. 32:1, l. 22; 1834 *Lobjako* s.-ü. 34:8, l. 31. < ln., vrd. *lobjak(as)*, *-a*, *-u*.

Lodu t. Trm Maetsma, Mälaja, Vilusi. *Lodu hm.* Trm Kasepää, Laekannu, Lohusuu, Ookatku, Raja, Tammessaare; Kod Sassukvere, Torila; Pal Ronivere (madal vesine hm.). < *lodu* : *lodu* 'pehme madal vesine rohumaa'.

Lodupära hm. Trm Maetsma. Vt. Lodu.

Lodu-Härra t. Kod Kirtsi (~ am.n. *Kose*). < hüüdnimi.

Lohu t. Pal Luua; Äks Kärevere, Pupastvere; Ksi Tõrve (hiliste asundustalude am.n.). Vrd. Hag *Lohu* as., Plt, KJn, SJn, Vil jne. *Lohu* t. < *lohk* : *lohu* 'nõgu'.

Lohukaela t. Kod Lahe (~ rk. *Koogi* < pn.). Vt. Lohu.

Lohusuu k., v. (vn *Логовесь*) Trm 1601 *Lochos* s.-ü. 130, l. 222; 1624 *Lahöso* (~ *Lahosho*) s.-ü. 131, l. 412; 1695 *Lohhosukylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 48; 1702 *Lohesu* ibid., s.-ü. 5; 1758 (*Dorff*) *Lohesu* s.-ü. 238, l. 1079; *im Lohesuschen Krsp.* ibid., l. 1048; 1811 *Lohesu* s.-ü. 127:10, l. 26; 1816 *Lohosu* s.-ü. 127:18, l. 60; 1866 *Lohosu* ATK; vrd. 1599 *Jugowiec* (= ? vn *Логовесь*, e **Lohuvesi*), vt. Ränk PK 20; Moora PEA 53. *Lohusuu-Veneküla* Trm 1811 *Dorf russisch Lohesu* s.-ü. 127:10, l. 31. **Lohusuu jõgi* 1695 *Lohosu jeggi* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 48 (= Avijõgi). Kuna küla asub Avijõe suudme lähedal, on mõeldav, et nimi on tuletatud apellatiividest *lohk* : *lohu* + *suu* ('jõesuu'), vrd. Kettunen EO 78. Venekeelne nimi *Логовесь* (? ja ka 1599. a. kirjapanek) näivad viitavat paralleelnimele **Lohuvesi*.

Loigu t. MMg Alajõe (~ rk. *Tammepuu* < pn.), MMg Kõrenduse (osa end. Sepa talust, rk. *Sepa*); Ksi Valmaotsa (hiliste talude am.n.). < *loik* : *loigu*.

Loima t. (*loema*) Trm Kõrvemetsa (~ rk. ka *Lille* < pn.). *Loima* hm. Trm Ulvi. *Loima* Trm Näduvere (madalam koht karjamaal). Vrd. Plt, Pil *Loimu* t., SJn *Loimeloigu* hm., Vil *Loime* hm., Ran *Loimulepik*; sm *Loimasaari* Nissilä VP 89, *Loima* k. SKES II. < L, K, I, M, T *loim* : *loima* ~ *loimu* ~ *loime* 'lomp, madalam koht; madal vesine hm.'; sm *loima* 'nummi; huolain'; krj *loima* 'huolain; naisen häpy'; sm murd. *lotma*, *lotmo*; krj *lodma* 'notko, laakso' SKES II.

Loimavälja hm. Trm Ülejõe-Lohusuu. Vt. Loima.

Loime t. MMg Saarjärve. Vt. Loima.

Loiu t. Ksi Altnurga. Vrd. Ksi Mäända 1816 *Loio* s.-ü. 29:9, l. 29; 1826 *Loio* s.-ü. 29:14, l. 27; Plt *Loiu* t. < ln., vrd. *loid* : *loiu*.

Loki t. MMg Toljase (~ am.n. *Lauri*); MMg Vanassaare. < ? Häälikulise sarnasuse alusel võib võrdluseks tuua mitu homonüümi, mis muidugi ei anna vastust sellele, kuidas nimi on tekkinud. Näit. 1) *lokk* : *loki*; 2) *lokk* : *loku* (M ja ka I *lokk* : *loki*); 3) Ote, Plv, Se, Lut *lokk* 'võlv ahju suu kohal'; 4) Krl, Rõn, Vas *lokk* 'vana närune asi'. Peale noomenite veel ka Kan *lokikala* 'kõhuli; lohakil, ripakil' ja Kod *Loki* (koera nimi).

Loksoja Ksi Metsanuka (suubub Laeva jõkke). Vrd. Kad *Aneloksu soo*, *Vatku loks* 'Vatku küla lähedal asuv suveti ära kuivav järv', *Rägapaju loks* 'madal hm.'; *loks* 'soine koht, kuival ajal ära kuivav järv'. Tõenäoliselt on mõeldav ühendada Kad *loks*, *-u* (Ksi *Loksoja*), Mar *laks*, *-u* 'suurem loik, järv' (LNg *Laksuauk* 'suurvee ajal veega täidetud nõgu'); Wied. Wb. *laks*, g. *laksi*, *laksu* 'grosser Platz, Fläche'; sm *lokso* = *lakso* = *laakso* 'nõgu, org; vihmast tekkinud järveke' (vt. Lönnrot SRS ja SKES II). Vrd. Laksu.

Lokspärg Kod Pala. (Väike küngas Pala lähedal. Varem olevat künkal ka mets kasvanud. Olevat olnud «sakste» joogi- ja jalutuskoht. Paralleelnimi *Lustmets.*) < sks *Blocksberg* (nõidade kogunemiskoht saksa rahvausundis).

Loku t. MMg Kõrenduse 1805 *Locko Peter*, *Locko Mert* s.-ü. 77a, l. 7; 1826 *Lokko* (2) s.-ü. 42:2, l. 38. *Lokualune* MMg Kõrenduse (hm. Loku t. lähedal). Vrd. Võn, Nõo, Puh, Ran, Ote *Loku* t. < *lokk* : *loku* (*lokulaud*).

Lokuta t. Kod Peatskivi 1805 *Lokkuta Märt* s.-ü. 35c, l. 2; 1826 *Lockota* s.-ü. 24:8, l. 7 (varasemates revisjonides puudub), Kod Päiksi; Tõruvere 1758 *Auf Terrofer Peters Land Lockota Tontz* s.-ü. 238, l. 1129; 1782 *Lokkota Jürri* s.-ü. 23:1, l. 10; 1795 *Lokota Jürri Jürri* s.-ü. 23:5, l. 6; 1826 *Lokota* (pn. *Lok*) s.-ü. 24:8, l. 11. Vrd. 1624 *Lockota* (*wüste*, Alatskivi m.) s.-ü. 132, l. 89; 1638 (*das dorff*) *Lockot* (kus on üks talupoeg *Lockot Hanß*) s.-ü. 128, l. 246; (meetrikaraamatus) 1722 *Loccuta Jochim* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 54; 1751 *Lokkotalt* ibid., l. 154. *Lokuta mägi* Kod Peatskivi (varem olevat sellel mäel asunud Lokuta t. hooned). Vrd. Mär, Vän, Kad, VNg, Räp *Lokuta* k., Tür *Lokuta* as., Hlj, VNg, Vil *Lokuta* t., Nõo *Lokutaja* t. L. Kettunen (EO 230) on Tür *Lokuta* as. nime tuletanud tegijanimest *lokutaja* ← *lokutama* 'lokku lööma'. Nagu eelnevast nähtub on *Lokuta* esinenud lisanimena, mis võib-olla tõesti märkis lokulööjat. Verb *lokutama* tähenduses 'kolistama, lokku lööma' on kirja pandud küll ainult kahest kohast (SJn, TMr). Samuti on paarist kohast üles märgitud *lokutama* 'lotendama' (vrd. *lokuti*). *-taja* > *-ta* kohta vrd. Linnuta.

Lokutori hm. Trm Ülejõe-Lohusuu. Kui nimi on pärit eesti keelest, peab ta ilmselt olema liitsõnaline. Apellatiivide hulgast sellist liitsõna aga ei leia. Esimesele komponendile võiksime ainult häälikulise sarnasuse alusel võrdluseks tuua *lokk* : *loku* (vt. Loku) ja *tori* (vt. Tori). Kui selline liitsõna on üldse võimalik, jääks nime algne tähendus siiski üpris mõistatuslikuks.

Lombi t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Enamasti hiliste (asundus)talude am.n. Revisjonides: Äks Vedu 1811 *Lombi* s.-ü. 163:10, l. 11; 1834 *Lombi* s.-ü. 165:2, l. 15; Äks Õvanurme 1729 *Lompi Michel* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 22; 1758 *Lombe Michel* s.-ü. 239, l. 461; 1811 *Lomby Jaan* s.-ü. 163:1, l. 9. Vrd. 1758 (*Kruge nach Neu Allatzkiwwi*) ... *Lompsche* s.-ü. 238, l. 1091; Kod Metsakivi 1805 *Lompi Körzi Michell* s.-ü. 35c, l. 4; 1839 *Lombi* (kõrts) Rücker; MMg Jõe 1811 *Lomby Jaan* s.-ü. 41:1, l. 4; 1826 *Lomby* s.-ü. 42:1, l. 4; MMg Igavere 1834 *Lomby* s.-ü. 164:1, l. 28. < *lomp* : *lombi*.

Lombiotsa hm. Trm Kütametsa.

Lombisoo hm. Lai Jõgeva.

Lombivälja hm. Lai Siimusti.

Looga t. Äks Lähte 1734 *Loga Hans* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 47; 1758 *Auf Lechte Micko Land Micko Jaan und Logga Thomas* s.-ü. 239, l. 355; 1811 *Loga Jaack* s.-ü. 163:5, l. 18; 1834 *Loga* s.-ü. 164:5, l. 43. Vrd. Rõn *Looga* k., Kad *Loogamets*, Ote *Loogalõim* (karjamaa). < ? ln., vrd. *look* : *looga*.

Loomuse hm. *loomusse einama* Äks Lammiku (hm. Emajõe ääres). < *loomus*, *-e* 'noodatõmme, noodatäis kalu, kalapüügikoht'.

Loosike t. *luasike* Kod Tossumetsa. Vrd. T *lyys*, g. *loosu*, Plv. Rõu *loosik* 'madal, allikane koht põllus või heinamaal, mis suurvee ajal jääb vee alla; kinnikasvanud jõgease' < vn *луэка* Must VES I; vrd. sm *luosa* 'rapakko, lätäkkö', *luoso* 'tulvavesilammikko' < vn *луэка* SKES II.

Lootsiku t. Ksi Kirikuvalla. < *lootsik*, *-u*.

Loovere k. *l'oovere* Trm (4 talust koosnev väike küla) 1402 (*die horst*) *Loveere* GU I 181; 1599 *Liohawer* (*hak.* 1, *pusty*) P 134; 1601 *Lohahwer*

s.-ü. 130, l. 220; 1601 *Lohower* LM, s.-ü. 87, l. 92; 1624 *Lofer* (*wueste*, 1/2 *hak.*) s.-ü. 131, l. 418; 1696 *Lowerrast* (*Lowerra Marti poig Jaac*) f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 23; 1758 (Tarakvere m. *Streu Gesinder*) *Auf Loffer Hannus Land Lowre Hinrich* s.-ü. 238, l. 1045; (Onodofer) *Auf Loffer Marts Land Mardi Jacob Mart* ja *Auf Trulli od. Lower Peters Land Tiedo Rein* s.-ü. 238, l. 1044—1045; 1814 *Loohwehre Jury, Lohwehre Jahn* f. 567, n. 2, s.-ü. 126b, l. 18; 1816 (Tarakvere m.) *Lowre* (t., 2) s.-ü. 127:20, l. 9; 1834 *Lowere* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 17; 1866 *Lowere* (k.) ATK. Vrd. MMg Odivere 1758 *Auf Luiso Thoma Land Luiso Lowerre Hannuck* s.-ü. 239, l. 190; 1805 *Lowerre Carl, Lowerre Jaan* s.-ü. 79d, l. 1. M. Veske (*-were* 34) *Loovere* < *lood* : *loo* resp. *loog* : *loo*. L. Kettunen (EO 295) märgib, et nime esikomponendile sobivad vasteteks: *loog* : *loo*, *lugu* : *loo*. Arvesse võivad tulla ka *loe* : *loode* ning *lohu* < *loho* > *loo*. Viimane võib-olla esmajärjekorras, sest just (weil eben) osa Torma kihelkonnast nimetati *Lohusuu*. Põhja-Eestis esineva nime *Loo* võiksime (arvestades maastiku iseloomu) ühendada apellatiiviga *lood* : *loo* 'paepealne nurm'. Sõna ulatub ka idamurde alale: Trm *lood*, Kod *luud* 'liivane resp. kivine madalik järves'. Arvestades aga asjaolu, et idamurdes on ka selles sõnas murdeomaselt **ð* vasteks *d* (Trm *lood* : *loodu*, Kod *luud* : *luadu*), ei sobi antud apellatiiv häälikuliselt vaadeldava kohanimega. Selles suhtes sobib kõige paremini tänapäeva kujule *Loovere* vasteks *loog* : *loo*. Tähenduslikust küljest ei saa aga sellist kõrvutust sugugi usutavaks pidada. 16. ja 17. saj. kirjapanekuist lähtudes peaksime oletama, et nime esimeses komponendis polegi algselt esinenud pikk vokaal. Seega võiks vastena kõne alla tulla *lohk* : *lohu* (< **lohɣon*). Teoreetiliselt võimaliku häälikulise vastena võib tuua ka soome *loko* : *lo'on*, *lowon* Lönnrot SRS' 'ihälighet' ja samuti vps *loga*, *logo* (< ? vn. *муг*) SKES II (sub *luoko*). Rekonstrueerides lähtevormi kujul **Loɣo-*, leiaks me seletuse ka 16. ja 17. saj. esinevale kirjapanekule *Loho-* (häälikumuutuse *ɣ* > ø kohta vt. Saareste KE 79), kus *ɣ* tähistajaks on *h*.

Looviku t. *luavike* Kod Assikvere (üksiktalu metsa serval). *Looviku nõmm* Kod Assikvere (Looviku t. lähedal). *Looviku oja* Kod Assikvere (voolab Looviku talust mööda). *Looviku soo* Kod Assikvere (soine mets Looviku t. lähedal). < ?

Loppoja Pal Änkküla (suubub Pikkjärve). Vrd. Kod, Plv *lopp* 'lumelörts'; *lopane* Rei, Tor, VNg, Plv 'lörtsine'; Kod, Plv 'sopane, porine'.

Lorikondi t. Trm Kärasi (üksik väiketalu metsas, vanasti olevat olnud seal *Lorikondi hm.*); Trm Vadi. *Lorikondi hm.* (ka *Lorikont*) Trm Näduvere, vrd. 1858 (L.-Tähkvere mõisa kaardil Näduvere lähedal) *Lorri Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. *Lorikondi soon* Trm Tiirikoja (soonetus). *Lorikont* Trm Vilusi (karjamaa). Nime teise komponendi osas vrd. T, V *kon't* ~ *kun't* 'küngas, kink'; *lori-* < ?.

Lotilaastiku põld MMg Idlase. < ? in. *Lott*, vrd. Rajandi RN 209.

Lotsika haud Ksi Kaatvere (Kaave jões). < ? *lootsik*, *-u*, vrd. Ris, KJn *lootsikas*, KJn *lootsik*, *-a*; Rap, Juu *lotsik*.

Lubja omad Trm Mustvee (mitu peret Mustvees, ka pn. *Lubi*) 1697 *Lubbia Mart* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 50; 1775 *Lubbia Tenno* ibid., n. 3, s.-ü. 1, l. 114; 1816 *Lubja Jahn* s.-ü. 33:13, l. 10. Vrd. Ksi Pikknurme 1758 *Auf Lubja Andres und Rechni Tiedt Land Lubja Andresse Matz* s.-ü. 239, l. 582; Ksi Sadukūla 1811 *Lubja Michels Wittwe* s.-ü. 29:5, l. 5; 1816 *Lubja* s.-ü. 29:15, l. 7. *Lubja ots* Trm Mustvee (Tartu tänava läänepoolne ots, kus elab mitu *Lubja*-nimelist perekonda). *Lubja loomus* Trm Kasepää (kalapüügikoht Peipsis Rajaküla kohal, vn *Лубъива тоня*). Vrd. Jõe, Kam *Lubja* k. < *lubi* : *lubja* (esinenud *ka lisanimena*).

Lubjaahju t. Trm Mõisaküla (end. lubjapõletamise ahju juures). *Lubjaahju*

mägi Lai Siimusti (küngas põllul). *Lubjaahju sõra* Kod Kodavere (madalik Peipsis).

Lubjaaugu mägi Lai Kaave (vana lubjapõletamise koht).

Lubjamägi Kod Sääritsa (põld Rannamõisa lähedal). Vrd. SJn, Vil, Rõn *Lubjamägi.*

Lubjassaar Lai Endla (kõrgem koht heinamaal). Vrd. SJn *Lubjassaare* t., Ote *Lubjassoo.*

Ludenhoff = a) Luua, b) Reastvere.

Ludvi t. Trm Kükita (*Ludvi omad*), MMg Rahivere (hiline t., am.n. *Soo*, rahvakeelne nimi peremehe eesnimest). < in. < *Ludvig.*

Ludvi-Augusti t. Kod Kantküla (~ am.n. *Kivistiku*, rk.n. peremehe isa ja peremehe nimest).

***Luggenhausen** 1601 (*Hoff*) *Luggenhawsen* s.-ü. 160, l. 150; 1627 (*Kudin oder Karristfer sonsten*) *Luggenhausen* s.-ü. 132, l. 48. Mõisa omanikuks 16. saj. *Luggenhusen* (vt. Stryck GRL 97).

Luha t. Trm, Lai, Kod, MMg, Äks, Ksi. Hiliste talude am.n. resp. perekonnanimest tuletatud nimi. *Luha hm.* Kod Koosa, Metsakivi, MMg Kassema, Kõrenduse, Rahivere, Saarjärve, Särje, Virtsa; Äks Kastli, Kämara, Visusi, Voldi (jõeäärsed heinamaad). Vrd. 1832 (Kärkna m. kaardil) *Luhha Rand* (Mudajõe ääres, kus praegu Äks Voldi *Luha hm.*) f. 2072, n. 3, s.-ü. 39c. *Luha jõgi* MMg Kassema (~ *Uhmardu jõgi*). < *luht* : *luha.* Vt. ka Luht.

Luhaotsa t. Kod Küti (~ am.n. *Oru*).

Luhapealne hm. Pal Imukvere (ojaäärne hm.).

Luhastiku t. Trm Laekannu. Vrd. VNg *Luhastiku* hm. Vrd. Vai *luhastikko*, San *luhastik* 'luhaheina kasvatav ala'.

Luht MMg Elistvere, Särje (jõeäärne hm.). Vt. ka Luha.

Luige kõrts Trm Kõnnu (end. kõrts, mille ümbruses asuvaid majapidamisi kutsutakse viimasel ajal ka Luige külaks) 1695 *Luick* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 46; 1786 *Luike kortsilt* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 119, vrd. Trm Mustvee 1696 *Luigi Jürri* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 33; Trm Võtikvere 1795 *Luike Maddy* s.-ü. 32:12, l. 11. Luige t. Lai Sootaga 1739 *Luige Jürri* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Auf Clemente Hinrichs Land Luigi Johann* s.-ü. 238, l. 748; 1795 *Luge Juhani Tönno* s.-ü. 32:5, l. 42; 1826 *Luige* s.-ü. 34:2, l. 29; Kod Koosa, Luigemetsa, Peatskivi; Pal Imukvere; MMg Kulli; Ksi Pikknurme. Vrd. Plt *Luige* k., Kam *Luigaste* k.; VMr, Rak, Jõh, Pil, TMr jne. *Luige* t., Nõo, Puh, Ran *Luiga* t. Luige hm. Trm Võtikvere (end. Luige kõrtsi lähedal). *Luige jõgi* Trm Kõnnu (= Mustvee jõgi). *Luige mets* Trm Lullikatku (mets Mustvee ja Luige kõrtsi vahel). Vrd. J. Mägiste (*oi-*, *ęi-*, dem. 11) *Luige* (jõgi) < *luik* : (*luige*) < **luikk/oi*, **-ęi*. < *luik* : *luige*, *luigi*, *luiga.* Revisjonilehtedel esineb *Luige* lisanimena. Võimalik, et varem olnud isikunimeks.

Luigemetsa k. Kod (väike hiline küla). Vt. Luige.

Luigenõmme mäed Kod Luigemetsa (külast lõunas). Vt. Luige.

Luigevälja t. Ksi Pikknurme. Vt. Luige.

Luilu t. Kod Metsanurga. < ?

Luisuluht (hm.) Ksi Kirikuvalla (~ *Kuldiluht*). *Luisuluha väli* Ksi Kursi. Vrd. MMg Odivere 1744 *Auf Luiso Thoma Johans land Luiso Lowerre Hanuck* s.-ü. 211, l. 142. < *luisk* : *luisu* (esinenud nähtavasti ka lisanimena).

Luku-Laari t. Kod Pällu (~ am.n. *Piibumäe*). Vrd. MMg Ruskavere 1744 *Auf Lucka Reino Poicks land Lucka Micko Peter Rein* s.-ü. 211, l. 155; 1758 *Auf Lucko Reino Poicks Land Micko Peter Rein* s.-ü. 239, l. 201. < ? *lukk* : *luku* (ln.) + *Laur* (~ *Laar*) resp. *Luku* < *Lukas* (vn *Лука*).

Lulli t. Trm Metsara, Äks Kobratu. Vrd. Trm Iravere 1601 *Lulli Hans* s.-ü. 130, l. 221; Trm Lullikatku 1624 *Katko Lulle* s.-ü. 131, l. 407; Trm Ookatku 1758 *Lullo Mardi Rein* s.-ü. 238, l. 830; 1811 *Lulli Mardi Reins*

Gesinde s.-ü. 32:18, l. 12; 1834 *Lulli* s.-ü. 32:5, l. 35; Lai Lõpe 1601 *Lulli Hans* s.-ü. 130, l. 219; Äks Napu 1811 *Lulli Jahn* s.-ü. 163:2, l. 3; 1826 *Lully* s.-ü. 163:15, l. 9. *Lulli loim* Trm Kasepää (suurvee ajal veega täidetud lohk). **Lulli alekõrs* ja *hm.* 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Lulli Allekõrs*, *Lulli Aynama* (Veia lähedal) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. < in. *Lull*, *-i*, vrd. Stoebke OP 47 *Lullie* (e) 15. saj. < *Ludolf*, *Luloff*?

Lullikatku k. Trm 1696, 1697, 1698 *Lullikatgult* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 38, 45, 63; 1758 *Lullikatko* s.-ü. 238, l. 840; 1774 *Lullikatk* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 113; 1779 *Lillekacktosche Dorf* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42c; 1816 *Lullikatz* s.-ü. 33:13, l. 2; 1852 *Lullikatko* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. L. Kettunen (EO 60) on *Lullikatku* esimese komponendi ühendanud apellatiiviga *lull*, *-i* 'Vergnügen im Freien', *lulli lööma* 'singen, jodeln, trällern'. Kuni 17. saj. lõpuni esineb Tormas *Katku* k., 17. saj. lõpust alates leiame meetrikaraamatus *Lullikatku* k. Võib pidada tõenäoliseks, et *Katku* on olnud *Lullikatku* k. varasem nimetus. Vt. Katku.

***Lumiku** Äks Napu 1811 *Lumiko Jurri* s.-ü. 163:2, l. 5; 1816 *Lumiko* s.-ü. 163:14, l. 7. Vrd. sm *lumikko* 'nirk'; *Lumikki* (müth.) 'Tapios dotter' Lönnrot SRS. Eestis esineb ka perekonnanimena *Lumiku*.

Lusikasoo *lusikasoo* Lai Pedasi 1834 *Lussika Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; 1854 *Lusika Soo Möts* (selles *Lusika Saar*) ibid., s.-ü. 42a (ametliku nimena fikseeritud *Luusiku soo*). Vrd. Sim *Luusiku* k. *luusika* 1534 *Luske* GU II 355; 1537 *Luiske* GU II 426; 1601 *Lutzigk* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Lußikan* s.-ü. 131, l. 415. Äks Kärevere 1758 *Auf Sarme Hinrichs Land Lusicka Johanni Mick* s.-ü. 239, l. 387; Iis, Plt *Luiska* t. Lusikasoo Pal Kilbavere. Nime seletus rahvatraditsioonis: a) Kalevipoeg kaotanud sohu oma lusika; b) Rootsi sõja ajal läinud inimesed soosse peitu ja jätnud sinna lusikad maha. Vrd. Rak, VJg *Lusikasoo* hm.; Iis *Lusikajärv*, *Lusikasaar*. Vähemate looduslike vormide nimedes on *Lusika*- lähtunud apellatiivist *lusi|kas*, *-ka*. Neid nimesid tuleb vaadelda eelkõige kui võrdluse teel tekkinuid (vrd. sm *Lusikkasaari* Nissilä VP 121). Suur *Lusikasoo* (am.n. *Luusika soo*) end. Virumaa ja Tartumaa piiril on võib-olla oma nime saanud Sim *Luusiku* külalt. Küla jääb küll soost veidi eemale, kuulus aga 16. ja 17. saj. üle soo asuvale **Kubliste* mõisale. Vrd. sm in. *Lusikka* (*Rusikka*) <? *Ambrosius* Nissilä Vir. 61, lk. 192; e In. 1548 *Pawel Lussick* TT 139.

***Lusiklähte** Kod 1627 (Alatskivi m.) *Lußiki lett* (*wüste*) s.-ü. 132, l. 89; 1740 *Lussiklehtest Lussiklehte Reino Mart* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 100; 1742 *Lussiklehtest* ibid., l. 108; 1749 *Luisiklehtest* (*Allatskiwwi wallast*) ibid., l. 138; 1758 (Metskivi k.) *Auf Luska Lecht und Metzkiwi Bertels Land Sabori Rein* s.-ü. 238, l. 1126; 1798 *Lussiklecht* (k.) Mellin. Vrd. Lusikasoo.

Lusti t. MMg Kaarli (~ am.n. *Valgemõisa*). < *lust*, *-i* (pn. ?).

Lustmets Kod Pala (Väike küngas Pala lähedal. Varem olevat olnud «sakste» jalutus- ja joogikoht. Paralleelnimi *Lokspärg*.)

Lustsaar *lu's'saar* MMg Saare (saar Saare järves). < *lust*, *-i* + *saar*. Vrd. Lustmets.

Lutika t. MMg Hundiluha. Vrd. Äks Kassivere 1758 *Luttika Jürri* s.-ü. 239, l. 430; Äks Visusi 1811 *Luttiko* s.-ü. 163:11, l. 18; 1834 *Luttico* s.-ü. 165:3, l. 34; Ksi Väänikvere 1811 *Luttiga oder Juda Märti Ado* s.-ü. 163:9, l. 13; 1834 *Luttiko oder Judamerdi* s.-ü. 165:1, l. 42; Ote *Lutiku* k., Rõu *Lutika* k. < *lutik|as*, *-a* (on esinenud ka lisanimena, vrd. 1543 talupoja nimena *Lutick* SbGEG 27, lk. 146).

Lutikajärv MMg Virtsa (väike soostuv umbjärv) 1798 *Luttiko S* Mellin; 1826 *Luttiko* Bienenstamm GA 138. Vt. Lutika.

Lutikasoon Trm Lohusuu (madal vesine koht metsas). Vt. Lutika.

Luua m., as. Pal 1591 (*Curia*) *Luda* LM, s.-ü. 79, l. 177; 1627 *Ludenhoff* s.-ü. 132, l. 59; 1638 *Ludenhoff* s.-ü. 128, l. 232; 1684 *Luhdenhoff* f.

308, n. 2, s.-ü. 17; 1695 *Ludohoff* ibid., s.-ü. 346, l. 43; 1702 *Ludenhoff* ibid., s.-ü. 5; 1756 *Lua wallast* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 172; 1758 *Ludenhoff* s.-ü. 239, l. 17; 1826 *Ludenhof* (e *Lua*) Bienenstamm GA 301. < *Luden* mõisaomaniku nimi, vrd. Stryck GRL 1.

***Luubru** MMg Vara 1758 *Auf Jaacks und Tepseliva Johans Land Lupper Andres* s.-ü. 239, l. 224; 1816 *Lubro* s.-ü. 41:14, l. 16; 1826 *Luubru* s.-ü. 42:5, l. 18. Vrd. sks *Leber, Lubrecht*; *Luber, Lubbert, Lübbert* Heintze DF 197.

Luugi t. Pal Varbevere 1758 *Auf Kurri Hans land Kurre Luge Michel* s.-ü. 211, l. 8, 1782 *Lugi Mihkel* s.-ü. 56:1, l. 3; 1811 *Luki Michel* s.-ü. 56:7, l. 3; 1816 *Luggi* s.-ü. 56:13, l. 3; 1826 *Lugi* s.-ü. 56:19, l. 4. *Luugi oja* Pal Varbevere (= Imukvere oja). < in. *Luukas* (> pn. *Luuk*) Rajandi RN 114; sks in. *Luggi* < *Liutgard* Bach DP I 101.

***Luuguna järv** Pal (= Prossa järv) ? 1638 *Luxs* (millest pool kuulub Luua mõisale); 1684 *Lukuna jerwe* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1758 (Kaarepere m. järved: *Pickjerwe* ja) *Luganasche* s.-ü. 239, l. 122; 1758 (Kudina m.) *Luhkonna* s.-ü. 239, l. 233. < ?

Luuka t. MMg Vassevere 1758 *Auf Lauri Maddi land Lauri Luca Märt* s.-ü. 211, l. 141; 1811 *Lukka Jürry* ja *Lukka Carl* s.-ü. 41:6, l. 18—19; 1826 *Lucka* (2, pn. *Lucka*) s.-ü. 42:4, l. 34, 36. Vrd. Kod Assikvere 1758 *Auf Johanni Luicka Land Lucka Kriska Mick* s.-ü. 239, l. 194; 1816 *Lucka* s.-ü. 24:2, l. 3; Pal Nava 1758 *Auf Lucka Pettako Jürri Land Lucka Pettako Jaan* s.-ü. 239, l. 255. < in., Mägiste EI *Luu/gas, -ka.*

Luukavälja Trm Kasepää (end. Roela m. metsaülema koht Kullavere jõe ääres). < in. Vt. Luuka.

Luulu t. *luul'u* Kod Pala (~ am.n. *Karjuse*). < ? (hüüdnimi, vrd. Lull).

Luusikusoo, vt. Lusikasoo.

Lõhmuse t. *lõhmusse* Trm Kõrvemetsa, Metsara < pn.; Kod Kogri (~ rk. *Meero* < pn.), Kantküla (~ rk. *Laumetsa* < pn.), Koosa, vrd. 1744 *Auf Kützo Hans ... land Lehmusse Mart* s.-ü. 211, l. 543; (Tähema) 1805 *Lechmusse Johann, Lehmusse Jaani Jürri*; (Viira) *Lehmusse Tenno* s.-ü. 64d, l. 2—3; MMg Pataste < pn. (~ am.n. *Kingumäe*). < *lõhmus, -e.*

Lõhmuskamägi Lai Mõisamaa (mägi metsas). < ? *lõhmus.*

Lõhmuskink Äks Kõnnu (lõhmustega seljandik metsas).

Lõhnassoo Lai Endla (hm. Endla järve ääres ~ *Lõunassoo, Laanetaguse soo*). < ? *lõhn, -a* (Wied. Wb. 'Dunst, Qualm, Ausdünstung, Hauch, heisser Dampf aus dem Ofen'. Keelejuhi seletus nime tekkimise kohta: heinamaal kasvasid lõhmused, mis heinaajal lõhnasid).

Lõige saun Lai Raaduvere. *Lõige hm.* Lai Rohe, Kod Sassukvere. *Lõiged* Trm Näduvere, Lai Palupere (pikad kitsad põllud enne talude kruntidesse ajamist). < *lõik* : *lõige* — VMr, Sim *lõi/k* : *-gu*, Lai *lõi/k* : *-ge* 'pikk kitsas põllu- või heinamaariba; saunikumaa'.

Lõigeotsa hm. Lai Mõisamaa. Vt. Lõige.

Lõik (iness. *lõegus*) Kod Sooküla (karjamaa); (: *lõegun*) Kod Assikvere (hm.). < *lõik* : *lõigu.* Vrd. Lõige.

Lõngusemägi *lõ'nguse mägi* Lai Altveski (küngas heinamaal, kuhu olevat maetud siberi katku surnud mõisa härjad). < ?

Lõnsi t. Lai Mõisamaa 1795 *Lentsi Jaan* s.-ü. 32:1, l. 28; 1816 *Lensi* s.-ü. 33:1, l. 21. *Lõnsi metsavaht, Lõnsi mets, hm.* Lai Mõisamaa, vrd. Lai (meetrikaraamatuis) 1744 *Lentzo Metsast Zepp Jürri* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 41; 1747 *Lentze Zeppa Jürri* ibid., l. 63; 1750 (*Unter Laisholm*) *Lentsi metsast* : *Melgo Jahn* ibid., l. 156. *Lõnsi mägi* Trm Härjaoja (küngas põllul). Vrd. sks *Lenz* < *Laurentius* Heintze DF 194.

Lõokese t. *lõu'kese* Trm Vanamõisa (asundustalu Lõokese moonamaja kohal) 1866 *Leokemois* ATK; Lai Painküla 1758 *Auf Pirso Jaacks Land Leockse Jürri* s.-ü. 238, l. 786; 1795 *Leokesse Jurry Jaan* s.-ü. 32:1,

l. 22; 1816 *Leokesse* s.-ü. 33:1, l. 17; Kod Koosa, Pal Soomevere < pn. (~ am.n. *Uuetoa*). Vrd. Lai Eristvere 1758 *Auf Nanpenni Michel und Ruski Jürri Land Leuckse Hinrico Pertel*; *Auf Rehe Hinrich Land Leoxse Reino Johann* s.-ü. 238, l. 783—784; 1795 *Leokesse Reino Johann* s.-ü. 32:1, l. 3; 1834 *Leokesse* (4) s.-ü. 34:8, l. 5—12. *Lõokese mägi* Trm Vanamõisa (Lõokese t. lähedal ~ *Vanamõisa mägi*). < *lõoke*, *-se*; Iis, Trm (jne.) *lõu'ke*.

Lõpe k. Lai 1599 *Lopus* P 111; 1601 *Loppell* s.-ü. 130, l. 219; 1739 *Löppe* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 13; 1758 *Loppoküll* s.-ü. 238, l. 735; 1795 *Loppe* s.-ü. 32:5, lk. 69; 1839 *Leppa Rücker*. Vrd. Mih, VNg *Lõpe* k. < **lęppi* : **lęppen*, vrd. S, Lih, Tõs, Khn, Hää *lõpp* : *lõpe*; *lõpe* : *lõppe*; *lõpp* : *lõpe* 'lahesopp, väike laht'; Tõs *lõpenurk* 'väike laht'; L, VJg, VMr *lõpe* : *lõppe*; Koe, Kod *lõpe* : *lõpe* 'lõpp'; KJn, M *lõpe* : *lõppe* 'suunurk'; Wied. Wb. *lõpe*, g. *lõppe* 'Ende, Aufhören', *lõpe-meri*, *mere*-lõpe 'Meerbusen, flaches Ufer'. J. Mägiste on osutanud (Spr B 4, 19. lk. 112), et seaduspärane on tüüp *lõpp* : *lõpe*; *lõpe* : *lõppe* on tekkinud *k*-lõpuliste noomenite analoogial.

Lõunassoo *lõunassoo* ~ *lõõnassoo* Lai Endla (hm. Endla järve ääres ~ *Lõhnassoo*, *Laanetaguse soo*). Apellatiivseks vasteks võiks nime esimesele komponendile olla *lõuna* : *lõuna* (Lai, Trm *lõõna*, *lõuna* : *l'õuna*, *l'õune*), kusjuures tuleks arvata, et tegemist on kas nominatiivse liitumisega või (genitiivse liitumise korral) välte lühenemisega liitsõna esimeses komponendis. Arvestades paralleelnime *Lõhnassoo*, tahaks tähelepanu juhtida sõnale *leil*; Lai, Trm (jne.) *lein*, M *lõun*, *-u* 'leil'. Vrd. Lõhnassoo.

Lõune t. *l'õune* Trm Kiige (~ rk. *Krubi*) 1795 *Kriska Mick*, *jetzt Laune Michel* s.-ü. 127:7, l. 12; 1811 *Laune Michel* s.-ü. 127:13, l. 9; Pal Nava. Vrd. Lüg, Nõo *Lõune* t. < ln., vrd. *lõuna* : *lõuna*; Iis, Trm, Kod *lõõna*, *lõuna* : *l'õuna*, *l'õune*.

Lähte k. Äks 1725 *Lechtekül* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 6; 1734 *Lechte Thomas* ibid., l. 45; 1758 *Lechteküll* s.-ü. 239, l. 354; 1811 *Lechte* s.-ü. 163:5, l. 17; 1834 *Lechte* s.-ü.. 164:5, l. 42. *Lähte hm.* Kod Saburi. Vrd. Iis *Lähtepea* k., *Lähteallik*, *Lähtekõrve mets*; Hlj *Lähtekõrve hm.*; Jõh *Lähtekõrb* (mets). < **läkteyen* > eL *lätte*, eP **lähte* (: **lähe*), vrd. sm *lähde* : *lähteen*. Apellatiivi **lähe* : **lähte* pole põhjaeesti murretes fikseeritud. Vrd. Saareste LV 12—13.

Lästeniidi mägi Kod Peatskivi (pikk kitsas seljandik). < **lähte-*, Kodaveres *-ht-* > *-st-*, vrd. Kettunen LUKD 136. Vrd. ka Amb *Läste* k.; sm kn. *Lästienlahti*, *-luoto*, *-niemi*; *Lästila* < in. *Lästi* Nissilä VP 405.

Läti t. Kod Savimetsa, Viljuse < pn.; MMg Kaiavere 1805 *Letti Jürry* s.-ü. 77a, l. 6; 1826 *Lätti* (pn. *Lätt*) s.-ü. 42:2, l. 26; MMg Nigula < pn. (~ am.n. *Põllu*); Äks Õvanurme; Ksi Pööra 1744 *Auf Rebbasse Tõno land Letti Jaack* s.-ü. 211, l. 447; 1805 *Letti Hans* s.-ü. 118a, l. 3; 1826 *Lätti* s.-ü. 29:11, l. 21. Vrd. Trm Koimula 1758 *Auf Letti Micks Land Kertzi Hans* s.-ü. 238, l. 827; Trm Sätsuvere 1758 *Letti Thomas Land*; *Auf Letti Jurgens Land Poesoke Thotz* s.-ü. 238, l. 1030—1031; Lai Ellakvere 1758 *Auf Letti Jaans Land Otza Jürri Jaack* s.-ü. 238, l. 778; Lai Eristvere 1795 *Letti Hanso Jürry* s.-ü. 32:1, l. 9; 1811 *Letti Hansi Jürry* s.-ü. 32:13, l. 5; Kod Alasoo 1782 *Letti Jako Tomas* s.-ü. 23:1, l. 18; 1811 *Letti Jani Tomas* s.-ü. 23:11, l. 13; Kod Naelavere 1816 *Letty* s.-ü. 24:1, l. 32; 1826 *Letti* (pn. *Let*) s.-ü. 24:8, l. 29; Kod Pusi 1758 *Letti Jaack* s.-ü. 238, l. 1122; 1782 *Letti Jaan* s.-ü. 23:1, l. 15; 1826 *Letti* (pn. *Let*) s.-ü. 24:8, l. 18; Kod Varnja 1744 *Auf Leti Andres land* ... s.-ü. 211, l. 541; Pal Ehavere 1744 *Auf Letti Marts land Letti Thotzi Michel* s.-ü. 211, l. 34; 1816 *Letti* s.-ü. 56:17, l. 32; 1826 *Lätty* s.-ü. 56:23, l. 26; Pal Rohkuse 1758

Auf Letti Jurri Land Rochkusse Jürri s.-ü. 239, l. 85; Äks Vedu 1744 *Letti Christian* s.-ü. 211, l. 325. *Läti oja* Pal Imukvere (~ *Imukvere oja, Konnaoja, Härgoja*). Vrd. Mar, Vig, Nõo, Hel *Läti* k., HJn, Plt, Hls *Läti* as. < lisanimi, mis algselt märkis tõenäoliselt päritolu, vrd. Saareste EK 23, lk. 138. Vrd. ka *Lätlase.

Lätiõue hm. Pal Imukvere. Vrd. 1758 (Luua m. üksiktalud) *Auf Letti Märts Land Seppa Rein* s.-ü. 239, l. 49. Vt. Läti.

***Lätlase** Kod Assikvere 1638 *Brigge Lette* s.-ü. 128, l. 241; 1744 *Auf Lettlas Hans land Lettlasse Jaani Jürri* s.-ü. 211, l. 147; 1811 *Letlasse* s.-ü. 23:12, l. 6; 1826 *Letlasse* s.-ü. 24:9, l. 5; Kod Sassukvere 1758 *Lettlasse Ott Land; Lettlasse Adams Land* s.-ü. 238, l. 1171. < lisanimi, mis märkis päritolu, vrd. Saareste EK 23, lk. 138. Vrd. ka Läti.

Lääne t. Lai Teilma (~ *Laane*) 1795 *Hanso Thoma Jahni Ado, jetzt Wirth Læne Michel* s.-ü. 32:2, l. 6; 1816 *Laene* s.-ü. 33:3, l. 10; Lai Vahekülа 1795 *Lehne Toma Michel* s.-ü. 32:7, l. 4; 1811 *Läne Toma Mihkli Jaan* s.-ü. 32:19, lk. 2; 1826 *Laene* (pn. *Lähnbaum*) s.-ü. 34:3, l. 8. Vrd. Trm Ojataga 1758 *Auf Lehne Laurs Land Moisto Tönno* s.-ü. 238, l. 1032; Trm Sätsuvere 1758 *Auf Lehne Jurgens Land Wintzka Jaan* s.-ü. 239, l. 1030; Lai Endla 1758 *Lehno Jaan* s.-ü. 238, l. 895; 1795 *Lehne Jaak* s.-ü. 32:10, l. 25; Lai Võduvere 1795 *Laeno Johann* s.-ü. 32:1, l. 44; 1816 *Laene* s.-ü. 33:1, l. 28; Pal Patjala 1744 *Auf Lehne Mardi Tönns land Lehne Mardi Jaan* s.-ü. 211, l. 102; Ksi Saduküla 1811 *Lene Mick* s.-ü. 29:5, l. 12; 1826 *Lene* (pn. *Laene*) s.-ü. 29:15, l. 14. Talu nimeks on kujunenud lisanimi, mille vasteks võiks olla *lääs* : *lääne* (murdeis enamasti *lään* : *lääne*). Arvesse tuleb võtta aga sedagi, et Lai Vahekülas on Lääne talu omanikule 1826. a. perekonnanimeks märgitud *Lähnbaum*, vrd. Wied. Wb. *lääne*, g. *lääne* 'Reif, Band (an Fässern, Kufen)', *l.-puu* 'Ahorn'.

Lääne-Mardi t. Lai Kõola 1758 *Lehno Mardi Jürri* s.-ü. 238, l. 898; 1795 *Lehne Mardi Joan* s.-ü. 32:10, l. 43; 1826 *Läne Merdi* s.-ü. 34:6, l. 21. Vt. Lääne.

Lühikesoo Trm Kasepää (vesine hm.).

Lümati k. Kod 1752 *Limmatist* (*Rannamoisa wallast*) f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 156; 1782 *Limmat* (*oder Käppa Hans Land*) s.-ü. 23:4, l. 18; 1795 *Limmat* s.-ü. 23:10, l. 28; 1816 *Limmat* s.-ü. 24:7, l. 25; 1826 *Limmat* s.-ü. 24:14, l. 23. Vrd. Äks 1443 (*dorf to*) *Lummete* GU I 290; 1627 (Elistvere m., tühi küla) *Limmede* s.-ü. 132, l. 76; Trm (meetrikaraamatus) 1701 *Limmati Reino* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 151; MMg Levala 1744 *Auf Limmatto Henno land Limatte Tönno Mardi Jürri; Auf Limmato Reins land Limato Töno Tiet* s.-ü. 211, l. 57—58; Hag *Lümandu* LCD *Læmæth*, 1394 *Lummede*, 1586 *Lummende*, 1732 *Lümmado* Johansen EL 471—472; Lüg *Lümati* t. L. Kettunen (EO 249) on nime käsitlemisel toonud võrdluseks *lümama* 'niederlegen', *lümakil* 'niedergeduckt', sm *lymytä* 'sich verstecken' (Hag *Lümandu* [EO 27] puhul *lima*, **limand* 'eine schlammige Stelle' ja *lümama*). Nimele häälikuliselt lähedased tüved üldsõnavarast on esitanud juba L. Kettunen. Need on: Wied. Wb. *lümakil, lümakile* (*lümikala*) 'niedergeduckt, in geduckter Stellung, geneigt, zum Fallen geneigt'; *lümama* 'liegen, niederliegen, in geduckter Stellung sein, sich neigen, fallen'; *lümatama* 'niederlegen'; KKI murdekartoteegis Kse, Kam, Krl *lümäkil(e)*, Plv *lümmikalla*; Vas *lümbähtämmä* 'maha kukkuma'; Tor, Iis *lümitama* 'maha heitma'; Ote *lümmitama* 'otsima, hiilima', vrd. sm *lymy, lymytä* SKES II; vrd. ka Kam *lümale* (*keema*) 'paksuks keema (toidust)', Plv *lümo* 'liiga pehmeks keenud toit', Aud *lümane* 'libe'.

Lüübeki t. Ksi Laeva 1744 *Auf Lubecke Tönno land Peedo Hans; Auf Lübecke Peedo land Lubecko Mart; Auf Lübecke Marts land Lübecke*

Pedo Johan s.-ü. 211, l. 296—297; 1805 *Lübiko Jürri* s.-ü. 119c, l. 1; 1816 *Lübeky* s.-ü. 29:8, l. 7; 1826 *Lubeky* (pn. *Liebick*) s.-ü. 29:13, l. 8. Vrd. sks pn. *Lübbecke*, *Lübcke* Heintze DF 197; sm (talu) *Lyypekki* < sks pn. < (linna nimi) *Lübeck*, vt. Nissilä SN 149.

Lüüdike hm. Kod Torila. Vrd. Hls *lüüdik*, *-u* 'mingi lind'; Mägiste EI *Lüdik*, *-u*; *Ludik*, *-u*; Rajandi RN 114 *Lüüdik* < *Ludwig*.

Maage t. Trm Kärasi. *Maage allik* Lai Kõola, Reastvere. *Maage lagastik* (hm.) Kod Assikvere. *Maage võsu* Kod Sääritsa. < *maak* : *maage* 'roostekarva vesi soos'.

Maageoja Trm Ülejõe-Lohusuu (maakeste soonikutega hm.). Vrd. Lüg *Maageoja*. Vt. Maage.

***Maagesaare** hm. 1858 (L.-Tähkvere m. kaardil Pedasist kirdes) *Maage Saare Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vt. Maage.

Maagesoo Lai. Villakvere. Vt. Maage.

Maantee t. MMg Matjama (~ rk. *Otu*), Ksi Pikknurme.

Maanuse t. *maanusse* Lai Mõisamaa 1805 *Manuse Tönno* s.-ü. 46d, l. 3; 1816 *Manusse* s.-ü. 33:1, l. 21. Vrd. Kod Haapsipea 1782 *Manusse Tönno* s.-ü. 23:1, l. 10; 1811 *Manusse Tönno* s.-ü. 23:11, l. 6. < in., Mägiste EI *Maanus* = Magnus; Rajandi RN 118.

Maardla k. *m'aarla* (~ *m'aardla*, Mägiste järgi ka *m'aadla*, Kettunen EO 326) Pal 1411 *Marel* GU I 194—195; 1592 *Marla* AZ, l. 53; 1601 (*hoffchen*) *Marla* s.-ü. 130, l. 68; 1601 *Marlakülla* s.-ü. 160, l. 150; 1627 *Marla* s.-ü. 132, l. 50; 1638 *Merle kylle* s.-ü. 128, l. 226; 1739 *Marlast* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 9; 1740 *Maarla* ibid., lk. 15; 1758 *Marla* s.-ü. 239, l. 255; 1768 *Maarlast* f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 27; 1811 *Marla* s.-ü. 41:4, l. 13. Nagu näeme, puudub varasemais kirjapanekuis *-d-*, mis esineb tänapäeva ametlikus vormis ja rahvakeelses pruugis. Seega oleks alust lugeda *-d-* hiliseks lisandiks (võib-olla artikulatoorseil põhjusil tekkinuks). Tüvele *maar-* pole õnnestunud vasteid leida. Kui *-d-* lugeda algupäraseks, võiksime võrdluseks esitada Jõe *Maardu* (LCD *Martækilæ*, 1271 *Mart*, 1389 *Maarthe* Johansen EL 495). < ? in., vrd. Kettunen EO 20.

Maarja-Magdaleena rk. tavaliselt *m'aarja*, varasem nimetus: 1443 *Nyenkerken* GU I 290; 1465 *Nigenkerke* GU I 383; 1488 *Newkirch* GU I 538; 1492 *Newenkirchen* GU I 563; 1514 *Newen Kirchen* GU II 107; 1627 *Marien Kirche* s.-ü. 132, l. 7.

Maarjakõivu laan MMg Kusma. Vrd. Plv. Rõn, Har, Se *m'aarjakõiv* 'Maserbirke'; Kod, MMg *maarjakask*.

Maarjamõisa t. MMg Kõrenduse. Vrd. JMd *Maarjamõisa* as., TMr *Maarjamõisa* v. (ühendatud hiljem Ropka vallaga).

Maasika t. (*mas'ka*) Trm Raadna; (*maasika*) Trm Tõreda 1834 *Masike* s.-ü. 35:2, l. 59. Vrd. SJn *Maasika* k.; Sim, VNg, Jõh, Vil, Puh *Maasika* t. < *maasi/kas*, *-ka*.

Maasikaalekõrre küngas (*-alekere*) Trm Maetsma (küngas karjamaal).

Maasikamäe t. Kod Kogri (talu juures *Maasikamägi*). *Maasikamägi* Kod Kogri, Kose (*mua's'kemägi*), Sassukvere

Maasikmäe t. Trm Kasepää (~ rk. *Soo*); MMg Saarjärve (~ rk. *Metsa*, *Väitsa*); MMg Selguse, Äks Piiri (~ rk. *Liiva* < pn.). Vrd. Maasikamäe.

Maasingu t. MMg Lilu. Vt. Käpa.

Madallõik Lai Leedi (madal kitsas hm.). Vrd. Lõige, Lõik.

Madaloja t. Äks Õvanurme.

Mademägi MMg Kaitsemõisa (Kaiavere metsas). Vrd. S, L, K *made*, *-med* 'purre, aida sild; vajutis (haod, kaikad) linade leotamisel'; naisterahva nimi *Made* (Wied. Wb.).

Madi t. Trm Jaama 1805 *Maddi Thomas* s.-ü. 126b, l. 17; 1834 *Maddi* s.-ü. 128:10, l. 15; Trm Lohusuu 1816 *Maddi Michel* s.-ü. 127:18, l. 63; Trm

Tuulavere 1782 *Maddi Jahni Mert* s.-ü. 56:6, l. 4; 1816 *Maddi* s.-ü. 56:18, l. 11; Trm Tõreda, Lai Sootaga; Kod Assikvere (~ am.n. *Kiltri*), Peatskivi, Pusi, Pällu; Pal Kõdu 1782 *Maddi Jürri Jaak* s.-ü. 56:4, l. 9; 1816 *Maddi* s.-ü. 56:16, l. 19; Pal Rohkuse, MMg Kulmuvere 1826 *Maddi* s.-ü. 42:3, l. 20; MMg Virtsa. Vrd. Kod Sääritsa 1811 *Maddi Michel Johan* s.-ü. 23:17, l. 12; 1826 *Maddi* s.-ü. 24:14, l. 20; Pal Maardla 1805 *Maddi Michel* s.-ü. 78a, l. 4; 1826 *Maddi* s.-ü. 42:3, l. 26; Trm Adraku 1599 *Madey* (*bobol*) P 120; Lai Palupere 1599 *Madey* P 108; Vas *Madi* k. < in., Mägiste EI *Madi*; Rajandi RN 117 (*Madi* < *Mattheus*), vrd. Palli KK 59, lk. 603.

Madi-Jaagu t. Pal Süvalepa (~ rk. *Otsa*) 1805 *Maddi Jago Jürry* s.-ü. 78a, l. 5; 1826 *Maddi* (pn. *Maddisson*) s.-ü. 42:3, l. 21. < in. Vt. Madi.

Madi-Mihkli t. Pal Kallivere 1758 *Auf Maddi Tönno und Maddi Jürgens Land Tiedo Thomas* ja *Auf Maddi Andres Land Möllre Mardi Jürri* s.-ü. 239, l. 87; 1782 *Maddi Michli Jurry* s.-ü. 56:6, l. 14; 1805 *Maddi Michli Jurry* s.-ü. 6d, l. 3; 1826 *Maddi* s.-ü. 56:24, l. 31. < in. Vt. Madi.

Madila saar Lai Kaave (metsatukk raba keskel). Vrd. Nis *Madila* k. LCD *Mathielæ*, 1394 *Madyl*, 1586 *Madly*, 1598 *Maddill* Johansen EL 497. L. Kettunen (EO 79) on Nis *Madila* lähtekohana andnud kaks võimalust: 1) in. *Madi* + *-la*; 2) **Matjala*.

Madimaa t. Trm Tõlga, Vadi. < in. *Madi* + *maa* (resp. *-mäe*).

Madimetsa t. Lai Kantküla (üksik talu metsas) 1805 *Maddi Motza Johann* s.-ü. 47a, l. 2; 1826 *Madimetza* s.-ü. 34:2, l. 14; 1898 (Laiuse m. kaardil) *Madi Metza Jaan* f. 2072, n. 3, s.-ü. 410; vrd. 1758 (Kantküla) *Auf Maddi Niggolas Land Raja Tönno Jaan* s.-ü. 238, l. 739. < in. *Madi* + *metsa*.

Madira t. Trm Raadna, Tammispää. < in. *Madi* + *ra* < *rahva*.

Madise t. *madisse* Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Ksi. Revisjonides (esineb andmeid üsna napilt): Trm Näduvere 1795 *Anni Maddisse Rein* s.-ü. 32:6, l. 46; 1834 *Annimaddisse* s.-ü. 35:2, l. 57 (tänapäeval puudub Anni-Madise); Trm Raadna 1811 *Madise Jurry* s.-ü. 127:10, l. 29; Lai Jõgeva 1795 *Kubja Maddis* ja *Kangro Jago Mert, jetziger Wirth Tönso Maddis* s.-ü. 32:1, l. 47, 49; 1811 *Kubja Maddisse Jürry* ja *Tönso Maddis* (tänapäeval puuduvad Kubja ja Tõnsu t.); Lai Reastvere 1795 *Maddisse Hannus* s.-ü. 32:9, l. 9; 1816 *Madise Tönno Jahn* s.-ü. 33:10, l. 6; 1834 *Maddise* (pn. *Maddisson*) s.-ü. 35:7, l. 5; Kod Haapsipea (~ am.n. *Härma*) 1811 *Erma Jürri* s.-ü. 23:11, l. 6; 1816 *Erma*, *Wirth Madis* s.-ü. 24:1, l. 12; 1826 *Erma* (pn. *Erm*) s.-ü. 24:8, l. 12; Ksi Pööra 1805 *Wiro Maddise Tomas* s.-ü. 118a, l. 3; 1826 *Wirro Maddis* s.-ü. 29:11, l. 17 (tänapäeval Viru resp. Viru-Madise t. puudub). *Madise aed* Äks Piiri (põld metsas). *Madise hm.* Kod Sääritsa. **Madise murd* 1858 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Maddisse Murd* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vrd. VJg *Madisaugu* k. < in., Wied. Wb. *Madis*, g. *Madise*, *Madikse*; Rajandi RN 128 *Madis* < *Matt(h)eus*. Vt. ka Matse.

Madiserahva t. Pal Varbevere (~ am.n. *Vaadu*) 1811 *Torroksi, jetzt Wado Marti Ado, gest., jetzt Wirth Madis Jürri* s.-ü. 56:7, l. 4; 1816 *Wado* s.-ü. 56:13, l. 7; 1826 *Wado* s.-ü. 56:19, l. 7. < in. *Madis* + *rahva*.

Madismäe t. Äks Voldi, vrd. 1805 *Maddisse Thomas* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Maddesse* s.-ü. 165:4, l. 8. < in. *Madis* + *mäe*.

Madruse t. *madrusse* Trm Piilsi, Soldativälja. Vrd. VMr, Iis *Madruse* t. < ? *madrus*, *-e*.

Madumägi *madomägi* Kod Kirtsi (mändidega kaetud mäeke). < *madu* : *mao*; I *madu* ~ *mado* : *madu* ~ *mado*.

Madusoo Pal Aruküla. < *madu* : *mao*. Vt. Madumägi.

Maeka t. *mae'ka* Kod Raatvere (~ am.n. *Kreose*). < ?

Maetsma k. *mae'tsma* Trm 1599 *Madytuzma* P 121; 1601 *Madditußma* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Mayatoußma* s.-ü. 131, l. 410; 1758 *Maiatusma* s.-ü.

238, l. 1070; 18. saj. *Maiatusma* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10, l. 1; 1811 *Maitzma* s.-ü. 127:10, l. 2; 1816 *Maitzma* s.-ü. 127:18, l. 3; 1834 *Maitsma* s.-ü. 128:8, l. 4; 1834 *Maedusma* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 8; 1866 *Maetsma, Mäedusmaa* ATK. Üheks võimaluseks nime analüüsimisel on vaadelda seda liitsõnalise nimena, mille põhisõnaks on *maa* ja esimeses komponendis esineb deverbaalne tuletussufiks *-tus*. Täiendsõna tüveks jääks seega **maδa* ~ **maδi-* ~ *maja-* < ?

Magasi alekõrs Kod Kokametsa (metsaga piiratud karjamaa). < ? *magas, -i* (*magasiait*).

Mageda alekõrs Kod Omedu (põld). < ? *mage, -da*, vrd. *magesõstar*.

Maidu t. Trm Torma (end. popsikoht); MMg Kaitsemõisa (~ am.n. *Kaitsemõisa*), vrd. 1826 *Kaitsimois* (pn. *Maido*) s.-ü. 42:2, l. 4; MMg Pataste 1758 *Auf Punnifer Pels Land Maido Ado* s.-ü. 239, l. 309; 1805 *Maido Jaan* s.-ü. 77a, l. 7; 1826 *Maido* (pn. *Maido*) s.-ü. 42:2, l. 17. Vrd. Trm Kõnnu 1758 *Auf Maito Reins Land Maito Michel Thomas* s.-ü. 238, l. 1019. < in. *Mait* : *Maidu*, Mägiste EI (*Maido, Maidu*), Palli KK 59 lk. 603; Rajandi RN 128 (*Mait* < *Matt(h)eus*); vrd. ka Stoebke OP 47 *Mayt* (1562).

Maieheinamaa kõre Ksi Kirikuvalla (hõre mets). < in. *Maie*; *kõre* 'sirge, sihvakas (puu), kuivanud puu'; Trm, Ksi 'kõrge hõre mets'.

Maierahva t. Ksi Tammiku (~ am.n. *Laose*). < in. Maie, vrd. Plt *Maie* t., Vil *Maiearu* t., 1582 *Markus Maiepoik* Eisen EK 23, lk. 6.

Maino, vt. Mäända.

***Majaoit** 1408 (Leedi, Kirivere ja Reastvere, Pedasi piiride kirjeldamisel) *Grund Mayenoyta* GU I 192. Näib olevat selge, et põhisõnaks nimes on *oit* : *oidu* 'lomp'. Täiendsõnaks võib olla *maja* resp. *majajas*. Vrd. Majassoo.

Majamäe metsavaht Ksi Väänikvere. < *maja* + *mäe*.

Majassoo hm. Trm Laekannu-Saare 1822—27 (Avinurme m. kaardil) *Majasoo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; 1866 *Majasoo* (*alter See*) ATK. Vrd. Ote *Majasoo* t. < 1. *maja* + *soo*; 2. *majajas* (Krl, Har *majajass*; Har, Rõu *majass*) 'kobras', sm *majava*, *majaa*, krj *majoa*, krjL *majai* SKES II.

Majori t. *majuri* Pal Mõisamaa 1758 *Auf Laura Thomas Land Majore Michel* s.-ü. 239, l. 142; 1782 *Majori Jaan* s.-ü. 56:2, l. 10; 1826 *Majore* s.-ü. 56:20, l. 17; MMg Välgi < pn. Vrd. Pal Järvepera 1744 *Major Thomas land* (tühi) s.-ü. 211, l. 109. < ? Vrd. sks pn. *Meier* (*Mayer* jne.) < lad *major* (*major villae*) Heintze DF 205 jj.

Makari t. MMg Kudina < pn. (~ am.n. *Otsa*); Lepiku; Uhmardu (varem Kulmuvere järgi) 1805 *Makkari Thomas* s.-ü. 78a, l. 6; 1826 *Maddisse* (pn. *Makkar*) s.-ü. 42:3, l. 19. Vrd. Trm Võtikvere 1795 *Makkari Rein, Makkari Peter* jne. s.-ü. 32:12, l. 12—14; Pal Aruküla 1758 *Maddi Mackara Jaan* s.-ü. 239, l. 267; 1816 *Makkari* (3) s.-ü. 41:11, l. 44—46; Pal Maardla 1811 *Makari Thomas, Makari Jaan* s.-ü. 41:4, l. 16; MMg Jõe 1811 *Makkari Michel* s.-ü. 41:1, l. 5; 1826 *Makkari* s.-ü. 42:1, l. 6, < in., vn *Makar*.

Maki t. Lai Metsaküla 1858 *Makki* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vrd. *makk* : *maki* 'vorst, soolikas', in. *Makar*.

***Malde** Lai Painküla 1758 *Auf Malde Johanns Land Hannusse Michle Jaan* s.-ü. 238, l. 788; Ksi Pikknurme 1601 *Maldi Matz* s.-ü. 130, l. 158. Lisanimi, ? vrd. K, S *ma'ldama*, Wied. Wb. *mald*, g. *mallu*, *malla* 'Geduld, Ausdauer'; *maldus*, g. *malduse* 'Ausdauer'; sm *malttaa* 'hillitä itsensä jne.', *maltti*, *maltillinen*, krj *maltta-* 'osata, tajuta, ymmärtää' SKES II.

Malle hm. Trm Lilastvere. Vrd. Rak *Mallepõnts* (küngas), KJn *Mallessaar* (soosaar), SJn *Malle-Mardi* t., Vil *Mallemägi*, TMr *Mallesoo* (hm.). < ? in. *Mall, -e*; *Malle*, g. *Malle*.

Mallemurd Äks Karussaare (hm. metsas). Vt. Malle.

Mallesoru hm. Trm Tõlga. Vt. Malle.

Mallessoo Lai Teilma (madalam hm). Vt. Malle.

Malura t. Trm Ulvi. < ?; *-ra* < *-rahva.*

Mammamännik MMg Tindimuru. < ? *mamma* 'ema'. Vrd. Ksi Puurmani (üksiktalu) 1714 *Auf Mamma Clas land Rehhemeggi Jürri* s.-ü. 211, l. 455; 1758 *Auf Mamma Clas Land Rehema Laur* s.-ü. 239, l. 562. < ? Vrd. sks in. *Mamo, Mammo* Förstemann AN 901.

Mandu t. Lai Villakvere, Pal Toovere 1758 *Auf Teppaske Hans Land Mando Peter* s.-ü. 239, l. 112; 1782 *Mando Mart* s.-ü. 56:4, l. 9; 1816 *Mando* s.-ü. 56:16, l. 23; 1826 *Mando* s.-ü. 56:22, l. 27. < in., Mägiste EI *Mando, Man/t, -du*; Rajandi RN 24 *Mant, Mando* < *Amandus*; Stoebke OP 48 *Manto, Mante*; vrd. ka sks *Manto, Mant* ~ *Mende* Heintze DF 202, Förstemann AN 906.

Mangu t. Trm Rääbise 1816 *Mango* s.-ü. 127:19, l. 4; 1826 *Mango* s.-ü. 128:2, l. 7, vrd. Trm Ojataga 1782 *Mango Rein* s.-ü. 127:3, l. 7; 1811 *Mango Reino* s.-ü. 127:12, l. 2; Kod Tähema. < in., Mägiste EI *Mango* (= ? Magnus), Wied. Wb. *Mangu, Mangul, Mangus*; Rajandi RN 118 *Mango* < *Magnus.*

Manne t. Trm Lullikatku (popsikoht). < ? in.

Marana hm. Trm Laurisaare. *Maranamägi* Trm Iravere, Laurisaare. < *maran, -a* 'Galium boreale' (esineb enamasti liitsõnalisena: *tedremaran, nurmemaran*); vn *марена* 'Galium boreale' Даль ТС.

Mardi t. Trm, Lai, Kod, MMg (Kaarli), Äks (Valma), Ksi. Revisjonides: Trm Adraku (~ rk. ka *Patjala*) 1811 *Mardi Andres* s.-ü. 127:10, l. 21; 1816 *Mardi Andres* s.-ü. 127:18, l. 48; Trm Iravere 1758 *Mardi Michli Jaan* s.-ü. 238, l. 743; 1795 *Marti Jaan* ja *Marti Jürri Juhan* s.-ü. 32:18, l. 17, 19; 1826 *Mardi Michel* (4) s.-ü. 34:2, l. 15—16; Lai Kemba 1805 *Kempa Mart* s.-ü. 43d, l. 1; 1826 *Kemba Mert* (teised talud külas: *Kemba Jürry* ja *Kemba Jaan*) s.-ü. 34:10, l. 13—14; Lai Kirivere 1758 *Auf Marti Jurgens Land Marti Jürri Hans* s.-ü. 238, l. 932; 1816 *Marti Jurry* s.-ü. 33:10, l. 9; 1834 *Marti* s.-ü. 35:7, l. 9; Lai Sadala (~ am.n. *Kreose*) 1758 *Auf Kreusse Andres und Marts Land* s.-ü. 238, l. 832; 1795 *Kreusse Annuse Mert* s.-ü. 32:6, l. 24; 1811 *Kreusse Annusse Maerts Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 10; Kod Lümati 1782 *Merdi Tenno* s.-ü. 23:4, l. 18; 1811 *Märdy Tenno* (*gest., Werwo Hans Wirth*) s.-ü. 23:17, l. 14; (1826 *Werbo*, pn. *Wärb* s.-ü. 24:14, l. 24; Värvu t. tänapäeval külas puudub); Ksi Kaatvere 1811 *Marts Tenno Jaan* s.-ü. 29:1, l. 16; Ksi Kurukase 1805 *Mardi Jahn* s.-ü. 118a, l. 5; 1826 *Mardy* s.-ü. 29:11, l. 35. < in., vrd. Palli KK 59, lk. 603; Rajandi RN 126.

Mardi-Antsu t. Lai Reastvere 1795 *Mardi Hanso Mart* ja *Mardi Hanso Hans* s.-ü. 32:9, l. 6, 10; 1834 *Marti Hanso* s.-ü. 35:7, l. 7.

Mardi-Augusti t. Trm Karusoo.

Mardikese t. *mardikse* Ksi Pööra. < in *Mart*+ dem. sufiks.

Mardira(hva) t. Trm Jaaguvälja, Kasepää (*Mardira omad*), Piilsi, Vadi, Vilusi; Lai Mõisamaa, Palupere; Pal Mõisamaa. < in. *Mart* : *Mardi* + *rahva.*

Marenitsa hm. Trm Tammispää. Vrd. vn *марена* 'Galium boreale' Даль ТС.

Maretaoja Kod Pala, vrd. 1909 *Maretta* (metsavaht) WDK. Vrd. VMr *Maretaru* t., Hlj *Maretsoo* hm., SJn *Maretamägi.* < ? in., Wied. Wb. *Maret*, g. *Mareta, Marete, Mareti*; Rajandi RN 122 *Maret* < *Margaret(h)a.*

Maretimets Kod Nautrasi. *Mareti hm.* MMg Kassema. Vt. Maretaoja.

Maretsaare t. Trm Mõisaküla. Vt. Maretaoja.

Marga t. Pal Mooritsa, MMg Virtsa 1744 *Marcka Jaan, Marcka Matz* s.-ü. 211, l. 191; 1805 *Marka Tönno* s.-ü. 78a, l. 4. Vrd. Pal Aruküla 1816 *Marka* s.-ü. 41:11, l. 46; Pal Maardla 1816 *Marka* s.-ü. 41:11, l. 42; MMg Kassema 1758 *Auf Marca Mart und Tönnis Land Marcka Parwa*

Maddis s.-ü. 232, l. 264; 1816 *Marka* s.-ü. 41:11, l. 23; 1826 *Marka* s.-ü. 42:3, l. 16; Vas *Marga* k.; Hlj, Rõn *Marga* t. < in., Mägiste EI *Mar|k, -gu*; Rajandi RN 125 *Mark* < *Markus*.

Margu t. Lai Endla 1758 *Margo Jaan* s.-ü. 238, l. 895; 1795 *Marko Rein* s.-ü. 32:10, l. 20; 1826 *Margo* s.-ü. 34:6, l. 6; Äks Pupastvere 1744 *Auf Otza Jürgen und Thomas land Marco Jaan* s.-ü. 211, l. 268. Vrd. MMg Levala 1744 *Auf Marca Johann land Margo Johani Jürri* s.-ü. 211, l. 57; 1782 *Margo Ollo Thomas* s.-ü. 56:6, l. 13; 1826 *Marko* s.-ü. 56:24, l. 25. < in. Vt. Marga.

Marguse t. *margusse* Ksi Pikknurme 1744 *Auf Marcus Andres land Marcusse Tönno* s.-ü. 211, l. 468; 1805 *Markussa Tanni* s.-ü. 122c, l. 1, vrd. 1582 *Markus Lialisth* MA 168:1, l. 152; 1601 *Markus lalyst* s.-ü. 130, l. 64; Ksi Ruupa. Vrd. Ksi Saduküla 1811 *Margusse Mert* s.-ü. 29:5, l. 3; 1826 *Margus* s.-ü. 29:15, l. 5; VNg, Plt, KJn, TMr, Kam, Nõo, Puh, Ran, Ote *Marguse* t. < in. *Margus, -e*, Mägiste EI; Palli KK 59, lk. 603.

Marilagastik (*lagas'sik*) Kod Jurka (põld ja karjamaa). < ? in. *Mari* + Kod *lagas'sik* 'metsast raadatud põld, hm.'.

Mari-Leena t. Kod Assikvere (popsikoht). < in. *Mari* + *Leena*.

Mari-Tooma t. Ksi Tõrve (~ am.n. *Kerna-Tooma*). < in. *Mari* + *Toomas*.

***Marja** MMg Ruskavere 1744 *Auf Marja Peters land Marja Pello Jürri* s.-ü. 211, l. 154; 1805 *Marri Ado Michel* s.-ü. 79d, l. 2; 1811 *Maarja Laar* s.-ü. 41:6, l. 6; 1826 *Marga* s.-ü. 4, l. 19. < ln., vrd. *mari* : *marja* (resp. ? *Maria*).

Marjamägi Trm Härjaoja, Ksi Laasme (küngas metsas). *Marjamäed* Ksi Tõrve (marjarikas mets üksikute küngastega).

Marjasoo t. Kod Kose, Künnapuu (üksik talu metsas). *Marjasoo* Kod Assikvere (mets Marjasoo t. lähedal), Kod Savimetsa, MMg Peebu (hm.), Äks Kärevere (männimets). Vrd. 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil Kilbaverest edelas) *Marja Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Marjassaare t. Ksi Soo. *Marjassaar* Lai Tirma (küngas heinamaal). *Marjassaare* hm. Lai Paduvere.

Marjastee Lai Lõpe (teerada, mida mööda marjul käidi). Vrd. Kuu *marjas kääma*, Vas *käve mar'ah*.

Markuse t. Kod Alasoo < pn., MMg Vaidavere < pn. (~ am.n. Väljari). < in. Vt. Marguse.

Masuri t. Kod Sääritsa (~ rk. *Mikura*) 1758 *Auf Saritzi Helfers Stelle Massora Ado* s.-ü. 238, l. 1175; 1795 *Massori Ado* s.-ü. 23:10, l. 28; 1805 *Massura Töns* s.-ü. 41b, l. 1; 1826 *Masury* s.-ü. 24:14, l. 22. Vrd. Kod Sassukvere 1758 *Auf Massuri Peter Land Sassi Jaan* s.-ü. 238, l. 1172; Rõn Pedaste 1638 *Masure Jürgen* LMR 94. Vrd. vn in. *Можора* Мо-рошкин СИ 128; sks pn. *Masuhr* 'slawischer Volksstamm der Masuren in dem südl. Teile der Prov. Preußen' Heintze DF 204.

Matima hm. Lai Endla. Vrd. Khk, Lüg, Räp *matimaa* 'väike põld; pinnamõõt', Räp *matimaa pidäjit* 'väikemaapidajaid'.

Matjama k. *ma't'jama* MMg. *Matjama* t. MMg Matjama, vrd. MMg Kusma 1816 *Matejama* s.-ü. 41:14, l. 24; 1826 *Matjama* s.-ü. 42:5, l. 27 < ? Vrd. krj *Matju, Matjunkylä* < krj in. *mat'u, mat'u'k* < vn *Matjuk, Matvei* Nissilä DALG 52.

***Matra** k. Äks 1809 *Mattra* (Kukulinna m.) s.-ü. 26b, l. 41; 1839 *Mattra* Rücker (= Kukulinna k.), vrd. Äks Kukulinna 1728 *Mattra Tenno* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 18; 1744 *Auf Mattra Hans land Mattra Jaack; Auf Mattra Caspers land Mattra Maddis, Mattra Jürri, Mattra Jaack* s.-ü. 211, l. 335; 1758 *Auf Matter Hans Land Mattra Oina Ado und Mattra Oina Hans* s.-ü. 239, l. 507. Vrd. Ksi Väänikvere 1811 *Matra Märt* s.-ü. 163:9, l. 13; 1834 *Matra* s.-ü. 165:1, l. 41. < in., Mägiste EI *Matjer, -ra*, 1518—1544 *Matter Oloffβon* SbGEG 27, lk. 176.

Matramaa *ma'tramaa* Kod Sassukvere (hm. ja karjamaa). < ? *matar* : *matra* 'jäme kepp, kaigas'. Vrd. ka Matra.

Matse t. *ma't'se* Trm Kasepää, Kodasaare; Kod Tõruvere, Pal Vassevere (~ am.n. *Vene*). < ? *Madise.*

Matseri t. *mat'seri* Lai Kõola 1758 *Tecko Matzi Jürri* s.-ü. 238, l. 898; 1795 *Tekko Matsi Andres* s.-ü. 32:10, l. 30; 1816 *Matzi Jurry* s.-ü. 33:11, l. 19; 1826 *Matzi Jürry* s.-ü. 34:6, l. 17; Ksi Kaatvere 1744 *Auf Kattifer Matz land Matzi Jürri* s.-ü. 211, l. 447; 1811 *Matzi Jürri Tenno* ja *Matsi Jürry Ado Tenno* s.-ü. 29:1, l. 13—14; 1816 *Matzi* (3) s.-ü. 29:6, l. 23—24. < *Matsi* + *Jüri.*

Matsi t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Revisjonides: Trm Torma 1805 *Matzi Hindrich* s.-ü. 129d, l. 1; 1826 *Matzi* s.-ü. 128:6, l. 12; Lai Kõssima 1795 *Matzi Jurry* s.-ü. 32:1, l. 33; 1816 *Matzi* s.-ü. 33:1, l. 23; Lai Painküla 1758 *Auf Dietrich und Tursa Johanns Land ... Möller Matz* s.-ü. 238, l. 789; 1795 *Möldre Matzi Michael* s.-ü. 32:1, l. 16; 1805 *Matsi Michel* s.-ü. 46d, l. 5; 1816 *Matzi* s.-ü. 33:1, l. 14; Lai Tirma 1740 *Matsi Peed* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 15; 1758 *Auf Matze Marts Land Jürri Hinrich* ja *Auf Thoma Jürgens Land Matzi Matz* s.-ü. 238, l. 951—952; 1795 *Matzi Jurry* s.-ü. 32:3, l. 28; 1816 *Matzi* s.-ü. 33:4, l. 10; Kod Assikvere (~ am.n. *Loba*) 1816 *Lobba, Wirth Matz* s.-ü. 24:2, l. 22; 1826 *Lobba* s.-ü. 24:9, l. 20; Pal Udriku 1758 *Uddricko Matzi Ado* s.-ü. 239, l. 429; 1811 *Matzi* s.-ü. 163:11, l. 16; Äks Kärksi 1758 *Auf Keskisse Matz Land Keskesse Matze Jürri* s.-ü. 239, l. 146; 1782 *Matsi Jani Käsper* s.-ü. 56:2, l. 10; 1834 *Matzi* s.-ü. 164:6, l. 4; Äks Voldi 1805 *Matsi Andres* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Matzi* s.-ü. 165:4, l. 24; Ksi Jõune 1758 *Pruli Matzi Hans* s.-ü. 239, l. 556; 1805 *Matsi Hanso Mart* s.-ü. 118a, l. 4; 1816 *Matzi* (2) s.-ü. 29:6, l. 13, 21; Ksi Kaatvere (~ rk. *Vaadurahva*) 1805 *Matzi Ado Tönno* ja *Matzi Jürry Ado Tenno* s.-ü. 118a, l. 4; 1816 *Matzi* (3) s.-ü. 29:6, l. 23—24; Ksi Ruupa 1805 *Matzi Tönno* s.-ü. 121b, l. 55; 1816 *Matzi* s.-ü. 29:9, l. 20; Ksi Tõrve 1758 *Auf Andres Tanni Land Tönnisse Jürri Matz* s.-ü. 239, l. 559; 1811 *Tönisse Jürry Matz* s.-ü. 29:4, l. 11; 1816 *Matsi* s.-ü. 29:9, l. 13. *Matsi auk* Lai Resti (hauakoht Pedjas). *Matsi jõgi* Ksi Pööra (Matsi t. järgi ~ *Putkjõgi*). *Matsi mets* MMg Kudina (metsa lähedal Matsimetsa t., end. m. kandikoht). Vrd. Var, Rõu *Matsi* k., Vän *Matsimurru* k., Pha *Matsiranna* k., Võn *Matsisaare* k. < in., Mägiste EI *Mats, -i*; *Mats, -u*; Palli KK 59, lk. 604; Rajandi RN 128 *Mats* < *Matt(h)eus.*

Matsi-Aadu t. Trm Näduvere (~ rk. *Otsa*) 1758 *Auf Naddofer Arends Land Matzi Ado* s.-ü. 238, l. 839; 1795 *Matse Ado Jacob* s.-ü. 32:6, l. 44; 1811 *Matsi Ado Jacobs Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 19; 1834 *Matsi* s.-ü. 35:2, l. 55, vrd. 1599 *Macz Wiak* P 118.

Matsi-Jaagu t. Äks Ojaküla 1805 *Maitzi Jago Thomas* s.-ü. 25a, l. 4; 1834 *Matzyago* s.-ü. 164:4, l. 14.

Matsi-Jakapi t. Kod Lümati.

Matsi-Jüri t. Kod Assikvere (~ am.n. *Matsi*).

Matsi-Mardi t. Lai Paduvere 1739 *Matsi Mats* ja *Matsi Peed* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1758 *Auf Matz Jürgens Land Perre Jürri* s.-ü. 238, l. 952; 1795 *Matzi Mart* s.-ü. 32:3, l. 19; 1834 *Matsi Hans* s.-ü. 34:10, l. 17.

Matsimetsa t. Trm Raja, MMg Kudina (end. m. kandikoht, t. lähedal *Matsi mets*). < in. *Mats* + *mets.*

Matsira(hva) t. *ma't'sra* Trm Jõemetsa, Kärasi. < in. *Mats* + *rahva.*

Matsi-Tõnu t. Lai Paduvere.

Matsu t. Trm Metsara < pn. (~ am.n. *Aia*, rk. ka *Joosepra*). Vrd. Lai Kõssima 1816 *Matso* s.-ü. 33:1, l. 24; Rid, Hlj *Matsu* k., Hlj, VJg, Jõh *Matsu* t. < in., Mägiste EI *Mats, -u*; Forsman PN 133.

Matu t. MMg Nudi, Äks Õvanurme 1744 *Auf Rohtze Micks land Matto Thoma Andres* s.-ü. 211, l. 362; 1805 *Matto Jaan* s.-ü. 23a, l. 4; Ksi Laeva 1758 *Auf Hinso Hannus Land Matto Andres* s.-ü. 239, l. 390; 1811 *Matto Hans* s.-ü. 29:3, l. 5; 1816 *Matto* s.-ü. 29:8, l. 8. Vrd. MMg Igavere 1758 *Auf Kinda Matz Land Matto Jacob* s.-ü. 239, l. 456; 1805 *Matto Johann* s.-ü. 23a, l. 6; 1834 *Matto* s.-ü. 164:1, l. 26; Ksi Aiu 1758 *Auf Mattu Hans Land Mardi Jaani Jürri* s.-ü. 239, l. 392; Rõn, Urv *Matu* k. < in., Mägiste EI *Matt, -i*; *Matt, -u*; Rajandi RN 128 *Matt, Matto* < *Matt(h)eus*.

Meelassoo Ksi Väänikvere (soine mets Väänikvere külast idas ~ *Neelassoo*). < ?

Meerumägi MMg Tagakaasiku (mäeke Levala-Halliku teel). Vrd. sm *miero* 'pitäjä, seutu, kylä; maalaisrahvas; maailma'; krj *miero* 'yhteiskunta, kunta; syntinen maailma' < vn *мир* (Aun) murd. *мѣръ* 'rauha; maailma; ihmiskunta; kunta, kyläkunta; kunnankokous' SKES II.

Meesla t. *m'eesla* Lai Villakvere 1745 *Meesla* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 47; 1795 *Mehsla Mart* s.-ü. 32:10, l. 81; 1805 *Moesla Hindrich, Moesla Jahn* s.-ü. 53c, l. 4; 1826 *Mesla* ja *Meesla* (2) s.-ü. 34:6, l. 24, 28. Vrd. 1599 *Wioska Mysli* P 113; 1601 *Mestla* (*wuste*) s.-ü. 130, l. 129; 1624 *Das Dorff Meestla* (*mit* $^1/_2$ *haken, Ruhekondische Waccke*) s.-ü. 131, l. 409. *Meesla soo* Lai Villakvere 1828 (Laiuse m. kaardil) *Messla Mötz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41k. < ? Vrd. in *Meesse* Stoebke OP 48.

Meestehaud Ksi Kirikuvalla (hauakoht Pedjas).

Mekavere t. *mekavere* (~ *mekävere*) Kod Nautrasi 1726 *Meikaferrest. Meikaferre Mello Hans* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 70; 1748 *Meikawerrest Saremoisa wallast Meikawerre Hanso Anno* ibid., l. 133; 1756 *Meikawerrest* ibid., s.-ü. 2, lk. 52; 1798 *Meikafer* Mellin; 1811 *Meikawerre Jaani Tõno, Meikawerre Thomas* ja *Meikawerre Michel* s.-ü. 41:6, l. 25—26; 1816 *Meikawerre* (3) s.-ü. 41:13, l. 44—45. Arvestades varasemaid kirjapanekuid, võiks nimi tänapäeval kõlada õieti **Meikavere*, mille esimese komponendi saaksime ühendada linnu nimetusega *meigas* : *meika* 'metstuvi'. Et linnunimetused on sageli esinenud ka isikunimedena, võiks antud juhul pidada kohanime lähtekohaks isikunime. Vrd. MMg Kusma 1744 *Meika Rein* s.-ü. 211, l. 176; Stoebke OP 48 *Meyke* (e); *Meike* (lv).

Meleka t. Äks Põltsamaa (~ *Tohvri*) 1758 *Auf Rechin Pertels Land Mellicko Toffer*; *Auf Mellicko Jaans Land Mellicko Hanso Jaack* ja *Auf Mellicko Johans Land Tascka Johann* s.-ü. 239, l. 495; 1811 *Mällaco Jaan* ja *Mällaco Michel* s.-ü. 163:9, l. 6; 1834 *Melleka* (2) s.-ü. 165:1, l. 16. Vrd. Kod Kesk-Lahe 1758 *Mellecka Jaack* s.-ü. 238, l. 1133; 1805 *Melleko Jako Jurry* s.-ü. 35c, l. 3. *Meleka mets* ja *hm.* Trm Mustvee (Mustvee jõe paremal kaldal) 1839 (L.-Tähkvere m. kaardil) *Mellika Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42p; 1854 *Mellika* ibid., s.-ü. 42a (üksik maja heinamaade keskel). Vrd. Mar, Trv, San *meelekas*; Iis, Avi, Trm *melekas*; Kod *melekäs*; *melek, -i* 'metstuvi'. Talu nime kirjapanekud viitavad sellele, et esimeses silbis on võinud algselt olla ka *-ä-*. Sel juhul vrd. Plt *Mällikvere* as. < ? in. **Mällik*, vrd. Mägiste EI *Mäll, -u*; Stoebke OP 54 *Meli(c)ke* (*Melikenβon* 1537).

Memmemägi MMg Vahi (küngas heinamaal). Vrd. Rõn, Ote *Memmeniit*, Vai *Memmesoo*. < ? *memm* : *memme* 'vanaema, vana naine; ema'.

Meoma k. *m'eoma* Kod 1798 *Mäoma* Mellin; 1839 *Meoma* Rücker; vrd. Kod Koosa 1601 *Meyma Tönno* s.-ü. 130, l. 76; 1582 *Mehuma* MA, l. 150; 1744 *Auf Lucki Laurs Land Meoma Andres*; *Auf Meoma* (*Johans Land Kützi oder Meoma Töntz* s.-ü. 211, l. 543—544; 1805 *Meoma Jacob, Meoma Michel* s.-ü. 64d, l. 4; Meoma t. Kod Viira < pn. (~am.n. *Liivaku*), MMg Sookalduse (~ rk. *Laiakivi*.). < ?

Meose t. *meosse* MMg Juula < pn. (~ am.n. *Kangro*), MMg Äte < pn. (~ am.n. *Tüigina*), Äks Raigastvere 1805 *Meosse Andresse Jahn* s.-ü. 23a, l. 4. Vrd. Lai Tuimõisa 1758 *Auf Leppicko Hinrichs Land Meusse Jaan* s.-ü. 238, l. 838; 1795 *Meusse Jani Michel* s.-ü. 32:18, l. 17; 1834 *Meoski* s.-ü. 35:2, l. 48. < in., Mägiste EI *Meos, -e* (= Bartolomeus), Palli KK 59, lk. 604; Stoebke OP 155 *Meus* < *Bartholomäus.*

Meru t. *mero* Kod Pala (üksik talu metsas). < ? Vrd. Jür, KJn, Sim, Lüg, Jõh, Vai, Iis *meru* ~ *mero* 'torm, raju, tuisk; lärm'.

Meruski t. MMg Vaidavere (~ rk. *Silla*). < ? in., vrd. Mägiste EI *Merus, -e* (1599 *Mierus*; vrd. *Meruski* kohanimi MMg).

Mesikäpa küngas Trm Paadenurme (küngas metsas). < *mesikäpp* : *mesikäpa* 'karu'.

Mesilase t. MMg Nigula (end. mõisa kandikoht).

Meti t. MMg Ruskavere 1811 *Metti Jürry* s.-ü. 41:6, l. 11; 1826 *Metti* s.-ü. 42:4, l. 22. *Meti hm.* MMg Kusma. < ? asks *smet* (*smit*) 'Schmidt' Schiller MNDW IV, vrd. ka sks pn. *Smid, Smets* Heintze DF 249.

Metiku t. Trm Tõreda. Vrd. Mätiku.

Metimetsa hm. Trm Kiige 1866 *Metti* (t.) ATK. Vrd. Meti.

Metjani t. *me't'jani* Trm Rassiku. < ? *Meti* + *Jaani.* Vt. Meti.

Metsa t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel hilise asundustalu am.n. või perekonnanimest tuletatud rahvakeelne nimi. Revisjonides ainult MMg Kaiavere 1758 *Auf Keller Orro Johans Land Metza Thomas* s.-ü. 239, l. 317; 1811 *Metsa Tomas* ja *Metza Laar* s.-ü. 41:1, l. 20—21; 1826 *Metsa* s.-ü. 42:2, l. 27. Vrd. Kod (meetrikaraamatus) 1738 *Metza Hinrike Toma* (*Poeg Rein*) f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 91; Trm Tarakvere 1758 *Auf Müller Marts Land Metza Maddis* s.-ü. 238, l. 1045; 1795 *Metza Maddis* s.-ü. 127:7, l. 21; Äks Vedu 1768 *Metsa Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 2, l. 88; 1834 *Metza* (*eingegangen*) s.-ü. 165:2, l. 14; Äks Voldi 1834 *Metsa* s.-ü. 165:4, l. 20.

Metsaalune jõgi MMg Kaiavere (Amme jõe paralleelnimi Metsa t. järgi). *Metsaaluse* t. Trm Maetsma.

Metsa-Antsu t. Ksi Mäända 1816 *Metza* s.-ü. 29:9, l. 24; 1826 *Metza* s.-ü. 29:14, l. 25.

Metsakivi k. Kod 1582 *Meczmiller* SbGEG 22, lk. 49; 1585 *Mecekifi* ($^1/_2$ adramaad) ASK, l. 644; 1601 *Metzakiue* (üks talupoeg *Pep Moller*) s.-ü. 130, l. 77; 1627 *Metza Kywi* (*wüste*) s.-ü. 132, l. 88—89; 1732 *Motzakiwwilt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 77; 1758 *Metzikiwi* s.-ü. 238, l. 1126; 1798 *Mötzakiwi* Mellin. Vrd. Kod Lahe 1758 *Auf Metsakiwi Andres Land Tressa Michel* s.-ü. 238, l. 1123. *Metsakivi soo* Kod Haapsipea (soine hm. Metsakivi k. lähedal). < *-kivi* = veski. Vrd. Alatskivi, Peatskivi.

Metsakuru t. Pal Aruküla (~ rk. *Kirbu*). Vrd. Pst, Hel *Metsakuru* k. < *-kuru* 'nurk, kolk; karjatee jne.'

Metsaküla Lai (vt. Altmetsa), MMg, vrd. 1592 *Meczkula* AZ, l. 39a; 1627 (Vara m.) *Metzküll* s.-ü. 132, l. 87; Äks *M e t s(a)k ü l a (Saadjärve m.) 1744 *Dorff Metzkülla oder Streu Gesinder* s.-ü. 211, l. 397; 1758 *Dorf Metzkülla od. Streu Länder* s.-ü. 239, l. 522; 1798 *Metskülla* Mellin. Tõenäoliselt praeguste Sortsi, Koogi ja Kõdu k. ala. 1744. ja 1758. a. revisjonis on talupoegade hulgas: *Auf Kocke Jaacks Land Kooki Pertel*; *Auf Kodde Thotz u. Martz Land Koddo Jurry*; *Auf Sortze Matz Land Sortzi Ado.* *M e t s a k ü l a o j a 1410 (Kursi khk. piiride kirjeldamisel) *Metzenculen oya* GU I 197. Vrd. Hag, Kad, Vai *Metsaküla*; Krj, Noa, Han, Tõs, Nis, Rap, Sim, Vai *Metsküla.*

Metsale hm. *metsale* Lai Rohe (end. põld).

Metsamaa t. Trm Jõemetsa.

Metsanuka k. (~ *metsnuka*) Äks, Ksi (metsaga piiratud väikekülad).

Metsanurga k. Kod, Pal (3 talu metsas). *Metsanurga* t. Pal Prossa. Vrd. Kul, Jür, Hlj, KJn *Metsanurga* k.

Metsapärniku t. Trm Kõveriku. Vrd. Kuu, Hls *pärnik* 'noor pärnamets'.
Metsapässi t. Trm Rääbise, vrd. 1816 *Metsa* s.-ü. 127:19, l. 9; 1826 *Metsa* s.-ü. 128:2, l. 10. Vt. Pässi.
Metsara k. Trm (väiketaludest metsaküla). *Metsara(hva)* t. Trm Enniksaare, Ninasi, Palastvere (~ am.n. *Tormametsa*), Raja-Metsaküla, Ksi Alaveski (~ am.n. *Metsa*). < *metsa* + *rahva.*
Metsasaksa t. Lai Liivoja, Kod Assikvere (end. metsaülema koht).
Metsassaare t. MMg Uhmardu (~ rk. ka *Preestri*). *Metsassaare kelu* Trm Raadna (lagendik metsas).
Metsataguse hm. Trm Kiisa.
Metsavahi t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks (eriti rohkesti Trm põhjaosas). Revisjonides: Trm Lilastvere 1782 *Der Buschwächter zu Lillastfer* s.-ü. 127:3, l. 5; Kod Halliku 1811 *Buschwächter Johann* s.-ü. 24:2, l. 23; 1826 *Mötzawahi* s.-ü. 24:9, l. 23; MMg Jõe 1826 *Metsawahi* s.-ü. 42:1, l. 12. Vrd. VJg *Metsavahi* k.; VMr, Rak, Sim, Hlj, Jõh jne. *Metsavahi* t.
Metsavälja t. Trm Tõnusaare, Ksi Kaave. Vrd. Metsvälja, VNg *Metsaväl̄ja* k.
Metskassi t. Äks Erala (~ rk. *Hundi*). Vt. Kassi.
***Mets-Kissi** k. Trm 1696 *Metzkisilt* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 43; 1700 (*Die Avinormschen Baure nach dem dorffe*) *Metzkieß* (*zu, gleich an der Flemings hoff*) ibid., s.-ü. 1, l. 5; 1758 *MetzKis* (Alt Padefest) s.-ü. 238, l. 996. Vt. *Kissi.
***Mets-Kristjani** Trm (üksik talu Murru k. lähedal) 1866 *Mets Kristian* ATK.
Metslõik Kod Assikvere (hm. metsa veeres).
Metsmäe Lai Siimusti (hm. soosaarel).
Metsmängu hm. Kod Sassukvere. Vrd. Wied. Wb. *mäng*, g. *mängi*, *mängu* 'Paarung (von Fischen und Vögeln)'.
Metsniku t. Trm Tõnusaare, Kod Assikvere, Ksi Laasme. < *metsnik*, *-u.*
Metstare mägi Kod Assikvere (metsaga kaetud mägi ~ *Metstarealune mägi*). *Metstare hm.* Kod Assikvere (Metsatare mäe lähedal). < *mets* + *tare.*
Metstoa t. *me'tsta* Trm Lilastvere (üksik väiketalu metsa veeres).
Mets-Torila k. Kod (osa Torila külast metsa servas).
Metsvälja t. Ksi Kaave. Vrd. Metsavälja.
Miguri t. Lai Päde, vrd. 1758 *Micko Jürri* s.-ü. 238, l. 899; 1795 *Micko Jürri Hinrich* s.-ü. 32:10, l. 59. < *Miku* + *Jüri.*
Mihkli t. Trm Koimula, Laekannu-Saare, Tammessaare, Teadussaare 1811 *Michel Mert* ja *Michel Carl* s.-ü. 127:10, l. 22; 1816 *Michel Märt* ja *Michel Carl* s.-ü. 127:18, l. 49; Lai Palupere, Sootaga; Kod Punikvere (~ *Jüri*, *Kiisa*) 1805 *Michle Baero* s.-ü. 37d, l. 1; Pal Raaduvere; Ksi Altnurga, Kurukase 1805 *Michli Jürri* s.-ü. 118a, l. 5; Pikknurme. < in., Mägiste EI; Palli KK 59, lk. 604.
Mihkli-Aadu t. Äks Voldi 1805 *Michkli Ado Tönnis* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Michkli Ado* s.-ü. 165:4, l. 10.
Mihkli-Antsu t. Äks Äksi 1758 *Auf Michel Hans Land Michli Hanso Mart* s.-ü. 239, l. 327; 1811 *Mihkli Hanso Andres* s.-ü. 163:13, l. 3; 1834 *Michli Hanso* s.-ü. 165:5, l. 8.
Mihkli-Augusti t. Trm Tõnisma (~ am.n. *Uuetoa*).
Mihklimurru Trm Raja (põld metsas). < in. *Mihkel* + *murd* : *murru.*
Mihklirahva t. Trm Torma (~ am.n. *Peetri*).
Miilimäe t. Trm Tõreda, Lai Villakvere. *Miilimägi* Trm Kasepää (küngas metsas). Vrd. Sim *Miilimäe* t.; SJn, TMr, Nõo *Miilimägi*; Kad *Miilimetsa* t., SJn *Miiliaugu* t., Kam *Miilihauasoo.* < *miil*, *-i* 'Meiler', vrd. *miili põletama*, *miilama.*
Miilitsa t. Trm Kalma, Metsara.
***Miilivälja** Kod Sääritsa 1758 *Mieli Walja Johann* s.-ü. 238, l. 1177; Kod Lümati 1795 *Mili Welja Johann* s.-ü. 23:10, l. 30. Vt. Miilimäe.

Miina-Mikita t. *miina-mikiita* Kod Kõnnu (rk. praegu ka *Paha* < pn., kodanliku valitsuse ajal antud ametlikku nime *Muru* ei tarvitata) 1818 *Mikita* s.-ü. 64d, l. 120. < vn in. *Miina*, vrd. krj *Miinala* Nissilä SN 146; *Никита* ~ *Микита* Baecklund 185.

Miitra t. *mii'tra* Äks Kokavälja (~ am.n. *Müürsepa*), Vestli. < ? in., Wied. Wb. *Miiter* (d); Mägiste EI *Miit/er, -ri*; *Miit/er, -ra* (= Demetrius, Dimitri).

***Mikitsa** 1638 (MMg Jõe m.) *das dorff Mickitz* (kus on üks talupoeg: *Kurke Rein Neugesetzt*, 1/4 adramaad) s.-ü. 128, l. 248. < in., vrd. vn *Никита* ~ *Микита* Baecklund 185.

Mikkovi t. MMg Igavere < pn. (~ am.n. *Ojapera*).

Miku t. Trm Ookatku 1758 *Auf Ohokattko Marts Land Jacko Mick* s.-ü. 238, l. 828; 1811 *Mikko Maerts Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 11; 1834 *Mikko* s.-ü. 35:2, l. 31; Trm Tuulavere (~ am.n. *Sepa-Miku*), vrd. 1744 *Auf Kerro Matz land ... Seppa Mick* s.-ü. 211, l. 54; Lai Ellakvere (~ rk. *Juhani*) 1758 *Köster Hans halbes Land Micko Jürri Mick* s.-ü. 238, l. 779; 1795 *Micko Johann, jetziger Wirth Micco Jurry* s.-ü. 32:1, l. 59—60; 1811 *Mikko Jürry* ja *Mikko Jürry Jaan* s.-ü. 32:13, l. 821; 1816 *Mikko* (2) s.-ü. 33:1, l. 35—36; Lai Kodismaa; Kod Lümati 1782 *Micko Tönno Annus* s.-ü. 23:4, l. 18; 1816 *Mikko* s.-ü. 24:7, l. 25; Kod Tõruvere (~ rk. *Tubina* < pn.), Pal Patjala (~ rk. *Miku-Mardi*), MMg Pedassaare, Vanassaare (~ am.n. *Tootsi*); Äks Alevi, Kastli, Metsanuka; Ksi Aiu, Jõune, Kurukase 1816 *Micko* s.-ü. 29:6, l. 27; Ksi Pikknurme 1758 *Auf Lippe Hannus ... Land Micko Mick Jaan* s.-ü. 238, l. 579; Ksi Pööra, Ruupa, Tõrve 1816 *Mikko Jürri* s.-ü. 29:9, l. 16. *Miku lagastik* Kod Lea (hm. metsas). *Miku mägi* Trm Tuulavere (Miku t. põllul). Vrd. Urv, Se *Miku* k.; VMr, Kad, Sim, Hlj, Lüg jne. *Miku* t. < in., Mägiste EI, Palli KK 59, lk. 604.

Miku-Juhani Pal Patjala (~ rk. *Peetrahva*) 1782 *Mikko Johann* s.-ü. 56:2, l. 7; 1826 *Micko* s.-ü. 56:20, l. 9.

Miku-Mardi t. Pal Patjala (~ am.n. *Miku*) 1782 *Mikko Marti Jaan* s.-ü. 56:2, l. 7; 1811 *Mikko Maerdi Jaan* s.-ü. 56:8, l. 4; 1826 *Micko* s.-ü. 56:20, l. 10.

Mikumäe k. MMg Juula (end. Elistvere m. kandikohad, mis praegu kuuluvad Juula k. alla). *Mikumäe soo* MMg Juula (Mikumäe talude heinamaad Igavere jõe ääres). < in. *Miku* + *mäe*.

Mikuniidi hm. Trm Sälliksaare. < in. *Miku* + *niit*.

Mikura(hva) t. Trm Tammispää, Ulvi; Kod Assikvere 1805 *Micko Jürry* s.-ü. 36a, l. 2; 1826 *Mikko* s.-ü. 24:9, l. 6; Kod Sääritsa; MMg Ruskavere 1805 *Micko Peter Jaan* s.-ü. 79d, l. 2; 1826 *Mikko oder Johanny* s.-ü. 42:4, l. 19; 1834 *Mikko Juhanni* s.-ü. 42:9, l. 18, vrd. 1744 *Auf Micko Peters land Micko Kirtze Hint* s.-ü. 211, l. 154. < in. *Miku* + *rahva*.

Mikuri t. Lai Lõpe 1758 *Micko Mart* s.-ü. 238, l. 737; 1795 *Miko Marti Jürri* s.-ü. 32:5, l. 70; 1805 *Mico Jürri* s.-ü. 47a, l. 8. < *Miku* + *Jüri*.

Mikuvälja t. Trm Maetsma. < in. *Miku* + *välja*.

***Misna** Kod Haapsipea 1782 *Miisna Andresse Jaan* s.-ü. 23:1, l. 13; 1795 *Müska Andrese Johan* s.-ü. 23:5, l. 9; 1826 *Misna* s.-ü. 24:8, l. 15; Kod Lahe 1782 *Miisna Mihkel* s.-ü. 23:1, l. 24; 1811 *Misna Michel* s.-ü. 23:11, l. 19; Kod Naelavere 1758 *Auf Peltzmacher Miska und Steffan Land Hango Jürri* s.-ü. 238, l. 1125; 1782 *Miisna Tomas* s.-ü. 23:1, l. 20; 1795 *Miska Tomas* s.-ü. 23:5, l. 17; 1826 *Misna* s.-ü. 24:8, l. 27. < ? in., vrd. vn *Мише, Мишо, Мицина* Морошкин СИ 128.

Missi t. Ksi Pikknurme. < ?

Moguma t. *mogoma* Kod Assikvere 1758 *Auf Hertig Jurgens Land Moggoma Jürri* s.-ü. 239, l. 195; 1811 *Moggoma Jaan Michel* s.-ü. 23:2, l. 5; 1826 *Moggoma* (pn. *Moggo*) s.-ü. 24:9, l. 4; Kod Nõmme 1811 *Moggoma Jurry* s.-ü. 23:12, l. 14; 1826 *Moggoma* (pn. *Moggo*) s.-ü. 24:9, l. 20.

< ln., ? Vai *mogomad* 'sellised'; Kuu, Hlj, VNg, Lüg, Jõh, Vai *mogomane* '1) imelik, veider; 2) niisugune'; Wied. Wb. *mogumane*, g. *mogumase* (NW, A) = veider.

Mogumi t. MMg Alnavere, Tagakaasiku. Vrd. Moguma.

Moku k. Kod 1726 *Mokkult* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 69; 1758 (*Dorff Uddiküll mit*) *Mocko* s.-ü. 238, l. 1187; 1795 *Mocko* s.-ü. 23:9, l. 11; 1816 *Mocco* s.-ü. 24:6, l. 17; 1839 *Muko* (t-d) Rücker. Moku t. Pal Änkküla 1744 *Auf Mocko Reino Tõno land Mocko Rein* s.-ü. 211, l. 79; 1782 *Mokko Jaan* s.-ü. 56:4, l. 7; 1826 *Mokko* s.-ü. 56:22, l. 17. < ?

Molliku t. Pal Järvepera 1782 *Mollico Ado* s.-ü. 56:2, l. 4; 1805 *Mullicko Andres* s.-ü. 4d, l. 2; 1816 *Mullico* s.-ü. 56:14, l. 3; 1826 *Mullico* s.-ü. 56:20, l. 7. Vrd. Ksi Kaave 1601 *Keiu Molli Poigk* s.-ü. 130, l. 159. < ? in., vrd. ka Mägiste EI *Mõl/d, -lu*; Stoebke OP 61 *Mold* (e) 1366; sks pn. *Moll* Heintze DF 211. Revisjonides esineb nimi küll enamasti kujul *Mullik-*, vrd. *mulli/kas, g. -ka;* Khk, Kuu, Lüg g. *-gu, -ku.* Vrd. Mullika.

Mollimaa Trm Raja (kõrgem koht karjamaal). ? Vrd. *mold* : *molli*, ?? in. **Mold*, vt. Molliku.

Moona hm. Trm Kalma (küla hm., kust tehti postijaamale heina). < *moon, -a*, vrd. Wied. Wb. (sub *moon*) *jaama -m.* 'Postfourage'.

Moora t. Kod Kiisli (~ am.n *Ennu*), Lahe (~ am.n. *Trassi*), Ksi Pikknurme, Saduküla. Vrd. Sim *Moora* as., VMr *Moora* t. < ? pn. < sks, vrd. Johansen EL 883 (igatahes Sim *Moora* as. < sks pn.), vrd. Heintze DF 205 *Mohr* ~ *Möhre*; Rajandi RN 128 *Moor, Moora* < *Mauritius.* Vrd. ka VNg *Moora* (hobuse nimi); Wied. Wb. *moor'a* (*d*) 'ein Rindername'.

Moori t. Kod Haapsipea (~ am.n. *Tilli*), Kod Rupsi, Tõruvere < pn. (~ am.n. *Lokuta*). Vrd. Vil *Moori* as., Sim *Moori* t. < ? pn. < sks. Vrd. Moora.

Mooritsa k. Pal 1798 *Moritzhof* (krjm.) Mellin; 1826 *Morizzhof* (Kuremaa krjm.) Bienenstamm GA 301; 1839 *Moritzhof* (krjm.) Rücker. Vrd. Hlj, Plt, Rõn *Mooritsa* t. < in. sks, vrd. Heintze DF 205 (*Moritz* < *Mauritius*).

Moskva Kod Assikvere (metsatööliste elamu ~ *Puukontor*).

Muda t. MMg Puiatu, Ksi Kaave. *Muda hm.* Kod Sääritsa, Ksi Kirikuvalla. *Muda mets* (~ *raiesmik*) MMg Puiatu (mets Muda t. lähedal). Vrd. Emm *Muda* k., SJn *Mudaküla* (osa Tällevere külast), Hlj, Lüg, Plt, KJn *Muda* t., VNg *Mudamõisa* t. < *muda.*

Mudajõgi Äks Äksi (voolab Saadjärvest Laeva jõkke ~ *Kiissa jõgi*) 1798 *Mudda Fl.* Mellin; 1839 *Mudda Fl(uss)* Rücker. *Mudajõe hm.* (~ *luht*) Äks Pupastvere (hm. Mudajõe ääres). Vrd. Vai *Mudajõe* k., Hlj *Mudajõgi*, VNg *Mudajärv.*

Mudamägi Äks Äksi (madalik Saadjärves, varem olevat sellel kohal olnud väike saareke).

Mudavere t. Lai Tuimõisa (külast veidi eemal metsa serval asuv suurtalu) 1746 *Muddawerre* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 50; 1758 *Auf Muddafer Jürgens mit Leppicko Adams Land Muddafer Jaan* s.-ü. 238, l. 822; 1795 *Streu Gesinde Muddafer Mart* s.-ü. 32:6, l. 9; 1811 *Muddaferre Jürry* s.-ü. 32:18, l. 4. (L.-Tähkvere m. kaardil) 1834 *Muddawere polene Welli* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; 1854 *Muddawerre allune Einama* ibid., s.-ü. 42a. Vrd. ka Rei *Mudaste* k. < *muda* + *-vere* (vrd. Kettunen EO 296).

Mugra t. Ksi Puurmani (üksik talu metsas) 1839 *Mugra* Rücker. *Mugra mets* Ksi Puurmani (Mugra t. ümbruses). < ?, vrd. Wied. Wb. *mügr*, g. *mügri* (SW), *mügrä* (d) 'Maulwurf'; sm *myyrä, myyri, myyriäinen, mykrä*, krj *mügrä* jne. SKES II; vrd. ka *mügerik* (murdeti ka *mugerik, mögerik*) 'konarlik, kühmuline'.

Muhkamatsi mägi *muhkamat'si mägi* Lai Kaave. Vrd. Krk *muhka* 'tusane,

sõnakehv inimene' (VNg, Krk *mühkä*); Var *muhkin* 'id.'; *mühkam*. Vrd. ka Rõu *Muhkametsa* as.

***Muhulase** Äks Saadjärve 1805 *Mehulasse Pertel* s.-ü. 28a, l. 4; 1814 *Muhulasse Pertel* f. 567, n. 2, s.-ü. 28b, l. 19; Äks Valma 1811 *Muchulasse Ado* s.-ü. 163:8, l. 8; 1834 *Muhulasse* s.-ü. 164:7, l. 11. < ln., vrd. *muhula/ne, -se* 'Muhu saare elanik'.

Mukteni k. *mu'kteni* Ksi Metsanuka. Hüüdnimi osale endisest popsikülast. Naljatlev nimi on tõenäoliselt lähtunud seoses Vene-Jaapani sõjaga üldiselt tuntuks saanud linna nimest *Mukden*.

***Multsa** Pal (meetrikaraamatus) 1749 *Multsalt* (*Hofs Hüters Karja Mart*) f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 99; 1754 *Multsalt* (*Thoma Mart*) ibid., lk. 158. < ? **multoisa*, tuletuse seisukohalt vrd. Põltsamaa.

Mulgi t. Trm Lilastvere (~ am.n. *Välja*); Trm Vadi (~ am.n. *Vanaveski*). *Mulgi veski* Trm Lohusuu. < *mulk* : *mulgi*.

Mulgu (saun) Lai Endla (~ *Nõelmulgu saun*). Vrd. *mulk* : *mulgu* 'auk, lohk'.

Mullavere k. Äks 1473 *Moliver* GU I 442; 1585 *Malauer* ASK, l. 640; 1592 *Muliwer* AZ, l. 52; 1601 *Mulyver* s.-ü. 130, l. 68; 1601 *Mulifer* s.-ü. 160, l. 149; 1725 *Mullawer* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 6; 1731 *Mullawerre* ibid., l. 33; 1744 *Moisama oder Mallafehr* s.-ü. 211, l. 379; 1811 *Mullafer* s.-ü. 163:11, l. 15. Weske (*-were* 17) *Mullavere* < *muld* : *mulla*. Samal seisukohal on ka L. Kettunen (EO 298). Vrd. ka in. *Mulle* (1545), *Mulli* (1520), *Mold* (1366) Stoebke OP 61.

Mullika t. Trm Torma 1805 *Mullika Tomas* s.-ü. 129d, l. 1; 1826 *Mullika* s.-ü. 128:6, l. 13; Lai Teilma 1740 *Mullica Hanso Ado* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 18; 1758 *Auf Kahro Siems Land Mullicka Iwan* s.-ü. 238, l. 974; 1816 (Kivijärve m. üksiktalu) *Mullika* s.-ü. 33:3, l. 13. *Mullika veski* Lai Teilma 1758 (Kivijärve m. veskid) ... *Mullikasche* s.-ü. 238, l. 957. *Mullika jõgi* Lai Teilma (~ *Karusilma oja*). *Mullika auk* Kod Assikvere (linaligu). Vrd. HJn *Mullikmäe* as., Rak *Mullikamägi*, SJn *Mullikamurru* hm. < *mulli/kas, -ka* 'õhv, noor lehm'. Talude nimed on tõenäoliselt lähtunud lisanimest.

Mummi t. MMg Kaarli < pn. (~ am.n. *Jaska*); Ksi Pööra. Vrd. Äks (meetrika) 1727 *Mummi Thomas* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 14. < ? Vrd. sks pn. *Mumm*, *Momm* Heintze DF 214.

Mummusoo Trm Murru (soine mets Murru lähedal). Vrd. Plt *Mummussaare* t., Vai *Mummussaare* k. (< *mummassaare* ~ *mummussaare*). Vrd. Wied. Wb. *mumm*, g. *mummu* 'Hummel; (kd) Kartoffel, Rübe, Rundes überhaupt'.

Munamägi Lai Tirma, Kod Kogri, MMg Pataste, Äks Valma (ümmargune küngas põllul resp. heinamaal). Vrd. Sim, Hlj, Vai, Plt, SJn, Kam, Nõo, Puh, Ote *Munamägi*. Tegemist on ilmselt võrdlusnimega. Vrd. sm *Munasalmi* jne. (Nissilä VP 185), kus nimi on tekkinud teisel teel («...kertovat entisajan munienkeruutaloudesta.»).

***Munni** Pal Aruküla 1744 *Auf Kusma Peters land Kusma Muni Jaan* s.-ü. 211, l. 105; 1782 *Munni Ado* s.-ü. 56:2, l. 6; 1805 *Munni Jaan* s.-ü. 4d, l. 1; 1816 *Munni* s.-ü. 56:14, l. 15; 1834 *Muny* s.-ü. 57:2, l. 29; Äks Kärkna 1737 *Muni Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 81. < ln. < *munn, -i* 'peenis'.

***Munnmetsa** t. Trm Torma 1758 *Auf Mannock Hans Land Munnmetza Adam* s.-ü. 238, l. 998; 1788 *Munmets Mari* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 19; 1793 *Munmets. Liso* ibid., l. 21; 1811 *Munmetza Michel* s.-ü. 127:16, l. 12; 18. saj. (kaardil) *Munmets* (mets) f. 1265, n. 2, s.-ü. 12. Vrd. Kad, SJn, Rõn *Munnimägi*, Nõo *Munnisööt* (lagendik metsas), Ran *Munniorg*; sm *Munninkorva, -koste, -luoto*; *Munninniemi, -saaret* Nissilä VP 406—407. < *munn* + *mets*, vrd. ka Wied. Wb. *mun't*, g. *mun'di* (O), *kuuse-mun'did* 'Fichtenzapfen'; sub *mun'n'* : *män'n'i-m.* (SO) 'Kieferzapfen'; sm *munninkainen* 'männyn käpy', e *munt* (*mundi*), *munn* jne. 'käpy' SKES II.

Murakasoo Trm Tõnisma. *Muraksoo* Lai Leedi (soos leidub murakaid).

Murru k. Trm (neli majapidamist Torma metsas) 1796 *Murrust* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 14; 1826 *Murro* (t.) s.-ü. 128:3, l. 20; 1839 *Murro* (t.) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42p; Trm (osa Laekannu-Saare külast), Trm (Avinurme põhjaosas); Äks (*murru* ~ *muru*) 1909 *Murro* (Beigut) WDK. Vrd. Ksi (meetrikas) 1755 *Murroperredest* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 31; 1763 *Murrult* (*Jürri Seppa Ivani*) ibid., lk. 63; (Puurmani m.) 1811 *Murro* (4 t., neist 1 *Murro Seppa Jurry*) s.-ü. 29:4, l. 13; 1816 *Murro* (2) s.-ü. 29:9, l. 17. Murru t. Trm Aosilla, Tõnisma (*muru*, illat. *mu'rdu*), Äks Kärevere (metsavaht); Ksi Altnurga, Jõune 1744 *Auf Johanne Micks land Murro Jaack* s.-ü. 211, l. 450; 1816 *Murro* s.-ü. 29:6, l. 14. Vrd. Pal Kassinurme 1744 *Auf Murro Reins land Morro Tönno Thomas* s.-ü. 211, l. 120; Äks Saadjärve (üksiktalu) 1834 *Murro* s.-ü. 164:7, l. 38. Murru hm. Trm, Lai, Kod, Äks, Ksi. Hm. metsas. Eriti rohkesti esineb sellenimelisi heinamaid Torma põhjaosas. Paralleelselt genitiivse kujuga *Murru* esineb ka nominatiivne *Murd* (: *Murrus*), näit. Trm Tammispää, Kod Assikvere jne. *Murru mets* Trm Raja (Murru k. ümbruses). *Murru soo* Äks Voldi (Murru k. lähedal). *Murru väli* Ksi Altnurga (põld metsa veeres). < *murd* : *murru*; Wied. Wb. 1) 'Bruch; 2) Gedränge, Haufen; 3) Gebröge, Gebüsch, Buschheuschlag, Höckerweg nach einem Frost'.

Murruski t. *murruski* (~ *muruski*) Ksi Kirikuvalla 1805 *Murruske Märt* s.-ü. 121c, l. 1; 1816 *Morroski Mart* s.-ü. 29:7, l. 4; 1826 *Morroski* s.-ü. 29:12, l. 7; 1834 *Morroski* (pn. *Morroski*) s.-ü. 30:2, l. 6. ? Vrd. vn *Морозко* Морошкин СИ 128.

Mursi veski Pal Toovere; *Mursi* t. Pal Väljaotsa < pn. (~ am.n. *Müüri*). < ? Vrd. Mürsi.

Muru t. *muru* (allat. *murule*) Ksi Tammiku. < ? *murru* : *murd*.

Murumetsa t. Trm Tõnisma, Ulvi (1852. a. Avinurme m. kaardil Kaevussaarest edelas) *Murrometz* (t.) f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a. *Murumetsa* hm. Trm Sälliksaare. < *murru* : *murd*.

Musta t. Trm Sätsuvere 1758 *Auf Muste Hinrichs Land ... und Musta Jürri* s.-ü. 238, l. 1031; 1782 *Musta Michel* s.-ü. 127:3, l. 8; 1826 *Musta* s.-ü. 128:4, l. 12; MMg Jõusa. *Musta omad* Trm Kasepää, Rajaküla (vene pere, pn. *Mustin*). Vrd. Trm Rääbise 1758 *Auf Weber Niels Land Musta Jaan* s.-ü. 238, l. 1034; Kod Peatskivi 1782 *Musta Tönso Mart* s.-ü. 23:1, l. 9; 1826 *Musta* s.-ü. 24:8, l. 10; Ksi Puurmani (üksiktalu) 1758 *Auf Musta Ado Land Kangor Gotthard* s.-ü. 239, l. 562; Ksi Pööra 1744 *Auf Musta Hans land Musta Micko Jaack* s.-ü. 211, l. 445; Trm Jaama 1624 *Must Arro Rein*; *Must Arro Tonnies* s.-ü. 131, l. 418; Kod Halliku 1627 *Musti Rein* s.-ü. 132, l. 60; 1638 *Musta Rein* s.-ü. 128, l. 233. < ln. < must, -a, vrd. Roos KK 61$_6$ lk. 347.

Mustalekõrs Kod Raatvere (põld).

Mustaallika hm. Pal Patjala.

Mustaaugu t. Trm Tõreda. Vrd. VNg *Mustaaugu allikas*, Plt *Mustaaugu raba*.

***Mustakõrve** t. Trm 1866 *Musta kõrw* ATK.

Mustalaane *mussa luane*(*mets*) Kod Assikvere.

Mustametsa k. Trm 1822—27 Avinurme m. kaardil *District Must Metz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; 1866 *Mustmets* (k.) ATK. Mustametsa t. MMg Tootsi. Mustmets Trm Lohusuu (metsatukk). Vrd. Kuu *Mustametsa* k., VNg *Mustmets*.

***Mustasilla** k. Trm 1758 *Mustasild* (L.-Tähkvere mõisas, revisjonis esineb peale Võtikveret) s.-ü. 238, l. 844; 1758 *Mustasild* ~ *Perwetto* ibid., l. 879; 18. saj. *Mustsild* (*Põrwetto*) f. 1265, n. 2, s.-ü. 10.

Mustassaare t. MMg Särje (talu heinamaade keskel). *Mustassaar* Kod Kõnnu (soosaar Kargaja soos). Vrd. Pil, KJn *Mustassaare* t., VNg *Mustassaar* (soosaar), Sim *Mustassaare* hm., Võn *Mustassaare* mets.

Musthaud Lai Resti (hauakoht Pedjas).

Musti t. Kod Alasoo 1758 *Auf Willicka Hans Land Musta Jaan* s.-ü. 238, l. 1128; 1782 *Musti Jaan* ja *Musti Tönno* s.-ü. 23:1, l. 18; 1795 *Musti Jaan* ja *Musta Tönno* s.-ü. 23:5, l. 14; 1826 *Musti* (pn. *Must*) s.-ü. 24:8, l. 21; Kod Tõruvere 1782 *Musti Mihkel* s.-ü. 23:1, l. 10; 1816 *Musti oder Wahhi Mart* s.-ü. 29:7, l. 5; 1826 *Muste oder Wahhi* s.-ü. 29:12, l. 8. Vrd. Hls *Musti* k., Kan *Musti* as., Vil *Mustivere* k., Rõn *Mustinurm*, Ote *Mustimägi*, *Mustissaare* mets. < ? in. resp. ln., vrd. Wied. Wb. *mus't*, g. *mus'ti* 'Name für einen schwarzen Hund'; Hls *mus't* 'musta härja nimi'; Rõu, Vas, Se *mus't* 'musta koera nimi'; vrd. ka *Must(o)* (Roos KK 61, lk. 347 *Andres Mustapoik*, *Musto Anni*). Nagu näha, esineb ka kasutatud revisjonikirjades vaheldus *Musta* ~ *Musti* (perekonnanimena *Must*). *Musta* ~ *Musto* ~ *Musti* vahekorra kohta tuleks lisada, et *Musto* on lähtunud *oi*-lõpulisest deminutiivist, vormis *Musti* võib aga ka tegemist olla hilisema *i*-lise deminutiiviga (vrd. Mägiste *oi̯-*, *ei̯*-dem., lk. 42, 206).

Mustikamurd Kod Nautrasi (mets).

Mustiksoo Lai Mäeküla (soine põõsastik põldude keskel).

Mustjõgi Lai Pedasi (peaaegu kinnikasvanud ojake, suubub Pedja jõkke) ? 1643 *Must Oya* Bfl. II 521; 1827 *Pedja und Musta Jöe Aynama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 420; Lai Endla (voolab Endla järve) 1839 *Must Fl(uss)* Rücker. Vrd. Trm 1638 (Kõnnu m. veski) *an der bächen Mustajäcki* s.-ü. 128, l. 421 (? = Mustvee jõgi); Vai *Mustjõgi*, *Mustjõe* k.; Hlj *Mustoja*, *Mustoja* k.; Vil *Mustoja* jne.; sm *Mustajoki*, *Mustaoja* Nissilä VP 112.

Mustjärv *mu'sjärv* Kod Savastvere. Vrd. VJg, Puh, Ran *Mustjärv*; vrd. ka Mustjõgi.

Mustlasemägi Lai Kaave (kõrgem koht metsas, mis olevat kunagise mustlaslaagri koht). Vrd. VJg *Mustlaselepik*, SJn *Mustlasekivi*, Võn *Mustlasesoo*, Ote *Mustlasemets*.

Mustoit Kod Viljuse, MMg Särje (lomp põllus).

Mustvee linn *mu'stve*, vn *Чорна* Trm 1493 (*nach*) *Mustut* GU I 573; 1599 (folwark) *Mostfersth alias Czarny*, (*Wioska*) *Musth Alias Czarne* P 123—124; 1601 *Mustwett* s.-ü. 130, l. 223; 1624 *Mustwet* s.-ü. 131, l. 413; 1695 *Mustwetz kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 46; 1696 *Mustweddist* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 23; 1697 *Mustweddist* ibid., l. 50; 1758 *Mustwet* s.-ü. 238, l. 845; 1775 *Mustwest* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 114; 1798 *Mustwed* Mellin; 1816 *Mustfet* s.-ü. 33:13, l. 9; 1839 *Tschorna* Rücker; 1860 *Mustwet* f. 1265, n. 1, s.-ü. 28, l. 8; 1873 *Mustwet* ibid., s.-ü. 41, l. 2. *Mustvee jõgi* Trm Mustvee, vrd. 1638 Kõnnu mõisas *wüste Mhülstätt an der bächen Mustajäcki* s.-ü. 128, l. 421. L. Kettuneni (EO 268) arvates on asula nimi lähtunud jõe nimest *Mustjõgi*. Varasemates dokumentides esinevat kuju *Mustwet* peab L. Kettunen partitiiviks. Nimes *Mustvee* tähistab *-vee* asulast läbi voolavat jõge resp. Peipsi järve, mis Mustvee kohal on üsna mudaste ja madalate kallastega. 17. sajandi lõpust pärit kirjapanekud osutavad selgesti idamurdepäraste **ð* esinemisele (vrd. Kod *vesi* : *vedest*). Seega võiks oletada, et ka varasemates kirjapanekutes esinev dentaalklusiil ei pea tingimata tähistama nime partitiivset vormi, nagu on arvanud L. Kettunen, vaid genitiivset kuju *vede-*.

Musumägi Kod Peatskivi (~ *Kalevipoja pihutäis*, küngas Kalevipoja sängi lähedal). Vrd. VMr, Hlj, Jõh, TMr, Puh, Rõn *Musumägi*.

Muta k. *mut'a* Trm (end. väiketaludest, nn. soldatikohtadest koosnev küla) 1794 (meetrikas) *Mutta wæljalt Joan* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 110; 1834 (Näduvere k.) *Mutta* (t.) s.-ü. 35:2, l. 58. Muta t. Trm Jõemetsa. *Muta hm.* Lai Oonurme. ? Vrd. *mutt* : *muti*, Lüg *mütjas* (: *mütja*) ~ *müttas* ~ *mutt*; Kod *müt't* : *müti*; *mütt* : *müta*; Ksi, T, V *mütt* : *mütä*. Kuna Tormast on apellatiivina fikseeritud *mutt* : *muti*,

võiks kõne alla tulla võimalus näha kohanimes *mut'a* kontaminatsiooni murdelistest variantidest *mut'i* ja **müta*. Vrd. ka *Mut'a* 'musta koera nimi'.

Muti t. Kod Kirtsi (~ am.n. *Kose*), Pala (~ am.n. *Vahi-Lauri*). Vrd. Kod Peatskivi 1805 *Mutti Johann* s.-ü. 35c, l. 2. Vrd. 1) *mutt* : *muti* (Kodaveres küll apellatiivina *müt't* : *müti* ~ *mütt* : *müta*); 2) *mutt* : *muti* 'kalapüügivahend'; 3) talu hüüdnimena võiks arvesse tulla ka *mutt* : *muti* 'eit'.

Mutimägi Kod Haavakivi (kõrgem koht soos). Vt. Muti.

Mutsu t. Lai Võduvere, Väljaotsa; Ksi Jõune. Vrd. Lai Eristvere 1805 *Mutso Jürry* s.-ü. 46d, l. 4; 1834 *Mutzo* s.-ü. 34:8, l. 7. *Mutso* ~ *Mutsu* esineb tänapäeval üsna levinud perekonnanimena. Apellatiividest võime häälikulise sarnasuse alusel võrdluseks tuua *muts* : *mutsu* 'lollakas, rumal inimene'; Kod *mots*; Plt, Kan, Plv *muts*; Har *mudsu* 'mõistus'; S, Hää *muts* 'tünn'; KJn, Trv *muts* 'tükk'; Juu, Koe *muts* 'jahusoust'. Vrd. ka sks pn. *Mozo*, *Motz*, *Mutze*, *Mütze* Heintze DF 211.

Mutuska t. *mutuska* ~ *mu'tska* Trm Kalma. Vrd. Trm *mutuska* 'kartul'.

Muuge veski Äks Lammiku (veski Amme jõe suudmes) 1839 *Mugge* Rücker. *Muuge klooster* Äks Lammiku (müüride jäänused Muuge veski juures, endine Falkenau klooster). Vrd. Äks Kärkna 1737 (meetrikas) *Muge Merts Knecht* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 100; 1738 *Muge Möller Maddis* ibid., l. 149; 1744 *Mucka* (k.) (milles järgmised talupojad) *Auf Ello Jaacks land Mucka Lauri Märt*, *Mucka Kordi Ado*, *Möller Nigolas* s.-ü. 211, l. 265; 1758 *Muncka* (k.) s.-ü. 239, l. 348; 1758 (Kärkna m. kõrtsid: (*Ovische* ja) *Muniksche* ibid., l. 330; 1811 (Õvi k.) *der Mugasche Krüger Andres* s.-ü. 163:5, l. 3. *Muugemägi* MMg Kõrenduse (liivane küngas, kus olevat olnud *muu'kede kabel*). Vrd. Jür *Muuga* k., Sim *Muuga* as.; Sim, Vil, Võn *Muuga* t., Lüg *Muugamägi*, Pil *Muugaoja*. < *muu/k*, *-ga*, *-gi*, *-gu* (spor. üld.) 'munk; sõnakehv, uhke, tige inimene; lollpea, laisk'. Vrd. Kettunen EO 144.

Muusi t. Trm Rääbise 1805 *Musy Märt* s.-ü. 50d, l. 1; 1826 *Musi* s.-ü. 128:2, l. 12; Trm Sätsuvere 1805 *Musy Hindrich* s.-ü. 127a, l. 5; 1816 *Musi* s.-ü. 127:21, l. 11. Vrd. Kad *Muusi* as. < ? Vrd. sks pn. *Muzel* ~ *Mützel* Heintze DF 211; vrd. ka *Pärtmus* < *Bart(h)olomeus* Rajandi RN 35; (*Pärtmus* > ? *Mus*).

Muutra t. *muu'tra* Kod Pusi 1782 *Mutra Jaan* s.-ü. 23:1, l. 15; 1795 *Matra Jaan* s.-ü. 23:5, l. 11; 1816 *Mutra* s.-ü. 24:1, l. 20; 1826 *Mutra* (pn. *Mutra*) s.-ü. 24:8, l. 19; Kod Saburi. Vrd. Kod Alasoo 1782 *Mutra Jacobi Tomas* s.-ü. 23:1, l. 17; 1811 *Mutra Jakobi Andres* s.-ü. 23:11, l. 12; 1826 *Mutra* s.-ü. 24:8, l. 24; Kod Haapsipea 1816 *Mutra* s.-ü. 24:1, l. 15. Vrd. vn *Мутур* Морошкин СИ 132; ka sks pn. *Moder* — *Muther*; *Muthherr* — *Müther* — *Mauder* Heintze DF 211.

***Mõhesoo** Lai 1406 (*hoyeslaghe ghenomet*) *Mogensoede* GU I 188. Vrd. A. Westrén-Doll SbGEG 22, lk. 74.

Mõisa t. Kod Haavakivi (~ *Ratta*). *Mõisa jõgi* Lai Otiaru (~ *Nõva jõgi*, end. Laiuse mõisa lähedal).

Mõisaalune hm. Kod Lea (hm. end. Halliku mõisa juures).

Mõisaküla Trm (end. Avinurme m. juures), Äks (end. Kärkna m. juures), Ksi (end. Härjanurme m. juures). Vrd. 1627 MMg Vara m. *Moisekull* (ühe talupojaga) s.-ü. 132, l. 87. Vrd. PJg, Hää, Nis, Jür, Hls jne. *Mõisaküla*.

Mõisamaa k. **1.** Lai (end. Sadala vallas) 1606 *Moysama* LM, s.-ü. 80, l. 711; 1615 *Moysa Ma* LM, s.-ü. 92, l. 22; 1624 (*Hofichen*) *Moysama* s.-ü. 131, l. 415; 1638 *Moysama* s.-ü. 128, l. 406; 1686 *Moisemahoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 5; 1739 (*Lede*) *Moisamah* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Moisama* (k.) s.-ü. 238, l. 918; 1811 *Moisama* s.-ü. 32:19, l. 5. **2.** Lai (end. Jõgeva vallas) 1599 *Moyzama* P 130; 1601 *Moysama* s.-ü. 130, l. 167; 1606 *Moysama* LM, s.-ü. 80, l. 711; 1624 *Muysama* s.-ü. 131, l. 412; 1739

Moisamah f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Moisama* s.-ü. 238, l. 780. **3.** Pal (end. Kaarepere vallas, rk. ka *Patjala-Mõisamaa*) 1740 *Patjalla Moisama* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 17; 1782 *Padjalmoisamaa* s.-ü. 56:2, l. 9; 1834 *Moisama* s.-ü. 57:2, l. 20. **4.** Pal (end. Kuremaa vald) 1519 (*Df. zu*) *Moisema* GU II 176; 1585 *Muizoma* ASK, l. 641; 1592 *Moizama* AZ, l. 51; 1601 *Moysoma* s.-ü. 130, l. 67; 1627 *Moysamas* s.-ü. 132, l. 60; 1638 *Moisema* s.-ü. 128, l. 234; 1739 *Lua Moisama* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 10; 1742 *Lua Moisama* ibid., lk. 31; 1758 *Moisama* s.-ü. 239, l. 39; 1782 *Luamoisama* s.-ü. 56:5, l. 3; 1834 *Moisama* s.-ü. 57:5, l. 18. **5.** Äks 1638 *Moisa kylle* s.-ü. 128, l. 225; 1758 *Moisama oder Mullafer* s.-ü. 239, l. 426; 1811 *Moisama* s.-ü. 163:11, l. 14. Vrd. Trm Tarakvere m. 1601 *Moitzama* s.-ü. 130, l. 220; Mar, VMr *Mõisamaa* k.; Mär, Sim, Jõh *Mõisamaa* as.

Mõisamurru t. Ksi Altnurga.

Mõisani t. Äks Vedu 1758 *Moisa Mardi Jaan* s.-ü. 239, l. 477; 1811 *Moisa* s.-ü. 163:10, l. 10; 1834 *Moisama* s.-ü. 165:2, l. 13. < *mõisa* + *Jaani*.

Mõisanõmme t. Trm Mõisaküla.

Mõisavälja Lai Otiaru (külad ja talud end. Laiuse m. ümbruses).

Mõistu t. *mõestu* Trm Rääbise (Kaks talu Tõikvere metsas: *Eesmõistu* ja *Tagamõistu*. Revisjonides on toodud Ojataga või Rääbise all) 1758 *Auf Lehne Laurs Land Moisto Tönno* s.-ü. 238, l. 1032; 1782 *Moisto Jahn* s.-ü. 127:3, l. 5; (meetrikas) 1782 *Moistomets Mart* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 59; 1805 *Moisto Pertel* s.-ü. 50d, l. 1; 1816 *Moisto* s.-ü. 127:19, l. 6; 1826 *Moistomets* (Tõikvere krjm.) Bienenstamm GA 299; 1839 *Moisto* (krjm.) Rücker; Äks Praaklima. Vrd. Trm Sätsuvere 1782 *Moisto Jürry* s.-ü. 127:3, l. 9; 1811 *Moisto Jurry* s.-ü. 127:14, l. 5; Trm Tõikvere 1782 *Moisto Mart* s.-ü. 127:3, l. 10; 1811 *Moisto Mert* s.-ü. 127:14, l. 7; 1826 *Moisto* s.-ü. 128:4, l. 6. < in., vrd. *mõistma*.

Mõnni mets Kod Omedu (külast lõunas), vrd. 1758 (Tellerhof) *Monne metsast der Poboll Munne Toma Sohn Karl* f. 1256, n. 2, s.-ü. 2, lk. 75. *Mõnni oja* Kod Omedu (suubub Kääpa jõkke). *Mõnni aed* Kod Raatvere (põld). Üheks võimaluseks nime kujunemisel võiks olla: lisanimi > metsa, oja nimi. Apellatiividest vrd.? sm *monni* 'malfisk (silurus glanis, säkeä)' Lönnrot SRS; *monni* < germ SKES II. Usutavam tundub võrdlus kohanimedega Har *Mõniste*, Kär *Mõnnuste*, Hag *Mõnnuste* LCD *Mandæs*, 1563 *Monasta*, 1565 *Monnasta*, 1706 *Mondast* (Johansen EL 495), Tõs *Mõnnikuste* k., Tür *Mõnnaku* k., Trv *Mõnnaste* k.; oletatavate isikunimedega **Mõnnak*, **Mõnnik* ~ **Mõnning* (vt. Kettunen EO 328) ning soome perekonnanimega *Montonen*. Hag *Mõnnuste* võrdluseks on P. Johansen esitanud varasemates dokumentides esineva nime *Mandes* (UB III, 439b). Esitatud nimede alused võiks ühise tüvena rekonstrueerida **Mẹntoi* (~ ? **Montoi*), **Mẹnteį*. Vrd. ka Stoebke OP 47 *Mandes* (kn. *Mõnnuste*).

Mõra veski Lai Lõpe 1470 (*Mühle gen.*) *Morra* GU I 412; 1624 *Mörraweski* s.-ü. 131, l. 415; 1740 *Morra* (*Müller Pertel*) f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 18; 1826 (*Kibbijerw mit*) *Mora oder Morra* Bienenstamm GA 300; 1839 *Morra* (krjm.) Rücker. Võimalik, et on tegemist sama koha nimega ka 18. saj. talupoegade nimedes: Lai Lõpe 1758 *Auf Morra Peeps Land Johanni Mardi Jaack* s.-ü. 238, l. 735; Lai Sootaga 1758 *Auf Morra Reins Land Seppa Reino Jaan*; *Auf Morra Marts Land Kertsi Peep* ibid., l. 748. Vrd. Lai Teilma 1795 *Morra Thido Jahn* s.-ü. 32:2, l. 6; Pal Vassevere 1758 *Auf Mörra Hans ... Land Weya Annuke Michel* s.-ü. 239, l. 79; Võn *Mõra* k., Mär *Mõraste* k. Mõra jõgi Lai Lõpe (~ *Altjõgi*, *Väikejõgi*) 1839 *Merra Fl(uss)* Rücker. < ? L. Kettunen (EO 173) on nimele võrdluseks esitanud apellatiivid *mõra* ja *mõru*.

Mõrtsuka hm. *mõrsuka* Kod Omedu.

Mõrtsukamägi *mõrsukamägi* Kod Kokora (küngas k. lähedal, kus vanasti mõisa poisid olevat alati kakelnud).

Mõtte t. Lai Kõssima, Mõisamaa 1739 *Mötte Jürri* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Auf Christopher Jürgens und Johanns Land Metto Jürri Jaan* s.-ü. 238, l. 781; 1795 *Motte Jurry Jaan* s.-ü. 32:1, l. 26; 1811 *Mötte Jürry Jaan* s.-ü. 32:13, l. 12; 1816 *Mötte* s.-ü. 33:1, l. 20. Vrd. Lai Võduvere 1740 *Mötte Jahn* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 17; 1758 *Auf Peps Tönno Land Mette Jaani Märt* s.-ü. 238, l. 796; 1795 *Mötte Mert, Mötti Johann* s.-ü. 32:1, l. 44—45; 1816 *Mötto Niggola, Mötte* s.-ü. 33:1, l. 28. < ln. < ? in. (vrd. 1390 *Methe van Cautele* [= Jür Kautjala], 1391 *Methe van Kautele* KTT 42—43). < *mõte* : *mõtte*, vrd. Stoebke OP 155 *Methe* ~ *Mety* < blt *Mete*, vrd. ka sks *Mieto*.

Mõtuse t. MMg Rahivere < pn.; ~ am.n. *Kõrtsi* (end. mõisa kõrtsi kohal), rk. paralleelnimi ka *Pimeda* (end. omanik oli pime).

Mädajärv MMg Saare (Saare järve soostunud osa), vrd. 1758 (Saare m.) *Meddajerw* s.-ü. 239, l. 167. *Mädajärve soo* Kod Nautrasi. Vrd. Lai 1828 *Medda Jerwe Soo* (Laiuse voorest läänes) f. 2072, n. 3, s.-ü. 411; VMr, Kad, VNg, Vil, Puh *Mädajärv*; Kam, Rõn *Mädajärve soo*.

Mädalepa hm. Trm Aosilla. < *mäda* + *lepp* : *lepa*.

Mädalodu hm. Lai Tuimõisa.

Mädaluha hm. Lai Pedasi 1848 *Medda Luha Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Mädalõik Lai Leedi (pikk kitsas soine hm.). Vrd. Lõik.

Mädandiku hm. Trm Lullikatku, Kod Sääritsa (soine hm.) < *mädandik*, *-u* (JMd, VJg, VNg, Kod) 'soine, mäda maa'.

Mädaniidu hm. *mädaniidu* ~ *mädaniit* Kod Haavakivi, Kose, Sassukvere; MMg Kulli.

Mädaoit (hm.) Trm Kasepää. *Mädaoidu mets* Trm Kasepää (mets ja hm. Kääpa jõest põhja pool) 1826 *Medda Aido Perweto oder Kullawerre Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42t. *Mädaoidu oja* Trm Kasepää (suubub Kääpa jõkke) 1826 *Medda-Oido oja* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42t.

***Mädapää** Äks Kärkna m. 1582 *Metope* MA 168:1, l. 141 (külas 2 talupoega); 1585 *Metope* (4 talupoega) ASK, l. 633; 1592 *Metope* AZ, l. 27; 1601 *Mettope* s.-ü. 130, l. 49; 1758 (Kärkna üksiktalu) *Auf Medepæh Adam Land Kullo Jaan* s.-ü. 239, l. 351; (1811 *Kullo Jackob* ja *Kullo Thomas* s.-ü. 163:5, l. 7 [tänapäeval Kulu t.]). Vrd. Kad *Mädapää* as. LCD *Metapæ*, 1282 *Methepe*, 1337 *Mettenpe*, 1545 *Mettempe* Johansen EL 502. L. Kettunen (EO 3) on Kad *Mädapää(d)* võrrelnud apellatiiviga Wied. Wb. *mäda-pead* 'reife (im Herbst gesammelte) Schellbeeren (Rubus Chamaemorus)' lisades, et lähtekohana võiks arvesse tulla ka isikunimi. Vaevalt saabki vaadeldavat kohanime tuletada kirjeldavast muraka nimetusest. Usutavamana tunduks lähtumine isikunimest, kuigi seda ei saaks oma tähenduse poolest samale tasapinnale asetada *pää*-lõpuliste isikunimedega, nagu *Härjapää*, *Havipää* jne. (Vrd. ka Roos KK 61, lk. 347).

Mädasilla t. Trm Laurisaare, Lilastvere; Kod Toru, Pal Imukvere. *Mädasilla* hm. Trm Alekere 1822—27 *Mädda Silla Eina.* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; Trm Kilbavere; MMg Nudi. Vrd. VNg, Plt *Mädasilla* t., Sim, Hlj, SJn *Mädasilla* hm. < *mäda* 'soo, raba' + (*sild* :) *silla*. Vt. Silla.

Mädasoo hm. Lai Leedi. Vrd. 1406 *Metynsoo* GU I 188 (kuulus Trm Ojataga külale); Äks 1832 (Mudajõe ääres) *Mäddasoo Metz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 39c.

***Mädasopi** Ksi Jõune 1805 *Mädasopi Jürri* s.-ü. 118a, l. 4; 1816 *Medasoppi* s.-ü. 29:6, l. 15; vrd. Ksi Puurmani m. (üksiktalu) 1744 *Auf Meddaseppa Hanso Andres land Meddaseppa Jaan* s.-ü. 211, l. 455; 1758 *Auf Meddasappe Hanso Andres Land Jaani Tönno Mart* s.-ü. 239, l. 562.

***Mäe** m. Äks 1798 *Mäomois* Mellin; 1819 *Mäe ehk Maria mäe Mois* f. 567, n. 2, s.-ü. 276, l. 1; 1839 *Mähof* Rücker. M̆äe t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel hiliste (ka asundus-)talude am.n.

resp. perekonnanimest tuletatud nimi. Revisjonides: Lai Villakvere 1758 *Mæhe Mardi Jaan* s.-ü. 238, l. 899; 1795 *Meh Mardi Hans* s.-ü. 32:10, l. 85; 1826 *Mae* s.-ü. 34:6, l. 26; Kod Sassukvere 1758 *Auf Mæhe Rein und Micks Land Leppicko Jürri* s.-ü. 238, l. 1171; 1782 *Mäh Jani Tönno* s.-ü. 23:4, l. 8; 1811 *Mae Tenno Peter* s.-ü. 23:17, l. 6; 1826 *Mäe* s.-ü. 24:14, l. 7; Äks Voldi 1805 *Mäh Jürry* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Mäe* s.-ü. 165:4, l. 18. Vrd. 1758 Lai *Ambjärve üksiktalud *Mæhe Jaan* ja *Mæge tallo* s.-ü. 238, l. 896; Lai Laiuse m. (üksiktalu) *Meggitallo* s.-ü. 238, l. 746; Lai Kirivere 1834 *Mäe* s.-ü. 35:7, l. 8; Lai Kõola 1805 *Meh Jack* s.-ü. 54c, l. 5; 1826 *Mae* s.-ü. 34:6, l. 21; MMg Alnavere 1744 *Auf Lauri Andres land Lauri Mæe Jaan* s.-ü. 211, l. 144; 1811 *Mae Hans* s.-ü. 41:6, l. 18; 1826 *Mäe* (pn. *Mäggi*) s.-ü. 42:4, l. 33; Äks Alevi 1744 *Mæh Jaan* s.-ü. 211, l. 418; Äks Kaste 1758 *Auf Lambane Pedo Andres Land Mæh Jurgen* s.-ü. 239, l. 405; Äks Õvanurme 1627 *Mehe Matz* s.-ü. 132, l. 74.

Mäealuse k. Lai (küla Laiuse voore nõlval) 1739 *Mähalt* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1816 *Mäalt* s.-ü. 33:5, l. 6; vrd. Lai Vilina 1826 *Määllusse* s.-ü. 34:2, l. 37; 1839 *Mälus* (k.) Rücker. Mäealuse t. Trm Adraku, Paadenurme; MMg Nudi, Pataste. *Mäealuse* hm. MMg Kassema.

Mäe-Jaani t. Ksi Väänikvere 1811 *Mäe Jani Märt* s.-ü. 163:9, l. 1; 1834 *Mae-jani* s.-ü. 165:1, l. 55.

Mäekolu väli Trm Lullikatku (mäekünkal asuv põld). Vrd. Wied. Wb. *põllukolu* 'ungepflügte Stelle am Ackerrande, Wendungsstelle der Furchen' (sub *kolu*); *kol'ju*, *koli*, *kol'o* 'etwas Rundes Hervorragendes, *maa-kol'ju* 'kleine Landspitze'; Trm *määkol'ju*, Kod *mäe kol'jo*, *kol'o* 'seljandik, viletsa taimekasvuga kõrgem koht põllus'. Murdeti on üsna ulatuslikult segunenud *kolu* ja *kolju*.

Mäeküla Lai (Reastvere külast välja toodud talud + asundustalud). Vrd. Käi, Rid, Han, Kei, SJn, TMr, Ote jne. *Mäeküla* ~ *Mäe küla*.

Mäelt-Kalli t. Äks Pupastvere. Vt. Kalli.

Mäelt-Luti t. Äks Kõlluste. Vrd. Alt-Luti.

Mäelt-Nonni t. Äks Metsanuka. Vrd. Alt-Nonni.

Mäelt-Peedi t. Äks Õvi. Vt. Peedi.

Mäelt-Pruuli t. MMg Kõrenduse. Vrd. Alt-Pruuli.

Mäelt-Pursti t. Äks Pupastvere. Vt. Pursti.

Mäelt-Raja t. *määltraja* ~ *määraja* Lai Vilina 1826 *Raja* ja *Alt-Raja* s.-ü. 34:2, l. 37 (tänapäeval Alt-Raja kuulub Alavere külla).

Mäelt-Saare t. Äks Kokavälja. Vrd. Alt-Saare.

Mäelt-Seljamaa t. Äks Mõisaküla. Vt. Seljamaa.

Mäelt-Tuisu t. Äks Lähte. Vt. Tuisu.

Mäe-Madise t. *määma't'se omad* Trm Kalma.

Mäe-Mardi t. Lai Jõgeva 1739 *Mäh Jürri Hanso Mart* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1758 *Auf Perro Jürri Land Mæhe Mardi Andres* ja *Auf Mæhe Johanns Land Mæhe Mardi Tönn* s.-ü. 238, l. 776; 1816 *Maemerdi* s.-ü. 33:1, l. 31.

***Mäe-Matsi** t. Äks Elistvere 1638 (*Ein gesinde*) *Mematz* s.-ü. 128, l. 221; Õvanurme k. 1627 *Mehe Matz* s.-ü. 132, l. 74.

Mäe-Miku t. Äks Alevi 1805 *Mehhe Jaani Mick* s.-ü. 29c, l. 2; 1834 *Mae Mikko*, s.-ü. 165:1, l. 29.

Mäeotsa t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Mitmel juhul hilise (asundus)-talu am.n. resp. perekonnanimest tuletatud rk. nimi. Revisjonides: Trm Rääbise 1816 *Maeotsa* s.-ü. 127:19, l. 9; 1826 *Mae otsa* s.-ü. 128:2, l. 10; Pal Rohkuse 1782 *Mæotza Niglassi Mart* s.-ü. 56:6, l. 14; 1816 *Maeotza* s.-ü. 56:18, l. 40.

Mäera t. *m'äera* Trm Adraku, Tõnusaare, Ulvi, Vadi. < *mäe* + *rahva*.

Mäetaga t. MMg Odivere 1758 *Auf Tilli Hannusse Land Mähetaggusse Kõrna Jürri* s.-ü. 239, l. 191; 1811 *Maetaguse Märt*, *Maetaguse Andres* ja *Maetaguse Jaan* s.-ü. 41:6, l. 13—14; 1826 *Maetaggose* (3, pn. *Maetagga*)

s.-ü. 42:4, l. 22—26; MMg Pataste < pn. (~ am.n. *Kapteni*). *Mäetaga k. MMg Saare m. 1805 *Dorf Metago* (üksiktalud) s.-ü. 79d, l. 1; 1818 *Dorf Metaga* f. 567, n. 2, s.-ü. 79c, l. 73 (külas kaks Mäetaga t. Odivere k. Mäetaga talud).

Mäetaguse t. Pal Aruküla (kaks talu: *Ees-* ja *Taga-Mäetaguse*) 1782 *Maetaggusse Jaan* s.-ü. 56:2, l. 5; 1811 *Metagusse Jaans Sohn* ... ja *Baumgardi Mert* (*Mähhe Tagguse*) s.-ü. 56:8, l. 7, 9; 1816 *Mätagga* ja *Mähetagusse* s.-ü. 56:14, l. 14, 16; 1826 *Mähtagusse* (2) s.-ü. 56:20, l. 20, 24; vrd. 1758 (samas külas) *Mettekusse Marts Land Mettekusse Hans* s.-ü. 239, l. 145; (meetrikas) 1769 *Maetagusse Tonno* f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 39. Vrd. Rak *Mäetaguse* k., Jõh *Mäetaguse* k. LCD *Meintacus*, 1583 *Meyentacka* Johansen EL 499. Vt. ka Mäända.

Mäetare t. Ksi Väänikvere (end. Mäe-Jaani t. pops).

Mäevälja mets Kod Assikvere.

Mägise k. Trm 1412 (*twe haken landes, gheheiten*) *Mekes* (*lant*) GU I 200; 1599 *Megisz* P 119; 1601 *Megazküla oder mekez* s.-ü. 130, l. 62; 1696 *Meggisust Meggisi Thoma Jahn* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 22; 1697 *Meggisilt* ibid., l. 48; 1758 *Meggiste* s.-ü. 239, l. 75; 1776 *Mäggiselt* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 39; 1782 (*Dorf*) *Mækisse* s.-ü. 56:6, l. 3; 1811 (*Dorf*) *Maegisse* s.-ü. 56:12, l. 4; 1866 *Mäggise* ATK. Mägise t. (2) Trm Mägise 1696 *Meggisi Thoma Jahn* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 22; 1758 *Auf Meggisse Siemons Land Abbro Jaack*; *Auf Meggise Thomas Land Meggiste Tönno* ja *Auf Meggise Reino Jaacks Land Meggiste Peetz* s.-ü. 239, l. 75; 1782 *Mægisse Pertel* ja *Mægiste Anso Johan* s.-ü. 56:6, l. 3—4; 1816 *Mägise* (3) s.-ü. 56:18, l. 8—9. Vrd. Pal Rohkuse 1599 *Hancz Megis* P 120; Äks Kobratu 1627 *Meggis Mick* (*ein ößler*) s.-ü. 132, l. 84; Kos LCD *Mæchius*, 1469 *Mekes* Johansen EL 490; JMd *Mägise* as. < *mägine*, *-se*.

***Mägiste** t. Kod Koosa 1805 *Mäggiste Jurry* s.-ü. 64d, l. 4. < *mägine* pl.g.

***Mägistepõld** Ksi 1411 (*horst, geheten*) *Mekestenpolde* GU I 196. < *mägine* pl.g.

Mägra t. MMg Undi, Ksi Laeva 1758 *Auf Oina Ann Land Megra Mart* s.-ü. 239, l. 391; 1805 *Megra Hans* s.-ü. 119c, l. 1; 1816 *Mägra* s.-ü. 29:8, l. 13. < in., vrd. Kod (lõunaosas), Vil, M, TMr *mäger*, Lei *mäkr*, teistes murretes *määr*, *mäur*, *miär* jne. Vrd. Määra.

Mägramägi MMg Kaitsemõisa (~ *Tornimägi*), MMg Matjama (~ *Sinimägi*). Vt. Mägra.

Mägrarand** (Mügrarand**) Kod 1592 *Mygrarand* AZ, l. 64; ? 1798 *Meggers* (Peipsi veeres Lahe külast veidi lõuna pool) Mellin (vrd. ka Moora PEA 57); 1805 *Meggers* Güssefeld (Lahe küla kohal, kaardil Lahe puudub). Kirjapanekuist ei selgu esimese silbi vokaal. Konsonantismilt on lähedased *mäger* : *mägra* (vt. Mägra) ja *müger* : *mügra* 'mutt' (S *mügra* : *mügra*, *mügri* ~ *müger* : *mügri*; T *müger* : *mügrä*, V *müger* ~ *muger* ~ *mügür* ~ *mükr* : *mügra*; Tõs *müür*, *-i*); vrd. sm *myyrä*, *mykrä*, krj *mügrä* jne. SKES II; kn. *Mykränjoki*, *-lahti* Nissilä VP 351. Vrd. Määra, Müüramäe.

Mähiku t. Trm Liikatku, Torma. *Mähiku metsavaht* Ksi Laeva. *Mähiku küngas* Pal Kõdu (metsatukaga kaetud küngas Kuremaa järve ääres). Nime lähtekohtadena võiksid arvesse tulla järgmised võimalused: 1) Vig, Saa, M *mehik/as*, *-a*; *mehik*, *-u* 'tikutaja; meigas'; 2) in. *Mehik*, *Meik*, mida J. Mägiste (EI) on võrrelnud esitatud linnunimetusega, vrd. ka Stoebke OP 48 *Meyke*, *Meyce*; 3) *mähi* (*mähja*, *mäha*) + suf. *-ik*, vrd. eP *mähk* : *mähä* (mähe; Kad, Kod *mähja*; Phl, VJg, Trm, KJn *mähi*).

Mäikemets Kod Kokora. < ? *mähiku* (vt. Mähiku), *-ke* pro *-ku* osas vrd. *juadiked*, *mussiked* jne., vt. Kettunen VKD 177.

Mäistimäe mets (metsavaht) *mäi's'timää* Lai Tuimõisa (Luusiku soost põhja pool) 1834 *Meiste Rabba*, mille serval *Meiste* (t.); *Meiste taggune Mets*

ja *Meiste Mennik* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; 1854 *Meiste Menniko Möts* ibid., s.-ü. 42a. Vrd. Sim *Mäiste* k. (*mäi'ste*), *Mäistemäe* k. *Mäisti-* < *Mäiste-* < ? pl.g.

Mäkaste k. *mäkatsi* (~ *mäkaste*) Kod 1592 *Mekecz* AZ, l. 62; 1601 *Mecketze Külla* s.-ü. 130, l. 80; 1624 *Mecketz* (1 talupoeg) s.-ü. 132, l. 71; 1747 *Mekkatsist* f. 1265, n. 2, s.-ü. 1, l. 131; (Jõe mõisas) 1805 *Mekkatz* s.-ü. 76d, l. 1; 1816 *Mekkatz* (t. ja metsavaht) s.-ü. 41:8, l. 7, 11; 1826 *Mekkatz* (t.) ja *Mäkkatz* (metsavaht) s.-ü. 42:1, l. 8, 11; 1826 *Mäekkatz oder Mekkazz* (Jõe krjm.) Bienenstamm GA 298. Nagu näha on ametlik nimi hiline, *ste*-liste analoogial moodustatud. Algselt on nimi olnud nähtavasti *ts*-sufiksiga tuletatud. Tüveks oleks sel juhul *mäka-*. Arvestades *ts*-sufiksiga tuletatud sõnade tähendust (vt. Wied. Gr. 192), võiks arvata, et küla nimi on lähtunud isikut tähistavast nimetusest. Teiseks võimaluseks oleks nimi tuletada *ne*-sufiksiga sõna ainsuse genitiivist (*-ne* : *-tse*). Tüvi *mäka-* < ?. Vrd. Stoebke OP 49, 155 *Meka, Mecko, Meko* < ? germ.

Mäksamurru t. *mäksamurru* ~ *määksamurru* ~ *mäeksamurru* Äks Ojaküla 1909 *Mäksamurd* Rich. I 577. Vrd. Võn *Mäksa* as. < ?

Mälaja k. Trm (asundusküla end. Mälaja kõrtsi ümbruses) 1696 *Mällajalt* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 32; 1697 *Mellajalt* ibid., l. 48; 18. saj. *Mellaja* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12; 1826 *Mellaja* (Vaiatu krjm.) Bienenstamm GA 299; 1866 *Mellaja* ATK. *Mälaja oja* Trm Mälaja (~ *Härjaoja, Tõikvere oja*). < ? (? *ja*-tegijanimi).

Mälgu t. Lai Ouna 1795 (*Badstüber*) *Melgo Johann* (Tanni Jacobi talus, tänapäeval Tani t. s.-ü. 32:1, l. 24; 1816 *Melgo* s.-ü. 33:1, l. 19. Vrd. Lai Painküla 1758 *Melgo Hans* s.-ü. 238, l. 785; Vil, Rõn *Mälgu* t. < in., Mägiste EI *Mäl/k, -gu*; Palli KK 59, lk. 604; Stoebke OP 55 *Melck, Melcko.*

Mällu t. Kod Kokora < pn., Pal Mõisamaa 1744 *Auf Mello Hans land Mello Hanso Maddis* ja *Auf Mello Thomas Land Mello Jürri Andres* s.-ü. 211, l. 25; 1782 *Mello Hanso Jurry* ja *Mello Maddis* s.-ü. 56:5, l. 4; 1816 *Mello* s.-ü. 56:17, l. 14; MMg Kõrenduse (~ rk. *Reinvaldi*) ? 1638 *Kitze lauer* s.-ü. 128, l. 218; 1744 *Auf Kitze Mells land Kitze Mello Märt* s.-ü. 211, l. 238; 1805 *Mello Jürry* s.-ü. 77a, l. 6; 1826 *Mello* (pn. *Reinwald*) s.-ü. 42:2, l. 32; Äks Kõdu 1805 *Mello Hindrich* s.-ü. 28a, l. 4; Äks Visusi 1805 *Möllo Jaan* s.-ü. 31d, l. 1; 1834 *Mello* s.-ü. 165:3, l. 8; Ksi Laeva 1758 *Auf Mello Jürgens land Mello Rein* s.-ü. 211, l. 297; 1805 *Mällo Mert* s.-ü. 119c, l. 1; 1816 *Mällo* s.-ü. 29:8, l. 11. Vrd. Lai Kodismaa 1739 *Mello Hannusse Jahn* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1758 *Auf Mello Tiedts Land Mello Jürri* s.-ü. 238, l. 824; 1795 *Mello Jurri Ado* s.-ü. 32:6, l. 13; 1824 *Mällo Jürri* s.-ü. 35:2, l. 15; Kod Lahe 1758 *Auf Lille Mello Tönno Land Mello Thomas und Tönno* s.-ü. 238, l. 1123; 1782 *Mällo Toma Andres, Mällo Tönno* s.-ü. 23:1, l. 25; 1826 *Möllo* s.-ü. 24:8, l. 41; Pal Maardla 1744 *Mello Thomas* s.-ü. 211, l. 188; 1811 *Mello Thoma Carl* s.-ü. 41:4, l. 14; 1826 *Mello* s.-ü. 42:3, l. 28; Äks Pirusi 1834 *Mello* s.-ü. 164:7, l. 23; Pal Mõisamaa 1638 *Mell* s.-ü. 128, l. 234; MMg Vaidavere 1638 *Mello Hannuck* s.-ü. 128, l. 233; Rap *Mällu* k.; Sim, Plt, Võn, Puh, Ran *Mällu* t.; Lai Sootaga 1729 *Melliko Hans* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 24. < in., Mägiste EI *Mäll, -u*; Stoebke OP 56 *Melle, Melly.*

Männi hm. Trm Kütametsa, Äks Pupastvere. *Männi loomus* Trm Kasepää (loomusekoht Peipsis Tiheda k. otsa kohal, kus vanasti kasvas männik, vn *Сосновая тоня*).

Männialekere t. Trm Adraku, Piilsi. < *-alekõrre.*

Männikjärv Lai Endla (väike järveke rabas, kus kasvasid kidurad männid).

Männiksaar Lai Endla (saar Endla järves). *Männiksaare* hm. MMg Jõusa (~ *Jõusa soo, Puiatu soo*).

Männiku t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Enamasti hiliste (asundus)-talude am.n. resp. perekonnanimest tuletatud nimi. Eriti rohkesti esineb nime Torma põhjaosas. Vrd. 1758 (Jõgeva m. üksiktalu) *Mennicko Tallo Tönno Land* (*wüste*) s.-ü. 238, l. 770; Mär, Hag, Rap, Kad, Hlj *Männiku* k.

Männikualune (hm.) Trm Raadna (varem kasvasid heinamaal männid).

Männimägi Kod Haavakivi (küngas põllul, kus varem kasvasid männid).

Märakõrre hm. Trm Teadussaare. Vrd. VJg *Märamägi*, VMr *Märaauk*, SJn *Märaniit*. < *mära* + *kõrs* : *kõrre*.

Märdi t. Kod Luigemetsa, Savastvere (~ rk. *Nugise*) 1805 *Merdi Jahni Mert*, *Merdi Jurri* s.-ü. 38d, l. 3; Pal Süvalepa 1805 *Merdi Andresse Tönno* s.-ü. 78a, l. 5; 1826 *Merdi* s.-ü. 42:3, l. 22; MMg Kaitsemõisa (~ am.n. *Kalda*); Ksi Laeva 1805 *Merdi Hans* s.-ü. 119c, l. 1; 1826 *Mardi* s.-ü. 29:13, l. 6. *Märdi auk* MMg Kuusiku (hauakoht Amme jões). < in., vrd. Mägiste EI, Rajandi RN 126. Vrd. Mardi.

Märdi-Kusta t. Kod Kirtsi (~ am.n. *Antsu*).

Märdi-Villemi t. Kod Kirtsi (~ am.n. *Antsu*).

Märksi t. Äks Nõela < pn. (~ am.n. *Lombi*).

Märtsina t. Kod Rupsi, Pal Süvalepa (~ am.n. *Toomari*) 1826 *Toma* (pn. *Merzin*) s.-ü. 42:3, l. 24; 1816 *Toma, Wirth Jürri* s.-ü. 41:11, l. 32; vrd. 1805 *Merzina Jürry* s.-ü. 78a, l. 5. < ? Vrd. sks pn. *Mertsching* Heintze DF 204.

Märulaane hm. Äks Sudiste. < *märu* 'maru, torm'.

Mäža loomus Trm Rajaküla (kalapüügikoht Peipsis Kükita ja Tiheda k. vahekohal, vn *Мижавая тоня*). < vn *межа* 'piir, põllupeenar'.

Mätastik(u) hm. Trm Maetsma, Tammispää, Veia, Vilusi; Lai Kasevere, Lõpe (mätlik hm.). Vrd. Äks Tabivere 1814 *Mettastik* (hm.) f. 567, n. 2, s.-ü. 30c, l. 26.

Mätiku t. Lai Mõisamaa 1758 *Auf Kiewitti Mick und Marja Hans Land Mettiko Tönn* s.-ü. 238, l. 781; 1795 *Mettico Rein* s.-ü. 32:1, l. 27; 1816 *Mettiko* s.-ü. 33:1, l. 21. Vrd. Lai Lõpe 1758 *Auf Metticko Jürri Land Wassili Jaani Ado*; *Auf Metticko Hanso Pertli Land Ericko Rein* s.-ü. 238, l. 736; Lai Painküla 1758 *Aus Palsi Hans Land Metticko Mart* s.-ü. 238, l. 787; 1805 *Mättiko Mart* s.-ü. 46d, l. 5; 1834 *Mettiko* s.-ü. 34:8, l. 29; Lai Vilina 1758 *Auf Metticko Mart und Johannes Land Körtzi Jaan Mart* s.-ü. 238, l. 745; Plt *Mätiku* t., SJn *Mätiku oja*. < ln., vrd. pn. *Metik*, *Metig*. Tõenäoliselt ühendab toodud nime apellatiiviga Khk, Trv, Puh *mätik*, *-u* 'mätlik maa' ainult häälikuline sarnasus.

Mätlik hm. Lai Mõisamaa, Oonurme, Rohe; Pal Patjala, Äks Visusi, Ksi Jürikü la. Vrd. Hlj *Mätliku* k.; VMr, Rak, Sim, Hlj, VNg, Jõh *Mätliku* t.

Mättameistri hm. Trm Aosilla (mätlik hm.).

Mätuniidi hm. *mätoniidi* Kod Omedu (Omedu jõe kaldal). < ?

Määki t. *mää'ki* MMg Kusma 1758 *Auf Thomas Land Mäcke Rein* s.-ü. 239, l. 225; 1805 *Mäke Jürry* s.-ü. 80a, l. 18; 1826 *Mäki* s.-ü. 42:5, l. 23. L. Kettunen (EO 61) *Määki* < ? *Mäe-kivi*. Nagu varasemaist kirjapanekuist näha, ei sobi L. Kettuneni poolt antud võimalus. ? Vrd. sks pn. *Maye*, g. *Mäken*; *Meicke* — *Mecke* Heintze DF 201.

Mäända k. *m'äända* ~ *m'äenda* Ksi 1638 *Menta Moise* s.-ü. 128, l. 230; 1758 *Maentak* s.-ü. 239, l. 555; 1762 *Mææntast* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 61; 1816 *Mentag* s.-ü. 29:9, l. 22. *Mäända jõgi* Ksi Mäända (~ *Matsi jõgi*, *Pikknurme jõgi*, *Putke jõgi*). < **mäyen* + *taka-* (vrd. ka Mäetaga, Mäetaguse). A. Westrén-Doll on (SbGEG 22, lk. 49) *Mäända* nimega ühendanud ka Kursis 1582. a. revisjonis esineva *Maino* (vrd. 1585 *Maino* ASK, l. 652; 1592 *Maino* AZ, l. 46), mis loetelus esineb koos Mäända k. praeguste naaberküladega (nagu Pikknurme, Tammiku, Saduküla). Kui tõepoolest *Maino* tähistabki Mäända küla, pole nende kirjapanekute alusel põhjust hakata otsima *Mäända* nimele teist algupära, kui on

näidatud eespool, mida tõestavad 18. saj. ülestähendused. Kuju *Maino* Poola allikais tuleb sel juhul pidada väga ebatäpse märkimise saaduseks.

Määndaalune (: *m'äända a'lla*) Ksi Pööra (hm. Mäända k. juures).

Määra t. Trm Lohusuu, MMg Toljase. Vrd. Ris *Määra* k. LCD *Mægær*, 1288 *Megeren*, 1553 *Merekulla* Johansen EL 491. < **mäkrä* : **mägrän*, Trm *mäur* : *määra*, Kod *miär* : *miaru* jne. Vrd. Mägra.

Määraaukude mets *miäruaukke mets* Kod Assikvere. Vrd. 1839 (L.-Tähkvere m. kaardil Murrust kirdes) *Mearo augo Kõrrestikko Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42p. Vrd. VJg *Möuraaugu mägi*, SJn *Määraaugu kink*, Sim *Määraaugu* t. Vt. Määra.

Määrakink Kod Raatvere (küngas metsas). Vt. Määra.

Määramets Kod Assikvere. Vt. Määra.

Määramägi Trm Aosilla 1838 *Mära Mäggi* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; Trm Härjaoja; Lai Kaave, Oonurme, Teilma; (*miärumägi*) Kod Assikvere. Tavaliselt aukudega ja urgudega mägi metsas. Vrd. Lai Päde 1795 *In der unangebauten Stelle Mehra Meggi. Der bauer Schneider Lehne Ado* s.-ü. 32:10, l. 73; 1826 *Märrameggi* s.-ü. 34:6, l. 14. Vrd. Kad, Plt, SJn, Vil *Määramägi*, Sim *Mäuramägi*, Hlj, Lüg *Möüramägi*. Vt. Määra.

Möldri t. Trm, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Revisjonides: Pal Udriku 1758 *Möller Jaan* s.-ü. 239, l. 429; 1805 *Moeldri Jacob* s.-ü. 31d, l. 2; 1834 *Möldre* s.-ü. 165:3, l. 26; Äks Voldi 1811 *Möldre Andresse Jahn* s.-ü. 163:12, l. 9; 1834 *Möldre* s.-ü. 165:4, l. 25. Vrd. Pal Aruküla 1811 *Möldre Jurry* s.-ü. 56:8, l. 9; 1826 *Möldre* s.-ü. 56:20, l. 24; Pal Vassevere 1744 *Möller Jaani Tönno* s.-ü. 211, l. 54; 1782 *Mölder Mert* s.-ü. 56:6, l. 10; 1826 *Möldre* s.-ü. 56:24, l. 18; MMg Kudina (üksiktalu) 1816 *Möldre* s.-ü. 41:11, l. 14; 1826 *Möldre* s.-ü. 42:3, l. 9; MMg Toljase 1811 *Möldre Jaan* s.-ü. 41:6, l. 7; 1826 *Möldre* s.-ü. 42:4, l. 15; Ksi Tõrve 1601 *Moller Hans* s.-ü. 130, l. 159; Ans, Vas *Möldri* k.

***Mügrarand**, vt. Mägrarand.

Müra t. Pal Vassevere 1758 *Auf Johanne Oloffs Land Hindo Ohlo Peep und Mörra Märt* ja *Auf Mörra Hans Land ... Weya Annucke Michel* s.-ü. 239, l. 78—79; 1782 *Mürra Michli Adam* s.-ü. 56:6, l. 11; 1816 *Mürra* s.-ü. 56:18, l. 32; Ksi Tammiku, Tõrve. Vrd. Kod Halliku 1627 *Myhrra Teno* s.-ü. 132, l. 60; 1638 *Mirra Tinna* s.-ü. 128, l. 233; 1744 *Auf Müra Thomas land Mürra Thoma Johan* s.-ü. 211, l. 158; 1826 *Mürra* s.-ü. 24:9, l. 13; MMg Levala 1744 *Auf Peetza Tönno land Murra Tiet* s.-ü. 211, l. 58; 1782 *Murra Jurry Andres* s.-ü. 56:6, l. 12; 1805 *Mürra Rein* s.-ü. 6d, l. 3; 1826 *Murra* s.-ü. 56:24, l. 24. < ln. < ?, vrd. 1) *müra*, 2) *müger* (vt. *Mägrarand, Müüramäe).

Mürsi t. Lai Alavere 1758 *Auf Wagga Matz Land Mursi Hans* ja *Auf Mursi Jaacks Land Mursi Jürri* s.-ü. 238, l. 731—732; 1795 *Mürsi Hanso Witwe Lehn* s.-ü. 32:5, l. 46; 1805 *Mursi Johan* s.-ü. 47a, l. 5. Vrd. Lai Raaduvere 1758 *Mürsi Hanso Jürri* s.-ü. 238, l. 733; 1795 *Mürsi Hanso Jürri* s.-ü. 32:5, lk. 60; 1826 *Mürsi* s.-ü. 34:2, l. 38. < ln. Häälikulise läheduse alusel võiks võrdluseks tuua M *mur'ss*, *-i* 'tusane, vihane; *mursin* 'mossis', V *mursa* 'id.', Krl *Murs*, *-i* 'koera nimi'; Hel *mürsi* 'mingid kalad'. Vrd. Mursi.

Müta Pal Ehavere (metsatööliste elamu soo veeres). *Müta soo* Pal Ehavere (Müta lähedal ~ *Tanisoo*). Vrd. TMr *Müta* k.; Kam, Rõn *Müta* t., Nõo *Mütamõisa* t. < *mütt* : *müta* = *mut|t*, *-i*: Kod *müt't* : *müt'i* ~ *mütt* : *müta*, Trv *mütäs* : *müttä*; Ksi, T, V *mütt* : *müta*. Vrd. Muta.

Müüramäe t. Kod Koosa. *Müüramägi* MMg Pataste (lähedal asundustalu ametliku nimega *Müüra*, rk. peremehe nime järgi *Saarepere Alfredi*). L. Kettunen (EO 184) on talu nime Mih *Müürimäe*, Lih *Mügri mäe* ühendanud apellatiiviga *mügr*, *-i*, *-ä* 'Maulwurf', mille vaste Põhja-Eestis kõlaks *müür*, *-i*, vrd. sm *myyrä*, *mykrä*. Sõna levikualaks tänapäeval

on põhiliselt saarte, tartu ja võru murre, kus esineb klusiiliga variant (*mügra*, *mügri*, *müger*, *mükr*). Kuju *müür* (g. *müüri*) on kirja pandud ainult Tõstamaalt. Vrd. *Mägrarand.

Müüri t. Trm Kaevusaare, Kodasaare, Olukvere, Sirguvere; Pal Kassinurme; Äks Koosa 1834 *Müry* (pn. *Mauer*) s.-ü. 164:4, l. 26; Äks Soosaare, Sudiste, Voldi. < *müür*, *-i resp.* ? *müger* jne., vt. Müüramäe.

Müüriku hm. Äks Kobratu. < ? *müür* + suf. *-ik*, vrd. S *mügra*, *mügri*, *müger* (...) (: *mügri*), Hel, T, V *müger*, *mügür*, *mükr* : *mügra* 'mutt', mille vasteks põhja-eesti murdeis võiks olla *müür* (g. **müüra*). Klusiilita kuju on kirja pandud ainult Tõstamaalt (*müür*, *-i*), vrd. aga Müüramägi.

Müürsepa t. Kod Lea, Punikvere, Torila; Äks Kokavälja 1834 *Mürseppa* s.-ü. 165:3, l. 39.

***Naanu** Lai Võduvere 1758 *Auf Nano Michels ... Land Lallo Jaan* s.-ü. 238, l. 797. Vrd. Kad, Plt, Vil *Naanu* t. < in., Mägiste EI *Naano*, *Naan*, *-u*; Palli KK 59, lk. 604; Rajandi RN 134 *Naan* < *Johannes*.

Nabraski saun Pal Änkküla. < ? *naber* : *nabra* + sufiks *-sk*.

***Nabritse** Äks Kaste 1811 *Napritze* s.-ü. 163:9, l. 4; 1834 *Nabritze* s.-ü. 165:1, l. 11; Äks Sootaga m. 1732 *Nappritse Jaan* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 39. < ?

Naelavere k. *naalavere* Kod 1582 *Nalawer* SbGEG 22, lk. 48; 1585 *Nalafer* ASK, l. 644; 1601 *Nallefer* s.-ü. 130, l. 77; 1627 *Nahluwehre* s.-ü. 132, l. 89; 1638 *Nalafer* s.-ü. 128, l. 246; 1688 *Naglafär* f. 308, n. 2, s.-ü. 220; 1722 *Nalaferrist* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 58; 1726 *Naelaferrist* ibid., l. 68; 1758 *Naglifer* s.-ü. 238, l. 1124; 1795 *Nailafer* s.-ü. 23:5, l. 17; 1811 *Nailafer* s.-ü. 23:11, l. 15. Vrd. Lai Vaimastvere m. 1758 *(Parrisohtallo) Auf Nagla Reins Land Kasse Johann* s.-ü. 238, l. 906; Vil *Naela* k. L. Kettunen (EO 303) on nimele *Naelavere* võrdluseks esitanud apellatiivi *nael* : *naela*, oletades, et see on võinud esineda ka isikunimena. Näib olevat tõenäoline, et *Naelavere* saame ühendada apellatiiviga *nael*, *-a* (Kod *naal* : *naala*). 17. ja 18. saj. pärinevaid klusiiliga kirjapanekuid tuleks lugeda lõunaeestilistest murdekujudest lähtunuiks (vrd. Saareste KE 71, Kettunen EKÄH 86 jj.). Revisjonilehtedes esineb *Naela* (*Nagla*) lisanimena.

Naeriaia hm. Trm Maetsma. Vrd. Naerismaa.

Naeriale mets Äks Kärevere (segamets Hiire metsavahi lähedal). Vrd. Naerismaa.

Naerialekõrs Kod Omedu (põld). Vrd. Naerismaa.

Naeriskolga hm. Trm Maetsma. Vrd. Naerismaa.

Naeriorg Lai Tuimõisa (piklik org põllus). Vrd. Naerismaa.

Naerismaa t. *naarisma* (~ *naerisma*) Trm Kõrve, Linnanõmme, Tammispää; Kod Varnja. *Naerismaa* hm. Trm Kodasaare, Kütametsa. *Naerismaa* mets ja põld Kod Viira. Vrd. VMr, Rak, Hlj, VNg, Jõh, Vai, Iis *Naerismaa* t.; Sim, Hlj *Naerismaa* hm.; Puh *Naerismaa mägi*, SJn *Naerikesa* (karjamaa); Kad, Rak *Naerismägi*; Hlj, Vil *Naerismäe* hm., Lüg *Naerisniit* (hm.); Kad, Sim, Plt, Võn, Ote *Naerissaare* hm., mets < *naeris* : *naeri*; I *naaris* : *n'aari*, *naeris* : *n'aeri*.

Naerissaar *naarissaar* Lai Tuimõisa (kõrgem hm. soos) 1858 *Naris Saar*, *Naris Saare Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Lai Villakvere (*nairissaar*, kõrgem koht metsas). Vrd. Naerismaa.

Nahkassoo *nahkassoo* Äks Kõnnu (soine mets) 1831—32 *Nahka Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 39d. < ? *nahk* (: *naha*), vrd. *nahksild*, Wied. Wb. 'Pontonbrücke'.

Nahkru t. Lai Kõssima, Kod Tõruvere. Vrd. Lai Jõgeva 1758 *Auf Nackor Hans Land Micko Hanso Peter* s.-ü. 238, l. 774; Lai Võduvere 1816 *Nachkro* s.-ü. 33:1, l. 27; Pal Kassinurme 1744 *Auf Nachkur Jürgens land Nachkor Thomas* s.-ü. 211, l. 120. < *nahk/ur*, g. *-ru*.

Nahksepa t. Kod Halliku (popsikoht). *Nahksepa* (*saun*) Pal Kilbavere. < (Kod) *nahksepp* 'lambanahkade parkija'.

Naistehaud *nas'teaud* Ksi Kirikuvalla (hauakoht Pedjas, vrd. Meestehaud). Vrd. Hlj *Naistemetsa* hm., Lüg *Naisteoja*, Sim *Naistemägi*; TMr, Puh *Naistessaare* hm.

Nansi saun Pal Süvalepa. < ? in., vrd. *Johannes* > *Jaan*, *Jantsu* Rajandi RN 86; *Johannes* > *Naan* ibid., lk. 134; ? *Johannes* > **Nants* (I **Nants* : **Nansi*, vrd. *Ants* : *Ansu*).

Nantsu omad Trm Kasepää (~ *Vaimu*). Vt. Nansi.

Napu k. Äks 1839 *Nappo* (k.) Rücker. Vrd. 1751 *Nappo Johani Jaan* (Vesnerist) f. 1266, n. 2, s.-ü. 2, l. 30; 1811 (TMr, Haava m.) *Nappo Sare Jahn* ja *Nappo Andres Jurri* s.-ü. 163:2, l. 2; 1826 *Nappu Andres*, *Nappu Hindrich*, *Nappu Hans*, *Nappu Johann* s.-ü. 163:15, l. 5—6; Khn Lempsi 1518—1544 *Mattis Nap*, *Hans Nap* SbGEG 27, lk. 182. *Napu soo* Lai Villakvere 1828 *Nappo Soo Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41n. Vrd. Sim *Napu* t.; Lüg, Vil *Napa* t. Vrd. ? *napp* : *napa* ~ *napi* ~ *napu* 'väike puust nõu'; V *napp* : *napu* (tavaliselt pl. *napu*^{2}) 'rukkiõled'. Küla on nähtavasti saanud oma nime Napu taludelt, mille nime omakorda võime viia tagasi lisanimele. Viimast oleks võimalik ka tähenduse poolest ühendada esitatud apellatiividega.

Naritsa t. (*naritsa õmad*) Kod Kuningvere < pn. (~ am.n. *Mäe*). Vrd. Äks Alevi 1744 *Auf Narritz Märts land Narritza Thomas* s.-ü. 211, l. 417; Ksi Pikknurme 1744 *Auf Narritze Jaco Jaans land Narritza Hans* s.-ü. 211, l. 469; 1805 *Naritza Mick* s.-ü. 122c, l. 2; Ksi Saduküla 1811 *Narritze Juda Merdi Jürry* s.-ü. 29:5, l. 8; 1826 *Narritze* (2) s.-ü. 29:15; l. 9—10; Puh *Naritse* t. Vrd. 1. *naarits*, *-a* (*naarits* ~ *naurits* ~ *narits* ~ *narrits*); 2. *narits*, *-a* (*narits*, *narrits*, *-a* ~ *-e*) 'a) nahahaigus loomadel, eriti hobustel; b) jõhvist resp. nöörist vahend naritsa (muhkude) ravimiseks' < vn; vt. Mägiste ARL 39.

Narva t. MMg Toljase. Vrd. 1744 Pal Kõdu *Auf Tabban land Narwa Jürry* s.-ü. 211, l. 84; Pal Soomevere *Auf Narwa Hans land Narwa Nigola Märt* ibid., l. 86; Pal Änkküla *Auf Maddi Peter und Johans land Narwa Maddi Jaak* ibid., l. 80; Ksi Pööra 1805 *Narwa Johani Mert* s.-ü. 118a, l. 3; 1826 *Narwa* s.-ü. 29:11, l. 21; Ksi Tõrve 1752 *Narwa Ado Hans* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 20; 1758 *Auf Lette Peter Jürgens Land Narwa Andres* ja *Auf Tönnisse Peters Land Narva Ado Hans* s.-ü. 239, l. 558; 1816 *Narva anso* ja *Narva Andresse* s.-ü. 29:6, l. 16; (tänapäeval Andrese t.); Ksi Väänikvere 1811 *Narwa Jaack*, *Narwa Hans* s.-ü. 163:7, l. 13—14; 1834 Narwa (2) s.-ü. 165:1, l. 49—50. Tõenäoliselt on see lisanimi, mis algselt märkis päritolu. Nime etümoloogiat vt. Kettunen EO 265.

Nausi t. Pal Änkküla (end. metsavahi talu). *Nausi soo* Lai Mõisamaa (hm. Lõnsi metsas). < ? Vrd. ? *naud*, *-i* 'varandus' (Kod *naud*, *-i*, *naus*, *-i*).

Nautra t. MMg Äte < pn. (~ am.n. *Koidula*).

Nautrasi k. *nau'trasi* Kod 1627 *Nautratz* (1 talupoeg *Nautratz Lall*) s.-ü. 132, l. 68; 1638 *Natruß* s.-ü. 128, l. 239; 1728 *Nautrast* (*Kosse Ado*) f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 71; 1758 *Nautris* s.-ü. 239, l. 193; 1811 *Nautras* s.-ü. 41:13, l. 41. Nautrasi t. Kod Nautrasi 1805 *Nautrassi Merdi* s.-ü. 79b, l. 22; 1826 *Nautras* (pn. *Nautras*) s.-ü. 42:4, l. 45. Vrd. Kod Kirtsi 1585 *Nautras pep* ASK, l. 649. Nime saaksime jagada järgmisteks osisteks: *naut* + *ra* + *si*. *-ra* osas vrd. tuletussufiksit *-ra* (näit. *pisar*, *sõstar* jne.), mis on esinenud ka isikunimedes (vt. Forsman PN 209—210). *-si* < *-ne*: *-se*, pl.; *naut* < ?

Nava k. Pal 1585 *Napas* ASK, l. 639; 1592 *Napaus* AZ, l. 52; 1601 *Napas* s.-ü. 130, l. 68; 1627 *Nabbast* s.-ü. 132, l. 50; 1684 *Nabbast Byy* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1739 *Nawwalt* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 11; 1744 *Nabbast* s.-ü. 211, l. 185; 1768 *Nawwalt* f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 28; 1811 *Nawwa*

s.-ü. 41:4, l. 17; 1816 *Nawwa* s.-ü. 41:11, l. 48; 1834 *Nawwast* s.-ü. 42:8, l. 57; 1839 *Nawa* (krjm.), *Nawakülla* Rücker. **Nava järv* 1627 *Nabbaβ Jerwe (hörett halb nach Kersell)* s.-ü. 132, l. 42. Nava t. Lai Endla 1805 *Nawa Willem* s.-ü. 53c, l. 2; 1826 *Nawwa* s.-ü. 34:6, l. 8; vrd. 1752 (Vaimastvere m.) *Nawwa Krügers* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 104; 1758 *Nawa Krüger* s.-ü. 32:10, l. 27; 1839 *Nawwa* Rücker. Nava jõgi Lai Endla (suubub Endla järve). Vrd. Krj *Nava* k. Varasemate kirjapanekute järgi otsustades peaks nimi olema lähtunud tüvest **napa* : **naβan* (> *naba* : *nava*), mille vasteks sobiks tänapäeval *naba* : *naba*, kus enamikus murretes on toimunud tugeva astme üldistus, *naba* : *nava* R, Iis, Trm. On mõeldav, et häälikuseaduslikud vormid olid varem levinud laiemalt. Tähelepanu tuleks juhtida 16.—18. saj. ülestähendustes esinevale klusiilile (*Napa- ~ Nabba-*). Teatmeteoseist loeme (vt. Saareste KE 76), et **β* kadus (resp. > *v*) XV saj. lõpuks. On muidugi võimalik, et murdeti (? sõnuti) toimus see protsess hiljem (**δ* vaste idamurdes tänapäevalgi *D*, vrd. Tauli PhT 34). Vrd. ka Rava. Kõrvale ei või jätta ka võimalust, et sellegi nime juures on meil tegemist samasuguse autorile tundmatu suhtega (tänapäeval *v*, varasemais kirjapanekuis *b*) nagu Kivijärve puhul. Vrd. ka Nõva.

Neelassoo Äks Kõnnu (soine mets külast lõunas ~ *Meelassoo*) Ksi Väänikvere. < ? Vrd Neelastiku.

Neelastiku väli Trm Tõlga. < *neel-* (vrd. *veeneel, tuuleneel*) + *-stik*. Apellatiivide hulgas sellist tuletist sõnavarakogudes ei esine. Vrd. Neelassoo.

***Neida** k. 1492 (*Heuschläge belegen in der Mark zu*) *Neydeküll* GU I 563; 1627 (Elistvere m.) *Neyda külla* s.-ü. 132, l. 76 (tühi); vrd. 1543 (Igavere ja Vedu piiride määratlemisel esinev) *Neygenkyll* ~ *Neyghenkyll* GU II 620. < ? Vrd. Mih *Nedrema* k. 1518—1544 *Neitenorme*, 1624 *Neydema* ÕESA 27, lk. 158, 226; 1798 *Neutenorm* Mellin. Kettunen EO 177 *Neutenorm* (= *Neite-, Neide* ?, *neid* 'Mädchen', pl.g.).

Neitsimägi Lai Rohe (mäel suur kivi, mille olevat sinna neitsi kandnud oma põlles). Vrd. Plt *Neitsimägi, Neitsimets*; VJg *Neitsiauk* (põllus), VNg *Neitsisaar* (soosaar); Saa *Neitsi* k.

***Netskeri** Kod Lahe 1782 *Netskeri Adam* s.-ü. 23:1, l. 25; 1811 *Netskeri* s.-ü. 23:11, l. 20. < ?

Nigula k. MMg (end. krjm.) 1839 *Niggula* (veski) ja *Johanshof* (krjm.) Rücker. Nigula t. Lai Ellakvere (~ am.n. *Reinu*), Kõssima 1795 *Niggola Hanso Rein* s.-ü. 32:1, l. 35; 1816 *Niggola* s.-ü. 33:1, l. 24; Lai Teilma; Pal Kõdu 1758 *Auf Ronimus Peters Land Nigola Michel* s.-ü. 239, l. 114; 1782 *Niggola oder Teppaski Mart* s.-ü. 56:4, l. 9; 1816 *Nigola* s.-ü. 56:12, l. 21; Äks Raigastvere ? 1805 *Ansi Niggula Michel* s.-ü. 23a, l. 4; Äks Voldi 1805 *Nigola Maddis* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Niggola* s.-ü. 165:4, l. 17; Ksi Saduküla. Vrd. MMg Kaiavere m. (üksiktalu) 1758 *Auf Wasseweski Nicolaus Land Nigola Jacob* s.-ü. 239, l. 321; MMg Pala 1816 *Niggula* s.-ü. 41:14, l. 10; 1826 *Niggula* s.-ü. 42:5, l. 12. *Nigula sori* Kod Kokora (ojakene Varbe metsas). Vrd. Vil *Nigula* k., Hls *Nigula* as. < in., Mägiste EI, Palli KK 59, lk. 604.

Nigula-Augusti ja **Nigula-Eedi** t. MMg Kõrenduse (~ am.n. *Nigula*) 1805 *Niggola Hans* s.-ü. 77a, l. 6; 1826 *Niggula* s.-ü. 42:2, l. 29.

Nigulsaar Lai Tirma (karjamaa ja põld, kus pärimuste järgi olevat olnud kunagi talu), vrd. 1758 *Auf Niggola Bertels Land Micko Mardi Jaan* s.-ü. 238, l. 951; 1795 *Micko Mardi Peet* s.-ü. 32:3, l. 24.

***Nihatu** Äks Visusi 1728 *Nihhati Ado* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 18; 1758 *Nihato Jürri und Nihato Mick* s.-ü. 239, l. 425; 1805 *Nihhati Tönno* s.-ü. 31d, l. 1; 1834 *Nichati* s.-ü. 165:3, l. 14. Vrd. Krj *Nihatu* k.; Kse, Tür *Nehatu* k., Jõe *Nehatu* as. LCD *Nigattæ*, 1333 *Nigethe*, 1394 *Nygate*, 1586 *Nehat* Johansen EL 513 (*i* > *e* vt. Kettunen EKÄH 128). < in.,

vrd. Forsman PN 223, Kettunen EO 249; Stoebke OP 104 (joonealune märkus).

Niidiku t. Trm Paadenurme. *Niidiku* hm. Kod Nautrasi. Vrd. Jõh *niidikud* '(liha) kiud'; vrd. ka *nii/t, -du* (vaadeldaval alal kohanimedes sageli *i*-tüveline, vt. näit. Kürvaniidi, Lästeniidi jne.) + sufiks *-ku*.

Niidu t. MMg Ruskavere. Vrd. Amb *Niidu* as., Kei *Niitvälja* as.

Niinekaasiku hm. Trm Kiisa. < *niin, -e* 'pärna, paju koor' (vrd. *niinepuu* 'pärn') + *kaasik*.

Niinemägi MMg Matjama (küngas metsas). Vt. Niinekaasiku.

Niiva (vn *Нuва*) Trm Rajaküla (heinamaadest ümbritsetud põld). < vn *нuва* 'põld, nurm'.

Nikküla Pal Prossa (paar eraldi asetsevat Prossa k. talu) 1826 *Nikkůla* (Luua krjm.) Bienenstamm GA 301. < ? *Nikolaus* (> *Niglas, Nigo/l, Niklus*) Rajandi RN 136.

Nikluse t. Äks Mullavere, Visusi 1805 *Niklase Hans* s.-ü. 31d, l. 1; 1834 *Niglase* s.-ü. 165:3, l. 9, vrd. 1758 *Auf Krüger Nicolaus und Talcko Hinn Land Krüger Thomas* s.-ü. 239, l. 426. < in. < *Nikolaus* Rajandi RN 136.

Nimma t. *nimma omad* Trm Rajaküla; Kod Kodavere (~ rk. *Nässi* < pn.). < ?

Nina k. Kod 1722 *Nennalt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 55; 1758 *Nänna* s.-ü. 238, l. 1126; 1795 *Ninal* s.-ü. 23:5, l. 16; 1811 *Nennal* s.-ü. 23:11, l. 14; 1839 *Ninnal od(er) Nos* Rücker. Vrd. Ninasi. *Nina jaam* Trm Kalma (end. postijaam Kalma külas, vrd. naabruses Ninasi k.) 1866 *Nenna jaam* ATK. *Nina soo* Kod Haapsipea (soo Nina k. lähedal ~ *Alasoo soo*). *Nina mets* Kod Sassukvere (Omedu ja Sääritsa vahel). *Nina nukk* Kod Sassukvere (kivine seljandik Peipsi ääres, kuhu Kalevipoeg olevat põlles kive kandnud). Vrd. VJg *Ninamägi*, Võn *Ninapealse nurk* (Pedaspää maanina). < *nina*. Kohanimena lähtunud antud juhul tähendusest «maanina» (Wied. Wb. *nina* 'Nase, fig. vorstehendes Ende, Spitze, Landspitze, Landzunge'). Küla asub väiksel neemel.

Ninaotsa sõra Kod Sääritsa (kivine madalik Peipsis). Vrd. Nina ja Ninasi k.

Ninasi k. *ninasi* ~ *nenasi* Trm 1599 *Wioska Noss* P 126; 1601 *Nenawes* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Ninnes* (*3 fischer*) s.-ü. 131, l. 413; 1695 *Nennaschie kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 47; 1758 *Nenna* s.-ü. 238, l. 1082; 1811 *Nennal* s.-ü. 127:10, l. 30; 1866 *Nennal* ATK. Vrd. Nina k.; Mus *Ninase* k. (Ninase poolsaarel), Kad *Ninase ots* (väike maanina Vihasoo k. lähedal). Küla kohal on Peipsis väike lame maanina. Varasemates kirjapanekutes esineb paralleelselt *Nina* ~ *Ninasi*. Võimalik, et *Ninasi* on lähtunud sellisest ühendist, nagu Kad *Ninase ots*, vrd. ka Wied. Wb. *ninas*, g. *ninase, ninakse* (NW) 'kleine Landspitze'.

Ninasoo k. Kod Nina (osa Nina külast, vrd. Nina soo).

***Nirgu** k. Lai 1411 *Nůrka* GU I 197; 1514 *Norcke* GU II 105; 1527 (*dorf zu*) *Nirck* (*und Lembar*) GU II 265; 1602 *Nerck* LM, s.-ü. 80, l. 592; 1624 (Kärde m.) *Nircko* (tühi) s.-ü. 131, l. 415; 1638 (*dorffstätte*) *Niercko* (*und Lembar*) s.-ü. 128, l. 397; 1739 *Nirkust* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 (Kärde m.) **Nircko* (külas: *Rebbuck Land, hierauf ist Hofflage fundiert* > ? *Ripuka*) s.-ü. 238, l. 939—940; 1795 (Ripuka m.) *Nirkokülla* s.-ü. 32:8, l. 2; 1826 *Nergokůlla* (Ripuka m. karjamõis) Bienenstamm GA 301. Vrd. Ksi Saduküla 1601 *Rein Nerck* s.-ü. 130, l. 65; Kos *Nirgu* as. Vrd. *nirk*; *nirgi*, sm *nirkko* : *nirkon* 'nipp, tipp, (terav) ots', *lumi-nirkku* 'nirk'; tähenduse areng «terav» > «terav loom», vt. Mägiste *oi-, ei-* dem. 97; SKES II. Võib oletada, et mainitud looma nimetus esines ka isikunimena (vähemalt on esinenud lisanimena).

Nirguoja Trm Näduvere (voolab Mustvee jõkke) 1831 *Piere oder Nirgo Oya* ja *Nirgo Oya Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42k. Vt. Nirgu.

Nisine *nisine omad* Trm Kasepää (eesti pere, pn. *Mäekuusk*). L. Kettunen (EO 149) esitab Tormast talunimena *Nissine*, mida ta võrdleb kihelkonna nimega *Nissi* (LCD *Nissæ*, 1452 *Nysso* jne.). Viimase tuletab ta muistsest isikunimest **Nissoi* (vrd. sm *pn. Nissilä, Nissinen*), millele võrdluseks esitab apellatiivi *niss* Wied. Wb. 'verschlossener, nicht offenherziger Mensch'. Antud juhul tõenäoliselt siiski hilisem nimi (? hüüdnimi).

Nisu *niso omad* ~ *nisura omad* Trm Kasepää (neli peret Kasepää külas, pn. *Kuusk*) 1795 *Nisso Andres, Nisso Mert, Nisso Jahn* jne. s.-ü. 32:6, l. 53; 1811 *Nisso Andres, Nisso Ado, Nisso Maert, Nisso Jaan* jne. s.-ü. 32:18, l. 23. *Nisu mägi* Trm Kasepää (seljandik Kasepää põldudel). < ln., vrd. *nisu* resp. in. **Nissoi*. Vt. Nisine.

Nisumaa t. Trm Kõveriku, Rehessaare; Äks Ojaküla. *Nisumaa* hm. Trm Kodasaare. Vrd. Jõh, Iis *Nisumaa* t.; VNg, Vai *Nisumaa* hm.; SJn *Nisukäära* hm., Ote *Nisuniit*.

Nisumetsa (põld) Trm Kasepää (~ *Nisuvälja*).

Nisuvälja (põld) Trm Kasepää (~ *Nisumetsa*).

Nolgu t. MMg Kassema (~ rk. *Kauri* < pn.); MMg Vaidavere (2 talu, neist üht kutsutakse *Liivaku*) 1638 *Nulcke Pell* s.-ü. 128, l. 233; 1758 *Auf Nolgo Hins Land Nolgo Peep; Auf Nolgo Jurgens Land Nolgo Madis; Auf Nolgo Reins Land Nolgo Jürri; Auf Nolgo Hans Land Nolgo Hanso Märt* ja *Auf Nolgo Hannuck Land Nolgo Totz* s.-ü. 239, l. 46; 1811 *Nolgo Jaan* s.-ü. 41:4, l. 5; 1826 *Nolgo* (2) s.-ü. 42:3, l. 8. Vrd. Trm Iravere 1599 *Jan Nolk* P 118; 1601 *Hinrich Nolckipoike* s.-ü. 130, l. 221. < ln. < ? in. (1601 *Nolckipoike*), vrd. *nolk* : *nolgi*, vt. Mägiste *oi̯-, ei̯-* dem. 155.

Noli t. Kod Pala. ? Vrd. sks *Nolle-Noll* (< *Arnold*) Heintze DF 103.

Nonni t. Äks Metsanuka (külas kaks Nonni talu: *Alt-Nonni* ja *Mäelt-Nonni*). Vrd. murrakuti kogu Eestis *non'n* 'nunn' (ka Trm. Kod, Plt, KJn *non'n*).

Noodapära hm. Ksi Kirikuvalla (hm. olevat noodakujuline).

Noor-Laisa t. Äks Võibla (~ am.n. *Laisa*, külas 2 sellenimelist talu, teist kutsutakse *Vana-Laisa*). Vrd. Rõn *Laisa* t. < ln. (hüüdnimi). Vt. ka Laisa t.

Noor-Peedu t. MMg Kõrenduse (~ rk. *Peedu-Kaarli*, vrd. Vana-Peedu). Vt. Peedu.

Noorhärra t. Kod Omedu (~ am.n *Jüri-Peetri*). < hüüdnimi.

***Nope-** Ksi 1411 (*horst, geheten*) *Noppensare* GU I 197. < ? *-saar*.

Nopi t. Kod Nautrasi (~ am.n. *Kääpa*). Vrd. Kod Omedu 1599 *Hans Nupipoik* P 125; 1601 *Noppi Andres* s.-ü. 130, l. 223. < ? in., vrd. Mägiste EI *Nupp* (1599. a. kirjapaneku põhjal). Vrd. ka Rõn *Nopi*, Hel *Nopa* (koera nimi).

Norra t. Äks Erala (~ rk. *Popsi*) 1758 *Auf Erla Thomas Land Norra Jaan* s.-ü. 239, l. 357. Vrd. Koe *Norra* as. < sks pn. *Knorring*, vt. Eisen EK 31, lk. 160 (Knorring sai mõisa omanikuks 17. saj. alguses). Võimalik, et talu nimi on lähtunud lisanimest, mis märkis päritolu Norra mõisast.

Noti hm. Trm Sälliksaare. Vrd. *nott* : *noti* 'kaigas, palgijupp'.

Noti-Mardi mets Trm Linnanõmme. Vt. Noti.

Notska omad (*not'ska*) Trm Kasepää (pn. *Oja*). < ?

Nublikumets Kod Kogri. < ?. Vrd. sm *nuplukainen* 'piimnõges'.

Nudi k. MMg. *Nudi* t. Lai Võduvere. < ? *nudi* resp. *Nuudi*, vt. Nuudi.

Nugise t. Kod Savastvere (~ *Märdi*, vrd. 1811 *Veski Mart* s.-ü. 23:15, l. 1; 1826 4 *Wesky* t., ühes neist perekonnanimena toodud *Nuggin* s.-ü. 24:12, l. 6; 1901 *Nuggise* (veski) SÜK (tänapäeval Veski t. külas puudub); Kod Tedreküla < pn. (~ am.n. *Piiri*). < *nugis, -e*, vrd. Lüg, Vai *nugine* (~ *nugis*), Trm *nugine*.

Nugisniidi t. Trm Peebusaare. Vt. Nugise.

Nuhja t. *nuhja* Kod Halliku (~ am.n. *Liivamäe*), vrd. Alatskivi m. 1782 *Nuhja Enno Mik* ja *Nuhja Enno Annus* s.-ü. 23:1, l. 12—13; 1759 (Kodavere) *Nuhja Enno Mick*, *Nuchja Rein* ja *Nuchja Jaan* s.-ü. 23:6, l. 2, 6; 1816 *Nuchja* ja *Nuchja Rein* ning *Nuchja Hans* s.-ü. 24:3, l. 3, 7. < ln., vrd. Kuu *nuhi* : *nuhja*, Vai *nuhja*; Kod, Har *nuhi* : *nuhja* 'nui'; sm *nuhja* 'klubba (nuija)' Lönnrot SRS; *nuija* murd. *nuhja*, *nuhi* SKES II.

Nuiassoo hm. Äks Saadjärve (viletsa rohukasvuga soine hm. Koogi k. lähedal). Vrd. Vil, Nõo *Nuia* t., *Nuiassaare* t., Rõn *Nuianiit* (hm.). < *nui*, *-a*.

Nuka t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg. Esineb enamasti väiketalude ja endiste popsikohtade nimena. Revisjonides andmed puuduvad. Vrd. 1758 *Dorff Nuckotallo* (*zur Laischen Kirche* [külas 3 talupoega] s.-ü. 238, l. 822). *Nuka hm.* Lai Lõpe (hm. Pedja jõe ääres). *Nuka sõra* Kod Sääritsa (kivine madalik Peipsis).

Nukakupitsa hm. Trm Adraku. < *nukk*, *-a* + *kupits*, *-a* 'piirimärk'.

Nukelise k. Lai (väiketaludest koosnev küla) 1826 *Nukkulis* (L.-Tähkvere m. karjamõis) Bienenstamm GA 300. Vrd. Lai Sadala 1834 *Nukkelise* (t.) s.-ü. 35:2, l. 30. < *nukeli/ne*, *-se* 'nurgeline' (I, Plt, Trv, Plv, Rõu).

Nurga t. Lai Pakaste, Siimusti; MMg Pataste < pn. (~ am.n. *Koobi*), Vara; Äks Koogi < pn. (~ am.n. *Tamme*), Visusi 1730 *Nurka Thomas* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 26; 1758 *Auf Willikas Peter und Tappicko Thomas Land ... Nurga Jaack* s.-ü. 239, l. 424; 1805 *Nurga Thomas* s.-ü. 163:11, l. 12; 1834 *Nurga* s.-ü. 165:3, l. 10; Ksi Aiu, Ruupa. Vrd. Pal Patjala 1744 *Auf Nurga Jürgens land Nurgi Jürri* s.-ü. 211, l. 104; MMg Kassema 1826 *Nurk* (pn. *Nurk*) s.-ü. 42:3, l. 15; Plt *Nurga* as.

Nurga-Lauri t. *nurgalaari* Pal Maardla, vrd. 1744 *Ustallo oder Nurga Rein* s.-ü. 211, l. 189; 1758 *Auf Jurcka Johans Land Nurga Jürri* s.-ü. 239, l. 257; 1805 *Nurga Elia Tönno* s.-ü. 78a, l. 4; 1816 *Nurga* (2) s.-ü. 41:11, l. 36. Tänapäeval puudub külas Nurga t., on küll Lauri t., mis aga esineb ka revisjonides juba Lauri taluna.

Nurivälja t. Trm Kiige 1816 *Nurriwelja* s.-ü. 127:20, l. 26; 1826 *Nurriwelja* s.-ü. 128:3, l. 20. Vrd. 1557 *Bartelt Nurrie* TT 189; SJn *Nuri* t. Vrd. ? Wied. Wb. *nuri*, g. *nurja* 'ungehöriger Zustand, Ungehörigkeit, Unvollendetheit'; sm *nurea*, *nurja* 'nurja puoli', *nuri* 'nurjuus, vihaisuus, äkeys' SKES II.

***Nurkraja mets** Trm 1834 *Nurk Raiga Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b (Aosillast põhja pool, Laiuse ja Torma khk. ning Virumaa piiri ristumiskohal); 1854 *Nurk Raya Mõts* ibid., s.-ü. 42a (vrd. Raja-Metsaküla).

Nurme t. Trm Kõrvemetsa, Sälliksaare (~ rk *Eesalekere*); Pal Kassinurme (as.), Raadivere; MMg Juula, Kõrenduse (~ rk. *Läti maja* < pn.); Äks Puhtaleiva (~ rk. *Surma*, esineb revisjonides). Vrd. Krj, Vll, Vig, Pär, Rap, Juu, Rak *Nurme* k.

Nuudi t. Pal Nava 1805 *Nudi Jaan* s.-ü. 78a, l. 7; 1816 *Nudi* s.-ü. 41:11, l. 54; 1826 *Nudi* s.-ü. 42:3, l. 41; Pal Ronivere 1758 *Auf Hoffs Land Nutti Mart* s.-ü. 239, l. 115; 1782 *Nudi Jürri* s.-ü. 56:4, l. 8; 1805 *Nudi Jaan* s.-ü. 1a, l. 3; 1816 *Nudi* s.-ü. 56:16, l. 27; Pal Änkküla 1782 *Nudi Hans* s.-ü. 56:4, l. 6; 1816 *Nudi* s.-ü. 56:16, l. 13. < in., Mägiste EI *Nuudo* ~ *Nuu/t*, *-di* = Knut; Rajandi RN 94.

Nuuskaja hm. Ksi Jõune (lepik ja hm. küla lähedal). < ? *nuuskama*.

Nõela k. Äks. Väiketaludest koosnev küla (popsi- ja kandikohad). Suuremaks taluks oli *Nõela*. N õ e l a t. Äks Nõela 1758. (Kärkna m. üksiktalu) 1744 *Auf Nagla Jürri land itzt Munni Thomas* s.-ü. 211, l. 266; 1758 *Auf Nagla Jürri Land Nagla Jaack* s.-ü. 239, l. 350; 1811 (Õvi k.) *Neela Maddis* s.-ü. 163:5, l. 6; 1834 (Õvi k.) *Negla* s.-ü. 164:5, l. 15; vrd. (meetrikaraamatus) 1750 *Nõela Jaan Kärknast* f. 1266, n. 2, s.-ü. 2, l. 25. *Nõela luht* Äks Laastiku (hm. Mudajõe ääres). < ln. (vrd. 1585 *Laur Nekla* ASK, l. 632) < *nõel* : *nõela*. 18. saj. ja 19. saj. esinev klusiilne kuju osutab lõuna-eesti murrete mõjule. 18. saj. kirjapanekuis

(*Nagla*) tuleks esimese silbi *a* lugeda *õ* tähistajaks, kui pole tegemist eri nimega (**nayla-* > *naela*), vrd. Naelavere.

Nõelassaar Lai Endla (kõrgem koht karjamaal). Vrd. VNg *Nõelamäe* t., SJn *Nõelamägi.* < *nõel* : *nõela.*

Nõelmulgu (saun) Lai Endla (~ *Mulgu saun*). < *nõel* + *mulk* : *mulgu* 'auk, ava'.

Nõmm Trm Mustvee (varem mets, praegu lagendik Mustvee ja Rajaküla vahel ~ *Lagendik, Liivamägi, Mustvee nõmm*).

N õ m m e k. Trm (end. Võtikvere vallas), vrd. Kõnnu k. 1758 *Nummi Hinrich* s.-ü. 238, l. 1020; 1782 *Nemme Siemo Mert* ja *Nemme Annuse Jurry* s.-ü. 127:1, l. 5; 1826 *Nömme* (2) s.-ü. 128:1, l. 7—8; 1839 *Nemme* (t-d) Rücker; 1775 (meetrikaraamatus) *Könnonommest* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 127; Trm (end. Kasepää vallas). Venekeelne nimi *Aleksejevka.* Küla olevat rajatud käesoleva sajandi esimesel kümnendil troonipärija Aleksei sündimise puhul metsast jagatud kruntidele. N õ m m e k. Kod 1798 *Nom̄e* Mellin; 1866 *Nömme* ATK. N õ m m e t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel hiliste asundustalude ametlik nimi (resp. perekonnanimest moodustatud rahvakeelne nimi). Revisjonides: Pal Nava (~ rk. *Tutka*) 1816 *Nömme* s.-ü. 41:11, l. 55; 1826 *Nömme* s.-ü. 42:3, l. 42 (1816. ja 1826. a. revisjonis esineb ka *Tutka*); Pal Udriku 1811 *Nom̄e* s.-ü. 163:11, l. 17; 1834 *Nömme* s.-ü. 165:3, l. 27; MMg Ruskavere 1816 *Nömme* (*ein neues Gesinde*) s.-ü. 41:13, l. 16; 1826 *Nom̄e* s.-ü. 42:4, l. 23. Vrd. Kod Raatvere 1795 *Nemme Toma Michel* s.-ü. 23:10, l. 23; 1826 *Nömme* s.-ü. 24:14, l. 17; Lai Võduvere 1758 *Auf Nummedra Mart ... Land Laino Hanso Hinrich* s.-ü. 238, l. 796. N õ m m e hm. Trm Jaska, Tõreda; Kod Raatvere, MMg Välgi (hm. nõmme lähedal). *Nõmme* mets Trm Kalma, Kärasi; MMg Saarjärve. Vrd. *Nõmme* k. (endisel Harjumaal 9, Läänemaal 10, Virumaal 3 *Nõmme* k. jne.).

Nõmmeaed Trm Lohusuu, Ksi Kunila (põld).

Nõmmealune hm. *nõmmealune* (*nõmme all, nõmme a'lla*) Trm Tammispää, Kod Kose (hm. metsas). *Nõmmealune oja* ~ *Nõmmealuse oja* Kod Raatvere.

Nõmmekalda mets MMg Kaitsemõisa (mets Kaitsemõisa ja Puiatu vahel. Teed Kaitsemõisast Puiatusse kutsutakse *Nõmmekalda tee* ja metsa veert *Nõmme kallas*).

Nõmmemägi Trm Tõikvere (küngas Tõikvere metsas); Kod Assikvere (metsaga kaetud mägi külast lõunas Nõmme k. lähedal)

Nõmmeniit Äks Nõela (metsaga piiratud hm.).

Nõmmeotsa t. Ksi Utsali. *Nõmmeotsa saun* Lai Paduvere (Arunõmme t. maal). *Nõmmeotsa väli* Trm Kalma. Vrd. Mär *Nõmmeotsa* k.

Nõmmera t. Kod Assikvere (üksik talu Lambajõe ääres, am.n. *Nõmmeveski*); Kod Kriiva. *Nõmmera sild* Kod Assikvere (Lambajõel Nõmmera t. juures ~ *Ula sild*). < *nõmme* + *ra(hva).*

Nõmmetagune hm. Pal Varbevere, MMg Puiatu. *Nõmmetagune väli* Kod Halliku.

Nõmmeveski t. Kod Assikvere (üksik talu Lambajõe ääres ~ rk. *Nõmmera*) 1744 *Auf Nommicko Weski Reins land Nemmweske Peebari Ado, Nemweske Karja Peter Thomas* s.-ü. 211, l. 148; 1758 *Auf Nomine Weski Reins Land Nomweski Enno* s.-ü. 239, l. 196; 1805 *Nömwesky Tönnis* s.-ü. 36a, l. 2.

Nõmmik Kod Lahe (metsariba Lahepera järve veeres ~ *Saarenõmm*). Vrd. 1627 (Puurmani m.) *Nemmick* (talu, 1/4 adramaad) s.-ü. 132, l. 38. < *nõmmik, -u* Jäm, Kse, Khn, Tor, Hää, JMd, VJg, Lüg, Vai, Iis, Trm, Kod, Võn 'nõmm; noor männimets, väike männimets'.

***Nõmmjärv** 1758 (Saare m.) *Nemmjerwe* s.-ü. 239, l. 167. Vrd. Vil *Nõmmjärv.*

Nõrgassaare siht Kod Koosa (talitee läbi metsa). < *nõrk* : *nõrga* + *saare*.
Nõuvere t. *nõõvere* MMg Kassema. Mägiste (vt. Kettunen EO 344) *Nõõvere* < *nõo-*.
Nõva k. Kod 1585 *Nowal* ASK, l. 645; 1592 *Newalkula* AZ, l. 62; 1601 *Nawall* s.-ü. 130, l. 80; 1730 *Nowwalt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 73; 1732 *Nawwalt* ibid., l. 76; 1733 *Nawwalt* ibid., l. 79; 1744 *Nawwast* s.-ü. 211, l. 213; 1749 *Nawwalt* ibid., l. 137; 1753 *Nawwa* ibid., s.-ü. 2, lk. 16; 1758 *Nawwast* s.-ü. 239, l. 276; 1839 *Nawa* Rücker. Nõva jõgi Lai Otiaru (suubub Pedjasse ~ *Laiuse jõgi*, *Mõisa jõgi*) 1474 (*an der*) *Noweschen beke* GU I 40. *Nõva hm.* ja *soo* Lai Kantküla (Nõva jõe ääres). Vrd. Ris *Nõva* k. (ja *Nõva jõgi*), Nõo *Nõva* t., VJg *Nõvajärv*. L. Kettunen (EO 259) on *Nõva* k. (Kod) ühendanud apellatiiviga *nõva* 'Canal', sm *neva* 'Morast'. Lisame, et KKI murdesõnavarakartoteegis on mainitud apellatiivist saarte- ja läänemurdest (+ HMd, Pil) fikseeritud kujud *neeva* ~ *neeba* ~ *neva* 'kraav, oja, kiirema vooluga koht jões; soine, pehme maa'. Wiedemanni sõnaraamatust leiame *nõva* (O) 'Canal', *neev* : *neeva* (NW) 'Wasserstrudel'. Kui käsiteldavad kohanimed on ühendatavad mainitud apellatiiviga, tuleks tänapäeva esinemuse seisukohalt tähelepanu juhtida sellele, et kohanimedes esineb järjekindlalt *õ* (Ristil *õ* > *ö* : *növa*), aga apellatiivis ainult *e* ~ *ee*. Varasemate kirjapanekute põhjal (kui 17.—19. saj. dokumentides pole *õ*-d märgitud *a*-ga) võiks nimes eeldada isegi vaheldust *a* ~ *õ* (vrd. *palama* ~ *põlema*, *parand* ~ *põrand*, *lang* ~ *lõng* jne., vt. Kettunen EKÄH 126, Tauli PhT 195). Nimesid (Pal) *Nava* ja *Nõva* ei julgeks siiski ühendada, kuna *Nava* varasemais ülestähendustes esineb klusiil (*Napa*, *Nabba*).
Näduvere k. Trm 1408 *Nedovere* GU I 191; 1493 *Nadover* GU I 574; 1599 *Nadower* P 118; 1601 *Nadower* s.-ü. 130, l. 222; 1624 *Naddofer* (tühi) s.-ü. 131, l. 407; 1758 *Naddofer* s.-ü. 238, l. 839; 1773 *Neddow.* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 89; 1795 *Neddofer* s.-ü. 32:6, l. 44; 1811 *Neddofer* s.-ü. 32:18, l. 19; 1866 *Näddofer* ATK. L. Kettunen (EO 296) on nime võrelnud apellatiiviga *nadu*, sm *nato* 'Schwägerin', oletades, et esines vaheldus *Nadu-* ~ *Nädu-*, kuna 1408 esineb kirjapanekuis *Nedo-*, 1493 (ja ka hiljem) *Nado-*. Kui tõepoolest on esinenud *ä* ~ *a* vaheldus, siis tähenduslikult on siin samasugune suhe nagu *lell* : in. *Lello*, vt. Roos KK 61, lk. 347.
Näkiaugud Lai Tirma (32 auku ja lohku karjamaal).
Näkihaud Äks Sepa (hauakoht Laeva jões).
Näksiväl'ja hm. *näksiväl'ja* (~ *näksiväl'i*) Lai Kaasikutaguse 1828 *Nekssi Wälli Mötz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41:1. Hm. kohal olevat kunagi olnud Näksi t., vrd. 1758 (Jõgeva m. üksiktalu) *Auf Lanemetz Wilhelm Land Nexi Jurri* s.-ü. 238, l. 769. < ln., ? vrd. *näks*, *-i*, *-u* 'mingi väike ese (kirves); elava loomuga väike inimene (Vas, Räp) jne.'
Nälgoja Lai Tuimõisa (Luusiku soos, vett on ojas ainult kevaditi ja sügiseti). Vrd. Rak *Näljamaa* t., *Näljamägi*; Vai *Näljassaare* hm., sm *Nälkäsaari* jne. Nissilä VP 230 (Nissilä märgib: «appellat. nälkä merkitsee todennäköisesti huonoa, arvotonta laidunaluetta.»).
Näre hm. Trm Raja (soine hm. põõsastikus). Vrd. Sim *Näre* hm. < *näre* Kos, VJg, R, Trm 'noor kuuse-, (männi)mets; noor kuusk, mänd; põõsastik'; vrd. sm *näre* 'noor kuusk, mänd'.
Näru t. Lai Jõgeva 1795 *Närro Jany Mert* s.-ü. 32:1, l. 54; 1816 *Närro* s.-ü. 33:1, l. 33; Ksi Mäända 1744 *Auf Mugga Hans land Nerro Andresse Jaan* s.-ü. 211, l. 449; 1766 *Nærro Joani* (*tüttar*) f. 1254, n. 2, s.-ü. 1, lk. 202; 1816 *Nerro* s.-ü. 29:9, l. 22. *Näru hm.* ja *mets* Trm Kasepää (vn *Нярa*), Kiige; Kod Assikvere, Halliku, Kose, Omedu; Pal Vassevere, MMg Ruskavere (soine hm. ja mets Kullavere ja Kääpa jõe ääres) 1826 *Nerro Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42t. Talu nimena on *Näru* lähtunud tõenäoliselt lisanimest, mille apellatiivne vaste tähendab

'räbal, kalts; vilets inimene, loom, ese jne.', vrd. ka *närukael*. Üsna levinud on viletsalt riietatud inimese hüüdnimena *Näru-Aadu* ~ *Näru-Aadu sell* (Saa, Mar, Hls, Krk). Heinamaa ja metsa nimes märgib *näru* nähtavasti viletsat, soist heinamaad ja metsa.

Nässi t. Kod Halliku (~ am.n. *Kauri*), Kod Assikvere (2 t., am.n. *Jaanuse*, rk. ka *Tagumine Nässi* ja *Tondi*), Kod Rüütli (~ am.n. *Vahi*), Kod Kodavere < pn. (~ am.n. *Nimma*). Vrd. Kod Haapsipea 1805 *Nessi Ado* (2) s.-ü. 35c, l. 1; 1826 *Nessi* (2, pn. *Näs*) s.-ü. 24:8, l. 11, 14. < ln., vrd. *näss, -i, -u* 'kasvult väike puu, inimene; kitsi inimene jne.' Vrd. ka in. *Neso* ~ *Nesu*, 16. saj. *Bertolt Nessepoick* Mägiste EI.

Nässimetsa hm. Kod Sassukvere (~ *Hallikumetsa* hm., Halliku k. juures). Vt. Nässi.

Nööri t. Äks Voldi 1725 *Nöri Mert* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 6; 1752 *Nöri Maddis* ibid., l. 31; 1805 *Nöry Matz* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Nöri* s.-ü. 165:4, l. 15. < ln., vrd. *nöör, -i*.

Hobusehaud Lai Rohe (hauakoht Pedja jões), Ksi Rehemaa (Kaave jões). Neis kohtades olevat ujutatud hobuseid. Vrd. Hobusemägi.

Hobusemägi Kod Assikvere (mägi põllul). Vrd. SJn *Hobusemägi*, Ote *Hobustemägi*, Vil *Hobuseoja*, VJg *Hobusesaar* (soosaar), *Hobussaar* (hm., mets), Hlj *Hobuneem*.

Odivere k. MMg 1582 *Ohiwer* SbGEG 22, lk. 46; 1585 *Odyver* ASK, l. 642; 1627 *Odifer* s.-ü. 132, l. 68; 1638 *Odiwer* s.-ü. 128, l. 238; 1758 *Oddifer* s.-ü. 239, l. 189; 1811 *Oddifer* s.-ü. 41:6, l. 11. Vrd. KJn *Odiste* k. L. Kettunen (EO 301) on kahtlemisi esitanud võimaluse, et *Odivere* on lähtunud isikunimest **Oti, *Otti* (? *t* > *d*). Nimede *Odivere* ja *Odiste* alusel saame toponüümi tüvena eraldada *odi-*. Arvestades asjaolu, et *vere-* ja *ste*-lõpulised kohanimed on üsna sageli seotud isikunimedega, võiks ka antud juhul oletamisi lähtuda isikunimest. P. Wieselgren (OB 175) on nimele *Odipõllu mägi* toonud tõlkeks «Björnåkersberget» (= Karupõllu mägi) ja lisanud, et *Björn* on tõenäoliselt esinenud mehe nimena. Rannamurde astmevahelduse seisukohalt sobib ka foneetiliselt *Odipõllu* vasteks *ott* : *oti*, vrd. Kuu *kott* : *kodi*; *matt* : *madi*. Võimalik, et selline suhe on sõnuti (murrakuti) esinenud varem laiemalt. Vrd. sks in. *Odi, Oti* Förstemann AN 163.

Odramaa hm. *õdrama eenam* Trm Mustametsa. Vrd. Vai *Odrassaare* k., Plt *Odrassaare* t.; TMr, Nõo *Orda* t.

Odrase t. *õdrasse* Trm Tõreda. < ? *odra* + sufiks *-s* < **-ks*. Sellist apellatiivi pole murretest fikseeritud. Esineb küll *odrane, -se* (vt. Wied. Wb.).

Oduri t. Äks Lähte. < ? Vrd. Mägiste EI *Odur, -i*.

Ohakale t. Ksi Altnurga. < *ohaka* + *ale*.

Ohvrimaa omad Trm Kasepää (külas 3 sellenimelist peret, pn. *Nisu*). < ? vn *Онуфрий*.

Oidu t. Trm Väägu; Lai Palupere (*Oidu pops*), Kaasiku (rk. *Andreseoidu*, talu lähedal asuva lombi järgi), Kod Mäkaste, MMg Undi. Vrd. Lüg *Oidu* k., Lüg, Kam *Oidu* t., VNg *Oidusuu(mets)*, SJn *Oiduniidu* (lohk). < *oit* : *oidu* (*oedu*) 'lomp, loik' PJg, Tor, Vi, I, Plv ('ojake'), Rõu ('sooheinamaa').

Oina t. Kod Sassukvere 1805 *Oina Andres* s.-ü. 41b, l. 2. Vrd. Kod Koosa 1744 *Oina Laur* s.-ü. 211, l. 542; Kod Sääritsa 1758 *Oina Jaan, Oina Johans* s.-ü. 238, l. 1176; Ksi Laeva 1744 *Oina Anns land* (*wüste*) s.-ü. 211, l. 298. < ln. (hüüdnimi).

Oinaauk MMg Nigula (sügav koht Amme jões).

Oinama(a) soo MMg Välgi (väike soo küla lähedal).

Oinamurru t. Äks Sortsi.

Oinamägi MMg Kassema (mägi põllul), Välgi (küngas Oinama(a) soos).

Oja t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel üsna hiliste väike-(asundus)talude ametlik nimi. Vrd. Ksi Pikknurme 1601 *Oya Rein* s.-ü. 130, l. 158. Oja hm. Trm Lagedi, Mustametsa, Näduvere,

Tammesaare; Kod Assikvere, Pal Varbevere, MMg Tindimuru, Äks Kämara (hm. oja kaldal).

Ojadepealne hm. Ksi Tõrve (heinamaal paar ojakest).

Ojakäänu hm. Trm Tammispää (hm. oja veeres).

Ojaküla Äks. Küla on moodustatud kodanlikul ajal endistest Kärevere m. taludest ja nime tõenäoliselt saanud Ojari suurtalust. Ojaküla t. Ksi Kaave (2 üksiktalu küla lähedal) 1753 *Oaküllа Hans ... Oaküllast* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, l. 22; 1761 *Oiaküllа Hanso Jürri (Oiakül)* ibid., lk. 56; 1781 *Möldri Isuki poeg) Oiaküllast* ibid., lk. 221; 1800 *Oiakulla Hans (Oiak.)* ibid., s.-ü. 2, lk. 635; (Kaave k.) 1811 *Ojakülla* (2) s.-ü. 29:9, l. 9—10; 1826 *Ojakülla* s.-ü. 29:14, l. 12; vrd. 1758 (Puurmani m. üksiktalud) *Auf Lette Hanso Johann und Jaacks Land Ojakülle Hans, Ojakülla Tönno* s.-ü. 239, l. 560; Vrd. Amb, Ann, VNg, Plt, TMr *Oja* k. ~ *Ojaküla.*

***Ojalaane mets** 1822—27 (Avinurme m. kaardil Piilsist edelas) *Oya Laane Metz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d.

Ojama(a) t. Trm Vadi, MMg Särgla, Ksi Kirikuvalla (~ rk. *Peraaseme*). Vrd. Lüg *Ojamaa* k.

Ojamurru Trm Näduvere (hm. oja veeres).

Ojamäe t. Trm Alekere, Muta. *Ojamägi* Trm Alekere (küngas Ojamäe t. põllul).

Ojaniidu t. MMg Sipelga. **Ojaniit* 1854 *Eya Nied* (L.-Tähkvere m. kaardil Tõredalt kirdes) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Ojapealne hm. Trm Tammispää (hm. ojakese veeres).

Ojapera t. MMg Igavere (~ rk. *Mikkovi* < pn.). *Ojapera* hm. ja mets Trm Kasepää (Tiheda k. juures) 1854 *Oya Perre Mõts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; MMg Igavere.

Ojara t. Trm Kolgavälja, Piilsi, Raadna, Tõnisma, Vadi. < *oja* + *ra(hva).*

Ojari t. Äks Ojaküla 1735 *Oia Jürri Ado* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 48; 1758 *Oja Jürri Jaack* s.-ü. 239, l. 385; 1834 *Oyarii* s.-ü. 164:4, l. 15. < *oja* + *(Jü)ri.*

Ojasuu hm. Trm Maetsma (hm. oja suudmes).

Ojataga k. (~ *ojataguse*) Trm (küla asub Rääbise vahetus läheduses ja tänapäeval kutsutakse tavaliselt ka endist Ojataga k. Rääbise külaks) 1406 *Oyentaken* GU I 188; 1408 *Oyentacken* GU I 191; 1474 *Oyentacken* GU I 460; 1599 *Oiatak* P 132; 1601 *Oietack* s.-ü. 130, l. 129; 1611 *Oiatak* LM, s.-ü. 90, l. 99; 1624 *Oyentagk* ~ *Oyentack* s.-ü. 131, l. 406, 408; 1697 *Ohjatagust* (elat.) f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 51; 1758 *Oyentack* s.-ü. 238, l. 1023; 1773 *Ojatagga* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 54; 1782 *Ojataka* s.-ü. 127:3, l. 5; 1811 *Ojatack* s.-ü. 127:12, l. 1; 1820 *Oiataggast* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 189; 1860 *Oiatagga* f. 1265, n. 1, s.-ü. 28, l. 41. Küla läheduses on tänapäeval ainult väike Karusilma oja.

Ojatagune hm. *õjatagune (õja taha)* Trm Kalma (hm. oja ääres).

Ojataru hm. Trm Laurisaare (heinamaast voolab läbi ojakene). Vrd. *taru* 'mesipuu'; Lüg, Hel 'vana jäme puu'.

Ojatoa t. *ojada* Trm Muru (~ am.n. *Oja*, maja oja kaldal).

***Ojaääre** t. Äks Kärevere 1805 *Ojaæhre Jahn* s.-ü. 25a, l. 4.

Oksa t. Kod Pala < pn., vrd. Pala k. 1826 pn. *Oksa, Eddro* talus s.-ü. 24:13, l. 14; meetrikaraamatus 1755 *Oksa metsast Edder Maddise S. Ado* f. 1256, n. 2, s.-ü. 2, lk. 36, vrd. ka Oksametsa hm. Vrd. SJn, Vil *Oksa* t.

Oksametsa hm. Kod Haavakivi (Pala k. Oksa t. lähedal).

Okuska hm. Trm Kalma. < ? vn. Vrd. vn *окно, окошко* '(в болоте) открытая полынья в трясине, вадья, водья, чарус' Даль ТС; in. *Окушко* Тупиков СДРИ 287.

Oleski t. Lai Oonurme 1795 *Ollesky Michel* s.-ü. 32:3, l. 6; 1826 *Olleski Berthel* s.-ü. 34:10, l. 19; vrd. 1739 *Olesk* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 13.

< vn *Алешка*, vrd. Kettunen EO 338; Rajandi RN 139 pn. *Olesk* < vn *Олеша* (= *Алеша*); Тупиков СДРИ 40 *Олешко Максимов*.

Olevi t. Trm Iravere 1826 *Ollewe* s.-ü. 34:2, l. 16; (vrd. 1758 *Auf Olle Erich Land Olle Mardi Jürri* s.-ü. 238, l. 744; 1805 *Olle Merdi Johan* s.-ü. 47a, l. 3). *Olevi mets, metsavaht* Kod Omedu. < in., Mägiste EI *Olev* (= *Olaf*); Rajandi RN 138.

Olla t. *ol'la* MMg Välgi (omaniku hüüdnime järgi ~ am.n. *Pihlaka*). ? Vrd. is *ol'a* < vn *Aleksander* Nissilä Vir. 43, lk. 206.

Olli t. MMg Toljase, Ksi Aiu 1758 *Auf Ajo Allo land Olli Pertel Hans* s.-ü. 211, l. 299; 1811 *Olly Mert* s.-ü. 29:3, l. 2; 1816 *Olly* s.-ü. 29:8, l. 3. Vrd. MMg Pataste 1638 *Olle Martin* (*ein finne*) s.-ü. 128, l. 218. *Olli mägi* Ksi Laeva (mägi metsas). Vrd. Võn *Olli* k.; Rak, Sim, Hlj, Lüg, KJn, Nõo *Olli* t.; VNg *Ollimäe* t., Kad *Ollissaar* (soosaar), Sim *Ollissaare* t. < in., Mägiste EI *Oll, -i*; *Oll, -u* (= Olaf); Palli KK 59, lk. 604; Rajandi RN 138.

Olpri t. *ol'pri* Kod Sassukvere 1758 *Auf Lettlasse Adams Land Olpri Jaan* s.-ü. 238, l. 1170; 1782 *Olpri Tomas* s.-ü. 23:4, l. 8; 1811 *Olpri Thomas* s.-ü. 23:17, l. 6; 1826 *Olpri* s.-ü. 24:14, l. 5. *Olper* Kod Kokametsa (sõra). < ?. Vrd. sks *Ulber*, g. *Olbers*; *Olbers*, *Ohlbrecht* Heintze DF 220.

Olukvere k. Trm. Külas 2 Olukvere talu ja 5 väiksemat majapidamist (end. Roela m. kandi- ja vabadikukohad), mis ametlikult loetakse Tuulavere küla alla kuuluvaks. 1601 *Olotwer* (k.) s.-ü. 130, l. 222; 1624 (*Möhle genannt*) *Ollotfer* (*ist wueste*) s.-ü. 131, l. 48; 1696 *Ollockferrast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 31; 1697 *Ollockferrast* ibid., l. 52; 1758 (*Sollackfer Reino, Kyllameggi Johans* ja *Kassaka Marts Land. Auf diese Lander ist die Hoflage*) *Olluckfer* (*angelegt*) s.-ü. 239, l. 76; (Tuulavere k.) 1805 *Ollokfer Maddis, Ollokfer Jürry* s.-ü. 6d, l. 1; (Mägise k.) 1811 *Tönso Ado Andres, jetzt Wirth Ollockfer Elias* ja *Weia Tönno Jaan, jetzt Wirth Ollockfer Jürry* s.-ü. 56:12, l. 4 (vrd. 1782 *Weya Tenso Jahn* ja *Tönso Ado Andres* s.-ü. 45:6, l. 4); 1826 *Ollukwere* (2) s.-ü. 56:24, l. 5—6; 1834 (meetrikas) *Dorf Ollukfer* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 16. Vrd. SJn *Olustvere* as., v. Eraldades nimedes *Olu-k-vere* ja *Olu-st-vere* sufiksid, saame tüveks *Olu-*, mille lähtekohta tuleks (*vere-* ja *ste*-lõpuliste nimede kujunemist arvestades) otsida eelkõige isikunimedest. L. Kettunen (EO 307) ongi *Olustvere* tuletanud isikunimest **Ol(l)u*, ühendades viimase isikunimede grupiga *Ole*, *Oleva*.

Omedu k. *õmedu* Kod 1590 *willa Ommieden* LM, s.-ü. 79, l. 141; 1599 (*Wioska*) *Omuth* P 125; 1601 *Omatto* s.-ü. 130, l. 223; 1624 *Omitta* s.-ü. 131, l. 418; 1638 *Ommette* s.-ü. 128, l. 422; 1722 *Omedust* (elat.) f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, lk. 54; 1758 *Ommedda* s.-ü. 239, l. 88; 1811 *Omedo* s.-ü. 41:6, l. 27; 1834 *Ömmeto* s.-ü. 42:9, l. 65; 1866 *Ommedo* ATK. *Omedu jõgi* Kod Omedu (Kääpa jõe alamjooks Kullavere jõe suudmest Peipsini). Juba Schultz-Bertram (Wagien 69) on küla nime päritolu käsitlenud ja tuletanud selle vene keelest: *Omedo* < vn *омут* 'tiefe Stelle im Fluß'. L. Kettunen (EO 20) on võrdluseks (küsimärgiga) toonud küll sm *ometto* 'Kuhstall', kuid märgib, et mainitud apellatiivil on käsitletava kohanimega ühist ainult häälikulises kujus. J. Mägiste (Kettunen EO 326) on nimele võrdluseks esitanud vn *omut* 'Wasserloch', tuues paralleeliks Narva lähedal asuva venekeelse külanime *Omut*. Eriti selgesti viitab laenule vene keelest 1599. a. kirjapanek *Omuth*. Ka tähenduselt sobib vene *омут* jõe suudmes asuva küla nimeks, vrd. Даль ТС *омут, омутина, омутник* пск. 'яма под водою, в реке, озере; обрывистые глубокие места в воде'.

Onga t. Lai Villakvere 1739 *Onga Pertel* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1746 *Ongalt* (*Kuhia Hanso Jaac*) ibid., l. 55; 1758 (Vaimastvere m.,

Ambyjerwische Streu Länder) *Onga-Jürri* s.-ü. 32:10, l. 85; 1798 *Onge* (veski) Mellin; 1816 *Onga* (*Streugesinde*) s.-ü. 33:4, l. 30; 1826 *Onga* s.-ü. 34:6, l. 25; 1839 *Onga* (veski) Rücker. *Onga jõgi* Lai Päde (suubub Pedja jõkke). Vrd. VMr, Sim, VJg *Onga* t. < *ong* : *onga* (~ *ongas* : *o'nga*) VMr, Kad, VJg, R, Avi, Trm. Kod 'suur mänd, kuusk, suur puu; (omaduss.) suur'.

Ongassaar Lai Villakvere. Vt. Onga.

***Onodovere** k. Trm (praegu Jaama k.) 1402 *Unodover* GU I 180; 1599 *Anodawer* P 133; 1601 *Onodawar* s.-ü. 130, l. 220; 1601 *Honodaver* LM, s.-ü. 90, l. 92; 1624 *Unnalafer* s.-ü. 131, l. 418; 1638 *Oennotoferra külla* s.-ü. 128, l. 420; 1657 *Onnodofer* Bfl. II, lk. 717; 1695 *Unnitafera kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 246, l. 44; 1696 *Onnodferrast* (elat.) f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 24; 1758 *Onnodofer* s.-ü. 238, l. 1043; 1782 *Onnodafer* s.-ü. 127:4, l. 10; 1795 *Onnodofer* s.-ü. 127:7, l. 14; 1860 *Onotafer* f. 1265, n. 1, s.-ü. 28, l. 12. < ? *tu*-sufiksiga in., vrd. sm *Anottu* Stoebke OP 160, vrd. ka Igavere.

Onualekere Trm Kolgavälja (põld). < *onu* + *alekõrre*.

Onumurru t. *onumuru* (illat. *-murdu*) Trm Kütametsa, Mõisaküla. < ? *onu* + *murru* (: *murd*).

Ookatku k. *ookatku* (~ *'ookatku*) Trm 1406 (*die Scheidung*) *des Hofes Katko* GU I 189 (vrd. SbGEG 22, lk. 63 *Scheding von hawo oder howo*? A, *howen* B); 1419 *Hovenkatko* ~ *Howenkatko* GU I 222; 1599 *Owokatka* P 109; 1601 *Howokatka* s.-ü. 130, l. 220; 1624 *Auwenkatku* s.-ü. 131, l. 407; 1669 *Ohhokatk* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 3; 1696 *Ohkatkust* (elat.) ibid., l. 22; 1697 *Ohokatkult* (ablat.) ibid., l. 49; 1699 *Ohokatgilt* ibid., l. 97; 1758 *Ohokattko* s.-ü. 238, l. 828; 18. saj. *Ohakattko* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1811 *Ohoskatke* s.-ü. 32:18, l. 11. Vrd. 1412 (*hoyeslach, gheheyten*) *Howenzo* (GU I 200) (esineb koos Tuulavere ja Mägise külaga). L. Kettunen (EO 60) *Ookatku*, vrd. *hobu* : *hoo*. Olevat siiski võimalik, et *oo-* < *ohe-* ~ *oho-*, vrd. sm *ohdon*. Nimi on liitsõnaline, nagu osutab hõlpsasti eraldatav 2. komponent *-katku* (Wied. Wb. *katk*, g. *katku* 'Burch, morastiges Gebüsch', vt. ka A. Westrén-Doll SbGEG 12—20, lk. 164). Nime esimese komponendi osas jagunevad kirjapanekud kaheks, ajalise piiriga 17. saj.: 15.—17. saj. *Hove-*, *Hovo-*; 17. saj. alates *Oho-*. Hilisematele ülestähendustele võiks paralleeliks tuua nimed, nagu Rap *Ohekatku* LCD *Othengat*, 1453 *Odenkatke*, 1546 *Odenkathke*, 1630 *Odenkatt*, 1732 *Ohhekatko*; Hag *Ohekotsu* LCD *Othencotæs*, 1412 *Odenkøtze*, 1505 *Odenkotz*, 1732 *Ohhokotso*; Kad *Ohepalu* LCD *Othænpan*, 1409 *Odenpan*, 1537 *Odenpa*, 1583 *Ohepalo* Johansen EL 522—524. Oletades, et vaadeldavas nimes *oho-* > *oo-*, võiksime sel puhul esimese komponendina rekonstrueerida **ohδon* (: **ohto*). Vanemate kirjapanekute alusel saaksime esimese komponendina rekonstrueerida **hovo-* < **hoβo-* (: *hopo*), millele apellatiividest võiksime tänapäeva murdeis võrdluseks tuua üsna ulatuslikult esineva *obu* : *oo* ~ *obu* ja kontaminatsioonilised tüübid, nagu *obune*, part. *oost*, pl. g. *ooste* (vrd. ka Vai *obone*, *obose*, *ovost*, sm *hepo* : *hevon* ja *heponen* ning *hevonen*). Lähtudes nime esimese komponendi tõlgendamisel sõnast **ohto* : **ohδon*, oleks raske sellega ühendada varasemais kirjapanekuis erineva iseloomuga dokumentides esinevat *v*-list kuju. Ebatäpse märkimisega võiksime seda vaevalt seletada. Usutavamana tundub võimalus, et hilisemad kirjapanekud on «ebatäpsed», kus *'oo* resp. *o'o* anti edasi kujul *oho-*. Vaevalt on mõeldav, et nime esimese komponendina esines varem *obu* : *oo*, mis hiljem asendati sõnaga *oho* < **ohδo* (kõikumist kirjapanekuis esineb mujalgi, vrd. Oonurme).

Oole t. MMg Jõe, Kassema, Ruskavere, Toljase 1758 *Auf Herma Michels Land Ohle Michel Tönno* s.-ü. 239, l. 209; 1805 *Ohle Mikko Tönno* s.-ü.

79d, l. 2. Vrd. Kod Nautrasi 1811 *Ohle Jani Michel* s.-ü. 41:6, l. 27; 1826 *Ohle* s.-ü. 42:4, l. 51; MMg Alnavere 1744 *Ohle Andres*, *Ohle Hans* s.-ü. 211, l. 144; 1816 *Ohle* (3) s.-ü. 41:13, l. 26—27; Vassevere 1758 *Ohle Andres* s.-ü. 239, l. 189; 1805 *Ohle Andres* 79d, l. 3; 1826 *Ohle* (pn. *Ohle*) s.-ü. 42:4, l. 35. *Oole mägi* (~ *Oolelinnu mägi*) Trm Veia (mägi Odivere k. lähedal) 1866 *Olemäggi* ATK, vrd. MMg Odivere 1758 *Auf Linnickbaick Hans Land Ohle Rein* s.-ü. 239, l. 190; 1826 *Ohle* (2), s.-ü. 42:4, l. 24, 29. < in., Mägiste EI *Ool*, *-u*; Wied. Wb. *Ool*, *-e*; Rajandi RN 138 *Oole*, *Oolu* < *Olaf*; vrd. Kettunen EO 262.

Hoone t. Ksi Laeva 1811 *Ohne Mert* s.-ü. 29:3, l. 10; 1826 *Ohne* s.-ü. 29:13, l. 16 (vrd. Valgehoone).

Oonurme k. *'oonurme* Lai 1527 *Honurm* GU II 265; 1601 *Owonurm* s.-ü. 130, l. 219; 1602 *Chonorn* LM, s.-ü. 80, l. 593; 1638 *Hubbenorm* s.-ü. 128, l. 397; 1758 *Honninorm oder Ohenorm* s.-ü. 238, l. 949; 1795 *Onorm* s.-ü. 32:3, l. 5; 1816 *Ohnorm* s.-ü. 33:5, l. 17; 1839 *Honurm* Rücker. Vrd. Jür LCD *Houonurmæ*, 1325 *Hoppanurma*, 1503 *Hobbenorm*, 1529 *Honurm* Johansen EL 373—374; Iis *Oonurme* k. < *obu* : *oo*.

Hoosniidu hm. *'oosniidu* Trm Koimula. *oos-* < *ooste-*, vt. Hoosteoit.

Hoosteoit Trm Iravere (tiik, kus olevat hobuseid ujutatud). < *oo'ste-* = pl. g. segatüübist *obu*, g. *oo*, part. *oost*.

Orava t. Trm Laekannu, Raja; Lai Eristvere 1805 *Orrawa Jahn* s.-ü. 46d, l. 4; 1834 *Orrawa* (2) s.-ü. 34:8, l. 13—14; Lai Metsaküla; Kod Alasoo, Viljuse (~ rk. *Läti* < pn.); MMg Alajõe < pn., Juula < pn. (~ am.n. *Lepikvälja*), Jõusa (~ rk. *Käki-Antsu*), Särje < pn. (~ am.n. *Lillemäe*). Vrd. MMg Igavere 1811 *Orrawa Jaan* s.-ü. 163:1, l. 3; MMg Virtsa 1758 *Auf Orrawa Laur und Laucka Maddi Land Orrawa Cubia Jaack*, s.-ü. 239, l. 259; Äks Kärevere 1744 *Auf Orrawa Andres land Orrawa Jürri Jaack* s.-ü. 211, l. 293; Tür, Kei, Vas *Orava* k. < orav, *-a* (? lisanimena).

Oravamägi MMg Saare (küngas metsas).

Oravasaare hm. Lai Paduvere.

***Oravasaba** hm. 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil Tõreda lähedal) *Orrawa Sabba Ayna*. f. 2072, n. 3, s.-ü. 43b. Vrd. K, R, I *oravasaba* (*õravasaba*) 'põldosi'. (Võimalik, et on tegemist ka võrdlusnimega: *orava saba*.)

Ordukivi Trm Mustvee (suur kivi Mustvee jõe kaldal).

***Or(r)estvere** Ksi (Puurmani m..) 1744 *Orrostfer*; 1758 *Orrestfer*. Külas on kolm talupoega: *Orrestfer Jurgen*, *Letti Peter Hans* ja *Berend Hans*. Nende kohta on märgitud: *Diese Länder sind* (*bereitz*) *in Schwedischen Zeiten in* (~ *zu*) *die Hofes Felder eingezogen* (*abgestanden*) s.-ü. 211, l. 452; s.-ü. 239, l. 560. Nime esimene osa on pl. g. *ne*-sõnast **or(r)ene* resp. **or(r)one* resp. **õr(r)ene*. < ? Vt. ka *Urustvere.

Orge t. *o'rge* Äks Pupastvere (talu ja ka kool kuni 1944. a.) 1909 *Gemeindeschule Orge* Rich. I 576. < ? *org* : *oru*, vrd. M, T pl. g. *o'rge*.

Orikamägi *oorikamägi* Lai Kaave (liivaküngas soos). < ? 1) *orikas* (Lai *oorikas*); 2) *orik* (Ote) 'suur vana puu'.

Oriksaar *ooriksaar* Lai Endla (hm. järve ääres, suurvee ajal vee all, välja arvatud väike küngas keskel). < ? 1) *orikas*; 2) *orik*, vt. Orikamägi.

Orjakivi Lai Koidu (kivi juures olevat hunt teotüdruku ära murdnud); Pal Rahivere (suur kivi põllul). Vrd. Wied. Wb. *ori*, g. *or'ja*, *or'a* 'grosser, schwerer Balken oder Stein'. Vrd. Orjapuualune.

Orjapuualune soo *orjappualune* (: *orjappu a'lla*) Kod Sääritsa (väike soine hm. põllu servas). < *ori* : *orja* + *puu* : Jõe, Jõh *orjapuu* 'suur vana puu'; Wied. Wb. *metsa-or'jad* 'einzelne alte Bäume im Walde, welche die übrigen überragen'. Vrd. Orjakivi.

Oru t. Trm Kaevussaare; Lai Kantküla (? vrd. 1805 *Siggawori Johan* s.-ü. 47a, l. 2; 1826 *Süggawora* s.-ü. 34:2, l. 13), Kurista, Pakaste, Vilina; Kod Halliku, Küti (~ rk. *Luhaotsa*); Pal Imukvere, Linnamäe,

Luua; MMg Särje, Vahi (~ rk. *Värnu*); Ksi Kirikuvalla. Enamasti hiliste (asundus)talude nimi. Vrd. Pal Patjala 1601 *Jack Oro* s.-ü. 130, l. 68; Hag, Kos, VNg, Kam, Rõu *Oru* k.; VMr, Sim, Vai, Lüg, Plt jne. *Oru* t.

***Orumatsi** Ksi Jõune 1805 *Oro Matzi Ado* s.-ü. 118a, l. 4; 1816 *Orromatzi* s.-ü. 29:6, l. 17; 1826 *Orromatzy* (pn. *Orro*) s.-ü. 29:11, l. 27. < ln. *Oru* (< *org* : *oru*) + in. *Mats*.

***Orusilla** Äks Saadjärve m. 1726 *Orosella Ado* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 10; 1729 *Orosella Mert* ibid., l. 21; 1752 *Orrosilla Jaan* ibid., s.-ü. 2, l. 31. < *oru* (: *org*) + *silla* (vt. Aosilla).

Osjaoit Kod Assikvere (lomp karjamaal). Vrd. Rõn *Osjalomp*, *Osjamägi*; Puh, Rõn *Osjaniit*. < *osi* : *osja*.

Oskaja raba *os'kaja raba* Trm Raadna (Peipsi ja Raadna k. vahel). < ? vn, vrd. *обсекать* (*осекать*) 'делить, межевать просеками'; *обсек* действие по гл. Даль ТС.

Ossi hm. Trm Koimula 1858 *Ossi Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. ? Vrd. Rak, Lüg, Plt *os's* : *os'si* 'osi' (Trm, Kod *õsi* : *õs'je*); in. *Oss*, *-i* (< *Oskar* ja *Osvald*) Rajandi RN 140.

Ostra t. MMg Undi < pn. (~ am.n. *Rehe*). Vrd. Kod Tedre 1758 *Ostra Jaani Wittwe*, *Ostra Hanso Wittwe* s.-ü. 238, l. 1150; 1811 *Ostra Ado*, *Ostra Jahn* s.-ü. 23:15, l. 10; 1826 *Ostra* (3) s.-ü. 24:12, l. 24; MMg Kassema 1744 *Laina Ostri Mart*, *Lahne Ostra Jürri* s.-ü. 211, l. 194. L. Kettunen (EO 167) on *Ostra* t. (Plv, Kam) käsitlenud ühenduses *-rahva* > *-ra*. ? Vrd. sks pn. *Oster* — *Auster* — *Öster* Heintze DF 106.

Ostrati t. MMg Kassema (~ am.n. *Metsaluha*), vrd. 1744 *Ostrate Reino Abraham* s.-ü. 211, l. 194; 1758 *Auf Ostrato Reins und Lahne Johans Land Ostra Reino Johann und Suicka Michel* s.-ü. 239, l. 264; 1811 *Ostrati Joseph* s.-ü. 141:4, l. 9. < ? vn, vrd. in. *Острята* Тупиков СДРИ 293. Vrd. ka sm **Osratta* (pn. *Osrattainen*) Forsman PN 221.

***Os(s)ukese** Kod Lahe 1782 *Ossokesse Hans* s.-ü. 23:1, l. 26; 1811 *Ossokesse Hans* s.-ü. 23:11, l. 22. < ln., < ? in., vrd. *Osu*, 1599 *Osso Macz* Mägiste EI; TMr *Ossu* k.

Oti k. Trm (paar talu ja mõned metsatööliste elamud) 1788 (*Taneli Pertel*) *Ottilt* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 161; 1789 *Ottilt* ibid., l. 103; 1834 (Näduvere k.) *Otti* ja *Otti Kõrgekalda* s.-ü. 35:2, l. 60; 1866 *Otti* (t.) ATK. Oti t. Trm Ulvi, Lai Altküla, Kod Halliku 1805 *Otty Jaan* s.-ü. 36a, l. 3; 1816 *Otti* s.-ü. 24:2, l. 20; 1826 *Otty* (pn. *Otter*) s.-ü. 24:9, l. 17; Kod Assikvere (~ rk. *Kaalika*), Kod Sääritsa (~ rk. *Uutse omad*) 1805 *Otto Carl* s.-ü. 41b, l. 1; Äks Elistvere, Voldi 1805 *Otti Jaan* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Otti* (pn. *Otto*) s.-ü. 165:4, l. 11; Ksi Pikknurme. *Oti jõgi* Trm Oti (Mustvee jõe haru). Vrd. Pöi *Oti* as., SJn *Oti* k. < in., Mägiste EI *Ot/t*, *-i*; *Ot/t*, *-u*; *Otu*; Rajandi RN 141 *Oto* ~ *Ott* < sks *Otto* resp *ott* 'karu'.

Otiaru k. Lai (väiketalud metsa veeres). *Otiaru hm.* Lai Palupere (Otiaru k. juures). < *ott* : *oti* 'karu' (murdearhiivis pole fikseeritud), vrd. Wied. Wb. *ott*, g. *oto*, *ote*; *ot't'*, g. *oti* '(alt) Bär' resp. in. *Ott*, vt. Oti.

Otri t. Kod Kadrina < pn., Nautrasi, Pusi ? vrd. 1782 *Otti Petri Juhann* ja *Otti jürri* s.-ü. 23:1, l. 15; 1805 *Otti Jürry Tomas* s.-ü. 35c, l. 1; 1811 *Otti Peter* s.-ü. 23:11, l. 10, 1826 *Otti* s.-ü. 24:8, l. 17 (tänapäeval Oti t. puudub). < pn. *Otter*, vrd. sks *Otter* 'saarmas', mõnel juhul (Kod Pusi) võimalik ka lähtumine isikunimedest *Oti* + *Peetri* (~ *Oti* + *Jüri*).

Otsa t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Näiteid revisjonidest: Trm Koimula 1795 *Otza Ado* s.-ü. 127:9, l. 9; 1826 *Otza* s.-ü. 128:7, l. 12; Trm Ookatku 1758 *Auf Kockoja Andres Land Otza Peter Hans* s.-ü. 238, l. 830; 1811 *Otsa Petri Hans* s.-ü. 32:18, l. 12; 1834 *Otsa* s.-ü.

35:2, l. 34; Trm Võidivere 1758 *Auf Otza Hans Land Otza Jaan* s.-ü. 238, l. 1009; 1782 *Otza Michel* s.-ü. 127:6, l. 5; 1811 *Otza Maddis* s.-ü. 127:17, l. 5; 1826 *Otza* s.-ü. 128:7, l. 13; Lai Rohe 1739 *Otsa Pertli Tönno* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1795 *Otsa Pertell* s.-ü. 32:10, l. 48; 1816 *Otsa* s.-ü. 33:11, l. 16; Kod Pusi 1722 *Otsa Otto Andres* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 54; 1782 *Otsa Reino Mart* s.-ü. 23:1, l. 14; 1816 *Otza* s.-ü. 24:1, l. 18. Peale esitatute leiame Otsa t. kohta revisjonides andmeid veel järgmistest küladest: Trm Kõnnu (1826), Lullikatku (1858), Rääbise (1816), Sirguvere (1758), Sätsuvere (1816), Torma (1805), Tuulavere (1805); Lai Jõgeva (1816), Kõola (1795), Sadala (1758), Tirma (1795); Pal Maardla (1805); MMg Elistvere (1834); Äks Mullavere (1811), Praaklima (1811), Põltsamaa (1805), Vedu (1758); Ksi Aiu (1816), Mäända (1758). Vrd. Ksi Pikknurme 1585 *Ocza Rein* ASK, l. 651; HJn *Otsa* k., Rõu *Otsa* as.

Otsa-Andrese t. Lai Ellakvere (~ rk. ka *Kalmumäe*) 1758 *Auf Suhre Johanni Jürri Land Otza Isaac* s.-ü. 238, l. 778; 1795 *Otza Andresse Tenno* s.-ü. 32:1, l. 58; 1816 *Otza Andrese* s.-ü. 33:1, l. 35.

Otsamurru t. Trm Kodasaare.

***Otsamõisa** Trm Jaama 1758 *Trulli Peter, Harjo Hans, Trulli Marts Land: diese Länder werden itzo zu einer Hofflage Otzamoise* s.-ü. 238, l. 1043; 18. saj. (kaart) *Otsamoisa* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12.

Otsa-Oti t. Pal Patjala (~ rk. *Keeri* t.) 1744 *Auf Otza Jürgen Töno land Otza Tönno Jürri; Auf Otza Thomas land Otza Thoma Mick* s.-ü. 211, l. 101—102; 1782 *Otsa Tönno Mart, Otsa Jürri Jaak* ja *Otsa Hindriko Jürri* s.-ü. 56:2, l. 7, 9; 1816 *Otza* (3) s.-ü. 56:14, l. 6, 8 (tänapäeval on külas veel *Vanaotsa* t., mille rahvakeelseks nimeks on samuti *Keeri*).

Otsara t. *õtsara* (*õmad*) Trm Enniksaare, Kasepää, Kärasi, Mustvee, Tammispää, Ulvi; Kod Omedu (~ rk. ka *Otsarametsa* t.) 1758 *Otza Hannusse Jaan* s.-ü. 239, l. 90; 1782 *Otza Jahn* s.-ü. 56:6, l. 17; 1834 *Otza* s.-ü. 128:9, l. 18. < *ots, -a* + *ra(hva)*.

Otslaua t. *otslavva* MMg Kõrenduse (~ am.n. *Ottesklau*). Vrd. Kod Assikvere 1816 *Otterklau* (*ein neues Gesinde*) s.-ü. 24:2, l. 11; 1826 *Oterklau* (pn. *Oterklau*) s.-ü. 24:9, l. 9. L. Kettunen (EO 259) on märkinud, et häälikuliselt võiks nime ühendada apellatiiviga *otslaud*. Võivat olla aga ka teist algupära. Tõenäoliselt on antud juhul tegemist rahvaetümoloogia abil kujunenud nimega, mille lähtekohaks on saksapärane nimi *Ottesklau* (? *Otterklau*), vrd. sks *Otter* 'saarmas', *Klaue* 'küünis'; vrd. ka sks pn. *Oder — Otter* (*Ottermann*)*-Hotter* Heintze DF 105.

Otsuse t. MMg Kaiavere < pn. (~ am.n. *Ametimehe*).

Otu t. *ot'u* Kod Omedu (~ am.n. *Tooma-Tõnu* t., rk. ka *Otumetsa*); Pal Raadivere (*otu* ~ am.n. *Kangru*). < in. Vt. Oti.

Paabu t. Kod Lahepera 1805 *Pabo Thomas* s.-ü. 35c, l. 4; 1826 *Pabo* (pn. *Paap*) s.-ü. 24:8, l. 36; Kod Varnja, Äks Kobratu. *Paabu oja* Ksi Väänikvere (ojake Majamäe metsavahi juures). Vrd. Pal Vassevere 1811 *Pabo Jürry* s.-ü. 41:6, l. 20; 1826 *Pabo* s.-ü. 42:4, l. 38; Nõo, Puh *Paabu* t., Sim *Paabu hm., mets*, TMr *Paabusoo*, Võn *Paabussaare* mets. < in., Mägiste EI *Paap, -bu*, 1599 *Pap*; Rajandi RN 62 *Paap* < *Fabian*. Looduslike vormide nimedes võiks võimaliku lähtekohana arvesse tulla ka linnunimetus Wied. Wb. *paap*, g. *paabi, paabu*, in *toom -p.* (d) 'Dompfaff', *pun'n' -p.* dass.

Paadenurme k. *paadenurme* Trm 1798 *Padenorm* (t.) Mellin; 1811 *Padenorm* s.-ü. 127:10, l. 7; 1816 *Padenorm* s.-ü. 127:18, l. 14; 1834 *Padenorm* s.-ü. 128:8, l. 20; 1866 *Poadenurme, Pädermo* ATK. Vrd. Trm Maetsma 1758 *Auf Otza Hanso Jaacks Land Padenorm Hans und Padenorm Thoma Maddis; Saare Padenorm Laur Land* s.-ü. 238, l. 1070; KJn

Paadessaare t., Han *Paadrema* (< ? *Paadenurme*, vrd. Kettunen EO 117). L. Kettunen (EO 15) on ühendanud nime (ka *Paide*) apellatiiviga *paas* : *pae* (~ *paade*). **δ* esinemuse seisukohalt oleks idamurde alal *Paadenurme* häälikuseaduslik vorm (< **pāδen*). Tänapäeval esineb küll antud sõnas ka idamurde alal kas klusiilita *pae* või analoogiline *paasi*. Saarte murdes kohtame aga vorme *paad* : *paade* (vrd. ka Kettunen EKÄH 65).

***Paaderiste** Äks 1500 (*Landstück*) *Paderiste* (~ *Pattaryse*) GU I 650. < *paas* : *paade* (< **pāδen*). Vrd. Paadenurme, Hlj *Paaderisti* t.

***Paadevest** m. Trm 1493 *Pattoves* GU I 573; 1624 *Paddofes* s.-ü. 131, l. 419; 1638 *Paddofest* s.-ü. 128, l. 419; 1695 *Allt Padefest* (*oder Tollcksmoise*) ja *Neu Padefest* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 44; 1758 *Alt und Neu Padefest* s.-ü. 238, l. 986; 1782 *Padefest* s.-ü. 127:2, l. 3; 1834 (*Tormahof*, *Hoflage*) *Padefest* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 6; 1866 *Alt Padewest*, *Wānamois* ATK. Mõis asus lõuna pool Torma kirikut praeguse Vanamõisa küla kohal. Vrd. pn. *Paadevest* (näit. 1873 *An Padewest*, *Tormahof* f. 1265, n. 1, s.-ü. 41, l. 17).

Paali t. Lai Kantküla, vrd. 1758 *Auf Peter Hans und Jaacks Land Pawli Jürri* s.-ü. 238, l. 739; 1795 *Pawli Jaani* s.-ü. 32:5, l. 8; 1826 *Pawle* s.-ü. 34:2, l. 12. Vrd. Kam, Vas *Paali* k.; VMr, Sim, Jõh, KJn *Paali* t. < in. *Paavel*, vrd. Kettunen EO 102; Mägiste EI *Paal*, *-i* (= Paul); Rajandi RN 142 *Paal* < *Paul*. Vrd. Paavli.

Paapsi k. Kod 1601 *Pabs* s.-ü. 130, l. 78; 1688 *Pabste* f. 308, n. 2, s.-ü. 220; 1735 *Paabsist* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 86; 1758 *Papse* s.-ü. 238, l. 1151; 1811 *Pabsie* ~ *Papsie* s.-ü. 23:15, l. 4; 1816 *Papsie* s.-ü. 24:5, l. 10. < ? in. *Paap* (vrd. Paabu) + suf. *-ne* : *-se* pl. tüvi *-si*, vrd. Kettunen EO 119.

Paavli t. Pal Kilbavere 1744 *Auf Kilpafer Paul und Tönno Peters land Pawli Peter Tönno* s.-ü. 211, l. 28; *Pawli* s.-ü. 56:17, l. 26; 1826 *Pawly* s.-ü. 56:23, l. 22; MMg Kudina < pn. (~ am.n. *Lombi*), Äte. Vrd. Lai Leedi 1795 *Pawli Tenno* s.-ü. 32:7, l. 4; 1826 *Pawle* s.-ü. 34:3, l. 8; MMg Kusma 1758 *Auf Marts Land Pawli Matz* s.-ü. 239, l. 225; 1805 *Pawli Jahn* s.-ü. 80a, l. 18; 1826 *Paawli* s.-ü. 42:5, l. 23; MMg Vaidavere 1805 *Pawle Michel* s.-ü. 78a, l. 7; 1826 *Pawli* s.-ü. 42:3, l. 6. < in., Mägiste EI; Palli KK 59, lk. 604.

Padakõrve (mets, metsavaht) Kod Naelavere. Vrd. Hlj *Padanõmme* soo, Puh *Padassaare* hm., VNg *Pada* k. < *pada* : *paja* (I *pada* : *pada*), vrd. sm *patama* 'pyöreä maastosyvänne, lampi, suvanto', *patamaa* 'pieni maapainanne' SKES III. Vt. ka Kettunen EO 12. *-kõrve*, vt. Kõrve.

***Padase** Lai 1826 *Paddas* (Jõgeva krjm.) Bienenstamm GA 300; Vrd. Pal Maardla 1744 *Padasse Michel* s.-ü. 211, l. 189. < ? *padane*, Wied. Wb. *padane*, g. *padase* = pajakene. Vrd. Padakõrve.

Padriku t. Trm Lagedi, Maetsma, Vadi. *Padriku* hm. Lai Endla, Mõisamaa.

Paduvere k. Lai 1534 *Paddover* GU II 355; 1601 *Paddower* s.-ü. 130, l. 167; 1603 *Paddeuer* LM, s.-ü. 80, l. 656; 1624 (*Hofichen*) *Paddofer* s.-ü. 131, l. 415; 1739 *Paddofer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1758 *Paddofer* s.-ü. 238, l. 952; 1795 *Padofer* s.-ü. 32:3, l. 13; 1816 *Paddofer* s.-ü. 33:5, l. 14. *Paduvere oja* Lai Eha (suubub Pedja jõkke). Vrd. Plt *Paduvere* k., Sim *Padu* k., Pai *Padula* k. 1564 *Paddul* f. 1, n. 2, s.-ü. 933, l. 136; Kad *Paduri* as., Se *Padussaare* k.; Puh *Padussoo*; Räp *Padujärv*. M. Veske (*-were* 17) *Padowere* < *padu*, g. *pau*, *paju* 'Niederung, feuchtes Land jne.', sm *pato* 'Damm'. Samal seisukohal on ka L. Kettunen (EO 297), kes tuletab samast tüvest ka nime *Padula* < **Patoila* (EO 89). Häälikuliselt sobib *padu* : *pao* ~ *paju* (mille esinemisalaks tänapäeval on peamiselt lääne- ja saartemurre) *Paduvere* esimese komponendi vasteks. Ka tähenduslikult võiks vaste olla

kõigiti sobiv sellistele nimedele, nagu *Padussaare* ja *Padussoo*. Mis puutub *la*-lõpulistesse nimedesse (samuti *vere*-lõpulistesse), siis nende esikomponendiks on üsna sageli olnud element, mis on seotud isikunimedega (vrd. Kettunen EO 68 jj.). Vaadeldavalt alalt on kirja pandud nimed Trm Torma 1624 *Paddo Hans* s.-ü. 131, l. 419; Äks Sootaga 1627 *Padde mick Tönies* s.-ü. 132, 144. Neis esineb **Padu* lisanimena, mis muidugi ka võib olla pärit maastikulist vormi märkivast apellatiivist.

Paemurru t. Ksi Alaveski. Vrd. VMr, Kad, Rak, VJg, Sim, Hlj, Lüg jne. *Paemurru* t.

Pagari t. Pal Mõisamaa (rev. Patjala) 1744 *Auf Paggar Toffers land Paggar Toffri Hans* s.-ü. 211, l. 103; 1782 *Paggari Jaak* s.-ü. 56:2, l. 8; 1811 *Paggari Jaak* s.-ü. 56:8, l. 4; 1834 *Paggare* s.-ü. 57:2, l. 16; vrd. 1638 *Parkur Hans* (*aus Wirland burt.*) s.-ü. 128, l. 231. Vrd. Pal Järvepera 1758 *Paggar Johann* s.-ü. 239, l. 147; 1782 *Paggari Jürri* s.-ü. 56:2, l. 3; 1826 *Paggare* s.-ü. 56:20, l. 7; Jõh *Pagari* k., m. LCD *Paccari*, 1534 *Packer*, 1585 *Pakara*, 1637 *Paggar* Johansen EL 533. L. Kettunen (EO 183) märgib Jõh *Pagari* käsitlemisel, et laensõna *pagar*, *-i* võib vaevalt nii vana olla. Varasemaid kirjapanekuid arvestades rekonstrueerib ta lähtevormina **Pakkari*, milles geminaat lühenes juba enne sisekadu (**Pakri*). Võrdluseks esitab ta verbi *pakkama* (Wd.) = pakkuma, vps *pakita* 'betteln', *pakkši* (< *-ja*) 'Bettler'. Oletades, et (Pal Patjala) 1638. a. kirjapanekus on ekslikult kirjutatud *Parkur* pro *Packur*, võiks vaadeldava talu nimi märkida seda, et selle kunagine elanik oli pärit Pagari mõisast. Hilisema talunime puhul tuleb arvesse muidugi ka *pagar*, *-i*.

Pahilood Kod Kodavere (madalik Peipsis). < Kod *pahk* : *pahi* 'kivine veealune kõrgendik'.

***Paiga** Pal Kaarepere 1735 *Paika Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 49; Äks Kärksi 1744 *Auf Printz Jaacks land Printzle Paika Hinrich* s.-ü. 211, l. 108; 1782 *Paika Hindrik* s.-ü. 56:2, l. 11; 1834 *Paiga* s.-ü. 164:6, l. 6. < ln., vrd. *paik* : *paiga*; vrd. ka Mägiste EI *Pai/t*, *-du*, 1599 *Kafla Paik*.

Painküla Lai 1601 *Pankülll* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Painküll* (tühi) s.-ü. 131, l. 412; 1695 *Pannikylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 24; 1739 *Painkül* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Painküll* s.-ü. 238, l. 785; 1795 *Painkull* s.-ü. 32:1, l. 11; *Painküla jõgi* (= Pedja) 1695 *Panno kylle Jegge* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 24. Häälikulise sarnasuse alusel võime võrdluseks tuua terve rea apellatiive, nagu *pain* : *painu*; *paine* : *p'aine* 'vahend looga ja reejalaste painutamiseks; painutatud koht'; *painand* 'painutatud külgedega nõu'; *painard* 'vikati käepide'; *painama*, *painuma*, *painaja* ~ *painja*; S *painjalg* ~ *painasjalg* 'luupainaja'.

Pajatagune hm. *p'aatagune* (*-taha*) Kod Kose (varem olevat hm. ääres olnud sepapada).

Paju t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Enamasti hiliste väike- (ja asundus)talude am.n. resp. perekonnanimest tuletatud rahvakeelne nimi. Revisjonides: MMg Kusma 1758 *Auf Andres Land Payo Peter* s.-ü. 239, l. 225; 1811 *Pajo* s.-ü. 41:7, l. 9; 1826 *Paio* s.-ü. 42:5, l. 22. Vrd. Ksi Pööra 1744 *Pajo Jaan* s.-ü. 211, l. 445; 1811 *Pajo Jürry* s.-ü. 29:1, l. 2; 1826 *Pajo* (pn. *Pajo*) s.-ü. 29:11, l. 16; Khk, Ran, Luk *Paju* as.

Pajualune hm. Trm Kalma (pajupõõsastega kaetud hm.).

Pajulombi t. MMg Vanassaare.

Pajuoit Trm Näduvere (lomp põllus).

Pajura t. Trm Kolgavälja, Kärasi. < *paju* + *ra*(*hva*).

Pajusori t. Kod Haavakivi. *-sori*, vt. Sori.

Pajussaar Lai Endla (karjamaa).

Pajustiku hm. MMg Kõrenduse (heinamaal rohkesti lepapõõsaid). < (Trm, Kod jne.) *pajustik* (~ *pajussik*) 'pajupõõsastik'.

Pakaste as. Lai 1739 *Pakkas* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1826 *Pakkast* (Härjanurme krjm.) Bienenstamm GA 302; 1839 *Packast* (krjm.) Rücker. Vrd. Sim, Lüg *Pakase* t., SJn *Pakassaare* t., sm *Pakkanen* (talu nimi) Lönnrot SRS. *ste*-nimed on tavaliselt lähtunud *ne*-sõnadest (pl. g.). Nimi on seega võrreldav soome talunimega *Pakkanen* ja apellatiiviga *pakane*, sm *pakkanen* (vrd. ka Virtaranta LSMÄH I 50—52). Vrd. ka *Pakavere.

***Pakavere** (? ***Pagavere**) MMg 1420 (*Mühle zu*) *Packever* GU I 225; 1473 (*molen tho*) *Packever* (~ *Pactever*) GU I 441; 1479 (*Kayver mit der mohlen tho*) *Packever* (~ *Pactiver*) GU I 494; 1512 (*Mühle zu*) *Packever* GU II 82; 1514 (*Mühle zu*) *Packefer* GU II 107; 1627 (Kaiavere m.) *Packafehr wesky* ja tühi küla *Packafehr* (üks adramaa) s.-ü. 132, l. 79—80; 1638 *Packefer dorff* (külas 1 talupoeg *Packefer Pell*) s.-ü. 128, l. 218. Vrd. Pal 1518 *Hof Packewer* GU II 176; 1535 *Hof Vackever* (*belegen ist im Ksp. zu Palmesz*) GU II 377. H. Ligi (ETO 358) järgi on tegemist hilisema Luua mõisaga. Vrd. ka Kei *Pagavere* k. 1379 *Packeuore* ÕESA 30, lk. 21; Ran *Pagavere* k. 1582 *Pagafier* SbGEG 22, lk. 37; 1601 *Pakowier* s.-ü. 130, l. 15; 1638 *Paggeverkyllo* LMR 102. **Pakavere* esikomponent võiks olla ka identne tüvega nimes *Pakaste*. Vrd. ka *pakk* : *paku*, sm *pakko*, *pakka*. Kettunen EO 304 *Pagavere* < **Paguvere*, vrd. *pagu* 'Flucht; Riss, Spalt'.

Pala k., m., as. Kod 1585 *Palowas* ja *Palauasmal* ASK, l. 645—646; 1592 *Sur Palowal* ja *Weika Palawal* AZ, l. 61; 1601 *Weicko Pallas* s.-ü. 130, l. 80; *Weyka Palawahl* ja *Sur Palaswall* ibid., l. 62; 1606 *Pala* LM, s.-ü. 80, l. 732; 1627 *Pallal* ja *Klein Pallall* s.-ü. 132, l. 71; 1638 *das kleine dorff Pallal* ja *das große dorff Pallal* s.-ü. 128, l. 248; 1684 *Groß Palla Hoff*, *Kleen Palla Byy* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1686 *Pallohoff* ibid., s.-ü. 3; 1702 *Pallo* ibid., s.-ü. 5; 1722 *suhrelt pallalt* ja *von Großpalla* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 54; 1723 *Suhre Pallast* ibid., l. 65; 1758 (*Guth* ja *Dorf*) *Palla* s.-ü. 238, l. 1180, 1188; 1795 *Palla külla* s.-ü. 23:9, l. 6; 1811 *Palla Külla* s.-ü. 23:16, l. 4. *Pala oja* (~ *Palaküla oja*) Kod Pala (suubub Kiisli jõkke ~ *Kutsika oja*). Vrd. Ksi Puurmani m. 1601 (*Dorf*) *Palla* (8 talupoega) s.-ü. 130, l. 160; 1627 *Pallaus* (1 talupoeg) s.-ü. 132, l. 36; Kos *Pala* k. LCD *Palas*, 1379 *Pallas*, 1494 *Palla*, 1586 *Pallal* Johansen EL 534; Tür *Pala* k. 1564 *Palla* f. 1, n. 2, s.-ü. 933, l. 154; Kad *Pala* k., Vas *Palakese* k., Vig *Palase* k.; Juu, Pee *Palasi* k., Var *Palatu* k. L. Kettunen (EO 14—15) *Pala* (*Palakese*, *Palametsa* jne.) < *pala* 'Stück, Bischen, Teil, Anteil'. Varasemate üleskirjutuste kohta märkigem, et *-l* ja *-s* neis on tõenäoliselt käändelõpud; *-wal*, *-was* tuleks usutavasti lugeda *vald*, *vallas*; 1585. a. kirjapanekus *mal* = poola *mały* 'väike'. Otseseks häälikuliseks vasteks sobiks muidugi *pala*. Tähendusliku seost nime ja vastava apellatiivi vahel oleks raske leida. Paaril korral esineb kirjapanekuis ka *Pallo* (lugeda *palo*), mille häälikuliseks vasteks sobiks *palu*, vrd. Wied. Wb. *palu*, *palo* (d) 'Heide, sandiger Tannenwald, trockene mit Gebüsch bewachsene Fläche', mis on tuletis tüvest *pala-* (*palav*, sm *palaa* jne., vrd. SKES II). V. Nissilä (VP 215) märgib soome *Palo*-alguliste kohanimede (*Palolahti*, *-niemi*, *-saari* jne.) kohta järgmist: «Nimiin sisältyy — mikäli ei suorastaan ole kysymyksessä metsäpalo — kaskitermi *palo* 'poltettu kaski'.» Tähendusikust küljest oleks *palu* < *pala-* sobivaim vaste nimele *Pala*. A. Saareste märgib (LV 9), et *palu* praegune tähendus on arenenud signifikatsioonist 'põlendik, põlenud metsamaa'. Vrd. ka Palamuse, Palastvere.

Palalinn Äks Sootaga. Järskude nõlvadega liivane mäeseljandik. Muistne linnus, vt. Tõnisson LM 50. Vrd. Pala.

Palamuse khk., alevik 1519 (*Ksp.*) *Palamusz* II 176; 1535 (*Ksp. zu*) *Palmesz* GU II 377; ? 1585 *Palas* ASK, l. 641; ? 1606 *Pala* LM, s.-ü. 80, l. 732; 1627 (*Bartholomeus Kirche*, *sonsten*) *Pallamahl* s.-ü. 132, l. 5; 1638

(*dorff*) *Pallamall* s.-ü. 128, l. 236; 1739 *Pallamois* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 10; 1744 *Pallomois* s.-ü. 211, l. 80; 1758 (Kuremaa m.) *Pallamois* s.-ü. 239, l. 111; 1774 *Bartholomåi, ehstn. Pallamoisa* Hupel TN I 267; 1782 (*Dorff*) *Pallamois* s.-ü. 56:4, l. 3; 1798 *Pallamois* Mellin; 1816 *Pallamois* s.-ü. 56:16, l. 5; 1834 *Pallamois* s.-ü. 57:4, l. 3; 1839 *Pallomoisa* (k.) Rücker. Vrd. 1758 (Kuremaa m. veski) *Pollama* ~ *Pallama* s.-ü. 239, l. 94. *Palamuse jõgi* Pal Palamuse (= Amme). Vrd. Rap *Palamulla* k. LCD *Palamala*, 1375 *Palmule*, 1391 *Pallemule*, 1523 *Pallemall*, 1661 *Pallame-kulla*, 1690 *Pallameggi* Johansen EL 533; Rõn *Palamuste* k. L. Kettunen (EO 132) ühendab *Palamuse* kohanimega *Pala*. Nime teise komponendi *-muse* suhtes esitab ta kaks seletust: a) < **palamus* 'Brandland, Schwendeland'; b) < **Palamõisa*. 18. saj. kirjapanekuis esineb teise komponendina *mõisa*. 17. saj. esinevaid *-mahl*, *-mall* võiks ühendada apellatiiviga *maa*. Seega siis **Palamaa* ja **Palamõisa*. 16. saj. pärit *Palamusz* aga viitab võimalusele võtta lähtevormiks **palamus*. Sellistest kirevailmelistest ülestähendustest võime välja lugeda järgmist: 1. Nime tüve resp. esimese komponendi võiks ühendada kohanimega *Pala*. 2. Kui *-musz* 16. saj. kirjapanekus *Palamusz* kajastab õigesti tolleaegset häälдust, võib 18. saj. esinev *mõisa* olla tingitud üleskirjutajate soovist nimi mõistetavamaks teha. 3. On võimalik, et nimest esines mitu ühise esikomponendiga varianti.

***Palaotsa** 1758 (Vaimastvere m. üksiktalu) *Pallaotza* s.-ü. 238, l. 896. Vt. Pala.

Palassaare hm. *palassaare* (~ *palassaar*) Lai Endla (soosaar). Vt. Pala.

Palastvere k. *palasvere* Trm. *Palastvere* t. (2) Trm Palastvere. 1493 (*Scheidung zu*) *Pallastever* GU I 574; 1599 *Paliasfer* (*pusty*) P 134; 1601 *Palasver* LM, s.-ü. 87, l. 92; 1624 *Pallastfer* (*wueste*, $^1/_2$ adramaad) s.-ü. 131, l. 418; 1657 *Pallestfer* Bfl. II 717; 1702 (meetrikas) *Pallastferra Jaac* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 130; 1758 (*Somell, Streu Gesinde*) *Pallasfer Jaacks Land* (*wüste*) s.-ü. 238, l. 1011; 1839 *Pallastfer* (k.) Rücker. Vrd. Trm Võidivere 1811 *Pallastfer Jürri* s.-ü. 127:17, l. 7; 1826 *Palastfer* s.-ü. 128:7, l. 17. L. Kettunen (EO 296) *Pallastvere* < **Pallaisten* < **Palvaisten*. Edasi võrdleb ta käsitletavat nime tüvega **Palta* (lk. 278), mis esinevat nimes Kos *Palvere* (LCD *Paltauere*), tuues apellatiivse võrdlusmaterjalina *palistama*, sm *pallistaa*, *palle* : *palteen* 'Saum, Rand. Kante', lv *paĺ'štâ* 'besäumen', vps *paude* : *pautken* 'Rand vom Berg, von Schwende', lv *pāld* 'Berg'.
1. komponent *Palast-* on kahtlemata lähtunud *ne*-sõna pluurali genitiivist. Kui oletada, et nime 1. ja 2. silbi piiril oli häälikuühend, pidi see olema 15. saj. lõpuks assimileerunud (*-lv-*ühend on apellatiivides tavaliselt säilinud, idamurdes isegi labiaalvokaali ees, näit. Kod *ulvob*). Varasemad ülestähendused ja tänapäeva hääldus võimaldavad lähtuda ka üksikhäälikuga nimekujust *Pala-*. ? Vrd. Pala.

Palgimetsa hm. Trm Vaiatu (metsa ääres).

Palgioja t. Kod Kõnnu (üksik talu Tulike oja veeres).

Palgissaare hm. ja mets Lai Tuimõisa (soine mets väikeste männijändrikega Luusiku soo lääneosas) 1854 *Palki Saare Männik* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. *Palgissaare metsavaht*, *Palgissaare luht* Lai Villakvere 1828 *Palgi Saar* ja *Palgi Saare Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41k. *Palgissaar* Äks Kämara (kõrgem koht metsas, varem olevat seal olnud põldu ja heinamaad). Vrd. Vai *Palgissaare* (soosaar), SJn *Palgissaare* (põld), Vil *Palgissaare* t.

Paljaku t. Trm Sälliksaare. Vrd. Kod *paĺ'jak*, *-u* 'viletsa taimkattega koht heinamaal, põllul; lumevaba koht varakevadel'. Esineb ka perekonnanimena.

***Paljaspää** Trm Kõnnu 1758 *Auf Maito Reins Land Paljaspæh Mick* s.-ü. 238, l. 1019; 1782 *Paljaspee Neme Mick* s.-ü. 127:1, l. 3. < ln.

***Pallu** Äks Napu 1811 *Pollo Johan* s.-ü. 163:2, l. 4; 1816 *Pallo* s.-ü. 163:14, l. 6; 1826 *Pallu* s.-ü. 163:15, l. 11. Vrd Lai Mõra 1811 *Pally Michel* s.-ü. 32:20, l. 1; Kad *Pallu* t. < in., Wied. Wb. *Pall*, g. *Pallu* 'männl. Name'; Rajandi RN 214 *Pallo*. (Revisjonides esinev *Pallo* ~ *Pallu* võis märkida muidugi ka *Palu*.) Vrd. Pällu.

Palsi t. Lai Kivijärve 1758 *Auf Heicko Andres Land Paltze Thomas* s.-ü. 238, l. 971; 1795 *Morra Mick, jetzt Wirth Palzi Michel* s.-ü. 32:2, l. 4; 1816 *Palzi* s.-ü. 33:3, l. 8. L. Kettunen (EO 202) Tür *Palsi* (t.) < **Pallisi-*, vrd. *Pallivere*. < in., vrd. pn. *Paltso, Paltz, Palts* < *Balt(h)asar* Rajandi RN 35; in. *Paltser* (*Baltzer*) Mägiste EI.

Palu t. Kod Assikvere, vrd. Kod Halliku 1816 *Pallo* (*ein neues Gesinde*) s.-ü. 24:2, l. 24; 1826 *Pallo* s.-ü. 24:9, l. 21; Äks Kobratu. *Palu nurk* Kod Assikvere (küla osa, kus asub ka Palu t.). *Palu hm.* ja *Palu mägi* Lai Ellakvere (mägi asub hm. veeres). Vrd. Juu, Kos, Pai, Pil, Võn, Rõn jne. *Palu* k. < *palu* 'kuiv kõrge mets; liivane väheviljakas maa; soomaa; suur okaspuumets jne.', vt. Saareste LV 8—9. Vrd. ka Pala.

Palupere k. Lai 1406 *Pallunper* (~ *Palloper*) GU I 188; 1408 *Pallůnper* GU I 190; 1472 *Pallenper* GU I 437; 1474 *Pallompere* GU I 460; 1599 *Paleoper* P 108; 1739 *Palloper* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Palloper* s.-ü. 238, l. 750. *Palupere oja* Lai Rava (~ *Laiuse jõgi, Nõva jõgi*). < *palu* + *pere*. Vrd. Palu.

Panise hm. *panisse eenam* Trm Tammispää. < ?

Pannioru hm. Lai Päde. < *pann, -i* (? võrdlusnimi).

Papa t. Trm Lagedi, Lohusuu. Vrd. Võn *Papa* t., SJn *Papamägi*.

Papametsa t. Trm Tealamaa (üksik talu metsas).

Papara t. Trm Metsara. < *papa* + *ra(hva)*.

Papi t. Kod Lea (~ am.n. *Vahe*). *Papi hm.* MMg Uhmardu. Vrd. Pil, Nõo *Papi* t., Hää *Papissilla* k.; VNg, SJn *Papiniit*; VJg, VNg *Papisoo*, Rõn *Papimägi*, SJn *Papiorg*. < *pap/p, -i* 'preester, pastor'.

Papiaru k. MMg. *Papiaru* t. MMg Papiaru (~ am.n. *Saksamaa*). Vt. Papi.

Papijõgi Kod Kodavere (kiriku lähedalt voolav ojake). Vt. Papi.

Papijärv MMg Särje (Jõemõisa järve edelapoolne osa). Vt. Papi.

Papiraba Pal Toovere (soo külast lõunas). Vt. Papi.

Papissaar MMg Särje (väike saareke Papijärves). Vt. Papi.

Papissoo Lai Altvälja (soo Laiuse voorest läänes). Vt. Papi.

Pardioidu t. Trm Tõreda. *Pardioit* Lai Vilina, Kod Assikvere, MMg Toljase (lomp põllul).

Pargivahi t. Ksi Altnurga.

***Paridall** MMg (Vara mõisa paralleelnimi). < ? Vt. Vara.

Parika t. Trm Tammispää, MMg Puiatu. *Parika kesa* Lai Kurista (väike lagendik metsas). Vrd. Wied. Wb. *parikas* 'Plauderer, Scheisser, ein unersättliches Kind', vrd. ka KJn *Parika* k.; Plt, Puh *Parika* t.

Pariotsa mets Kod Koosa. Vrd. Sim, Lai, Trm, Kod, Ksi, Kam *pari* 'padrik'.

***Parisoo** t. Lai 1758 (Vaimastvere m.) *Parrisootallo* ~ *Parrisohtallo* s.-ü. 238, l. 897, 906. Vrd. Rõn *Parisoo*. Vt. Pariotsa.

Parkali t. Trm Vadi.

Parksepa nõmm MMg Pataste. Vrd. Muh, Trm, Kod, Krk, San, V *parksepp* 'parkal'.

Parmu t. Trm Kõnnu 1758 *Auf Parmo Hinrichs Land Parmo Jaco Andres* s.-ü. 238, l. 1019; 1782 *Parmo Andresse Tenno* ja *Parmo Waska Rein* s.-ü. 127:1, l. 3, 5; 1826 *Parma* s.-ü. 128:1, l. 6; Kod Koosa. Vrd. Iis, KJn, Kam *Parmu* t. < In., vrd. *parm, -u*.

Parmulodu hm. Trm Torma (metsas). Vrd. SJn *Parmumägi*. < *parm, -u*.

Parra t. Kod Kauri (popsikoht). Vrd. Sim *Parra* t. Vrd. R, I *pard(a)* : *parra* 'habe, vuntsid jne.'.

Parraka t. Kod Omedu (~ am.n. *Liiva*). Vrd. Koe, R, I *parrakas* 'suure habemega'.

Partheinamaa Kod Omedu (võsane, soine hm. jõe veeres). < ? *part* : *pardi*; vrd. ka Lüg, M *part* (*par't*), T, V *park* (*par'k*) 'salk, rühm, parv'.

Paruni t. Trm Kodassaare (< ? hüüdnimi).

Parve t. (2) MMg Kassema 1758 *Auf Lehekus Michels Land Lihikesse Parwa Mart* ja *Auf Marca Mart und Tönnis Land Marca Parwa Maddis* s.-ü. 239, l. 265; 1805 *Parwe Merdi Peter*, *Parwe Merdi Juhann* s.-ü. 78a, l. 5; 1826 *Parwe* (2, pn. *Parwei*) s.-ü. 42:3, l. 11; vrd. 1638 külas 3 vene talupoega *Bliβka*, *Kaβma Mart* ja *Wetka* s.-ü. 128, l. 228. Vrd. Pal Maardla 1811 *Parwe Tenno* s.-ü. 41:4, l. 14; Pal Süvalepa 1758 *Koi Parwe Tönno* s.-ü. 239, l. 261; 1826 *Parwe* (pn. *Parwei*) s.-ü. 42:3, l. 21. < in., vrd. vn *Парфений* Морошкин СИ 148. Parve kõrts Trm Kasepää (end. mõisa kõrts Omedu jõe ääres). < *parv*, *-e*.

Parveotsa t. Ksi Metsanuka. Vrd. Parve.

Pasarna ots *pasa·rna ots* Trm Rajaküla (Kükita küla poolne osa, kus asub pritsimaja). < vn *пожарный*.

Passi k. Kod (algselt Passi suurtalu). Passi t. Trm Võtikvere; Kod Pärsikivi, Torila. Vrd. Trm Ojataga 1758 *Auf Mauro Land Passi Hans* s.-ü. 238, l. 1032; Kod Tedre 1811 *Passi Jaak* s.-ü. 23:15, l. 11. Passi hm. Trm Tammispää. Vrd. KJn *Passi* t., Vil *Passimetsa* t., SJn *Passimägi*, Ran *Passikolk* (karjamaa), Rõn *Passilohk* (madalik), *Passiniit*, Ote *Passisõõrd* (mets). < in. < *Sebastian*, vrd. Stoebke OP 62 *Passi* (e) 1529 *Clawes Passipoick*; Nissilä Vir. 51, lk. 351; SN 60 sm pn. *Pastinen* (~ *Pasti*, *Passi*), kn. *Passi* < *Sebastian*. Isikunimega tuleks ühendada eelkõige lisanimena ja talunimena esinev *Passi*. Looduslike vormide nimede vasteks võiks sobida ka apellatiiv, vrd. *pass*, *-i* 'jõuluõled; õlgedest kõis, nuustik jne.', *passi lööma* jne. Wied. Wb. *pas's'*. g. *pas's'i* 'Strohdocke (zu Ziegeldächern)', *tuhka-p.* 'Aschenbrödel', *pas's'i lööma* (ein Weihnachtsspiel)'; *pas's'* in *pas's'i-rukkid* = *pas't*, g. *pas'ti*, *pas'ti-rukkid* 'Roggen aus Kernen, welche im Sommer in die Rübensaat gesteckt werden, oder mit Sommergetreide zugleich gesäet in Schwendeland ohne vorheriges Pflügen', murdekartoteegis ainult Krk *pas's*, g. *passi* 'lühike kasteheinane rukis'. Vrd. Pasti.

Passikaevu t. Kod Torila. Vt. Passi.

Passilodu t. Trm Saare. Vrd. 1822—27 (Avinurme m. kaardil hm. Teadussaarest loodes) *Passi Loddo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. Vt. Passi.

Passimaa soo Trm Kodassaare (soo küla lääneserval). *Passimaa küngas* Trm Rehessaare (kõrgem koht küla lähedal). Vrd. 1814 Trm (Mõistu krjm.) *Passimaa Heinamaa* f. 567, n. 2, s.-ü. 127b, l. 27; 1838 (L.-Tähkvere m. kaardil põld Oti ja Aosilla vahel) *Passimaa Allekörs* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vt. Passi.

Passimetsa t. Trm Laekannu. Vrd. 1852 (Avinurme m. kaardil Laekannust kirdes) *Passi Metza Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a. Vt. Passi.

Passimäe t. Trm Raja, MMg Kaitsemõisa. *Passimägi* MMg Kaitsemõisa (väike kink Sepa-Tõnu põllul). Vt. Passi.

Pasti t. Lai Painküla 1795 *Wittwe Mall, Sohn Mart jetzt Wirth und Paisty Mart genannt* s.-ü. 32:1, l. 18; 1811 *Pasti Märt* s.-ü. 32:13, l. 9; 1834 *Paisti* (*Andress Past Wirth*) s.-ü. 34:8, l. 25; Lai Tuimõisa (hiline väiketalu Pasti hm. veeres). Pasti hm. Lai Tuimõisa 1858 *Paiste Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. *Pasti küngas* Lai Oonurme. Vrd. Käi *Pasti* k.; Lüg, Plt *Pasti* t., VNg *Pastimäe* t., Sim *Pastimägi*, *Pastimurru nõgu*. < *in.* < *Sebastian*, vrd. sm pn. *Pastinen* (~ *Pasti*, *Passi*) < *Sebastian* Nissilä Vir. 51, lk. 351; SN 60; Rajandi RN 153. Eriti looduslike vormide nimedele sobiks võrdluseks ka apellatiiv Wied. Wb. *pas't*, g. *pas'ti*, *pas'ti-rukkid*, *pas't-rukkid* 'Roggen aus Kernen, welche im Sommer in die Rübensaat gesteckt werden, oder mit Sommergetreide zugleich gesäet in Schwendeland

ohne vorheriges Pflügen', instituudi murdekogudes ainult Koe *pas't*, *-i* 'segavili'. Tähelepanu tuleks juhtida ka sellele, et vaadeldavast alast lõuna pool esinevad nimed *Passi-*, põhja pool *Pasti-*, vaadeldaval alal niihästi *Passi-* kui ka *Pasti-*. Vrd. Passi.

Pastimaa t. Ksi Aiu. Vt. Pasti.

Pastimetsa t. Pal Nava. Vt. Pasti.

Pastimäe t. Trm Olukvere (end. mõisa kandikoht). Vt. Pasti.

Pastlaküla Kod (Varbe k. hüüdnimi).

Pataski t. Kod Assikvere (~ rk. *Pällu* < pn.). < ? Vrd. vn *батюшка* (vrd. ka *батя* '1) старообрядческий наставник, поп; 2) отец; 3) крестный отец' МСРСГ).

Pataste as., k. *pataste* ~ *patasse* ~ *pa'tste* ~ *pa'tse* MMg 1531 (*dem dorppe to*) *Patsal* GU I 309; 1582 *Batasz* SbGEG 22, lk. 46; 1585 *Batas* ASK, l. 637; 1592 *Patast* AZ, l. 48; 1601 *Battasz* s.-ü. 130, l. 53; 1627 *Pattas* s.-ü. 239, l. 74; 1638 *Pattas* s.-ü. 128, l. 218; 1758 *Pattas* s.-ü. 239, l. 308; 1811 *Pattast* s.-ü. 41:2, l. 10; 1816 *Pattasse* s.-ü. 41:10, l. 17. Nime lähtekohaks olnud apellatiivi nominatiiviks peaks olema **paťtane*, pl. g. **paťtaste*, millele tänapäeval võiks vastata *patune* : *patuse*, vrd. San, V, Lei, Lut *patane*, g. *patase* ~ *patatse*.

Patjala k. *pa'ťjala* Pal 1585 *Patkial* ASK, l. 640; 1592 *Padkial* AZ, l. 52; 1601 *Padkialk* s.-ü. 130, l. 68; 1627 *Pattigal* s.-ü. 132, l. 54; 1638 *Pattiall* s.-ü. 128, l. 231; 1739 *Patjalg* (ja *Patjalla Moisamaalt*) f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 9; 1758 *Pattjalla* s.-ü. 239, l. 138; 1782 *Padjall* s.-ü. 56:2, l. 7; 1839 *Patialla* Rücker. P a t j a l a t. Trm Adraku. Vrd. Trm Koimula 1599 *Andrus Surialga* P 108; Ksi Jõune 1601 *Loßijalgk Hint* s.-ü. 130, l. 159; Ksi Puurmani 1627 *Raudi Jalgk Thootz* s.-ü. 132, l. 338; (lisanimesid teistelt aladelt) 1545 *Lauwer Tansejalck*, 1548 *Mathias Laialck*, 1551 *Jurgen Saxejalcke*, 1558 *Marcus Kaddeialck*, 1566 *Matz Sawjalck*, 1569 *Tonnies Were Jalck*, 1581 *Hinsz Porsejalk* TT 117, 141, 149, 192, 225, 238, 273. L. Kettunen (EO 49—50) on nimes eraldanud tüvena *pattaja*, *patja* 'Sünder' + *-la*, ühendades tüve apellatiiviga *patt* ja verbiga *pattama*, *patma* 'sündigen'. P. Johansen (Kettunen EO 329) märgib nime *Saksjala* kohta, et eesti keeles tähendavat *saksajalg* väljaspool abielu sündinud last, kelle isaks oli sakslane, emaks eestlanna. Ta esitab oletuse, et ka nimed *Lättjala* ja *Pattjala* on kujunenud apellatiividest, mis tähenduselt olid lähedased sõnale *saksajalg*. Varasemad kirjapanekud viitavad sellele, et nimi on olnud liitsõna, mille põhisõnaks oli *jalg* (: *jala*). Nagu esitatud võrdlusmaterjalgi osutab (vt. ka Sadala), on *jalg*-lõpulised lisanimed olnud üsna levinud. Liitsõna esimese komponendi vasteks tänapäeva keelest sobib häälikuliselt ainult *patt*, *-u*, Wied. Wb. *pattama*, *patma*. Häälikuliselt väga lähedane vaadeldavale nimele on muidugi sm *pattijalka* 'spattfot' Lönnrot SRS; vrd. *patti* 'pahka (etenk. hevosen jalassa), nystyrä, kuhmu (myös esim. puussa)', krj *patti*, *-t't'-*, *-o* 'patti (hevosen jalassa)' < rts *spatt* 'id.' (< sks, kasks *spat*) SKES III. Saksa laenu **patt*, *-i* pole eesti keelest aga fikseeritud. Vrd. ka Sadala.

Paukami k. *pau'kami* Kod (varem Paukami suurtalu). Vrd. Pal Varbevere 1758 *Auf Paucka Micks Lande Pertli Tönno Tönno* s.-ü. 239, l. 12; VNg *Pauka* t., Plt *Paukase* t. < ?

Paunaharu Lai Tuimõisa (väike ojake Luusiku soos) 1858 *Pauna Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vrd. Kose *Paunküla* LCD *Pankyl*, 1392 *Pawenkulle*, 1501 *Pauküll* Johansen EL 536; Kad *Pauna hm.*, Hlj *Paunaoja*, Rõn *Paunamäe põld.* < HMd, Kuu *paun*, *-a* 'madal, vesine hm.'; Wied. Wb. *paun*, g. *pauna* 'Wasserloch (zum Flachsrösten)', *jõe-paunad* 'niedrige Stellen am Bachufer, welche sich bei Hochwasser füllen'; sm *pauna* 'lätäkkö, vesikuoppa, -lammikko' SKES III.

***Paunataga** Kod 1592 *Paunatak* AZ, l. 60; 1601 *Paunattack* s.-ü. 130, l. 61; *Pauwentachen* s.-ü. 130, l. 80. Vt. Paunaharu.

Peatskivi k. *piä't'ski(vi)* Kod 1582 *Pelmekiwy* SbGEG 22, lk. 48; 1585 *Pelsikiſi* ASK, l. 645; 1601 *Pelsekiue* s.-ü. 130, l. 77; 1686 *Pels Kiwy* f. 308, n. 2, s.-ü. 220; 1722 *Pehltzikiwilt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 61; 1725 *peatsi kiwwist* ibid., l. 67; 1735 *Pealtsikiwwilt* ibid., l. 85; 1758 *Pellitzkiwi* s.-ü. 238, l. 1119; 1795 *Paetskiwi* s.-ü. 23:5, l. 2; 1798 *Pealtsekiwwi* Mellin; 1811 *Petzkiwwi* s.-ü. 23:11, l. 3; 1816 *Petzkiwy* s.-ü. 24:1, l. 3; 1839 *Peältsekiwwi* Rücker. Vrd. Kod Naelavere 1592 *Hans Pelnikiwy* AZ, l. 58. L. Kettunen (EO 61, 243) märgib, et nimi on algselt tähendanud ülemist veskit (vrd. 1582 *Pelmekiwy*, veskitena registreeritud *Pelmen, Kiesmen, Alamin*); *Peats-* < *päälne, -se* (*-ls-* < *-lts-*) resp. *päälne : päältse*. Nagu ülestähendused osutavad, on nime esimeseks komponendiks tõepoolest algselt olnud (*päälne* :) *päälse* (resp. lõunaeestiline *päältse*), 18. saj. *päältse* > *pääts(e)* > (*piäts-*). Vrd. Alatskivi.

Pedajaalune hm. Kod Omedu.

Pedajamägi Kod Taguma (mägi põllul).

Pedajatagune (väli) Kod Raatvere.

Pedajaväli Kod Raatvere, Savastvere.

Pedakamägi (*pedägämägi*) Kod Alasoo.

Pedasi k. Lai 1408 *Pettes* GU I 192; 1534 *Petssz* GU II 355; 1537 *Petz* GU II 426; 1599 *Pedes* P 138; 1601 *Pedes* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Peddas* s.-ü. 131, l. 415; 1739 *Peddas* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1746 *Peddas* ibid., l. 53; 1758 *Pædas* ~ *Poddast* s.-ü. 238, l. 833, 863; 1811 *Peddas* s.-ü. 32:18, l. 14; 1839 *Peddasse* Rücker; 1854 *Peddasi* f. 2072, n. 3. s.-ü. 42a. Vrd. Lai Pedasi 1795 *Pedatallo Jacob* s.-ü. 32:6, l. 37; 1834 *Peddatallo* s.-ü. 35:2, l. 44; Ris *Pedasi kronn* (merre ulatuv maanina Pedasoo küla kohal); Kuu, Võn *Pedaspää* k., Muh *Pedaste* as., Rõn *Pedaste* k.; sm *Petes* < **petejäs* < **petäjäs* Meri VK I 127. A. Westrén-Doll (SbGEG 22, lk. 71) *Pedase* < *pedane, -se*. Tänapäeval ei esine adjektiivi **pedane*, vaid *pedakane, pedajane*. Küll aga leiame teisi tuletisi, kus sufiks on liitunud tüvele *peda-*, näit. *pedastik*, M *pedänik* 'männik' jne. Samasuguse pelga tüve leiame ka veel kohanimes *Pedassaare*. *Pedasi* pro **Pedase* võiks leida seletuse pluraalse tüve üldistuses (vrd. Kettunen EO 199). Sm *Petes* on A. Meri arvates (VK I 127) eraldunud liitsõnalisest nimest, nagu *petesmäki, *petäsmä* jne.

Pedassaare k. MMg (hiline am.n.). *Pedassaare* hm., mets MMg Pedassaare (Jõemõisa järve veeres). < *peda(jas)*. Vrd. Pedasi.

Pedassemäe Pal Ehavere (kruusaauk). < ? **pedase* (siirdunud *s-*: [*kse-* >] *sse*-lõpuliste sõnade rühma, vrd. sm *petekseauk* Meri VK I 127). Vrd. Pedasi.

Pedja (jõgi) Lai, Ksi (~ *Jõgeva jõgi, Jõune jõgi, Painküla jõgi*) 1406 *Pettie* GU I 188; 1408 *Pettien* ~ *Pettigen* GU I 192; 1411 *Petye* ~ *Petige* GU I 196; 1474 *Pettigen* GU I 460; 1541 *Peddigen* GU II 539; 1542 *Peddyen* GU II 567; 1599 (*w rzeką*) *Pedę* ~ (*nad*) *Pedaiegi* P 109, 135; 1638 *Peddest* s.-ü. 128, l. 386; 1643 *peddesche* (*«Bache»*) Bfl. II 521. Jõe nime on käsitlenud A. Westrén-Doll (SbGEG 22, lk. 73) ja M. J. Eisen (EK 23, lk. 65—70) ning õigesti ühendanud apellatiiviga *pedajas* (vrd. ka A. Saareste LV 29). A. Westrén-Dolli arvates tõestavat jõe nime varasemad kirjapanekud, et *Pedja* on olnud algselt liitsõnaline nimi (siis **petä* + **jęyęn*). M. J. Eiseni järgi on meil tegemist elliptilise nimega, mis on lähtunud kujust **petäyän*. Tõenäolisemaks tuleb pidada viimast seisukohta. Liitsõnalisest kujust (**petäjęyęn*) lähtumisel ei oleks jõe nime varasemad kirjapanekud (XV sajandi algusest) kõige paremas kooskõlas palataalklusiili nõrga vaste kao kronoloogiaga (vrd. Kettunen EKÄH 60—61; Saareste EK

23, lk. 147). Samuti jääks arusaamatuks, miks *jõgi* esines genitiivis. Tähelepanu tuleks siiski juhtida seigale, et apellatiiv **petäyä* esineb kohanimedes väga sageli sufiksita **-yä*, näit. Pedja lähedal asuvate külade nimedes *Pedasi* (1408 *Pettes*, 1534 *Petssz* jne.) ja *Päde* (1601 *Padekulla*, 1411 aga *Petyen culle* ~ *Pettigen culle*), nime *Pedja* kirjapanekus 1599. a. *Pedaiegi*, talu Pedasi külas 1811 *Peda tallo*; Kad *Pedassaare* k., Kuu *Pedaspea* k., Võn *Pedaspää* k., Rõn *Pedaste* k. jne.; sm *Petäjoki* << **petäjä joki* (Meri VK I 127). L. Kettunen (EO 48) on samuti jõe nime ühendanud apellatiiviga *pedaja*, *pedak*, oletades, et jõgi on saanud nime Päde külalt (1411 *Petyen culle*). Usutavasti on meil tegemist antud juhul elliptilise nimega **petäyän (jɐ̈ki)* > *pedaja* > *pedja*. On võimalik, et elliptiline nimi on välja kujunenud asustusalase nimena. Vrd. Onga (Pedja lisajõgi).

Pedramiska t. MMg Särgla (~ am.n. *Rätsepa*). < vn in. *Петр* + *Михаил* (*Миша*, *Мишка*).

Peebu k. MMg (osa Pataste külast, mis 1947. a. nimetati külaks Peebu t. järgi). Peebu t. Trm Sätsuvere (2) 1782 *Pebu Jürry* ja *Pebu Jahnn* s.-ü. 127:3, l. 8—9; 1811 *Pebo Jurry* (2) s.-ü. 127:14, l. 3—4; 1816 *Pebo* (2) s.-ü. 127:21, l. 8, 10; Trm Vaiatu (vrd. 1758 *Auf Michel Jaacks Land Peebo Hans* s.-ü. 238, l. 1011); Lai Painküla 1758 *Auf Rotzi Thomas Land Petri Peep* s.-ü. 238, l. 787; 1795 *Peter Pebo Jaan* s.-ü. 32:1, l. 17; 1805 *Pebo Mart* s.-ü. 46d, l. 5; 1816 *Pebo* s.-ü. 33:1, l. 14; Kod Koosa 1805 *Pebo Adam* s.-ü. 64d, l. 3; Pal Vassevere 1758 *Auf Johanne Oloffs Land Hindo Ohlo Peep* s.-ü. 239, l. 78; 1782 *Hindo Ollo Peep* s.-ü. 56:6, l. 11; 1816 *Pebo* s.-ü. 56:18, l. 29; MMg Peebu, Vaidavere 1805 *Pebo Maddis* s.-ü. 78a, l. 6; 1826 *Pebo* (pn. *Peep*) s.-ü. 42:3, l. 5; Äks Voldi 1811 *Pebo Matzi Jurry* s.-ü. 163:12, l. 9. *Peebu hm.* Trm Lohusuu. Vrd. Jür *Peebu* as., Urv *Peebu* k. < in., Mägiste EI *Pee|p*, *-bu*; Palli KK 59, lk. 604; Stoebke OP 63 *Pepe*, *Pepy*, *Pepo*; Koseform von *Peter*.

Peebo-Juhani t. Trm Tuulavere (~ rk. *Juhani*) 1758 *Auf Kerro Jürgens und Iwask Michels Land Pebo Märt* s.-ü. 239, l. 77; 1782 *Pebo Merdi Josep* s.-ü. 56:6, l. 5; 1811 *Pebo johann* s.-ü. 56:12, l. 8; 1826 *Pebo* s.-ü. 56:24, l. 10.

Peebuku t. Lai Lõpe 1758 *Pebo Jaack* s.-ü. 238, l. 736; 1795 *Peebo Jako Märt* s.-ü. 32:5, l. 72; 1826 *Pebo Jago* s.-ü. 34:2, l. 45; vrd. 1599 *Piep* P 111; 1601 *Pep Rautsep* s.-ü. 130, l. 219. < *Peebu* + *Jaagu*.

Peebussaare k. Trm. < in. (*Peep*) : *Peebu* + *saar(-e)*.

Peede t. Äks Voldi 1805 *Pede Michel* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Pede* (pn. *Peetz*) s.-ü. 165:4, l. 14. < in., vrd. Peedi.

Peedi t. Lai Tirma 1758 *Auf Termast Peet Land Jaco Peedo Mart* s.-ü. 238, l. 951; 1795 *Pedi Teno, Pedi Rein* s.-ü. 32:3, l. 22, 31; 1834 *Pedi Mert* s.-ü. 34:10, l. 7; Kod Kirtsi, Äks Õvi (~ rk. *Alt-Peedi* ja *Mäelt-Peedi*) 1758 *Auf Reuter Hans Land Körtzi Peet* s.-ü. 239, l. 349; 1811 *Poedi Johann* ja *Poedi Tönno* s.-ü. 163:5, l. 5; 1834 *Poedi* (2) s.-ü. 164:5, l. 12—13. < in., Mägiste EI *Pee|t*, *-di*; *Pee|t*, *-du*; Palli KK 59, lk. 604; Rajandi RN 142 *Peedi*, *Peedo*, *Peet* < *Peter*. Vrd. Peede, Peedu.

Peedu t. *peedu* (Kod *piädo*) Lai Kantküla, Kod Assikvere (1811), Koosa (1805), Kääpa, Raatvere, Savastvere (~ rk. *Värvu*) 1758 *Auf Willicko Johann und Jurgen Land Peedo Enno* s.-ü. 238, l. 1147; 1811 *Pedo Jurri Sohn Mart* s.-ü. 23:15, l. 2; 1826 *Pedo* s.-ü. 24:12, l. 8; Pal Aruküla (~ rk. *Tobru* < pn.); MMg Elistvere, Äte; Äks Napu; Ksi Laeva 1758 *Auf Hinso Pedo Land Pedo Hanso Jaan* s.-ü. 239, l. 390; 1811 *Pedo Michel* s.-ü. 29:3, l. 7; 1816 *Pedo* s.-ü. 29:8, l. 11; vrd. 1638 *Hintze Hans* s.-ü. 128, l. 261; 1627 *Hiensi Janus* s.-ü. 132, l. 36; Ksi Pööra 1744 *Auf Perraküla Lauers land Ropa Pedo Jürri* s.-ü. 211, l. 446; 1805 *Pedo Hans* s.-ü. 118a, l. 3; 1816 *Pedo* s.-ü. 29:6, l. 4.

Peedu nukk Kod Assikvere (üksikud talud Peedu t. ümbruses). Vrd. JMd *Peedu* k.; Kad, Sim, Plt, SJn, Kam, Puh, Ran, Ote *Peedu* t. < in. Vt. Peedi.

Peedu-Kaarli (~ am.n. *Noor-Peedu*) ja **Peedu-Luha** (~ am.n. *Vana-Peedu*) MMg Kõrenduse 1811 *Pedo Peters Gesinde* s.-ü. 41:2, l. 25; 1826 *Pedo* s.-ü. 42:2, l. 35.

Peedura(hva) t. MMg Alnavere, Äks Mullavere. < in. *Peedu* + *ra(hva)*.

***Peeglihoone** (Ksi meetrika) 1803 *Peeglihone Peter* f. 1257, n. 2, s.-ü. 2, lk. 693.

Peetra omad Trm Kasepää (4 peret), vrd. 1599 *Poli Pieter* P 125; 1758 *Maikoske Peter* s.-ü. 238, l. 849; 1795 *Petri Jahn* ja *Petri Michel* s.-ü. 32:6, l. 51, 55; 1811 *Petri Michel, Petri Tönno* ja *Petri Johans Vohnstelle* s.-ü. 32:18, l. 22—24. < in. *Peeter* (vrd. vn g. *Петра*).

Peetrahva t. *pee'tr'a'hva* (~ pee'tra'hva) Pal Patjala (~ am.n. *Miku-Juhani*), Äks Mõisamaa. < in. *Peet* + *rahva*. Vt. Peedi.

Peetri t. Trm Torma (~ rk. *Mihklirahva*), Lai Altvälja, Endla 1758 *Körde Peter* s.-ü. 238, l. 895; 1795 *Kehrede Petri Jürry* s.-ü. 32:5, l. 13; 1826 *Petre* s.-ü. 34:6, l. 4; Lai Eristvere 1795 *Jaani Andre Petri Jaan* s.-ü. 32:1, l. 7; 1811 *Jaani Andresse Petri Johann* s.-ü. 32:13, l. 4; 1834 *Petri* s.-ü. 34:8, l. 9; Kod Pusi 1782 *Petri Enno* ja *Petri Tönnis* s.-ü. 23:1, l. 16; 1811 *Petre Enno* ja *Petre Toennis* s.-ü. 23:11, l. 11; vrd. 1638 *Rotze Peter* s.-ü. 128, l. 245; Kod Tõruvere (~ am.n. *Lokuta*); Pal Aruküla (~ am.n. *Uuetoa*), Kassinurme; Ksi Laasme (~ am.n. *Tisleri*). Vrd. Kei, Jür, Hel *Peetri* k.; Vil, Urv *Peetri* as. < in., Mägiste EI; Palli KK 59, lk. 604; Rajandi RN 142.

Peetri-Antsu t. Lai Vaheküla (~ am.n. *Kaarli*).

Peetri-Joosepi t. Kod Lahe.

Peetri-Juhanese t. Kod Tedreküla (~ am.n. *Kruusa*).

Peetrimaa (põld) Trm Kiisa, vrd. 1834 (Aosilla lähedal) *Petri Maa Allekörs* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b.

Peetri-Tooma t. Pal Süvalepa (~ rk. *Jaagurahva*).

***Peetsu** k. Kod (Kokora m.) 1754 (meetrikas) *Kokkara Peetso küllast* f. 1256, n. 2, s.-ü. 2, lk. 23; 1805 *Dorf Pezoküllа* s.-ü. 38d, l. 1 (külla kuulub ka *Persikiwische Mühle*, vrd. Pärsikivi). Peetsu t. Trm Kõnnu, Veia 1805 *Petso Peter* s.-ü. 6d, l. 2; Kod Lahepera, Sassukvere 1805 *Petzo Michel* s.-ü. 41b, l. 2; Kod Tedreküla 1758 *Auf Perna Petzo Thomas, Andres und Peters Land Petzo Hannus Enno* s.-ü. 238, l. 1150; 1811 *Petzo Enno Jürri* ja *Petzo Andresse Jak* s.-ü. 23:15, l. 7—8; 1826 *Petzo* (3) s.-ü. 24:12, l. 21—25; Pal Soomevere (~ am.n. *Pruuli*) 1805 *Petzo Michel*, s.-ü. 1a, l. 3; 1826 *Peetzo* s.-ü. 56:22, l. 20; MMg Kulmuvere 1811 *Petzo Andresse Sohn Hans* s.-ü. 41:4, l. 10; 1826 *Peetzo* s.-ü. 42:3, l. 20; MMg Pataste < pn. (~ am.n. *Raja*); Äks Pirusi 1725 *Pezo Ado* f. 1216, n. 2, s.-ü. 1, l. 7; 1811 *Petzo Tarto Tönno* ja *Petzo Tarto Jahn* s.-ü. 163:8, l. 13; 1834 *Peezo Tarto* ja *Peezo Tenno* s.-ü. 164:7, l. 21; Äks Õvanurme 1744 *Auf Ustallo Peetz land Peetzo Rein* s.-ü. 211, l. 363; 1811 *Petzo Jurry* s.-ü. 163:1, l. 9; Ksi Altnurga. Vrd. Sim, Võn, Nõo, Puh, Ran *Peetsu* t. < in., Mägiste EI *Peets*, vrd. Peeter; Stoebke OP 63 *Petze*.

Peipsi (järv) *pei'psi* Trm, Kod (rannaäärsete külade elanikel ka lihtsalt *järv*: Trm Kasepää *meije omad ü'tlevad ikke et järv edemalt nagu v'õerad kutsuvad pei'psi järv*). 1400 *Peybas* UB IV 346; 1425 *Peybas* UB VII 251; 1433 *Peupes* UB VIII 433; 1449 (*in dem*) *Peibas* Bfl. I 131; 1475 *Peibas* GU I 461; 1502 *Peybasz* UB II, 2, lk. 209; 1503 *Beybessee* UB II, 3, lk. 687; 1509 *Pebesse* UB II, 3, lk. 420; 1585 *Beips* LM, s.-ü. 71, l. 36; 1684 *Peipus* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1695 *Peipus Lacus* ibid., s.-ü. 346, l. 46. J. Mägiste (*oi-*, *ei-*dem. 100) on *Peipsi* (< ? *peip-* [*p*]*eis*) ühendanud linnunimetusega sm *peipo*, *peippu*; vdj *peippe* jne.

(vrd. SKES III sm *peippo*, *peipo* ... useiden pienten (laulu)lintujen nimenä; krj *peipo*, *peiboi* 'peippo'; vdj *pe̮ippe̮* 'kananpoika' ... ovat ilmeisesti onomatop. alkuperää). L. Kettunen (EO 202) on nime foneetilise külje arengut kujutanud järgmiselt: **Peipposen* > *Peipse* või **Peibuste* : **Peipusi-* > *Peipsi*. Ta oletab, et järve nimi on lähtunud isikunimest, mida võrdleb apellatiividega *peebu-lind* 'Wendehals, Regenpfeifer, kleiner Brachvogel' ja sm *peippo* : *peipon*. Motiveeritud ja usutavat etümoloogiat nimele *Peipsi* pole õnnestunud leida, vrd. vdj *peipijä järvi*.

***Peku** Kod Lahe 1782 *Pekko Mart* s.-ü. 23:1, l. 25; 1805 *Pekko Jahn* s.-ü. 35c, l. 3; 1826 *Pekko* (pn. *Pek*) s.-ü. 24:8, l. 42. < in., Mägiste EI *Peko* ~ *Peku* (= Peeter).

Pelka t. Kod Assikvere (kunagine metsavahikoht). *Pelka kink* Kod Assikvere (kõrgem koht metsas, kus kunagi oli metsavahi maja). Vrd. Kod Sääritsa pn. *Pelka*. < ? hüüdnimi, vrd. vn *белка* 'зверок из разряда грызунов, векша; пск. мысь, Sciurus vulgaris' Даль ТС; *белый* 'valge', vn in. *Пелька*, *Пелка* Морошкин СИ 149.

Pendi t. Trm Sätsuvere 1758 *Auf Muste Hinrichs Land Pendi Jürri Jaan* s.-ü. 238, l. 1031; 1782 *Pendy Ado* s.-ü. 127:3, l. 8; 1826 *Penti Ado* s.-ü. 128:4, l. 7; Ksi Pikknurme 1744 *Auf Bengti Hans land Benti Jürri*, *Benti Hans* s.-ü. 211, l. 469; Ksi Ruupa. *Pendi kesa* Trm Kasepää (lagendik metsas, kus varem olevat elanud metsavaht nimega *Pent*). Vrd. Plt *Pendi* as.; VNg, Pil, KJn, TMr, Puh *Pendi* t. < in., Mägiste EI; Rajandi RN 36 *Pent* < sks *Bent* < *Benedictus*.

Pensu t. Trm Tammispää. < ? in., vrd. Mägiste EI *Pents*, *-u*, vrd. *Pendo*, *Pent*; Rajandi RN 36 *Pendis* < *Benedictus*.

Pera t. Ksi Tammiku. Vrd. Ris, Hel, Plv *Pera* k. < R, I, M, V *perä*, *pera* 'pära'.

Perametsa *perämetsä* Kod Assikvere (üksikud talud metsa serval) 1758 *Auf Some Johan Peters Land Pirrametza Thomas* s.-ü. 239, l. 197; *Perrametsast perrametsa Mihkle* f. 1256, n. 2, s.-ü. 2, lk. 41; 1798 *Perramets* Mellin; 1826 *Perrametz* (pn. *Perrametz*) s.-ü. 24:9, l. 9. Vt. Pera.

Peraniit (~ *Peraniidi*) hm. Lai Kaude, Kod Haapsipea. *Peraniidi jõgi* Lai Kaude (voolab läbi Peraniidi hm. ~ *Karusilma oja*). Vrd. Ote *Peraniit*, *Perajärv*. Vt. Pera.

***Pere** Lai Paduvere 1758 *Auf Matz Jürgens Land Perre Jürri* s.-ü. 238, l. 952; 1795 *Perra Jahn*, *Perre Jurry Hans* s.-ü. 32:3, l. 16—17; 1834 *Perre Rein*, *Perre Jürry* s.-ü. 34:10, l. 16. < ln. < *pere* (? *pera*).

Pereaseme t. *perasme* Ksi Kirikuvalla 1774 *Perreasseme Mihkel* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 107; 1805 *Perreasseme Rein* s.-ü. 121c, l. 1; 1826 *Perreasseme* s.-ü. 29:12, l. 8. < *pere* + *aseme*.

Pesti t. Kod Kääpa, MMg Lepiku <pn. < ?

Petirahva t. Trm Laekannu (~ am.n. *Väljaotsa*). Vrd. Kod Peatskivi 1805 *Petti Tomas* s.-ü. 35c, l. 2; 1826 *Pette* s.-ü. 24:8, l. 9; Sim, Nõo *Peti* t. < ? in., vrd. ? *Pert*, *Peet*.

Petlemma k. Äks (väiketaludest nn. soldatikruntidest koosnev Lammiku k. osa, rk. paralleelnimi ka *Kelmiküla*).

Pihlaka t. Trm, Kod, MMg, Äks, Ksi. Hiliste talude nimi enamasti omaniku perekonnanime järgi.

Pihlakamägi Kod Assikvere (osalt metsaga kaetud seljandik).

Pihlakaorg Trm Iravere (orus kasvab suur pihlakas).

Pihlaksaar Lai Villakvere (soosaar). *Pihlaksaare kink*. Lai Lõpe (kõrgem koht karjamaal). Vrd. Jõh *Pihlaksaar* (kõrgem koht metsas); Rak, Vai *Pihlaksaare* t.

Pihliku t. Kod Alasoo (~ rk. *Villa* < pn.). < (Kod) *pihlik*, *-e*, *-u* 'pihlakas'.

Piibari t. *p'iibari* Kod Assikvere (~ am.n. *Reinu*). Vrd. Plt *Piibari* t., Pil

Pibari k. L. Kettunen (EO 180) *Piibari* t., vrd. sm *Piiparinen*, *pillipiipari* < rts *pipare.* < hüüdnimi, vrd. VMr, VJg, Hlj *p'iibar*; T, V *pii'par* (*pii'par'*), *piibar* (*piibar'*), *pippar* 'pajuvile; karjasepasun, vaskpasun' < rts, vt. SKES III (sub *piipari*).

Piibu t. Kod Piibumetsa, vrd. Kod Lümati 1795 *Piebo Juhanus Wittwe* s.-ü. 23:10, l. 32; 1811 *Pibo Jacko Jani* s.-ü. 23:17, l. 15; 1826 *Piebo* s.-ü. 24:14, l. 27; Kod Raatvere 1758 *Auf Marskalk Hint Land Piebo Johann* s.-ü. 238, l. 1172; 1782 *Piebo Hans* s.-ü. 23:4, l. 13; 1816 *Pibo* s.-ü. 24:7, l. 15; MMg Kaitsemõisa < pn. (~ am.n. *Raiestiku*). Vrd. Äks Tabivere m. 1727 *Pibo Matsi Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; Rak, VNg, Lüg, Plt, Vil *Piibu* t. < ln., vrd. *piip* : *piibu.*

Piibumetsa k. Kod (nime on saanud Piibu t. järgi). *Piibumetsa* hm. Kod Sassukvere. Vt. Piibu.

Piilsi k. *p'iil'si* Trm 1599 *Pilioza* P 126; 1601 *Piloß* s.-ü. 130, l. 222; 1624 *Pilsen* s.-ü. 131, l. 410; 1695 *Pyllschie kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 46; 1758 *Pielis* ja *Metzpiels* s.-ü. 238, l. 1076, 1083; 18. saj. *Pillis* ja *Metzpills* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1811 *Pils* s.-ü. 127:10, l. 12; 1834 *Piels* s.-ü.128:8, l. 35; 1866 *Ranna piils*, *Mets Piils* ATK. *Piilsi jõgi* Trm Piilsi 1695 *Pyhls Jäggi* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 47. Vrd. Lüg *Piilse* k. L. Kettunen (EO 201) *Piilsi* < **Piilusi-* : **Piiluste.* Lähtudes seisukohast, et *si*-lõpulistes nimedes *-si* (pro *-se*) on tekkinud pluraalse tüve üldistusena, tuleks antud nime juures lähtekohaks võtta *ne-* resp. *s*-sufiksiga noomen, mille tüveks oleks *piil-*. Häälikuliselt lähedased apellatiivid eesti keeles oleksid: Wied. Wb. *piil*, g. *piilu* 'Lauern'; *piil*, g. *piilu* (D), *ennast piilu hoidma* 'sich versteckt bei Seite halten'; *piiluma*, 'lauern', vrd. in. (lv) *Pylo* Stoebke OP 63.

Piilu t. Trm Rassiku. Vrd. Piilsi.

Piirakumägi MMg Nudi (piklik mägi põllul). < I *piirak*, *-u* (~ *piirakas*) 'pirukas' (võrdlusnimi).

Piiranukk ~ *Piiranuka* hm. MMg Ruskavere (hm. Kääpa jõe veeres). Häälikuliselt vastab apellatiividest nime esikomponendile *piird* : *piira* (vrd. Amb, Trm *piird* 'pilliroopindudest suga'), tähenduselt sobiks paremini *piir-*, *-i*; *piirama*, Wied. Wb. *piirandik* 'umzäunter Platz, Eingrenzung, Einhegung'.

***Piira-Sepa** Trm 1831 *Piera Seppa Asse* (*alte Lostreiber Wohnstelle*) ja *Piera Seppa poline Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42s; 1834 *Piera-Seppa poline Mets* (Veiast põhja pool) ibid., s.-ü. 42b. < ? *piird* : *piira* (? *piirasepp*). Vrd. ka Piiranukk.

Piiri k. Äks (1930-ndate aastate lõpus moodustatud küla end. Kärevere m. taludest ja mõnedest asundustaludest, nimi pandud ühe suurema talu järgi). Piiri t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel hiliste asundustalude am.n. Revisjonides: Äks Piiri 1805 *Piery Mert* s.-ü. 25a, l. 4; 1834 *Piiry* s.-ü. 164:4, l. 15; Äks Voldi 1811 *Piri Johann* s.-ü. 163:12, l. 10; 1834 *Piri* (pn. *Grentz*) s.-ü. 165:4, l. 27; 1839 *Piere* Rücker. Vrd. Pal (meetrikas) 1741 *Kurrema Piriłt* (*Karro Pebo Ado*) f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 26; 1771 *Piirist* ibid., s.-ü. 2, lk. 57; Pal Palamuse 1782 *Piri Juhan* s.-ü. 56:4, l. 4; 1826 *Piri* s.-ü. 56:22, l. 9; San *Piiri* as., Muh, Kõp *Piiri* k.

Piirimägi Trm Sirguvere (mägi Tartu—Narva maanteel Sirguverest põhja pool) 1866 *Piirimäggi* ATK; Lai Tirma (mägi olevat Tapiku ja Vaimastvere valla piiril).

Piiriniit (~ *Piiriniidi*) hm. Kod Sassukvere.

Piirioja t. MMg Papiaru. *Piirioja* Kod Sääritsa, Haavakivi. Vrd. Trm 1831 *Piere oder Nirgo Oya* (L.-Tähkvere ja Kõnnu m. piiril) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42k. Plt, Vil, Kam *Piirioja* t. (~ *Piiroja*); Plt, Puh, Ran, Rõn, Vil *Piiroja.* Vt ka Piiroja.

Piirissaare hm. Ksi Jüri.

Piirivarbe k. *piiriva'rbe* Kod (asundustalud ja end. mõisa kandikohad Pala ja Kadrina m. piiril). Vrd. Kod *varve* : *va'rve* (~*va'rbe*) 'noor mets'; *varvik* 'võsa, noor mets'.

Piiroja t. Äks Õvanurme; Ksi Jõune, Tammiku. *Piiroja* Ksi Tõrve (Tõrve ja Kirikuvalla k. piiril). Vt. ka Piirioja.

Pika omad Trm Rajaküla (vene pere, vn *Сорокины*). Vrd. Kod Torila 1758 *Auf Marts Land Pitka Jaani Märt* s.-ü. 238, l. 1153; Pal Toovere 1805 *Pikka Tönno Jaan* s.-ü. 1a, l. 4; 1816 *Picka* s.-ü. 56:16, l. 23; 1826 *Picka* s.-ü. 56:22, l. 27; Kad, Jõh, KJn, Ote *Pika* t.

Pikaalekõrre t. *pika,alekere* Trm Enniksaare, Sälliksaare, Tõnussaare. *Pikaalekõrre* hm. Trm Maetsma. Vt. ka *Pikkalekõrs.

Pikahärma t. Pal Kassinurme. Vt. Härma t.

Pikajäätme hm. Lai Ellakvere (pikk kitsas hm., varem põld). Vrd. Wied. Wb. *jääte*, g. *jäätme* 'Nachgebliebenes, Nachgelassenes, unbearbeitet liegen gebliebenes Feld'; vrd. ka Jäätmaa.

Pikakaela hm. Lai Oonurme (pikk kitsas hm.).

Pikalageda t. Ksi Soo.

Pikalodu hm. Pal Kilbavere.

Pikamaa t. Trm Kütametsa, Västriku. *Pikamaa* hm. Trm Teadussaare. *Pikamaa oja* Trm Kütametsa (ojakene Pikamaa t. lähedal).

Pikamadala sõra (~ *pikk madal*) Kod Omedu (madalik Peipsis).

Pikamurru t. *pikamuru* Trm Kõrvemetsa (4 t.), vrd. 1822—27 *Pick Murd* (Ulvist läänes) f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d.

Pikamäe t. Pal Ehavere, MMg Keressaare (~ rk. *Solksaare*). Vt. ka Pikkmägi.

Pikanuka t. Trm Rassiku.

Pikanõmme (mets) Trm Enniksaare, Lai Kärde.

Pikaoidu t. Trm Tõreda, vrd. 1834 *Pikka oido Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. *Pikaoidu hm.* Trm Kasepää 1854 *Pikka Oido Einama* ibid., s.-ü. 42a. *Pikaoidu oja* Trm Tõreda (vrd. t.). Vrd. VJg *Pikaoidu mägi*. Vt. ka Pikkoit.

Pikapere t. Lai Rohe, vrd. 1739 (meetrikas) *Pitkaperschen Müllers Maddis* f. 2434, n. 2. s.-ü. 1, l. 11; 1758 (Vaimastvere m. veski) *Pickapersesche* ja (kõrts) *Picka Perresche* s.-ü. 238, l. 822; 1798 *Pikkaperse* (veski) Mellin; 1839 *Pickaperre* (veski) Rücker. < *pika* + *pere* (resp. *pika* + *perse*, kusjuures viimane asendati hiljem siivsama sõnaga).

Pikari t. Lai Kivijärve 1758 *Auf Maddi Jaacks Land Pitka Reino Jaan* s.-ü. 238, l. 969; 1795 *Pica Reino Jahni Michel* ja *Picka Reino Jack* s.-ü. 32:2, l. 4—5; 1816 *Pikka Reino Jaak* ja *Pikka Rein* s.-ü. 33:3, l. 5—6. < *pika* + ? *Reinu*.

Pikassaare t. Trm Jalaksaare (~ am.n. *Kaeramaa*). **Pikasaare* Trm 1758 (Avinurme mõisa külana) *Pitka Saar* (külas 2 talupoega) s.-ü. 238, l. 1077; 18. saj. *Pitkasahr* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10.

***Pikasoo** 1822—27 (Avinurme m. kaardil Sälliksaare lähedal) *Pitka Soo Metz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d.

Pikatioja t. Trm Enniksaare. *Pikatioja hm.* Trm Rehessaare. < ? Vrd. pn. *Pikat*.

Pikatoa t. Lai Tirma. Vt. Pika-Tõnu.

Pika-Tõnu t. Lai Tirma (~ rk. *Pikatoa* ja *Tuubari*) 1758 *Auf Pitke Marts Land Adame Jaan* s.-ü. 238, l. 952; 1795 *Pikka Tönno Mart* s.-ü. 32:3, l. 25; 1805 *Pikko Tenno Jaak* s.-ü. 43d, l. 1; 1834 *Pikka Tönno* s.-ü. 34:10, l. 8.

Pikavälja t. Äks Ojaküla 1834 *Pickawälja* s.-ü. 164:4, l. 16; vrd. 1811 *Pikka Jaan* s.-ü. 163:4, l. 5.

***Pikkalekõrs** Trm 1838 (L.-Tähkvere m. kaardil Oti ja Aosilla vahel) *Pik Allekörs* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vt. ka Pikaalekõrre.

Pikkauk Lai Eha (madalam koht karjamaal).

Pikk hm. Trm Kasepää, Kütametsa; Lai Painküla, MMg Tindimurru.

Pikkjagu *pikkjagu ~ pikajau eenam* Lai Kirivere, Pedasi, Tuimõisa (pikad kitsad heinamaatükid Pedja ääres) 1858 *Pikkad Jaod* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Pikkjärve k., m., as. Pal 1627 *Pittke Jerwe* s.-ü. 132, l. 54; 1638 *(dorff) Pitt Jerwe* s.-ü. 128, l. 231; 1745 *Pitkjerweschen Krügers Andres* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 60; 1769 *Pikjerwe* ibid., s.-ü. 2, lk. 43; 1826 *Piikjerwmois* (Kaarepere krjm.) Bienenstamm GA 301; 1839 *Pickjerw* (krjm.) Rücker. Pikkjärv Pal Nava 1627 *Pittke Jerwe* s.-ü. 132, l. 54; 1684 *Pitt jerwe* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1695 *Picke Jerwe* ibid., s.-ü. 346, l. 23; 1758 *Pickjerwe* s.-ü. 239, l. 121; 1839 *Pick See* Rücker.

Pikk-kolk Lai Tuimõisa (metsaga piiratud hm.) 1858 *Pikka Kolga Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vt. Kolga.

Pikkmägi Trm Veia, Lai Kärde, MMg Keressaare (piklik mägi). Vt. ka Pikamäe.

Pikknurme k. Ksi 1582 *Piknorm* SbGEG 22, lk. 49; 1585 *Piknorm* ASK, l. 651; 1601 *Piknorm ~ Picnorm* s.-ü. 130, l. 64, 158; 1627 *Pickenormb* s.-ü. 132, l. 36; 1638 *Pickenorm* s.-ü. 128, l. 207; 1752 *Pitknormast* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 20; 1754 *Pitknurmest* ibid., lk. 29; 1758 *Picknorm* s.-ü. 239, l. 578; 1839 *Piknurm* Rücker. Vrd. MMg Jõe m. 1592 *Piknorm* AZ, l. 61; 1601 *Pyknorm* s.-ü. 130, l. 61; 1627 *Pittkenormb* s.-ü. 132, l. 71; 1638 *Pickenorm* s.-ü. 128, l. 248 (üks talupoeg külas). *Pikknurme jõgi* Ksi Pikknurme (*~ Putke jõgi*). Pikknurm (hm.) Kod Assikvere. Vrd. Jõh *Pikknurme* t., Iis *Pikknurme väli*.

Pikkoit *pikkoit ~ pika oit* (*~ pika oedu eenama*) Trm Kasepää, Kod Tõruvere (madal vesine hm.). Vt. ka Pikaoidu.

***Pikkvere** veski Lai 1624 *(Die Muhle) Pickfer (mit 1¼ haken, Ruhekondische Wackke)* s.-ü. 131, l. 409. Vrd. Mih *Pikavere* k., Kos *Pikavere* as. LCD *Pikæuæræ*, 1277 *Pickevere*, 1515 *Pickeuer* Johansen EL 549; Kõe *Pikevere* k. Kettunen (EO 279) *Pikavere. < pikk : pika.*

Pilga t. Lai Metsaküla 1838 *Pilga Michel* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. *Pilga hm.* Lai Tuimõisa (Pilga t. juures), vrd. 1838 *Pilka Mets* ja *Pilka Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Häälikulise sarnasuse alusel saab võrdluseks tuua apellatiivid: a) Kad, VJg, R *pilk : pilgu* 'kartulilõik,' Wied. Wb. *pilk : pilga*, vrd. sm *pilkka* 'viipale (lanttua, naurista ym.)', vt. SKES III; b) sm *pilkka*, e *pilge : pilke ~ pilk : pilgu* jne., vt. SKES III; c) Plt, KJn, Räp, Se *pilk : pilga* 'kühvel (terade ja vee kühveldamiseks)'. Vrd. ka in. *Pilck* Stoebke OP 63.

Pilistik Trm Palastvere (hm. metsas) 1854 *Pillistik* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Trm Saare (hm.) Vrd. sm *pillistö* (= 'ruoisto') Hakulinen SKRK 165, e *pilli-(roog)*.

Piljani t. *pi'l'jani ~ pil'jani* Äks Raigastvere 1758 *Auf Wagga Matz halbes Land Pilli Jaan* s.-ü. 239, l. 458; 1811 *Pilli Jani Michel* s.-ü. 163:1, l. 11; vrd. 1727 (meetrikas, Kärkna m.) *Pilli Johann* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 15. *< pill, -i + Jaan*, vrd. ka in. *Pill* Stoebke OP 63.

Pilli t. Lai Mõisamaa: Kod Kirtsi, Kose, Omedu (*~* am.n. *Suure-Jaani*); MMg Odivere, Äks Kärksi 1744 *Auf Kargze Micks land Pilli Hans* s.-ü. 211, l. 107; 1782 *Pilli Hanso Jaan* s.-ü. 56:2, l. 11; 1834 *Pilli* (2) s.-ü. 164:6, l. 5—6; Äks Lähte 1744 *Auf Karro Thotz land Karro Pilli Jürri* s.-ü. 211, l. 271; 1811 *Pilli Jürri Jacob* s.-ü. 163:5, l. 20; 1834 *Pilli* s.-ü. 164:5, l. 47. Vrd. Trm Koimula 1758 *Auf Pilli Jürgens Land Mardi Michel* s.-ü. 238, l. 1010; Trm Vaiatu 1782 *Pilli Michel* s.-ü. 127:6, l. 4; 1816 *Pilli (ist eingegangen)* s.-ü. 127:27, l. 3; Kod Lahe 1782 *Pilli Tönno* s.-ü. 23:1, l. 24; 1811 *Pilli Tönno* s.-ü. 23:11, l. 20; 1826 *Pilli* s.-ü. 24:8, l. 39; Kod Pala 1805 *Pilly Andres* s.-ü. 40d, l. 2; MMg Kaitsemõisa 1816 *Pilli Jaack* s.-ü. 41:10, l. 58; Äks Kaste 1744 *Auf Lambane Pedo Andres land Pilli Michel* s.-ü. 211, l. 310; Äks Voldi 1811 *Pilly Jurry* s.-ü. 163:12, l. 9; VMr, Kad, VJg,

Sim, Jõh jne. *Pilli* t. < ln., vrd. Wieselgren OB 192; in. Stoebke OP 63 *Pilli Peter*.

Pilli-Jaagu t. *pil'lijaagu* (~ *pil'liaugu*) Lai Resti, vrd. Lai Kirivere 1758 *Möller Pilli Jaacks Stelle* s.-ü. 238, l. 932; 1798 *Pilli* (veski) Mellin; 1839 *Pillijaggo* (veski) Rücker. < ln. (*Pilli* < *pill*, *-i*) + in. *Jaak*. Paralleelnimes (*Pilliaugu*) on ilmselt tegemist rahvaetümoloogilise moodustisega.

Pilliroo hm. Lai Villakvere, Kod Assikvere (praegu põld, varem hm.), Ksi Kursi. Vrd. Kad *Pilliroo* hm., SJn *Pilliroo* t.

Pilpaküla MMg (hiline asundustaludest koosnev küla); MMg Kaitsemõisa (4 väiketalu Kaitsemõisa külas); Äks Õvi (Õvi 3 hüüdnimi).

Pilu (metsavaht) Äks Õvi. < ? *pilu* : *pilu* 'lõhe, pragu jne.'.

Pimedahaaviku põld Trm Alekere.

Pimedatagune hm. *pimedätagone eenäm* (*pimedä taha*) Kod Omedu (metsas Omedu jõe lähedal).

Pinnivälja hm. Pal Aruküla. < ? *pinn*, *-i* 'vikati pinnimise haamer; vikati selg'.

Pireli mets, hm. Kod Nautrasi. < ?

Pirsu t. Lai Võduvere. Vrd. Lai Eristvere 1758 *Pirso Micko Tönno Land* (*wüste*); *Pirso Peedo Land* (*wüste*) s.-ü. 238, l. 784; Lai Painküla 1758 *Auf Pirso Jaacks Land Leockse Jürri* ibid., l. 786; HJn, Amb *Pirsu* k.; HJn LCD *Pirsø*, 1355 *Pirsen*, 1515 *Pyrszel*, 1526 *Pirsel* Johansen EL 550. Kettunen (EO 227) *Pirsu* < **Piirsoo*; Mägiste (Kettunen EO 341) ühendab nime apellatiividega *pirs* : *pirsu* (~ *pirts* : *pirtsu*) 'Kriekente', *pirtsakas*. Vaadeldaval alal on *Pirsu* lisanimi, mis võiks tähistada ka päritolu Pirsu külast.

Pirusi k. Äks 1461 *Piros* GU I 360; 1725 *Pirrosekülla* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 7; 1811 *Pirrose* s.-ü. 163:8, l. 11; 1834 *Pirosse* s.-ü. 164:7, l. 17. Vrd. Äks Saadjärve (üksiktalu) 1744 *Pirrusse Ado* s.-ü. 211, l. 398. Kettunen (EO 201) < ? **Piroinen* või (sm pn.) *Piiroinen*. Vrd. ka ln. 1567 *Pirro Merten* TT 229.

Plaksu t. Kod Koosa 1805 *Plakso Peter*, *Plakso Jurry* s.-ü. 64d, l. 3. < ? *plaks*, *-u* (? hüüdnimi).

Platroobe mets Lai Kaave (metsa nimi olevat tuletatud selle kunagise omaniku nimest).

Ploomi t. Äks Raigastvere < pn. (~ am.n. *Alt-Meose*).

Pobuli t. Lai Oonurme. Vrd. VMr, Sim *Pobuli* t. < *pobul*, *-i* 'pops' (Kad, R, I, Trv, TMr); PJg, Hää *pobulik*.

Poetoa omad *p'oeda omad* Trm Kasepää (end. kaupmehe pere).

Pohla t. Äks Napu. Vrd. Kod Alasoo 1782 *Pohla Ado*, *Pohla Jaan* s.-ü. 23:1, l. 19; 1805 *Pola Michel*, *Pola Märt* s.-ü. 35c, l. 2; 1826 *Pohla* s.-ü. 24:8; l. 23; Kod Haapsipea 1805 *Pola Rein* s.-ü. 35c, l. 1; 1826 *Pohla* s.-ü. 24:8, l. 15. < ln., vrd. *pohl*, *-a*. Revisjonides ja vakuraamatuis esinev *Pohla* = ? *Poola* (1805 *Pola*), vrd. Pohlaka.

Pohlaka t. Trm Näduvere, Tõreda, Võidivere; Lai Altveski, Pal Eerikvere 1816 *Pohlaka* s.-ü. 56:17, l. 22; 1826 *Pohlaka* (pn. *Pohlak*) s.-ü. 56:23, l. 20 (varasemates revisjonides esineb *Eisi*, mille asemele hiljem tuleb *Pohlaka*); Pal Soomevere 1811 *Pruli Michel*, *Pollake Tönnos Sohn* s.-ü. 56:10, l. 5; 1826 *Pochlaka* s.-ü. 56:22, l. 20 (1782 *Pruli Jani Peter* s.-ü. 56:4, l. 8); MMg Vanassaare. Vrd. Pal Ehavere 1782 *Pohlaka Jürri* s.-ü. 56:5, l. 11; 1826 *Pohlaka* s.-ü. 56:23, l. 27; Sim *Pohlaka* t. < ln., vrd. Mar, Koe, Rak, VJg, R, Trm, Kod, Plt, KJn *pohlakas* 'poolakas'. Vt. ka Poolakese.

Pohlakõre Ksi Tõrve (mets). < *pohl*, *-a* + *kõre* 'kõrge hõre mets'.

Pohlamäe t. Kod Passi, Torila (talu hooned mäeseljandikul). *Pohlamäe soo* Kod Torila. < *pohl*, *-a* + *mäe*.

Pokimägi Trm Tõreda. *Pokimäe hm.* Trm Tõreda (hm. samanimelise mäekünka juures). < ?

Polli t. Kod Ninasoo < pn., MMg Kõrenduse (külas 4 Polli talu, rk. paralleelnimed perekonnanimedest) 1627 *Polle Hans* (*von Layß* ja *Polle Rein* (*ist des ersth. aufzügling*) s.-ü. 132, l. 80; 1638 *Pollo Rein* s.-ü. 128, l. 218; 1744 *Auf Polli Jaacks land Polli Jaco Jürri* s.-ü. 211, l. 239; 1758 *Auf Polli Jaacks Land Polli Jaack* s.-ü. 239, l. 315; 1811 *Polli Tönnis* ja *Polli Jaan* s.-ü. 41:2, l. 25; 1826 *Polli* (pn. *Polli*) s.-ü. 42:2, l. 35; MMg Sookalduse, Ksi Saduküla. Vrd. MMg Kaitsemõisa 1811 *Polli Tannil* s.-ü. 41:2, l. 9; 1826 *Polli Reino* (pn. *Pool*) s.-ü. 42:2, l. 9; Jõh, Plt, SJn *Polli* t.; Kad, Krk *Polli* as. < in., Mägiste EI *Poll*, *-i*; Palli KK 59, lk. 604; Rajandi RN 142 *Poll* < *Paulus*.

Pollu t. Kod Virtsu (rk. *Juhkami* < pn.). < ? in. Vrd. Polli.

Pomburi t. *po'mbori* Kod Koosa. < ?

Pommi t. Trm Mõisaküla, Vadi. Vrd. Kad, Sim, Ote *Pommi* t.

Pommiaugu hm. MMg Toolamaa (heinamaal 1944. a. lennukilt heidetud pommide augud).

Ponna t. Äks Õvanurme < pn. (~ am.n. *Alekõrte*). < ?

Poogatsi t. Ksi Pööra. Vrd. ? Hää *poogats* = pook 'rõivaste kaunistuseks õmmeldud kitsas värviline pael'.

Poolakese t. < pn. Kod Päiksi, Viljuse; MMg Vara. Vrd. Kod Tedre 1758 *Auf Kulma Enno und Tönno Land Polake Jaans Wittwe* s.-ü. 238, l. 1150; 1811 *Polakesse Annuk* s.-ü. 23:15, l. 9; 1826 *Polakesse* (pn. *Polakese*) s.-ü. 24:12, l. 21; Kod Savastvere 1805 *Polakesse Tomas* s.-ü. 38d, l. 3; MMg Igavere 1744 *Pohlakesse Märt* s.-ü. 211, l. 353. Vrd. *poolake(ne)* (Jäm, Trv, Hls, Plv, Har, Rõu) 'poolakas'. Vt. ka Pohlaka.

Popi t. MMg Puiatu (endine metsavaht). *Popi hm.* Trm Mustvee (preestrile kuulunud hm.). < *pop/p*, *-i* (= papp) < vn *non*.

Popsi t. Äks Erala (~ am.n. *Norra*).

Popsiküla Äks Õvi (Õvi 3 hüüdnimi).

Porgassaare t. Ksi Ruupa (~ am.n. *Matsi*) 1826 *Matsi* (pn. *Porgasar*) s.-ü. 29:14, l. 21. *Porgassaare* hm. Trm Oti. *Porgassaare kink* Lai Lõpe (kõrgem koht heinamaal). *Porgassaare* Ksi Jüri (kõrgem koht metsas). Vrd. Rõn *Porgassaar* (soosaar) **Porga(saar)* (= Piirisaar) 1798 *Porka oder Pirisaar* Mellin; 1839 *Insel Porka oder Pirisaar* Rücker. Vrd. *pork* : *porga* 'kepp, kaigas; teivas, millega kaldast (ja põhjast) lootsikut edasi lükatakse' S, L, K, R; 'mutt' M; *pork* : *porga* 'kondine põlv; männikäbi' Kuu; *põrk* : *põrga* 'kepp, vemmal' Jür, Sim; '(midagi kinnitav, ühendav) puu, latt, varb; (noa, luku) vedru; (korvi) küljevits; (köie, keti otsas olev) vedruga aas' S, L, K; 'jalg, koib' L. J. Mägiste (Vir. 59, lk. 321—323) ühendab eesti *põrk* : *põrga* ja soome *porkka* 'vahend kala noota hirmutamiseks; suusakepp'. Eesti vastetena on esitatud *põrk* ja *Porkasaar* Wiedemanni sõnaraamatu järgi. Viimases puudub *pork* : *porga*.

Porijõgi Kod Viira (suubub Koosa järve).

Porioidu väli Kod Halliku (põllu ääres pehmete kallastega ojake).

Porisauna t. Trm Näduvere (popsikoht).

***Pormurand**, vt. Purmurand.

Posna saun Pal Süvalepa. < pn. *Besnossov*.

Posti t. Trm Kaevussaare, (*Posti omad* < pn.) Trm Kasepää; Pal Järvepera 1739 *Posti Jahn* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 10; 1758 *Auf Keppa Jürgens Land Posti Jaan* s.-ü. 239, l. 147; 1782 *Posti Jürri* s.-ü. 56:2, l. 3; 1816 *Posti* s.-ü. 56:14, l. 2; Pal Patjala 1758 *Auf Kahar Jürgens Land Poste Jürri Hain* s.-ü. 239, l. 141; 1782 *Posti Jaak* s.-ü. 56:2, l. 9; 1816 *Posti* s.-ü. 56:14, l. 9. Vrd. Kod Pusi 1758 *Auf Poste Johanns Land Otza Rein* s.-ü. 238, l. 1122; Äks Visusi 1834 *Posti* s.-ü. 165:3, l. 39.

Postimaa hm. Trm Rehessaare.

Pottsepa t. Trm Enniksaare, Loovere, Saare (~ am.n. *Väljaotsa*).

Praadimaa t. Äks Kämara (ka *Praadimaa metsavaht*) 1745 *Pradima Tennis* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 137; 1751 *Pradima körtsmik Jürry* ibid., s.-ü. 2,

l. 26; 1758 *Pradima* (kõrts) s.-ü. 239, l. 371; 1798 *Pradima Forstey* Mellin; 1811 *Pradyma Hans* s.-ü. 163:4, l. 5; 1834 *Pradima* s.-ü. 164:4, l. 14; 1839 *Pradima* (kõrts) Rücker. < ?

Praagametsa hm., väli Kod Punikvere (külast 2 km lõunas). < ? *praak* : *praaga*.

Praaganiidi hm. MMg Sookalduse. < ? *praak* : *praaga*.

Praaklima k. *praa'klima* (~ *praa'kima*) Äks (MMg Kaiavere *praa'kli*) 1461 (*M. Brakel ihre Söhne verkaufen dem H. Brakel dorpstede*) *tho Prakama* GU I 360 (vrd. SbGEG 22, lk. 68); 1611 *Brakel* LM, s.-ü. 90, l. 82; 1627 *Brackels hoff* (*hat das dorff Sadia Jerwe*) s.-ü. 132, l. 78; 1638 *Brackellmoise* s.-ü. 128, l. 223; 1686 *Brakelsh.* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1736 (meetrikas, Saadjärve) *Pracklemma Tido* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 98; 1758 (Saadjärve m.) *Brackels Dorff* s.-ü. 239, l. 519; 1811 (*Dorff*) *Brakelsberg* s.-ü. 163:8, l. 9; 1834 *Brakelberg* s.-ü. 164:7, l. 13; 1839 *Brakelsberg* (k.) Rücker. *Praaklima mägi* Äks Praaklima (küla talud asuvad sellel mäel). < sks pn. *Brakel* + *maa*.

Praatsu t. Ksi Jõune. < ? Vrd. Wied. Wb. *praats*, g. *praatsa*, *praatsu* davon *praats-magu* 'Dickwanst, Schmerbauch'; in. *Prants* (< *Franz*) Rajandi RN 63.

Prandi t. Äks Õvi 1744 *Auf Pranti Jürgens land Brandi Simo Hans* s.-ü. 211, l. 266; 1811 *Prandi Jackob* ja *Prandi Johann* s.-ü. 163:5, l. 5; 1834 *Prandi* (2) s.-ü. 164:5, l. 10—11. Vrd. Pee *Prandi* as. < sks pn. *Brandt*(*en*), vrd. ka Heintze DF 119.

***Prangli** Kod Lahe 1782 *Prangli Tönso Mart* s.-ü. 23:1, l. 23; 1795 *Prangli Töntso Tönnis* s.-ü. 23:5, l. 23; 1811 *Prangle Toenso Tönnis* s.-ü. 23:11, l. 19. Vrd. Kam *Vana-Prangli* as. < sks pn., vt. Kettunen EO 103.

Preediku t. Pal Ehavere 1782 *Prediko Mart* s.-ü. 56:5, l. 9; 1811 *Predico Merth* s.-ü. 56:11, l. 9. Vrd. Pal Kilbavere 1816 *Prediko* s.-ü. 56:17, l. 28; 1826 *Prediko* s.-ü. 56:23, l. 23; Plt *Preediku* t. < in., Mägiste EI (*Preedik*, *-u*, vrd. *Fredrik*); Rajandi RN 64 *Preedik* < *Friedrich*.

Preedu t. Pal Kassinurme 1816 *Predo* s.-ü. 56:15, l. 9; 1826 *Predo* s.-ü. 56:21, l. 12. < in. Vrd. Preediku.

Preestri t. MMg Uhmardu (end. preestri talu, am.n. *Metsasaare*, rk. ka *Kruuse* < pn.).

Premsi t. Kod Koosa 1805 *Premsi Adam* s.-ü. 64d, l. 3. Vrd. Kod Alasoo 1758 *Auf Willicka Hans Land Premsi Jaan* s.-ü. 238, l. 1128; 1826 *Premsi* s.-ü. 24:8, l. 21. < ?

Preveniku t. Trm Kalma (end. metsavahi talu). Vrd. vn *бревенчак или бревенник* 'растущий лес, годный на бревна; срубленные бревешки, мелкие бревна' Даль TC.

Pridani t. Trm Võtikvere. < ? Vrd. vn *приданое* 'kaasavara'.

Prii t. Pal Kõdu 1744 *Auf Wagga Jaco land Pry Ado Maddis* s.-ü. 211, l. 84; 1782 *Prii Jako Ado* s.-ü. 56:4, l. 9; 1816 Prie s.-ü. 56:16, l. 22; Pal Maardla. Vrd. Kod Kõnnu 1805 *Prie Jakob* s.-ü. 64d, l. 4. < ln. (*prii*).

Priijagu Lai Tuimõisa (väiksed heinamaatükid soos).

Priisarve hm. Lai Ellakvere. < ?

Priistanimägi MMg Lepiku (küngas Kaiu järve ääres). < (Vai, Trm, Kod, Se) *priistan*, *-i* 'sadam' < vn *пристань*.

Priksi t. Lai Eristvere 1758 *Auf Manno Reins Land Prixo Johann* s.-ü. 238, l. 784; 1795 *Prixo Johan* s.-ü. 32:1, l. 5; 1834 *Prikso* s.-ü. 34:8, l. 8; Lai Kirikuküla, Kod Metsanurga < pn., MMg Särje < pn. Vrd. Sim *Priksi* t.; Sim, Plt *Priksu* t. < ln. < ? in., vrd. *Fritz* (> *Prits*), *Richard* (> Riks). Vrd. Priksu.

Priksu t. Ksi Jõune, Kaatvere (~ am.n. *Puusepa*) 1826 *Puseppa* (pn. *Priks*) s.-ü. 29:11, l. 33. Vt. Priksi.

Pritsu t. Lai Vilina. *Pritsu omad* Trm Mustvee (pere nimetus, pn. *Põllu*).

Vrd. VMr, Sim, Jõh *Pritsu* t. < in., Mägiste EI; Rajandi RN 64 (< *Fritz* < *Friedrich*).

Proima t. Ksi Pikknurme 1909 *Proima* Rich. I 626. Vrd. vn *пройма* 'прорез, вырезка, пронятая дыра'; арх. 'залив речной, заводь'; *пройми́ще* ср. пск. твр. 'полоса пажити, покоса, неопределенной, различной меры' Даль ТС.

Proosu t. Lai Villakvere 1758 *Prossa Hans* s.-ü. 238, l. 899; 1795 *Proso Tönnis* s.-ü. 32:10, l. 73; 1816 *Prosso* s.-ü. 33:11, l. 25; 1826 *Proso* s.-ü. 34:6, l. 23. < in., Mägiste EI, Rajandi RN 25 *Proos* < *Ambrosius*; Nissilä Vir. 61, lk. 185—193.

Proska t. *pros'ka* ~ *pros'sa* Pal Aruküla. < in., vrd. vn *Прошка* (*от Прохор*) Морошкин СИ 160.

Prossa k. Pal 1744 (meetrikas) *Prossa Thoma Jürri* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 46. Prossa t. MMg Kassema (~ am.n. *Kõrtsi*). Vrd. Pal Mõisamaa 1782 *Prossa Jürri Mart* s.-ü. 56:5, l. 3; 1816 *Prossa* s.-ü. 56:17, l. 16; Pal Rahivere 1758 *Auf Prossa Micks Land Prossa Jürri* s.-ü. 239, l. 39; 1782 *Prossa Jürri* s.-ü. 56:5, l. 4; 1826 *Prossa* s.-ü. 56:23, l. 9; MMg Vaidavere 1811 *Prossa Peter* s.-ü. 41:4, l. 2; 1826 *Prossa* s.-ü. 42:3, l. 3. *Prossa järv* Pal Aruküla (Prossa k. lähedal). ? in. l. < *Ambrosius*, vrd. sks *Bros*, *Brooss*, *Pross*, *Pros* < *Ambrosius* Nissilä Vir. 61, lk. 189; 2. < ? vn *Прошка* (< *Прохор*). Vrd. Proosu, Proska.

Prunsi t. MMg Lepiku. Vrd. sks pn. *Braun* — *Praun*, g. *Bruhns*; *Brunen* — *Pruns* — *Brauns* Heintze DF 123.

***Prustijärv** MMg 1758 (Saare m.) *Prusti oder Lattikjerw* s.-ü. 239, l. 167. < ?

Pruuli t. Trm Tealamaa, Pal Soomevere 1739 *Pruli Petre Jaan* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 10; 1758 *Auf Kitze Andres Land Pruli Jaan* s.-ü. 239, l. 116; 1811 *Pruli Michel* s.-ü. 56:10, l. 5; Pal Väljaotsa (varem Toovere) 1805 *Pruli Tönnis* s.-ü. 1a, l. 4; 1826 *Pruli* s.-ü. 56:22, l. 28; Äks Napu (~ am.n. *Väärnu*). Vrd. Ksi Kaatvere 1805 *Pruli Matzi Jürri* s.-ü. 118a, l. 5; 1826 *Pruli* (pn. *Pruli*) s.-ü. 29:11, l. 33. Rõn *Pruuli* t. < ln., vrd. *pruul*, *-i* (*viinapruul*).

Präänuse *präänusse* (~ *preanusse*) *omad* Trm Kasepää (pn. *Luts*). < ? Vrd. vn *пряничник*, *-ница* 'кто печет пряники, торгует им' Даль ТС.

Prügali t. Trm Ookatku 1758 *Auf Ohokattko Hinrichs Land Pruggali Jürri* s.-ü. 238, l. 830; 1811 *Prugalli Jacob* s.-ü. 32:18, l. 12; 1834 *Prüggali* s.-ü. 35:2, l. 34. Vrd. Lai Kantküla 1758 *Prüggola Jurri* s.-ü. 238, l. 740; Lai Sadala 1795 *Prugalli Jacob* s.-ü. 32:6, l. 29. Vrd. l. asks *brugger*, *jetzt Stenbrügger* 'Pflasterer' Schiller MNDW; 2. sm *Prykäri*, *Rykäri*, *Rykäli* (*prükäl'* ~ *rükäl'*) < rts *bryggare* 'öllepruul' Nissilä SN 128.

Prüisa t. Trm Torma 1826 *Pruisa* s.-ü. 128:6, l. 12. < ?. Vrd. in. *Pruus* < *Ambrosius* Rajandi RN 215.

Pudru t. Äks Puhtaleiva 1744 *Auf Mellicka Hans land Puddro Andresse Hans* s.-ü. 211, l. 415; 1805 *Pudro Johann* ja *Pudro Jaan* s.-ü. 29c, l. 1; 1834 *Puddro* ja *Puddro Siemo* s.-ü. 165:1, l. 24; vrd. (meetrikas) 1743 *Puddro Hanso Siim* (Sootaga m.) f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 182. Vrd. Kod Naelavere 1782 *Puddro Annuk* s.-ü. 23:1, l. 20; 1811 *Puddro Annuk* s.-ü. 23:11, l. 16; Ksi Tõrve 1601 *Pudru Hent* s.-ü. 130, l. 159; Puh *Pudru* t. < ln., vrd. *puder* : *pudru*.

Pudrumägi Trm Jaama (küngas põllul). Vrd. Plt *Pudruaru mets*, Vil *Pudrumets*.

Pugala k. Äks (väikemaapidajate ja käsitööliste küla). Vrd. KJn *Pugala* t. L. Kettunen (EO 89) on nime võrrelnud apellatiiviga *pugal* (~ *pügal*) Wied. Wb. 'gefleckt, scheckig, Schecke, Rind mit grossen Streifen od. Flecken'. Ta lisab, et *pugal* esineb ka härja nimena ja on võinud olla ka isikunimeks.

Pugi t. Pal Kassinurme (~ am.n. *Kriska*). *Pugi hm.* Lai Painküla. < ?

Pugri t. Trm Adraku < pn. (~ am.n. *Kimli*).

Puhta t. MMg Kaitsemõisa 1730 *Puchta Hans* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 93; 1758 (Kaiavere m. üksiktalu) *Auf Selges Peters Land Puchta Thomas* s.-ü. 239, l. 319; 1811 *Puchta Michel* s.-ü. 41:2, l. 6; 1816 *Puchta* s.-ü. 41:10, l. 10. < ln., vrd. *puhas* : *puhta*. Võiks oletada, et lisanimena on *Puhta* eraldunud sõnaühendist (näit. *puhta vilja, puhta oja* jne.).

Puhtaleiva k. *pu'htaleeva* Äks 1798 *Puchtaleiba* Mellin; 1805 *Puchtalieb* s.-ü. 29c, l. 1; 1811 *Puchtaleib* s.-ü. 163:9, l. 7; 1839 *Puchtalieb* Rücker, vrd. 1730 (Sootaga m.) *Puchtaleiwa Jaan* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 25; 1744 (*Sõõru k.) *Auf Puhasleppe Hanso Micks land Puddro Hans* s.-ü. 211, l. 416. A. Westrén-Doll (SbGEG 22, lk. 47) ühendab 1582. a. revisjonis esineva *Puchta* Puhtaleiva külaga. P u h t a l e i v a t. Äks Puhtaleiva. L. Kettunen (EO 267) *Puhtaleiva* < *puhta* + *leiva*. P. Johansen (Kettunen EO 343) sks *Puhhalieb* < *Puhha liival* Tänapäeva vorm ja varasemad kirjapanekud osutavad, et nimi on olnud liitsõnaline: *puhta* + *leiva*. Meil pole mingisuguseid kaalukamaid põhjusi oletada, et tegemist oleks mõne rahvaetümoloogilise muutusega. Olemasolevate andmete põhjal on *Puhtaleiva* küla nimena üsna hiline. On täiesti mõeldav, et talupoja lisanimeks oli *Puhtaleiva* (vrd. Mar 1518—1544 *Nano Heeleib* SbGEG 27, lk. 133), mis sai talu nimeks ja hiljem ka küla nimeks. Kui 1582. a. esinev *Puchta* tõepoolest märgib Puhtaleiva küla, võiks oletada, et liitsõnaline nimi on hiline nimele tähendust anda püüdev moodustis. Võimalik on aga, et 1582. a. *Puchta* ja 1758. a. esinev Kaiavere m. üksiktalu *Puchta* ... ning tänapäeva *Puhta* t. on identsed. Vrd. ka Kuningaleib.

***Puhtoja** 1627 (Elistvere m.) *Pucht Oya* ($^1/_2$ adramaad) ja *Pucht Oya* (veski) s.-ü. 132, l. 72, 76; vrd. 1744 (Kaiavere m. üksiktalu) *Auf Pachtoja Bertels land Pochta Jaan* s.-ü. 211, l. 243. < (*puhas*) : *puhta* + *oja*. Võimalik, et tegemist on hilisema Puhta taluga.

Puiandi hm. Kod Lahe. < ?

Puiatu k. MMg 1465 (*dat dorpp tho Ykaver myt vier holmen, geheyten Collemeck, Pernicko*) *Poyat* (*unde Kickripry*) GU I 832; 1627 (Elistvere m. tühi talu) *Puyatt* s.-ü. 132, l. 76; 1744 (Elistvere m. üksiktalu) *Auf Puiato Andres land Puiato Arend* s.-ü. 211, l. 357; 1758 (Elistvere m. tühi üksiktalu) *Pujato Andres Land* s.-ü. 239, l. 457; 1834 (Igavere k.) *Puigato* (pn. *Puigato*) s.-ü. 164:1, l. 30. P u i a t u t. MMg Puiatu. Vrd. Kod Alasoo 1795 *Puja Jürri, Puia Mert* s.-ü. 23:5, l. 15. L. Kettunen (EO 247) on ühendanud nimed Ann *Puiatu* (*pu¸ɐa̮ttu* ~ *po¸ɐa̮ttu*, Kettunenil *Pojatu* Pai), MMg *Puiatu* k. ja Jür Järsi *Puiatu* t. LCD *Pugiotæ*, 1238 *Pugat*, 1298 *Pogætæ*, 1315 *Pugget*, 1567 *Puyat*, 1586 *Poyat*, 1636 *Puiato* Johansen EL 554—555. L. Kettunen on võrrelnud neid apellatiiviga *poeg* (→ *pojatu*). Nagu näeme, oleks häälikuliselt raske ühendada *Puiatu* (varasemais kirjapanekuis üsna järjekindlalt *-u-* esimeses silbis) adjektiiviga *pojatu*. Häälikuliselt päris lähedase vaste saame liivi isikunimest *Puyate* (Stoebke OP 64), mille V. Kiparsky (ÕESA 36, lk. 254) ongi ühendanud eesti kohanimega *Puiatu*. Nime *Puiatu* saaks vaadelda kui järgendit: tüvi *puia-* + sufiks *-tu*, mis on olnud küllalt produktiivne isikunimede tuletamisel (= passiivi preteeriti partitsiibi formant, vrd. Stoebke OP 122). Tüve varasema häälikulise vastena võiks arvesse tulla näiteks järjend *pui-* + klusiil (? **puik-* : **puiɣa-* > *puia-*).

Puiatumetsa hm. MMg Jõusa (hm. Puiatu k. lähedal).

Puka t. Trm Kõnnu. Vrd. 1695 (Lohusuu k. lähedal) *Pucka Parda* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 48; Kod Alasoo 1758 *Auf Jesko Land Pucka Thomas* s.-ü. 238, l. 1128; 1811 *Pukka Mart* s.-ü. 23:11, l. 13; 1826 *Pucka* s.-ü. 24:8, l. 23; Kod Naelavere 1782 *Puka Rein* s.-ü. 23:1, l. 21. Vrd. ka Pöi *Puka* k. < ln., vrd. Wied. Wb. *pukk*, g. *puki, puka* '1) Bock, Ziegenbock; 2) Bock, Gestell, Kutschbock.' *a*-tüvelist kuju tuleb tänapäeval ette saarte- ja läänemurdes. SKES III järgi on *pukk, -i* laen keskalamsaksast,

a-tüveline vorm olevat tekkinud eesti-rootsi murde mõjul. Vrd. ka sm in. *Pukinpoyca* Forsman PN 144.

Pukaniidi hm. Trm Vadi 1852 *Pukka nied* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a. Vt. Puka.

Puki t. Trm Adraku, Saare; MMg Kulli. Vt. Puka.

Pukimetsa t. Trm Raja (väiketalu metsas, pn. *Pukk*).

Pukioja Kod Assikvere (voolab välja Pukisoost). Vt. Puka.

Pukisoo hm. Kod Assikvere (soo ja hm. Uheki nõmmes). Vt. Puka.

Pulga t. Äks Pirusi. Vrd. Trm Ojataga 1758 *Pulga Ado* s.-ü. 238, l. 1031; Kod Kodavere 1758 *Auf Pulcka Johanns Land Nugge Henno* ibid., l. 1121; Kod Kuningvere 1758 *Auf Pulga Märt Land Wacht Hans* ibid., l. 1149; Äks Saadjärve 1638 *Pulcke Pep* s.-ü. 128, l. 223; Vän *Pulga* k., Rõn *Pulga* t., SJn *Pulgassaare* t.; 1538 ln. *Hannus Pulck* TT 82. < ln., vrd. *pulk* : *pulga*. *Pulga soo* Äks Voldi (soo Vestli ja Pirusi k. vahel ~ *Umbjärv*).

Pulgaoja t. Äks Äksi (end. kirikumõisa metsavaht). < (*pulk* :) *pulga* + *oja*.

Pulli t. Ksi Kaatvere (~ rk. *Luha* < pn.), vrd. 1826 *Pusta* (pn. *Pulli*, tänapäeval Pusta t. külas puudub); 1758 *Auf Kattfer Oloffs Land Pulli Matzi Thomas* s.-ü. 239, l. 554. Vrd. Kam, Puh, Urv, Rõu *Pulli* k.; KJn, SJn, Puh *Pulli* t.; LNg Vedra 1518—1544 *Thomas Pulli* SbGEG 27, lk. 196. < *pull*, *-i*, resp. in., Wied. Wb. *Pull* (O) 'männl. Name'.

Pullisori mets Kod Piirivarbe. < *pull*, *-i* (vt. *Pulli*) + *sori* (vt. Sori).

Pullumurru t. Trm Kütametsa, vrd. 1822—27 *Pulli Murd* (Tõnussaarest põhja pool) f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. Vrd. ? *pull*, *-u* 'kasetohust võrgukäba'; *pull*, *-i*, *-u* 'mull, vull' (Trm *pull* : *pullu*).

***Pulmikvere** k. Kod 1582 (loendis Lahepera ja Torila vahel) *Pulmikfer* MA 168:1, l. 149; 1585 *Pulmikfer* ASK$_2$ l. 646; 1592 *Pulmikwer* AZ$_2$ l. 60; 1601 (loendis Kodavere ja Torila vahel) *Polmickfer* s.-ü. 130, l. 79; 1627 (Elistvere m.) *Pulligfehr* (4 talupoega) s.-ü. 132, l. 76; 1638 (Elistvere m.) *Pulmickfer* s.-ü. 128, l. 221. *Pulmikvere k. Äks 1585 *Pulmikwer* ASK, l. 635; 1592 *Pulmikfer* AZ, l. 34; ? 1601 *Pulmifer* s.-ü. 130, l. 149; 1627 (Tartu linn) Pulmickfehr s.-ü. 132, l. 44; 1638 (Tartu linn) *Pulmickfer* s.-ü. 128, l. 207; 1695 (Tabiverest lõunas, Saadjärvest läänes) *Pullmiferkulla* f. 308 n. 2, s.-ü. 346, l. 21; 1744 (Sootaga m.) *Pulmickfer* s.-ü. 211, l. 412; 1758 (Sootaga m.) *Pulmickfer* s.-ü. 239, l. 494; 1805 *Pulmikfer* s.-ü. 29c, l. 1; 1839 *Pulmikfer* Rücker. Asendi ja talupoegade nimede järgi otsustades on Äks **Pulmikvere* liitunud Kaste külaga. A. Westrén-Doll (SbGEG 22, lk. 48) on ühendanud 1582. a. esineva küla *Pulmikfer* tänapäeva Kod Punikverega. Nimi *Punikvere* tuleb dokumentides esile 18. saj. Selleks ajaks on **Pulmikvere* Kodaverest juba kadunud. Kui need nimed (**Pulmikvere* ja *Punikvere*) märgivadki sama küla, ei saa me siiski nimesid identifitseerida. Vrd. sm *pulmu* 'Plectrophanes nivalis', *pulmikki* (Lönnr.) 'lehmän nimi', krj *pulmu* 'lapsen lempinimi' SKES III. Kui esitatud võrdlus peab paika, siis on üsna usutav, et küla hilisemaks nimeks sai *Punikvere*. Sel juhul tuleks oletada, et kohanime esimeses komponendis asendati keelest hääbunud nimi (isiku- resp. loomanimi) kõlaliselt lähedase eksisteeriva nimega.

***Pulsti** Äks Lähte 1744 *Auf Pulste oder Peetzo Lauers land Meretzi Thomas* s.-ü. 211, l. 271; 1811 *Pulsti Andrese Jurry*, *Pulsti Peter*, *Pulsti Andres* s.-ü. 163:5, l. 19—21; 1834 *Pulsti* (2) s.-ü. 164:5, l. 45, 49. Vrd. Võn *Pulsti* t. < ? *pulst*, *-i* 'sassis, vanunud juukse-, karva- või villatutt; vanunud riie; räbaldunud riided, kalts'. Vrd. ka Pursti.

Puna t. Ksi Saduküla. Vrd. Kod Sääritsa 1758 *Auf Punna Peters Stelle Andrea Jaack* s.-ü. 238, l. 1176; 1795 *Punna Andreja Toma* s.-ü. 23:10, l. 28; Pal Änkküla 1744 *Auf Punna Hans land Tenno Jaan* s.-ü. 211, l. 78; Urv *Puna* k., SJn *Puna* t. < ln.

Punamari hm. Trm Kütametsa (keelejuhi seletus nimest: punapealine Mari tegi sealt heina).

Punamäe t. Kod Toru. *Punamägi* Lai Vaimastvere (end. Riole linnus, vt. Johansen EL 51; Tõnisson LM 36—38). Vrd. JMd *Punamäe* as., VMr *Punamäe* t.; VJg, Plt, Vil *Punamägi*, VJg *Punasoo*.

Punapea t. *punaba* Äks Õvi 1909 *Punnaba* Rich. I 576. Vrd. Lai Leedi 1758 *Punnape Peters Land* (*wuste*) s.-ü. 238, l. 918; Lai Mõisamaa 1758 *Auf Punnapa Reins Land Alber Johann* ibid., l. 781. < ln., vrd. Kettunen EO 2.

Pundri t. *pu'ndri* Trm Kalma < pn., Võidivere; Kod Moku < pn., Äks Kokavälja (~ am.n. *Pärtlimetsa*). Vrd. Wied. Wb. *ponder*, g. *pondri* (*punder*, *puntar*) 'Böttcher, Fassbinder'; Juu, Lüg *po'nder*, Vai *pu'nder* Iis *po'nder* 'tisler, vaatsepp'.

Puneja Trm Koimula (lepik küla lähedal), vrd. 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil külast edelas) *Punnaja Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; ? 1406 (*Siep*) *Ponaoya* (esineb Koimula k. lähedal) GU I 189. < ? *Punaoja*. Vrd. siiski ka *pune*; Trm, Kod *pune* : *puneje* 'naistepuna'.

Punga k. Kod (väike küla, endised mõisa kandikohad), vrd. 1745 *Pungalt kokkoramõisa liggi. Punga Jürri* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 121. Punga t. Kod Metsakivi (~ rk. *Küti*). Vrd. Kod Torila 1811 *Punga Toennis* s.-ü. 23:15, l. 7; Kod Tõruvere 1758 *Auf Willjuste Peters Land Punga Jurgen Wittwe* s.-ü. 238, l. 1152; Rak, VNg, Lüg, Plt, Rõn *Punga* t. L. Kettunen (EO 35) on nimele *Punga* (t.) esitanud vasteks apellatiivi *pung*, *-a* 'Beutel, Knospe' (etümoloogiliselt on *pung* 'Beutel' ja *pung* 'Knospe' eri sõnad, vt. SKES III). Ta lisab, et *Punga* võiks olla ka *Punkka genitiiv, vrd. sm sugunimi *Punkka* > kn. *Punkaharju* (< *Punkanharju*), vrd. ka Nissilä SN 77. V. Nissilä (KV 47, lk. 288) on sm *Punkka*, *Punka* ja e *Punga* arvanud tundmatut päritolu nimede hulka. Hilisemate lisanimest lähtunud talunimede vasteks sobiks tähenduslikult üsna hästi laenuline *pung*, *-a* 'kukkur, kott', vrd. liitsõnu *kitsipung*, *näljapung*, *täipung* jne.

Punikvere k. *punikvere* (~ *pun'nikvere*) Kod 1758 *Punnickfer* s.-ü. 239, l. 317; 1782 *das Punnickfersche Dorff* s.-ü. 23:4, l. 2; 1795 *Puningfer* s.-ü. 23:6, l. 8. Vrd. MMg Kõrenduse 1744 *Auf Punifer Johans land Punifere Maddis* s.-ü. 211, l. 238; MMg Pataste 1744 *Auf Punnifer Pells land Punifer Jaan* s.-ü. 211, l. 234. A. Westrén-Doll (SbGEG 22, lk. 48) on 1582. a. revisjonis esineva *Pulmikfer* ühendanud Punikveregа. L. Kettunen (EO 302) on võrdluseks toonud *punik* 'rotes Rind' ja *punnikas* 'eigensinnig'. Olevat võimalik nende mõlema esinemine isikunimena. Kui küla varasemaks nimeks oli tõepoolest **Pulmikvere*, siis näib üsna usutavana küla nime ühendamine loomanimega *Punik* (Kod *punik* ~ *pun'nik* 'punase lehma nimi'), vrd. ka sm *Punikki* Forsman PN 171. Vt. ka *Pulmikvere.

Punu t. *pun'u* Kod Tähema (~ am.n. *Lauri-Ratassepa*). Vrd. *punu* ~ *pun'u* '(punase) härja nimi'; vt. Mägiste *oi*~*ei*- dem. 14.

Pupastvere k. *pupasvere* (~ *pupastvere*) Äks 1426 *Puppestevere* GU I 234, 1582 *Pupastwey* SbGEG 22, lk. 47; 1585 *Pupastwer* ASK, l. 632; 1592 *Pupasthwer* AZ, l. 26; 1601 *Pupastwer* s.-ü. 130, l. 113; 1725 *Puppaswer* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 6; 1758 *Puppastfer* s.-ü. 239, l. 351; 1811 *Puppastfer* s.-ü. 163:5, l. 9; 1839 *Puppasare* Rücker. *Pupastvere järv* Äks Pupastvere. Nime esimeseks komponendiks peaks taaski olema *ne*-liitelise sõna pl. g. nagu paljudel teistelgi *vere*-lõpulistel nimedel. Seega tüvena saaksime eraldada *pupa-* : (**pupp*), millele apellatiivide hulgast tänapäeval pole võimalik esitada usutavat vastet. ? Vrd. sm pn. *Puupponen* (? < in. **Puuppo*) Forsman PN 199; ? vn in. *Пуп* Тупиков СДРИ 326.

Purete t. MMg Igavere. L. Kettunen (EO 235) *Purrete* < *purre* : *purde* pl. g. Vt. ka Purreti.

Purmurand** (Pormurand**) Kod ? 1582 *Purna* MA 168:1, l. 28; 1592 (kalurid

Peipsi veeres: *Roczyrand*) *Pormurand* (*Kodafer*) AZ, l. 64a; 1601 (*Fischer ahn dieses Dorpts Strande*) *Pormeranda* (*genandt*) s.-ü. 130, l. 78; 1601 *Purmurandt* ~ *Purmurand* s.-ü. 130, l. 81. A. Moora (PEA 59) oletab, et **Purmurand* asus alal, kus tänapäeval on Pusi ja Kallaste. Tema arvates võiks nime ühendada tüvega *puru*(*ma*), *puru*(*nema*). Vrd. siiski sm *purnu* (murdeti *purmu*) 'hinkalo, ... nauriskuoppa; ... notko, maa-, vesikuoppa, rapakko' (vasted: krj, vps, lp, mr, k) SKES III.

Purreti t. Ksi Laeva 1805 *Puretto Hans* s.-ü. 119c, l. 1; 1811 *Purrete Hans* s.-ü. 29:3, l. 9; 1816 *Purreto* s.-ü. 29:8, l. 13; 1826 *Purreto* s.-ü. 29:13, l. 14; 1839 *Purreti* Rücker. < ? *Purrete* < *purre* : *purde* pl. g. (*-te* ~ *-ti* kohta vrd. Kettunen EO 16); < ? *Pur*(*r*)*eto* < ?.

Purika t. Lai Ellakvere 1739 *Purrica Andres* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Auf Purrica Hermanns Land Purricko Mart* s.-ü. 238, l. 777; 1816 *Purrika* s.-ü. 33:1, l. 37 (1795. a. ja 1811. a. revisjonis puudub). Vrd. Lai Mõisamaa 1795 *Purrica Jaan* s.-ü. 32:1, l. 30; 1816 *Purrika* s.-ü. 33:1, l. 19; MMg Toolamaa 1758 *Purricka Peter* s.-ü. 239, l. 478; 1805 *Purrika Friedrick* s.-ü. 24d, l. 2; Äks Vedu 1811 *Purrika* s.-ü. 163:10, l. 12; 1834 *Purrika* s.-ü. 165:2, l. 16. < ln., vrd. *puri|kas*, *-ka*; 1532 *Clawes Purrikas* TT 49.

Pursti t. Äks Pupastvere (külas 2 sellenimelist talu, rk. *Alt-Pursti* ja *Mäelt-Pursti*), vrd. 1730 *Pulsti Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 30; 1758 *Auf Pulste Jürgens Land Pulsti Johann* s.-ü. 239, l. 351; 1811 *Pulsti Jaahn* ja *Pulsti Johann* s.-ü. 163:5, l. 9; 1834 *Pulsti* (2) s.-ü. 164:5, l. 20—21 (tänapäeval külas Pulsti t. ei ole). *Pursti murd* Äks Karussaare (Pursti t. hm. metsas). **Pulsti* < *pulst*, *-i* 'sassis, vanunud juukse-, karva-, villatutt; vanunud riie; vilt; räbaldunud riided, kalts'. *Pursti* < ? (vrd. *Pärsikivi* < *Perse-*).

Pusi k. Kod 1638 *Puschi* s.-ü. 128, l. 245; 1722 *Puβilt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 54; 1726 *Pussilt* ibid., l. 68; 1795 *Pussi* s.-ü. 23:5, l. 9; 1811 *Pussi* s.-ü. 23:11, l. 9. Pusi omad Trm Kasepää (mitu peret külas, pn. *Hansti*). *Pusi kõrts* Trm Kasepää (kunagine külakõrts). < ? in., Rajandi RN 215 *Puss*, *Pussak*, *Pusak*, *Pusik*; Wied. Wb. *Pussu*, g. *Pussu*. Vrd. sm *Prusi*, *Rusi* < *Ambrosius* Nissilä Vir. 61, lk. 190—191.

Puskari t. Ksi Tõrve. Vrd. Jõh, Pil, Vil, Puh, Ran *Puskari* t. < *puskar*, *-i* (vrd. ka Kettunen EO 188).

Pusta t. Trm Koimula Näduvere, Ookatku; Lai Kodismaa (~ am.n. *Selmiku*), Pedasi, Raaduvere. Vrd. Pal Nava 1811 *Pusta Toma Andres* s.-ü. 41:4, l. 17; 1826 *Pusta* s.-ü. 42:3, l. 37; MMg Kaiavere (üksiktalu) 1744 *Auf Pusta Hans land Pustowa Ado* s.-ü. 211, l. 242; 1758 *Auf Pusta Hans Land Katzimoisa Michel* s.-ü. 239, l. 319; MMg Ruskavere 1744 *Auf Pesto Jaacks land Petzo Pusta Laur* s.-ü. 211, l. 154; 1811 *Puusta Johann Jaak* s.-ü. 41:6, l. 10; 1826 *Pusta* s.-ü. 42:4, l. 20; MMg Vassevere 1811 *Puusta Michel* s.-ü. 41:6, l. 22; 1826 *Pusta* (2, pn. *Pusta*) s.-ü. 42:4, l. 40; Sim, Puh *Pusta* t. Vt. Puusta.

Putkamägi Pal Kassinurme (~ *Raudteemägi*, küngas raudtee veeres väikese putkaga).

Putke t. Ksi Kirikuvalla. Vrd. Vai *Putke* k. < *putk*, *-e*.

Putkejõgi *put'kejõgi* ~ *pu`t'kjõgi* Ksi Mäända (~ *Matsi*, *Mäända*, *Pikknurme jõgi*). < *putk*, *-e*.

Putkestiku t. Trm Kõnnu, Lilastvere. < *putk*, *-e* + *-stik*. Apellatiivina sellist tuletist pole fikseeritud.

Putu k. MMg (endistest mõisa kandikohtadest koosnev küla), vrd. MMg Levala 1758 *Auf Allekarre Siemon und Putto Hans Land Putto Jürri*, *Putto Märt* s.-ü. 239, l. 84; 1782 *Putto Tenno*, *Putto Michel* s.-ü. 56:6, l. 13; 1811 *Putto Tomas*, *Putto Andres* s.-ü. 56:12, l. 18; 1816 *Putto* (2) s.-ü. 56:18, l. 38—39; 1826 *Putto* (2) s.-ü. 56:24, l. 26—27; 1839 *Putto* (t-d) Rücker. < ? Vrd. sks in. *Buto*, *Puto* Förstemann AN 289.

***Puujala** Kod Haapsipea 1782 *Puujalla Tönso* s.-ü. 23:1, l. 11; MMg Vassevere 1811 *Puujalla Thomas* s.-ü. 41:6, l. 21. Vrd. Saa *Puujala* k.; Iis, TMr, Nõo *Puujala* t. < ln.

Puukontor Kod Assikvere (metsatööliste elamu ~ *Moskva*).

Puuk-Peetsu t. Kod Sudemäe (pn. *Peets*, *Puuk* omaniku pilkenimi).

Puulumurru t. *puulumuru* (*-murdu*) Trm Kütametsa. Vrd. Trm Kasepää 1826 *Puuli Saare Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42t. Vrd. Pöi, Muh, L, K *puul*, *-a* 'noor lehm, õhv'; Wied. Wb. *puul*, g. *puula*, *puulu* 'junge Kuh', vt. ka Saareste LV 53.

***Puuri** Kod Lahepera 1758 *Auf Körwick Märts Land Puri Tönno* s.-ü. 238, l. 1132; 1782 *Puuri Enno* s.-ü. 23:1, l. 22; 1795 *Puri Enno* s.-ü. 23:5, l. 21; 1811 *Puri Jaan* s.-ü. 35c, l. 3; 1826 *Puri* s.-ü. 24:8, l. 36. < ln. < ? *puur*, *-i*.

Puurmani m.,as. *p'uurmani* (~ *p'uurman'ni*) Ksi (sks *Talkhof*) 1754 *Purmannist* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 29; 1798 *Purmani M* Mellin. Kunagiseks mõisa omanikuks oli *Buhrmeister*, vrd. Hupel TN III 248, Reiman EKirj. 09, lk. 178; Stryck GRL 167. *Puurmani* < ? *Buhrmeister*.

Puusaare hm. Trm Kasepää (metsa veeres Põrvetu jõe ääres olevad heinamaad). *Puussaare kink* Trm Murru (kõrgem koht metsas).

Puusepa t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Enamasti hilisemate talude nimi, osalt perekonnanimest tuletatud. Revisjonides: Kod Nautrasi 1811 *Puseppa Jaak* ja *Puuseppa Ans* s.-ü. 41:6, l. 25—26; 1826 *Puseppa* (4) s.-ü. 42:4, l. 46—51 (tänapäeval 3 Puusepa t., rk. *Ritsu* < pn., *Tohtri* < pn., *Lombi* < pn.); Pal Maardla 1805 *Puseppa Michel* s.-ü. 78a, l. 4; 1826 *Puseppa* s.-ü. 42:3, l. 32; Äks Põltsamaa 1805 *Puseppa Tönno* s.-ü. 29c, l. 1; 1834 *Puseppa* s.-ü. 165:1, l. 14; Äks Visusi 1811 (*Loostreiber*) *Pusep Jurry* s.-ü. 163:11, l. 18; 1834 *Puseppa* s.-ü. 165:3, l. 35; Ksi Tammiku 1811 *Tischler Peter* s.-ü. 29:4, l. 9. Vrd. MMg Vaidavere 1805 *Puseppa Johann* s.-ü. 78a, l. 7; 1826 *Puseppa* s.-ü. 42:3, l. 9; MMg Vassevere 1811 *Puseppa Peter* s.-ü. 41:6, l. 21; 1826 *Pusep* (pn. *Pusep*) s.-ü. 42:4, l. 39; Ksi Kaatvere 1758 *Auf Oloff Michel und Hans Land Puhseppa Tönno* s.-ü. 239, l. 554; 1811 *Puseppa Tenno* s.-ü. 29:1, l. 14; 1826 *Puseppa* s.-ü. 29:11, l. 33; Ksi Saduküla 1811 *Puseppa Michele* s.-ü. 29:5, l. 11; 1826 *Puseppa* s.-ü. 29:15, l. 14.

Puusta t. Lai Vilina, Pal Ehavere, Maardla (~ rk. *Rükli*) 1758 *Auf Laucka Marts Land Puista Tiet oder Jaan* s.-ü. 239, l. 256; 1805 *Pusta Tido Järri* s.-ü. 78a, l. 4; 1816 *Pusta* s.-ü. 41:11, l. 36, 40; MMg Lepiku 1811 *Pusta Ado Maert* s.-ü. 41:1, l. 6; 1816 *Pusta* s.-ü. 41:8, l. 7; MMg Toljase 1744 *Auf Parwe Andres land Parwe Pusta Jaan* s.-ü. 211, l. 152; 1805 *Pusta Jaan Michel* s.-ü. 78d, l. 1; 1816 *Pusta* s.-ü. 41:13, lk. 5. Vrd. Räp *Puusta* as., VNg *Puusta* t. < *puusta* (VNg, Lüg, Puh, Plv, Räp, Se) 'tühi, harimata (ka peremeheta) maa'; Puh *puusta talu* 'külast eemal asuv talu'; Wied. Wb. *puusta* 'Wüste, Oede', *puusta-maa* (*puustik*, *puustuse-maa*) 'unbebautes, verlassenes, unbesetztes Landstück' < vn *пустой*, vt. Must VES I. Vrd. Pusta, Puustuse.

Puustuse t. *puu'stuse* MMg Kassema, Äks Sepa (Saadjärve m. üksiktalu metsas) 1805 *Pustusse Sanka Jaan* s.-ü. 28a, l. 4; 1834 *Pustasse* s.-ü. 164:7, l. 46. Vrd. Kod Pala 1758 *Auf Pustus Tieth ... Land Otza Laur* s.-ü. 238, l. 1190; Äks Pirusi 1834 *Pustusse* s.-ü. 164:7, l. 24; Äks Visusi 1811 *Pustusse* s.-ü. 163:11, l. 18; 1834 *Pustuse* s.-ü. 165:3, l. 32; Võn, Ote *Puustuse* t.; Ote *Puustusemäe* t. < *puustus*, *-e* (Trm, Kod, T, V) 'söötis põld; tühi talu, hooletusse jäetud talu; vilets põld jne.' < vn *пустошь*, vt. Must VES I.

Puutsa t. Äks Sepa (Saadjärve m. üksiktalu) 1744 *Pudsa Mart* s.-ü. 211, l. 398; 1811 *Putza Jürry* s.-ü. 163:8, l. 16; vrd. (meetrikas) 1731 *Putsa Mørt* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 33; Ksi Jõune, Tõrve. Vrd. Äks Valma 1744 *Pudsa Ado* s.-ü. 211, l. 396; 1811 *Putza Ado Jahn* s.-ü. 163:8, l. 8;

1834 *Puhza Ado* (pn. *Puhz*) s.-ü. 164:7, l. 10; Äks Visusi 1744 *Linse Pudse Tönno* s.-ü. 211, l. 381; 1834 *Putza* s.-ü. 165:3, l. 31. < ? in., vrd. Mägiste EI *Puuts, -a* (1599 *Pudz*).

Põdra t. < pn. Trm Kõnnu, Kõrvemetsa, Kod Kantküla, Pal Luua, MMg Uhmardu jne. Vrd. Kod Koosa 1744 *Auf Poddra Jürgens land ...* s.-ü. 211, l. 544; Jäm *Põdra* as., Rõu *Põdra* k.; Kad, Sim, Lüg, Jõh, Plt jne. *Põdra* t.

Põdraaugu t. Trm Alekere.

Põdralaan Lai Kurista (hm.).

Põdramurd (~ *Põdramurru* hm.) Trm Kõrvemetsa, Ksi Jõune (hm. metsas).

Põdramägi Lai Metsaküla (küngas heinamaal), Lai Raaduvere (küngas põllul). *Põdramäe* hm. Lai Metsaküla 1858 *Pödra Mää Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Põdraniit Kod Omedu (hm. Omedu jõe ääres).

Põdraorg Lai Reastvere (sügav org Reastvere linnuse juures).

Põdrassaare t. Trm Vadi. *Põdrassaar* Ksi Tõrve (metsatukk).

Põge t. Lai Oonurme (~ am.n. *Antsu*) (*Põge* olevat olnud kunagise peremehe hüüdnimi, mis ühendatakse verbiga *põgenema*).

Põhja t. MMg Idlase, Tootsi. Vrd. Kuu *Põhja* k., Sim *Põhja* t.

Põikjagu Lai Tuimõisa (kitsad pikad heinamaaribad Umbjõe ääres) 1858 *Poik Jaod* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Põldeotsa lepik Pal Kilbavere (võsastikune karjamaa põldude veeres). < *põld.* : *põllu* pl. g. + *otsa.*

Põldmaa k. *põ`ldma* (~ *põ`lgma*) Kod. Neljast talust koosnev külake, kõikide talude am.n. *Põldmaa.* Talud olevat rajatud Alatskivi mõisa jäätmaadele. Vrd. Mär *põ`ldmaa* 'jäätmaa'; vrd. ka Iis *Põldomaa* t.

Põlendiku hm. *põlendiku* (~ *põlendik*) Trm Adraku, Lohusuu, Näduvere, Ookatku, Võtikvere; Lai Endla, Mõisamaa, Resti (keelejuhtide andmeil on heinamaa asemel varem olnud mets, mis on ära põlenud). *Põlendiku* (*mets*) Pal Änkküla (põld, kus varem olevat olnud mets). Vrd. 1858 (L.-Tähkvere m. kaardil Lullikatkust edelas) *Pöllendiko Nömm* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vrd. Vai *Põlendiku* k.; VMr, Kad, Sim, VJg, Jõh, Iis jne. *Põlendiku mets, hm.* < (Amb, VJg, Lüg, Iis) *põlendik* 'põlenud koht metsas'.

Põleniku hm. Kod Raatvere (= põlendiku).

Põlenud: *Põlendniit* Kod Haavakivi. *Põlendnõmm* Kod Halliku. *Põlendoit* Kod Assikvere (madalam koht põllul). *Põlendsaar* Lai Endla (hm.). *Põlendsoo* Kod Raatvere. Vrd. Rak *Põlendmännik*, VNg *Põlendnõmm*; Hlj, Pil, Vil *Põlendsoo*; Hlj *Põlendkõrve* t.; Rõn, Ote *Palanumägi*, Rõn *Palanulomp.*

Põllu t. Trm Võtikvere, Lai Alavere, MMg Kiriku. Vrd. Kaa *Põllu* as., Hlj *Põllu* k.

Põllumurru t. *põllumurru* (illat. *-mu`rdu*) Trm Piilsi.

***Põllu-Siimu** Ksi Väänikvere 1811 *Pollo Simo Jahn* s.-ü. 163:9, l. 13; 1834 *Põllosiemo* s.-ü. 165:1, l. 46.

Põllussaare t. Lai Endla 1909 *Põllasaare* Rich. I 602. Vrd. Lüg, SJn, Vil *Põllussaare* t. Vrd. Ote *põllu saar* 'metsatukk põllus'.

Põlluvahi t. MMg Pataste (~ rk. *Väljavahi.* Talus olevat vanasti elanud mõisa väljavaht), vrd. 1758 *Auf Poja Marti Johans Land Wahi Jürri* s.-ü. 239, l. 309; 1811 *Wahhi Hindrich* s.-ü. 41:2, l. 16; 1816 *Wahhi* s.-ü. 41:10, l. 27 (tänapäeval külas Vahi t. puudub).

Põlteväli Trm Vilusi (heinamaadega piiratud põld). < *põldude*, vrd. Trm *rinte* (= rindade); VJg, Sim *õlade* ~ *õlte*, *jalgade* ~ *jalte.*

Põltsamaa k. *põl`tsama* Äks 1585 *Pelczoma* ASK, l. 634; 1592 *Pelczoma* AZ, l. 34; 1725 *Polzama* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 6; 1758 *Põltzoma* s.-ü. 239, l. 494; 1811 *Põltzama* s.-ü. 163:9, l. 5; 1834 *Poelzama* s.-ü. 165:1, l. 13. Vrd. LNg *Põltsamaa* k., Plt *Põltsamaa* khk., linn; TMr, Nõo *Põltsamaa* t., Vas *Põltsamaa* (*metsavaht*). L. Kettunen (EO 190, 236)

on nime võimaliku lähtevormina rekonstrueerinud **Põltoisa(n)*, vrd. sm *peltoisa* 'reich an Äckern'. Et aga selline adjektiiv, nagu **põldus* : **põldsa* eesti keeles puudub, tuleks lähtuda kujust *põldne* : *põldse* (järelikult *Põltsamaa* < **Põltsemaa*). Kõne alla võivat tulla lähtekohana ka liitsõna *Põldeotsa*. Vrd. ka Eisen EKirj. 21, lk. 292—296. Antud juhul jääb võimalus nime esimest komponenti tuletada liitsõnast *põldeotsa* muidugi kõrvale, nagu osutavad varasemad kirjapanekud. Näib olevat tõenäoline, et nime esimeses komponendis peitub apellatiiv *põld* (+ sufiks *-sa*). Häälikuliselt sobiks vasteks adjektiiv **põldus* : **põldsa*. Asjaolu, et sellist adjektiivi tänapäeval keeles ei eksisteeri, ei välista võimalust esinemiseks kohanimedes, pealegi kui tuletussufiks on ka tänapäeva keeles üsna produktiivne (vrd. näit. *rõõmus* : *rõõmsa*, *jõudus* : *jõudsa*; *Se saa'k'sa* 'saagirohke', Urv *kõõ'tsa*, Rõu *kõõdsa* 'kõbus', Har *tun'tsa* 'tuntud' jne.). Kui lähtuda *ne*-sufiksiga tuletatud adjektiivist (*põldne* : *põldse*) oleks raske leida põhjusi, miks eri paikades esinevais kohanimedes on järjekindlalt *-se* > *-sa*.

Põndaka hm. Ksi Kaatvere (kõrgem, kuivem hm. Kaave jõe ääres). < (Hää, Lai, Ksi, Plt, KJn, M, Ote, Urv, Har) *põndak* (~ *põndakas*) 'kink; kõrgem koht heinamaal'.

***Põndra** t. 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil üksik talu Tõredalt põhjas) *Pöndra* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vrd. Hag *põ'ndre moa* 'kõrgem koht raba veeres'; Wied. Wb. *põnder*, g. *põndri* (*põndrik*) '1) kurz und dick, Knirps; 2) fig. Knollen, Erhöhung'.

Põrguauk Kod Moku, Pal Kõdu (sügav lomp). Vrd. Vai *Põrguauk*, VNg *Põrguhaua väli*, SJn *Põrgukesa* (lagedam koht metsas); Ote *Põrgulomp*; Nõo *Põrgumets*; Rõn, Ote *Põrgumägi*; Puh, Rõn *Põrguorg*, VNg *Põrgupära* hm., KJn *Põrgusaare* t.

Põrguhaua t. *põ'rguavva* Kod Koosa (talu lähedal Põrgusoo) 1805 *Pörgauwwa* s.-ü. 64d, l. 4; 1839 *Pörgoaua* (t-d) Rücker. Vrd. Põrguauk.

Põrgulaane hm. Ksi Väänikvere (Murru metsavahi juures). Vrd. Põrguauk.

Põrgumägi Lai Kalju (Punamäe lähedal). Vrd. Põrguauk.

Põrgunukk Äks Metsanuka (Vahelaane talude hüüdnimi, lähedal on Põrgusoo ja Põrguväli). Vrd. Põrguauk.

Põrgurüpe Äks Kärevere (End. mõisa põld ja mets, kus on rohkesti kive. Rahvatraditsiooni järgi olevat Vanapagan kandnud rüpega kive, et teha sild üle Emajõe. Kui kukk laulis, olevat Vanapagan pillanud kivid rüpest ja põgenenud.) Vrd. Põrguauk.

Põrgusoo Äks Õvi (soo Vahelaane lähedal) 1831 *Porgo Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 39d; Kod Koosa (Põrguhaua t. lähedal). Vrd. Põrguauk.

Põrguväli Äks Metsanuka (mets Põrgusoo ääres, kus rahvatraditsiooni järgi olevat vanasti olnud suur talu või mõis), vrd. (Pupastvere k.) 1744 *Porckawelja land* (*wüste*) s.-ü. 211, l. 268; 1758 *Auf Porcke Weljas Öde Land Porriko Thootz* s.-ü. 239, l. 352; 1832 *Poergo welja Metz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 391. Vrd. Põrguauk.

Põrsamäe soo Kod Torila (~ *Pohlamäe soo*). Vrd. SJn *Põrsamäe* hm.

Põrvetu mets, metsavaht Trm Kasepää 1773 *Pörwetust* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 38; 18. saj. (kaart) *Perweto* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12; 1826 *Perweto Gesinde* ja *Medda Aido Perweto oder Kullawerre Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42t; vrd. Kod Omedu 1758 *Auf Kassipa Caspers Stelle Perweto Jürri* s.-ü. 239, l. 90; 1866 *Põrweto* (t.) ATK. Vrd. MMg Ruskavere 1811 *Perweto* s.-ü. 41:6, l. 10; 1826 *Perweto* s.-ü. 42:4, l. 21; MMg Saare 1758 *Perwetto Tönno* s.-ü. 239, l. 197; 1805 *Perweto* s.-ü. 79b, l. 22; Pal Kallivere 1811 *Porwetto Jurry* s.-ü. 56:12, l. 22; 1826 *Perweta* s.-ü. 56:24, l. 35. *Põrvetu jõgi* Trm Kasepää (vn *Пырнытская река*, Kullavere jõe alamjooks). < *Põrve* + *-tu* (*-tu* kohta vt. Vaiatu); *Põrve-* võimalikest häälikulistest lähtekohtadest märkigem **pęrv-*; **pęrp-* : **pęrβ-*; *porv-* (idamurdepärane *õ*); **porp-* : **porβ-* < ?.

Pädari t. Trm Jõemetsa (revisjonides Tarakvere m. järgi) 1782 *Peddari Jako Thomas* s.-ü. 127:4, l. 7; 1795 *Peddari Jako Tomas* s.-ü. 127:7, l. 9; 1826 *Poddari* (2) s.-ü. 128:3, l. 10; 1835 (*dorf*) *Päddari* f. 1265, n. 1, s.-ü. 3, l. 5. < ln., ? vrd. Wied. Wb. *pädar, -a* 'Stück, Klumpen'; *pädarik, -u* 'klumpig, niedrig, nicht hoch aufgewachsen' resp. *Päda* + *Jüri*, vrd. Tor, Ris *pädakas* 'kidur puu' = pedakas; Wied. Wb. *pädastik* 'Kiefergebüsch'.

Päde k. *päde* (~ *pädeküla*) Lai 1411 *Petyenculle* GU I 195; 1599 *Pedyknila* P 112; 1601 *Padekulla* s.-ü. 130, l. 219; 1624 *Paddokill* ~ *Peddeküll* s.-ü. 131, l. 409, 415; 1739 *Peddekül* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Peddeküll* s.-ü. 238, l. 899; 1795 *Pedde* s.-ü. 32:10, l. 57; 1816 *Pädde* s.-ü. 33:11, l. 12. 15. saj. kirjapaneku järgi otsustades on küla nimeks olnud **Pedjäkülä* resp. **Pädjäkülä* (vrd. läheduses asuv Pedja jõgi). Kui lähtekohaks võtta apellatiiv *pedajas* (vrd. Kettunen EO 48), nagu jõe nime *Pedja* puhul, tuleks seletus leida vaheldusele *ä* ~ *e* esimeses silbis ja *a* ~ *e* teises silbis. Esimese silbi osas võiksime võrdluseks tuua Tor, Ris *pädakas* 'kidur puu', VJg *pädajas* 'pedajas'; Wied. Wb. *pädastik* 'Kiefergebüsch' (vrd. ka põhjaeesti murdeis *r*-i ees muutust *e* > *ä*, vt. Kettunen EKÄH 127). Antud sõnas pole fikseeritud teise silbi vokaali vaheldust, kuigi *a* ~ *e* järgsilpides pole eesti murdeile võõras (vrd. Kettunen EKÄH 183).

Päeva t. Pal Vassevere. Vrd. Trm Liikatku 1758 *Auf Pewa Reino Jaacks Land Pewa Peter Samuel* s.-ü. 238, l. 998; SJn, Vil, Puh, Ran, Rõn *Päeva* t. < ln. < ? in., vrd. Stoebke OP 62—63 *Peywe* (lv), *Pewe* (e), *Peiuiä, Peiwe* jne. (sm); *päev* isikunimede teise komponendina, vt. Roos KK 61, lk. 347; vrd. ka Forsman PN 160.

Päevajõe hm. Lai Reastvere (Pedja jõe ääres).

Päevapaiste küla MMg Pataste (rahvatraditsiooni järgi olevat eksisteerinud sellenimeline küla Pataste lähedal).

***Päevaru** Trm Torma 1758 *Auf Poeme Jurgen und Kiesa Jürgen Land Pewwaro Peep* s.-ü. 238, l. 998; 1811 *Pæwaro Jurry* s.-ü. 127:16, l. 12; Trm Paadevesti m. (üksiktalu) 1758 *Auf Michel Hans Hinrichs Land Pewwaro Mick* s.-ü. 238, l. 999; 18. saj. (kaart) *Pæwaro* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12; Trm *Kissi 1782 *Päwaro Mikko Wittwe* s.-ü. 127:2, l. 9; 1826 *Paiwara* s.-ü. 128:6, l. 22. < *päev, -a* (resp. in., vt. Päeva) + *aru*.

Pähklimägi Trm Kullissaare (sarapuudega küngas metsas).

Pähkliorg Lai Tuimõisa (oru kallastel sarapuud).

Päidu t. (2 t., teine rk. *Tooma*) Lai Jõgeva 1758 *Auf Peido Hans Land Peido Jaan* ja *Auf Ustallo Maddis Land Peido Jürri Jaan* s.-ü. 238, l. 775; 1795 *Peido Jurry Jurry Jaan* ja *Peido Märdi Jurry* s.-ü. 32:1, l. 52; 1816 *Paido* (2) s.-ü. 33:1, l. 32. < in., Mägiste EI *Päi/t, -du*; Palli KK 59, lk. 604.

Päiksi k. *päi`ksi* Kod. Asundustaludest koosnev küla. Vanasti olevat olnud ainult mõisatööliste maja, kus elas mitu perekonda. 1909 (Alatskivi m.) *Paiksi* Rich. I 591. < ?

Päitslaugas *päi`tslaugas* (~ *päitsulaugas*) Lai Endla (rahvajutu järgi olevat laukasse Päits uppunud).

Päitsusõra Kod Sääritsa (kivine madalik Peipsis). < *Päits, -u* (lehma ja härja nimi).

Pällu k. Kod (küla on saanud nime Pällu t. järgi). P ä l l u t. Lai Painküla 1795 *Pello Toma Hans* s.-ü. 32:1, l. 16; 1816 *Pello* s.-ü. 33:1, l. 12; Lai Siimusti; Kod Pällu, vrd. Halliku m. 1722 *Tartu Reino Pöll* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 54; 1758 *Auf Ante Hanso Pells mit Ustallo Pells Land Ustallo Michel Pell* s.-ü. 239, l. 203; 1811 *Pello Ans* s.-ü. 23:12, l. 12; 1839 *Pello* (t-d) Rücker; Pal Rahivere, Änkküla 1758 *Auf Hinno Teppask Jürri Land Pello Rein* s.-ü. 239, l. 110; 1782 *Pello Jürri* s.-ü. 56:4, l. 6; 1826 *Pällo* (pn. *Päll*) s.-ü. 56:22, l. 15; vrd. 1638 *Mucke*

Pelle s.-ü. 128, l. 236; MMg Vaidavere 1758 *Auf Cubja Thomas Land Thoma Pello Jaan* s.-ü. 239, l. 44; 1811 *Pello Jürry* s.-ü. 41:4, l. 4; 1826 *Pello* (pn. *Pell*) s.-ü. 42:3, l. 2; Äks Raigastvere 1744 *Auf Sesse Jürgen ... land Wagga Hanso Hinrich und Pello Peter* s.-ü. 211, l. 361; 1811 *Pello Jurry* s.-ü. 163:1, l. 11. Vrd. Lai Mõisamaa 1758 *Auf Metza Hans Land Pello Rein* s.-ü. 238, l. 780; 1795 *Pello Rein* s.-ü. 32:1, l. 30; 1816 *Pello* s.-ü. 33:1, l. 22; Kod Tedre 1816 *Pello Johann* s.-ü. 24:5, l. 19; 1826 *Pello* s.-ü. 24:12, l. 21; Kod Torila 1758 *Auf Marts Land Pello Thomas* s.-ü. 238, l. 1153; 1805 *Pello Tonso Jürri* s.-ü. 38d, l. 2; 1826 *Pello* s.-ü. 24:12, l. 12; Pal Kõdu 1758 *Auf Wagga Jaco Land Pello Reino Tönno* s.-ü. 238, l. 114; 1782 *Pello Reino Tönno* s.-ü. 56:4, l. 9; 1826 *Pällo* s.-ü. 56:22, l. 25; MMg Ruskavere 1744 *Auf Marja Peters land Marja Pello Jürri* s.-ü. 211, l. 154; 1805 *Pello Rein* s.-ü. 79d, l. 2; 1834 *Pällo* s.-ü. 42:9, l. 16; Kei *Pällu* as., Plt *Pällussaare* k.; VMr, Rak, Sim, Hlj, Lüg, Iis, Plt, Kam *Pällu* t. < in., Mägiste EI *Päll, -u* (murd. = öökull); Mägiste *oi* — *ei*- -dem., lk. 103. Mägiste peab võimalikuks ühendada e *päll* : *pällu* (> in. *Päll*) ja sm *pöllö* (sõna deskriptiivsust arvestades), samuti SKES III. Vrd. Pallu.

Pärdi t. Kod Assikvere (üksik talu Perametsa lähedal). < in., Mägiste EI; Rajandi RN 15, 35, 37 *Pärt* < *Albert* ~ *Bartholomeus* ~ *Berthold.*

Pärgamägi Ksi Laeva (mäeküngas Pärgaoja lähedal, kus olid talude linaleod). Vrd. Krk *pärk* : *pärgud* 'takud', Wied. Wb. *pärk*, g. *pärga* (S) 'Schwunghede'.

Pärgaoja Ksi Laeva. Vt. Pärgamägi.

Pärna t. Trm, Lai, Kod, MMg, Äks, Ksi (hiliste talude am.n. resp. perekonnanimest tuletatud nimi). Vrd. Kod (meetrikas) 1734 *Pernalt* (*Pepo Annusse kaswandikko Enno poeg*) f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 83; Pal Kilbavere 1805 *Perna Gustaw* s.-ü. 5d, l. 2; MMg Igavere 1758 *Auf Perna Marts Land Setzka Jaan* s.-ü. 239, l. 456; Emm, VNg *Pärna* k.; Han *Pärnamaa* k., Vän *Pärnjõe* k.

Pärnaaluse t. Lai Kaasiku. Talu järgi kutsutakse ka osa külast *Pärnaaluse* (küla). Vrd. 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil mõisast loodes) *Perna Einam* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Pärnametsa hm. Trm Kõrve, vrd. 1822—27 (Avinurme m. kaardil Teadussaarest läänes) *District Perna Mötz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d.

Pärnamägi Lai Väljaotsa (mägi üksikute suurte pärnadega).

Pärnassaare t. Ksi Alaveski, Pikknurme. Vrd. Iis *Pärnassaare* t., Jõh *Pärnassaar* (kõrgem koht heinamaal).

Pärnavälja t. Äks Kämara 1811 *Ellewe Jaan, voriger Wirth Pernawella Jaan* s.-ü. 163:4, l. 6; 1834 *Ellewi Pärnavälla* s.-ü. 164:4, l. 19.

Pärniku Trm Koimula (3 üksiktalu Koimula ja Tõikvere vahel ~ *Raja talud*). P ä r n i k u t. MMg Puiatu, vrd. 1465 (*dorpp tho Ikaver myt vier holmen, geheyten Collemeck*) *Pernicko* (*Poyat*) GU I 383; 1627 (Elistvere m. tühi üksiktalu) *Pernick* ($^1/_4$ adramaad) s.-ü. 132, l. 76. Vrd. MMg Kõrenduse 1744 *Auf Pernicko Tönno land Pernicko Michel* s.-ü. 211, l. 237; 1826 *Pärniko* s.-ü. 42:2, l. 39; MMg Saare 1627 *Pernack Jaan* ja *Pernack Hanns* s.-ü. 132, l. 68; Vän *Pärniku* k.; Iis, Lüg *Pärniku* t.; *P ä r n i k u k õ r t s 1822—27 (Avinurme m. kaardil Kõveriku karjamõisa lähedal) *Krug Pernik* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; 1866 *Pernik* ATK; 1901 *Perniko Krug* SÜK. < (Kuu, Hls) *pärnik* 'noor pärnamets'.

Pärnikumurru hm. Trm Saare. Vt. Pärniku.

Pärnu t. Kod Nautrasi 1826 *Meikawerre oder Perno* (pn. *Pernoff*) s.-ü. 42:4, l. 47; 1834 *Perno oder Meikawerre* s.-ü. 42:9, l. 59 (1816 *Meikawerre* s.-ü. 41:13, l. 46); Pal Ehavere 1782 *Pernau Andresse Mart* ja *Pernau Andresse Jürri* s.-ü. 56:5, l. 9; 1811 *Perno Andresse Michel* ja *Perno Andresse Jurri* s.-ü. 56:11, l. 8; Pal Raadivere 1816 *Perno* s.-ü. 56:17,

l. 11; 1826 *Perno* (pn. *Pern*) s.-ü. 56:23, l. 13. Vrd. Lai Jõgeva 1758 *Auf Perno Tietz Land Tiedo Jaani Pertel* s.-ü. 238, l. 775. < ln. (osutas arvatavasti päritolule Pärnust).

Pärsikivi k. *pärsikivi* ~ *pä'rski* Kod 1601 *Persekiwe* s.-ü. 130, l. 80; 1722 *Perβekiwi Jürri* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 59; 1758 (Kokora m. veski) *Persi Kiwi* s.-ü. 238, l. 1138; 1805 *Persikiwische Mühle* s.-ü. 38d, l. 1; 1816 *Porsikiwwi* (~ *Persikiwwi*) s.-ü. 24:5, l. 18; 1839 *Persekiwwi* Rücker; 1866 *Persekiwi* ATK. Vrd. Kod Kodavere 1638 *Parsakiwi Jan* s.-ü. 128, l. 245; Kod *Paunataga 1592 *Perzykiwy Andres* AZ, l. 60a; Kod Torila 1601 *Persikiwwi Rein* s.-ü. 130, l. 61; Kod Tedre 1758 *Persekiwi Siem, Persekiwi Thomas* s.-ü. 238, l. 1149, 1151; 1811 *Persikiwi Toma Johann, Persikiwi Hans* s.-ü. 23:15, l. 11. Rahvatraditsiooni järgi on nimi saadud küla lähedal asuvalt suurelt kivilt: a) *kivi kui saun, küla noored käisid l'iugu la'skmas ikke pe'rsega*; b) Kalevipoja istekivi (persekivi). < *persekivi.* Nimi on algselt tõenäoliselt tähistanud veskit (vrd. Alatskivi, Peatskivi), millele osutab ka 1758. a. revisjon. Kettunen (EO 243 joonealune märkus) peab võimalikuks, et küla sai nime rahvausundist (Kalevipoja persekivi). Vrd. ka Pikapere.

Pärt-Jaani t. *pär't'jani* Lai Päde 1758 *Pertel Jaan* s.-ü. 238, l. 900; 1795 *Pertli Joani Mart* s.-ü. 32:10, l. 63; 1826 *Pertjani* s.-ü. 34:6, l. 11. < in. *Pärtel* + *Jaan.*

Pärtli t. Trm Ookatku, Lai Jõgeva 1758 *Auf Perno Tietz Land Tiedo Jaani Pertel* s.-ü. 238, l. 775; 1795 *Tiedo Jani Pertell* s.-ü. 32:1, l. 54; 1816 *Pertli* s.-ü. 33:1, l. 23; Lai Palupere 1795 *Jako Jürri Pertel* s.-ü. 32:5, l. 29; 1826 *Pertle* s.-ü. 34:2, l. 23; Lai Raaduvere 1758 *Auf Pertli Johanns Land Mursi Hanso Jürri* ja *Auf Pertel Peter Land Pertli Märt* s.-ü. 238, l. 734; 1805 *Pertli Mert* s.-ü. 47a, l. 7; Kod Savimetsa, Pal Nava 1805 *Pertli Mert* s.-ü. 78a, l. 7; 1816 *Pertli* s.-ü. 41:11, l. 48; Äks Pupastvere, Ksi Pikknurme. Vrd. Vas *Pärtli* k. < in., Mägiste EI; Rajandi RN 35, 37 *Pärtel* < *Bart(h)olomeus* ~ *Bert(h)old.*

Pärtli-Antsu t. Lai Päde 1758 *Pertle Hans* s.-ü. 238, l. 900; 1795 *Pertli Hanso Jürri* s.-ü. 32:10, l. 71; 1805 *Pertli Hans* s.-ü. 53c, l. 2; 1826 *Pärtli* s.-ü. 34:6, l. 13.

Pärtlimetsa t. Äks Kokavälja (~ rk. *Pundri* < pn.) 1811 *Bertelmotz Jurry* s.-ü. 163:11, l. 18; 1834 *Bertlemetza* s.-ü. 165:3, l. 39. < in. *Pärtel* + *metsa.*

Pärtli-Mihkli t. Ksi Jõune (~ rk. *Juhani*) 1758 *Auf Gaune Toffers Land Pertli Thomas* s.-ü. 239, l. 557; 1805 *Pertli Michli Ado* s.-ü. 118a, l. 4; 1826 *Pertli* s.-ü. 29:11, l. 23.

Pärtlimurru t. Trm Kõrvemetsa, Metsara. Vrd. Trm Ulvi 1822—27 (Avinurme m. kaardil Ulvist läänes) *Pertli Murd* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. *Pärtlimurru* hm. Trm Torma (end. Torma mõisast idas). < in. *Pärtel* + *murru* (: *murd*).

Pässi t. Trm Rääbise 1805 *Passy Michel* s.-ü. 50d, l. 1; 1816 *Paessi* s.-ü. 127:19, l. 5, vrd. 1758 (Ojataga k.) *Auf Mauro Land Passi Hans* s.-ü. 238, l. 1032; Kod Passiküla < pn. Vrd. Trm Sätsuvere 1782 *Pessy Hans* s.-ü. 127:3, l. 9. < ln., vrd. Mär, K, R, I *päss* : *pässi* ~ *päss* : *pässu* 'oinas'; sm *pässi* SKES III.

Pässu t. Trm Adraku, Kod Assikvere (popsikoht). Vt. Pässi.

Pääru t. Trm Vilusi, Lai Kõola 1795 *Pehro Mart* s.-ü. 32:10, l. 34; 1820 *Päro* s.-ü. 34:6, l. 19. Vrd. Lai Tirma 1816 *Paero* s.-ü. 33:4, l. 12; 1834 *Päero* s.-ü. 34:10, l. 12. < in., Mägiste EI; Palli KK 59, lk. 604; Rajandi RN 37 *Pääru* < *Bernhard.*

Pääru-Matsi t. Lai Päde 1758 *Perro Matze Jaan* s.-ü. 238, l. 900; 1795 *Pehro Rein* s.-ü. 32:10, l. 62; 1816 *Paeromatzi* s.-ü. 33:11, l. 13.

Põiamägi Kod Nautrasi (mägi metsas). < *põid* : *põia.*

Pööra k. *pööraküla* Ksi ? 1530 *Poerekul* TT 43; 1582 *Pirakula* SbGEG 22, lk. 49; 1592 *Pirakula* AZ, l. 46; 1601 *Pirakula* ~ *Perakülll* s.-ü. 130,

l. 65, 160; 1627 *Pöra külla* s.-ü. 132, l. 38; 1758 *Perreküll* s.-ü. 239, l. 550; 1811 *Perraküll* s.-ü. 29:4, l. 16; 1816 *Perakull* s.-ü. 29:6, l. 3. Vrd. PJg *Pööravere* k. Pööra t. Ksi Jõune. *Pööra jõgi* Ksi Pööra (~ *Putkejõgi*, *Putkjõgi*). M. Veske (*-were* 32) *Pööraküla* < *pöör*, *-a*, *-u*, *-i* 'Drehung'. Nagu kirjapanekud osutavad, pole nimes 16. saj. algusest alates toimunud märkimisväärseid häälikulisi muutusi. Tänapäeval on nimele täpseks häälikuliseks vasteks apellatiiv *pöör*, *-a*. Eesti keeles ja lähemates sugulaskeeltes on mainitud apellatiivil üsna rohkesti tähendusvarjundeid (vrd. Wied. Wb., SKES III). Kui käsiteldav nimi võib-olla ongi ühendatav toodud apellatiiviga, oleks tänapäeval olemasolevate andmetega raske selgitada nime tekkemotiive.

Pühamägi Kod Lahe (mägi Lahe järve ääres, kus tavaliselt tehti jaanituld). Vrd. SJn *Pühamägi* (sooseljandik); Ote *Pühajärv*; Jõh *Pühajõe* k.; vdj *pühä ječi*.

Püksiharu Kod Assikvere (karjamaa), Äks Õvi (põllud metsas), Ksi Väänikvere (heinamaaribad metsas). Vrd. SJn, Ote *Püksiharu* hm.; Kad, VNg *Püksireie* põld, VNg *Püksimäe* hm., Vil *Püksisaar* (hm.). Võrdluse teel tekkinud nimed, vrd. sm *Housulahti*, *Housulampi* Nissilä VP 127.

Püksinupp (~ **Püksinööp**) Pal Ronivere (kõrgem koht heinamaal). Vt. Püksiharu.

Püksireis (~ *Püksireie*) Kod Kokora, Pal Imukvere (hm. metsas). Vt. Püksiharu.

Püksivärvel Pal Imukvere (kitsas heinamaariba metsas). Vt. Püksiharu.

Pükste t. Äks Metsanuka 1811 *Pukste* s.-ü. 163:14, l. 6; 1826 *Pükste* s.-ü. 163:15, l. 13. < *püksid* pl. g.

Pükstemetsa hm. Äks Napu. Vrd. Püksiharu, Pükste.

Püti t. Äks Vedu 1744 *Auf Puti Märts land Putti Märdi Jaack* s.-ü. 211, l. 325; 1811 *Pütti* s.-ü. 163:10, l. 8. Vrd. Sim *Püti* t. < ln., vrd. *püt/t*, *-i*.

Püttsepa t. Lai Ellakvere (~ rk. *Väljarahva*) 1795 *Pütseppa Jürry* ja *Pütseppa Mert* s.-ü. 32:11, l. 65; 1816 *Püttseppa* (2) s.-ü. 33:1, l. 38—39; Lai Sadala (~ rk. *Reinu*) 1758 *Auf Jacob Thomas Land Puttsep Hinrich*; *Auf Hinto Ado Land Putsep Andres* ja *Auf Kannaste Matz Land Putsep Jaan* s.-ü. 238, l. 830—831; 1811 *Pütseppa Johan*, *Pütseppa Michel* ja *Pütseppa Jaan* s.-ü. 32:18, l. 9; 1834 *Pütseppa* (2) ja *Pütseppa Kütta* s.-ü. 35:2, l. 24—25. Vrd. Kod Raatvere 1816 *Püttsepa* s.-ü. 24:7, l. 20; 1826 *Pütsep* s.-ü. 24:14, l. 17; Kod Sassukvere 1795 *Pütsepe Hans* s.-ü. 23:10, l. 10; 1826 *Pütseppa* (pn. *Pusep*) s.-ü. 24:14, l. 5; MMg Jõe 1826 *Pütseppa* s.-ü. 42:1, l. 11; Vas *Pütsepa* k. < ln.

Raadase t. *raadasse* Kod Sassukvere 1758 *Auf Grote Pells Land Raudasse Jürri und Ado* s.-ü. 238, l. 1170; 1782 *Radasse Jahn*, *Radasse Rein* s.-ü. 23:4, l. 8; 1805 *Rattasse Jaak* ja *Rattasse Reino Jaak* s.-ü. 41b, l. 3;1826 *Radase* (2) s.-ü. 24:14, l. 6—7; Kod Sooküla. Kui lähtuda sellest, et l. silbis esines diftong, nagu osutavad 18. saj. kirjapanekud, saaks nime tüve ühendada apellatiiviga *raud* (Kod *raud* : *raada*); *aŭ* > *aa* peetakse küll 19. saj. nähtuseks (vt. Saareste KE 86). Kui lugeda diftongiga kirjapanekuid juhuslikeks hälveteks (vrd. Raadaste), võiks nimele võrdluseks tuua Mih, Kad, Kuu *raatmaa* 'jäätmaa'; Wied. Wb. *raat-maa* (pt) 'wegloses Gelände, wo früher Wald gestanden hat'; samuti L, K, I *raadik* 'kivine, liivane maa; jäätmaa'; sm *raatikko* 'huono kunto, rappiotila; hylky' SKES III. Mis puutub sufiksisse, siis tänapäeva vorm võib esindada niihästi tuletussufiksit *-ks* kui ka *ne*-sufiksilise sõna pl. g., Kod *-st-* > *-ss-*. Vrd. Raadaste.

Raadaste t. Lai Kivijärve 1758 *Auf Hanso Marts Land Raddasse Jürri* s.-ü. 238, l. 970; 1795 *Radoste Jack* s.-ü. 32:3, l. 5; 1816 *Radaste* s.-ü. 33:3, l. 8. Vt. Raadase.

Raadepera laan Äks Kärevere (mets Aruvälja metsavahi lähedal). < ?

Raadivere k. *r'aadvere* (~ *r'aad'vere*) Pal 1519 *Raddifer* GU II 176; 1585 *Radywer* ASK, l. 641; 1591 *Radiuer* LM, s.-ü. 79, l. 177; 1627 *Raydafehr* s.-ü. 132, l. 60; 1638 *Raidefer* s.-ü. 128, l. 233; 1739 *Rayfer* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 14; 1741 *Radifer* ibid., lk. 21; 1758 *Radifer* s.-ü. 239, l. 37; 1768 *Raidafer* f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 28; 1782 *Raidafer* s.-ü. 56:5, l. 4; 1834 *Raidafer* s.-ü. 57:5, l. 10. L. Kettunen (EO 298—299) on nimele võrdluseks esitanud apellatiivi *raadik*, *-u* 'mit Lehm gemischtes, im Sommer ganz hartes Land'. Vaadeldaval alal on tänapäeval 3 häälikuliselt lähedast *vere*-lõpulist kohanime: Pal *Raadivere*, Lai *Raaduvere*, Kod *Raatvere*. Neist kahe viimase tüves on varem esinenud diftong *-au-*. Vastava ala murrakutes *au* > *aa*, seega **Rau-* > *Raa-*. Lai *Raaduvere* varasemad kirjapanekud osutavad järjekindlalt, et nime esimese komponendi lähtevormina võime rekonstrueerida **rautoi*, mille saaksime ühendada apellatiiviga *raud*. Et metallide nimetused on esinenud isikunimedena (vrd. Roos KK 61, lk. 347; sm pn. *Rauta* Forsman 136, 142), võiks ka *Raadu(vere)* < **Rauto-* tuletada isikunimest. Kui samast allikast tuletaks Kod *Raatvere*, ootaks tänapäeval vähemalt kuju **Raadvere*. Tänapäeva vormi ja varasemate ülestähenduste alusel saame rekonstrueerida aga lähtevormina ainult **rautt-*. Arvestades sedagi, et nimi esineb tänapäeval kolmandavältelisena (*ra'̂t-*), võiks isegi arvata, et lähtekohaks on olnud nn. kontraheeritud noomen. Usutavat vastet sellisele oletatavale lähtevormile tänapäeva keelest ei õnnestunud leida. Võimalik, et antud juhul on siiski tegemist mingi sekundaarse «tugevnemisega», nagu oletab L. Kettunen (EO 302) (võibolla analoogia, vrd. naabruses asuvate külade nimesid Sassukvere, Assikvere, Punikvere jne.). Pal Raadivere varasemais kirjapanekuis esineb 1. silbis kas *-a-* või *-ai-*. Kui kirjapanekuist diftongilised kajastavad tegelikku hääldust, võiksime kohanime võrrelda isikunimega *Rait* (Mägiste EI, 1599 *Rayth*) oletades, et antud juhul *ai* > *ā* (nagu *aadik* < **aiðikko* või *poosike* < *poi-*), kuigi tavaliselt *ai* > *ae* (*oi* > *oe*) (vrd. Kettunen VKD 68—70). Igatahes näib Raadivere olevat teist algupära kui Raaduvere ja Raatvere. Vrd. ka Raadase.

Raadna k. *r'aadna* (~ *r'oadna*) Trm 1695 *Radena kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 48; 1758 *Radena* s.-ü. 238, l. 1078; 18. saj. *Radena* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1811 *Radna* s.-ü. 127:10, l. 29. < ?

Raaduvere k. Lai 1599 *Raudawer* P 111; 1601 *Raudawer* s.-ü. 130, l. 129; 1624 *Raudefer* s.-ü. 131, l. 409; 1638 *Raudigfer* s.-ü. 128, l. 391; 1739 *Raudofer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 13; 1758 *Raudofer* s.-ü. 238, l. 773; 1834 *Raudofer* f. 2434, n. 1, s.-ü. 2, l. 18. Vrd. VJg *Raudvere* k. LCD *Raulæuæræ*, 1456 *Raulever*, 1481 *Rawuelver*, 1489 *Raudever*, 1586 *Rautfer*, 1652 *Raudifer* Johansen EL 572. L. Kettunen (EO 297) on nime esitanud kujul *Raduvere* (*raᴅuvere* ~ *raᴅevere*) ning toonud võrdluseks *radu*, *rodu* (Lautnachahmung) ja *radused ilmad* 'stürmisches Wetter'. Vt. Raadivere.

Raatlepa t. *raa'tlepa* MMg Sipelga, vrd. MMg Kusma 1758 *Auf Kalter Marts Land Radleppa Thomas* s.-ü. 239, l. 227; 1811 *Radleppa* s.-ü. 41:7, l. 11; 1816 *Ratlep* s.-ü. 41:14, l. 24; 1826 *Raatleppa* s.-ü. 42:5, l. 24. Vrd. sks pn. *Radleff* — *Rathlev* Heintze DF 226; in. *Ratleib*, *Radleib* Förstemann AN 825.

Raatvere k. *raa'tvere* Kod 1627 *Rauttfehr* s.-ü. 132, l. 64; 1638 *Raudower* s.-ü. 128, l. 241; 1722 *Rautferrist* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 61; 1724 *Rautwerrest* ibid., l. 65; 1758 *Rautfer* s.-ü. 238, l. 1172; 1782 *Rautfer* s.-ü. 23:4, l. 12; 1811 *Rautfer* s.-ü. 23:17, l. 9; 1826 *Rautfer* s.-ü. 24:14, l. 12. L. Kettunen (EO 302) on võrdluseks toonud *raud* : *raada* märkides, et ootuspärane oleks sel juhul **Raadvere* (**Raadavere*). Et *Raud* esinevat sageli ka talude nimedes ja perekonnanimedes, võivat

t (pro *d*) puhul olla tegemist sekundaarse «tugevnemisega» («Verstärkung»). Vt. Raadivere.

Raba t. *rava* Trm Raadna; *raba* Lai Mõisamaa, Rava; Pal Kassinurme, Äks Kobratu, Sepa. Vrd. Tor, Saa *Raba* k. Vt. ka Rava.

Rabasoo t. Trm Liikatku (üksik talu, mille ümber on soine padrik) 1909 *Rabbaso* Rich. I 640.

Rada t. Trm Lohusuu, Maetsma, Vadi. < *rada* : *raja*, I *rada* : *rada*.

***Raha** Kod Pusi 1782 *Rahha Annusse Juhhan* s.-ü. 23:1, l. 15; 1795 *Rahha Hanso Johan* s.-ü. 23:5, l. 10; 1811 *Rahha Annusse Tönno* s.-ü. 23:11, l. 9. Vrd. Lai Paduvere 1601 *Hans Rahakirga* s.-ü. 130, l. 167. < ln., vrd. *raha*, g. *raha* resp. *rahk* : *raha* 'kivipuru, kivine maa; rähm jne.'.

Rahamägi Kod Kuningvere (väike mäeküngas põllul). Rahvajuttudes seostatakse tavaliselt nimed, mille esimeseks komponendiks on *Raha-*, apellatiiviga *raha*. Vähemalt osalt peaksid nimed olema siiski tuletatud apellatiivist *rahk* : *raha* (eriti tähenduses 'kivine, kruusane maa; kivipuru').

Rahaorg Lai Reastvere (Reastvere linnuse lähedal olev sügav org, kust rahvajutu järgi olevat rahasid leitud); MMg Levala 1866 *Rahhaorro* ATK. Vrd. Rahamägi.

Rahasoo väli Kod Raatvere (praegu põld, varem olevat olnud soo). Vrd. Rahamägi.

Rahivere as. Pal 1447 (*die Mühle zu*) *Reyveer* GU I 303; 1540 (*Das Df.*) *Rayefehr* GU II 529; 1582 *Rachewer* SbGEG 22, lk. 46; 1585 *Rahywer* ASK, l. 642; 1592 *Raywer* AZ, l. 52; 1601 *Raheuer* s.-ü. 160, l. 149; 1627 *Rachiwer* s.-ü. 132, l. 50; 1638 *Raywer* ~ *Rehiwer* s.-ü. 128, l. 227; 1756 *Rahhiferrest* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 172; 1826 *Rahhefer* (Kudina krjm.) Bienenstamm GA 302. Rahivere t. MMg Virtsa. *Rahivere jõgi* (~ *oja*) Pal Rahivere (~ *Luhajõgi*, *Uhmardu jõgi*). *Rahivere mägi* Pal Rahivere (voor, millel asub suurem osa Rahivere külast). Vrd. Sim, Ote *Rahivere* t. L. Kettunen (EO 302) *Rahivere* < *rahi* 'Fliesstein'. Vrd. sm *Rahi* k., *Rahikkala* k. < pn. < *rahi* 'pink' Lopmeri VK II 132—134; pn. *Rahi*, *Rahikainen* Forsman PN 129, 184.

Raiasmiku hm. Trm Kiisa, Tealamaa, Tõlga, Vadi; MMg Tootsi (metsast laastatud hm.). < *raiesmik* (Trm *raiasmik*).

Raiastiku t. MMg Kaitsemõisa (~ rk. *Piibu* < pn.), MMg Nudi. *Raiastiku* hm. Kod Rupsi. *Raiastiku oja* MMg Nudi (~ *Kõlaoja*). < *raiestik* (Lai *raiastik*).

***Raiga** Kod Assikvere 1744 *Auf Raick Michels land Raiga Tönno* s.-ü. 211, l. 146; 1758 *Auf Raick Michels Land Raja Tönno* s.-ü. 239, l. 194; 1811 *Raia Teno Henno* s.-ü. 23:12, l. 4; 1816 *Raia* s.-ü. 24:2, l. 3; 1826 *Raigo* s.-ü. 24:9, l. 2. < in., Mägiste EI *Raik*, vrd. ka Kod Raatvere 1627 *Rayke Jacob*, *Rayke Mathi* s.-ü. 132, l. 64; 1638 *Raicko Jack* (*Ruße*) s.-ü. 128, l. 241.

Raigastvere k. *raigastvere* ~ *raiga'svere* Äks 1443 *Rayxstever* GU I 290; 1518 *Raixver*, *Regstever* GU II 161, 166; 1582 *Raikastfer* SbGEG 22, lk. 48; 1592 *Raixuer* LM, s.-ü. 80, l. 222; 1627 *Raygasfehr* s.-ü. 132, l. 74; 1638 *Raygasfer* s.-ü. 128, l. 218; 1725 *Raikasfer* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 7; 1730 *Raikaswerre* ibid., l. 29; 1758 *Raikastfer* s.-ü. 239, l. 458; 1811 *Raygastfer* s.-ü. 163:1, l. 11; 1839 *Raigast* Rücker. *Raigastvere järv* Äks Raigastvere 1684 *Reikasfer Siö* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1758 *Rajastfer* s.-ü. 239, l. 283. Vrd. Rõn *Raigaste* k. L. Kettunen (EO 299) on võrdluseks toonud kohanime *Raigu* (vrd. *Raigu* as. JJn) ja ühendanud viimase oletatava deskriptiivse isikunimega ***Raikkoi*** ja ka ***Raikka*** (: *Raigaste*). Kui tuua rivis *Raigastvere* — *Raigaste* — *Raigu*, jääb etümologiseerida ainult viimane lüli, mille lähtevormina võime võtta Kettuneni poolt esitatud ***Raikkoi***. Sellele leiamegi vaste

isikunimede hulgast *Rai/k, -gu* (1599 *Raik, Rayk, Rayko Jury*) Mägiste EI. Vrd. *Raiga.

Raisamäe kink MMg Kudina (Rahivere k. lähedal olev küngas, kuhu olevat maetud mõisa lõpnud loomad). *Raisamäe hm.* MMg Vaidavere (Raisamäe kingu lähedal).

Raja k. Trm a) end. Avinurme vallas väiketaludest koosnev küla end. Tartumaa ja Virumaa piiri lähedal 1839 *Raja* (k.) Rücker; 1866 *Raja oder Liwoja* (k.) ATK; b) end. Kasepää vallas (*rajaküla*) 1798 *Mustwe Raja* Mellin (vn *Рапюша*); c) end. Torma vallas 1696 *Rajalt* (*Raja Rein* ja *Traggi Matz*) f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 32; 1758 (Tarakvere m. üksiktalu) *Auf Raja Jaan und Otto Land Raja Tiedt* s.-ü. 238, l. 1045; 1773 *Rajalt* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 25; 18. saj. (kaart) *Raja* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12; 1826 (Tarakvere m. üksiktalud) *Raya* (2) s.-ü. 128:3, l. 19; 1839 *Raia* (k.) Rücker; 1866 *Grenzhof, Raja mois* (krjm.) ATK. Vrd. Lai 1758 (Jõgeva lähedal) *Dorff Raiaküll* s.-ü. 238, l. 782 (külas 4 talu, neist 3 tühja, tühjadest 2 *Raja* t.: *Raia Thomas Land* ja *Raia Jaans Land*). Raja t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel hiliste (väike)talude nimi, mis sageli on pandud talu asukoha järgi (küla serval, valla piiril jne.). Revisjonides: Trm Ookatku 1805 *Raia Tomas* s.-ü. 42a, l. 2; 1834 *Raja* s.-ü. 35:2, l. 33; Trm Võidivere 1795 *Raya Hindrik* s.-ü. 127:9, l. 16; 1826 *Raja* (2) s.-ü. 128:7, l. 18; Lai Sadala (üksiktalu Sadala k. lähedal), vrd. 1811 (L.-Tähkvere mõisas) *Raye Maerts Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 4; (meetrikaraamatus) 1742 *Techkower Raalt* ibid., l. 155; Lai Vilina 1826 *Raja* s.-ü. 34:2, l. 37; Äks Vedu 1811 *Raga* s.-ü. 163:10, l. 10; 1834 *Raja* s.-ü. 165:2, l. 12. Vrd. Trm Jaama 1696 *Raja Reino* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 23; 1773 *Raja Ado Jürri* ibid., n. 3, s.-ü. 1, l. 24; 1834 *Raja* (2) s.-ü. 128:10, l. 19—20; Jõh *Raja* k. *Raja loomus* Trm Kasepää (kalapüügikoht Tiheda k. kohal, vn *Межавая тоня*, vrd. vn *межа* 'raja').

Rajaalune hm. Lai Tuimõisa (Raja t. lähedal).

Rajakannu t. Trm Maetsma, Vadi.

Rajametsa k. Trm (Raja külast läänes metsa sees end. Tartumaa ja Virumaa piiril), vrd. 1834 *Nurk Raiga Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b.

Rajamägi Kod Assikvere (mägi heinamaade keskel Pällu k. lähedal).

Rajanuka t. Trm Tõlga.

Rajassaare t. Lai Villakvere.

Raki t. Äks Sortsi 1834 *Rakki* s.-ü. 164:7, l. 40. Vrd. Ksi Saduküla 1582 *Hanus Rak* MA 168:1, l. 153; 1601 *Hans rack* s.-ü. 130, l. 65; Iis *Raki* t. < ln., vrd.? Wied. Wb. *rakk*, g. *raki, rake* (d), *raka* (d) 'Hündchen'; sm *rakki* (skandinaavia laen, vt. SKES III); vrd. ka Hag *Raka* k. LCD *Rakal*, 1345 *Rakke*, 1389 *Racke*, 1765 *Racka* Johansen EL 563 < ? in., vrd. Kettunen (EO 280) **Rakka, *Rakkoi, *Rakkei.*

Rakissaare (mets) Lai Viruvere (metsas olevat vanasti olnud sellenimeline talu). Vt. Raki.

Ramani omad Trm Kasepää (pn. *Kask*). *Ramani jõgi* Trm Kasepää (~ *Arujõgi, Külavahe jõgi*). < in. *Roman*, vn *Роман*, vrd. Mägiste EI *Ramman, -a* (setu = Roman).

Ranna as., v. Kod (sks *Tellerhof*, varasem nimi võib-olla ka *Tulistfer*) 1752 (*Limatist*) *Rannamoisa wallast* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 156; 1826 *Tellerhof* (e *Ranna*) Bienenstamm GA 298. *Ranna järv* Kod Assikvere (= Peipsi). Vrd. Khk, Pha, Kei, VNg *Ranna* as.; Han, Ris, Kei jne. *Ranna* k.

Ranna-Piilsi k. Trm. Vt. Piilsi k.

Rannaveered Kod Lahe (põlluribad Peipsi ääres).

Rassiku k. Trm 1493 (*Scheidung zu*) *Raszke* GU I 574; 1696 *Rasigust* (*Rassigo Mick*) f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 34; vrd. Trm Kõnnu 1758 *Rasiko Hanus* s.-ü. 238, l. 1020; 1805 *Rasiko Johanni Jaan, Rasiko Jaan* s.-ü.

124d, l. 1; 1831 *Rassiko Gesinder* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42k; 1839 *Rasiko* (k.) Rücker. Vrd. Lai Painküla 1758 *Auf Rassi Heicks Land Lopjaka Jürri* s.-ü. 238, l. 786. < in., vrd. Mägiste EI *Rask* (1599 *Razgk*); Förstemann AN 995 *Raziko.*

Ratassepa t. Lai Vanatänava, Kod Naelavere < pn., Päiksi < pn., Tedre; MMg Vaidavere < pn. Vrd. Kod Raatvere 1627 *Rattasep Iwaβky* s.-ü. 132, l. 64; Pal Maardla 1627 *Rattasep Jurgen* s.-ü. 132, l. 50; MMg Igavere 1638 *Rattasep Jurgen* s.-ü. 128, l. 219; 1744 *Auf Rattasep Jürgens land* ... s.-ü. 211, l. 354. < ln.

Ratassoo Kod Assikvere (väike soine lohk mäeseljandikul). Vrd. Kad, VMr, Iis *Ratasjärv*, Lüg *Ratasmägi*, SJn *Rattamäe mets*, Vil *Rattamägi.*

Ratta t. Trm Adraku, Kod Haavakivi (~ rk. *Mõisa*).

Rauametsa t. Trm Piilsi. *Rauametsa soo* Trm Piilsi (soo küla lähedal).

Rauamäe org Lai Tuimõisa (üsna sügav org põllus). Vrd. VJg *Rauamägi.* Vt. ka Raudmägi.

Rauassoo hm. Lai Teilma (soine hm.). Vrd. VMr, Kad, Pil *Rauassoo.*

Raudmägi Kod Pala (end. kruusaauk). Vrd. VNg, Kam *Raudallikas*, Nõo *Raudläte*, Rõn *Raudniit.* Vt. ka Rauamäe.

Raudniku hm., väli Kod Assikvere. Vastavat tuletist apellatiivide hulgast ei õnnestunud leida. < ? *raud* (vrd. *raudhein*) + tuletussufiks *-nik.*

Raudsepa t. Trm Kasepää (*Raudsepa omad*, pn. *Raudsepp*) 1758 *Raudseppe David* s.-ü. 238, l. 849; 1795 *Rautseppa Andres*, *Rautseppa Abram* jne. s.-ü. 32:6, l. 50—51; 1811 *Rautseppe Andres Wohnstelle*, *Rautsep Abrahams Gesinde* jne. s.-ü. 32:18, l. 21; MMg Nudi, Ruskavere < pn.; Äks Sepa, Ksi Kirikuvalla. Vrd. Lai Lõpe 1601 *Hanus Rautzep*, *Pep Rautzep*, *Jury Rautzep* s.-ü. 130, l. 219; Lai Tirma 1758 *Auf Rautsep Jaacks Land Tönno Tönno* s.-ü. 238, l. 951; Pal Järvepera 1744 *Auf Rautsep Johans land* s.-ü. 211, l. 109; Rõu *Raudsepa* k. < ln.

Raudteemägi Pal Kassinurme (mägi raudtee veeres ~ *Putkamägi*).

Rauga t. Ksi Pikknurme, Ruupa. Vrd. Lai Sadala 1795 *Rauge Mert* s.-ü. 32:6, l. 28. < ln., vrd. *rauk* : *rauga.*

Rausi t. Trm Lilastvere (2) 1773 *Rausi Mart* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 54; 1782 *Rausy Mart* ja *Rausy Hans* s.-ü. 127:3, l. 4; 1805 *Rausi Hindrich*, *Rausy Hans* s.-ü. 127a, l. 5; 1826 *Rausi* ja *Rausi Indrik* s.-ü. 128:6, l. 25, 27; Trm Sätsuvere 1758 *Auf Kutteperre Andres Land Rausi Mart* s.-ü. 238, l. 1030; 1782 *Rausy Hans* s.-ü. 127:3, l. 8; 1816 *Rausi* s.-ü. 127:21, l. 10; Lai Villakvere 1739 *Rause Jahn* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1758 *Rause Jaan* s.-ü. 238, l. 899; 1828 (*Gesinde*) *Rausa* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41k.; 1839 *Rausi* (krjm.) Rücker. Vrd. Trm Tõikvere 1758 *Auf Rausi Reins Land Rausi Hans* s.-ü. 238, l. 1030; Trm (meetrikaraamatus) 1696 *Rausist* (*Rausi Reino*) f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 31; Sim, VNg, Lüg *Rausi* t.; Jõh *Rausvere* k. LCD *Rausaueræ*, 1523 *Rauszeuer*, 1583 *Rausifer*, 1775 *Raustfer* Johansen EL 572—573. *Rausi oja* Trm Muta. *Rausi soo* Trm Näduvere (hm.) 1858 *Rausi Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. < ln., < ? in., vrd. Kettunen EO 281 *Rausvere* < *Rausivere* < **Rausinveeri;* vrd. sm pn. *Rausinen* Forsman PN 126.

Rausikulpa hm. *rausikul'pa* (~ *rausikulbas*) Trm Näduvere (hm. Rausi t. lähedal). < (Mar, Nis, Jür, JMd, Ann, Kad, R, Trm) *kulbas* : *kul'pa* 'lohk, tühemik; sopp; metsaga piiratud hm. jne.'.

Rava k. Lai, vrd. 1743 (meetrikaraamatus) *Rabbakot* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 36; (Kivijärve m. üksiktalu) 1795 *Rabba Kotti Michel* s.-ü. 32:2, l. 8; 1805 *Rabbakotti Jaack* s.-ü. 45d, l. 2; 1834 *Rabbakotti* s.-ü. 34:9, l. 16; 1839 *Rabbakotti* (kõrts) Rücker. *Rava soo* Lai Rava (soine võsastik Rava ja Lehtmetsa k. vahel). *Rava hm.* Lai Reastvere (soine hm.). Vrd. Amb *Rava* k. < *raba* : *rava* (< **rapa* : **raβan*). Astmevaheldusliku on sõna säilinud ainult mõningates murrakutes, nagu Ris, Amb, JMd, JJn, VJg, Sim, Lüg. Enamasti on üldistunud tugev aste *raba* : *raba*;

Tõs, Ann nõrk aste *rava* : *rava*. Küla on saanud oma nime Raba talult, viimane aga tõenäoliselt lisanimest *Rabakoti*.

Reastvere k. *r'iasvere* (~ *r'ääsvere*) Lai (end. mõisa saksakeene nimi *Ludenhoff*) 1408 *Restfer* GU I 192; 1624 *Rehstfer* s.-ü. 131, l. 414 (m. *Ludenhoff*); 1638 *Reestfer* (*genannt Luedenhoff*) s.-ü. 128, l. 408; 1686 *Resstferhoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1702 *Restfer* ibid., s.-ü. 5; 1739 *Restfer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1758 *Restfer* s.-ü. 238, l. 930; 1826 *Restfer* (e *Rææstwerre*) Bienenstamm GA 301. *Reastvere kuusik* Lai Reastvere (metsatukk Reastvere linnuse kohal). M. Veske (*-were* 31) *Räästwere* ~ *Reästwere* ~ *Reastwere* < *Rägastwere* < *räga* 'Dickicht «Gebröke», Gestrüpp'. L. Kettunen (EO 297) on nime häälduseна andnud *r'aesvere* ja nime päritolu kohta esitanud järgmised oletused: a) **Ridane*, *-se*, **Reaste* (< *rida*, sm *rita* 'Fanggerät'); b) **Reostvere* < in. *Rego*; c) **Revastvere* > *Reasvere* (*Rebane*, *-se*, **Revaste*). Tänapäeva hääldust, samuti ametliku vormina fikseerunud kuju ja varasemaid kirjapanekuid (ka M. Veske poolt toodud variante) arvestades peaks arvama, et esimeses silbis on algselt esinenud *ā*, vrd. Lai, Trm *ial* ~ *eal*, *pial* ~ *peal* (Kod *piäl*), *ria'kima* ~ *rea'kima* jne. Muidugi on võimalik, et l. silbi diftong on tekkinud klusiili nõrga vaste kao tulemusena (vrd. Lai, Trm *rida* : *ria*, *siga* : *sia*). Mis puutub võimalusse, et esimesest silbist kadus **δ*, (**rita* : **riδan*), siis ei ootaks antud alal **δ* kadu nii varakult, kuna idamurdes on enamasti **δ* vasteks tänapäeval D. **β* on kadunud ainult labiaalvokaalide naabrusest. **γ* kadu aga (kui pole tegu astmeüldistusega [vrd. Kettunen EKÄH 56]) on käsiteldavalgi alal üldine. Apellatiivi **riγa-* keel ei tunne. Vasteks sobiks võib-olla **räγä-* > *rä-*. Idamurdes esineb tänapäeval küll astmeüldistuslik *räga* : *räga*, vrd. aga Lüg, Plv *räga* : *rää* 'rägastik'; vrd. ka V *rägä* : *rää* 'rõga, tatt', sm *räkä* 'tatt'. Seega võib arvata, et küla nime lähtevormina saame rekonstrueerida **Räγäste-* > **Rât(e)-*. Edasi toimusid nimes samasugused häälikumuutused nagu algse pika vokaaliga sõnades.

Rebase t. Lai Eristvere, Kod Ronisoo < pn., Pal Nava (~ rk. *Iisaku*), MMg Keressaare, Kõrenduse, Toljase; Äks Koogi, Ksi Altnurga. Vrd. MMg Igavere 1744 *Auf Ustallo Andres und Rebbase Thomas land Rebbase Jaan* s.-ü. 211, l. 353; 1811 *Rebasse Ado*, *Rebasse Andres* s.-ü. 163:1, l. 3, 5; MMg Pataste 1811 *Rebasse Jürry* s.-ü. 41:2, l. 12; 1826 *Rebbase* s.-ü. 42:2, l. 14; MMg Odivere 1744 *Auf Rebbase Thotz land Rebbase Lassi Jürri* s.-ü. 211, l. 143; MMg Vara 1758 *Rebbasse Matz Land* s.-ü. 239, l. 223; 1805 *Rebbase Jaan* s.-ü. 80d, l. 1; Pal Aruküla 1744 *Rebbase Rein* s.-ü. 211, l. 196; Äks Kukulinna 1739 *Rebbase Andres* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 19; 1758 *Auf Matter Cæsper Land Rebbasse Jaack* s.-ü. 239, l. 507; Äks Raigastvere 1805 *Rebbasse Siem* s.-ü. 23a, l. 4; Ksi Pööra 1744 *Auf Rebbasse Tõno land Letti Jaack* s.-ü. 211, l. 447; Ksi Mäända 1816 *Rebbasse* s.-ü. 29:9, l. 28; 1826 *Rebbase* (pn. *Rebbase*) s.-ü. 29:14, l. 27; Kod Torila 1601 *Rebene Hans* s.-ü. 130, l. 79; Äks Õvanurme 1638 *Rebbene Jack* s.-ü. 128, l. 219; Rõu *Rebase* k.

Rebaseaugu mets Trm Mõisaküla (metsas rohkesti künkaid rebaseurgudega). *Rebaseaugu hm.* Kod Lümati (heinamaal küngas, metsatukad ja rebaste urud).

Rebasemägi Trm Näduvere, Raadna, Tuulavere; Lai Siimusti, Kod Assikvere, Rupsi; MMg Peebu, Ksi Soo (liivane küngas metsas, heinamaal, põllul). *Rebasemäe kaasik* Pal Kilbavere. Vrd. Räp *Rebasemäe* k.; VMr, VJg, Sim, Plt, Pil, Vil, Ran, Rõn *Rebasemägi*.

Rebassaar Lai Kärde (kõrgem koht Rebassaare heinamaal). Vrd. SJn, Võn *Rebassaare* t., SJn *Rebassaare* mets.

Redulaastik Pal Mooritsa (metsatukk põldude keskel). Vrd. Sim *Redu hm.*, Plt *Reduaru mets.* < (S, L, K, R, I) *redu* : *redu* 'peidupaik'.

***Reediku** Lai Kodismaa 1758 *Auf Reddicko Michel und Kallama Tallo Hinrich Land Sassi Thomas* s.-ü. 238, l. 823; Kod Halliku 1758 *Redicko Hannus* s.-ü. 239, l. 205; 1811 *Redeco Jani Maddis*, *Redico Jago Johann* s.-ü. 23:12, l. 9, 15. < in. *Reedik* < *Friedrich* Rajandi RN 64.

Reegusoo Trm Veia (soine hm.). Vrd. a) Wied. Wb. *reek*, g. *reegu* (NW), *mere-reegud* 'offene Stellen im Eise, die auch bei grosser Kälte nicht zugehen'; b) sm *riekko* : *riekon* 'sookana'.

Regissaare t. Trm Västriku.

Rehe t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel hiline asundustalu, mis asetseb endise mõisa rehe lähedal (näit. Lai Mäeküla am.n. *Rehe*, rk. ka *Tondirehe*). Revisjonides: Trm Tarakvere 1826 *Rehhe* s.-ü. 128:3, l. 15; Pal Kassinurme 1811 *Rehe Jaan* s.-ü. 56:3, l. 4; 1826 *Rehhe* s.-ü. 56:21, l. 15. Vrd. Trm Veia 1805 *Rehe Michel* s.-ü. 6d, l. 2; Lai Eristvere 1758 *Auf Rehe Hinrich Land Seppa Jürri* s.-ü. 238, l. 784; Pal Palamuse 1805 *Rehe Tönno* s.-ü. 1a, l. 4; 1826 *Rehhe* s.-ü. 56:22, l. 9.

Rehekooli t. Ksi Pööra (~ *Venekooli*).

Rehemaa k. Ksi, vrd. 1762 (meetrikaraamatus) *Rehhemalt* (*Klausse Ado*) f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 61. Vrd. 1411 (Kursi piiride kirjeldamisel esinev) *Rigemekke* GU I 196. Rehemaa t. Ksi Rehemaa, vrd. 1744 (Talkhofi m. üksiktalu) *Auf Mamma Clas land Rehhemeggi Jürri* s.-ü. 211, l. 455; (Ksi Kurukase) 1816 *Rehhema* (2) s.-ü. 29:6, l. 28; 1826 *Rehhema* (2, pn. *Rehhema*) s.-ü. 29:11, l. 37; Ksi *Orestvere 1758 *Rehema Laur* s.-ü. 239, l. 563. Vrd. Kod (meetrikas) 1722 *Rehhama Reino Jaak* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 59; Saa *Rehema* k. < *rehi*, g. *rehe* + *maa*.

Rehe-Madi t. MMg Virtsa (~ am.n. *Virtsa*).

Rehemetsa k. Kod 1839 *Rehemetz* (t-d) Rücker. Osalt vene elanikkonnaga küla Kodavere lõunaosas. Keelejuhi teadete järgi olevat venelased olnudki need, kes asutasid küla metsa. Esimeseks hooneks olevat olnud suur rehi. Keelejuht mäletavat veel küla ühist suurt rehetuba. Külas elab 4 vene peret, kelle perekonnanimeks on *Reemets*. Vrd. Vän *Rehemetsa* k. *Rehemetsa väli* Kod Omedu. Vrd. *Rehtemetsa.

Rehemäe t. MMg Äte (end. mõisa rehe asemel).

Rehessaare k. *rehessare* (~ *rehessoare*) Trm 1811 (*Dorf*) *Rehesar* (külas 1 talupoeg *Rehesare Madis*) s.-ü. 127:10, l. 6; 1816 (*Dorf*) *Rehesar* (1 talu + 3 vabadikku) s.-ü. 127:18, l. 10; 1822—27 (Avinurme m. kaardil, *Gesinde*) *Rehesaar* f. 2672, n. 3, s.-ü. 36d; 1834 *Rehesar* s.-ü. 128:8, l. 15; 1839 *Rehesaar* (t.) Rücker. Rehessaare t. Ksi Soo 1839 *Rehesar* (t.) Rücker. Rehessaar Lai Villakvere (soosaar). Vrd. Lai (Jõgeva lähedal) 1758 (*Dorf*) *Rehesar* (üks talupoeg: *Auf Perro Jürri Land Melgo Jürri*) s.-ü. 238, l. 782.

***Rehevere** k. Pal 1601 *Rehefer* s.-ü. 160, l. 150; 1684 *Rehefer eller Cassinorm* f. 308, n 2, s.-ü. 17; 1758 (*Das Private Guth*) *Rehefer oder Cassinorm* ja (*Dorff*) *Cassinorm oder Rehefer* s.-ü. 239, l. 152, 159. < ? *rehi*, g. *rehe*, vrd. Kettunen EO 294, 309.

Rehkla t. Lai Mõisamaa 1795 *Rechla Michel* s.-ü. 32:7, l. 8; 1816 *Rechkle* s.-ü. 33:8, l. 11; 1826 *Rechtla* s.-ü. 34:3, l. 12. Vrd. sks pn. *Rackel — Rachel — Regele*; *Regel — Reckel — Reihle* Heintze DF 227.

***Rehtemetsa** Kod 1749 *Rehtemetsast* (*Kawasto wallast*) f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 139; 1798 *Rechtlemets* Mellin; 1839 *Rehtlemetz* (veski) Rücker (Koosa ja Tähema vahel). < ? pl. g. *reht* : *rehe* 'rehi' (Kuu, Koe, Iis, Avi *reht* : *rehe*). Vrd. Rehemetsa.

Reiera t. Trm Kolgavälja, Maetsma. < Trm *rei*, g. *reije* 'rehi' + *ra*(*hva*).

Reinu k. MMg (kuulus varem Pataste k. alla, enamasti asundustalud, vanadest taludest kuulub külla ka Reinu t.). Reinu t. (*reenu* ~ *reinu*)

Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Näiteid revisjonidest: Trm Ookatku 1758 *Auf Letti Ant Land Reino Hanso Jürri* s.-ü. 238, l. 829; 1811 *Reino Hanso Rein* s.-ü. 35:18, l. 12; Trm Sirguvere 1744 *Auf Sirgofer Reins Land Pebo Jaani Rein* s.-ü. 211, l. 55; 1816 *Reino* s.-ü. 56:18, l. 21; Lai Ellakvere 1758 *Auf Suhr Jaani Andres wüste und Koster Hans halbes Land Jaani Andresse Rein* s.-ü. 238, l. 778; 1795 *Jani Andresse Reino Mart* ja *Andresse Reino Jaan* s.-ü. 32:1, l. 60; 1816 *Reino* (2) s.-ü. 33:1, l. 36; Lai Pedasi 1795 *Peddasse Reino Ado* s.-ü. 32:6, l. 32; 1811 *Peddasse Reino Ado* s.-ü. 32:18, lk. 14; 1834 *Peddasi Reino* s.-ü. 35:2, l. 38; 1854 *Reino Peter Juhan* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Kod Assikvere 1758 *Auf Herting Reins Land Reino Hans* s.-ü. 239, l. 195; 1816 *Reino* (2) s.-ü. 24:2, l. 8, 10; Pal Eerikvere 1758 *Auf Reino Hindrichs Land Reino Thoma Jürri* s.-ü. 239, l. 42; 1782 *Reino Marti Tönno* ja *Reino Thoma Maddis* s.-ü. 56:5, l. 7; 1816 *Reino* s.-ü. 56:17, l. 20; Ksi Laeva 1805 *Reino Hindrich* s.-ü. 119c, l. 1; 1816 *Reino* s.-ü. 29:8, l. 8. Vrd. Vil, Har *Reinu* as. < in., Mägiste EI, Palli KK 59, lk. 604, Rajandi RN 146.

Reinu-Jaagu t. Kod Pala, vrd. Pala m. üksiktalu 1811 (*der ehemalige Hofs Weber*) *Reino Matz* s.-ü. 23:16, l. 14; 1826 *Rheino* (pn. *Kangro*) s.-ü. 24:13, l. 31; 1834 *Rheino jetzt Kangro* s.-ü. 26:1, l. 33 (tänapäeval Kangru t. puudub), vrd. ka Pala k. 1834 *Lauri jetzt Jago Rheino* s.-ü. 26:1, l. 14.

Reinukse t. Pal Kallivere 1744 *Auf Kallifer Reins Land Kallifer Reino Jaak* s.-ü. 211, l. 61; 1758 *Auf Kallifer Reins Land Reinokesse Jürri* s.-ü. 239, l. 85; 1782 *Reinukesse Willam* s.-ü. 56:6, l. 15; 1811 *Reinoke Tomas* s.-ü. 56:12, l. 21; 1826 *Reinoke* s.-ü. 56:24, l. 31. < *Rein* + dem. suf. *-ke/ne, -se.*

Reinumurru hm. *reenumuru* Trm Kõrvemetsa. < in. *Rein* + *murru* (*murd*).

Reinu-Peetri t. Kod Kõnnu 1818 *Reino* s.-ü. 64d, l. 120; Torila.

Reinu-Tooma t. Lai Kantküla, vrd. 1805 *Reino Jürri* s.-ü. 47a, l. 1.

Reinu-Vaade omad Trm Kasepää 1795 *Reino Wade* s.-ü. 32:6, l. 53; 1811 *Reino Wades Wohnstelle* s.-ü. 32:18, l. 23. < in. *Rein* + in. *Vaade*, vrd. Mägiste EI *Vaado, Vaadu.*

Reitevahe t. Lai Kaave (kahe teeharu vahel end. Reitevahe kõrtsi juures ~ am.n. *Reitva*). *Reitevahe* hm. (luht) Lai Kaave (Reitevahe t. lähedal); Lai Kodismaa (Luusiku soos kahe oja vahel); Äks Mullavere (kahe metsatuka vahel). Vrd. Kad *Reitevahe* mets, Lüg *Reitevahe* kõrts.

Reitva t. *reĭ'tva* Lai Kaave (~ rk. *Reitevahe*), vrd. 1745 *Reitawa Krüger Hinrik* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 49; 1748 *Reitawa Krügers Kassi Hinrik* ibid., l. 73; 1839 *Reitwa* (kõrts) Rücker. Vrd. pn. *Reitav.* < ?

Rendi t. Äks Erala (~ am.n. *Tuisu*). < *rent* : *rendi.*

Resti k. Lai (üksikud talud metsas Pedja veeres). Vrd. Puh *Resti hm.*, vrd. ka Rõu *Restu* k., San *Restu* as. Vrd. T, V *restu* ~ *rest* '(punase) pulli nimi'.

Riia t. Trm Iravere 1826 *Rija* s.-ü. 34:2, l. 17; MMg Odivere. Vrd. SJn *Riiassaare* k., Sim *Riiassaare* hm., Ote *Riianiit.* < ? *riid* : *riiu*, vrd. Wied. Wb. *riid*, g. *riiu*, *riio* (d); *riida*, *riidel* 'Streit'; sm *riita.* Vrd. Riiu.

Riibaku t. Äks Vedu 1726 *Ripako Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 10; 1744 *Auf Rippacko Michel und Jaacks land Ribbacko Nigolas* s.-ü. 211, l. 326; 1811 *Ribako Madise* ja *Ribako Thoma* s.-ü. 163:10, l. 7—8; 1834 *Ribako* (2) s.-ü. 165:2, l. 9. Vrd. Äks Raigastvere 1758 *Auf Talle Matz und Wagga Matz halbes Land Ribacko Mart* s.-ü. 239, l. 458; 1811 *Ribakko Mert Sohn Jaan* s.-ü. 163:1, l. 12. ? Vrd. Krl, Har *riibak, -u* 'kaapekakk'; Ris, Pee, Kad, Trm, Pal *riibak/as, -a* 'armetu, vilets, väikene; nurjatu (inimene)'. Vrd. ka sks pn. *Riebicke — Ripke — Rübke* Heintze DF 231.

Riidma k. Kod 1834 *Riedma* s.-ü. 25:1, l. 9. Vrd. Rõu *Riidma* t. L. Kettunen (VKD 48) *Rɪdma* < *rɪ̄dumā.* Vrd. *riid* : *riiu*; in. *Riido* Mägiste EI; *Riido, Riidu* < *Friedrich* Rajandi RN 64.

Riiu hm. Trm Lohusuu, Lai Pedasi 1858 *Rio Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Lai Villakvere, Äks Koogi. Vrd. Rõn *Riiulomp*; SJn, Ote *Riiumäe mets*; Vil, Kam, Ote *Riiumägi*, Puh *Riiuniit*, Võn *Riiupalu* (mets), Vil *Riiusaadu* (põld), SJn *Riiusaadu* (mets); Kad, Ote *Riiusoo*, Plt *Riiusaare* t., hm.; Kam, Rõn, Ote *Riiussaare* (mets); sm *Riitaniemi*, *Riitaluoto* jne. Nissilä VP 278. < *riid* : *riiu*. Vrd. Riia.

Riiuale t. Ksi Kaatvere. Vt. Riiu.

Riiumaa t. Trm Rehessaare. *Riiumaa mets* Trm Ulvi. Vt. Riiu, vrd. Riidma.

Riiumägi Ksi Tammiku (kõrgem koht küla keskel). Vrd. (Puurmani lähedal) 1798 *Riomägi* Mellin. Vt. Riiu.

Riiunuka hm. Trm Vilusi. Vt. Riiu.

Riiusoo hm. Trm Kasepää (Mustvee ja Rajaküla piiril). *Riiusoo* Lai Villakvere. Vrd. Trm Lilastvere 1821 *Riio Niito Soo* f. 567, n. 2, s.-ü. 129b, l. 67. Vt. Riiu.

Riiussaare hm. Lai Tisleri 1834 *Rio Saare Ayna* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b, l. 67. Vt. Riiu.

Riiuvälja hm. Trm Näduvere. Vt. Riiu.

***Riola** Lai 1220 *Riole* [*quod erat extremum castellum eorum* (s. o. *Vagja)] HLC 169. ? Vrd. Punamäe.

Ripuka m., as. Lai 1758 (*Das private Guth*) *Rippoca* s.-ü. 238, l. 935, vrd. 1638 Kärde m. kõrts *Rippukasma* s.-ü. 128, l. 397; Lai Nirgu 1758 *Rebbuck Land* (*hierauf ist Hofflage fundiert*) s.-ü. 238, l. 940; 1826 *Rippoka* (m.) Bienenstamm GA 301. Vrd. Ksi Aiu 1592 *Hans Ripuk* AZ, l. 48. Hupel (TN III 227) väidab, et Ripuka m. on saanud oma nime kunagiselt omanikult *Rebuck*. Vrd. ka Stryck GRL 93 (16. saj. algupoolel omanikuks *Rebuck*). Näib olevat ilmne, et mõisa nimi on tekkinud omaniku perekonnanimest. Lisanimena esinev *Ripuk* (1592) võib olla ka teist algupära (vrd. Riibaku).

Ristallika t. *ri'sʻtalika* Lai Kaasiku (talu lähedal mitu väikest allikat). < *rist* + *allika*.

Risti t. Trm Vadi, Kod Haavakivi. Vrd. *Risti* khk.; Rei, Han, Tür, VJg *Risti* k.; Sim, VNg, Lüg, Vil, Kam *Risti* t.; Hlj, Plt, SJn, Kam, Ote *Ristimäe* t.; Hlj, Võn, Nõo, Ran, Ote *Ristimägi*; Kam, Rõn, Ote *Ristisoo*; Plt, Puh *Ristsaare* (mets), Võn *Ristissaare* (mets).

Ristialuse t. *ri'sʻtaluse* Trm Palastvere (end. Torma m. metsavaht). Vrd. Risti.

Ristimetsa k. Lai (väiketaludest koosnev küla, olevat asutatud möödunud saj. lõpul). *Ristimets* Kod Kokora (metsatukk). Vrd. Risti.

Ristimurru k. MMg (olevat asutatud möödunud saj. lõpul end. Kudina m. metsa asemele). < *rist*, *-i* + *murru* (: *murd*). Vrd. Risti.

Ristiniit Kod Rehemetsa (jõeäärne hm.). Vrd. Risti.

Ristisaare metsavaht Ksi Laeva 1839 *Ristsaar* (t.) Rücker. Vrd. Risti.

Ristsõra *ri'sʻtsõra* ~ *ri'sʻtme sõra* ~ *ris'si sõra* Kod Sääritsa (madalik Peipsis). Vrd. Risti.

Risuloome Ksi Altnurga (hauakoht Pedja jões). Vrd. S, L, HMd, Koe, Kad, R, KJn, Trv, San *loom* : *looma* 'loomus'.

Ritsu t. Kod Nautrasi (~ am.n. *Puusepa*). < in., Mägiste EI, Rajandi RN 64 *Rits*, *Ritso* < *Friedrich*.

Rodjumi t. Trm Tõreda. Vrd. vn in. *Родя*, *Родюша*, *Родюшка*, *Родюк* Морошкин СИ 168.

Roela as., m. *r'oela* Pal 1599 (*folwark*) *Roell* (*na rzeczce Rohel*) P 115; 1624 *Roell* s.-ü. 131, l. 417; 1702 *Rojel* f. 308, n. 2, s.-ü. 5; 1740 *Roel* f. 1261, n. 3 s.-ü. 1, lk. 19; 1753 *Rojelschen Hofs* ibid., lk. 140; 1758 *Royell* s.-ü. 239, l. 53; 1839 *Rojel* Rücker; vrd. 1638 *der dorfflage Roha* (*Zur Kirche Kapstfer*) s.-ü. 128, l. 392. *Roela jõgi* Pal Kallivere (~ *Kullavere jõgi*, *Verioja*), vrd. 1469 *Raulbethe* GU I 222, mille A. Westrén-Doll ühendab *Roela jõega* (SbGEG 22, lk. 63); 1599 (*na rzeczce*) *Rohel* P 115. Vrd. VJg *Roela* k. LCD *Roilæ*; 1345 *Royele*, 1453 *Rogell*, 1490 *Rogel*, 1510

Rojell; 1492 *Rugele*, 1621 *Ruill* (Johansen EL 578). L. Kettunen (EO 82) on VJg *Roela* käsitlemisel esitanud ka Pal *Roela* ja võrrelnud neid apellatiiviga *roe : rooja* 'Schmutz, Dreck, Kot' (sm *ruoja*). **Roojala(n)* või **Roojela(n)* > *Roela*. Oletades, et tegemist on *la*-lõpulise kohanimega, saame varasemate kirjapanekute alusel rekonstrueerida ainult tüvena **roje-* ~ **rõje*, **roja-* ~ **rõja*, millele häälikuliselt on apellatiividest kõige lähem *roe : rooja*. Kahel juhul esineb kirjapanekuis *-h-* (1599 *Rohel*, 1638 *Roha*). Kui need õigesti kajastavad hääldust, saaksime nime varasemaks kujuks **Rohela*, vrd. Rohe.

Rohe k. Lai 1411 *Råge* GU I 197; 1599 *Ruhess* P 111; 1601 *Ruches* s.-ü. 130, l. 219; 1624 *Ruhekill* (tühi) s.-ü. 131, l. 409; 1624 *Ruhekõndische Wackke* ibid., l. 408; 1739 *Ruhhest* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1758 *Rohoküll* s.-ü. 238, l. 898; 1795 *Ruhe* s.-ü. 32:10, l. 46; 1798 *Ruhhe* Mellin; 1839 *Rohhe* Rücker. *Rohe jõgi* Lai Rohe (= Pedja jõgi). Tänapäeva vormist lähtudes võiks teoreetilise võimalusena oletada, et nime nominatiiv võiks tänapäeval olla **Rohi* (: *Rohe*). Kuna meil keeles on apellatiiv *rohi : rohu*, võiks arvata, et varem esines ka tüüp *rohi : *rohe*, mille tõestuseks saaksime viidata tuletistele *roheline*, *rohekas*, *rohetama* jne. (vrd. aga sm *ruoho*). Lõuna-eesti murretes esineb apellatiiv *ruhi* ~ *ruuh : ruhe* ~ *ruuhe* ~ *ru'hve* 'küna, paat' (vrd. sm *ruuhi : ruuhen* 'mold, küna; lamedapõhjaline paat'). Ka nime varasemates kirjapanekutes esineb üsna järjekindlalt esimeses silbis *u*. Viimatimainitud apellatiivi seostamine veekogu ääres (Pedja jõgi) asuva küla nimega oleks sisuliselt kõigiti põhjendatud. *u* > *o* põhjenduseks võime viidata läänepoolsetes murretes sõnuti esinevale kõrgete vokaalide madaldamisele *h* ees (vrd. Kettunen, EKÄH 129), mis varem olevat esinenud laiemalgi alal. Mõistetav on muidugi murdest kadunud apellatiivist (*ruhi*) tuletatud kohanime seostamine murdeomase sõnaga *rohi*). Silmas tuleb pidada aga ka Ridalas esinevat küla *Rohense* 1798 *Rohhendak* Mellin (< **Rohen* + *takoise-*), mille esikomponent võiks olla sama päritolu nimega *Rohe*. Tähenduslikult ei sobiks aga sel juhul vasteks *ruhi*.

Rohemetsa hm. Lai Raaduvere (Rohe k. lähedal).

Rohkuse k. *ro'hkusi* ~ *ro'hkuse* Pal 1599 *Rokussa* P 120; 1624 *Rochkus* s.-ü. 131, l. 48; 1638 *Rochkusakulla* s.-ü. 128, l. 422; 1739 *Rohkus* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 10; 1758 *Rochkusse* s.-ü. 239, l. 84; 1782 *Rochkus* s.-ü. 56:6, l. 14; 1839 *Rockus* Rücker. Vrd. 1474 (*Heuschlag*) *Rocken(n)so* GU I 460. A. Westrén-Dolli (SbGEG 22, lk. 68) arvates asus hm. umbes sel kohal, kus hiljem Rohkuse k. **Rohkuse oja* 1406 *Rochkebek* GU I 188. A. Westrén-Doll (SbGEG 22, lk. 68) on osutanud, et selle nimega on märgitud Roela jõe (= Verioja) ülemjooksu. < ?

Rojasilla t., kõrts *rojasilla* ~ *r'oesilla* Äks Võibla 1742 *Roiasülla kõrtsnik Tenno* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 178; 1752 *Rojasülla Peter* ibid., s.-ü. 2, l. 30; 1758 (Kärkna m. kõrts) *Rojosilsche* (ja üksiktalu) *Auf Rojasild Hans Land Körtsi Ado* s.-ü. 239, l. 330, 358; 1798 *Rojasil* (kõrts) Mellin; 1826 (Vasula krjm.) *Rojasil* Bienenstamm GA 286; 1839 *Roiasild* (krjm.) Rücker. **Rojasilla oja* Äks 1758 *Rojesillsche Bach* (? = Amme jõgi). < *roe : rooja* + *sild : silla*.

Ronisoo k. Kod. *Ronisoo* Kod Ronisoo (soo küla juures). Vrd. Ronivere. Apellatiividest on häälikuliselt lähedased veel sm *roni* 'peto-, haaskalintu, haaskaeläin', *ronni* 'jokin lintu, korppi', krj *broni*, *groni* 'korppi'. Sanoja, joissa on nähtävästi sekä onomatop. että vierasperäistä ainesta (vrd. vn *ворон* 'korppi') SKES III.

Ronivere k. Pal 1582 *Runifer* SbGEG 22, lk. 46; 1585 *Runifer* ASK, l. 641; 1627 *Ronnifehr* s.-ü. 132, l. 56; 1638 *Ronifer* s.-ü. 128, l. 237; 1684 *Konnifer By* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1739 *Ronnifer* f. 1261 n. 3, s.-ü. 1, lk. 9; 1758 *Ronnifer* s.-ü. 239, l. 115; 1811 *Ronifer* s.-ü. 56:10, l. 7; 1834 *Ronnifer* s.-ü. 57:4, l. 34. *Ronivere hm.* Pal Toovere (hm. Ronivere k.

lähedal). L. Kettunen (EO 298) on võrdluseks esitanud: 1) *roni* 'Bandwurm der Fische', *ronimagu* 'ein Fisch mit Würmern im Magen'; 2) *ronima* 'klettern, kriechen', *ronikas* 'kletternd'; 3) *Roni* < in. ?, vrd. sm pn. *Roni*, võib-olla < *Ronimus* < *Hieronymos*. Vrd. Pal Kõdu 1758 *Auf Ronimus Peters Land Nigola Michel* s.-ü. 239, l. 114; Kan *Roni* k., Vil *Roni* t. < ? in. *Roni* < *Ronimus* < *Hieronymos*, vrd. Rajandi RN 217 *Ronimus*.

Roodeviku hm. Lai Kantküla. *Roodeviku oja* Lai Kantküla (voolab läbi Roodeviku hm.); MMg Rahivere (voolab läbi Roodeviku metsa ~ *Kõlaoja*, *Koka oja*). *Roodeviku mets* Pal Rahivere (end. Kudina m. mets, praegu põld). Vrd. Trm 1838 (Oti ja Aosilla vahel) *Rodewigo Allekörre* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; Koe *Roodeviku* k., Rõn *Roodevik* (hm., soo). Täpset apellatiivset vastet tänapäeva keelest pole sellele näiliselt üsna hilisele kohanimele võimalik esitada. Nime saaksime analüüsida järgmiselt: *roode-vik* või *roodev-ik* või *roode-v-ik*. Tüve saame võrrelda apellatiiviga *roode* : *roodme* (Lüg *ruode* : *ruodme*, Kod *ruade* : *r'uudme*, Urv *roe* : *r'uugma*, Vas *roe* : *r'uudme* jne. 'ritv, latt; roov'; sm *ruode* : *ruoteen*). Sufiksit võime tõenäoliselt analüüsida kui liitsufiksit: *v* (vrd. *lihav*, *vägev*, *tugev*, **roodev*) + *ik*. Küsimusse võiks tulla ka kontaminatsiooniline vorm: *roode* : *roodme* (*roodik*) ja peamiselt lõuna-eesti murretes esinev alamsaksa laen *roovik* (= roov) 'latt, teivas; sirge noor puu' (vrd. Kobolt EK 32, lk. 97—109).

Roodikmaa hm. Trm Näduvere 1858 *Rodikma Allekörs* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vrd. Puh *Roodikumets*. < (Kod) *ruadik* : *rua't'ke* ~ *ruadike* 'roigas'. Vt. ka Roodeviku.

Roogasmik(u) (hm.) Trm Näduvere, Lai Pedasi 1858 *Rojasmik* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Otsest apellatiivset vastet pole murretest fikseeritud. Tüveks *rooge-* (vt. Roogendik). Tuletise osas vrd. *raiesmik*; Trm, Kod, MMg *raijasmik*.

Roogastik Trm Mustvee (heinamaad Kajakanõmme ja Mustvee jõe vahelisel alal). Vrd. Lai Pedasi (L.-Tähkvere m. kaardil Pedasist põhja pool) 1858 *Rogastiko nied* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vrd. Roogasmik, Roogendik.

Roogendiku t. *roogendiku* (~ *roogandiku*) Trm Kärasi, Ulvi (talu heinamaade keskel). *Roogendik(u)* (hm.) Trm Aosilla, Kalma, Saare (metsast tehtud hm.), vrd. 1822—27 (Avinurme m. kaardil Tõnussaare lähedal) *Rojendiko Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. Vrd. VJg, Iis *Roogendiku* t.; VJg, VNg, Lüg, Iis *Roogendiku* hm. < VNg, Lüg, Vai, Iis *ruogendik*; Trm, Võn *roogendik* 'võsast puhastatud heinamaa' (← *rookima*).

Roogsild *r'uuksild* Kod Assikvere (sild Kiisli jõel Kääpa jõe lähedal). *Roogsilla jõgi* (~ *oja*) Kod Halliku (= Kiisli jõgi). *Roogsilla mets*, *hm.* Kod Halliku (Roogsilla ja Kääpa jõe vahel). < *roog* : *roo* 'pilliroog'.

Roometi t. Kod Kokora, Pal Ehavere, MMg Igavere ja Jõusa 1744 *Auf Kengsep Märts land Romette Jaco Peter* s.-ü. 211, l. 352; 1805 *Romete Tomas* s.-ü. 23a, l. 5; 1834 *Rometo* (3, pn. *Rommet* ~ *Romet*) s.-ü. 164:1, l. 15, 17, 27; MMg Nudi < pn.; Äks Kassivere, vrd. 1758 *Einwohner Rometti Tönis* s.-ü. 239, l. 429. Vrd. Lai Lemuvere 1795 *Rommeti Jacko Michel* s.-ü. 32:2, l. 8; Lai Teilma 1758 *Auf Teilma Reins Land Rometo Ado* s.-ü. 238, l. 973 (vrd. 1740 *Wromholdti Rein* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 15); 1816 *Rometti* s.-ü. 33:3, l. 10; Äks Elistvere 1736 *Romette Jaack* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 98; 1811 *Rometo* s.-ü. 163:11, l. 18; 1834 *Romedi* s.-ü. 165:3, l. 32; Äks Õvanurme 1744 *Auf Hans Fromholds land Romete Ado Jürri* s.-ü. 211, l. 363; 1805 *Romete Johann* s.-ü. 23a, l. 4; Rak, SJn *Roometi* t. < in., vrd. Mägiste EI *Roomet* (= Fromhold); Rajandi RN 64

Roopsilla mägi, soo Kod Torila (läbi soo ja üle mäekingu läheb Pala-Torila tee). Vrd. Ote *Roopjärve* t. Vrd. sm *ruoppa* : *ruopan* 'muda, raba'.

Roosna k. Pal 1798 *Rosna* (krjm.) Mellin: 1839 *Rosenhof* (krjm.) Rücker. Vrd. Pal Aruküla 1811 *Buschwächter Mert* s.-ü. 56:8, l. 10; 1816 *Rosna, Buschwächter Mert* s.-ü. 56:14, l. 18; 1826 *Rosna* s.-ü. 56:20, l. 25; 1834 *Rosena* s.-ü. 57:2, l. 33. < ? sks *Rosen*, vrd. Kaarepere m. omanik *Rosenkampff* (Stryck GRL 4).

Rootsi k. *ruat'si* ~ *ruat'sikülä Kod* (vene elanikkonnaga küla) 1732 *Rootsist* (*Semmina Petre t. Ello*) f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 76; 1758 *Rotziküla* (külas üks talupoeg: *Auf Wrangel Jaans Land Rotzi Stephan*) s.-ü. 238, l. 1126; 1839 *Rotsiküla* Rücker; 1901 (*Dorf*) *Rotschina* SÜK; vrd. Kod Lahe 1627 *Rotsche Peter* s.-ü. 132, l. 112; 1601 *Rotze Randt* s.-ü. 130, l. 81 (samas on nimetatud ka *Rotzekulla*, kus on 10 popsi või kalurit); 1592 *Roczyrand* AZ, l. 64. Rootsi t. Trm Mälaja, Äks Vedu, Ksi Kaave. Vrd. Trm Tuulavere 1744 *Auf Rothse Peter Matz land Rotse Siemo Rein* s.-ü. 211, l. 53; Lai Painküla 1758 *Auf Rotzi Thomas Land Petri Peep* s.-ü. 238, l. 787; Äks Õvanurme 1744 *Auf Rohtze Micks land Matto Thoma Andres*; *Auf Rohtze Hans land Karja Jaan* s.-ü. 211, l. 363. *Rootsi hm.* MMg Virtsa (heinamaal kõrgem koht — *Rootsi kink*). *Rootsi jõgi* Kod Rootsi (= Alatskivi jõgi). *Rootsi kuninga söömalaud* Lai Reastvere (end. ohvrikivi). *Rootsi soo* Kod Haapsipea (soo Rootsi k. lähedal). *Rootsi tee* (~ *maantee, sõjatee*) Trm Mälaja; Lai Resti, Siimusti; Kod Assikvere (rahvatraditsiooni järgi Rootsi sõjaväele tehtud tee osalt läbi soode ja metsade, kus praegugi leida tee-ehitamise palke). Vrd. Khk, Pha, Rei, LNg, Kir, Han, Rõu *Rootsi* k.; Rak, Hlj, VNg, Iis, Plt, KJn, Vil, Rõn *Rootsi* t., Lüg *Rootsioja*. L. Kettunen (EO 157, 160, 319) Khn *Rootsiküla* (1540 *Rotzkull*), Kos *Rootsipere* t., Muh *Rootsivere* k. < *rootsi*; vrd. ka Eisen EKirj. 22, lk. 18—28; 172—173. Peipsiäärse *Rootsi* (**Rootsirand*) puhul võiks arvesse tulla ka vn *роча* 'промысловая изба для притону в лесу' Даль TC.

Rootsikäpa Trm Lohusuu (kõrgem koht metsas Lohusuu ja Vadi vahel, kus rahvatraditsiooni järgi kaks Rootsi väeosa mingi segaduse tõttu olid omavahel võidelnud). < ? *Rootsikääpa*, vrd. Kääpa.

Rootsiküla t. Ksi Tammiku 1811 *Rotsikülla Tõno* s.-ü. 29:4, l. 7; 1816 *Rotse külla* s.-ü. 29:9, l. 8; 1826 *Rotsikülla* (pn. *Rots*) s.-ü. 29:14, l. 10; 1839 *Rotsikülla* (t-d) Rücker; vrd. Ksi 1582 *Roczy* (k.) SbGEG 22, lk. 49; 1585 *Roczy* (k.) ASK, l. 651; 1592 *Roczy* (k.) AZ, l. 45; Ksi Puurmani m. (Talkhof) 1601 (*Das Dorff*) *Rotzy* (2 talupoega) s.-ü. 130, l. 159; 1627 *Rotzikulla* (1 talupoeg) ja *Rotzy wesky* s.-ü. 132, l. 34, 36; 1638 *Rotzi kylle* (1 talupoeg) s.-ü. 128, l. 207; 1758 (üksiktalu) *Auf Rotzi kulla Andres Land Rupa Matz* s.-ü. 239, l. 561; 1754 (meetrikaraamatus) *Rootsi külla Jani Tönno mit Ann Pörakülast* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 26; Ksi Pikknurme 1758 *Rotzikulla Märt* s.-ü. 239, l. 581; Ksi Pööra 1744 *Auf Silcko Siems land Rotziküla Jaack*; *Auf Wanna Jaacks land Rotzi Külla Jaan* s.-ü. 211, l. 444, 446; Ksi Saduküla 1811 *Rotsikülla Tönno, Rotsikülla Ado, Rotsikülla Jaak* s.-ü. 29:5, l. 3—4; 1826 *Rotziküla* (3) s.-ü. 29:15, l. 5—6; 1805 *Dorf Rotziküla* (2 talupoega) *Rotziküla Mert, Rotziküla Hans* s.-ü. 122c, l. 1. Vt. Rootsi.

Roovälja t. Kod Omedu (~ rk. ka *Venera* < pn. *Vene*). *Roovälja* ~ *Rooväli* Kod Omedu (Peipsi rand ja põllud Omedust lõunas). < *roog* : *roo* 'pilliroog'.

Rubimetsa mägi ~ *Rubitsamägi* Pal Kilbavere (võsaga kaetud mägi). Vrd. Wied. Wb. *rubi*, g. *rubja* 'Waten, Patschen', *rubja-mätlik maa* (W) 'hügeliger, hümpeliger Boden mit Sumpf dazwischen'. (*Rubitsa* < ? *Rubimetsa*).

Rukkimaa t. Trm Kütametsa. Vrd. VJg, Jõh *Rukkimaa* t.

Rukli t. *ru'kli* MMg Ruskavere. < in., Mägiste EI *Rukkel* (16. saj. *Hanno Ruckell, Ruckell Metzo, Peter Rucklipoick*). Vrd. ka sks *Rückel* Heintze DF 173.

Rumli murd Äks Kämara (Kämara t. hm. metsas, talu omaniku pn. *Rummel*).
Rummallikas Lai Paduvere. Vrd. Lüg *Rummuahu* (mets); Ran, Rõn *Rummumägi*. < *rumm, -u*.
Runga t. Kod Nautrasi 1811 *Runga Enno Thomas* s.-ü. 41:16, l. 25; 1826 *Runga* (pn. *Rung*) s.-ü. 42:4, l. 46; vrd. 1805 (Saare m. üksiktalu) *Runga* s.-ü. 79b, l. 22. *Runga mägi* Kod Nautrasi (Runga t. lähedal). < ln., vrd. R *rünk* : *rüŋŋä*, I *rung* : *runga*; T, V *rong* ~ *rung* ~ *runk* : *ronga* ~ *runga* 'vankrirõuk'. Vrd. ka sks pn. *Runike*; *Ruhnke* — *Runnecke* — *Runge*; *Runck* — *Rüncke* — *Rohnicke* Heintze DF 235.
Runsi t. Lai Kirivere 1816 *Runsi Tönnis* s.-ü. 33:10, l. 11; 1834 *Runsi* s.-ü. 35:7, l. 11. < ? Vrd. sks pn. *Bruno, Brunen, Pruns*; *Runze* Heintze DF 123, 235.
Rupsi k. *ru'psi* Kod 1582 *Rupus* SbGEG 22, lk. 48; 1585 *Rups* ASK, l. 644; 1601 *Rups* s.-ü. 130, l. 77; 1627 *Rups* s.-ü. 132, l. 89; 1826 *Jakobshof* (e *Rupsi* Alatskivi krjm.) Bienenstamm GA 297; 1839 *Rupsi* (krjm.) Rücker. Rupsi t. Kod Pällu, Rupsi. Vrd. Kod Lahe 1638 *Rups Thomas* s.-ü. 128, l. 244. Kui oletada, et *-si* on sufiksiline aines, jääks tüvena järele *rup-*, mille lähtevormina võiksime rekonstrueerida **rupp- *rup-* resp. **rü-*. Usutavat apellatiivset vastet tänapäeva keelest ei õnnestunud leida. ? Vrd. sm *ruuppa, ruupan* 'större vårta, utslag, skabb', *ruuppainen* 'full af vårtor'; *ruuppu, ruupun* 'afskrap, afskräde, affall, qvarlefva, smula, smolk, rosk; bottenfall, drägg' Lönnrot SRS. Samuti puudub rahuldav vaste tüvele *rups* ~ *ruups*.
Ruskavere k. *rus'kavere* ~ *ruskavere* MMg ? 1601 *Rustifer* s.-ü. 130, l. 150; 1627 *Ruskafehr* s.-ü. 132, l. 68; ? 1638 *Rustifer* s.-ü. 128, l. 239; 1684 *Ruskafer* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1686 *Ruskaferh* ibid., s.-ü. 3; 1702 *Ruskafer* ibid., s.-ü. 5; 1744 *Ruskifer* s.-ü. 211, l. 154; 1758 *Auf Ruskifer Hoflager itzo Dorff Ruskifer* s.-ü. 239, l. 200; 1811 *Ruskawerre* s.-ü. 41:6, l. 8; 1816 *Ruskafer* s.-ü. 41:13, l. 9. *Ruskavere järv* MMg Ruskavere (~ *Õmbleja järv*) 1758 (*Saarenhof. Seen:*) *Ruskafer* s.-ü. 239, l. 167. L. Kettunen (EO 301) Ruskavere (*ruš'kavere*) < *Rusikavere* < *rusikas*. Häälikuliselt sobib nimele apellatiivseks vasteks ka *rusikas*, g. *rusika* (vrd. isegi apellatiivina Kod *ru's'kad*). Võrdluseks võiks tuua ka Trm, Plt *Rus'k, -a* 'tumepunase härja nimi'; Wied. Wb. *rusik*, g. *rusiku* (P) 'braunrothes (weibliches) Rind', sm *Ruskio* 'röd oxe' Lönnrot SRS. Vrd. Pal Kassinurme 1592 *Anu Rusk* AZ, l. 51. Apellatiivseks võrdluseks jääks sel juhul *ruske* 'pruun, punane' (mis tavaliselt märgib vastavat värvi veistel); vrd. ka R, Trm *ru'skama* 'punama (taeva kohta)'.
Ruunaauk Lai Teilma (Karusilma ojas sügavam koht, kus olevat ujutatud hobuseid). Vrd. Vai, Nõo *Ruunaauk* (hauakoht ojas), Rak *Ruunakatku* hm.; Vil, Ran *Ruunalohk* (hm.); SJn, Kam, Rõn *Ruunaniit*, Puh *Ruunaorg*, Nõo *Ruunapalu* hm.; VNg, Lüg *Ruunassaare* (hm., mets); Iis, Ote *Ruunassoo*.
Ruunakõrve hm. Trm Vilusi. Vrd. Ruunaauk.
Ruunamets Kod Assikvere (hm. ja mets Assikverest kirdes). Vrd. Ruunaauk.
Ruunaoidu t. Trm Tisleri, vrd. 1834 (L.-Tähkvere mõisast kirdes) *Runa Oido allekörre* ja *Aynama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; 1854 *Runa Loddo* ja *Runa Oid* ibid., s.-ü. 42a. *Ruunaoit* Kod Lümati (lomp ja vesine hm.). Vrd. Ruunaauk.
Ruunassaare t. Lai Endla. *Ruunassaare* hm. (~ *Ruunassaar*) Lai Päde (kõrgem hm. Pedja jõe ääres). Vrd. Ruunaauk.
Ruunassoo hm. Lai Villakvere (soine hm.) 1828 *Runa soo Metz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41k. Vrd. Ruunaauk.
Ruupa k. *ruu'pa* Ksi 1627 *Ruppa kulla* s.-ü. 132, l. 38; 1638 (*Ein wüste Stücke landt*) *Ruppe* (*genandt, Jack auf Oesell burtig. Neugesetzt*) s.-ü. 128, l. 224; 1754 *Rupast* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 30; 1755 *Rupoiast* ibid., lk. 34; 1756 *Rupast* ibid., lk. 36; 1770 *Ruppoya* Schmidt PR; 1811 *Ruuppa* s.-ü. 29:4, l. 14; 1816 *Ruupa* s.-ü. 29:9, l. 19; 1839 *Rupa* (t-d) Rücker;

vrd. Ksi Pikknurme 1582 *Hans Rupoia* MA 168:1, l. 152; 1585 *Hans Rupoia* ASK, l. 651; 1592 *Hans Rupoya* AZ, l. 45; 1601 *Hans Rupoya* s.-ü. 130, l. 64. *Ruupa oja* Ksi Ruupa. Lähtudes nime tänapäevasest kujust peaks nominatiivi rekonstrueerima kujul **rūBas* (: *rūppa*). 18. saj. kirjapanekuis esineb nimest liitsõnaline kuju põhisõnaga *-oja*. Vaadeldava kohanimega on tõenäoliselt seotud ka 16. saj. Pikknurme külas lisanimena esinev *Rupoia* ~ *Rupoya*. Seega näib antud juhul olevat tegemist kas elliptilise nimega (**Ruupa oja*) või liitsõnalise nimega, kus põhisõnast (*oja*) on säilinud ainult vokaal *-a*. Häälikuliselt lähedane apellatiiv l. komponendile (ka tähenduse poolest sobiv) oleks Nõo, VNg, Kul, Mär, Vig, Kei, Hag, Jõe, Hlj, Sim, Lai *ruup* : *ruuba*; Nis, Ksi *ruup* : *ruubi*; Äks *truup* : *truubi* 'lameda põhjaga lootsik'. Toodud apellatiivist lähtudes ootaks elliptilise nime puhul tänapäeval **Ruuba*. Teatud määral võimaliku seletuse saame, kui oletame, et käesoleval juhul oli täiendsõna liitunud nominatiivselt (vrd. Nälgoja, Virdoja), siis **rūppa* + *oja* > *rūppoja* > *rūppa*. Vrd. ka Amb *Rekka* k. 1379 *Reckenoya* ÕESA 30, lk. 23.

Rõkassaar MMg Tootsi (soosaar). Vt. Rõkkasoo.

Rõkkasoo Lai Kodismaa (soine koht karjamaal) 1831 *Roekka Soo* (ja *Roekka Kaev*) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42l.; 1834 *Roekke Soo* ibid., s.-ü. 42b. Vrd. VMr *Rõkkamägi*. Nimede *Rõkassaar* (vrd. Lammassaar) ja *Rõkkasoo* alusel võiksime arvata, et neis on esimeseks komponendiks olnud **rękkas* : *rę`kka*, millele apellatiivne vaste tänapäeva keeles puudub. Vrd. Kod *rõtketu*, Kam *rõketu* 'ropp, räpane'; Pil *Rõka* (lehma nimi).

Rõugu t. Trm Aosilla, Paadenurme; Lai Tuimõisa. < *rõuk* : *rõugu*.

***Räbala** t. Trm Võidivere 1866 *Räbbala* ATK.

Räga t. Lai Jõgeva (~ am.n. *Mäe-Mardi*). < *räga* 'padrik'.

Rähmu t. Lai Endla. Vrd. Plt *Rähmu saun*, *Rähmussaare* t. < (Ksi, Plt, KJn) *rähm*, *-u* 'padrik'.

Rähni t. Ksi Altnurga 1773 *Rechne Jürri* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 105; Ksi Pööra 1758 *Auf Herman Jürgens Land Rechne Michel* s.-ü. 239, l. 553; 1811 *Rechne Jurry* s.-ü. 29:4, l. 21; 1826 *Rehni* (pn. *Rehn*) s.-ü. 29:11, l. 19; Ksi Tõrve. Vrd. Ksi Mäända 1816 *Rechni* s.-ü. 29:9, l. 29; 1826 *Rechni* s.-ü. 29:14, l. 28; Ksi Pikknurme 1744 *Auf Rechne Micks land Juda Michel* s.-ü. 211, l. 468; Ksi Saduküla 1638 *Rechne Han* s.-ü. 128, l. 207; 1758 (üksiktalu) *Rechne Andres* s.-ü. 239, l. 583. < ln., vrd. *rähn*, *-i*.

Räisi hm. Trm Kütametsa; (*räesi* ~ *räis's*) Kod Assikvere, Haavakivi. < *räis|s*, *-i*.

Räpsukivi Kod Sassukvere (suur kivi, mille Kalevipoeg olevat visanud linguga [*räpsoga*]) 1866 *Kallewiräpsokiwwi* ATK. Vrd. Kuu *Räpsä madal* 'madalik meres', *Räpsä kived* 'suured kivid meres', Kod *räps*, *-o* 'ling', Vas *räpsukivi* 'maakivi'.

Räpu t. Ksi Rehema. Vrd. Lai 1624 (*Das Hofichen Kerdomoise hat nach folgende wueste dörffer Nircko*), *Reppo* (*Peddeküll*) s.-ü. 131, l. 415; Pal Ehavere 1811 *Reppa Rein* s.-ü. 56:11, l. 9; Rõu *Räpu* k., Rõu *Räpumõisa* k., *Räpusaare* k.; Plt, Rõn *Räpu* t., pn. *Räpp*. Vrd. Wied. Wb. *räpp*, g. *räpu* 'Schmutz', *V räpp* : *räpo* 'lumelörts'; *räpane* (~ *räpune*).

***Rässi** Kod Lahe 1782 *Rässa Mart*, *Rässa Mihkel* s.-ü. 23:1, l. 25—26; MMg Pataste 1758 *Ressi Jaan* s.-ü. 239, l. 311; 1805 *Ressi Jakob* s.-ü. 77a, l. 7; 1826 *Ressi* s.-ü. 42:2, l. 16. < ln., vrd. *rässakas*, in. *Trass* Rajandi RN 221.

Rätimäe t. Trm Tõreda 1834 *Rattima* s.-ü. 35:2, l. 59; 1854 *Ratima* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Nime tänapäeva kujule häälikuliselt lähedane on apellatiiv *rät|t*, *-i*, millest nime tuletamine tähenduslikust küljest ei oleks kuigi veenev (nime teke baseeruks juhuslikel asjaoludel). Suhteliselt hilistes kirjapanekutes esinev *Rati-* viitab võimalusele, et nimi võis

algselt olla tagavokaalne. Võrdluseks saaksime tuua apellatiivi S *ratt* : *rati* 'väike maja; vabadiku, popsi maja; suitsutare kamber', Pal 'mingi panipaik aidaga ühe katuse all'; Kod *rat'is* : *rat'ti*; *rat't* : *rat'i* 'ait', MMg *rat'is* 'ait; vabadiku maja', vdj *ratis* : *ratti* 'ait'. (Vt. ka Saareste EKMS ait, hoone.) Seega tuleks oletada, et elavast keelepruugist kadunud (kaduv) *ratt* asendati nimes häälikuliselt lähedase elava sõnaga. Tähenduslikult sobib kohanimesse *ratt* kahtlemata paremini kui *rätt* (eriti kui arvestada seda, et Tõreda küla koosneb väiketaludest ja popsikohtadest).

Rätsepa t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel hiliste väiketalude nimi, mis on märkinud omaniku elukutset või osalt tuletatud ka perekonnanimest. Revisjonides: Trm Sirguvere 1805 *Retsep Andres* s.-ü. 6d, l. 1; 1826 *Retseppa* s.-ü. 56:24, l. 13; Kod Assikvere 1805 *Rätseppa Michli Peter* s.-ü. 36a, l. 2; 1826 *Retsepa* (pn. *Retsep*) s.-ü. 24:9, l. 9; Pal Rohkuse 1805 *Retsep Jurry* s.-ü. 6d, l. 3; 1816 *Retseppa* s.-ü. 56:18, l. 41; Äks Põltsamaa 1805 *Retzeppa Märt* s.-ü. 29c, l. 1; 1834 *Retseppa* s.-ü. 165:1, l. 17. Vrd. Trm Võidivere 1758 *Auf Hinto Hans Land Thoma Hans und Retsep Hannus* s.-ü. 238, l. 1009; 1782 *Retsepp Johann* s.-ü. 127:6, l. 5; 1826 *Restepra* s.-ü. 128:7, l. 14; Ksi Mäända 1816 *Retseppa* s.-ü. 29:9, l. 27; 1826 *Retseppa* (2) s.-ü. 29:14, l. 24, 26; Vän *Rätsepa* k.

Rääbise m., k. *rääbisse* ~ *reabisse* Trm 1408 (*hoff to*) *Repes* GU I 191; 1474 *Repes* GU I 460; 1505 (*hoff to*) *Repus* GU II 30; 1538 (*goder tho*) *Reps*; (*hoff unnd guidere tho*) *Repsz* GU II 440, 485; 1540 (*hoff tho*) *Reeps*; (*de hôve*) *Repes* GU II 511, 514; 1599 *Rebs mojza* (*pusta*) P 139; 1611 *Moyzas Reps* LM, s.-ü. 90, l. 99; 1624 (*Der Hoff*) *Rehbs* (tühi) s.-ü. 131, l. 415; 1686 *Repshoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1697 *Repsi Moisast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 53; 1758 *Repshoff* (mille all on rida üksiktalusid) s.-ü. 238, l. 1033; 1780 *Räbisemois*, f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 59; 1866 *Rebshof*, *Räbisse* m. ATK. Apellatiivide hulgas on häälikuliselt lähedane ainult *rääbis*, *-e* (Trm *reabis*, g. *reabisse*), vrd. sm. *rääpys*, g. *rääpyksen* 'rääbis; molkus, tolkus, juhmakas'. Vrd. ka Lut *rääbuss*; Jür, Juu *reabuski*; HJn, Kuu *rääbusk* 'korratu välimusega inimene; must, märg, läbiligunenud olevus'; (lisanimi) Kod Alasoo 1638 *Reps Andres* s.-ü. 128, l. 244. Kui ühendada vaadeldav kohanimi esitatud kalanimetusega, tuleks eeldada, et vaheastmeks on olnud isikunimi. Kalanimetused on küll esinenud isikunimedena (näit. *Havi*, vt. Roos KK 61, lk. 347), kuid tundub (tähenduslikku külge arvestades) väheusutavana, et see kalanimetus oleks kunagi eksisteerinud ka isikunimena. Vrd. ka vn *Рябуха*, *Демидко Рябушка* Тупиков СДРИ 346.

Räägussaare hm. Lai Endla (sooga ümbritsetud kõrgem hm.). Vrd. Lai (meetrikaraamatus) 1745 *Rägosaar Mihkle Jürri* ja *Herma Peters w. Marri Rägosarest* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 50; LNg, Pär *Rääga* as.; Pär, Hää *Rääga* k.; Pär *Rääguma̮isa* k.; Sim, Plt *Rääga* t.; KJn *Räägussaar* (soosaar), SJn *Rääguma̮gi*. < *rääk* : *rääga*.

Rääk *rääk* (ill. *rää'ku*, iness, *rääga̮s*) Pal. Kassinurme (hm.). < ?

Rääkaru hm. Lai Vaheküla. < *rääk* : *rääga* + *aru*.

Röövlimägi Lai Siimusti, Äks Õvanurme (Tallinn—Tartu maantee veeres metsaga kaetud mäekünkad, kus rahvajutu järgi olevat olnud teeröövlite peatuspaik). Vrd. Kam, Puh *Röövlimägi*; Nõo *Röövliauk*, Ran *Röövlisaar* (hm.).

Rükli t. *rü'kli* Pal Aruküla, Maardla (~ am.n. *Puusta*). Vrd. Rukli.

Rüütli k. Kod (Kod Sassukvere *rüi'kli*) 1798 *Rütel* Mellin; 1826 *Ruûtli* (Ranna krjm.) Bienenstamm GA 298; 1839 *Rütle* Rücker. Rüütli t. Kod Rüütli. Vrd. Kod Lümati 1795 *Rütli Michel Tönna* s.-ü. 23:10, l. 31; 1826 *Rütly* (*diese Stelle ist leer*) s.-ü. 24:14, l. 27; Kod Sassukvere 1758 *Auf Koso Rein und Adams Land Rütel Michel* s.-ü. 238, l. 1172;

Kod Sääritsa 1795 *Ude Jaco Joseph, jetzt Wirth Rütle Enno* s.-ü. 23:10, l. 27; 1826 *Rütly* (pn. *Rütly*) s.-ü. 24:14, l. 21. < ln., vrd. *rüütel* : *rüütli*, Wied. Wb. *rüütel*, g. *rüüt'li* (*rüüdel*, *rüükel*, *rüüter*, *rüüt'li*): '1) Reiter, Postreiter, Soldat der Grenzwache; 2) Ritter, Edelmann'; 1518—1544 *Melpe Ritlepoick* SbGEG 27, lk. 178. Kohalike elanike andmetel olevat praeguse Rüütli k. asemel olnud vanasti mõisniku jahimaja.

Saabi t. *saabi* Kod Nautrasi. Vrd. vn in. *Саба*, *Сабик*, *Сабин* Морошкин СИ 170.

Saadjärve k., m., as., v. *s`aadre* ~ *s`aadjärve* Äks 1220 *Sadegerwe* HLC 169; 1500 (*dorp to*) *Sadeyerve* GU II 650; 1582 *Soterf* SbGEG 22, lk. 45; 1585 *Saderf* ASK, l. 634; 1601 *Saderff* (k.) s.-ü. 130, l. 52; 1638 (*dorff*) *Sada Jerwe* s.-ü. 128, l. 222; 1684 *Sadiejerwe Byy* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1758 (*Guth*) *Sadjerw* ja (*Dorff*) *Sadjerw* s.-ü. 239, l. 509; 1839 *Sadjerw* Rücker. Mõisa nimena on varem esinenud ka *Brackelshof* (Stryck GRL I, 62). Saadjärv Äks Saadjärve 1684 *Sadie Jerwe* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1695 *Saadi Sioo* ~ *Saadi Jerwe* ibid., s.-ü. 346; 1839 *Sadjerwscher See* Rücker. L. Kettunen (EO 176) on kahtlemisi esitanud võimaluse: *Saadjärve* = *Sadejärve*? Võrdluseks on ta toonud soome kohanime *Sadejoki*. Oletades, et järve nimi on tekkinud eesti keele baasil, peaksime tänapäeva kuju esimese komponendi lähtevormina rekonstrueerima **sāttə* : **sāt̆tə-* resp. **sātə* : **sāðə-*. Võimaluse lähtuda lühikese vokaaliga vormist (Sad-) peaks vähemalt esialgu jätma kõrvale, sest liitsõnalistes nimedes on tavalisemaks nähtuseks komponentide lühenemine. XIII sajandil esinev *Sadegerwe* võiks viidata võimalusele, et esimene komponent esines nominatiivis. (Vrd. *-n* kao kronoloogiat, vt. Saareste KE 77. *l*, *m*, *n*, *r*, *v*, *j* ees kadus *-n* tõenäoliselt varem kui näiteks absoluutses lõpus või klusiili ees, vrd. ka Turunen SMÄH 172). Seega võiks esikohale seada rekonstruktsiooni **sātə-* : **sāðə-*. Lõpukao suhteliselt suurt vanust arvestades (vrd. Kettunen EKÄH 172), ei saagi toodud kirjapanekud lõpuvokaali osas olla mingiks otsustavaks tõestusmaterjaliks. Oletatavale lähtevormile **sātə* : **sāðə* on häälikuliseks vasteks tänapäeva apellatiividest *saad* : *sao* (Kad, VJg, Sim, Kuu, VNg, Lüg, Jõh, Iis, MMg, Pal, Äks *saat* : *saadu*; Kod *suat* : *suadu*). Võimaluse **sāttə* : **sāt̆tə* vasteks tänapäeval võiks olla *saat* : *saadu*, Wied. Wb. '1) (O, M) eingezäunter Platz, Koppel, Garten; 2) (P) Rödung, Stück urbar gemachtes Land'. XIII saj. kirjapanek ei näi just toetavat lähtekohana **Saattojärvi* (geminaadi nõrga astme lühenemine pika esimese silbi järel toimus XV saj., vt. Saareste KE 76). Tähenduslikust seisukohast ei oleks kumbki toodud apellatiividest ootuspärane järve nimes. *saat* : *saadu* esineb küll toponüümikas, kuid peamiselt talude (ja ka külade) nimedes (Trv *Saadu* k.).

Saamu t. Äks Kobratu. *Saamu hm.* Äks Kobratu (Saamu t. hm.). < in., Mägiste EI (= Saamuel); Rajandi RN 153 *Saamu* < *Samuel*.

Saaniku (loim) Kod Assikvere (madal hm. Kääpa jõe veeres). Vrd. Kad *Saaniku sööt* (lagendik metsas). < (Lüg) *saanik* 'raiesmik'.

Saare k. a) Trm (end. Lohusuu vallas) 1834 *Sare* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 14; b) Trm (end. Avinurme vallas, am.n. *Laekannu-Saare)*; c) Ksi *saareküla* (end. Härjanurme m. kandikohtadest koosnev küla), vrd. Ksi Härjanurme 1582 *Sarra* SbGEG 22, lk. 49; 1758 *Sare Thomas Land Kockota Jürri*, *Ilwesse Michli Mart* s.-ü. 239, l. 565; Äks Pupastvere (rühm Pupastvere k. talusid teistest eemal metsas). Saare k., m., as., v. MMg 1512 (*Gut*) *Sarahof* GU II 82; 1601 *Sara-Moysa* s.-ü. 130, l. 149; 1627 *Sara Moysa* ja *Sara külla* s.-ü. 132, l. 66, 68; 1638 *Saramoisio* ja (*dorff*) *Sarakylle* s.-ü. 128, l. 238; 1684 *Sahrenhoff* ja *Sahrkült* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1684 *Sahrkilla* (*Hofs*) ibid., s.-ü. 17;

1686 *Sarenhoff* ja *Sarkülla hoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1688 *Saren oder Sarekyl Hoff* ibid., s.-ü. 246; 1695 *Sarenhoff* ibid., s.-ü. 346, l. 42; 1702 *Sareküll* ja *Sarenhoff* ibid., s.-ü. 5; 1758 *Alt- und Neu Saarenhoff* ja *Auf Sahrekülsche Hofes Länder* s.-ü. 239, l. 165, 197. Saare t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Paljudel juhtudel hilisemate (väike)talude am.n., osalt ka perekonnanimest tuletatud rahvakeelne nimi. Revisjonides: Trm Lullikatku 1816 *Sare Jürri* s.-ü. 33:13, l. 2; 1858 *Sare* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.; Trm Võtikvere 1758 *Saare Jaan* s.-ü. 238, l. 843; 1795 *Sare Maddis* s.-ü. 32:13, l. 8; Äks Napu 1811 *Sare* s.-ü. 163:14, l. 2; 1826 *Saare* (pn. *Saar*) s.-ü. 163:15, l. 5; Ksi Tammiku 1811 *Saare Hans* s.-ü. 29:4, l. 8; 1826 *Saare* (pn. *Sar*) s.-ü. 29:14, l. 10. Saare kõrts Lai Mäealuse (end. mõisa kõrts Jõgeva — Mustvee maantee ääres heinamaade ja metsaga piiratud künkal Saare soos) 1740 *Sare Krüger Embo Jürri* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 19; 1752 *Sare krügers Purrika Mart* ibid., l. 109; 1828 *Saara Krug* ja *Gesinde Saara* f. 2072, n. 3, s.-ü. 411; 1839 *Saare* (kõrts) Rücker. Vrd. Lai Endla 1758 *Saare Jürri Matz* s.-ü. 238, l. 895; 1805 *Saare Pertel* s.-ü. 53c, l. 2; 1826 *Sare* (pn. *Saar*) s.-ü. 34:6, l. 7; Lai Pedasi 1758 *Saare Jaco Rein* s.-ü. 238, l. 834; 1795 *Sare Jago Teno* s.-ü. 32:6, l. 35; 1834 *Sare Jago* s.-ü. 35:2, l. 42; Äks Pirusi 1834 *Saare* (pn. *Sahr*) s.-ü. 164:7, l. 22; Äks Visusi 1758 *Auf Sahra Hinrichs Land Ustallo Jurri* s.-ü. 239, l. 424; 1811 *Saare* (*Buschwächter*) s.-ü. 163:11, l. 18; Ksi Pööra 1758 *Auf Rebbasse Tiedt Land Saareperre Hanso Tönno* s.-ü. 239, l. 551; 1811 *Sare Tenno* s.-ü. 29:1, l. 5; 1826 *Saare* (pn. *Saar*) s.-ü. 29:11, l. 19; Kod Sassukvere 1627 *Sara Peep* s.-ü. 132, l. 64; Põi, Var, Vän, JMd, Kõp, Võn jne. *Saare* k.; vdj *särčülä*. Saare hm. Trm Alekere, Raadna, Tammispää. *Saare järv* MMg Saare 1627 *Sary Jerwe* s.-ü. 132, l. 66; 1758 (*Saarenhoff, Seen:*) *Saarenküll* s.-ü. 239, l. 167. *Saare mets* MMg Saare (Saare järve ümbruses). Kohanimed on kujunenud homonüümidest *saar* : *saare* (< **saari* : **saaren*) ja *saar* : *saare* (< **saarni* : **saarnen*, vrd. sm *saarni*). Kummaga neist ühel või teisel juhul on tegemist, pole antud materjali põhjal alati võimalik otsustada (vrd. Jõe *Saaremägi* LCD *Sarnæ*, 1288 *Sarne*, 1313 *Sarnis*, 1389 *Saarnes*, 1529 *Sarnus* Johansen EL 591). Lisatagu, et *saar* < **sāri* tähenduseks on: a) veega ümbritsetud maa-ala, b) kõrgem koht soos, vesisel heinamaal, c) metsatukk (soos, heinamaal).

Saareale hm. Lai Mõisamaa. Vrd. Lai 1838 (L.-Tähkvere m. kaardil Veiast põhjas) *Saara Allekörre* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vt. Saare.

Saarealekõrre t. *saarealekere* Trm Kõrve. Vt. Saare.

Saarehaud Lai Resti (hauakoht Jõesaare juures). Vt. Saare.

Saaremaa t. Pal Kassinurme 1744 *Sarema Mardi Jürri*, *Sarema Märt* s.-ü. 211, l. 119; 1805 *Sarema Hans* s.-ü. 3d, l. 1; 1826 *Sarema* s.-ü. 56:21, l. 14. Vrd. Kod Varnja 1744 *Auf Leti Andres land Sarema Petrusk* s.-ü. 211, l. 541; MMg Kusma 1744 *Auf Thoma land Sarema Andres* s.-ü. 211, l. 176; 1805 *Kusma Saarema Jahn* s.-ü. 80a, l. 18 (tänapäeval Kusmassaare); MMg Vara 1758 *Auf Sury Jürri Adams Land Sarema Hans* s.-ü. 239, l. 223; 1811 *Sarema* s.-ü. 41:7, l. 7; Jõh, Vai *Saaremaa* t.; Pal Kilbavere 1627 *Sarlen Hannoβ* (*umgesetzt*) s.-ü. 132, l. 60; 1638 *Hannu* (*auf Oesell burtig*) s.-ü. 128, l. 234. < ln. (päritolu märkiv).

Saaremetsa k. Trm 1839 *Saare* (t.) Rücker. *Saaremets* Trm Võtikvere (mets Võtikverest kirdes Saaremetsa k. lähedal). Vt. Saare.

Saaremõisa k. MMg. Vt. Vanasaare k.

Saarenõmm Kod Lahe (kitsas metsariba heinamaade keskel). Vt. Saare.

Saareotsa t. Äks Kokavälja, Soosaare, Õvi. *Saareotsa* hm. Trm Lagedi. Vt. Saare.

Saarepealne Lai Pedasi (soosaar Luusiku soos).

Saarepere t. MMg Pataste < pn.; Ksi Tammiku (~ rk. *Tanirahva*) 1758 *Auf Tamicko Jurgens Land Sareperre Hans* s.-ü. 239, l. 554; 1816 *Sareperre* s.-ü. 29:9, l. 5. Vrd. Ksi Puurmani (üksiktalu) 1744, 1758 *Auf Sareperre Hanso Tönnis Land Sareperre Hans* s.-ü. 239, l. 562; s.-ü. 211, l. 454. Vt. Saare.

Saare-Tooma t. Äks Pirusi (~ am.n. *Viirupi*), vrd. 1834 *Wieropa*, pn. *Sahr* s.-ü. 164:7, l. 20. Vt. Saare.

Saarevälja t. Trm Lilastvere, Piilsi; MMg Matjama, Äks Sortsi; Ksi Altnurga, Saare. Vrd. Sim *Saarevälja* k.; Sim, Jõh, Vai, Iis, Plt *Saarevälja* t. Vt. Saare.

Saariku t. MMg Pilpa. *Saariku väli* MMg Reinu (põllu ääres kasvab saaretukk). *Saarik* Ksi Tõrve (hm.). Vrd. Trm 1852 (Paadenurme lähedal) *Sarik Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a; Hlj *Saariku* k.; Lüg, Plt, SJn, Nõo, Puh *Saariku* t., Jõh *Saariku kelu*; Vil, Puh *Saarik* (hm., mets). < (VNg, Lüg, Kod, Ksi, Plt, KJn, Krk, Ran, San) *saarik* 'väike saar, metsatukk'.

Saarjärve as. MMg (endisest Saare mõisast).

Saava t. *saava* Äks Lähte 1758 *Auf Pulsti oder Petzo Laurs Land Sawa Järri* s.-ü. 239, l. 356; 1811 *Saawa* s.-ü. 164:5, l. 48. Vrd. VJg *Saava* k., Võn *Saava* t. L. Kettunen (EO 259) on Äks *Saava* ühendanud verbiga *saama*, tuues võrdluseks sm pn. *Saavalainen*. Tõenäoliselt in., Mägiste EI *Saava* < vn *Savvei*. Vrd. ka krj *Saavankylä* < krj in. *Saava* < vn *Savva*, *Sava*, *Savo*, *Savvatij* Nissilä DALG 70.

Sabatsoo *sabatso* Trm Tiirikoja (metsaga piiratud soine hm.). < ? Kui pidada nime ka algselt liitnimeks (*sabat* + *soo*) ja mõeldavaks oletust, et esikomponent võib olla laenulist päritolu, võiks kahtlemisi (arvestades laennimede suurt muutumist ja kulumist) esikomponendile võrdluseks tuua vn *заболоть, заболотье* 'место за болотом' Даль ТС.

Saburi k. Kod 1834 *Sabbore* s.-ü. 25:1, l. 46 (külas 3 Saburi t.); 1816. ja 1826. a. 3 *Sabore* t. s.-ü. 24:1, l. 36; s.-ü. 24:8, l. 31. Saburi k. MMg Pataste (osa Pataste külast, kus varem olevat olnud Saburi suurtalu, mis hiljem ära jagati), vrd. 1744 (Kaiavere m. üksiktalu) *Auf Allicko Johans land Allicko Hans und Sabbura Jaack* s.-ü. 211, l. 236; MMg Kaitsemõisa 1811 *Sabbure Mert* s.-ü. 41:2, l. 8; 1826 *Sabbor* s.-ü. 42:2, l. 8. Saburi t. Kod Saburi (vt. Saburi k.). Vrd. Kod Lahe 1782 *Sabburi Juhkami Mikko* s.-ü. 23:1, l. 23; 1811 *Sabburi Jukami Mick* s.-ü. 23:11, l. 18; Kod Naelavere 1782 *Sabbura Mart* s.-ü. 23:1. l. 21; 1811 *Sabburi Rein* s.-ü. 23:11, l. 16. < ln., vrd. vn *забор* 'ограда, чем двор или место забрано, обнесено' Даль ТС (sub *забирать*) resp. vn *за* + *бор* 'красный ли хвойный лес; строевой сосновый или еловый лес' Даль ТС.

Sada t. MMg Toolamaa (varem kuulus Igavere külasse) 1805 *Sadda Johann* s.-ü. 23a, l. 5; 1834 *Sadda* s.-ü. 164:1, l. 13. Vrd. MMg Igavere 1744 *Auf Iwaske Peters land Saddajalla Märt* s.-ü. 211, l. 352; 1758 *Auf Iwaske Peters Land Sadajalle Andres* s.-ü. 239, l. 452. < ln., vrd. *sada* : *saja*, I *sada* : *sada* (? *Sadajala* > *Sada*).

Sadala k. Lai 1419 *Satyall* GU I 222; 1599 *Sadala* P 109; 1601 *Sadala* s.-ü. 130, l. 220; 1624 *Saddala* s.-ü. 131, l. 408; 1680 *Saddala* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 14; 1753 *Saddalascher Krüger* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 113; 1758 *Saddala* s.-ü. 238, l. 830; 1839 *Saddala* (k. ja kõrts) Rücker. Vrd. Juu *Sadala* k. LCD *Sataial*, 1500 *Sathaialck*, 1613 *Sattialck*, 1646 *Saddaialg*, 1684 *Saddajalcke* Johansen EL 591—92. P. Johansen on võrdluseks toonud in. e *Sadtjalck* ja sm *Satajalka* (Forsman PN 127): Vrd. ka MMg Igavere 1744 *Saddajalla Märt* s.-ü. 211, l. 353; 1758 *Saddajalle Andres* s.-ü. 239, l. 452. L. Kettunen (EO 52) *Sadala* < **Sadajala* (: **Sadajalg*). Kuigi Lai *Sadala* kohta on ainult 15. saj.

ülestähendus, mis viitab liitsõnalisele lähtekohale (* *Satajalka*), võiksime isegi ainult Juu *Sadala* põhjal tuletada antud nime kunagisest isikunimest **Satajalka* (vrd. ka Stoebke OP 65). Seda toetab vaadeldaval alal hiljem (18. saj.) esinev lisanimi (MMg *Saddajalle*) ja teistegi *jala*-lõpuliste nimede esinemine. Vrd. Patjala.

Saduküla k., m. Ksi 1582 *Sodokula* SbGEG 22, lk. 49; 1585 *Sodokula* ASK, l. 652; 1592 *Sadoküla* AZ, l. 46; 1601 *Sodakula* ~ *Soddakull* s.-ü. 130, l. 65, 160; 1627 *Saddakül* s.-ü. 132, l. 38; 1638 *Sada kylle* s.-ü. 128, l. 207; 1758 (*Guth der Stadt Dorpat*) *Saddoküll* ja (*Dorf*) *Saddoküll* (*Ist vorzeiten zur Hoflage gemacht*) s.-ü. 239, l. 569, 582; 1811 *Saddoküll* (m.) s.-ü. 29:5, l. 3. *Saduküla jõgi* Ksi Saduküla (= Kaave jõgi). Nagu näitavad varasemad kirjapanekud, pole nimes toimunud suuri häälikulisi muutusi. Seega võime lähtevormiks rekonstrueerida (* *sato*) : **saδon* (> I *sadu*), millele saame võrdluseks tuua isikunime *Satu Picktever* (Mägiste EI sub Satsu), vrd. Stoebke OP 65 *Sadde*. Apellatiividest sobivad häälikuliste vastetena *sadu* : *saju* (I *sadu* : *sadu*); Hää, Saa, M, V *sadu* ~ *sado* : *sao* 'mahalangenud, kõdunenud puu'; sm *sato* : *sadon* 'saak'; e *sada* : *saja* (**sata* + *i*). Vrd. ka sm *Satakunta*, mille esikomponendi vasteks on Ravila (Vir. 33, lk. 222—223) esitanud md *s ado* '? küla'.

Sadula t. Kod Pällu (~ rk. *Ennu*) 1744 *Auf Saddula Jaaco Micks land Saddula Reino Hans* s.-ü. 211, l. 157; 1811 *Saddula Enno* s.-ü. 23:12, l. 11; 1816 *Saddula* s.-ü. 24:2, l. 17. < ln., vrd. *sadul*, *-a*.

Sadulsepa t. Trm Kõveriku, MMg Pataste.

Sae t. Pal Maardla 1805 *Sae Tonno Maddis* s.-ü. 78a, l. 4; 1816 *Sae* s.-ü. 41:11, l. 38; Pal Süvalepa 1805 *Sae Jürry* s.-ü. 78a, l. 5; 1826 *Sae* s.-ü. 42:3, l. 25; Ksi Laeva, vrd. 1826 (*Loostreiber*) *Saemölder* s.-ü. 29:13, l. 20. Vrd. Rak *Sae* k.; Kad, Sim, SJn *Sae* t. < ln., vrd. *saag* : *sae*.

Saha t. Kod Assikvere (üksik talu metsa ääres), Äks Laasiku. *Saha mets*, *väli* Kod Assikvere (põld ja mets Saha t. lähedal). < *sahk* : *saha*.

***Saksa** t. Ksi Pikknurme 1744 *Auf Saxa Bertels land Saxa Bertli Hans* s.-ü. 211, l. 470; 1805 *Saxa Pertli Jürri* s.-ü. 122c, l. 2. < *saks*, *-a* 'sakslane'.

Saksamaa k. Lai (end. Kivijärve m. kandikohtadest koosnev väike küla). Vrd. Vai *Saksamaa* t.; Sim, VJg, SJn *Saksamaa* hm., Rap *Saksa* k.

Saksaniidi hm. *saksaniidi* ~ *saksaniit* MMg Undi. Vrd. SJn *Saksa hm.* (end. mõisa kultuurheinamaa), *Saksa luht*.

Saksanõmm Kod Assikvere (mets end. metsaülema maja ümbruses).

Saksasild Kod Assikvere (Kääpa jõel metsaülema maja lähedal).

Sakussaare t. Lai Lõpe (üksik talu metsas) 1739 *Saccosaar* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1826 *Sakkosaar* s.-ü. 34:2, l. 46; 1839 *Sackusaar* Rücker; vrd. 1527 *Sackesar* Kõpp LKA 24. Vrd. *sakk* : *saku* 'haraline känd, kuusejäss' S, L, K; *sakk* : *saki* 'metsatukk; kidura kasvuga puu' M; (*pea*) *sakkus*. Vrd. ka Hag, Kad *Saku* k., Lüg *Saka* k. 1583 *Stor-Sacka*, 1587 Kl. *Sacko* Johansen EL 594; VII *Sakla* k. < ? in., vrd. Kettunen EO 90.

Salgu t. Trm Enniksaare. < *salk* : *salgu* 'metsatukk'.

Salla t. *salla* ~ *sallara* Trm Jõemetsa. *Salla omad* Trm Kasepää. Vrd. Kad *Salla* k. LCD *Salda*, 1429 *Salde*, 1583 *Sal*, 1871 *Salla*; Sim Salla as., k. LCD *Salda*, 1479 *Salde*, 1549 *Salle*, 1732 *Salla* Johansen EL 587—588. < ? Talu nimena võib olla lähtunud perekonnanimest resp. märkida kunagise omaniku päritolu Sallast.

Salu as. Äks (asundustalud end. Saadjärve mõisas). S a l u t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Hiliste (asundus)talude am.n. resp. perekonnanimest tuletatud nimi. Vrd. PJg, Tor, HJn *Salu* k. < salu 'metsatükk; metsaga kaetud kõrgendik; soosaar'.

Salumägi Kod Sassukvere, MMg Ruskavere. Vrd. Elistvere m. 1627 *Sallomeggi* (ja *Elstefehr* $1^1/_2$ adramaad) s.-ü. 132, l. 79; Igavere 1758 *Auf Salome Mels Land Sawwi Johann* s.-ü. 239, l. 454. Vt. Salu.

Saluraba Lai Endla (suhteliselt kõrgem hm. Endla järve ääres ~ *Kõrgekalda raba*). Vt. Salu.

Samblaraba Äks Kokavälja.

Samblasoo *sa'mlesyy* Kod Assikvere. Vrd. Sammelsoo.

Sammelsoo Lai Mäeküla (soine metsatukk põldude keskel). Vrd. 1858 (L.-Tähkvere m. kaardil Mudavere lähedal) *Sammel Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vrd. Samblasoo.

Sandikabel Lai Mäeküla (kaks üksikut suurt kuuske Reastvere linnuse lähedal). Vrd. Ote *Sandiniit* (hm.), Kam *Sandiorg*, Plt *Sandissaare* t. < *sant* : *sandi* 'kerjus; vilets, kehv; vigane; tont'. Vrd. Sandikõrts.

Sandikõrts MMg Peebu (üksik suur mänd tee veeres). Vt Sandikabel.

Sandilaan Pal Änkküla (talude karjamaad). Vt. Sandikabel.

Sandimägi Kod Naelavere (küngas põllul). Vt. Sandikabel.

Sandissaare hm., mets Äks Visusi. Vt. Sandikabel.

Sandiväsitaja küla Trm Tõreda, Lai Kõssima ja Vaheküla, Kod Varbe, Äks Pupastvere pilkenimi. Nime tekkimise põhjusena esitatakse asjaolu, et neis külades asetsevad talud hajali või (Lai Vaheküla) mäe otsas.

Sanja k. *sa'n'ja* MMg Saare (Asunikutalud end. Saare mõisast. Varem olevat küla asemel olnud *sa'n'ja mets* ja *eenam*). < ?

Sapi t. Äks Metsaküla, vrd. 1728 (Weslershof) *Sappi Thomas* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 20. Vrd. Vas *Sapi* k.; Ran, Rõn *Sapi* t. < in., Wied. Wb. *Sapp*, g. *Sapi* 'männl. Name', vrd. ka Mägiste EI *Sapo* (1599 *Sapo Sander*); Stoebke OP 65 *Sapo* (e), *Sappe* (lv).

Sara t. Äks Koogi (end. metsavaht), Kõnnu. *Sara mets* Äks Koogi (vrd. Sara t.). *Sara oja* Äks Kõnnu (voolab mööda Sara talust ~ *Savikoja oja*). < *sara* 'küün, kuur'.

Saraku t. Äks Koogi, vrd. (Saadjärve m. üksiktalu) 1805 *Sarrako Jani Tenno* s.-ü. 28a, l. 4; 1834 *Saarako* (pn. *Sarrak*) s.-ü. 164:7, l. 46. Vrd. Äks Pirusi 1834 *Sarrak* (pn. *Sarrak*) s.-ü. 164:7, l. 27. Puh *Saraku* (sooga ümbritsetud põld). Oletades, et *-ku* on sufiks, saame tüveks *sara-*, millele apellatiividest häälikuliselt vastab: a) esimene komponent liitsõnast *sarapuu* (vrd. sm *sarapuu* ~ *sara* Lönnrot SRS); Wied. Wb. *sarakas* = *sara -p.*(uu) (vrd. ka Kettunen EO 67); b) Kuu *sarg* : *sara* 'pikk kitsas põld, heinamaa', vrd. sm *sarka* : *saran* 'teg, skifte, trakt' Lönnrot SRS.

Sarapuu t. Trm, Lai, Kod, MMg, Ksi. Enamasti perekonnanimest lähtunud talu nimi. *Sarapuu mets* ja *metsavaht* Lai Kasevere. *Sarapuu hm.* Kod Raatvere.

Sarve t. Ksi Tammiku (end. metsavahi koht). Vrd. Kod Kuningvere 1805 *Sarwe Mert* s.-ü. 38d, l. 3; 1816 *Sarwo Johann* s.-ü. 24:5, l. 8; 1826 *Sarve* s.-ü. 24:12, l. 9; Phl *Sarve* k.; Plt, Puh *Sarve* t. < *sarv* : *sarve*, vrd. ka Kettunen EO 268.

***Sarviku** Kod Uudeküla 1782 *Sarwico Maddis* s.-ü. 23:3, l. 8; 1816 *Sarwiko* s.-ü. 24:6, l. 22; 1834 *Sarwiko* (*jetzt Enno Ado*) s.-ü. 26:1, l. 22; Kod Pala 1758 *Auf Fischer Arroweld Johanns Land Sarwicko Jaack* s.-ü. 238, l. 1190. < ln., vrd. *sarvik*, *-u*.

Sassi t. Lai Kodismaa 1758 *Auf Reddicko Michel und Kallama Tallo Hinrichs Land Sassi Thomas* s.-ü. 238, l. 823; 1795 *Sassi Jurri Hans* s.-ü. 32:6, l. 9; 1811 *Sassi Jürry Hans* s.-ü. 32:18, l. 5; 1834 *Sassi* s.-ü. 35:2, l. 11; Äks Äksi < pn. Vrd. Kod Sassukvere 1758 *Auf Massuri Peter Land Sassi Jaan* s.-ü. 238, l. 1172. *Sassi alekõrs* Kod Omedu (kõrgem koht põllul). *Sassi hm.* Kod Assikvere. Vrd. Rid, SJn, Nõo *Sassi* k. < in., Mägiste EI *Sass*, *-i* (= Aleksander).

Sassukvere k. *sa'skvere* Kod 1627 *Saβigfehr* s.-ü. 132, l. 64; 1638 *Saβiwer* s.-ü. 128, l. 242; 1722 *Saβakf.* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 55; 1758 *Sassofer* s.-ü. 238, l. 1169; 1782 *Sassofer* s.-ü. 23:4, l. 6; 1795 *Sassofer* s.-ü. 23:10, l. 7; 1811 *Sassofer* s.-ü. 23:17, l. 4. L. Kettunen EO 302 *Sassukvere* < in **Sassikka* ~ **Sassukka*, vrd. *sasima* 'verwühlen, verwirren', sm in. *Sasu.*

***Satu** Äks 1450 (*ghudere und dorpstede alsz by namen*) *Setto und Pallo* (*genomet*); *Setto und Pallo* (... *belegen in dem Kerspel to Ecx*) GU I 315; 1459 *Sotto unnde Pallo* (... *belegen im Kerspel to Ekes*) GU I 351. < ? in., vrd. Mägiste EI *Satu Picktever* (sub Satsu), vrd. ka Saduküla.

Sauka t. *sauka* Äks Metsaküla 1811 *Saucka Jahn* ja *Saucka Jurri* s.-ü. 163:2, l. 3; 1826 *Saucka Jaan* s.-ü. 163:15, l. 8. Vrd. Rak, Plt *Sauka* t. < ?, vrd. in. vn *Savva* (~ ? *Savka*).

Sauli t. < pn. Kod Toru, Pal Aruküla (~ am.n. *Haraka*).

***Sauna** Pal Ronivere 1744 *Auf Sauna Peters land Kühra Märdi Jaak* s.-ü. 211, l. 85; Pal Soomevere 1744 *Auf Sauna Jürgen und Peeps land Tetto Hinrich* s.-ü. 211, l. 85; MMg Jõe 1816 *Saana* s.-ü. 41:8, l. 11; 1826 *Saana* s.-ü. 42:1, l. 11; MMg Kassema 1758 *Auf Sanna Michels Land Lasse Jürri* s.-ü. 239, l. 263. < *saun, -a* (I *saun* : *saana*).

Saunametsa t. *saanametsa* MMg Pataste, vrd. MMg Kaitsemõisa 1816 *Sanametza* s.-ü. 41:10, l. 12; 1826 *Saunametsa* s.-ü. 42:2, l. 7. *Saunamets* Kod Assikvere (karjamaa). *Saunametsa soo* MMg Kaitsemõisa (Saunametsa t. lähedal). Vrd. Trm 1822—27 (Avinurme m. kaardil Tõnussaare lähedal) *District Sanna Mötz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; 1852 District *Sanna Mötz* ibid., s.-ü. 36a; Saa, Tür *Saunametsa* k., SJn *Saunametsa männik*; SJn, TMr, Rõn *Saunamägi*; Hlj *Saunakõrve* t.; Ote *Saunassaar* (põld), Plt *Saunasaare* k. Vt. Sauna.

Saunamurru hm. *saanamuru* Trm Enniksaare. Vrd. Saunametsa.

Saunamägi MMg Pataste (kruusaauk ~ *Audemägi*). Vrd. Saunametsa.

Saunassaar Trm Ulvi (kõrgem koht heinamaal); MMg Tindimuru (kaks soosaart: *Suur-Saunassaar* ja *Väike-Saunassaar*). *Saunassaare* hm. Lai Pedasi 1858 *Sauna Saare Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. *Saunassaare* (mets) Lai Oonurme, Ksi Jõune. Vrd. Saunametsa.

Saunassoo hm. Trm Raadna. Vrd. Saunametsa.

Savarmu hm. Trm Ulvi. *Savarmu mägi* Trm Ulvi (küngas Savarmu heinamaal). < R *savermu*; Avi, Trm *savarmu*; Kod, MMg *sabarm* 'saarmas'.

Savastvere k. *sava'svere* Kod 1582 *Sowasfer* SbGEG 22, lk. 48; 1585 *Sofastfer* ASK, l. 645; 1592 *Sawastwer* AZ, l. 60; 1627 *Sabaβwehr* s.-ü. 132, l. 112; 1638 *Sawastfer* s.-ü. 128, l. 246; 1730 *Sawwastferrest* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 73; 1758 *Sawastfer* s.-ü. 238, l. 1147; 1811 *Sabbastfer* s.-ü. 23:15, l. 1; 1816 *Sabbastfer* s.-ü. 24:5, l. 3. *Savastvere järv* Kod 1684 *Sawestfer* f. 308, n. 2, s.-ü. 16. L. Kettunen (EO 82, 83, 219, 302, 339) käsitleb vaadeldavat nime ühenduses kohanimedega *Savala, Sausti, Sauvere* ja viitab võimalusele, et ka antud juhul võib olla tegemist isikunimega (hõimunimega) *Sava* ~ *Savoi* (vrd. sm *Savo, Savoinen*), millele apellatiividest esitab vastetena *sau* : *saua* 'Stab, Stock' (sm *sauva*); *sau* < *savu* (sm *savu*); *savi.* Vaadeldav kohanimi koosneb järgmistest komponentidest: *Sava-*(tüvi), *-st-* (< *-ste-* < *s* + *te*) + *-vere.* Ilmselt esineb sama tüvi ka nimes Lüg *Savala* k. (LCD *Saula*, 1485 *Sauel*, 1493 *Sawel*, 1523 *Sauell*, 1583 *Sabel*, 1712 *Sawal* Johansen EL 595). Et *la-* ja *vere-*lõpuliste kohanimede lähtekohaks on paljudel juhtudel olnud isikunimi, näib võimalikuna ka antud juhul lähtuda isikunimest (**Sava* → **Savane*), kuigi autoril pole esitada sellest kirjalikult fikseeritud andmeid. TMr *Sava* k. võib olla teist algupära (vrd. vn *Savvei*, vt. Mägiste EI).

Savi t. Trm Lullikatku, Ulvi; Lai Metsaküla 1858 *Sawwi* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Lai Tuimõisa 1834 *Sawwi* s.-ü. 35:2, l. 51; MMg Igavere 1834 *Sawwi* (pn. *Leman*) s.-ü. 164:1, l. 13; Ksi Altnurga. Vrd. Äks Vedu 1834 *Sawwi* s.-ü. 165:2, l. 19; Ksi Pikknurme 1601 *Pep Savispe* s.-ü. 130, l. 64; Pst, Kam *Savi* k.

Saviaugu hm. Lai Painküla (heinamaal savivõtmise augud). Vrd. VJg, Pil *Saviaugu* k.; Rak, Kos *Saueaugu* k.

Savikoja k. *savikoja* ~ *savikoa* MMg (end. mõisa kandikohad) 1901 (*Hofl.*) *Sawwikoda* SÜK. S a v i k o j a t. Trm Piilsi (*savikoda*); MMg Keressaare, Papiaru, Tindimuru, Tootsi; Äks Koosa 1834 *Sawikoa* s.-ü. 164:4, l. 26; Äks Kõnnu (metsavaht). *Savikoda* hm. Trm Raja. *Savikoja kink* MMg Vaidavere (varem olevat seal olnud savikoda). *Savikoja oja* Äks Kõnnu (voolab mööda Savikoja t. lähedalt ~ *Sara oja*). Vrd. Ksi Puurmani 1822 *Sawwikoiawelja Jürri* f. 567, n. 2, s.-ü. 121b, l. 54; Rõu *Savikoa* k.

Saviku t. MMg Matjama, Nudi, Vaidavere. *Saviku sild* Kod Halliku (Haavakivi veski lähedal Kutsika ojal). < *savi* + *-ku*. Häälikuliselt sobivad apellatiivsed vasted: Kõp, Vil, M, San *savik* 'kividest ja savist iste kolde veeres'; Ote *savik* 'savise pinnaga küngas'; Urv, Rõu *savik* 'vaskuss'; sm *savikko* 'savimaa'. Tähenduse poolest võiks usutavamaks lähtekohaks olla *savik* 'savise pinnaga küngas', sm *savikko*.

Savimetsa k. Kod.

Savimäe t. Kod Mäkaste (~ rk. *Eerese* < pn.), Ksi Väänikvere (saun). *Savimägi* Kod Kuningvere (savine küngas).

Savioja t. Ksi Pikknurme. Vrd. VNg *Savioja*, SJn *Savioja* hm.; vdj *savi-ęja, savija*.

Savioru hm. Pal Süvalepa. *Savioru* (mets) Pal Luua. *Savioru* (väli) Kod Raatvere.

Savisoo Kod Raatvere (soine võsastik). Vrd. Rõn *Savisoo*.

Savissaare t. Trm Kärasi. *Savissaare* hm. Trm Kõrve, MMg Nudi. Vrd. Vas *Savissaare* k., Ote *Savissaare* t.

Seamarja mets Kod Lea. Vrd. San *siamari*, Plv *tsia mar'a*?, Se *t'sia mara*? 'mingid mustad marjad'.

Seamägi Lai Rohe (mäekink karjamaal). Vrd. Kad, Puh *Seamägi*; Puh, Ran *Seaniit*; Nõo *Seasoo*.

Seassaar Lai Endla (Endla järves). Vrd. Plt *Seassaare* saun. Vrd. Seamägi.

Sea-Villemi t. Kod Nautrasi (~ am. n. *Kuke-Vahi*). Vrd. Kod Lahepera 1758 *Auf Körwick Tönno Land Siga Michel* s.-ü. 238, l. 1132; 1816 *Sea* s.-ü. 24:1, l. 42; 1826 *Sea* s.-ü. 24:8, l. 36; Kod Sassukvere 1805 *Sea Jürry* s.-ü. 41b, l. 3; 1826 *Sea* (tühi) s.-ü. 24:14, l. 12.

Seekem *see'kem* Lai Kodismaa (kuusik, kus varem oli tantsuplats ja kiik). < ?

Seemiskeri hm. Trm Näduvere, vrd. 1831 *Semischkerre Jöggi* (voolab Nirguojja) f. 2072, n. 3, s.-ü. 42k. Vrd. Wied. Wb. *seemis, seemisk*, in *s.* = *käär', s.* = *kerver* 'Sämischgerber'; Hag *seemiskeri nahk*, VJg *siemiskäri nahk*; Plt, KJn *seemisker* 'seemisnahk'.

Seletiku mets Kod Kose (Kääpa jõe veeres, vrd. Seljatiku mets).

Selguse k. *se'l'gise* ~ *se'l'guse* MMg 1816 (*Dorf*) *Selgesse* (*Freie Rußen*) s.-ü. 41:10, l. 66; 1826 *Selgesse* s.-ü. 42:2, l. 50; 1839 *Selgis* (k.) Rücker; vrd. MMg Kaiavere m. 1417 (*dorp to*) *Zeligel* GU I 211; 1585 *Sielgis* (2 talupoega) ASK, l. 637; 1592 *Sielgus* (3 talupoega) AZ, l. 57; 1601 *Selguβ* s.-ü. 130, l. 53; 1627 *Selgell* (tühi) s.-ü. 132, l. 80; 1638 (*Die wüste Stück landes*) *Selges* (üks talupoeg: *Selges Hans für 2 Jahren Neu gesetzt*) s.-ü. 128, l. 220; 1744 (üksiktalu) *Auf Selges Peters Land Selgisse Maddis* s.-ü. 211, l. 242; 1758 *Auf Pernicko Tönnis und Kongometza Mart Land Selgisse Thomas, Selgisse Johann* s.-ü. 239, l. 320. *Selgise mets* MMg Selguse (mets küla läheduses). < ?

Seljaku t. Trm Tölga. Vrd. Kad, Hlj *Seljaku* t., Kad *Seljaku* põld. < *seljak, -u* 'seljandik'.

Seljamaa t. *sel'lama* Äks Mõisaküla (2 t., rk. *Alt-* ja *Mäelt-Seljamaa*) 1751 *Seljama Petri N(aine)* f. 1266, n. 2, s.-ü. 2, l. 30; 1758 (Kärkna m. üksiktalu) *Auf Selljama Meho Jurgens Land Selljama Peter* s.-ü. 239, l. 351; 1811 (Õvi k.) *Seljama Andres* s.-ü. 163:5, l. 8; 1834 (Õvi k.) *Sellama* s.-ü. 164:5, l. 19; 1839 *Seliama* (t.) Rücker. Vrd. Trm **Selja hm.* 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil Kasepääst lääne pool) *Selja Einama* ja *Suure Selja Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Ksi Pööra 1627 *Sehliama Peter* s.-ü. 132, l. 38. Vrd. Wied. Wb. *selja-maa* 'Landrücken, Bergrücken'.

Seljamägi Ksi Pööra (piklik küngas). Vrd. Kad, VJg, Lüg *Seljamägi*; Hlj, Lüg, TMr *Seljamäe* t. < *selg* : *selja* + *mägi*. Vrd. Seljamaa.

Seljandiku hm. Trm Lohusuu, vrd. 1822—27 (Avinurme m. kaardil Lohusuust läänes) *Taggune Seljandiko Nõmm* ja *Seljandiko* Mõtz f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d.

Seljatiku mets, hm. *sel'jätiku* Kod Assikvere (Kääpa jõe ääres), vrd. Seletiku mets. Apellatiivne vaste puudub. Tüveks on tõenäoliselt *selg* : *selja* + ? kontaminatsiooniline sufiks *-tik*, vrd. a) Kse *sel'latus*; Ris, HMd, Juu, Kos *sel'lates*; Tõs *sel'jastik* 'seljandik', Kad *Seljastiku mets*; b) *seljandik*. Vrd. ka *vabadik*; Kei, Sim, Jõe, Puh *vabatik*; KJn, Võn *vabandik*.

Selli t. Trm Tõikvere (popsikoht), MMg Pataste, Ksi Soo. Vrd. Sim, Urv, *Selli* k.; Lüg, Plt, Puh *Selli* t. < ? *sell, -i*. Vrd. sks pn. *Segel* — *Sello*; *Selle* — *Seil* Heintze DF 248.

Selmiku t. Lai Kodismaa (~ rk. *Pusta*) 1834 *Kreosse Selmiku* (pn. *Selmik*) s.-ü. 35:2, l. 13 (1811 *Kreusse Mardi Juhann* s.-ü. 32:18, l. 5). < ?

Semmeli t. (2) *se'mmeli* Trm Liikatku 1805 *Semmeli Johann* s.-ü. 129d, l. 2; 1826 *Semmely* (2) s.-ü. 128:6, l. 14; 1834 (*dorf*) *Semeli* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 18; 1866 *Semeli* (k.) ATK. < in., Wied. Wb. *Semmel*, g. *Semli* (d) 'männl. Name'; Rajandi RN 153 *Semmel* < ? *Samuel*.

Sengasoo Pal Rahivere (soine hm.). Vrd. Kod Lahepera 1805 *Senga Nilis* s.-ü. 35c, l. 3; 1826 *Senga* s.-ü. 24:8, l. 36; Pal Aruküla 1758 *Auf Sencka Jurgens Land Senka Härgipæh Jurri* s.-ü. 239, l. 144. < ? in., ? vrd. vn *Женя, Женка*, vt. ka Kettunen EO 126.

Senkassaare hm. *sen'kassare* Trm Lohusuu. Vt. Sengasoo.

Sepa k. Äks, vrd. Saadjärve m. üksiktalu 1811 *Seppa Tönno* s.-ü. 163:8, l. 16; 1834 *Seppa (neuer Sarra)* s.-ü. 164:7, l. 36; 1839 *Seppa* (t-d) Rücker. Sepa t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Näiteid revisjonidest: Trm Kõnnu 1826 *Seppa* s.-ü. 128:1, l. 9; vrd. 1758 *Auf Rautsep Johanns Land Smid Schaaf* s.-ü. 238, l. 1020; Trm Lullikatku 1758 *Auf Seppa Peeps Land Kusma Jürri* ja *Auf Seppa Peter Land Siemo Tönno* ibid., l. 841; 1816 *Seppa Jahn* ja *Seppa Jürri* s.-ü. 33:13, l. 4; 1858 *Seppa Jürri* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Lai Päde 1758 *Seppa Pertel* s.-ü. 238, l. 900; 1795 *Seppa Joak* s.-ü. 32:10, l. 66; 1816 *Seppa* s.-ü. 32:11, l. 14; Lai Raaduvere 1758 *Auf Juchum Jürri Peckors Land Seppa Märt* s.-ü. 238, l. 734; 1795 *Seppa Mart Teno* s.-ü. 32:5, l. 62; 1826 *Seppa* s.-ü. 34:2, l. 40; Lai Sootaga 1758 *Auf Morra Reins Land Seppa Reino Jaan* s.-ü. 238, l. 748; 1795 *Seppa Reino Rein* s.-ü. 32:5, l. 38; 1826 *Seppa* s.-ü. 34:2, l. 27; Kod Lahepera 1782 *Seppa Tönnis* ja *Seppa Tomas* s.-ü. 23:1, l. 22; 1826 *Seppa* (pn. *Sep*) s.-ü. 24:8, l. 33; Pal Rohkuse 1805 *Seppa Carl* s.-ü. 6d, l. 3; 1816 *Seppa* s.-ü. 56:18, l. 39; Äks Õvi 1758 *Auf Kusso Kassepo Michels Land Seppa Ado* s.-ü. 239, l. 350; 1811 *Seppa Rein* s.-ü. 163:5, l. 8; 1834 *Seppa* s.-ü. 164:5, l. 18. *Sepa oja* Äks Nõela (Äks Õvi k. Sepa t. järgi ~ *Väänuoja*). Vrd. Kaa, Rid, PJg, Rak *Sepa* k.

Sepa-Antsu t. Lai Leedi 1795 *Seppa Jahn* s.-ü. 32:7, l. 4; 1816 *Seppa* s.-ü. 33:8, l. 8.

Sepamaa väli Kod Raatvere.

Sepametsa k. Kod. *Sepametsa* t. Trm Raja. *Sepametsa* hm. Trm Liikatku (Lilastvere k. lähedal, Lilastveres Sepa t.).

Sepa-Miku t. Trm Tuulavere (~ rk. *Miku*) 1744 *Seppa Mick* s.-ü. 211, l. 53; 1782 *Seppa Micko Hans* s.-ü. 56:6, l. 5; 1816 *Seppa* s.-ü. 56:18, l. 16.

Separa t. Trm Kasepää. Lohusuu; Kod Kääpa. < *sepa* + *rahva.*

Sepassaare t. Äks Karussaare (üksik talu metsas).

Sepassoo Lai Eha (karjamaa, kus varemalt olevat olnud mõisa sepikoda).

Sepatoa t. *sepada* Pal Soomevere (~ am.n. *Sepa*) 1805 *Seppa Ado* s.-ü. 1a, l. 3; 1826 *Seppa* (pn. *Sepp*) s.-ü. 56:22, l. 21.

Sepavälja hm. MMg Kassema (heinamaa ääres olevat vanasti elanud küla sepp, vrd. 1744 *Auf Seppa Johann land Seppa Ado Johan* s.-ü. 211, l. 210; 1826 *Seppa* s.-ü. 42:3, l. 18).

Serva t. Ksi Aiu. < *serv, -a.*

Setska t. *setska* MMg Nigula 1758 *Auf Perna Marts Land Setzka Jaan* s.-ü. 239, l. 456; 1811 *Setska Juhhan* s.-ü. 163:1, l. 6; 1834 *Setzka* s.-ü. 164:1, l. 26; 1839 *Setzka* (t-d) Rücker. < ln., vrd. Saareste KE 67 pn. *Sitska* («algupära ja tähendus on selguseta»), vrd. ka sks pn. *Sitzke* Heintze DF 248.

Setusoo Ksi Kirikuvalla (sooheinamaa). Vrd. *setu* 'Setumaa elanik; rändkaupmees (räbalakaupmees, potikaupmees jne.); kõhn hobune'.

Siberi hm. Kod Kodavere. Vrd. Vän, Jür, VNg, Puh *Siberi* k.; Puh *Siberinurme* k., Iis *Siberi* t., SJn *Siberiväli* (põld), Ote *Siberi* (karjamaa).

Siberimaa Äks Kastli (üksik põld külast eemal). Vrd. Siberi

Sibi t. Äks Voldi (~ am.n. *Tamme*) 1805 *Sibbi Jürry* s.-ü. 30d, l. 1; 1834 *Sibbi* s.-ü. 165:4, l. 26. Vrd. Pal Varbevere 1758 *Sibbi Jaani Thomas* s.-ü. 239, l. 12; Hlj, Plt, KJn *Sibi* t. L. Kettuneni (EO 8) arvates on talunimi *Sibi* (*Sivi*) lähtunud vanast isikunimest, nagu soome kohanimed *Sipi*, *Sipilä*. A. V. Forsman (PN 83) ja V. Nissilä (VP 306, 315) peavad isikunime *Sipi Sigfridi* üheks variandiks, samuti E. Rajandi (RN 154) e *Sibi* < *Siegfried.*

Sibula t. < pn. MMg Alajõe, Vara. Vrd. Kod Koosa 1744 *Auf Sibbul Jaacks land Sibbul Hans*, *Sibbul Rein* s.-ü. 211, l. 544; Äks Kärkna 1758 *Sibbola Thotz Land* (*wüste*) s.-ü. 238, l. 358.

Sibulapealne Ksi Jõune (kõrgem hm. metsa ääres). Vrd. TMr *Sibula hm.*; SJn, Vil, Nõo, Rõn, Ote *Sibulamägi*; Nõo *Sibulaniit*, Ote *Sibulaorg*, SJn *Sibulasaare* (karjamaa).

Sidani Trm Raadna (rühm samanimelisi talusid metsas) 1866 *Siddani* ATK. < ? vn (*Исидор, Сидор*).

Sihversaare jõgi Lai Kaave (voolab Kaave jõkke, vrd. Plt Vägara *Sihversaare* t., mets). Vrd. Wied. Wb. *Sihver*, g. *Sihvri* (D) 'männl. Name'; Rajandi RN 154 *Sihver* < *Siegfried*; vrd. ka *si`hver* ~ *se`hver* 'mõisa lambur'; Vil *Sihvre* k.

Siidari t. *s`iidari* Lai Kirivere (~ rk. *Nõmme* < pn.). Vrd. MMg Kaitsemõisa 1816 *Sydri* s.-ü. 41:10, l. 16; 1826 *Siidri* (pn. *Siider*) s.-ü. 42:2, l. 10; MMg Pataste 1758 *Auf Sidra Marti Hans Land Sidry Pedo und Sidry Hans* s.-ü. 239, l. 310; 1805 *Sydri Michel* s.-ü. 77a, l. 8; 1826 *Sydri* s.-ü. 42:2, l. 12; Pal Nava 1744 *Sieder Rein*, *Sieder Peetz* s.-ü. 211, l. 187. < in., Mägiste EI *Siider* (koha- ja liignimedes = Isidorus, vene *Исидор*).

Siilissaar Lai Endla (kõrgem koht karjateel). Vrd. VMr, Rak *Siilimägi*, Hlj *Siilisoo.*

Siimu t. Trm Rääbise 1782 *Sim Jurry* s.-ü. 127:3, l. 5; 1816 *Simo* s.-ü. 127:19, l. 4; Trm Sätsuvere 1782 (*Pobollen*) *Simo Jürry* s.-ü. 127:3, l. 9; 1795 (*Pobollen*) *Simo oder Reino Haňy Jürry* s.-ü. 127:8, l. 15; 1811 *Simo oder Reino Hanny Jurry* s.-ü. 127:14, l. 5; Trm Tuulavere 1758 *Auf Wanna Iwaske Land Siemo Reino Jaack* s.-ü. 239, l. 77; 1782 *Simo Reino Jahn* s.-ü. 56:6, l. 5; 1811 *Siemo* s.-ü. 56:18, l. 15; Lai Mäeküla

1758 *Auf Clausse Siemons Land Siemo Hans* s.-ü. 238, l. 931; 1795 *Siemo Hanso Mart* s.-ü. 32:9, l. 6; 1834 *Simo* s.-ü. 35:7, l. 5; Kod Haapsipea 1782 *Simo Jani Rein, Simo Jani Enno* ja *Simo Hanso Jaan* s.-ü. 23:1, l. 11; 1811 *Simo Jahni Enno, Simo Jahni Rein* ja *Simo Anso Jahn* s.-ü. 23:11, l. 7 (tänapäeval Siimu t.); Kod Omedu 1758 *Siemo Tönno* ja *Siemo Jaack* s.-ü. 239, l. 90; 1782 *Siemo Jaak, Siemo Ado Siem* ja *Siemo Tenno Michel* s.-ü. 56:6, l. 11, 16; 1834 *Siemo* (4) s.-ü. 128:9, l. 14—17 (tänapäeval I Siimu t.); Äks Erala 1726 *Simo Mickel* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 9; 1758 *Auf Külma Johann Land Siemo Mart* s.-ü. 239, l. 357. < in., Mägiste EI *Siim, -u* (= Siimeon); Palli KK 59, lk. 604.

Siimuri t. Lai Kirivere, vrd. 1758 *Auf Wanna Hannus und Karre Marts Land Siemo Jürri* s.-ü. 238, l. 932; 1795 (Reastvere) *Simo Jurri Jaak* s.-ü. 32:1, l. 9 (hilisemates revisjonides puudub). < *Siimu* + *Jüri.*

Siimusti k. Lai 1611 (*Kursza et*) *Simuz* LM, s.-ü. 90, l. 98; 1627 *Das Dorf Simuluße* s.-ü. 131, l. 380; 1739 *Simust* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1798 *Simokül* Mellin; 1839 *Simus* Rücker. < ? *Siimuste* (vrd. Kettunen EO 218).

Siiraku omad Trm Kasepää (kolm peret, pn. *Rautits*); MMg Äte < pn. < in., Rajandi RN 218.

Siistametsa hm. *siissametsä* Kod Raatvere. < ? vn *чистый* 'puhas'.

Sikkari t. Äks Praaklima, vrd. 1834 pn. *Sikker* (*Tido* t.) s.-ü. 164:7, l. 14. *Sikkari mägi* Äks Praaklima (mäel *Sikkari* t. hooned). *Sikkari oja* Äks Praaklima (voolab Pikkjärvest Raigastvere järve ~ *Praakli oja*). Vrd. Hlj *Sikkari* t. < ? in. < Siegfried, vrd. Rajandi RN 218 *Sikka* = *Siegfried.* Vrd. ka sks pn. *Siegert — Sichart — Sickert; Sieger — Sicher — Seger; Sickermann — Zickermann* Heintze DF 247.

Siku t. Kod Assikvere (~ am.n. *Kursi*), Pal Rahivere, MMg Igavere (2) 1758 *Auf Pöha Johanni Märts Land Sicko Mart* s.-ü. 239, l. 452; 1811 *Sikko Jurry* ja *Sikko Marti Jaan* s.-ü. 163:1, l. 3; 1834 *Sikko* (2) s.-ü. 164:1, l. 8, 10; Ksi Pööra, Saduküla, Tõrve. Vrd. Kod Lahepera 1782 *Sikko Juhhann* s.-ü. 23:1, l. 22; 1826 *Sikko* s.-ü. 24:8, l. 37; Kod Tõruvere 1795 *Sika Ans* s.-ü. 23:5, l. 6; 1811 *Sicko Hans* s.-ü. 23:11, l. 6; Plv, Rõu (3) *Sika* k.; Plt, TMr *Siku* t., Võn *Sikakurmu* k. < ln., vrd. eP *sikk* : *siku*; eL *sikk*: *sika.*

Sikukaela küngas Lai Tirma (kõrgem koht heinamaal).

Sikulagastik Kod Assikvere (heinamaa metsas).

Sikusoo MMg Sipelga (soine hm.).

Sikussaare hm. Trm Näduvere, Lai Oonurme. *Sikussaare* mets Pal Süvalepa (metsas kõrgem koht: *Sikussaare kink*).

Silla t. Trm Kõrvemetsa, Litsemaa < pn., Lullikatku (~ rk. ka *Silla-Antsu*); Pal Nava 1805 *Silla Hindrich* s.-ü. 78a, l. 7; 1816 *Silla* s.-ü. 41:11, l. 51; vrd. 1758 *Auf Silder Pehls Land Silder Jaan* s.-ü. 239, l. 255; Pal Toovere 1782 *Silla Jürri* s.-ü. 56:4, l. 10; 1816 *Silla* s.-ü. 56:16, l. 24; MMg Vaidavere (~ am.n. *Meruski*); Äks Alevi, Visusi, Voldi 1805 *Silla Jahn* s.-ü. 30d, l. 2; 1834 *Silla* s.-ü. 165:4, l. 22; Ksi Alaveski, Tammiku. Vrd. Trm Kasepää 1795 *Silla Reino Tomas, Silla Jurri Mert* s.-ü. 32:6, l. 54; 1811 *Silla Reino Tomas* (*Lostreiber*), *Silla Jürry Maerts Wohnstelle* s.-ü. 32:18, l 23; Kod Naelavere 1782 *Silla Mikko Ado* s.-ü. 23:1, l. 20; 1811 *Silla Miko Ado* s.-ü. 23:11, l. 15; Pal Aruküla 1758 *Auf Silla Jaco Land Pry Ado Jaack* s.-ü. 239, l. 114; Mus *Silla* k.; Kul 1518—44 *Szilla Janus* SbGEG 27, lk. 185. < *sild* : *silla* 1) 'Brücke'; 2) 'maantee, sillutatud tee' (*sillul käima* 'teed tegema; kruusa teele vedama'); 3) 'aidatrepp'; vrd. *sillakubjas* 'teede ülevaataja, teemeister'; Krk 'sillakohtu käskjalg'.

Sillamurru hm. *sillamuru* Äks Laastiku (hm. metsas). Vt. Silla.

Sillamäe hm. Kod Punikvere. Vrd. Hlj, Plt *Sillamäe* t.; Vai *Sillamäe* (linn). Vt. Silla.

Sillanuka hm. MMg Kõrenduse (silla lähedal). Vt. Silla.

Sillaotsa t. Trm Kiige, Lohusuu; Lai Villakvere; Kod Kiisli, Metsakivi; Pal Rahivere; MMg Igavere 1805 *Silla Otza Johann* s.-ü. 23a, l. 5; 1834 *Sillaots* s.-ü. 164:1, l. 12; MMg Kassema, Sipelga, Vara; Äks Soosaare, vrd. Äks Visusi 1811 *Sillaotza* s.-ü. 163:11, l. 19; 1834 *Sillaotza* s.-ü. 165:3, l. 37; Ksi Kursi, vrd. 1826 pn. *Sillaots* s.-ü. 29:12, l. 8. Vrd. Kod Pala 1755 *Silla otsast Lauri* f. 1256, n. 2, s.-ü. 2, lk. 38; MMg Virtsa 1758 *Silla Otza Andres Land* (*ist zur Höflage gemacht*) s.-ü. 239, l. 259. Vt. Silla.

Sillasoo Lai Sadala (soine hm., millest maantee läbi läheb), vrd. 1741 *Silla Krügers Jundi Jahn* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 21. *Sillasoo* hm. Kod Sassukvere. Vrd. VNg *Sillasoo* t.; Kad, Plt *Sillasoo* hm. Vt. Silla.

Sillukese väli *sillokese väli* Kad Raatvere. < *sild* : *silla*, dem. murdeis fikseeritud ainult kujul *sillakene*, vrd. aga S, L, K, R *silluline* 'teetegija, teeparandaja', Lüg *silluku'pjas* = sillakubjas; Wied. Wb. *kanukene* Dimin. von kana.

Silmapesukauss Pal Kassinurme (kausikujuline lomp Kalevipoja sängi kõrval).

Silmaveevann Lai Mõisamaa (pikergune lomp põllus).

Simmardi t. Lai Kivijärve 1795 *Simo Mardi Simm* s.-ü. 32:2, l. 9; 1816 *Simo Mardi* s.-ü. 33:3, l. 7. < *Siimu* + *Mardi*.

Simumaa hm. Trm Kiisa. Vrd. Wied. Wb. in. *Simu* (< *Siimeon*, vrd. Mägiste EI).

Singli t. *si'ngli* (~ rk. ka *si'n'dli*) MMg Sookalduse, vrd. MMg Kusma 1744 *Auf Singell land Sullikicka Jaan*; *Auf Katter Märts land Sindell Willem* s.-ü. 211, l. 176, 178; 1758 *Auf Singels Land Singli Jaan* s.-ü. 239, l. 255; MMg Vara 1805 *Singli Jaan* s.-ü. 80d, l. 2; 1816 *Singli* s.-ü. 41:14, l. 20. < ?

Siniallik Lai Mäealuse. (Allikas soises lohus Laiuse voorel. Rahvatraditsiooni järgi olevat allikas põhjatu. EJN 60 *Sinialliku järv.*) Vrd. Kad, Sim, Vil *Siniallik(as)*.

Sinijärv Lai Endla (suurem laugas soos ~ *Sinilaugas*) 1839 *Sini S(ee)* Rücker.

Sinikasoo Trm Näduvere, Lai, Vilina, MMg Kaitsemõisa, Äks Õvanurme. Vrd. Kad, Plt *Sinikasoo.* < *sini|kas*, *-ka* (Vaccinium uliginosum).

Sinilaugas Lai Endla (= Sinijärv).

Sinisaare hm., mets Lai Jõgeva.

Sipelga k. MMg (enamasti asunikutalud Vara mõisast). Sipelga t. Trm Kütametsa. Vrd. Trm Ojataga 1758 *Auf Maddis und Hannus Land Sippelcka Siem* s.-ü. 238, l. 1032.

Sirgu t. Kod Saburi, Äks Õvi 3 < pn. Vrd. Nis, Kad *Sirgu* k., TMr *Sirgu* as., Puh *Sirgu* t. <*sirk* : *sirgu* (Trm *sirk*, M, T *tsirk* ~ *sirk*, V *tsirk* 'lind'; Vän, HJn, VNg, Lüg *sirk* 'rohutirts').

Sirguvere k. Trm 1599 *Syrkower* P 119; 1601 *Sirkower* s.-ü. 130, l. 222; 1624 *Sirckofer* s.-ü. 131, l. 417; 1638 *Sierckoferra kulla* s.-ü. 128, l. 422; 1695 *Schirchofer kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 43; 1698 *Sircoferrast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 64; 1758 *Sirgofer* s.-ü. 239, l. 80; 1773 *Sirguw.* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 38; 1782 *Sirgofer* s.-ü. 56:6, l. 6; 1866 *Zirgofer* ATK. *Sirguvere soo* Trm Jõemetsa (soo Sirguvere ja Jõemetsa k. vahel). M. Weske (*-were* 26) *Sirguvere* < *sirk* : *sirgu*. L. Kettunen (EO 296) *Sirguvere* < *sirk* : *sirgu*; eL *tsirk*, sm *sirkku*, *sirkka* (> ? in.). Vt. ka Sirgu.

Sirnavere *sirnavere* MMg (metsavaht ja 3 majapidamist metsas). *Sirnavere mets* MMg Pilpa (mets Sirnavere ümbruses). < ?

Sirtsuoja Äks Kämara (väike ojake, voolab läbi Kämara k. Emajõkke). Vrd. *sirts*, *-u* 'rohutirts'.

Sirusi t. Äks Kaste. Vrd. Äks Sootaga 1737 *Sirroske Michels Tochter* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 100; Plt *Siruse* t. < ? in., vrd. *Sirus* Rajandi RN 219. Vrd. ka vn *Ширишко Сирослав* Морошкин СИ 207, 209.

Sita-Jaagu hm. Ksi Kirikuvalla.

Sitalepik Kod Ronisoo (lepa- ja pajuvõsa). Vrd. Jõh *Sitalepiku* t.; Kad, SJn, Ran, Rõn *Sitalepik* (põld, karjamaa, hm., mets). Vrd. Wied. Wb. *sitakaasik, s.-lepik* 'kleines Birken- oder Erlengebüsch auf grossen Feldern (wo die Arbeiter ihre Nothdurft verrichten)'.

Sitamaa t. Trm Jaaguvälja.

Sitapaju hm. Trm Iravere, Lai Kantküla, Lõpe. Vrd. Sim *Sitapaju* (väike metsatukk), VNg *Sitapaju* hm. Vt. Sitalepik.

Sitassaare soo Ksi Soo. Vrd. Sim *Sitassaare* hm.; sm *Sittasaari* (*Paskassaari*) Nissilä VP 90. (< *paska, sitta* 'arvoton, huono; likainen, mutainen'. Tässä merkityksessä tavataan appellat. yleisesti maamme paikannimistössä...).

Sitsuka t. Lai Endla 1758 *Sitzoka Mart* s.-ü. 238, l. 894; 1795 *Sitsoka Joan* s.-ü. 32:10, l. 9; 1826 *Sitsago* s.-ü. 34:6, l. 3. < ?

Soe k. Äks, vrd. MMg Igavere 1805 (üksiktalud) *Soe Abram, Soe Maddis* s.-ü. 23a, l. 6; 1834 *Soe* (t.) s.-ü. 164:1, l. 25. Vrd. Rõu *Soe* k.; Rõn *Soemõisa* k., *Soemetsa* k. < ? *susi* : *soe*, eL *susi* : *soe*, eR *susi* : *sue*, Kod *susi* : *sude*.

Soehaud *sudeaud* Kod Sääritsa (põld). Vt. Soe.

Sohvija k. Kod (vene elanikkonnaga küla Peipsi veeres, vrd. Ränk PK 14, 25, 26).

Sohvisoo Kod Halliku (väike soo end. Halliku mõisa lähedal. Rahvajutu järgi olevat toatüdruk Sohvi end seal ära poonud).

Soitse k. *soitsi* Äks (väiketaludest koosnev hiline küla Soitsjärve ääres). *Soitse soo* Äks Raigastvere (soo Soitsjärve põhjapoolses otsas ~ *Ulpesoo*). Soitsjärv (*soitsejärv* ~ *soitsijärv* ~ *soit's*, ill. *soi't'si*) Äks Valma (soiste kallastega soostuv järv) 1638 *Seutzsche See* s.-ü. 128. l. 217; 1684 *Sortz Jerwe* f. 308 n. 2, s.-ü. 17; 1758? *Saicksijerwe* s.-ü. 239, l. 435; 1839 *Soitz See* Rücker. Vrd. Võn *Soitsejärv*. Järve praegust iseloomu arvestades tahaks nime ühendada kõigepealt apellatiiviga (*soo* →) *soine*. Sel juhul tuleks oletada, et ka antud alal on esinenud vaheldus *-ne* : *-tse*. Tänapäeval esineb vaheldus *-ne* : *-tse* tüübis *soine, luine* küll ainult lõunaeesti murrete lõunapoolses osas. See muidugi ei välista võimalust, et varem on nähtuse levikuala olnud laiem. Lähtudes adjektiivist *soine* tuleks oletada, et vahelduse *-ne* : *-tse* taandumise tulemusena käsitleti esimest komponenti *Soitse-* vormina, millele peaks vastama nominatiiv **soits*. Nii tekkisid paralleelvormid *soitsjärv* ja *soit's*.

Sojamaa t. *sojama* Äks Mõisaküla, vrd. 1687 *Soia clas* (t.) f. 1, n. 2, s.-ü. C IV 144. < ?

***Sojover** Lai 1798 *Sojower* Mellin (üksik talu Kantkülast läänes), vrd. 1805 *Siggawori Johan* s.-ü. 47a, l. 2. < ?

Soldani t. Ksi Pikknurme, Ruupa. Vrd. Vil *Soldati* k., Hlj *Soldati* t., Pil *Soldani* t., Plt *Soldanisaare* (mets). < *soldat* ~ *soldaat* ~ *so'ldan*.

Soldativälja k. Trm (~ rk. ka *Alekerevälja*, end. soldatikohtadest koosnev küla). Vt. Soldani.

Solksaare t. *sol'ksaare* MMg Keresaare (~ am. n. *Pikamäe*). < ? *solk* : *solgi*.

***Sollikvere** Ksi 1582 *Salikwer* MA, l. 155; 1585 *Salikfer* ASK, l. 653; 1592 *Salikwer* AZ, l. 47; 1601 *Celligwer* s.-ü. 130, l. 159; 1627 (Talkhof) *Sollickfehr* (talupoeg *Solligkfehr Mick. Ist aus dem Birgitsche bey Reuel*) s.-ü. 132, l. 36. Vrd. Trm Mägise 1744 *Sollafer Reicka Reino land* s.-ü. 211, l. 51; 1758 *Sollackfer Reicko Reins Land ... bey dem Sollackfer Gesinde ist ... eine kleine Mühle gewesen.* s.-ü. 239, l. 76. < ? Vrd. in. (*Peter*) *Solcke* Kiparsky ÕESA 36, lk. 255.

Somba t. Äks Pupastvere, Põltsamaa. *Somba ots* Äks Pupastvere (küla põhjapoolne ots, kus on Somba t.). L. Kettunen (EO 1) on MMg *Somba oja* (vt. Sompa) tuletanud liitsõnalisest nimest **Soonpää* nagu Jõh *Sompa* k.

(sks *Sompäh*). Vaadeldavate hiliste nimede juures näib olevat usutavam nende ühendamine järgmiste apellatiividega: Muh, Juu, JMd, San *somp* : *sombi*; Plt *somp* : *somba*; Puh, Ran *somp* : *sombu*; Ote, Plv, Krl, Se *t'somp* : *t'sombo*, Har *t's'omp* : *t's'omba* 'auk, lohk, lomp; hauakoht (jões, ojas)'; Kos *somp* : *somba* 'porine tee'; Ksi *somp* : *sompa* 'põllu või heinamaa sisse ulatuv metsariba'; Krl *t's'omp* 'väike heinamaatükk'.

Somba-Kalli t. Äks Pupastvere (Kalli t. Somba otsas, vt. Kalli).

Somba-Vildi t. Äks Pupastvere (Vildi t. Somba otsas, vt. Vildi).

Sombilaane *sombilaane* ~ *sombi* ~ *sombi loon* (iness. *loonis*) Trm Kasepää (madal põld). Vrd. *somp* : *sombi* (vt. Somba); Trm *loane* : *l'oane*, Kod *luan* 'madal vesine võsastik'; Var *loan*, Tõs *laan* 'lomp'; Khn *lue* : *luane* 'kinnikülmunud lomp'.

Sombri t. MMg Tagakaasiku < pn. *Sommer*. Vrd. Trm Iravere 1758 *Auf Sombra Micko Marti Land Mardi Michel* ja *Auf Sombra Illuske Mick und Henno Land Hannuse Thoma Adam* s.-ü. 238, l. 743—744. Vrd. *sombrak* ~ *somrak* jne. < vn *самряк*, *самряки* 1) 'прозвище жителей северо-восточного угла Гдовского уезда (от озера Самро)'; 2) 'общее название для скупщиков скота, рыбы и проч.' Must VESI.

Somma kõrts Äks Elistvere (end. mõisa kõrts Elistvere külas), vrd. 1627 (mõisa kõrtsid) ... *auf dem Laußchen Wege bey Somm* s.-ü. 132, l. 72; 1839 *Soma* (kõrts) Rücker. *Somma oja* Äks Elistvere (väike ojake, algab Toolamaa lähedalt, voolab Amme jõkke), vrd. 1627 (Elistvere m.) *Somma weßky* s.-ü. 132, l. 72. *Somma mägi* Äks Elistvere (Somma oja lähedal). < ? Vrd. Wied. Wb. *somm*, g. *somma* = *sumb*, g. *summa* 'Haufen, Gedränge'.

Sompa hm. *som'pa* MMg Kõrenduse (Sompa jõe veeres). *Sompa jõgi* MMg Kõrenduse (~ *Kõlajõgi*). Vt. Somba.

Songru t. *so'ngro* Kod Lümati. Vrd. Kod Pala 1805 *Songro Peter* s.-ü. 40d, l. 2. < ?

Soo t. Trm, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Enamasti hiliste talude am.n. Revisjonides: Äks Napu 1816 *Soo* s.-ü. 163:14, l. 4; 1826 *Soo* s.-ü. 163:15, l. 8. Soo (hm.) Trm Kalma, Tammispää; Kod Lahepera, Nautrasi, Tedre; MMg Kaiavere, Kassema; Äks Kämara (soine hm.). Vrd. Hää, Vän, Vai, Plv *Soo* k.

Soo-Jaagu t. Ksi Tammiku.

Soojärve soo Trm 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil Kasepäält lääne pool) *Soojerwe Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.

Sookaela t. Ksi Väänikvere (üksik talu soo veeres). Vrd. 1854 (L. Tähkvere m. kaardil Tõreda lähedal) *Soo Kaela Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. < ? *soo* + *kael* resp. Lai *sookaelad*; Kod *suukael* 'sookail'.

Sookalduse k. *suuka'lduse* ~ *suukal'tse* MMg, vrd. Vara 1582 *Sokald* ASK, l. 638; 1592 *Sokalo* AZ, l. 39; 1601 *Sokalo* s.-ü. 130, l. 56; 1627 *Sokall* (tühi) s.-ü. 132, l. 87; 1798 *Sokaldus* Mellin; 1839 *Sookald* Rücker. Sookalduse t. Kod Pällu (~am.n. *Kursi*). < *soo* + ? **kalduse*, vrd. sm *kaltoinen* 'lutande, sluttande (kalteva)' Lönnrot SRS.

Sookanna t. Trm Adraku (üksik talu metsas). Vrd. Sim, Lüg *suokand* 'soine karjamaa; kõrgem koht soisel karjamaal'.

Sooküla Kod.

Soome t. Lai Kõola 1795 *Koerdi Mats. Der jetzige Wirth Some Matsi Jürri* s.-ü. 32:10, l. 41; 1816 *Some* s.-ü. 33:11, l. 23; Lai Päde 1758 *Sooma Matz* s.-ü. 238, l. 900; 1795 *Some Matsi Joan* s.-ü. 32:10, l. 60; 1816 *Some* s.-ü. 33:11, l. 13; Kod Assikvere (*suame* ~ rk. *Veiksra*), vrd. 1758 *Auf Some Johan Peters Land Pirrametza Thomas* s.-ü. 239, l. 197 (hilisemates revisjonides *Soome* ei esine); Kod Sassukvere; Pal Änkküla 1782 *Some Jako Tönnis* s.-ü. 56:4, l. 6; 1805 *Some Jack* s.-ü. 1a, l. 5; 1816 *Some* s.-ü. 56:16, l. 13; MMg Kõrenduse (~ am.n. *Kongi*); Äks Napu, Pupastvere < pn. Vrd. Lai Palupere 1758 *Auf Some Ant Land*

Annucke Jurri' s.-ü. 238, l. 728; Pal Nava 1744 *Sone Pusep Jaack* s.-ü. 211, l. 187; 1758 *Auf Some Knuths halbes Land Some Pusep Rein* s.-ü. 239, l. 254; Pal Toovere 1816 *Some* s.-ü. 56:16, l. 26; 1826 *Some* (pn. *Soom*) s.-ü. 56:22, l. 28; MMg Ruskavere 1744 *Auf Sohme Jaani Peters land Sohme Parwetto Claus* s.-ü. 211, l. 155; 1758 *Auf Kucko Tönno Land Some Maddisse Tönno*; *Auf Some Peters Land Otza Tönnis* s.-ü. 239, l. 200—201; Kad, Rak, Sim, Hlj jne. *Soome* t. < ln. Tõenäoliselt märkis antud lisanimi algselt päritolu. Vrd. *Soomla.

Soomevere k. Pal 1474 (*Brücke zu*) *Somover* GU I 460; 1582 *Somnis* SbGEG 22, lk. 46; 1585 *Somower* ASK, l. 640; 1627 *Somafehr* s.-ü. 132, l. 56; 1638 *Samofer* s.-ü. 128, l. 237; 1739 *Somefer* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 10; 1758 *Sonnefer* s.-ü. 239, l. 116; 1782 *Somefer* s.-ü. 56:4, l. 7; 1839 *Somofer* Rücker. Vrd. Pil *Soomevere* k. L. Kettunen (EO 298, 309) oletab, et *Soomevere* (samuti **Soomla*, HLC *Somelinde*) on lähtunud muistsest sugunimest, mille aluseks võiks olla isikunimi **Sooma* (sm *Suoma*, vrd. sm *suoda*, e *soovima*). Ei olevat siiski päriselt välistatud võimalus, et *Soomevere* on saanud oma nime Soomest pärit asukalt. Et aga *vere*-lõpulised nimed olevat väga vanad, olevat tõenäolisem esimene võimalus. Vrd. *Soomla.

***Soomla** Trm 1402 *villa Somele* GU I 180; 1406 *Somel* GU I 189; 1418 *Hof zu Somel* GU I 215; 1543 *Somel* GU II 613; 1614 *Hof Somel* Bfl. II 248; 1614 *Somel* LM, s.-ü. 80, l. 81; 1624 *Hoff Somell* s.-ü. 131, l. 419; 1638 *Somelhoff* s.-ü. 128, l. 419; 1657 *Gut Sohmel* Bfl. II 717; 1758 *Guth Somell* s.-ü. 238, l. 1003; 1826 *Somel* (e *Wajato*) Bienenstamm GA 299; 1866 *Somelinn* ATK; vrd. 1212 *castellum Somelinde* HLC 97. Eesti keeles on mõisa nimeks *Vaiatu*. On tõenäoline, et nimed *Soomevere* ja **Soomla* on tuletatud samast tüvest (*Soome*). Häälikuliselt kõige lähedasem mainitud kohanimede tüvele on hõimunimetus *soome* (*suomi*). *-le* ~ *-l* < ? *linna*. *Soome*-nime etümoloogia kohta vt. V. Nissilä; Vir. 59, lk. 293—306, L. Hakulinen, Sanojan sanottavaa (Helsinki 1958), lk. 74—83.

Soone t. Trm Lohusuu, Maetsma; Ksi Pikknurme. Vrd. Lai Kaude 1758 *Auf Sohne Jurgen und Nicolas Land Thoma Peter* s.-ü. 238, l. 971. *Soone* hm. Pal Patjala (hm. väikese ojakese veeres). < *soon* : *soone* 'veenire, ojake, soonetus'.

Soonepealse hm. Lai Mõisamaa. Vt. Soone.

Soonuka t. MMg Kusma.

Soo-otsa t. MMg Välgi. Vrd. MMg Levala 1782 (*Auf gering Buschland*) *Sonoza Jaak* s.-ü. 56:6, l. 13; 1826 *Sotza* s.-ü. 56:24, l. 25.

Soopera Trm Kasepää (hm. ja mets); Kod Luigemetsa (hm.), Moku (hm.), Nõva (hm. ja mets). < *soo* + *pera* 'pära'.

Soopliku t. *soo'pliku* Lai Kaasiku (üksik väiketalu lepiku veeres). *Sooplik* Trm Söödi (madalam vesine võsastik). < *soop* + *-lik*. Täpne apellatiivne vaste puudub. Tuletise tüveks on tõenäoliselt olnud *soop* : *sooba* Ans, Muh, Emm, Rid, Kir, Kse, Mih, Tõs (Vig, Tor *soobas* : *soo'pa*) 'vesine hm., mets; vesine ja mudane koht heinamaal, põllul; lomp, laugas'; Khk, Vll, Emm, Rei 'pori, muda' (S, L, K, I 'seebikeetmisel järelejääv pära'); vrd. ka *sopp* : *sopa* Wied. Wb. '1) Schlamm, dünner Koth; 2) Niederung, nasse Wiese'.

***Soopoolitse** 1224 (*terram Ugenois*) *Soboliz* (*Waigele*) UB I 65; (*provinciae ... Ugenois cum Waigel*) *Sobolitz* (*Saccala*) UB I 69; (*provincias* : *Ugenois*, *Waigel*) *Sobolitz* (*Saccale*) UB I 72; 1229 (*Ugenois*) *Sobolitz* (*et Waigle*) UB I 133. < *soo* + *pooline* (*-ne* : *-tse*).

Soopoolne hm. MMg Toolamaa (hm. Lavassoo ääres).

Soosaare k. *soosaare* Äks 1449 (*dorp tho*) *Sosar* GU I 310; 1627 *Sosara Külla* s.-ü. 132, l. 44; 1638 (*die dorfstädte*) *Sosar* s.-ü. 128, l. 225; 1758 (Visusi krjm.) *Sosar* (Soosaare küla asemel, kus varem oli 3 talupoega) s.-ü. 239, l. 412, 428; vrd. 1737 (meetrikaraamatus, Visusi m.)

Soosaare Johan(s) f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 58; 1839 *Soosaar* (krjm.) Rücker. Soosaare t. Trm Adraku, Ulvi; Äks Soosaare. Vrd. Lai Kirivere 1805 *Sosare Jahn* s.-ü. 48d, l. 1; 1834 *Soosare* s.-ü. 35:7, l. 10; Saa *Soosaare* k., KJn *Soosaare* as.

Soosilla t. Trm Kaevussaare. Vrd. Lai Vaimastvere m. 1758 *Sosilltallo* ~ *Sohsildtallo* s.-ü. 238, l. 896, 906; Nõo *Soosilla* k. < *soo* + *sild* 'tee, maantee', vrd. Silla.

Sootaga k. *sootaguse* ~ *soo'tse* (~ *sootaga*) Lai 1585 *Sotaga* ASK, l. 634; 1599 *Sutaka* P 111; 1601 *Sottaga, Sotaha* s.-ü. 130, l. 59, 219; 1624 *Sotagga* (tühi) s.-ü. 131, l. 409; 1739 *Sotag* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Soentack* s.-ü. 238, l. 747; 1795 *Sodaga* s.-ü. 32:5, lk. 32; 1826 *Sotaga* s.-ü. 34:2, l. 23. *Sootse mägi* Lai Kasevere (= Laiuse mägi; *Sootaguse* ~ *Sootse* küla järgi). Sootaga k., m., as. Äks 1601 *Sottaga, Sotago* (k.) s.-ü. 130, l. 51, 115; 1627 *Sodacka* s.-ü. 132, l. 44; 1684 *Sotagenhoffs Bönder* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; *Sotagen* ibid., s.-ü. 17; 1686 *Sotaka* ibid., s.-ü. 3; 1702 *Sotacka* ibid., s.-ü. 5; 1758 *Gulh Sotaga* s.-ü. 239, l. 482; 1811 *Guth Sotaga* s.-ü. 163:9, l. 2. Vrd. MMg Toljase 1758 *Sotaggusse Ado* s.-ü. 239, l. 202; Võn *Sootaga* k.; Kad *Sootaguse* k. LCD *Svandaus*, 1525 *Soentacken*, 1548 *Santacken*, 1583 *Soentacka* Johansen EL 613; VMr, Sim, Iis *Sootaguse* k.

Sootagune hm. Kod Raatvere

***Sootalu** Lai 1758 (revisjonis esitatud Lõpe ja Kantküla vahel) *Sootallo* (1 talupoeg) *Auf Clausse Mick Land Socko Saare Elias* s.-ü. 238, l. 737.

Sootee laas *s'ụudi laan* Kod Viira (Mets Viira k. lähedal. Läbi metsa läks tee sohu heinamaale).

Sootse, vt. Sootaga.

Soovahe Trm Kasepää (madalad põllud). Vrd. Kod Veaküla 1758 *Sowahe Thomas* s.-ü. 238, l. 1187; 1805 *Sowahe Tönnisse Jurry* s.-ü. 40d, l. 2.

Sopi t. Lai Jõgeva, MMg Kaiavere; Äks Õvanurme, Õvi 1811 *Soppi Jacob* ja *Soppi Hans* s.-ü. 163:5, l. 4—5; 1834 *Soppi* s.-ü. 164:5, l. 9; Ksi Jõune. *Sopi metsavaht* Äks Õvi, vrd. Äks Pupastvere 1811 *Soppi Asse Johann (Buschwächter)* s.-ü. 163:5, l. 16; 1834 *Soppi* s.-ü. 164:5, l. 38. *Sopi hm.* MMg Virtsa. < *sopp* : *sopi* (vrd. eriti *meresopp, järvesopp, metsasopp* jne.)

Sopitsa t. Kod Nautrasi (~ am.n. *Kase*). ? Vrd. Trm, Kod, Räp, Se *sopets* ~ *sopits* < vn *canец* ~ *conец* 'руль, правило, кормило; навесный руль лодки, ладьи' Must VES I.

Sorga t, Kod Sääritsa 1805 *Sorga Johann* s.-ü. 41b, l. 1; 1816 *Sorga* s.-ü. 24:7, l. 20. Vrd. Wied. Wb. *sork*, g. *sorga* 'Büschel'.

Sorguse omad *sorgusse* Trm Rajaküla (ka pn. *Sorgus*). *Sorguse loomus* Trm Kasepää (kalapüügikoht Peipsis Rajaküla kohal vn *Сорgусова тоня*). Vrd. **Sorguse hm.* Trm 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil Kükitalt lääne pool) *Sorguse Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. < pn. *Sorgus* < adv. *sorgus*, vrd. Saareste KE 67; vrd. ka Kod *sorge/ss, -sse* 'pilkaja, pilges'.

Sori t. Kod Ronisoo < pn., Tedreküla. *Sori* Kod Kantküla (hm.), Kokora (madalam koht põllus). < Iis, Trm, Kod *sori*; Krk *sorr* : *sorri*; Plv, Har, Vas, Se *tsori* '(kinnikasvanud) ojake, kraav, nire; kitsas heinamaariba (põldude või metsade vahel)'.

Sortsi k. Äks, vrd. (Saadjärve m. *Metzkülla oder Streu Gesinder*) 1744 *Auf Sortze Matz land Zortze Jaan* s.-ü. 211, l. 399; 1758 *Auf Sortze Matz Land Sortzi Ado* s.-ü. 239, l. 522; 1811 (Saadjärve m. üksiktalu) *Sortzi Ado* s.-ü. 163:8, l. 14; 1754 (Ksi, meetrika) *Sortsi Ado* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 29. Sortsi t. Äks Sortsi (vt. Sortsi k.) 1839 *Sortsi* Rücker. Vrd. Äks Pirusi 1834 *Sortzia* s.-ü. 164:7, l. 25. < ln., vrd. *sorts* 'nõid, lausuja', vrd. ka pn. *Sorts*, vt. Saareste KE 66.

Sotka t. *soťka* ~ *soťkara* Trm Kärasi. Vrd. Trm *soťka* 'ametnik, kes noormehi käis kroonuteenistusse nõudmas' (*soťka irm alles ies*) < vn, vrd. *сотский* 'род полицейского надзирателя, по выбору из крестьян' Даль TC. Vrd. ka Sotniku, Sotska.

Sotniku t. *soťniku* Lai Kirivere. < (Lüg, KJn, Plv) *soťnik* 'tööjuhataja, ülevaataja', Wied. Wb. **sotnik* 'Anführer (russ.)' < vn *сотник* 'sadakonna ülem', vrd. Must VES I; *Сотник* Тупиков СДРИ 370.

Sotska t. *soťska* Lai Reastvere 1909 *Sötska* Rich. I 600. Vrd. vn *сотский* 'род полицейского надзирателя, по выбору из крестьян' Даль TC.

Sudaku t. Ksi Alaveski. < *sudak*, *-u*.

Sudemäe k. Kod (asundustalud, küla lähedal *Sudemägi*). *Sudemägi* Kod Kokora (Sudemäe k. lähedal), Trm Tuulavere (liivane küngas põllul). < *susi* (: *soe*), Kod *susi* : *sude*.

Sudiste k. Äks 1805 *Suddiste* s.-ü. 23a, l. 4 (külas 3 talu, kõigi nimeks *Sudiste*); 1811 *suddiste* s.-ü. 163:1, l. 13 (külas 5 talu, neist 4 *Suddiste*); 1839 *Suda* Rücker; vrd. 1638 (Elistvere m.) *Das Gesindstädte Sudias Mecke* s.-ü. 128, l. 220; 1726 (meetrika, Elistvere m.) *Suddiste Peter* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1751 *Suddiste Ado* ibid., s.-ü. 2, l. 27; Äks Raigastvere 1744 *Auf Wagga Lauers land Suddiste Johan*; *Auf Suddiste Michels land Suddiste Michel Maddis* s.-ü. 211, l. 360—361; 1811 *Suddiste Ados Sohn Jurry* s.-ü. 163:1, l. 13. Vrd. Krk, Võn *Sudiste* k. L. Kettunen (EO 216) on võrdluseks toonud sm pn. *Sutinen* (< *susi*). <**sutęinen* pl. g.

Suitsu t. Kod Lahe < pn.; Pala 1834 *Tönso, jetzt Suitzo genannt* s.-ü. 26:1, l. 31; Kod Tedreküla, vrd. 1826 *Ostra* (t.), pn. *Suizo* s.-ü. 84:12, l. 24; Kod Virtsu < pn., Ksi Altnurga. Vrd. Trm Võtikvere 1795 *Suitzu Andres* s.-ü. 32:12, l. 8; Kod Tõruvere 1758 *Auf Villjuste Peters Land Suitzo Thomas* s.-ü. 238, l. 1152; Saa *Suitsu* k.; VMr, Rak, VJg, Jõh, Plt, KJn, Vil, Kam, Nõo, Ote *Suitsu* t. < ln., vrd. *suits*, *-u* (Khk, Mär, Mih, Tõs, HMd, Juu, Koe, Jõe, Kuu, Kad, Lüg, Trm, Kod, Krk 'elumaja; pere').

Suitsuvere (metsavaht, mets) MMg Udriku. Vt. Suitsu.

Suka t. MMg Kassema 1805 *Sukka Maddis* s.-ü. 78a, l. 6; 1816 *Sukka* s.-ü. 41:11, l. 18; MMg Kudina, Uhmardu. Vrd. Kod Nina 1795 *Suka Ado* s.-ü. 23:5, l. 16; Nõo, Rõn *Suka* t.; Rõn *Valgesuka* t. < ln., vrd. *sukk* : *suka*.

Sulbi t. Lai Metsaküla 1834 *Sulbi* s.-ü. 35:2, l. 53; MMg Odivere 1744 *Auf Sulpi Johans land Sulbi Andres* s.-ü. 211, l. 143; 1811 *Sulbi Jaan* s.-ü. 41:6, l. 15; 1826 *Sulbi* (pn. *Sulbi*) s.-ü. 42:4, l. 28. Vrd. MMg Saare 1627 *Sulpi Peter* s.-ü. 132, l. 68; 1638 *Sulpe Mell* ja *Sulpe Jan* s.-ü. 128, l. 238; Urv, Se *Sulbi* k. < ln. Häälikuliselt sobib tänapäeval vasteks apellatiiv *sulp* : *sulbi*.

Suli metsavaht, mets *suľli* ~ *suli* Kod Nautrasi. *Suli nurk* Kod Halliku (talud Suli metsa ümbruses). Vrd. ? *suli*; *Sulli* ~ *Suli* (koera nimi).

Suluoja Kod Lea (suubub Kääpa jõkke). < *sulg* : *sulu*.

Surma t. Trm Tammispää (~ rk. ka *Surmarätsepa*), MMg Pataste, Äks Puhtaleiva 1805 *Surma Jacob* s.-ü. 29c, l. 1; 1834 *Surma* s.-ü. 165:1, l. 26. Vrd. Äks Visusi 1735 *Surma Mert* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 51. *Surma hm.* Ksi Väänikvere. < ln., vrd. *surm*, *-a* (*surmakutsar* 'kõhn inimene').

Surmarätsepa t. Trm Tammispää. Vt. Surma.

Surmasoo Kod Halliku (väike soine võsastik). Vrd. Puh *Surmalohk*, Ote *Surmaõõru* põld. < *surm*, *-a*.

Surnumäe metsavaht Ksi Väänikvere. *Surnumägi* Trm Näduvere (Näduvere ja Võidivere k. vahel olev mägi, mis rahvatraditsiooni järgi olevat olnud matmispaigaks) 1866 *Surnomäggi* ATK.

***Sust-** Äks Elistvere m. 1518 (*dat dorp to Raixver*) *Sustland* (*unnd Alimigerve unnd dat dorp tho Hoghenorm*); (mit den dorpern *Regstever*) *Susthlandt* (*Ulmier, Hofenurm*) LG II 161, 166; 1592 (*bona Helsteuer, Reixuer*) *Schuczland* (*Almigerue, Hogenorm*) LM, s.-ü. 80, l. 222a. < ?

Sutaaugu t. *sutaaugu* ~ *sutaugu* Trm Tarakvere 1758 *Auf Teppa Johans Land Suttako Hannus* s.-ü. 238, l. 997; 1782 *Suttag Karel* s.-ü. 127:2, l. 8; 18. saj. (kaart) *Suttago* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12; 1811 *Suttago Carl* s.-ü. 127:16, l. 11; 1866 *Suttago* ATK. Tänapäeval esineva kuju *sutaugu* ~ *sutaaugu* võiksime ühendada liitsõnaga *sute* + *augu* (< *susi* pl. g. + *auk*). 18. saj. kirjapanekud (*Suttako, Suttag*) näivad rääkivat liitsõnalise lähtekoha vastu.

Suteauk Trm Raja (lohk Ummumäe kõrval). < *susi* pl. g. + *auk*, vrd. SJn *Sutelepa* hm., Vil *Sutemägi.*

Sutka t. Kod Omedu. < ?

Suubi t. Ksi Laeva 1744 *Aus Subbi Hans land Subbi Michel* s.-ü. 211, l. 298; 1805 *Subby Hans* s.ü. 119c, l. 1; 1816 *Suby* s.-ü. 29:8, l. 12. < ? ln., vrd. Jäm, Ans *suup* : *suubi* 'pikk (hall) meeste kuub' < ? sks resp. vn, vt. Saareste LV 172; Mägiste ÄRL 22; *Шуба* Тупиков СДРИ 449.

Suubi-Peedu t. Ksi Väänikvere. Vrd. Suubi.

Suurale t. Alaveski, Ruupa. *Suureale mets* Äks Kärevere (segamets Hiire metsavahi lähedal). < *suur* + *ale.*

Suure t. Trm Väägu. Vrd. Trm Tuulavere 1758 *Auf Suhre Jaans ... Land Jaani Mardi Hans* s.-ü. 239, l. 78; Kod Peatskivi 1816 *Sure* s.-ü. 24:1, l. 5; 1826 *Sure* (pn. *Suhr*) s.-ü. 24:8, l. 7; Khk, Mär, Hää jne. *Suurküla.*

Suurealekõrre (põld) Trm Mustametsa.

Suure-Antsu t. MMg Kusma (~ rk. *Teini* < pn.); *Äte.*

Suurearu t Lai Palupere (~ am.n. *Mihkli*). *Suurearu väli* Lai Palupere (üks küla põldudest enne talude kruntidesse ajamist).

Suure-Jaani t. Kod Omedu, vrd. 1758 *Jaani Jaack* s.-ü. 239, l. 89; 1782 *Jahni Thoma Tenno*; *Jahni Michel*; *Jahni Johan* s.-ü. 56:6, l. 16–17; 1834 *Jaani* s.-ü. 128:9, l. 13 (tänapäeval Jaani t. puudub).

Suurejõe hm. Kod Assikvere, MMg Ruskavere (hm. Kääpa jõe ääres, vrd. Suurjõgi).

Suurekivi hm. Lai Oonurme (heinamaal üksikud suured kivid). *Suurekivi tükk* Ksi Tõrve (põld, keskel suur kivi). Vrd. Nis *Suurekivi* k., Rak, VNg, Hlj jne. *Suurekivi* t.

Suurelahe k. Vt. Lahe.

Suuremaa t. Trm Kõnnu.

Suure-Mardi t. Lai Sootaga.

Suuremetsa t. Trm Tõreda (üksik talu metsa veeres). Vrd. JMd *Suuremetsa* as., Plv *Suuremetsa* k.

Suureselja hm., nõmm Trm Kasepää 1839 *Suure Selja Nõme Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42p. Vrd. Rõn *Suureselja mägi.*

Suuresoo t. Lai Oonurme (talu asub Suuresoo veeres). *Suuresoo* hm., soo *suuresoo* ~ *suuressoo* ~ *suursoo* Trm Kalma, Lagedi, Maetsma, Tõikvere; Lai Oonurme, Kod Kuningvere, MMg Udriku. Vrd. Vas *Suuresoo* k., VMr, SJn, Kam *Suuresoo;* Kad, Hlj, TMr, Kam, Ote *Suursoo* (soo, hm.).

Suuresoone hm. Lai Endla (hm. Suursoone ääres). < *suur* + *soon* 'ojake, nire, soonik'.

Suuressaare hm. Trm Raja-Metsaküla. *Suuressaare mägi* Trm Rehesaare (küngas Tammessaare soos). Vrd. Sim *Suuresaare* k.

Suuresärje sõra Kod Omedu (madalik Peipsis, kust alati särgi püütud).

Suuresöödi k. Äks Kõnnu (Kõnnu k. rahvakeelne paralleelnimi Suuresöödi t. järgi). Suuresöödi t. MMg Keressaare (~ am.n. *Söödi*); Äks Kõnnu, Ojaküla.

Suure-Tooma t. Trm Tõnisma (~ am.n. *Välja*).
Suurevälja t. Trm Vadi. *Suurevälja* hm. Lai Resti (suur lage hm. Pedja ääres).
Suurjõgi Kod Assikvere (Kääpa jõe paralleelnimi Kiisli ja Lambajõe suubumise kohal). Vrd. Hlj, Lüg, Jõh *Suurjõgi*, VNg *Suuroja*, VMr, Kad *Suurjärv*.
Suurmurd (~ *suurmurru eenam*) Trm Palastvere, Äks Laastiku (hm. metsas).
Suurorg Lai Nukelise, Pal Kassinurme.
Suursoo, vt. Suuresoo.
Suursoon Lai Endla (oja). Vt. ka Suuresoone.
Suur-Torila k. Kod Torila (osa Torila külast, vrd. Väike-Torila, Mets-Torila).
Sõbra t. Trm Liikatku. Vrd. Lüg, Plt, Vil *Sõbra* t. < *sõber* : *sõbra*, vrd. 1567 *Mats Sebber* TT 229.
Sõdametsa t. MMg Sipelga (~ am.n. *Metsa*). *Sõdametsa* hm. MMg *Undi.* < *sõda* : *sõja* (I *sõda* : *sõda*).
Sõjamägi Trm Tislari (väikene mägi metsas), vrd. 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil mõisast idas) *Södda maa Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.
Sõnni t. Pal Nava 1805 *Senni Jürry*; *Senni Jacob* s.-ü. 78a, l. 7; 1826 *Senni* (2) s.-ü. 42:3, l. 41. Vrd. Hls *Sõnni* k. < ln., vrd. *sõnn*, *-i* 'pull, jäär, täkk'; ? in., vt Mägiste EI *Sõin* (*Tyelcke Syn*, *Szyni Rybak*).
Sõra t. Äks Kämara < pn. (~ am.n. *Kämara-Antsu*).
Sõstra t. Lai Tuimõisa. *Sõstra hm.* Trm Piilsi, Lai Tuimõisa 1858 *Sestera Saare Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a.
Sõstramuru t. Kod Kõnnu. < ? *-murd* : *murru*. Vrd. SJn *Sõstramurd* (hm.). Vt. ka Kettunen EO 185.
Sõstrassaare t. Lai Kemba.
Sõõra t. Trm Kõnnu 1826 *Sora* s.-ü. 128:1, l. 9. *Sõõra veski* Trm Kõnnu (Mustvee jõe veeres) 1866 *Sööra* ATK. *Sõõra jõgi* Trm Kõnnu (~ *Mustvee jõgi*, *Mustjõgi*) 1695 *Söra Jeggi* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 46. Otsene apellatiivne vaste puudub. Häälikuliselt lähedane ja kohanime lähtekohaks tähenduslikult sobiv oleks *sõõrd* : *sõõru*. Kui talu (resp. veski) nimi tuletada lisanimest, sobiks vasteks ka *sõrasilm*: Trm *sõrasil'm* ~ *s'õõrasil'm*; Kod, Pal, Äks *sõõrasil'm*; Plt, Ksi *sõerasil'm*; Wied. Wb. *sõra-silm* (*hõra-s.*, *sõrane-s.*) 'starres Auge, Glasauge (der Pferde), Pferd mit breiter Blässe über den Augen'; Juu *s'õõras sil'mad* 'kõõrdsilmad'. Häälikuliselt lähedastena võiks veel loetleda: *sõõrandus*, *sõeras* jne., vt. Saareste LV 234. Vrd. *Sõõru.
***Sõõru** k. Äks 1744 *Soerekülla* s.-ü. 211, l. 415; 1758 (Sootaga m.) *Soerekülla* s.-ü. 239, l. 496. 6 talu järel on märkus: *dem Hofe angerechnet*, 1 talu kuulus Äksi köstrile. Külas esines ka *Pudru* t. (*Auf Puhastep Hanso Micks Land Puddro Hanso Johann*) **Kikori* (*Auf Kickora Jaans Land Kickora Peter Henno*) ja **Waidu* (*Auf Waido Siems Land Waido Hanso Wittwe*), mis hiljem esinevad Puhtaleiva külas. S õ õ r u hm. Lai Endla, Kod Nautrasi (hm. ja mets). *Sõõru mets* ~ *Sõõru nõmm* MMg Virtsa. *Sõõru mäed* MMg Vanassaare (Sõõru metsas). *Sõõru oja* Kod Nautrasi (voolab Sõõru metsast Kääpa jõkke). *Sõõru soo* MMg Kaitsemõisa. Vrd. 1745 (Kod meetrika) *Söro kõrtzist Jöemöisa wallast* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 118; MMg Jõe 1811 *Söroscher Krüger Caspar Maddis* s.-ü. 41:1, l. 9; 1826 *Söro* s.-ü. 42:1, l. 11; 1839 *Soro* (kõrts) Rücker. < *sõõrd* : *sõõru* 'ale; heinamaa, põld; aed, tara', vt. Saareste LV 140—141.
Sälliksaare k. Trm 1811 *Selliksar* s.-ü. 127:10, l. 11; 1816 *Selliksar* s.-ü. 127:18, l. 22; 1834 *Selliksar* s.-ü. 128:8, l. 34; 1839 *Salliksaar* (t.) Rücker; 1852 *Sälgsaare* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a. 1822—27 (Avinurme m. k.) *Essimene Selliksaare Metz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. Vrd. Trm Kõnnu 1758 *Sellicka Maddi* s.-ü. 238, l. 1019; 1826 pn. *Sellik* s.-ü. 128:1, l. 11; Iis *Sälliku* k. (*säliku* ~ *sääliku*) ? Vrd. sm *sälli* 'knappsäf (*helacocharis*

palustris suoluikka)'; *sällikkö* 'med knappsäf bevuxet ställe' Lönnrot SRS; pn. *Sällik*, *Säälik*.

Sämmi t. Pal Imukvere (end. mõisa kandikoht). Vrd. VNg *Sämi* k. LCD *Semis*, 1489 *Semme*, 1511 *Sem*, 1529 *Szemm* Johansen EL 600—601. < ?, vrd. Kettunen EO 129.

Särgijärv Kod Nautrasi (väike järv Sõõru metsas) 1627 *Serge Jerwe* s.-ü. 132, l. 70; 1758 *Särgejerw* s.-ü. 239, l. 271; 1839 *Sergierw* Rücker. Vrd. Iis *Särgjärv*, SJn *Särgjärve* hm.

Särgla k. MMg, vrd. Elistvere m. üksiktalu 1744 *Auf Serkella Siems land Serkelle Ignat* s.-ü. 211, l. 356; 1811 *Sergel* s.-ü. 163:1, l. 8; 1627 (Kaiavere m. tühi küla) *Serla* ($1^1/_4$ adramaad) s.-ü. 132, l. 8. Kui lugeda *-la* tuletussufiksiks, saaksime tüve *särg-*, mille ühendamine apellatiiviga *särg* : *särje* tundub olevat mõeldav ainult siis, kui vaheastmena oletada isikunime. Tüvele võiks häälikuliseks vasteks sobida ka sm *särkkä* : *särkän* 'sandrefvel, sandås; landtrygg; udde' Lönnrot SRS. A. Moora (PEA 100) peab nime (*Sergla*) vene algupära olevaks.

Särje k. MMg.

Särka t. *sär'ka* Pal Patjala (~ am.n. *Tõnu-Peetri*), vrd. 1826 *Tönnisse*, pn. *Serka* s.-ü. 56:20, l. 13; 1816 *Tennisse*, *Wirth Tönno Tönniss Sohn* s.-ü. 56:14, l. 8. ? Vrd. Kad, VJg *särka*, *särkane*; Pil *särku* 'äge külm'; Trm *särka* 'liiga soolane' < vn *жарко*.

Sätsuvere k. Trm 1408 *Tzatzavere* GU I 191; 1505 *Satsiverer* GU II 30; 1599 *Szacawer* P 118; 1601 *Sachzewer* s.-ü. 130, l. 222; 1611 *Saczawer* LM, s.-ü. 90, l. 99; 1624 *Sazafer* s.-ü. 131, l. 408; 1758 *Sattræfer* s.-ü. 238, l. 1030; 1782 *Sätzofer* s.-ü. 127:3, l. 7; 18. saj. *Satzafer* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1866 *Sätsofer* ATK. L. Kettunen (EO 344) on nimele võrdluseks esitanud apellatiivi *säts*, *-u*, *sätslaud* 'Schaukelbrett'. < ? in., vrd. Mägiste EI *Satsu*; 1518—1544 *Hanto Satsenpoick* SbGEG 27, lk. 129, Palli (KK 59, lk. 604) ei nõustu Mägiste tõlgendusega (*Satsu*), tuues nime kujul *Sattu*, ja märgib, et sama nimi esineb veel teise komponendina nimedes *Küllsatu*, *Lemsatu* ning on ühendatav *Saadu* või soome *sato*'ga. Kohanimi *Sätsuvere* viitab võimalusele, et võiks mõeldav olla isegi isikunimi *Säts*, *-u* (ja võib-olla ka *Sats*, *-u*, vrd. *Päll*, *-u* ja *Pall*, *-u*).

Sääritsa k. *siäritsa* Kod 1638 *Saritz* s.-ü. 128, l. 242; 1723 *Zeritsist* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 65; 1727 *Saritsest* ibid., l. 70; 1758 *Seritze* s.-ü. 238, l. 1173; 1866 *Seritz* (russ.) ATK. S ä ä r i t ' s a t a l u d MMg (kolm talu metsas, ühe nimi on *Sääritsa*). Vrd. MMg Kaitsemõisa 1758 *Auf Kautzemoisa Jurgens Land Seritza Michel* s.-ü. 239, l. 319; 1811 *Serize Jurry* s.-ü. 41:2, l. 7; 1826 *Seäritze* s.-ü. 42:2, l. 6. Vrd. ka pn. *Säärits*. L. Kettunen (EO 179, 237—238) 1) *Sääritsa* < ? **Sääretsa* < **Sääreotsa*; *sään*, *-e* 'Schienbein, Unterbein', metaphorisch 'Landspitze, Sandbank, sandige Untiefe'; 2) *Sääritsa* < vn ?, vrd. Se *Mitkovitsa*, *Puravitsa* jne. L. Kettunen märgib veel, et ka Peipsi idakaldal asub eesti küla *Sääritsa*, mis võib asustusajalooliselt kokku kuuluda vastava külaga Kodaveres. Et Kod *Sääritsa* asuvat neeme lähedal, võivat selle nime tuletada *Sääre* + *otsa*. Üheks võimaluseks oleks nimes eraldada sufiks *-ts* : *Sääri* + *ts* (vrd. *jalats*, *nokats*, *näpits*, *õngits* jne. Wied. Gr. 182). Vrd. ka Vai *säärits* 'pika mehe sõimunimi', Wied. Wb. *säärikas* 'langbeinig, hoch aufgeschossen, schlank'.

Sääse kõrts Trm Torma (end. Torma m. kõrts Tartu—Narva maantee ääres), vrd. 1775 *Seäselt* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 10; 18. saj. (kaart) *Saese* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12; Trm Torma (talupoegade hulgas) 1782 *Saese Tomas* s.-ü. 127:2, l. 6; 1811 *Seesa Thomas* s.-ü. 127:16, l. 9; 1826 *Sesa* s.-ü. 128:6, l. 17; 1866 *Säse* (kõrts) ATK. Vrd. VMr *Sääse* as.; VMr, Sim, Lüg, SJn *Sääse* t.

Sääsekõrve t. *seasekõrve* ~ *seasekõrva* Trm Kõnnu 1826 *Säsekörwa* s.-ü.

128:1, l. 10; 1866 *Säsekörwe* ATK. Sääsekõrva k. Trm Kõnnu (rahvakeelne nimi talude rühmale Sääsekõrve t. ümbruses). Vrd. TMr *Sääsekõrva* k. *Sääsekõrve metsavaht* Trm Palastvere. *Sääsekõrve soo* Trm Palastvere (soine padrik). Häälikuliselt võimalikud vasted: 1. *sääsk* : *sääse* ('Mücke'); 2. *sääsk* 'merikotkas', sm *sääski* = *sääksi* (vt. Mäger EL 202); 3. Ksi, Vil *sääsk* : *sääse*, Hls *sääs'* : *sääse*; San, V *sääs'* : *sääsä* 'hagudest kalatõke jões'. Tähenduse poolest enam sobiksid metsa nimesse 1. ja 2.

***Sääsesaare** hm. Lai 1858 (Luusiku soos) *Sähse Saare Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vt. Sääsekõrve.

Sääsküla veski Pal Mõisamaa (Amme jõe ääres) 1519 *Mühle Seszkull* GU I 176; 1538 *mit dem dorfe tho Szeszekulle* GU II 440; 1585 *Saskula* ASK, l. 641; 1591 *Saskula* (k.) LM, s.-ü. 79, l. 177; 1627 (Luua m.) *Seßküll* (üks talupoeg) s.-ü. 132, l. 60; 1638 (Luua m.) *dorff Soßkylla* s.-ü. 128, l. 234; 1741 (meetrikas) *Seskül. Möller Tönnis* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 23; 1627 (Elistvere m.) *Seßküll* ($^1/_4$ adramaad) s.-ü. 132, l. 76. Vrd. Kod Ranna m. (Tellerhof) üksiktalu 1758 *Auf Sessekülla Ado Land Sessekülla Jaan* s.-ü. 238, l. 1174; 1730 *Säsekülast* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 73. *Sääsküla jõgi* Pal Mõisamaa (= Amme jõgi). Vrd. JMd, TMr *Sääsküla*. Häälikuliselt on võimalikud samad vasted mis *Sääsekõrve* puhul. Olgu märgitud, et nii JMd kui ka Pal *Sääsküla* asub jõe veeres, TMr *Sääsküla* lähedal on soo. Seega võiks tähenduse poolest sobida eelkõige *sääsk* 'hagudest kalatõke'. Vt. Sääsekõrve.

Söe t. *süde* Kod Assikvere. < *süsi* : *söe*, Kod *süsi* : *süde*.

Söeaugu t. Ksi Laeva.

***Söesaare** Trm Avinurme m. 1758 *Süden Saare* (2 talupoega: *Auf Gerdts Land Lehesu Saare Jaan und Siedesaare Jürri Jaan*) s.-ü. 238, l. 1076; 18. saj. *Südensahr* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1770 *Sidensar Jack* Schmidt PR. Vt. Söe.

Söödi k. Trm (kolmest talust koosnev küla, nimi Söödi t. järgi). Söödi t. Trm Kõnnu 1805 *Soedi Jurry* s.-ü. 124d, l. 1; Trm Söödi (revisjonides *Kissi ja Torma k.) 1782 *Sötti Tanel* s.-ü. 127:2, l. 8; 1811 *Södy Tannil* s.-ü. 127:16, l. 10; 1826 *Södy* (2) s.-ü. 128:6, l. 20; Lai Kivijärve as., Painküla 1805 *Södi Jurry* s.-ü. 46d, l. 5; 1816 *Soedi* s.-ü. 33:1, l. 11; Lai Rava; Pal Aruküla, Eerikvere; Ksi Alaveski. < *sööt* : *söödi*.

Süte t. Äks Kämara 1834 *Sütty* (pn. *Kohl*) s.-ü. 164:4, l. 21. < *süsi* : *söe*, pl. g. *süte*.

Süteaugu t. Äks Kämara. Vrd. Vai *Süsiaugu* t., Jõh *Süsiaugu mets*, SJn *Sütemaa nõmm*, SJn *Sütemäe* (soosaar). Vt. ka Söeaugu.

Süvalepa k. *süvalepa* ~ *süvalõpe* Pal 1447 *Suwelep* GU I 303; 1540 *Suwelep* GU II 529; 1582 *Soialiep* SbGEG 22, lk. 45; 1585 *Soialep* ASK, l. 641; 1592 *Soialep* AZ, l. 51; 1601 *Soyalep* s.-ü. 130, l. 67; 1638 *Sualep* s.-ü. 128, l. 229; 1695 *Sivaleps Ende* f. 308, n. 2. s.-ü. 346, l. 41; 1739 *Siwwalõpp* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 10; 1758 *Siwalep* s.-ü. 239, l. 259; 1768 *Siwwaluppest* f. 1261, n. 3, s.-ü 2, lk. 26; 1811 *Süwwalepp* s.-ü. 41:4, l. 11; 1839 *Siwalep* Rücker. L. Kettunen (EO 107) on nime esimest komponenti võrrelnud apellatiividega *süva* 'tief' ja *suve* 'des Sommers' ja teise komponendi tuletanud sõnast *lõpe*. Esimese komponendi häälikulise vastena apellatiivide hulgast võime tuua *süva* 'sügav', mille levikualaks tänapäeval on põhiliselt lõunaeesti murded. Teisele komponendile on tänapäeval otseseks häälikuliseks vasteks *lepp* : *lepa*, mis aga ei sobiks hästi tähenduse poolest liitsõnalisse nimesse, mille täiendsõnaks on *süva*. Teise komponendiga sobib tähenduse poolest paremini *lõpp* : *lõpe* (vt. Lõpe). Kujule *-lõpe* võiks osutada ka 1739. a. kirjapanek *Siwwalöp* (samuti on varasemates kirjapanekutes tavaline, et *õ* märgiti *e*-ga). Arvesse tuleb võtta sedagi, et ka teistel aladel on kohanimedes segunenud *-lõpe* ja *-lepa*, *vt.* Kettunen EO 106—110 (vrd. ka Mägiste SprB 4, 19, lk. 112, 117).

Süvaoja t. *süvaja* Trm Adraku (talu Süvaoja kaldal). *Süvaoja* Trm Adraku. Vrd. Iis *Süvaja* t. < *süva* 'sügav' + *oja*.

Taadu t. Lai Painküla. Vrd. Kod Haapsipea 1811 *Tadi Enno Mart* s.-ü. 23:11, l. 7. < ? *taa|t, -di*; Wied. Wb. *taat'*, g. *taadi* (*tadu*), sm *taatto*; vrd. ka Mägiste *oi̯- ei̯-* dem. 15, 206.

Taaliku (*karuska*) Trm Kalma; (*tualike luud*) Kod Raatvere (madalik Peipsis). *Taaliku* hm. Trm Kalma. < ? vn *далёкий* (Trm, Kod *karusk, -a*; Se *karska* '(kivine) madalik järves'; Khk *karus, -sse* 'madalik meres' < vn *горушка* 'детская катальная гора' Даль TC).

Taaveti t. Trm Kõnnu, Kod Alasoo < pn., Pal Maardla, Ksi Rehemaa. Vrd. MMg Ruskavere 1811 *Taweti Jürry* s.-ü. 41:6, l. 8; 1816 *Taweti* s.-ü. 41:13, l. 9. *Taaveti lodu* Kod Omedu (madalam koht metsas). < in., Rajandi RN 44.

Taaveti-Lauri t. Kod Tähema (üksik talu Koosa ja Tähema k. vahel) 1839 *Luari* Rücker, vrd. 1805 (Tähema k.) *Dawiti Maddis* s.-ü. 64d, l. 2.

Tabivere k., m., raudteejaam Äks (mõisa nimi rahvakeeles *Voldi*) 1585 *Tabrafer* ASK, l. 635; 1592 *Tabrafer* AZ, l. 37; 1601 *Tabraffer* s.-ü. 130, l. 52; 1627 *Tabifehr* (k.) s.-ü. 132, l. 40; 1638 *Tabaferre kylle* s.-ü. 128, l. 210; 1684 *Tappifer* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1728 *Tappifer* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 6; 1758 (*Guth*) *Tappifer* s.-ü. 239, l. 397; 1811 *Tabbifer* (m.) s.-ü. 163:12, l. 3. L. Kettunen (EO 300) märgib, et nimes Tabivere kohtame huvitavat kultuuriloolist sõna **tapija* (sm mütoloogiline *Tapio* 'Waldgeist, Schutzgeist der Jäger'). Vrd. ka Mägiste EI (*Tabeline, Tabit*); Stoebke OP 65—66 (*Tabbe, Tappe, Tabelin(us)*); Forsman PN 79, 160 (**Tapaja, Tapo, *Tapio, *Tapia*); Nis *Tabara* k. LCD *Tapaiarhu*, 1394 *Tappierve*, 1690 *Tabera* Johansen EL 615. P. Ariste (ESA III 132—133) on tuletanud *Tabivere* esikomponendi sõnast **tapa*, 'tava', millele on liitunud sufiks *-i* (*Tabivere* < **tapaivēre*). Häälikuliselt oleksid mõeldavad mõlemad võimalused. Tähenduslikult võiks eelistada kõrvutamist kas või oletatava isikunimega. Tähelepanu võiks juhtida Poola allikais esinevaile kirjapanekuile (*Tabrafer*), kus esikomponendi tüvevokaaliks on *a* (*Tab-a-*). (?? *r* lugeda märkimise veaks = ? *j*). Vrd. ka ln. 1576 *Tabbi Janus* TT 258.

Tagaalekõrre t. *taga-alekere* Trm Adraku. *Tagaalekõrre väli* Trm Kolgavälja (põld).

Tagaaru hm. Lai Kasevere.

Tagajõe hm. Trm Mustvee (Mustvee jõe ääres).

Tagajärve mägi Kod Savastvere (Kuningvere järve ja Mustjärve vahel).

Tagakaasiku k. MMg (end. mõisa kandikohad metsa sees).

Tagametsa t. Trm Lepiksaare, Mägise; Pal Raadivere, Äks Sepa. Vrd. MMg Kaiavere m. 1627 *Taggametz* (1/4 adramaad) s.-ü. 132, l. 80; Äks Kärevere 1834 *Tagametza* s.-ü. 64:4, l. 24. *Tagamets* Trm Kasepää (mets end. Kasepää ja Roela valla piiril). *Tagametsa* hm. Pal Kõdu, Patjala; MMg Kõrenduse, Äks Mullavere.

Tagamurru hm. Trm Saare.

Taga-Mõistu t. Trm Rääbise. Vt. Mõistu.

Taga-Mäetaguse t. Pal Aruküla. Vt. Mäetaguse.

Tagapaju hm. Kod Omedu.

Tagasoo hm. Lai Raaduvere.

Tagast-Peebu t. Trm Sätsuvere (külas ka Peebu t., 1826 *Pebo* (2) s.-ü. 128:4, l. 10).

Tagast-Saare t. Äks Mõisaküla (külas ka Eest-Saare t.).

Tagavaasu hm. *tagavaasu* ~ *tagavaas* ~ *tagastvaasu* Lai Jõgeva (hm. Pedja jõe veeres). < *taga* + *aas* : *aasu* 'jõeäärne hm.' Vt. Vaasu.

Tagavälja t. Trm Jõemetsa, Kõveriku, Kärasi (~ rk. *Vana-Jaani*), Maetsma, Rehessaare, Tõnussaare; Lai Villakvere, *Tagaväli* Pal Kassinurme.

Taguma k. Kod, vrd. 1730 *Taggomalt Taggoma Töntso* ... f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 74; Kod Moku 1758 *Auf Tackoma Rein Land Taggoma Jaan und Ado* s.-ü. 238, l. 1188; Pala m. (üksiktalu) 1782 *Taggoma Jaan* s.-ü. 23:3, l. 8; 1805 *Taggoma Tomas* s.-ü. 40d, l. 1; 1826 *Taggoma* (pn. *Taggoma*) s.-ü. 24:13, l. 21; 1839 *Tagoma* (k.) Rücker. Taguma t. Kod Haavakivi. < *tagu-* 'taga, tagumine' (vrd. *taguots*, HMd *taguaken*, Jäm, Khk, Vll, Muh *tagu ka'mber* jne.) + *-maa*; vrd. ka Käi *Tagaküla* (ja *Esiküla*).

Tagumine: *Tagumine hm.* Trm Söödi, Ksi Väänikvere. *Tagumine jagu* Trm Vilusi (hm.). *Tagumine sorg* (iness. *sorus*) Ksi Tõrve (hm.). Vrd. San *tsorg* : *tsoru* 'madalam koht heinamaal'; Krl, Plv *t'sorg* : *t'soru* 'ojake, kraav'; vrd. ka *soru* Khk, Vll, Emm, Tõs, Kei, Juu, VJg, Trm, Kod, Plt, KJn 'kitsas heinamaa või põlluriba; riba'. *Tagumine väli* Kod Assikvere (põld metsas, praegu samuti metsaga kaetud).

Tahma kõrts Pal Ehavere (vanasti olevat olnud sellenimeline kõrts Ehavere külas). < *tahm, -a*; vrd. Vas *Tahma* k.

Taki metsavaht, mets Äks Metsanuka. Vrd. Plt, Pil, Vil, Puh *Taki* t. L. Kettunen (EO 61) on talunimele *Taki* võrdluseks toonud sm pn. *Takki* ja kohanime *Takkila*. Vrd. ka sks pn. *Daacke — Tag — Tack* (*Tackmann*) Heintze DF 128.

Takra jõgi *takra jõgi* Trm Kükita (oja Kükita ja Tiheda k. vahel, vn *Сряка река*). < ?

Takulaan Kod Kokora (mets). Täpseks häälikuliseks vasteks apellatiivide hulgast on ainult *takk* : *taku*, mille seos metsa nimega jääks aga tähenduse poolest ebamääraseks. Oletamisi võiks esitada võimaluse, et metsa nimi on lähtunud lisanimest (vrd. näit. Kod Assikvere *takujalad* 'Halliku valla rahva sõimunimi'). Vrd. ka Taki.

Talkhof (m.) Ksi (rk. Puurmani) XVI saj. keskel *Talkhove* Ligi ETO 346; 1601 *Talckhof* s.-ü. 130, l. 65; 1627 *Talck-oder Kalckhoff* s.-ü. 132, l. 33; 1684 *Talckhoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 17; 1758 *Talckhoff* s.-ü. 239, l. 530.

Tallekolk Trm Vilusi (hm.) < *tall, -e* + *kolk* : *kolga*, vt. Kolga.

***Talli** Lai Kivijärve 1795 *Talli Toenno Jürri* s.-ü. 32:2, l. 3; Lai Vilina 1758 *Talli Thoma Jaan* s.-ü. 238, l. 746; Pal Kõdu 1782 *Talli Jaani Maddis* s.-ü. 56:4, l. 9; 1811 *Talli Jani Johann* s.-ü. 56:10, l. 6; Äks Kärevere (üksiktalu) 1744 *Auf Tallima land Tallima Hinrich Wittwe* s.-ü. 211, l. 273. < ln., vrd. Mägiste EI *Tali* (? 16. saj. *Hanno Tallipoick*). Hilisema lisanime lähtekohana tuleb arvesse ka apellatiiv *tall, -i*.

Tamme t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi. Enamasti hiliste väike-(asundus-)talude am.n. resp. perekonnanimest moodustatud rahvakeelne nimi. Vrd. Trm Lullikatku 1758 *Auf Tammi Thomas Land Hinto Michli Jaan* s.-ü. 238, l. 841; Trm Võtikvere 1795 *Tamme Jurry* s.-ü. 32:12, l. 10; Lai Palupere 1758 *Tammitalo* s.-ü. 238, l. 731. *Tamme hm.* MMg Alajõe, Äks Kastli (heinamaal kasvab üksik suur tamm). Vrd. Mih, VNg, Pil, SJn, Võn, Vas *Tamme* k.; TMr, Ran, Kan *Tamme* as. < *tamm, -e* (resp. sellest tuletatud in., vrd. Mägiste EI *Tammo*; Wied. Wb. *Tamm, g. Tamme*; Roos KK 61, lk. 347 *Tamm*; Stoebke OP 66 *Tamme, Tammy*; L.-Tähkvere 1601 *Tammo Heinrich* s.-ü. 130, l. 220).

Tammemägi Lai Endla (kõrgem koht heinamaal, varem olevat Tammemäel olnud põld); MMg Särgla (mägi metsas, kus rahvatratsiooni järgi olevat olnud lahing rootslaste ja venelaste vahel).

Tammeniidu hm. Trm Jõemetsa.

Tammeoja Kod Sassukvere (voolab mööda suurest Rannamõisa tammest).

***Tammesoo** Lai 1858 (L.-Tähkvere m. kaardil Pedasist põhja pool) *Tamme Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. Vrd. Sim, Rõn *Tammesoo*.

Tammessaare k. Trm 1758 *Tamme Saar*, 1 talupoeg: *Auf Anso Jürri Land Tammesaar Märt* s.-ü. 238, l. 1077; 18. saj. *Tammesahr* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1811 *Dorf Tamesar* (1 talupoeg) s.-ü. 127:10, l. 6; 1816 *Dorf Tammesar* (1 talupoeg ja 1 vabadik) s.-ü. 127:18, l. 11; 1822—27 (Avi-

nurme m. kaart) *Das Gesinde Tammesaar* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; 1834 *Dorf Tammesaar* (3 perekonda); 1839 *Tammisaar* (t.) Rücker. Tammessaare t. MMg Kaiavere (3 külast veidi eemal asetsevat talu Kaiavere ja Raigastvere järve vahel, am.n. *Tiidu*). *Tammessaare* hm. Lai Villakvere. < *tamm*, *-e*. Vrd. Tammissaar.

Tammevaldma t. MMg Idlase, vrd. MMg Kusma 1816 *Tamewaldma* s.-ü. 41:14, l. 25; 1826 *Tammewaldma* s.-ü. 42:5, l. 26; 1839 *Tammewaldma* (t.) Rücker. Vrd. ka MMg Sookalduse 1585 *Jerko Tamowol* ASK l. 638; 1582 (Mäksa m.) *Thammewald* (k.) SbGEG 22, lk. 35 (Westrén-Doll on selle ühendanud Võn *Tamme* külaga); 1798 *Tamewald* Mellin. Nime esimese komponendi võiksime ühendada apellatiiviga *tamm*, *-e* (resp. in. *Tamm*). Teisel komponendil otsene apellatiivne vaste puudub (? *va'lgam* ~ *va'lgma* ~ ?? **va'ldma*). Oletades, et teise komponendi *-valdma* võime jagada osadeks *vald* + *ma*, saame selle esimesele osale vastena esitada *vald* : *valla*. Arvestades 1585. a. esinevat lisanime *Tamowal* ja küla nime *Thammewald*, ei tundu võimatuna talunimes *Tammevaldma* pidada osa *Tammevald-* lisanimeks. *-ma* < ? *-maa*.

Tammevälja t. Trm Vadi. Vrd. MMg Kusma 1758 *Auf Tame Welja Mart Land Köllo Jürri* ja *Auf Tame Welja Matz Land Jawsa Jaan* s.-ü. 239, l. 226.

Tammialuse hm. Kod Assikvere (hm. Kivioja ääres, kus varem olevat olnud ka vesiveski).

Tammiku k. Ksi 1582 *Thammik* SbGEG 22, lk. 49; 1585 *Tamik* ASK, l. 651; 1592 *Tammik* AZ, l. 45; 1601 *Tamik* ~ *Tammick* s.-ü. 130, l. 64, 159; 1627 *Tamick* (1 talupoeg) s.-ü. 132, l. 36; 1758 *Tamme* (külas 4 talu, millel kõigil on märgitud esikohal *Auf Tammicko ... Land*) s.-ü. 239, l. 554; 1811 *Tammik* s.-ü. 29:4, l. 5. *Tammiku jõgi* Ksi Jõune (= Kaave jõgi). Vrd. Rid, JJn, VJg, Sim *Tammiku* k.; Kos, Koe *Tammiku* as.; Jõh *Tammiku* as. LCD *Damicas*, 1533 *Tammykass*, 1583 *Tammicka* Johansen EL 331; Sim *Tammiku* as. LCD *Tamicas*, 1312 *Tammekes*, 1430 *Tamkas* Johansen EL 614. < *tammik*, *-u*; vrd. Kettunen EO 65.

Tammispää k. *tammispa* Trm 1599 *Wioska Tamista* P 126; 1601 *Tamispe* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Tammis* s.-ü. 131, l. 412; 1695 *Tamistakylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 47; 1758 *Tammistpæh* s.-ü. 238, l. 1084; 18. saj. *Tammistpæh* f. 1265, n. 2, s.-ü. 10; 1811 *Tamispa* s.-ü. 127:10, l. 25. Vrd. Kuu, Hlj *Tammispea* k. L. Kettunen (EO 2, 164) *Tammispää* < *tammis(e)* (: *tammine*) + *pää* resp. sn. *Tammiste* + *pää* resp. **Tammiston* + *pää* (> **Tammistpää*) > *Tammispää*. Ei olevat võimatu, et kohanimes peitub in. *Tammepää* ~ *Tammispää* (vrd. Kõvapää). Vaadeldavatest kohanimedest kaks kuulub külale veekogu ääres (Kuu, Trm). Seega võiks arvata, et *pää* neis nimedes tähendas väikest neeme (vrd. Kasepää), kuigi Trm *Tammispää* kohal on rannajoon praegu üsna liigendamata. Kuna varasemais ülestähendustes esineb *-st-* (*Tamistakylla*, *Tammistpæh*), tuleks antud nime esiosa tuletada pl. genitiivist *Tammiste* (vrd. Pär, Räp *Tammiste* k.) resp. *-stu* (< *-sto*) sufiksiga tuletatud sõnast **tammistu* (vrd. Han, Kuu, TMr *Tammistu* k.).

Tammissaar Kod Rehemetsa (soosaar Kargaja soos). Vrd. Pil, KJn, SJn *Tammissaare* t., Rõn *Tammissoo*. Esikomponendiks on kas adjektiiv *tammine* resp. *i*-sufiksiga (vrd. Hakulinen SKRK 112) tuletis *tammi-*.

Tammistik *tammissik* Kod Assikvere (põld, varem olevat olnud karjamaa). Vrd. Se *tammist'ik* 'tammik'.

Tampli t. Äks Valma 1805 *Tampli Michel* s.-ü. 28a, l. 4; 1834 *Tampli* (pn. *Tampel*) s.-ü. 164:7, l. 5; vrd. 1732 (meetrikas Saadjärve m.) *Tampli*

Hans f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 42. Kettunen (EO 103) *Tampli* < sks *Stampfer* (vrd. *Trummali* < *Trommler*, *Kärnali* < *Gärtner*).

Tanderandi põld Ksi Laeva. < ? Vrd. Kod *taaderan't* 'trall'.

Taneli t. Lai Pedasi 1795 *Christoffer Tanil* s.-ü. 32:6, l. 36; 1811 *Christopher Taniel* s.-ü. 32:18, l. 15; vrd. 1758 *Auf Pallo Peters Land Christopher Rein* s.-ü. 238, l. 835; MMg Tindimuru (~ am.n. *Tindimuru*). *Taneli omad* Trm Mustvee (pn. *Makkar*). < in., Rajandi RN 43 *Tanel* < *Daniel*.

Tani t. Lai Altveski, Õuna, vrd. Lai Mõisamaa 1795 *Tanni Jacob* s.-ü. 32:1, l. 24; 1816 *Tanni*, s.-ü. 33:1, l. 18; Pal Kassinurme 1858 *Tönno genant Tani* s.-ü. 58:9, l. 7; 1834 *Tönno* (omanik *Daniel Guldenkoch*) s.-ü. 57:3, l. 6; Pal Mõisamaa 1850 *Tanni früher Tönno* s.-ü. 58:5, l. 16; MMg Peebu, vrd. MMg Pataste 1758 *Auf Kauba Jürgens Land Tanni Hinrich* s.-ü. 239, l. 309; 1811 *Tanni Hindrich* s.-ü. 41:2, l. 17; 1826 *Tani* (pn. *Tanni*) s.-ü. 142:2, l. 21; Ksi Pööra, vrd. 1811 *Joe Tenno Tanny* s.-ü. 29:1, l. 6; 1816 *Joe Tanny* s.-ü. 29:6, l. 11; 1826 *Joe-Tanny* s.-ü. 29:11, l. 22. Vrd. Kod Alasoo 1758 *Auf Sauska Siems Land Tanni Laur* s.-ü. 238, l. 1128; 1782 *Tanni Jaak*; *Tanni Willem* s.-ü. 23:1, l. 16; 1826 *Tanni* s.-ü. 24:8, l. 20; Äks Kärkna m. 1728 *Tanni Hans* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 18. < in., Rajandi RN 43 *Tani* < *Daniel*.

Tani-Joosepi t. Kod Haapsipea.

Tani-Jüri t. Ksi Tammiku 1744 *Auf Tammicko Tanni land Tanni Jürri* s.-ü. 211, l. 448; 1811 *Tanny Jürry* s.-ü. 29:4, l. 5; 1816 *Tanni* s.-ü. 29:9, l. 5.

Tapastiku t. Trm Kaevussaare. Vrd. 1852 (Avinurme m. kaardil Kaevussaare lähedal hm.) *Tappastikko* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a. < ? *tapp* : *tapu* 'humal'.

Tapiku t. Äks Visusi 1733 *Tappiko Ado* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 40; 1744 *Auf Tappicko Thomas land Tappiko Seppa Jürri* s.-ü. 211, l. 378; 1811 *Tappiko* s.-ü. 163:11, l. 12. Vrd. Plt *Tapiku* as. < l. ln., vrd. Wied. Wb. *tapik*, *-o* (d pt) 'Mörder'; 2. ? in., vrd. Stoebke OP 66 *Tappe*.

Tapuoit Lai Tuimõisa (sügav lomp põllus). Vrd. Ote *Tapulomp*, *Tapumägi*. < *tapp* : *tapu* 'humal'.

Tarakvere m., as. Trm 1599 *mojze Tarakwer* P 133; 1601 *Hoffe Taragwar* s.-ü. 130, l. 220; 1624 *Hoff Tarrastfer* s.-ü. 131, l. 418; 1638 *Tarragfer* s.-ü. 128, l. 420; 1666 *Terrastfer* Bfl. II 761; 1697 *Tarrastferre wallast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 51; 1758 *Guth Tarrastfer* s.-ü. 238, l. 1036; 1773 *Tarrakwer* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 24; 1795 *Tarrastfer* s.-ü. 127:7, l. 6; 18. saj. (kaart) *Tarrastfer* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12; 1826 *Tarrastfer oder Terrastfer* (e *Tarrakwerre*) Bienenstamm GA 299. *Tarakvere oja* Trm Tarakvere (väike ojake, suubub Linnutaja ojja). L. Kettunen (EO 295) on kujule *Tarakvere* esitanud võrdluseks **Tarhakka* (< *tara*, sm *tarha*). Vanemais kirjapanekuis esineva paralleelvormi *Terrastfer* esimese komponendi *Terrast-* võimaliku lähtekohana on antud sugunimi **Terane*. Et vanemais kirjapanekuis esineb ainult ühel korral kuju *Terast-*, ei ole põhjust saksapärasest paralleelvormist otsida teist tüve, nagu teeb seda L. Kettunen. Tähelepanu tuleks siin juhtida sellele, et *vere*-lõpuliste nimede esimese komponendi lõpus on väga sageli kas *-k-* (*Assikvere*, *Ellakvere*, *Imukvere*, *Punikvere*, *Tõikvere* jne.) või *-st-* (*Elistvere*, *Eristvere*, *Pupastvere*, *Raigastvere* jne.). Neist esimesed (s. o. *k*-lõpulised) on enamasti tuletatud isikunimedest, *ste*-lõpulised kohanimed taas on lähtunud sugunimest (vrd. Kettunen EO 210—211). Rakendades seda üldist seaduspärasust vaadeldava nime suhtes, võiksime järeldada, et *Tarak-* on seotud isikunimega, *Tarast-* aga on samast tüvest tuletatud sugunimi. Muidugi ei ole välistatud võimalus, et vaheldus *-k-* ~ *-st-* on tekkinud hiljem vastavate kohanimetüüpide eeskujul. Võimaliku

häälikulise vastena apellatiivide hulgast saaksime esitada *tara*, julgemata kindlasti väita, et vaadeldava kohanime tüvi ka etümoloogiliselt kokku kuuluks mainitud apellatiiviga.

Tare t. Kod Assikvere (~ am.n. *Uheki*). Vrd. Lai Mõisamaa 1795 *Tari Hans* s.-ü. 32:1, l. 28; 1811 *Tare Jaan* s.-ü. 32:13, l. 13; Lai Palupere 1758 *Auf Tare Thomas Annus Land Tönno Hinrich* s.-ü. 238, l. 728; Lai Sootaga 1758 *Auf Tarre Thoma Reins ... Land Pertli Jürri* s.-ü. 238, l. 747; Pal Mõisamaa 1627 *Tarre Teno* s.-ü. 132, l. 60; Lüg *Tare* t.

Taremetsa t. Kod Riidma. *Taremets* Kod Tõruvere (hm., mets). Vrd. Vai *Tarevälja* t., KJn *Taressaare* t.

Taremägi Trm Tõreda (rahvatraditsiooni järgi vana ohverdamise paik).

Tarikmets Kod Sassukvere (võsastik). Vrd. Jõh *Tarikmets*, Lüg *Tarikahu mets*, *Tarikmets*, *Tariku* t. Vrd. sm *tarri* 'kärrskäfte' Lönnrot SRS; *tarri*, *-kka* 'deskr. s. kans. vars. lyhytkasvuisesta puusta ja ihmisestä' NS; vrd. ka Koe, Kad *torikas* 'kepp, ork, toigas'; Kod *torik*, *-a* 'heinakuhja varda tugi'.

Tarkasoo *tarʻkasʊ̯ʊ̯* Kod Nautrasi (? < *Tarika-*). Vrd. Tarikmets.

Tarsimägi Kod Naelavere, vrd. 1782 *Tarsi Tomas* ja *Tarsi Matsi Peter* s.-ü. 23:1, l. 21; 1811 *Tarsi Tomas* ja *Tarsi Peter* s.-ü. 23:11, l. 17 (tänapäeval Tarsi t. külas ei ole). Vrd. Kod Lahe 1758 *Auf Undisch Henno Land Tarsi Jaack* s.-ü. 238, l. 1124; 1782 *Tarsi Jaako Jaak* s.-ü. 23:1, l. 26; 1826 *Tarsi* s.-ü. 24:8, l. 39; Kod Metsakivi 1805 *Tarsi Enno* s.-ü. 35c, l. 4; Hlj, Lüg, Jõh *Tarsi* t. < ln. < ?. Kettunen (EO 203) Rap *Tarsipera* t. < **Tarvsi* < **Tarvasi* < ? *tarvas*, vrd. sm pn. *Tarvainen*, vrd. ka soome rahvaluules *Tarsilainen*. Eriti Ida-Eestis võiks lisanimena esinenud *Tarsi* lähtekohaks olla ka vn *старшій*; vrd. ka in. *Tarsid* Rajandi RN 220.

Tartu t. MMg Vaidavere 1744 *Auf Tönno Märts land Tönno Tarto Märt und Tarto Andres* s.-ü. 211, l. 31; 1811 *Tarto Tenno* s.-ü. 41:4, l. 4; 1826 *Tarto* (pn. *Tarto*) s.-ü. 42:3, l. 6. Vrd. Pal Järvepera 1744 *Tarto Matz* s.-ü. 211, l. 109. < ln. (< *Tartu*).

Taska kaasik (*tasʻka*) Äks Alevi, vrd. 1744 *Auf Thule Hans land Taska Johan* s.-ü. 211, l. 418; 1734 (Äks Sootaga m., meetrikas) *Taska Johann* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 46. Vrd. MMg Kusma 1744 *Auf Taska Märts land Jausa Jaan* s.-ü. 211, l. 178. < ? Vrd. Urv, Har *tasʻka* 'tühjajutu tegija'; vn in. *Осташ*, *Осташко* Тупиков СДРИ 292.

Tassu t. MMg Sipelga, vrd. MMg Vara 1805 *Tasso Jurry* s.-ü. 80d, l. 1; 1826 *Tassa* (pn. *Tassa*) s.-ü. 42:5, l. 15. < ? in., vrd. *Anastasius*, vn *Анастас*.

Tati t. Äks Voldi (~ am.n. *Lepiku*) 1733 *Tatti Ewerti Ado* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 43; 1744 *Tatte Ewerts Wittwe* s.-ü. 211, l. 315; 1811 *Tatty Jahn* s.-ü. 163:12, l. 5 (esineb revisjonis Nööri ja Nigula t. vahel, 1834. a. revisjonis on nende talude vahel *Uwwe Tallo*, pn. *Leppik* s.-ü. 165:4, l. 15—17). < ln. (*tatt* : *tati*).

Teadussaare k. *teadussaare* ~ *tiatsare* Trm 1811 *Dedosar* (2 talupoega) s.-ü. 127:10, l. 22; 1816 *Dedosar* s.-ü. 127:18, l. 49; 1834 *Teädosare* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 8; 1839 *Dädosaar* Rücker; 1852 *Diadosaare* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a; 1866 *Teadosaar* ATK. Nime esimesele komponendile ei leia otsest vastet ei apellatiivide ega isikunimede hulgast. Esimese silbi vokaal osutab, et tegemist on algselt kas pika vokaaliga *ää* (idamurdes *ää* > *ea* ~ *ia*, vrd. Kettunen VKD 165) või spirandi kao tagajärjel tekkinud diftongiga (vrd. Trm *siga* : *sia* ~ *sea*). Kui oletada, et esimeses silbis oli pikk vokaal, saaksime lähtevormina rekonstrueerida **tāto-* ~ **tātu-*. Häälikulise vastavuse seisukohalt tuleks tähelepanu juhtida verbile *teadma*, mille murdeline esinemus on üldjoontes järgmine: (*ma*-inf. tüvi) S *tʻeed-* ~ *tʻäädʻ-*; L *tʻiad-* (*Saa*, Hää *tʻääd-*); R *tʻiedä-*; I *tʻiad-* ~ *tʻead-* ~ *tʻiäd-*; M (+ Kõp, Vil)

t'ääd-; T, V *t'i̯i̯d-* (*da*-inf. *teedä*). Seega nagu näikse, et eesti murretes on sellel verbil olnud kaks tüve: **tăt-* ~ **tēt-* (vrd. sm *tietä-* < **tētä-*). L. Kettunen (EKÄH 136) on osutanud, et *t'ääd-* on üldistunud sellistest vormidest, kus spirandi kao tagajärjel esines diftong: **tēδän* > *teän* ~ *tâ-*. Põhja-eesti murdeis esineva *t'ead-* lähtekohaks on kas ää-line vaheaste (*t'ääd-*) resp. tüve nõrgaastmelised hilisdiftongiga vormid (**tēδän* > *tean*). Vanem kirjakeel toetavat esimest oletust. Edasi tahaks tähelepanu juhtida lõunaeesti murdeis (peamiselt Võru murdes) esinevale noomenile *tiid* : *tiiju* 'teadmine, teade' (vrd. sm *tieto*), mille põhjaeestiline vaste esineb peamiselt ühendeis *teadu peal, teadu pärast, täus, teos olema* 'teada olema; tagavaraks olema'. 19. saj. alguses on nimi kirja pandud nõrga sõnaalgulise klusiiliga. Kui see eripära pole lähtunud kirjapanijaist endist, võiks see olla tõendiks nime võõrast algupärast, vrd. *Teet, Teedu* (? *Deedu*) < *Detlef* (Rajandi RN 44). Sel juhul tuleks tänapäeva kuju *Teadu-* vaadelda kui hilisemat rahvaetümoloogilist mugandust.

Tealamaa k. *tialama* Trm 1624 *Tehlama* s.-ü. 131, l. 419; 1696 *Tählamast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 25; 1758 *Dorff Telama* (2 talupoega: *Telama Andres* ja *Telama Thomas*) s.-ü. 238, l. 999; 1782 (Torma m. üksiktalud) *Telama Michel* ja *Telama Adam* s.-ü. 127: 2, l. 7; 1811 (Torma k.) *Thelema Michel* ja *Thelema Adam* s.-ü. 127:16, l. 10; 1831 *Tehläma Gesinder* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42n; 1839 *Tehlema* (t.) Rücker. Lähtevormiks saame tüvele rekonstrueerida **tălä-* < ?

Tedre k. *tedreküla* Kod 1722 *Tödderkullast* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 60; 1758 *Teddreküll* s.-ü. 238, l. 1149; 1811 *Teddreküll* s.-ü. 23:15, l. 7; 1839 *Tedreküll* Rücker. T e d r e t. Kod Tedre < pn., Pal Änkküla, MMg Kassema < pn., MMg Pataste < pn. Vrd. Kod Alatskivi 1782 *Teddre Tõnnis* ja *Teddre Jaak* s.-ü. 23:1, l. 14; Kod Kodavere 1638 *Tetter Tentz* s.-ü. 128, l. 245; 1758 *Teddre Tönnis* s.-ü. 238, l. 1121; 1795 *Tettre Jaack, Töttre Tönnis* s.-ü. 23:6, l. 6; 1826 *Tettre* s.-ü. 24:10, l. 10; Kod Sääritsa 1795 *Teddre Lauri Jaan, Teddre Andresse Janus* s.-ü. 23:10. l. 26—27; 1826 *Teddre* s.-ü. 24:14, l. 21; Se *Tedre* k. < *teder* : *tedre*.

Tedremets Trm Vilusi (hm.).

Tedremurd Ksi Jõune (hm. metsa veeres).

Tedremäe t. Lai Villakvere.

Teelahkme Trm (teerist ja selle ümbruses olevad majapidamised Mustvee lähedal, kus Tartu—Mustvee maanteelt läheb harutee Avinurme) 1695 *Teelacmen* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 45. T e e l a h k m e t. Trm Aosilla, Laekannu, Lepiksaare, Västriku; Kod Kokora (talu asub teeristil). Vrd. Trm 1838 (L.-Tähkvere m. kaardil Oti ja Aosilla vahel) *Thee lahkme Allekörs* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b.

Teeviti t. Äks Metsaküla 1816 *Tewitt* s.-ü. 163:14, l. 7; 1826 *Tewitte* s.-ü. 163:15, l. 13. < ?

Teilma k. *t'eilma* (illat. *t'eilma* ~ *t'eilmasse*) Lai 1431 *Df. zu Teyvelmes* GU I 255; 1467 *Thoylemis* GU I 393; 1474 *Toylomesz* GU I 460; 1599 *Telma* P 138: 1624 *Teilma* (tühi) s.-ü. 131, l. 420; 1638 *Teulmeggy* (tühi) s.-ü. 128, l. 407; 1740 *Teilma* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 15; 1758 *Teilma* s.-ü. 238, l. 973; 1795 *Theilma* s.-ü. 32:2, l. 6. Vrd. Puh *Teilma* k. L. Kettunen (EO 118) *-ma* < ? *-mehe*. Kui jätta kõrvale tänapäeva kuju ja hilisemais kirjapanekuis esinev *Telma*, *Teilma* ning analüüsida ainult 15. saj. ülestähendusi, tuleks nende häälikuliste väärtustena rekonstrueerida kujud **Teivəlĕm-* ~ **Teivələm-*. Viimast saaksime võrrelda isikunimedega, mille esimeseks komponendiks on *Tõivo*, näit. *Tõivelem/b, -me* (*Toyuelemby, Theyuelempy, Toyuelemby*); *Tõvolem/b, -me* (? *Towelem, Touele, Towele, Thowele*); *Tõvole/ne, -se* (1453

Tovelen) Mägiste EI, vrd. Stoebke OP 67—68. Võimalikule lähtevormile **Teivələ-* ei ole autoril õnnestunud vastet leida. Kujust **Tęivolemme* lähtudes tuleks 15. saj. kirjapanekuis esinevat sõnalõpulist **s*-i vaadelda kui inessiivi lõppu. Raske oleks aga leida põhjendatud seletust muutusele *õi* > *ei*. Jääks üle ainult oletus, et saksapärase kirjapildi alusel tekkis ka suulises pruugis vorm *Teil-*. Muidugi ka *mees* on esinenud muistsete isikunimede teise komponendina, näit. **Meelmees* (*Melemes*), vt. Roos KK 61, lk. 347. Ka sel juhul tuleks vorme *Teyvelmes*, *Thoylemis* pidada inessiivideks, sest 15. saj. vaevalt võis isikunimest tuletatud kohanimi esineda nominatiivis.

Teiste t. *tes'te* Trm Aosilla, Paadenurme, Tõlga. < *teine* pl. g. (asesõnalises tähenduses 'muu, mitte meie').

Teistera t. *tes'tera* ~ *teistera* Trm Kiisa, Kütametsa, Saare, Sälliksaare, Teadussaare, Tõnussaare. < *teiste* + *rahva*. Vt. Teiste.

Teivassoo Trm Tislari (soine võsastik ja hm.) 1838 *Teiwa Soo*, *Teiwa Soo Aynama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vrd. VJg *Teivassoo*; VJg, SJn *Teivassaare* (mets, hm.), Kad *Teivasmägi*.

Temmina t. *temmina* ~ *temina* MMg Särgla 1839 *Temmina* Rücker. Vrd. MMg 1601 *Temin* (1/2 adramaad) s.-ü. 130, l. 53; 1627 *Temmin* (1 adramaa) s.-ü. 132, l. 80; MMg Igavere 1758 *Auf Temmine Matz Land Temmina Jaan* s.-ü. 239, l. 455; 1834 *Temmina* s.-ü. 164:1, l. 32. < in. < vn *Демьян*. Vrd. Moora PEA 62.

Tendi t. Äks Puhtaleiva. Vrd. Äks Voldi 1805 *Tendi Tönno* s.-ü. 30d, l. 2; 1834 *Tendi* (pn. *Tenter*) s.-ü. 165:4, l. 23; 1839 *Tendi* (t-d) Rücker. < ? in., vrd. Rajandi RN 28 *Tõnt*, *Tents* < *Antonius*.

Teokoppel Kod Assikvere (põld, varem hm.). < *tegu* : *teo* (*teol käima*).

Teossaare raba Lai Kärde. < *tegu* : *teo* (vrd. eelmine).

Tepani t. MMg Alajõe (~ rk. ka *Tõruska*). < in. < vn *Степан*, vrd. Mägiste EI.

Teppani t. Lai Nukelise < pn. (vt. eelmine). *Teppan* (iness. *Teppanis*) Lai Pedasi (metsatukk heinamaade keskel). < ? in.

***Tep(p)aski** Pal Ronivere 1758 *Auf Ticken Jurgens Land Teppaski Mart* s.-ü. 239, l. 115; 1782 *Teppaski Marti Hans* s.-ü. 56:4, l. 9; 1826 *Teppasky* (pn. *Teppan*) s.-ü. 56:22, l. 34; Pal Toovere 1744 *Auf Teppaske Tönno land Teppaske Hans* s.-ü. 211, l. 82; 1805 *Teppasky Michel* s.-ü. 1a, l. 4; Pal Änkküla 1758 *Auf Hinno Teppaske Jürri Land Pello Rein* s.-ü. 239, l. 110; 1782 *Teppaski Jürri* s.-ü. 56:4, l. 5; 1826 *Teppasky* s.-ü. 56:22, l. 13. < in. vn *Степашка* < *Степан*.

Tepu t. Lai Endla 1758 *Teppo Matz* s.-ü. 238, l. 894; 1795 *Toeppo Jurry* ja *Toeppo Joan* s.-ü. 32:10, l. 20—21; 1816 *Teppo* s.-ü. 33:11, l. 9. Vrd. MMg Vara 1627 *Teppa Maddi* s.-ü. 132, l. 87; Äks Visusi 1758 *Auf Teppa Siemons Land Juhanni Mart* s.-ü. 239, l. 425. < in., Mägiste EI *Tepan* (= Stefanus) ~ *Tepo*; Rajandi RN 157 *Tepo* < *Stefanus*; vrd. sm *Teppo* < *Stefanus*, vt. Vilkuna ON 122; Stoebke OP 157.

Terase omad *terasse* Kod Varnja < pn. Vrd. Kod Tedre 1805 *Terrasse Tönno*, *Terrasse Enno* s.-ü. 38d, l. 2; 1826 *Terrase* (2) s.-ü. 24:12, l. 21—22; Kod Torila 1805 *Terrasse Anno* s.-ü. 38d, l. 2; 1826 *Terrasse* (2) s.-ü. 24:12, l. 14, 16. < In., vrd. *teras*, *-e*.

Tibari t. Pal Kassinurme. < ?

Tibina t. Lai Kirivere 1816 *Dibbin Andres* s.-ü. 33:10, l. 12; 1834 *Tibbina* (pn. *Tibbin*) s.-ü. 35:7, l. 13. < ? Vrd. sks pn. *Dittebrandt* — *Dibbern* Heintze DF 258.

Tihassaare t. Trm Laekannu. < *tihane*, *-se*.

Tiheda k. Trm (vene elanikkonnaga küla ~ *Vene küla*, vn *Тихотка*) 1839 *Tihheda* Rücker, vrd. 1601 (*Mustwett*) *Dehuta* (*Kassepe*, *Omatto*) s.-ü. 130, l. 223; 1657 (*Stranddorf* ...) *Tihit* Bfl. II 717; 1912 *в Тихоткѣ* f. 2072, n. 7, s.-ü. 11. *Tiheda jõgi* Trm Kasepää (voolab Tiheda k. kohal

Peipsisse, vn *Тихетская река*); 1915 *река Тихотка* f. 2072, n. 7, s.-ü. 13, l. 35. L. Kettunen (EO 12) *Tiheda*, vrd. *tihe* (sm *tiheä*). Eestikeelse nime *Tiheda* võime kahtlemata seostada apellatiiviga *tihe*, *-da*. Seejuures peab arvestama võimalust, et *Tiheda* võib olla venekeelse nime *Тихотка* rahvaetümoloogiliseks muganduseks.

Tihvaniidi hm. *tihvaniidi* ~ *tihvaniit* Trm Vilusi. Häälikuliseks vasteks võiks olla küll *tihv*, *-a*, Wied. Wb.' 1) Brettchen; (*tihva-lauad*) die Brettchen zwischen den Aufschlagfäden; 2) Handwebstuhl, Brettchen mit Löchern und Streifen zum Bandweben'. Tähenduslikult on aga vähe usutav, et käesolev kohanimi oleks lähtunud mainitud apellatiivist. Vrd. ka krj in. *Ti(i)ho Tiihpo*, *Tiihvana* < vn *Тихон* Nissilä Vir. 43, lk. 75.

Tiidu t. Trm Koimula 1758 *Tiedo Hanso Marts Land* (tühi) s.-ü. 238, l. 826; 1795 *Tido Hanso Jürri* s.-ü. 32:6, l. 16; 1834 *Tido Otsa* s.-ü. 35:2, l. 18; Trm Sirguvere 1758 *Auf Sirgofere Reins Land Tiedo Jaan* s.-ü. 239, l. 80; 1782 *Tiedo Ado* s.-ü. 56:6, l. 6; 1816 *Tiedo* s.-ü. 56:18, l. 21; Lai Kodismaa 1758 *Auf Hencko Reins Land Tiedo Peedo Hans* s.-ü. 238, l. 824; 1795 *Tido Annusse Juhann* s.-ü. 32:6, l. 15; 1824 *Tido* s.-ü. 35:2, l. 17; Lai Kõssima, Lõpe 1795 *Titho Jürri* s.-ü. 32:5, lk. 68; 1805 *Tido Jaan* s.-ü. 47a, l. 8; 1826 *Tido* s.-ü. 34:2, l. 44; Lai Vilina (1795), Lai Võduvere (1758); Kod Kirtsi, MMg Kaiavere (1758), Äks Kassivere (1805), Äks Praaklima (1744); Ksi Jõune, Väänikvere. Vrd. Kan, Urv, Rõu *Tiidu* k. < in., Mägiste EI, Palli KK 59, lk. 604; Rajandi RN 165.

Tiidu-Madi t. Pal Rohkuse (~ rk. *Madi*) 1782 *Tiedo Maddi* s.-ü. 56:6, l. 14; 1805 *Tiedo Maddi Jurry* s.-ü. 6d, l. 3; 1826 *Tiedo* s.-ü. 56:24, l. 30.

Tiidumurd Ksi Altnurga (põld ja mets). < in. *Tiit* : *Tiidu* + *murd*.

Tiidu-Reinu t. Trm Tarakvere 1782 *Tido Reino Jaak* s.-ü. 127:4, l. 9; 1811 *Tiedo Reino Jaack* s.-ü. 127:13, l. 9; 1826 *Tidoreino* s.-ü. 128:3, l. 14.

Tiiduri t. Ksi Kaatvere 1811 *Tiedo Jurry Märt* s.-ü. 29:1, l. 15; Ksi Pikknurme 1744 *Tiedo Jurri Tönno* s.-ü. 211, l. 470; 1805 *Tiedo Hans* s.-ü. 122c, l. 2. < *Tiidu* + *Jüri*.

***Tiidusaare** Äks Visusi 1811 *Tidosaar* s.-ü. 163:11, l. 18; 1834 *Tiedo Saar* s.-ü. 163:3, l. 36. Vrd. Plt *Tiidussaare* t. < in. *Tiit* : *Tiidu* + *saar*.

Tiigimurru t. *tiigimuru* Trm Kõrvemetsa 1866 *Tiigimurro* ATK. *Tiigimurru* hm. Trm Ulvi. < *tiik* : *tiigi* + *murd* : *murru*.

Tiigina t. *tiigina* ~ *t'iigina* MMg Äte (~ rk. *Meose* < pn.), Äks Vedu 1744 *Auf Rippocka Michels land Tignitz Andres* s.-ü. 211, l. 327; 1811 *Tiegnitz* s.-ü. 163:10, l. 12; 1834 *Tiggina* s.-ü. 165:2, l. 15. < ?

Tiirika k. *tiirika* ~ *tiirikoja* Trm (ametliku nimena fikseeritud *tiiriku*) 1834 *dorf Tirikoia* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 27; 1839 *Tirika* Rücker; 1866 *Tiriko* ATK. *Tiirika oja* Trm Tiirika (ojake Tiirika ja Vilusi k. vahel). < in., Mägiste EI *Tiidrik*, *-u* (= Dietrich), *Tiirik*, *-u* (16. saj. *Hanto Dirickβon*); sm *Tiirikka* < sks *Didrik*, *Diedrik*, *Dirck* Nissilä Vir. 51, lk. 360.

Tiirutaja mäed MMg Kaitsemõisa (metsas, Kaitsemõisa—Välgi tee veeres). < *tiirutaja* ← *tiirutama*.

Tiitsoja t. Kod Tähema. Vrd. Krj *Tiitsuotsa* k. < in. *Tiits* (vt. Mägiste EI, Rajandi RN 166) + *oja*.

Tiiu t. Äks Vedu 1744 *Auf Ötza Jürgen Michels land Tijo Maddis* s.-ü. 211, l. 326; 1805 *Tio Jaak* s.-ü. 24d, l. 1; 1834 *Tijo* s.-ü. 165:2, l. 6. < ? in. (vrd. 1599 *Thyo Macz* P 207) < ? *Theodor*, *Theoderich*, *Theobald*.

Tikanõmme t. Trm Kärasi (väiketalu Tikanõmme veeres). *Tikanõmm* Trm Kärasi (nõmm Kärasi k. lähedal). Vrd. Vai *Tikkamä* t.; Krj, Vas *Tika* k. < *tikk* : *tika* 'rähn'; VJg, Iis, Trm *tikas* : *tikka*; Lüg, Jõh *tikkas* : *tikka*; S, Mar *tikk* : *tika*; Lüg, Vai *tikk* : *tikka*; sm *tikka*.

***Tiku** Kod Alatskivi 1782 *Tikko Jaak* s.-ü. 23:1, l. 13; Kod Haapsipea 1782 *Tikko Juhhann*, *Tikko Mik* s.-ü. 23:1, l. 11; 1811 *Tikko Johann* s.-ü. 23:11, l. 7; Kod Kodavere 1795 *Ticko Jaack* s.-ü. 23:6, l. 4; 1816 *Tiko Jaak* s.-ü. 24:3, l. 5; Kod Peatskivi 1782 *Tikko Ado*, *Tikko Hans* s.-ü.

23:1, l. 7; 1826 *Ticko* s.-ü. 24:8, l. 8; Pal Ronivere 1744 *Auf Ticko Jürgen land* ... s.-ü. 211, l. 85. Vrd. Plt, KJn, Rõn *Tiku* t. < ln., vrd. *tikk* : *tiku* resp. dem. sõnast *tikk* : *tika*, vrd. krj *tikku* 'rähn' Mägiste *oi-*, *ei-* dem., lk. 213; vrd. Khn ln. 1518—1544 *Peter Ticko* SbGEG 27, lk. 181.

Tikussaar MMg Särje (metsatukk soos). Vt. *Tiku.

Tilaoja t. Äks Õvanurme (madalamal kohal asetsev hiline väiketalu ~ am.n. *Kasemetsa* ~ rk. ka *Saare* < pn.). < ? *tila* 'renn; väike toru jne.'

Tilivälja t. MMg Odivere 1744 *Auf Tilli Welja Hans land Tilli Welja Laur* (ja *Auf Tilli Marts land Tilli Cubja Thomas*) s.-ü. 211, l. 143; 1805 *Tillewelja Hans* s.-ü. 79d, l. 1; 1816 *Tilliwelja* s.-ü. 41:13, l. 23; vrd. 1627 *Tile Rein* s.-ü. 132, l. 68; 1582 *Kasper Thyli* MA 168:1, l. 130. < ? in., vrd. Mägiste EI *Tiilo* (? *Tile, Peter Tyl, Hans Tylo, Tille Thomas, Tilo Mattis*). Vt. ka Tilli.

Tilli t. Kod Haapsipea 1782 *Tülli Johann* s.-ü. 23:1, l. 10; 1811 *Tilli Johann* s.-ü. 23:11, l. 7. Vrd. Lai Eristvere 1601 *Tilli Hans* s.-ü. 130, l. 158. < ln. < ? in., vrd. Mägiste EI *Tiilo* (? *Tile, Peter Tyl, Hans Tylo, Tille Thomas*); vrd. ka Wied. Wb. *til'l'*, g. *til'l'i* '1) = tilder; 2) Dill; 3) Blase, Schwimmblase (der Fische); 4) männliches Glied'. *till* : *tilli* ~ *till* : *tillu* vahekorra kohta vt. Mägiste *oi-*, *ei-* dem., lk. 16, 28. Vrd. ka sks pn. *Thiele — Tillo*; *Tille*; *Till — Tyl* Heintze DF 259; in. *Till, Tilo* Förstemann AN 335; sm *Tiilikka, Tiili* < sks *Thillekke, Thielicke, Till, Tillo* Nissilä Vir. 51, lk. 360.

Tillima t. MMg Pori 1744 (Vara m. üksiktalu) *Auf Tillipæh Siemons land Tillemæh Hans* s.-ü. 211, l. 175; 1805 *Tillima Ado* s.-ü. 80d, l. 1; 1816 *Tillima* s.-ü. 41:14, l. 24. L. Kettunen (EO 118) *Tillima* < *till, -i* 'Dill, Blase'. Võimalik ka in. + *maa* (< ? *mãe*). Vt. Tilli.

Tillu t. Lai Kemba. Vrd. Plt, KJn, SJn, Puh *Tillu* t. Vrd. *tillu* '1) väike, 2) talleke'. Vrd. ka Tilli.

***Tim(m)aleiva** Trm Ojataga 1758 *Auf Bengt Land Tima Leiwa Tönno* s.-ü. 238, l. 1031; 1782 *Tömma Leiva Tonno, Tömma Leiwa Mart* s.-ü. 127:3, l. 5—6; Äks Saadjärve m. (kirikuraamatus) 1750 *Timmaleiwa Hans* f. 1266, n. 2, s.-ü. 2, l. 24; 1754 *Timmaleiwa Ado* ibid., l. 38; Kod Pala 1638 *Timma Leip* (*Ein Erbkauff Pauer*) s.-ü. 128, l. 248. < ln. 1) < ? Vrd. sm *tima* 'honing, nektar, mjöd (sima)'; *lähti mettä metsolasta, timoa* (*timaa*) *Tapiolasta* Lönnrot SRS; 2) < ? *tüma-*, vrd. Lümati.

Timpsa hm. Ksi Väänikvere. Vrd. Timsa.

Timsa t. Äks Kastli; vrd. Äks *Sõõru 1744 *Auf Timso Hanus land Kicka Jacob* s.-ü. 211, l. 416; Äks Puhtaleiva 1811 *Timbsa Töno* s.-ü. 163:9, l. 8; 1834 *Timsa* s.-ü. 165:1, l. 25. < ? vn *Тимоша.*

Timu hm. Trm Kalma. < ? in., Mägiste EI *Timm, -u*; *Timmo* ~ *Timo* (= Timoteus).

Timuska t. Pal Maardla (~ rk. *Taaveti*) 1744 *Timmuska Tönns land* (*wüste*) s.-ü. 211, l. 188; 1816 *Timmuska* s.-ü. 41:11, l. 39. Vrd. Kod Peatskivi 1805 *Timmuska Märt* s.-ü. 35c, l. 2; 1826 *Timmuska* s.-ü. 24:8, l. 7. < in. < vn *Тимошка.*

Tinalinn Trm Tõikvere (metsa veeres asuvate endiste popsikohtade hüüdnimi ~ *Konnaküla*), Kod Viljuse (paar majakest soo veeres).

Tindimuru k. MMg (kuulus varem Pataste k. alla, nimetatud külaks 1947. a., nimi Tindimuru t. järgi). Tindimuru t. MMg Tindimuru, vrd. MMg Kõrenduse (üksiktalu) 1805 *Tinti Murro Hindrick* s.-ü. 77a, l. 6; 1826 *Tindimurro* s.-ü. 42:2, l. 37. Vrd. Trm Laekõnnu 1758 *Auf Tinte Jürri Maddi Land Laikon Jaan* s.-ü. 238, l. 1075; Äks Tabivere m. (üksiktalu) 1758 *Auf Tinte Peeps Land Tinti Peter* s.-ü. 239, l. 408; Kod Pala

1638 *Tindt* s.-ü. 128, l. 248; Iis, SJn *Tindi* t., VJg *Tindissaar.* < ? in. (vrd. *Tinn*, *Tints* < *Konstantin* Rajandi RN 174) + *-murru* (: *murd*). Vrd. ka sks in. *Dindo*, *Tinto* Förstemann AN 336.

Tipa t. Trm Tõreda. < ?

Tipumets Ksi Tammiku (kuusemets Tammiku k. lähedal). Vrd. VMr, KJn, Kam *Tipu* t.; Vai *Tipu hm.* VNg *Tipusaare* t.; VNg *Tipumägi*, *Tipusoo.* < *tipp* : *tipu.*

Tire t. Trm Kiige, Lai Metsaküla 1834 *Tirre* s.-ü. 35:2, l. 51. Vrd. Iis, KJn, SJn *Tire* t.; Hlj *Tirepaju* hm., TMr *Tireoja*, *Tiremägi.* < tire (S, L, K, I, M) 'nire, ojake; kitsas (heinamaa-, põllu- jne.) riba'.

Tirma k. *ti'rma* Lai (end. mõisa nimena esineb rahvasuus *Tirmasti*) 1411 (*dorperen ... Petyenculle*, *Kerdes*) *Tirmas* GU I 196; 1599 *Thermass* P 130; 1740 *Tirmast* (*Matsi Peed*, ? elat.) f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 15; 1749 (*Matsi Peep*) *Tirmastust* ibid., l. 84; 1758 *Tirmast* (m. ja k.) s.-ü. 238, l. 951; 1795 *Tirmast* s.-ü. 32:3, l. 21; 1816 (*Dorf*) *Tirmast* s.-ü. 33:4, l. 6. *ti'rma* eeldab lähtekohana tüüpi **tirmas* : **tirma-*. 18. ja 19. saj. kirjapanekud viitavad *ste-* resp. *stu*-lõpulisele nimele. 15. ja 16. saj. *s*-lõpulised vormid (*Tirmas*, *Thermass*) võiksid representeerida sufiksit *-ste* (*-stu*) resp. inessiivi lõppu *-s* resp. ? nominatiivset kuju **tirmas.* Seega on meil olemas väga kirevad lähteandmed. Vt. Torma.

Tislari k. Trm (väiketaludest koosnev metsaküla). *Tislari* t. Äks Metsaküla, vrd. Haava m. 1816 *Tischler* s.-ü. 163:14, l. 6; 1826 *Tisleri* s.-ü. 163:15, l. 12. Vrd. Kod Paapsi 1811 *Tislari Tomas* s.-ü. 23:5, l. 4; MMg Jõe 1826 *Tislari* s.-ü. 42:1, l. 11.

Titekuuse loim Kod Assikvere (madal vesine karjamaa, kuhu rahvatraditsiooni järgi olevat muistse sõja ajal naine peitnud suure kuuse alla oma väikese lapse).

Titemägi Lai Siimusti. Vrd. VMr, Jõh *Titemägi*; Hlj *Titekivi*, Kad *Titeniidi oja*, VJg *Titekoppel* (hm.). < *titt* : *tite.*

Tiuhkari t. *tiu'hkari* MMg Vahemiku, vrd. MMg Vara 1758 *Ticker Jaans Land* ja *Auf Ticker Jürgens Land Rebbase Jaan* s.-ü. 239, l. 220—221; 1811 *Tüchar* s.-ü. 41:7, l. 6; 1826 *Tückari* s.-ü. 42:5, l. 14. < ?

Toara t. Trm Kõveriku, Linnanõmme, Teadussaare. < (*tuba*:) *toa* + *ra*(*hva*).

Tobru t. Pal Aruküla (~ am.n. *Peedu*). Vrd. pn. *Tober*, *Tobru* ~ *Tobro*; sm *topero* 'enïaldig person' Lönnrot SRS; Wied. Wb. *tobras*, g. *tobra* (P, W) 'gut, tüchtig (russ. ?)' < vn *добрый* 'дельный, сведущий, умеющий ... мягкосердный, жалостливый, притом иногда слабый умом и волей' Даль TC.

Tohiku t. Pal Kilbavere 1805 *Tohiko Jürry Tönno* s.-ü. 5d, l. 2; 1826 *Tohhiko* s.-ü. 56:23, l. 22; vrd. Pal Ehavere 1744 *Auf Tohicko Peters land Tohicko Peter Ado* s.-ü. 211, l. 32; 1782 *Tohhiko Andres* s.-ü. 56:5, l. 12. < ln., vrd. *tohik*, *-u* 'kasetoht; kasetohust torbik'.

Tohissaare hm. Trm Raadna (varem olevat olnud mets). Vrd. *toht* ~ *tohi* : *tohu.*

Tohooja t. *toho͡oja* (*tohoja*) Äks Mõisaküla (end. popsikoht Tohooja hm. ääres). *To͡hooja hm.* Äks Mõisaküla. Vrd. *toht* : *tohu.*

Tohvri t. Äks Põltsamaa (~ rk. *Meleka*), vrd. 1744 *Auf Rechin Bertels land Mellicko Toffer* s.-ü. 211, l. 414. Vrd. Pal Mõisamaa 1782 *Toffri Petri Mart*, *Toffri Hanso Jaan* s.-ü. 56:2, l. 9—10; 1811 *Toffre Peteri Jacob*, *Toffre Hanso Jaan* s.-ü. 56:8, l. 6; 1826 *Toffre* (2) s.-ü. 56:20, l. 15—16; Emm *Tohvri* k. < in. *Tohver* < *Christophorus* Rajandi RN 100 (vrd. ka sks *Stoffer* < *Christophorus* Heinze DF 127).

***Tolgu** Kod Lahe 1627 *Telcko Jann* s.-ü. 132, l. 112; 1782 *Tolko Peter* s.-ü. 23:1, l. 26; 1795 *Tolcko Peter* s.-ü. 23:5, l. 27; Kod Lahepera 1758 *Tolgo Peedo* s.-ü. 238, l. 1132; Kod Pusi 1638 *Tolcke Jan* s.-ü. 128, l. 245. Lisanimi, vrd. 1548 *Lauwer Tolck* TT 136. Võimalikud häälikulised vasted apellatiividest: *tolk* : *tolgu* 'mõistus, aru' (< vn *толк*, vt. Kalima SS 172); *tolk* : *tolgu* 'rippuv ese (jääpurikas, tatitolk jne.)'; *tolgendama*, *tolgus.*

Toljase k. *to'l'jase* ~ *to'l'jasi* ~ *to'l'jusi* MMg 1582 *Tolius* MA, l. 138; 1638 *Tollietz* (l talupoeg: *Tolletz Jan*) s.-ü. 128, l. 228; 1744 *Töllitz* s.-ü. 211, l. 152; 1758 *Tollitz* s.-ü. 239, l. 201; 1811 *Tollias* s.-ü. 41:6, l. 6; 1839 *Tolias* Rücker. < ? Üheks võimaluseks nime analüüsimisel oleks eraldada *-se* (~ *-si*) tuletussufiksina (vrd. Mägise, Kärasi), kusjuures tuleks eeldada, et varasemates kirjapanekutes esinev *-tz* esindaks vaheldust *-ne* : *-tse*. Sel juhul jääks tüveks *to'l'ja-* ~ *to'l'ju-*, millele usutavat vastet pole õnnestunud leida. Tuleb arvestada ka seda, et nimi on kolmandavälteline. Kui oletada, et tegemist pole laennimega, peaks kolmas välde olema tingitud järgsilpide kontraktsioonist. Ainult tänapäeva kuju häälikulist külge arvestades võiks võrdluseks tuua sm *toljus* 'senfärdig, komlig menniska', *toljake* 'senfärdig, komlig, enfaldig menniska (toljus); dumt, oskickligt förfarande' Lönnrot SRS.

Tolkusemägi Trm Tarakvere (mägi Tartu—Narva maantee veeres Vanamõisast lõuna pool) 1866 *Tolkusemäggi* ATK. Vrd. 1638 *Revision uber Paddofest von Clawes Tolckß* s.-ü. 128, l. 418; 1695 *Allt Padefest oder Tollckomoise* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 44; 1697 (meetrikas) *Capitain Tolckße sullane Michkel* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 46. Nime võimalikud lähtekohad: a) mõisniku nimi *Tolcks*; b) *tolgus*, Lai, Kod, Plt, Trv *tol'kus*.

Tolla t. Ksi Laeva 1826 (vabadik) *Tolla* (pn. *Tölla*) s.-ü. 29:13, l. 19. Vrd. Juu *Tolla* k. < ?

Tolli t. Ksi Jõune. *Tolli hm.* Lai Leedi. Vrd. Mär *Tolli* k.; VMr, SJn *Tolli* t.; Sim *Tolli hm.*, Ote *Tolliniit*, vrd. ka Kod Assikvere 1627 *Tollo Hannus* s.-ü. 132, l. 64; 1638 *Tolle Hanß* s.-ü. 128, l. 242. Häälikuliselt sobivaid vasteid apellatiivide hulgas on mitmeid, näit. Wied. Wb. *tol'l'*, g. *tol'l'i* 1. 'Zoll, Mauth'; 2. 'Zoll, Zollmaass'; 3. 'Pflock, Stange, Ruderpflock'; 4. (D) 'aus der Nase hängender Schleim'; 5. (d) *jalgo tol'l'i od. tol'l'ile ajama* 'die Beine ausspreizen'; *tol'l'itama* (d) 'ausstrecken, von sich strecken'. Vrd. ka sks pn. *Doll* Heintze DF 131, in. *Tollo* Förstemann AN 1202.

***Tolmatsi** t. Trm Kõnnu 1826 *Tolmatzi* s.-ü. 128:1, l. 13; Kod Omedu 1758 *Tolmatze Ado* s.-ü. 239, l. 89; 1782 *Tholmatzi Ado Michel* s.-ü. 56:6, l. 16; 1834 *Tolmatzi* s.-ü. 128: 9, l. 14; Pal Ehavere 1627 *Totzi Tolmatz* s.-ü. 132, l. 60. < ln. vrd. Wied. Wb. *tolmats*, g. *tolmatsi* 'Dolmetscher'; — = tolvakas; vn *Иван Толмач* Тупиков СДРИ 392.

Tolmu t. Trm Kõrve, vrd. 1852 (Avinurme m. kaardil Kõrvest põhja pool) *District Tolmomöts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36a; 1866 *Tolma-mets* (t.) ATK. < *tolm*, *-u*.

Tommersoo t. Äks Õvanurme (rk. ka *tummasse*) 1817 *Tommerse* f. 567, n. 2, s.-ü. 23c, l. 88; 1909 *Tommerso* Rich. I 575. < ? Vrd. sks pn. *Thomer-Dommer-Thümer* Heintze DF 131.

Tondi t. Kod Assikvere (~ rk. ka *Nässi*), MMg Ruskavere. Vrd. Rõn *Tondimäe* t.; Kad, Nõo *Tondimägi*, Nõo *Tondiniit*, Kam *Tondioja* t.; Rõn, Ote *Tondiorg*, Kad *Tondipõld*, Ran *Tondisaar* (Võrtsjärves), Puh *Tondisoo* t. < *tont* : *tondi*; vrd. ka Stoebke OP 69 *Thonti*; TT 123 1546 *Thomas Tont*.

Tondikaev Lai Mäeküla. Kevadise suurvee ajal veega täituv orukene. Selle lähedal olevat olnud mõisa rehetuba, mida olevat kutsutud *Tondirehi*. Vt. Tondi.

Tondikoppel Kod Halliku (hm. end. mõisa karjalauda juures). Vt. Tondi.

Tondirehe t. Lai Mäeküla (asundustalu, mille hoonete asemel olevat olnud mõisa rehi — *Tondirehi*, am.n. *Rehe*).

Tont *ton't* (iness. *ton'din*) Kod Omedu (hm. metsa veeres). < ?

Toobi t. Lai Villakvere 1795 *Toby Jurry* s.-ü. 32:10, l. 88; 1816 *Toby* s.-ü. 33:11, l. 32. < in., Wied. Wb. *Toobi*, *Toobiias*.

Toobiorika hm. Lai Rohe (Pedja veeres). < ? *Toobi* (vt. Toobi) + *orik* (Ote) 'suur vana puu'.

Toodiksaar Lai Endla (rabaga piiratud hm.) 1839 *Tadik Saar* Rücker. Vrd. Lei *t'uodik* 'lehma nimi'; sm *Tuotikki* 'konamn' Lönnrot SRS.

Toolamaa k. MMg 1492 *Dollant* GU I 563; 1513 *Daellandt* GU II 104; 1541 *Dolandt* GU II 556; 1543 *Dolanth* ~ *Dalandh* GU II 620; 1545 *Daland* GU II 741; 1582 *Toloma* SbGEG 22, lk. 47; 1585 *Toloma* ASK, l. 634; 1601 *Tolama* s.-ü. 130, l. 52; 1627 *Tollameggi* s.-ü. 132, l. 94; 1638 *Tollomecke* (talupoeg *Tollome Heinrich*) s.-ü. 128, l. 214; 1758 *Tholemeggi* s.-ü. 239, l. 477; 1798 *Tolama* Mellin; 1839 *Tolama* Rücker. Vrd. Äks meetrikas 1726 *Tolama* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; Räp *Toolamaa* as. P. Johansen (L. Kettunen EO 333): «In Urkunden «Dolland», d. h. Land der Familie von Dolen, die im Bistum Dorpat seit 1224 ansässig war.» *-maa* < *-mäe*.

Tooma t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi; (~ *t'oomara* Trm, Lai, Kod). Näiteid revisjonidest: Trm Iravere 1758 *Thoma Michli Jaan* s.-ü. 238, l. 744 (1795 *Michel Jaan* s.-ü. 32:5, lk. 16); 1826 *Toma* s.-ü. 34:2, l. 16; Trm Sätsuvere 1758 *Auf Tompe Tönnis Land Thoma Mardi Rein* s.-ü. 238, l. 1031; 1782 *Toma Rein* s.-ü. 127:3, l. 9; 1811 *Toma Rein* s.-ü. 127:14, l. 5; Trm Tammispää 1758 *Thoma Jaack* s.-ü. 238, l. 1081; 1816 *Toma Mert* s.-ü. 127:10, l. 25; Kod Omedu 1758 *Jaani Thomas* s.-ü. 239, l. 89; 1782 *Thoma Reino Jurri* s.-ü. 56:6, l. 16; 1834 *Toma* s.-ü. 128:9, l. 16; Kod Sassukvere 1795 *Waina Jaack, jetzt Wirth Thoma Peter* s.-ü. 23:10, l. 8; 1805 *Thoma Annus* s.-ü. 41b, l. 2; 1816 *Toma* s.-ü. 24:7, l. 5; Äks Piiri 1805 *Toma Jürry* s.-ü. 25a, l. 4; 1834 *Thoma* s.-ü. 164:4, l. 9; vrd. 1758 *Auf Kerrefer Johann und Matt Land Aptecker Thoma Michel* s.-ü. 239, l. 386. < in. *Toomas*, g. *Tooma*, Mägiste EI, Palli KK 59, lk. 604; Rajandi RN 164.

Tooma-Joosepi t. Lai Sadala 1758 *Auf Kreusse Andres und Marts Land Thoma Jurri* s.-ü. 238, l. 832; 1795 *Toma Jurry Mert* s.-ü. 32:6, l. 25; 1805 *Toma Jurry Joseph* s.-ü. 42a, l. 2; 1834 *Toma Josepi* s.-ü. 35:2, l. 29.

Toomari t. Lai Sootaga 1805 *Toma Jurri Michel* s.-ü. 47a, l. 4; 1826 *Toma Jürry* s.-ü. 34:2, l. 24; Pal Rohkuse 1758 *Auf Rochkusse Märts Land Rochkusse Thoma Jürri* s.-ü. 239, l. 84; 1782 *Rochkus Thoma Jurry* s.-ü. 56:6, l. 14; 1816 *Toma* s.-ü. 56:18, l. 42; Pal Süvalepa 1816 *Toma wirth Jürri* s.-ü. 41:11, l. 32; 1826 *Toma* s.-ü. 42:3, l. 24. < *Tooma* + *Jüri*.

Toomassaar *toomassaar* Lai Tirma (tükk põldu ja heinamaad). < in. *Toomas* + *saar* (resp. ? Wied. Wb. *toom*, g. *toomi* (d), *tooma* 'Traubenkirsche'.)

***Toonekirja** Lai (meetrikas) 1747 *Tone Kirrja assem. Lauri Hans* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1; l. 66; 1749 *Tonekirja: Lauri Jahni Hans* ibid., l. 81; 1754 *Unter Laisholm Tone kirja assemel, Lauri Jahni Hans* ibid., l. 120. Vrd. ? Wied. Wb. *tooni*, g. *toone* 'der Gott der Todtenwelt', *toone-kur'g* 'Storch'.

Tootsi t. Trm Sätsuvere 1782 *Totzy Jack* s.-ü. 127:3, l. 8; 1816 *Totzi* s.-ü. 127:21, l. 10; Lai Jõgeva 1795 *Tenno Jurry Jurry, jetzt wirth Totsi Elias* s.-ü. 32:1, l. 47; 1811 *Totsi Elias* s.-ü. 32:13, l. 18; 1816 *Totzi* s.-ü. 33:1, l. 29; Pal Järvepera 1782 *Totsi oder Kiltri Jaan* s.-ü. 56:2, l. 3; 1805 *Totsi Hindrich* s.-ü. 4d, l. 2; 1826 *Totzi* s.-ü. 56:20, l. 6; Pal Soomevere 1758 *Auf Norwe Hans Land Totzi Pell* s.-ü. 239, l. 117; 1782 *Totsi Maddis* s.-ü. 56:4, l. 8; 1816 *Tootzi* s.-ü. 56:16, l. 18; MMg Kõrenduse < pn., Vanassaare; Äks Vestli, Voldi 1805 *Totzi Jürry* ja *Totzi Tenno* s.-ü. 30d, l. 2; 1834 *Tootzi* ja *Totsi* s.-ü. 165:4, l. 19, 22. Vrd. Pal Luua m. 1627 *Totzi weßky*, s.-ü. 132, l. 59; Pal Ehavere 1627 *Totzi Tolmatz* ibid., l. 60; Vän *Tootsi* as., Rõu *Tootsi* k. < in., Mägiste EI; Rajandi RN 167 *Toots* < *Theoderich*; Stoebke OP 70 *Tots(e)*, *Totze* (lv).

Tootsi-Mardi t. Lai Sadala 1805 *Totzi Merdi Jurry* s.-ü. 42a, l. 2; 1834 *Tootsi Mardi* s.-ü. 35:2, l. 28.

Toovere k. *t'oovere* Pal 1582 *Thower* SbGEG 22, lk. 46; 1585 *Touer* ASK, l. 640; 1627 *Tower* s.-ü. 132, l. 46; 1638 *Tower* s.-ü. 128, l. 237; 1739 *Tower* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 9; 1758 *Tower* s.-ü. 239, l. 112; 1777

Towrist f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 100; 1782 *Tower* s.-ü. 56:4, l. 9; 1834 *Tofer* s.-ü. 57:4, l. 29; 1839 *Towerckülla* Rücker. L. Kettunen (EO 298) märgib, et vaevalt tuleks küsimusse nime ühendamine pronoomeniga *too*. Ilma varasemate kirjalike ülestähendusteta olevat raske toetuspunkti leida; **tohu-* ?. Nagu näeme, ei paku nime etümologiseerimiseks abi ka olemasolevad kirjalikud ülestähendused.

Topa t. Äks Ojaküla 1758 *Auf Teppa Johans Land Toppa Jaack* s.-ü. 239, l. 386; 1834 *Toppa* s.-ü. 164:4, l. 25. *Topa oja* Äks Ojaküla (~ *Kõrg-oja*). < ln., ? vrd. Jäm, Khk, Mus *topp* : *topa* 'tatt, röga', *topane* Jäm, Ans, Khk 'tatine'; Jäm, Khk, Mus, Krj, Emm, Käi, Phl, JMd, Lai, Plt, Pil, KJn 'higine, tolmune, must'; krj *to/p, -ppad* 'roska, rikka' Kujola LS; *toppa* 'rikka, roska', *toppane* 'rikkainen, roskainen' Pohjanvalo SMS; vrd. ka Hää, Jür, JMd, Kad, VJg *topakas;* Jür, JMd *topane* 'lollakas, kohtlane'.

Topoliina *topoliina karuska* Trm Tiirika (madalik Peipsis). Vrd. vn *топь, топель, -лица, -лина* пск. 'топкое, вязкое место, болото' Даль TC sub *топить*; *karuska*, vt. Taaliku.

Topsi t. Ksi Laasme, Tammiku. Vrd. Vai, VMr, Plt *Topsi* t. Kettunen (EO 202) *Topsi* < **Toppisi-* ?, vrd. sm pn. *Toppinen, -la.* Tõenäolisem vaste olevat aga *tops, -i* 'Branntweinbecher' (*topsi Jaak* jne. > *Topsi*).

Tori t. Trm Koimula (tänapäeval külas üks Tori t.) 1758 *Auf Mello Maddis und Hannus mit Öde Land Torri Tiet, Torri Hinto Jacob*; *Auf Helmette Tönno Hans Land Torri Hannusse Hans*; *Auf Torri Tiedo Peter mit 1/8 Koimala Land Torri Peter, Torri Pebo Jürri* s.-ü. 238, l. 826—827; 1795 *Torri Tiedt, Torri Hinds Peter, Torri Jago Peter, Torri peto Jurry, Torri Hanso Juhan* ja *Torri Anso Mert* s.-ü. 32:6, l. 16—20; 1834 *Torri* (2), *Torri Jani, Torri Jago, Torri Pebo, Torri Weltusse* s.-ü. 35:2, l. 18—23. Vrd. *Tori* as., khk.; Tür *Tori* as., k.; Lüg, Jõh, Pil, TMr *Tori* t., VNg *Tori hm.*; Kad *Torioit* (hm), Puh *Torisoo.* Häälikuliselt sobivad vasteteks järgmised apellatiivid: Wied. Wb. *tori* 1) 'Röhre, Rinne, Dachrinne, Ausgussröhre', *tori-kivi* '«Lehmpatze»' *põllu -t.* 'Drainröhre'; 2) fig. 'Strom, Menge', *jutu-t.* 'Redestrom' (levikualaks S, L); *tori* 'Geschwirre, Gesumme, Gebrumme', *torikas* 'Prahler', *torine* 'störrisch, widerspenstig, zänkisch'; sm *tori* 'vattenränna, qvarnränna; qvarntratt' Lönnrot SRS. Tähenduse poolest võiks *tori* 'renn jne.' sobida sellistele nimedele, nagu *Tori hm., Torioit* jne. Asulate nimede (kui siia lisada ka veel Kod *Torila*) lähtekohaks oleksid aga esitatud apellatiivid otseselt vaevalt sobivad. Võib-olla on võimalik kaudne side. Võrdluseks toodagu soome külanimi *Toroinen*, mida J. A. Lopmeri (VK II 172) on võrrelnud apellatiividega sm *toro* 1) 'qvarntratt; utskjutande ställning, kort utskjutande kant, ränna'; 2) 'en tölpaktig menniska'; e *toru* 1) 'Röhre, Tülle, Bock oder Basspfeife am Dudelsack, Heber jne.'; 2) 'Dummkopf, einfältiger Mensch, der auf nichts achtet'. Kuna Lopmeri poolt uuritaval alal esines vana perekonnanimi (sukunimi) *Toro*, siis tuletab ta kohanime perekonnanimest, mis omakorda olevat tekkinud lisanimest (nimi-epiteetti). Seejuures peab Lopmeri silmas eelkõige tähendust *toro* 'lollpea'. Kuna ka Eestis esineb nimi *Toro* ja apellatiiv *toru* 'Dummkopf' võivat nimi *Toro* olla pärit läänemeresoome algkeele ajast. Ka V. Nissilä (VP 328—329) ühendab Lääne-Soomes esinevad perekonnanimed *Toroi, Toronen* ning kohanimed *Toroinen, Toroila Toronmäki* jne. apellatiiviga *toro* 'dumhufvud'; utskjutande ställning jne.' Lapis esineb 16. saj. mehe nimi *Toria* ja Karjalas perekonnanimi *Torikka* (vrd. Forsman PN 184; Stoebke ÖP 69 *Thorijo* (sm, krj) *Torria, Tori* jne. Üheks eesti vasteks võiks neile olla in. **Tori.* Käesolevas ühenduses võiks isegi jätta lahtiseks seose oletatava isikunime ja apellatiivi vahel, kuigi Lopmer on viinud ühendusse nimed *Toro, Torikka, Toria.* Soomes esineb ka Skandinaaviast laenatud sugunimi ja talunimi *Torri* (~ *Torra,*

Torro, 16. saj. dokumentides *Tordh*) (vt. Nissilä SN 90), mis aga käesoleva kohanime päritolu jälgimisel tõenäoliselt arvesse ei tule.

Toriku hm. Trm Saare. < ?, vrd. Tori.

Torila k. Kod (küla jaguneb kolmeks osaks: *Suur-Torila*, *Väike-Torila* ja *Mets-Torila*) 1582 *Thoryl* SbGEG 22, lk. 48; 1585 *Toryl* ASK, l. 646; 1592 *Toril* AZ, l. 60; 1601 *Torylł* ~ *Torgell* s.-ü. 130, l. 61, 79; 1627 *Torill* s.-ü. 132, l. 112; 1638 *Torolle* s.-ü. 128, l. 246; 1722 *Torrilast* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 54; 1758 *Torrila* s.-ü. 238, l. 1152; 1811 *Torrila* s.-ü. 23:15, l. 4; 1839 *Klein Torrila* ja *Gross Torrila* Rücker. Torila t. Lai Kaude 1758 *Auf Sohne Jürgen und Nicolas Land Torrila Jürri* s.-ü. 238, l. 971; 1795 *Radosti Jürri. Jetzt Wirth Sohn Torrila Rein* s.-ü. 32:2, l. 7; 1816 *Torrila* s.-ü. 33:3, l. 11. < *Tori* + *la*. Vt. Tori.

Torma k., m., khk. *tõrma* (~ *tõ'rma*) Trm (mõisa nimena varem esines **Paadevesti*, kihelkonna nimena **Kapstevere*) 1493 *Df. Torme* GU I 573; 1601 (*dorffer*) *Torma* s.-ü. 130, l. 221; 1624 (*Dorff*) *Tormes* s.-ü. 131, l. 419; 1686 *Tormahoff* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1695 *Torma Kyrkus* ja *Torma kylla* ibid., s.-ü. 346, l. 44; 1697 *Tormast* (k.) f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 46; 1702 *Tormahof*, *Torma K* (= kirik) f. 308, n. 2, s.-ü. 5; 1758 (*Dorff*) *Torma* (Neu Paddefest m.) s.-ü. 238, l. 997; 1770 *Terma* Schmidt PR; 1811 (*Dorff*) *Torma* s.-ü. 127:16, l. 4; 1866 *Hof Torma* ATK. *Torma oja* Trm Jaska (~ *Jaska oja*). Vrd. Rap *Tõrma* k. LCD *Terma*, 1484 *Torm*, 1505 *Torme*, 1765 *Torma* Johansen EL 620—621; Rak Tõrma k. LCD *Tormas*, 1489 *Tarmas*, 1516 *Tormoss*, 1624 *Thormes* Johansen EL 624—625; Kad *Tõrma* k. P. Johansen väidab (EL 281), et *Tõrma* on lähtunud apellatiivist *tõrma* 'kleiner Hügel, Abhang', millele esitab soome vastena *törmä* (kohanimi *Törmänen*). Ka L. Kettunen (EO 123—124) peab võimalikuks, et vaadeldavad kohanimed on lähtunud apellatiivist, mille vasteks (kuigi häälikuliselt mitte täpseks) võiks olla sm *törmä*, *termä*. Teise võimaliku lähtekohana esitab L. Kettunen isikunime, vrd. sm *Törmänen*, *Törmälä*. Kui võtta lähtekohaks sm *termä*, *törmä*, tuleks oletada, et eesti keeles esines tagavokaalne variant **tęrma*, **torma*. Peale vokalismi tuleks lähtevormi määritlemisel arvesse võtta veel mõningaid asjaolusid. Rak *Tõrma* esineb varasemais kirjapanekuis üsna järjekindlalt *s*-lõpulisena. L. Kettunen peab neid (kahtlemisi küll) inessiivideks. Võib-olla see ongi nii. Märgitagu siiski, et Trm *Torma* hääldatakse ka kolmandavältelisena (*tõ'rma*), mis häälikuseaduslikku arengu seisukohalt eeldab kontraktsiooni teises silbis (vrd. *rünk* : *rünga*, *rüngas* : *rünka*). Kolmandavältelist vormi võime muidugi interpreteerida ka kui illatiivist lähtunud analoogiavormi (**tę'rm* : **tęřma*, ill. *tę'rma*). Siinkohal aga tuleks võrdluseks tuua veel Lai *Tirma*, mille varasemais kirjapanekuis esineb samuti *-s* ja mille tänapäeva vorm (*ti'rma*) eeldab häälikuseaduslikku arengu seisukohalt lähtumist kontraheerunud noomenist (**tirmas* : **tirma-*). Seega märkame teatud paralleelsust nimede *Torma*, *Tõrma*, *Tirma* juures. Arvestades seda, et *Torma* ~ *Tõrma* oletatava apellatiivse vaste esimese silbi vokalismis esineb suur kirevus (sm *termä*, *törmä*; e **terma*, **torma*), võiks ühe variandina lisada ka veel **tirma* (vrd. sm *neva*, *e nõva*, *ne(e)va*, sm *niva* SKES II sub *neva*, *niva*). Peale kõikumise vokalismis võiks oletada paralleelsust ka morfoloogilises tüübis: **tęrma* ~ **tęrmas*, **tirma* ~ **tirmas*, **tęrmas*, **tirmas* lubaksid häälikuseaduslikult seletada tänapäeva vorme *tõ'rma*, *ti'rma*, ei lahendaks aga veel varasemates kirjapanekutes esinevate *s*-lõpuliste vormide küsimust. Praeguste teadmiste ja andmete varal ei julgeks väita, et need oleksid nominatiivid, sest genitiiv kohanimede põhikäändena üldistus üsna varakult. «Taani hindamise raamatus» on juba enamik kohanimesid genitiivis. Võimalik, et mõningates tüüpides (looduslike vormide nimetustest lähtunud nimedes) püsis nominatiiv kauem.

Tormametsa t. Trm Palastvere.

Tormi k. Äks Õvanurme (Tormi t. ümbruses olevad majapidamised). Tormi t. Äks Voldi 1743 *Torme Ewert* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 180; 1811 *Tormi Maddis* s.-ü. 163:12, l. 9. < ln., vrd. ? *torm, -i* 'äkiline, mõtlematu, rumal'

Tornimägi Trm Kasepää, MMg Pataste, Selguse, Tootsi (mäed vaate- resp. triangulatsioonitorniga).

Toru k. Kod (4 talust koosnev küla). Vt. Tori

Tossu t. Kod Punikvere < pn. (popsikoht). Vrd. Kod Lümati 1795 *Tosso Tönno Jaan* s.-ü. 23:10, l. 28; 1826 *Tosso* (2) s.-ü. 24:14, l. 23, 27; Kod Sassukvere 1758 *Auf Sarropicko Jaan und Tiets Land Tosso Maddis* s.-ü. 238, l. 1171; 1782 *Tosso Jack* s.-ü. 23:4, l. 9; 1826 *Tosso* s.-ü. 24:14, l. 8; Pal Änkküla 1758 *Auf Tosso Rein ... Land Aro Rein* s.-ü. 239, l. 108. < in., Mägiste EI *Toss, -i* (1599 *Tos, Toss, Tois, Tus, Tuss*).

Tossumetsa k. Kod (väike küla, mille asemel varem olevat olnud suur Tossu t.), Vt. Tossu.

Traatperse (omad) Trm Kükita (sõimunimi, tavaliselt *Väljaotsa omad* < pn.).

Traguni t. Pal Süvalepa 1758 *Auf Dragone Peets und Kersu Marts Land Drajone Petzo Maddis* s.-ü. 239, l. 260; 1805 *Tragona Tönnis* s.-ü. 78a, l. 5; 1816 *Tragoni* s.-ü. 41:11, l. 31. < ln., vrd. *tragun, -i.*

Traksi t. Trm Piilsi, Raadna, Ulvi; Lai Pedasi 1743 *Traksi Hans* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 37; 1758 *Auf Traxi Matz mit Pöddast Christer Land Traxi Hans und Fabian* s.-ü. 238, l. 833; 1795 *Traxi Hans* s.-ü. 32:6, l. 31; 1834 *Traksi* s.-ü. 35:2, l. 37; Kod Kõnnu; Pal Raadivere, vrd. 1758 *Auf Peter Tönno Micks Land Traksi Jürri* s.-ü. 239, l. 39 (hilisemates revisjonides puudub); Äks Vestli. Vrd. Sim, TMr, *Traksi* as. Vrd. sks pn. *Drechsler, Drexler — Träxler, Trexler* Heintze DF 132.

Tralla t. Trm Vilusi, Kod Omedu (~ *Trallametsa*), Kod Pala (vrd. 1826 *Weldy*, pn. *Tralla*, tänapäeval külas Veldi t. puudub). *Tralla jõgi* (~ *oja*) Kod Omedu (suubub Omedu jõkke). < ?

Trallametsa hm. Kod Sassukvere (Omedu k. lähedal). Vrd. Tralla.

Trangi t. Äks Alevi, vrd. 1744 *Auf Hunde Hinno land Sohtrangi Hans* s.-ü. 211, l. 417; 1805 *Strango Märt* s.-ü. 29c, l. 2; 1811 *Sotrangi Märt* s.-ü. 163:9, l. 9; 1834 *Sotrangi* s.-ü. 165:1, l. 31; 1742 (meetrikas, Sootaga m.) *Sodrangi Hans* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 177; Äks Haava m. 1811 *Trangi Jahn* s.-ü. 163:2, l. 5; 1816 *Trungi* s.-ü. 163:14, l. 8. < ?

Trassi t. Kod Lahe 1805 *Tressa Maert* s.-ü. 35c, l. 3. < in. ? *Andreas*, vrd. sks *Dres* < *Andreas* Bach DP I 133; *Trass* = *Taras(ius)* Rajandi RN 221.

Treiali t. Trm Lohusuu, Näduvere, Raadna, Veneküla, Västriku; Lai Painküla 1805 *Treieri Hans* s.-ü. 46d, l. 5; 1834 *Dreyeri* s.-ü. 34:8, l. 21; Lai Vaheküla 1826 *Treyäli* s.-ü. 34:3, l. 10; MMg Kaitsemõisa (~ am.n. *Kaitsemõisa*), Vaidavere. < *treial, -i.*

Triinu-Märdi t. Ksi Aiu 1744 *Auf Enno Hans land Trino Mardi Andres* s.-ü. 211, l. 299; 1805 *Trino Mert* s.-ü. 119c, l. 1; 1816 *Trinomärdi* s.-ü. 29:8, l. 5. < ? Wied Wb. *Triina, Triinu* 'weibl. Name'; Rajandi RN 167 *Triin* ~ *Triina* ~ *Triinu* < *Katharina.*

Trossi t. Trm Tuulavere < pn. (~ am.n. *Kruusa*), Lai Kaude 1758 *Auf Trotze Hans und Matz Land Trossi Jaan* s.-ü. 238, l. 971; *Simo Mardi Johann. Jetzt Wirth Trossi Hans* s.-ü. 32:2, l. 7; 1816 *Trossi oder Otza* s.-ü. 33:3, l. 12; 1834 *Trossi oder Otza* s.-ü. 34:9, l. 15; Kod Viljuse < pn.; MMg Ruskavere 1811 *Trossi Johann* s.-ü. 41:6, l. 10; 1826 *Trossi* (pn. *Tross*) s.-ü. 42:4, l. 20; MMg Tagakaasiku. Vrd. Trm Võidivere 1826 *Trossi (ist eingegangen)* s.-ü. 128:7, l. 18; Lai Kivijärve 1795 *Trossi Michel* s.-ü. 32:2, l. 5; 1816 *Trossi* s.-ü. 33:3, l. 7. l. < ? in. < ? vn *Андрей + ша; Трофим ~ Трошка.* 2. < ? ln., vrd. Mar, Mär, Ris, Juu, JMd, VJg, Kuu, Hlj *tros's* 'moonavoor; küüt'; Trm, V *tros's*; Pil, Hel *ros's*

'kraam, koli'; Jäm *rossimees*, Ris *tros'si mies* 'talupoeg, kes talvel linnas elavaile mõisnikele mõisast toidukraami vedas'; Mar, Kir, Kuu, Plt *tros'simees* 'küüdimees, vooriline' < sks *Tross* 'voor'.

Truha t. MMg Äte 1805 *Troha* s.-ü. 80a, l. 17; 1816 *Troha* s.-ü. 41:14, l. 23; 1826 *Truhha* s.-ü. 42:5, l. 24 < ? vn in. *Трофим.*

Truju t. Lai Koidu (asundustalu, mille nimeks olevat end. Vaimastvere m. moonamaja nimi). Vrd. TMr *Truiu linn* (end Kavastu mõisa moonamajad). < ? vn *строй* (*дома в строю*).

Trullaugu t. Lai Villakvere (~ am.n. *Kaasikvälja*). < ?

Trulli t. Äks Koogi. Vrd. Trm Jaama 1624 *Trulli Hannos* s.-ü. 131, l. 418; 1695 *Trulle Krog* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 44. < ?

Truubi t. Äks Sortsi, vrd. Saadjärve m. üksiktalu 1834 *Trubi* s.-ü. 164:7, l. 37. Vrd. Wied. Wb. *truup*, g. *truubi* 'Röhre, «Trumme», bedeckter Graben, Canal, (in der Mühle) die Oeffnung, aus welcher das eben gemahlene Mehl herausfällt; Trm, Kod, KJn, Plv *truup* : *truubi* 'väike sild'.

Truusa t. Ksi Laeva 1758 *Auf Trusa Hinrichs Land Trusa Hans* s.-ü. 239, l. 389; 1805 *Trusa Mert* s.-ü. 119c, l. 1; 1826 *Trusa* (pn. *Trus*) s.-ü. 29:13, l. 6 < in. *Truus* < *Andreas* Rajandi RN 25.

Träänisnik Trm Mustvee (väike soo). Vrd. vn *трясина* 'наплавное, трясучее болото'; *трясинник* 'трясина' Даль ТС (sub *трясти*).

Tubakamägi Kod Haavakivi (mägi põllul). < *tubakas*, *-a*.

Tubina t. Kod Tõruvere < pn. (~ am.n. *Miku*). Vrd. Kod Paapsi 1805 *Tubbina Mert* s.-ü. 38d, l. 2; 1826 *Tubina* (2, pn. *Tubina*) s.-ü. 24:12, l. 11—12; Kod Tedre 1805 *Tubbina Jürri* s.-ü. 38d, l. 1; 1811 *Tubbina Jani Enno, Tubbina Mick* s.-ü. 23:15, l. 8. < ln (hüüdnimi), vrd. Muh, JMd, VJg, Kuu, Iis, Trm, Plt, KJn, Pil, R *tubin*; Kse *tubinas* 'kaigas, vemmal' < vn *дубина* 'ослоп, ослопина, толстая палка, для обороны, драки; тупой, глупый, упрямый человек' Даль ТС (sub *дуб*); in. *Дубина* Тупиков СДРИ 137

Tuha t. Kod Assikvere (~ am.n. *Kauri*), Kod Pala (üksik talu) 1745 *Tuhhalt* (*Palla moisa wallast*) f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 120; 1782 *Tuha Mert* ja *Tuha Jurry Enno* s.-ü. 23:3, l. 9; 1826 *Tuha* (2, pn. *Tuha*) s.-ü. 24:13, l. 23—24. *Tuha veski* Kod Kirtsi (vesiveski Kiisli jõel), vrd. Jõe m. 1627 *Toha weßky* s.-ü. 132, l. 70; 1798 *Tuhha* Mellin; 1839 *Tuha* Rücker. *Tuha jõgi* Kod Halliku (~ *Kiisli jõgi*). Vrd. Kos *Tuhala* as. LCD *Tohal*, 1468 *Toall*, 1492 *Tohall*, 1732 *Tuhhala* Johansen EL 621; Hel *Tuhalaane* as. L. Kettunen (EO 83) on *Tuhala* käsitlemisel võrrelnud seda apellatiividega (Wied. Wb.) *tuha* (d) 'Hinterbacker', *tuhar*, *tuhhar*, g. *tuhara* (d) (*tohhar*) 'Hinterbacke', *tuharik*, *-u* 'Spitze der Hinterbacke' ja (vrd. ka) *tuhk* : *tuha* 'Asche', sm pn. *Tuhkanen*. Kui lähtuda sellest, et talu nimi on kujunenud lisanimest (vrd. 1566 *Tuha Andrea* TT 224) võiksid selle vasteteks sobida mõlemad toodud apellatiivid (vrd. veel *tuhakott* 'laisk, unine inimene; viimasena sündinud laps'; *tuhkamats* 'määrdunud laps [inimene]' jne.). *Tuhala* puhul ei oska olemasolevate andmete alusel leida usutavat sidet kohanime ja apellatiivide vahel. Tähelepanu äratab teatud paralleelsus *Tuha* veski ja *Tuhala* varasemais kirjapanekuis *Toha-* (kus *-o-* pro *-u-* ei tarvitse tingimata olla ebatäpsele ülesmärkimisele tuginev kokkusattumus [vrd. e *juhtima*, sm *johtaa*; murrakuti esinev *o* > *u*, *e* > *i* resp. *u* > *o*, *i* > *e h* ees] vt. Kettunen EKÄH 128, 132). Seega on mõeldav nime varasemaks vormiks võtta **Toha-*.

Tuhkallikas Lai Kantküla (allikas ajab välja valget tuhkjat liiva).

Tuhkru t. Pal Maardla (~ am.n. *Kangru*) 1826 *Kangro*, pn. *Tuhkur* s.-ü. 42:3, l. 28. < *tuhk|ur*, *-ru*.

Tuimõisa k. *t'uimõisa* ~ *t'uim'õisa* Lai (varasem nimetus **Kublits*) 1599 *Mojze Taub* P 138; 1601 *Reinholdt Taube* 4 *Dorffer* s.-ü. 130, l. 221; 1612 *Tauba Moyza* LM, s.-ü. 90, l. 118; 1624 *Der Hoff Tuwenhoff* s.-ü.

131, l. 415: 1638 *Taubhoff od. Kubbelietz* s.-ü. 128, l. 409; 1739 *Tuimois* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 11; 1758 *Tuwemoise* ~ *Tuwimois* (k.) s.-ü. 238, l. 836, 866; 1795 *Tuimois* (k.) s.-ü. 32:6, l. 39; 1811 *Tuimoise* (k.) s.-ü. 32:18, l. 16. < *Tui-* < *Tuvi-* < *Taube-* (Taube ostis Reastvere mõisa 1537. a., vrd. Stryck GRL 87).

Tuisu t. Äks Erala, Lähte (külas 2 Tuisu t.: *Alt-* ja *Mäelt-Tuisu*) 1758 *Auf Lechte Tönno Land Tuiso Jurri* ja *Tuiso Thomas* s.-ü. 239, l. 355; 1811 *Tuiso Thomas* s.-ü. 163:5, l. 20; 1834 *Tuiso* s.-ü. 164:5, l. 46; Äks Pupastvere 1811 *Krusnicko Tuiso Märt* (ja *Krusnicko Märt*, *Krusnicko Tönno*) s.-ü. 163:5, l. 11; 1834 *Krusnicko* (3) s.-ü. 164:5, l. 22—24; vrd. (meetrikas, Kärkna m.) 1729 *Tuiso Tenno* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 22. Vrd. Plt, SJn, Vil, Puh *Tuisu* t. < ln. vrd. *tuisk* : *tuisu*, *tuisupea*, Wied. Wb. *tuisu-meelega* 'ungestüm'.

Tuksi hm. (iness. *tuksin*) Kod Sassukvere. < ?

Tulesamba mägi Lai Kurista (mäel olevat tehtud alati jaanituld).

Tulike t. Kod Koosa (üksik talu Koosa ja Kõnnu vahel). *Tulike jõgi* Kod Koosa (= Koosa jõgi). *Tulike laan* Kod Koosa (mets Tulike t. lähedal). < *tulik*, *-u* 'tulikas'.

Tulimurru t. Trm Aosilla, Kullissaare, Maetsma. *Tulimurd* Trm Kasepää (karjamaa, põld) 1854 *Tulli Murro Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. *Tulimurru*, hm. MMg Välgi. *Tulimurru laan* Äks Kärevere (Aruvälja metskonnas). *Tulimurru* mets Kod Luigemetsa. < *tuli* + *murru* (: *murd*).

***Tulistvere** Kod 1627 *Tulistfehr. Dieser Hoff ist vor Zeitten nur ein Dorf gewesen* s.-ü. 132, l. 62 (hilisemad nimed *Tellerhof*, *Rannamõisa*, vrd. Stryck GRL 75). Vrd. (?) 1638 *Tullermoise* s.-ü. 128, l. 240. L. Kettunen (EO 303) *Tulistfehr* < *tuline* resp. *tuuline*. Vrd. ka in. *Tulli* (e) Stoebke OP 71.

Tulla t. *tul'la omad* Trm Kasepää. *Tulla mägi* Trm Kasepää (kõrgem koht Tulla põldudel, jaanitule tegemise paik). < ?

Tummase t. *tummasse* (talu Saadjärve veeres) Äks Õvanurme (paralleelnimi Tommerso). Vrd. ? Iis, Trm *tumm* : *tummą*, Kod *tumm* : *tummi* 'suured kiilitaolised sääsed, elavad järve veeres'; Wied. Wb. **tümm*, g. *tümmi* (Pp) 'grosse Mücke'.

Tupitsa t. Ksi Pikknurme 1744 *Auf Tupitze Nacor Martz land Tuppitza Jürri* s.-ü. 211, l. 468; 1769 *Tupitse Hans* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 87; 1795 *Tupitsa Marti* ibid., s.-ü. 2, lk. 512; vrd. Ksi Saduküla 1811 *Tuppitze Mert* s.-ü. 29:5, l. 7; 1826 *Tuppitze* (pn. *Tuppitz*) s.-ü. 29:15, l. 9. Vrd. Plt *Tupitsa* t. < ln., vrd. vn *тупик*, *тупица* 'глупыш, тупоголовый, глупый' Даль ТС (sub *тупой*); Plt *tupits* 'meesterahva säärsukad (põlvpükste juurde)'; vn *Тупица* Тупиков СДРИ 405.

Turbasoo hm. MMg Vaidavere.

Turjaku t. Pal Rahivere. *Turjaku* hm. Pal Süvalepa. < *turi* : *turja*. Apellatiivi **turjak* pole küll murdeist fikseeritud, vrd. aga *selg* : *selja* → *seljak*.

Tuterluia saun Pal Kilbavere. Vrd. Rap *Tutiluti* saun. Halvustav deskriptiivne hüüdnimi.

***Tuti** MMg Pataste 1758 *Auf Kitzi Hinn Land Tutti Mart und Tutti Gustav* s.-ü. 239, l. 310; 1811 *Tutti Gustav*, *Tutti Jani* s.-ü. 41:2, l. 13; 1826 *Tutti* (pn. *Tutt*) s.-ü. 42:2, l. 14. Vrd. Rap, TMr, *Tuti* k. < ln., ? vrd. *tutt* : *tuti*.

Tutimetsa t. Ksi Väänikvere. Vt. Tuti.

Tutka t. Pal Nava (~ am.n. *Nõmme*) 1805 *Tutka Jürry* s.-ü. 78a, l. 7; 1816 *Tutka* s.-ü. 41:11, l. 55. ? Vrd. Wied. Wb. *tutk*, g. *tutka* (A) (*tukk*, *tutkem*) 'Ende, Winkel'. KKI sõnavarakartoteegi andmeil on sõna levik laiem: R, I, eL (+ Muh, Saa, VMr, Rak). Nominatiiv esineb aga kujul *tutkas* ~ *tutkam* ~ *tutka* (~ *tu'tka*) ~ *tuka* ~ *tukk*, g. *tu'tkame* ~

tu'tkme ~ *tu'kma* ~ *tu'kme* (vrd. sm *tutkan* ~ *tutkain* : *tutkamen*), ainult Lüg *tutkas* : *tutka*. Tähenduseks 'peeru ots; kanga lõime otsad'; Wied Wb. *tutkas*, g. *tutka*, *muru-t.* 'Kampfhahn (Machetes pugnax).

Tutsi (saun) Lai Raaduvere. Häälikulise sarnasuse alusel olgu esitatud võrdluseks: Noa, LNg, Mar, Han, Hää, Kos, Kad, Ksi *tut's* : (*tut'si*) *tut'sid* 'sarika, kuhjavarda toed' (< sks); Wied, Wb. *tut's*, g. *tut'si* (W) 'Kahlkopf'.

Tuubari t. Lai Tirma (~ am.n. *Pika-Tõnu*). < ?

***Tuudelepa** Äks (meetrikas, Kärkna m.) 1729 *Tudeleppa Thomas* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 91; 1731 *Tudeleppa Thomas* ibid., l. 30. < ?

Tuulavere k. *tuulavere* Trm 1412 *Tůlyver* GU I 200; 1599 *Tullawer* P 119; 1624 *Tulefer* s.-ü. 131, l. 417; 1638 *Tuleffer* s.-ü. 128, l. 422; 1698 *Tuhlafer* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 65; 1758 *Thulafer* s.-ü. 239, l. 76; 1773 *Tulawerrest* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 39; 1782 *Thulafer* s.-ü. 56:6, l. 4; 1866 *Tulafer* ATK. *Tuulavere jõgi* (~ *oja*) Trm Tuulavere (~ *Tõikvere oja*, *Verioja*, *Härgoja*). *Tuulavere mägi* Trm Raja (mägi Tuulavere ja Raja küla vahel, Tuulaveres kutsutakse mäge Miku t. järgi *Miku mägi*). Vrd. Kei *Tuula* as., k. LCD *Tulalæ*, 1394 *Tulen*, 1544 *Tulakulle*, 1684 *Tula* Johansen EL 627; Sim *Tuulivere* (osa Käru as. rahvakeelne paralleelnimi). L. Kettunen (EO 83, 296) viitab Tuulavere juurest Tuula külale (Kei), võrreldes viimast apellatiiviga *tuul*, ning oletab, et küla nimi on lähtunud isikunimest. Ka varasemates kirjapanekutes puuduvad seigad, mis keelaksid *Tuula* (~ **Tuulala*) ja *Tuulavere* ühendamist. Seega peaks lähtepunktiks olema keeleline ühik, millele võisid liituda kohanime sufiksid *-vere* (*-la*). Üheks kõige tavalisemaks lähtekohaks sellistel juhtudel on olnud isikunimi. Otseseid tõendeid selle oletuse kasuks pole aga võimalik esitada.

Tuule t. Lai Eristvere, Oonurme; Äks Visusi, Ksi Tammiku. Vrd. Äks Alevi 1744 *Auf Thule Hans land* ... s.-ü. 211, l. 418; Äks Kaste 1811 *Thule Jürry* s.-ü. 163:9, l. 4; 1834 *Thule* s.-ü. 161:1, l. 10; Äks Sootaga (mõisa kubjas) 1758 *Thule Jürri* s.-ü. 239, l. 483; Sim, Hlj, Vil, Võn, Nõo, Ote *Tuule* t., vrd. ka Kad, Kan *Tuulemäe* k., Jür *Tuulevälja* k. < *tuul*, *-e* (esinenud nähtavasti lisanimena).

***Tu(u)stiku** Kod Alasoo 1782 *Tustiko Mart*, *Tustiko Tomas* s.-ü. 23:1, l. 17—18; 1811 *Tustiko Mart*, *Tustiko Toma Laur* s.-ü. 23:11, l. 12—13; 1826 *Tustiko* s.-ü. 24:8, l. 23. < ?, vrd. *tuustik*, *-u*.

Tõikvere k., m., as. Trm 1406 *Toynikever* GU I 188; 1408 (*dorperen*) *Toykevere* GU I 191; 1493 *Toickver* GU I 573; 1599 (*wies'*) *Teykwer* P 118; 1601 *Deügwer* s.-ü. 130, l. 222; 1619 *Teykwer* LM, s.-ü. 96, l. 49—50; 1624 (*Dorff*) Teickfer s.-ü. 131, l. 407; 1680 (*Gut*) *Toickfer* Bfl. II 864; 1686 *Teichfer* f. 308, n. 2, s.-ü. 3; 1758 (k., m.) *Toickfer* s.-ü. 238, l. 1023, 1029; 1773 *Toikwer* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 54; 1811 (*Dorf*) *Toickfer* s.-ü. 127:14, l. 6; 1826 *Toikfer* (e *Toikwerre*) Bienenstamm GA 299. *Tõikvere mets* Trm Lullikatku (Tõikverest ida pool ~ *Mõistu mets*). *Tõikvere oja* Trm Tõikvere (~ *Tuulavere jõgi*, *Verioja*). Vrd. Hlj *Tõikvere* LCD *Tæukeueræ*, 1639 *Toykefer*, 1680 *Toickfer* P. Johansen EL 618. L. Kettunen (EO 282, 295) Hlj *Tõikvere* < **Toivikan-* (*-kon*, *-ken*) *-veeren*, vrd. sm *toivo*, pn. *Toivonen*, in. *Toivo*, *toivottaa*, e. *tõotama*. Trm *Tõikvere* lähtevormina rekonstrueerib L. Kettunen (1406. a. pärineva kirjapaneku *Toynikever* alusel) **Toinikka*. Tüvi *tõiv-* esineb üsna mitmel juhul meie muistsete eesnimede koostisosana, näit. *Tõivo*, *Tõivolemb*, *Tõivutu*, *Lemmetõiv* jne. (vt. Mägiste EI, Roos KK 61, lk. 346—347; Stoebke OP 68—69; vrd. ka Forsman PN 161). On kõigiti usutav, et ka vaadeldavas kohanimes peitub sellest tüvest tuletatud isikunimi. 1406. a. kirjapaneku *Toynike-* alusel ei pea tingimata rekonstrueerima antud juhul lähtevormiks **Toinikka*. On võimalik, et tegemist on lugemise resp. kirjutamise ebatäpsusega (*n* pro *v*) (vrd.

Johansen EL 619). J. Mägiste (EI) esitab isikunimena ka *Tõi/k, -gu* (16. saj. *Thoick cordapelne, Caupi Tockennβon*), mis aga võiks samuti tagasi minna tüvele *Tõivo* (**Tõivokka*); vrd. Stoebke OP 68 *Toyveke* (e); *Toijuiackan* (sm).

Tõlla t. Kod Haavakivi, Nautrasi. < *tõld* : *tõlla.*

Tõllassaare t. Ksi Sooküla.

Tõnise t. *tõnisse* Lai Siimusti; Kod Luigemetsa, Omedu; Pal Kassinurme 1805 *Tõnnisse Thomas* s.-ü. 3d, l. 1; MMg Vaidavere 1805 *Tennisse Carl* s.-ü. 78a, l. 6; 1816 *Tennisse* 41:11, l. 6; Äks Vedu 1744 *Auf Kikiwer Tönnis land Tönnisse Andres* s.-ü. 244, l. 327; 1811 *Tönnisse* s.-ü. 163: 10, l. 8; Ksi Tammiku 1811 *Tõnisse Anso Jaak* s.-ü. 29:4, l. 7; 1816 *Tönnisse* s.-ü. 29:9, l. 7. < in., Mägiste EI (= Antonius), Palli KK 59, lk. 602, 604.

Tõnisma k. Trm 1866 *Tõnismaa* (t.) ATK. < in. *Tõnis* + *maa.*

Tõnissaare t. Lai Oonurme. Vrd. Vil *Tõnissaare* t. < in. *Tõnis* + *saar, -e.*

Tõnis-Tõnu t. Pal Patjala 1782 *Tönnisse Jürri Tönno* s.-ü. 56:2, l. 8; 1811 *Toenisse Jurry Toennis* s.-ü. 56:8, l. 5; 1816 *Tennise, Wirth Tönno* s.-ü. 56:14, l. 8; 1826 *Tönnisse* s.-ü. 56:20, l. 13.

Tõnnu t. Lai Eristvere, Kivijärve 1795 *Toenno Toenno Peter* s.-ü. 32:2, l. 8; 1816 *Tönno* s.-ü. 33:3, l. 7. < in., Rajandi RN 167 *Tõnn* < *Antonius.*

Tõnnuse t. *tõnnusse* Äks Raigastvere. < in., Rajandi RN 167 *Tõnnus* < *Antonius.*

Tõnsu t. Trm Tuulavere, Kod Haavakivi, Sääritsa, (*tõntso*) Tõruvere; MMg Kassema 1805 *Tenso Michel Mert* s.-ü. 78a, l. 6; 1816 *Tönso* (2) s.-ü. 41:11, l. 21—22; Ksi Pikknurme. Vrd. Lai Jõgeva 1795 *Kangro Jago Mert, jetziger Wirth Tönso Maddis* s.-ü. 32:1, l. 49; 1816 *Tönso* (2) s.-ü. 33:1, l. 30—31; MMg Jõe 1811 *Tenso Maert* s.-ü. 41:1, l. 4; 1826 *Tönso* s.-ü. 42:1, l. 4. < in., Mägiste EI *Tõnts, -u*; Rajandi RN 167. *Tõnts* < *Antonius.*

Tõnsutoa t. *tõnsudua* ~ *tõnsuda* Lai Villakvere 1795 *Tönso Ado Mart* (*jetzt Wirth Johani Johann*) s.-ü. 32:10, l. 74; 1816 *Johanny* s.-ü. 33:11, l. 26. < in. *Tõnsu* + *toa.* Vt. Tõnsu.

Tõnu t. *tõnu* ~ *tõnura* ~ *tõnurahva* Trm Jaama (~ am.n. *Joosti*), Raadna, Väägu; Lai Kantküla 1758 *Auf Koira Michel Jurgens Land Tönno Ado Rein* s.-ü. 238, l. 739; 1795 *Tönno Jaani Hans* s.-ü. 32:5, l. 10; Lai Lõpe, Pedasi; Kod Haapsipea 1782 *Kogi Tönno* s.-ü. 23:1, l. 12; 1811 *Koke Tönno* s.-ü. 23:11, l. 8; 1816 *Toenne* s.-ü. 24:1, l. 8; Kod Omedu, Päiksi; Pal Kassinurme 1758 *Auf Kinni Marti Mels Land Saarema Tönno Thomas* s.-ü. 239, l. 161; 1782 *Tönno Thoma Predo* s.-ü. 56:3, l. 5; 1816 *Tenno* s.-ü. 56:15, l. 9; Pal Änkküla (~ am.n. *Kuremaa*), vrd. 1758 *Kurrama Tönno* s.-ü. 239, l. 109; 1782 *Currema Rein* s.-ü. 56:4, l. 5; 1826 *Kurrema* s.-ü. 56:22, l. 12; MMg Alnavere 1744 *Auf Tönno Peters land Tönno Peter Andres* s.-ü. 211, l. 144; 1816 *Tenno* s.-ü. 41:13, l. 24; Äks Põltsamaa, Õvi; Ksi Aiu, Pööra. *Tõnu omad* ~ *Tõnuvitsa omad* Trm Kasepää (< vn -вич). < in. Vt. Tõnuvere.

Tõnu-Jaani t. Ksi Väänikvere 1744 *Auf Wenigfer Hans land Tõno Jaani Wittwe* s.-ü. 211, l. 467; 1811 *Tõno Jaan* s.-ü. 163:9, l. 15; 1834 *Tönno* s.-ü. 165:1, l. 56.

Tõnu-Mardi t. Lai Sootaga 1758 *Auf Karse Tinni Mart Land Tönno Jaan* s.-ü. 238, l. 749; 1795 *Tenno Jani Mart* s.-ü. 32:5, lk. 41; 1826 *Teno Mard* s.-ü. 34:2, l. 28.

Tõnumetsa hm. Trm Söödi (küla servas), vrd. Trm (meetrikas) 1793 *Tennomets Maddys* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 21; 1834 *Tormahof, Gesinde Tön-*

nomets f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 6; 1866 *Tönnomets* ATK. < in. *Tõnu* + *mets.*

Tõnu-Mihkli t. Kod Torila.

Tõnu-Peetri t. Pal Patjala, vrd. Pal Mõisamaa 1782 *Tönno Petri Tönnis* s.-ü. 56:5, l. 3; 1811 *Tönno Petre Tönnis* s.-ü. 56:11, l. 5; 1816 *Tenno* s.-ü 56:17, l. 15.

Tõnuri t. Lai Paduvere 1758 *Auf Schwen Land Tönno Jürri Mart* s.-ü. 238, l. 952; 1795 *Tönno Jurry Mart* ja *Tenno Jurri Tenno* s.-ü. 32:3, l. 13, 15; 1816 *Tenno Jürri* (2) s.-ü. 33:5, l. 14. Vrd. Kad, Plt, SJn *Tõnuri* t. < *Tõnu* + *Jüri.*

Tõnussaare k. Trm 1811 *Tõnosar* s.-ü. 127:10, l. 13; 1816 *Tönnosar* s.-ü. 127:8, l. 27; 1834 *Tonnosar* s.-ü. 128: 8, l. 40; 1839 *Tönnosaar* (t.) Rücker. *Tõnussaare* mets Pal Mooritsa. < in. *Tõnu* + *saar.*

Tõnu-Tooma t. Kod Omedu.

***Tõnuvere** k. Lai Kivijärve m. 1758 *Tönnofer* s.-ü. 238, l. 972. Vrd. VMr *Tõnuvere* k. LCD *Tonnæwæræ*, 1583 *Tennefer*, 1586 *Tennofer* Johansen EL 624. L. Kettunen (EO 282) osutab VMr *Tõnuvere* käsitlusel, et kuigi *Tõnu* on levinud isikunimi, ei tarvitse see olla kristlik laennimi (< *Antonius*). Selle lähtevormiks võivad olla ka **Tõnho(i)*, vrd. sm *Tenhovaara*, pn. *Tenhunen.* Usutavam tundub H. Palli (KK 59, lk. 602) väide, et *Tõnis*, *Tõnn*, *Tõnu* võivad olla eesti nimede kohandus *Antoniusele.* Sellele viitavad muistsed nimed *Thoinodas*, *Thonti* (hääldati **Tõinodas*, **Tõnti* ~ **Tonti*), Tõnnivaka paganlikkus ja lai levik. Üheks tõendiks *Tõnu* muistsusele võiks olla ka VMr *Tõnuvere*, mis on liiga varane nimi selleks, et seda tuletada kristlikust laennimest.

Tõnuvitsa Trm Kasepää. Vt. Tõnu.

Tõreda k. Trm 1745 *Törredalt* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 151; 1758 (üksiktalud) *Auf Terrenda Reins Land Terrenda Jaan* ja *Auf Terrenda Land Terrenda Jaack* s.-ü. 238, l. 820; 1773 *Törreda* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 203; 1775 *Torreda* ibid., l. 91; 1779 *Terrend.* ibid., l. 93; 1782 *Törred.* ~ *Terrend.* ibid., l. 96; 1786 *Terred.* ~ *Terrend.* ibid., l. 101; 1795 (üksiktalud) *Terrenda Michli Mert* ja *Terrende Jurry* s.-ü. 32:6, l. 5; 1811 *Terrenda Michli Maert* ja *Terrenda Jurry's Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 2; 1816 *Terreda Michli Mert* ja *Terreda Merdi Tenno* s.-ü. 33:7, l. 5; 1816 *Törrendalt* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 184; 1834 *dorf Törrenda* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 9; 1834 *Torreda* (2 t.) s.-ü. 35:2, l. 5—6; 1839 *Terrenda* (k.) Rücker; 1860 *Törrenda* f. 1265, n. 1, s.-ü. 28, l. 53; 1873 *d. Törrenda* ibid., s.-ü. 41, l. 6. *Tõreda lodu* Lai Veneküla (hm. Tõredalt idas) 1834 *Törrenda Loddo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; 1854 *Törreda Loddo* ibid., s.-ü. 42a. L. Kettunen (EO 12) on nimele võrdluseks esitanud omadussõna *tore*, *-da* (selles murdes olevat *tõre*, *-da*) lisades, et on raske öelda, kas antud juhul on küla nimi lähtunud algsest isikunimest. Tänapäeva vorm ja osa varasemaid kirjapanekuid viitavad sellele, et nime lähtekohaks peaks olema *eda*-adjektiiv. Häälikuliselt lähedasteks *eda*-adjektiivideks tänapäeva keeles on *tore*, *-da* (ka Trm, Lai, Kod *tore* : *toreda*; S, M *tore*, g. *tore*, *torrõ*, g. *torrõ*); 'ilus, kena; uhke, kõrk'; Krj *töri*; HJn, Amb, Sim, Hlj *tõre*, *-da* 'kuri, pahur, tige'. Trm *Tõreda* on häälikuliselt võrreldav ka Saaremaa (Krj) külanimega *Tõre* (ja võib-olla ka Plt *Tõrenurme* k. ja Amb *Tõrevere* talud). Varasemais kirjapanekuis esineb aga *Tõreda* (*Törreda* ~ *Terreda*) kõrval üsna pika aja jooksul ja küllalt rohkesti vorm *Tõrenda* (*Terreda* ~ *Törrenda*). Järelikult ei ole alust lugeda seda ainult juhuslikuks ülestähenduse hälbeks. Nime **Tõrenda* võime analüüsida järgmiselt: tüvi *tõre-* (ühine nimega *Tõreda*) + sufiks *-nd*, vrd. *emand* (← *ema*) *isand* (← *isa*); sm *emäntä*; kn. *Pyhäntä*, *Tyrväntä* Hakulinen SKRK 124.

Tõrremetsa Trm Lohusuu (põld). < ? *tõrs* : *tõrre*.

Tõrukese t. Pal Imukvere (end. mõisa kandikoht), Pal (meetrikas) 1739 *Törrokesse Hinrik* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 11; 1758 (Pal Imukvere m.) *Mühlen zwei ... die andere Törrekus genannt, welche beyde nur bey großen Wasser Mahlen* s.-ü. 239, l. 2; Pal Varbevere 1782 *Torrukesse Mart* s.-ü. 56:1, l. 3; 1826 *Törrokse* (pn. *Törroke*) s.-ü. 56:19, l. 5. Lisanimena esinenud *Tõrukese* võiks olla deminutiiv tüvest, mis esineb nimes *Tõruvere*.

Tõruska t. MMg Alajõe (~ am.n. *Tepani*). < in., vrd. vn *Дорошка* Морошкин СИ 59.

Tõruvere k. Kod 1722 *Torrawerrist* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 60; 1735 *Torrowerrest* ibid., l. 86; 1758 *Torrofer* s.-ü. 238, l. 1152; 1795 *Torrofer* s.-ü. 23:5, l. 5; 1811 *Terrofer* s.-ü. 23:11, l. 5; ? 1601 (Kuningvere k.) *Ein Gesinde Terrofer* s.-ü. 130, l. 79. Vrd. Kod Lahe 1782 *Torrowerre Jaako Jürri, Torrowerre Töns* jne. s.-ü. 23:1, l. 23—24; 1795 *Torrewere Tönts, Torrewere Jaan, Torrewere Hans* s.-ü. 23:5, l. 23; 1811 *Terrowerre Jahn, Terrowerre Hans* s.-ü. 23:11, l. 19; Kod Peatskivi 1758 *Auf Pellitzkiwi Jaan und Peters Land Torroferre Siem* s.-ü. 238, l. 1120; 1795 *Torrowere Petri Mart, Torrowerre Petri Peter* s.-ü. 23:5, l. 2—3; 1811 *Terrowerre Petre Mart, Terrowerre Petre Peter* s.-ü. 23:11, l. 3; Kaa *Tõru* k. L. Kettunen (EO 301—303) on nime esitanud kujul *Toruvere* (*tõruvere*) ja võrrelnud seda apellatiividega *toru* (sm *torvi*), sm *tora* 'Dummkopf', e *torumokk* 'einer, der immer unzufrieden ist', in. *Torri*. Kui aga nimes on *õ* algupärane, võivat küsimusse tulla ka *tõru* (sm *terho*). *Tori* käsitlemisel on viidatud võimalusele, et võis esineda in. **Toru* ja *Tori* (vrd. sm pn. *Toronen, Toroi*; e *Thoro* Stoebke OP 69). Vaadeldava nime varasemais ülestähendustes on küll esimeses silbis *-o-*, mis võis aga märkida ka *õ*-d (vrd. 1758 *Toickfer*, 1773 *Toikwer* jne.). Hilise idamurdelise *o* > *õ* vastu võiks rääkida ka Kaa *Tõru* k. (*tǫ̑ru*), kui on ühendatavad Kod *Tõru-vere* ja Kaa *Tõru*.

Tõrva t. Kod Kirtsi, Nautrasi; MMg Alajõe, Nudi. Vrd. Trm Mägise 1696 *Törwa Thoma Poig* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 27; Trm Tuulavere 1698 *Törwa Hanß* ibid., l. 65; 1758 *Auf Suhre Jaans und Terwa Andres Land Jaani Märdi Hans* s.-ü. 239, l. 78. < ln., vrd. *tõrv, -a*.

Tõrvaaugu t. Trm Maetsma. Vrd. Kad, Sim *Tõrvaaugu* t., Hlj *Tõrvaaugu mägi*, SJn *Tõrvaaugu* hm.

Tõrvamägi Kod Assikvere, Pala (mäel olevat vanasti põletatud tõrva). Vrd. SJn, Ote *Tõrvamägi*.

Tõrve k. *tõrve* Ksi 1582 *Terwo* SbGEG 22, lk. 49; 1585 *Terwo* ASK, l. 653; 1592 *Terwo* AZ, l. 47; 1601 *Terwo* ~ *Terwe* ~ *Teruo* s.-ü. 130, l. 65—66, 159; 1627 *Terwe külla, Terwe weßky* s.-ü. 132, l. 34, 36; 1638 *Terwe* s.-ü. 128, l. 209; 1753 *Törwast* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 24; 1758 *Terwekülll* s.-ü. 239, l. 558; 1811 *Törwe* s.-ü. 29:4, l. 10. Vrd. Kod Assikvere 1627 *Terwe Jacob* s.-ü. 132, l. 64; 1638 *Terwe Jack* s.-ü. 128, l. 24. Võimalike häälikuliste vastetena olgu esitatud: S *töri* : *törve, tõrva* ~ *tõri*, Pöi *tõri* : *tõrve*, Rei *törv* : *törve*, Phl *törve* : *tö'rve*, Kuu *torv* : *to'rva*; Wied Wb. *tõrv*, g. *tõrve* (*tõri*) 'Sprachrohr, hölzernes Hüterhorn' : sm *torvi* : *torven* 'rör, pipa, pip; blåsinstrument, lur, tut; sqvalleraktig, pratsam menniska' Lönnrot SRS: ln. 1547 *Olle Terwe* TT 131; sm in. *Torvio*, pn. *Tervo* Forsman PN 127, 179; *Toruia* Stoebke OP 69. Võimalik ka **tę̑rvai* > **tę̑rvoi* > **tę̑rvẹi* > *tę̑rve*.

Tõrve-Ülejõe k. Ksi (Tõrve küla jätk Pedja jõe vasakul kaldal).

Tõusanduse hm. Lai Päde. < *tõusma*, vrd. ka Wied. Wb. *tõuseng* (*tõseng, nõseng, tõusang, tõusik*) 'Aufgang, Aufgehen, Aufsteigen', *mäe t.* 'Aufgang des Berges'.

Tõõdassoo hm. MMg Vaidavere (soine hm. Kassema k. lähedal). < ? Vrd. in. *Tout* (hääldus? *Tõut*) Palli KK 59, lk. 604 (vrd. Kod *rõuk* : *rõõgu*, Äks *Jõunaku* ~ *Jõõnaku*).

Tõõvli hm., mets *t'õõvli* (iness. *t'õõvlis*) Trm Tarakvere. < ?

Tähema k. Kod 1585 *Tehoma* ASK, l. 644; 1592 *Thechoma* AZ, l. 58; 1601 *Techemer kulla* s.-ü. 130, l. 77; 1730 *Tehhemalt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 74; 1798 *Tehhema* Mellin; 1839 *Tähhäma* Rücker. Vrd. *täht* : *tähe*; in. *Thehe*, *Thehas*, *Theho* Stoebke OP 66.

Tähkvere m., as., v. *tä'hkvere* ~ *tähkuvere* Lai (valla ametliku nimena esines *Laius-Tähkvere*, mõisa saksakeelne paralleelnimi *Flemmingshof*) 1408 *Techelwerre* GU I 192; 1599 *wies' Takower* P 107; 1601 *Tachower* s.-ü. 130, l. 220; 1624 *Dorff Tachtfer* s.-ü. 131, l. 406; (1702 *Flemmingshof* f. 308, n. 2, s.-ü. 5); 1773 *Tehkower* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 89; 1826 *Flemmingshof* (e *Tehkowerre oder Lajusi Tehkowerre*) Bienenstamm GA 300; 1866 *Laiuse Tähkowerre* ATK. L. Kettunen (EO 296) *Tähkavere*, *Tähkuvere* < **Tähika-*, **Tähiku-*. Rekonstrueeritud vormi vaatleb L. Kettunen kui tuletist sõnast *täht* : *tähe*, juhtides tähelepanu veel tänapäevalgi esinevale loomanimele *Tähik*, *-u* (sm *Tähikkö*) 'mit *täht* versehenes', mis olevat võinud esineda ka isikunimena (vrd. *tähtis*, *tähtjas*). Vaadeldavat kohanime ei saavat aga ühendada soome sõnaga *tähkä* 'viljapea'. Vrd. Nõo *Tähtvere* m. (*tä'htvere* ~ *tä'hkvere*) 1601 *Techelfer* ~ *Techelwer*, 17. saj. *Teckelfers By*, 1704 *Teckelfer*, 1782 *Tarto Tehkwerre*, *Tehkelwerre*. Nagu näeme, ei anna varasemad ülestähendused otsest vastust kohanime kujunemise kohta. *Tähkvere* on teatud suhtes erandlik oma struktuuri poolest *vere*-lõpuliste nimede hulgas, kui lähtuda *k*-sufiksiga tuletatud tüvest (**tähδik-*). Sellistel juhtudel on tüvi tavaliselt säilinud kahesilbilisena, näit. *Villakvere*, *Assikvere*, *Punikvere* jne. resp. tüvest on välja langenud konsonant, näit. *Tõikvere*, *Võikvere*. Kui aga arvestame seda, et vastavast loomanimest *Tähiku* tuntakse paralleelkujuna *Tähk* (vrd. Wied. Wb. *tähk*, g. *tähko* (d) = tähik), on *tähk-* ootuspärane ka kohanimes. Et loomanimedes on säilinud vanu isikunimesid (vrd. Forsman PN 190), pole aluseta otsida siitki muistset isikunime (*Tähdikk-*). Häälikuliselt on *tähkvere* ~ *tähkuvere* lähedased ka apellatiivile sm *tähkä* : *tähkän*, *tähjän*, *tähän* Lönnrot SRS 'viljapea'; VJg *tä'hkepea* ~ *tä'hkapea* 'rukkipea', Sim *tä'hkapia* ~ *täh'kel pia* 'tühi viljapea', Hlj *tähkapea* 'tühjaks pekstud viljapea'. Ka tähenduse poolest sobiks toodud apellatiiv kohanimesse. See ei sobiks aga hästi *vere*-nimede struktuuriga ja tekitaks häälikuloolisi raskusi. *vere*-lõpuliste nimede esimene komponent on tavaliselt olnud genitiivis. Seega ootaks vormi **tähavere*, nominatiivse *tähkvere* asemel. Apellatiivist *tähkä* lähtudes, tuleks *tähkuvere* tuletada deminutiivist **tähkoi*, mille genitiiv aga peaks olema **tähu* (seega **tähuvere*) (vrd. **päskoin* > *päsu*, vt. Mägiste *oi-*, *ei-*dem. 14). P. Ariste (ESA III 132) on osutanud, et mitmete *vere*-lõpuliste nimede (*Karivere*, *Vilivere* jne.) esikomponent on nominatiivne *i*-sufiksiga tuletis (vrd. *kęrvirät'* < **kęrvai-rätti* (sufiksi algse tähenduse kohta vt. Hakulinen SKRK 113). Seega tuleks arvesse ka võimalus *Tähkvere* < *Tähkuvere* < **tähkoi*. Muidugi jääb üle teoreetiline võimalus, et vaadeldav kohanimi on lähtunud isikunimest, mis oli tuletatud apellatiivist *tähkä*. Kui meil oli isikunimi *Viljaka* ~ *Viljako*, miks siis ei võinud olla **tähγikko* > **tähiku*. Nõo *Tähtveres* esinev *t* pro *k* võiks seletada sõnaalgulise *t* assimileeriva mõjuga (vrd. Kettunen EO 303) resp. rahvaetümoloogilise katsena nimi arusaadavamaks teha (vrd. ka apellatiivina Lüg *täht* : *tähe* 'tühi rukkipea, tuulamisel terade hulka sattunud rukkipea'). P. Alvre (KK 65, lk. 354) on *Tähtvere* esikomponendi ühendanud sõna *täht* nominatiiviga. Eespool esitatud materjali arvestades tundub see ühendus liiga julgena ja põhjendamatuna. Lai *Tähk-*

vere 15. saj. esineva kirjapaneku *Techelwerre* võiks lugeda ebatäpsuseks, kui see ei korduks järjekindlamalt Nõo *Tähtvere* puhul (*Techelfer* ~ *Teckelfer*). Kui nende kirjapanekute taga peitub tõepoolest reaalselt esinenud element *-l*, kerkib üles võimalus, et *vere*-lõpp on alles hiljem välja tõrjunud algse *-la*. Jääb üle muidugi võimalus, et *Techelfer*, *Teckelfer* jne. on kirjapanijate keelest lähtunud rahvaetümoloogilised vormid.

Täikäpp Äks Ojaküla (põld). < ?

Täkkoja Ksi Kirikuvalla. < *täkk* : *täku*.

Täksi t. Äks Kõlluste (~ rk. ka *Täpsi*) 1727 (Kärkna m.) *Teksi Thomas* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 15; 1758 *Auf Texi Reins Land Texi Rein und Pertel* s.-ü. 239, l. 354; 1811 *Texi Reino Märt*, *Texi Thomas* s.-ü. 163:5, l. 17. Vrd. Trm Ojataga 1758 *Auf Texo Jurgens Land Pulga Ado* s.-ü. 238, l. 1031. < ln., vrd. ? *täksima*, *täks*, *-i* 'kerge löök, hoop'; S, L, M 'väike kirves'.

***Täku** Äks Kärksi 1744 *Auf Tecko Hans land Teckokesse Matzi Jaan* s.-ü. 211, l. 107. < *täkk* : *täku*.

Täkulaane Äks Õvi (mets Sopi metsavahi juures). Vrd. Rõu *Täku* t., Puh *Täkulomp*, *Täkumägi*, Jõh *Täkumets*. < *täkk* : *täku*.

Täkuraba Lai Villakvere. Vt. Täkulaane.

Tämmu t. Pal Patjala (~ am.n. *Vana-Antsu*). Vrd. Kad *Tämmu* t. < ? in., vrd. *Temmo* Rajandi RN 220.

Täpsi t. MMg Kulli, vrd. Vara m. 1758 *Auf Tepse Johans Land Tepsi Willem* s.-ü. 239, l. 225; 1805 *Tepsi Jahn* s.-ü. 80a, l. 18; 1816 *Täpsi* s.-ü. 41:14, l. 17; MMg Teelähtme < pn. (~ am.n. *Kingu*); Äks Kõlluste (~ am.n. *Täksi*). Vrd. MMg Vara 1744 *Auf Tepseliwa Johans land Cubja Thoma Jaan* s.-ü. 211, l. 175; 1758 *Auf Tepseliva Johans Land Lupper Andres* s.-ü. 239, l. 224. < ?

Tärge *tärge* ~ *tär'kme sõra* ~ *tär'kve sõra* Kod Ranna (madalik Peipsis). Vrd. ? *tärge* : *tär'kme* 'sisselõige, augud pastla ääres, millest paelad läbi käivad'.

Tässikvere hm. Trm Kiige. *Tässikvere oja* Kod Kiige (~ *Kiige oja*). < *tässik* + *-vere* resp. *tässi* + *-kõrre* (vrd. Alekõrre). Vrd. M *täss* : *tässi* 'väike vanamees'; Kam *täss* : *tässu* 'raas, põrm, kübe'; Ote *täi täss* 'põial'; Wied. Wb. *täss*, g. *tässo* (d), dimin. *tässokene* 'kleines altes Männchen'; Nõo Tässvere k.

Tölga k. Trm 1852—53 (Avinurme m. kaardil) *Esttölga* ~ *Ehstölga* ja *Taggatölga* (t.) f. 2072,, n. 3, s.-ü. 36a; 1839 *Tölga* (t.) Rücker; 1866 *Tölga* (t.) ATK. Vrd. Kad *töl'k* : *töl'gi*, Vai *tölkö*; Iis, Lai *tölk* : *tölga*; Kad, Sim *tölgas* : *töl'ka*, Lüg *telgas* : *telka*, *tölgäs* : *tölkä* 'põldsinep'.

Töngi t. Pal Mõisamaa, Toovere. Vrd. S, Kad *tönk* : *töngi* 'tõmbikas, nüriks kulunud ese; nüri, tomp jne.'

Tühjatoa t. *tühjada* Trm Kärasi (~ *Matsra*).

Tühjaõue t. *tühjave* ~ *tühjavee* Trm Iravere, Lai Jõgeva, Kodismaa (~ am.n. *Kangru*) 1909 *Tihhawe* Rich. I 598. Vrd. Trm *õu* : *õvve*.

Tülba t. Äks Mõisaküla, Võibla. Vrd. Koe, Rap *tülp* : *tülba*; Juu, VJg *tulp* : *tulba* 'maamõõdu ühik (neli vakamaad); postivahe', Wied. Wb. *tülp*, g. *tülba* '1) Pfosten; 2) eine halbe Dessätine (vier Lofstellen, *tülba-wahe*); *tülp*, g. *tülba* 'stumpf'.

Tümsiväli Kod Haavakivi (põld). < ? *tümpsi* (vrd. *tümps* : *tümpsi*, *tümpsima*).

Türna t. Ksi Metsanuka, vrd. Ksi Laeva 1826 *Türna* (pn. *Türna*) s.-ü. 29:13, l. 15. Vrd. Wied. Wb. *türn*, g. *türna* 'grosse Halssehne des Viehes'; *türna-pu* 'Kreuzdorn (Rhamnus Cathartica L.), Weissdorn (I) (Crataegus L)'.

Uba t. Kod Haapsipea. < *uba* : *oa* (Kod *uba* : *uba*).

Ude t. Kod Lümati 1782 *Ude Michel* s.-ü. 23:4, l. 19; 1816 *Ude* s.-ü. 24:7, l. 27; Kod Raatvere 1758 *Auf Tedro Andres Land Ude Jaack* s.-ü. 238, l. 1173; 1782 *Ude Michel* s.-ü. 23:4, l. 19; 1826 *Ude* (pn. *Ude*) s.-ü. 24:14, l. 12; Kod Kadrina < pn. Vrd. Kod *Uudeküla.* < ln. Apellatiivne vaste puudub, vrd. *ude* : *udeme.* Häälikuliselt lähedase isikunimena võiks mainida vaid sm (või lapi) *Vdde* (Stoebke OP 71), mille võimaliku hääldusena on antud küll **Utu.* Üheks võimaluseks võiks olla nime tuletamine samast tüvest, mis esineb nimes *Uudeküla. Ude* pro *uude* võiks seletuda sekundaarse lühenemisena, millele mõjus kaasa Kodaveres levinud perekonnanimi *Ude*, kus hääldus võis saada mõjustusi vanast kirjaviisist lähtunud kirjapildist. Varasemais kirjapanekuis esineb järjekindlalt *Ude*, mis võiks viidata algselt pikale vokaalile esimeses silbis.

Udriku k. *udriku* ~ *udriki* Pal 1727 (meetrikas) *Uddriko Hans* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 15; 1740 *Uddriko Mats* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 15; 1744 *Uddrick* (k.) s.-ü. 211, l. 381; 1757 *Uttrikult* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 176; 1758 *Uddrich* s.-ü. 239, l. 428; 1811 *Uddrick* s.-ü. 163:11, l. 16. U d r i k u k. MMg (end. mõisa kandikohad, küla nimi Udriku t. järgi). U d r i k u t. MMg Udriku (revisjonides Vara m.) 1758 *Auf Uddricko Hans Land Uddricko Willem* s.-ü. 239, l. 227; 1811 *Uddriko* s.-ü. 41:7, l. 8. *Udriku jõgi* Pal Aruküla (= Laeva jõgi). Vrd. Äks Visusi 1638 *Udrick Hans* (*ein Lette*) s.-ü. 128, l. 225; 1758 *Auf Watso Michels und Reins Land Uddricko Hanso Laur* s.-ü. 239, l. 425; Kad *Udriku* LCD *Vtric*, 1429 *Udderkes*, 1530 *Uddrykas*, 1583 *Udrich*, 1639 *Uddrik* (vrd. in. *Uderkas* GU II 751) Johansen EL 635. L. Kettunen (EO 64) on tuletanud Kad *Udriku* isikunimest, rekonstrueerides lähtevormina **Utrikkoi*, **Utrikkęi*, **Utrikki*; vrd. Stoebke OP 71 *Vderick* (e) 1553 *Mathias Vderick.* Vrd. ka Kod *udri*, *udrike* 'kergemeelne, edev', *udritama* 'hullama, vallatlema'; Rid, Mar, Kul, Mär, Vig *udris* 'usin, hoolas, virk'.

Udu t. Pal Aruküla, Toovere (~ am.n. *Kutsari*); MMg Virtsa (~ am.n. *Uuetalu*). Vrd. Pal Änkküla 1820 *Mokko Lauri oder Uddo* f. 567, n. 2, s.-ü. 1d, l. 4; Plt *Udu* k., Kad *Uduküla.* Vrd. *udu* : *udu*; in. (sm või lp?) *Vdde* (lugeda **Utu*) Stoebke OP 71.

***Ugala** Äks Õvanurme 1627 *Uggalla Thomas* s.-ü. 132, l. 74. < ln. vrd. muistne maakond *Ugala*, vrd. ka *ugalane* Plt, Võn, Kam, Plv, Vas 'ebaselgelt rääkiv inimene; umbkeelne'; Urv *ugalanõ* 'erak, üksiklane'; Plv, Räp *ugalanõ* 'rumal, taipamatu'; PJg *räägib ugalad keelt.*

***Ugle** Lai Jõgeva m. 1758 *Dorff Ugle* (kus on üks talupoeg: *Auf Trewe Hinrichs Land Isaak Weide*) s.-ü. 238, l. 790. < ?

Uguri t. MMg Igavere, vrd. 1834 pn. *Uggur* (*Kecky* ja *Sikko* t.) s.-ü. 164:1, l. 7, 10. *Uguri oja* MMg Igavere (voolab läbi Uguri t. maadest). Vrd. VMr *Ugurimägi.* < pn., vrd. sm *ukura* 'grop, håla, klyfta, grotta'; *ukurasilmä* 'som har insjunkna ögon' Lönnrot SRS.

Uha t. Trm Paadenurme, Rehessaare. Vrd. Vil *Uha* t., Võn *Uhamõtsa* t., VNg *Uhamets*, SJn *Uhandu* (karjamaa). Vrd. 1) Kse, Var, Mih, Aud *uht* : *uha* 'raiutud mets; risu', Trm *uht* : *uhu* 'puurisu, räiss'; Kse *uhumaa* 'alemaa' (vrd. Saareste LV 141); 2) S, L, K, Trv *uhk* : *uha* 'jää peale imbuv vesi, maast välja imbuv vesi; talvel külmumata kohast tõusev veeaur jne.'; Trm *uht* : *uhu* (= uha); Krj *uhastik* 'kinnikülmumata koht soos'.

Uhaalune hm. Lai Pedasi 1858 *Uhka allone nied* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. < *uhk* : *uha.* Vt. Uha.

Uheki t. *uheki* ~ *uhekra* Kod Assikvere, vrd. 1826 pn. *Uhek* s.-ü. 24:9, l. 7. *Uheki veski* Kod Assikvere (vesiveski Kiisli jõel) 1798 *Uheke* Mellin; 1839 *Uheke* Rücker. *Uheki nõmm* Kod Assikvere (Uheki veski lähedal). Kettunen (EO 61) *Uheki*, ? vrd. *uhtuma* 'spülen', *uhe* 'das Spülen' +

kivi. Vrd. ka Kod *uhe kurik* 'pesukurikas', *uhelaud* 'pesulaud'; Kse, San *uhevesi*; Trv, Krk, Puh *ohevesi* 'loputusvesi' Iis *Uhe* k. Teine komponent *-ki* < ? *kivi*, vrd. *Alatskivi* (*alatski*), *Peatskivi* (*peätski*).

Uhmardu k. *uhmardu* MMg. *Uhmardu kõrts* MMg Uhmardu (end. mõisa kõrts) 1758 (Kudina m. *Krüge:*) *St. Peterburgschen Straße gelegen Uhmardasche genannt* s.-ü. 239, l. 233; 1839 *Uhmardu* (kõrts) Rücker; vrd. 1695 (Tartu—Narva maanteel Kulmuvere külast põhja pool) *Umaschi Krug* ja *Umaschi jeggi* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 41. Uhmardu t. Pal Varbevere 1758 ? *Auf Urmando Mick und Maddi Laurs Land Urmando Michel* s.-ü. 239, l. 13; 1782 *Ummardo Mart* s.-ü. 56:1, l. 1; 1805 *Uhmardo Michel* s.-ü. 2d, l 1; 1826 *Uchmardo* s.-ü. 56:19, l. 7; vrd. Pal (meetrikas) 1752 *Ummardo Pertli Tönno Mihkel* f. 1261; n. 3, s.-ü. 1, lk. 130. Vrd. Pal Kassema 1805 *Uchmardo Pedo* s.-ü. 78a, l. 6; 1826 *Uchmardo* s.-ü. 42:3, l. 18; Pal Nava 1816 *Uchmardo Krug* s.-ü. 41:4, l. 55. *Uhmardu jõgi* MMg Saare (~ *Rahivere jõgi*). Kui lähtuda eeldusest, et nimi pole võõrast algupära, ei saaks seda pidada lihttüveks, vaid tuleks vaadelda kui tuletist resp. liitsõna. Seejuures teoreetiliselt võime nime jagada osisteks: *uhma/rdu, uhm/ardu, uhmar/du, uh/mardu*. Esimese ja teise võimaluse juures häälikuliselt lähedase apellatiivina (esimesele komponendile) võiksime esitada sm *uhma* 'trots, förtret, hurtighet, ifver' Lönnrot SRS; Wied. Wb. *uhmama* (P) 'sich anstrengen', *uhmane* 'trüb, undeutlich'. 2. komponendile oleks häälikuliselt kõige lähemal sufiks *-rd* (*-rdi*) (*logard, -i*; *painard, -i* jne.). Olgu mainitud et L. Kettunen oma teoses (EO) pole leidnud eesti toponüümikast sufiksit *-rd(u)*. Ka teistsuguste jaotuste juures saaksime esitada häälikuliselt lähemad või kaugemad vasted (näit. *uhmar/du*, vrd. *uhmer*, sm *huhmar, huhmari* jne. SKES I), kuid usutavat ja motiveeritud lahendust need ei paku.

Uigu t. Äks Erala. Vrd. Nõo *Uigu* t. Vrd. Hel, San *uik* : *uiga*, Rõn *uik* : *uigu* 'lohk, madalam koht'; vrd. ka Hel *uigud* 'Taagepera valla elanike pilkenimi'; Lai, Trm, Trv, Krl *uik* : *uigu* 'savist vilepill, heinputkest vile'.

Ujuki t. Kod Küti, Lea (~ am.n. *Lea-Uue*), vrd. Kod Halliku 1744 *Auf Oicko Hans land Oiokesse Lauri Peedo* s.-ü. 211, l. 157; 1758 *Auf Oycke Hans Land Ujokesse Lauri Pedo und Ujokesse Maddis* s.-ü. 239, l. 203; 1811 *Uyokesse Maddis* ja *Uyokesse Sohn Michel* s.-ü. 23:12, l. 11, 14; 1816 *Uyokesse* (4) s.-ü. 24:2, l. 20. < ln., ? vrd. Wied. Wb. *huiokesse*? (Spitzname für die Leute aus Rosenhof); Vas, Se *hojo, hojokõnõ* 'lollike, kerglane, kergemeelne, hulgus', *hojonõ* 'id.'; Vas, Se *hojotama* 'logelema, hulkuma; rumalusi tegema'; Krk *ujutu* 'üleannetu' (*o* ~ *u* kohta vrd. Kan *hubastama*, Se *hobastanu*?, Vas *ojoma* 'ujuma' jne.).

Ujutuseorg Lai Reastvere (suurvee ajal veega täidetud org, kus olevat hobuseid ujutatud).

Ukseesine hm. Kod Künnapa (talu lähedal asuv hm.). Vrd. (L.-Tähkvere m. kaardil) 1838 *Ukse koha allekörre* f. 2072, n. 3, s.-ü.. 426.

Ullamäe t. *ul'lamä* Lai Ellakvere. ? Vrd. Wied. Wb. *Hul'l'*, g. *Hul'l'i* (P) 'männl. Name'.

Ulloja *u`l'lõja* Kod Sassukvere (Peipsisse voolav ojake Sassukvere ja Kodavere vahel). Vrd. Kod *ul'l* : *ul'li* 'väike laine, kerge lainetus'.

Ullsoo (iness. *ullun suun*) Kod Raatvere (soine võsastik). Vrd. Ote *Ullsoo* (soine hm.). Vrd. sm *hyllyä* 'gunga' Lönnrot SRS. On mõeldav, et sõnast esines ka tagavokaalne variant (e ? **hulluma*), vrd. sm *hyljyä, huljua*; e *heljuma, hõljuma*.

Hullu-Tooma t. Trm Mõisaküla (~ am.n. *Kõreotsa*).

Ulpesoo Äks Valma (Soitsjärve soostunud ots ~ *Ulpe ots* ~ *Soitse soo*). *Ulpe sild* Äks Valma (Ulpesoo kohal). Vrd. Äks *ulbas* : *ul'pad* ~

ul'ped 'mäda sopp järve veeres; lomp; mäda heinamaapealne tee', *ul'paline*; vrd. ka Ris *ul'pima* 'vee peal õõtsuma, ujuma (puutükk)'; sm *ulpukka* 'vesiroos'.

Ulvi k. Trm 1696 *Ulwilt* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 23; 1754 *Ulbi* ibid., n. 2, s.-ü. 140, l. 7; 1758 *Dorff Ulbie* (*Auf Ulwi Johann Land*) s.-ü. 238, l. 1072; 1773 *Ulbi* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 134; 1775 *Ulbist*, 1776 *Ulbilt* ibid., l. 134; 18. saj. *Ulbi* ja *Ulwi* ibid., n. 2, s.-ü. 10 ja 12; 1802 *Ulbilt* ibid., n. 3, s.-ü. 2, l. 60; 1811 *Ullwi* s.-ü. 127:10, l. 19; 1816 *Ulwi* s.-ü. 127:18, l. 38; 1819 *Ulwilt* ~ *Ulbilt* f. 1265, n. 3, s.-ü. 2, l. 180, 184; 1866 *Ulwi* ATK. Vrd. VNg *Ulvi* as. L. Kettunen (EO 269) on võrdluseks toonud soome kohanime *Ulvila*. P. Johansen (EL 448) osutab, et VNg *Ulvi* on lähtunud (16. saj.) mõisaomaniku nimest *Wulff*. On muidugi mõeldav, et ka Trm *Ulvi* on sama algupära ja seotud VNg *Ulviga* asustusajalooliste seikadega. A. Moora (PEA 53—54) ühendab Trm *Ulvi* ja 1599. a. revisjonis esineva *Jamawer Zalessie* (P 120) nimelise külaga, kus oli kaks talupoega, neist üks *Ulf*, mis hiljem muutuski küla nimeks. Vrd. ka sm in. *Ulvi* < rts *Ulver* Nissilä SN 123.

Umba t. **u'mba** Trm Vadi, Ksi Tõrve. < *umbaia*.

Umbaed Trm Lohusuu, Raadna; Kod Raatvere (põld). Vrd. Kad, Hlj, Lüg, Nõo, Puh *Umbaed* (põld, hm.), Kad *Umbaia* t., VNg *Umbaia* hm. Vrd. Käi, Mär, Ris *umbaid*, *umbaed*, *ummaed* 'aiaga piiratud põld · (metsas)'; Juu, Lüg *ummaed*, *umbaid* 'mingit ala (karjamaad) tervikuna piirav aed'.

Umbalekere t. Trm Lepiksaare. *Umbalekere väli* Trm Piilsi. < *umb* + *alekõrre*.

Umbjõgi Lai Pedasi (väljavooluta jõgi Luusiku soos); 1834 (hm.) *Umb-Jõggi* = *Welly* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. Vrd. Hlj *Umboja* t., Puh *Umboja* (kraav); Rak, Lüg, Plt *Umballikas*; VMr, Sim, Võn, Nõo *Umbjärv*.

Umbjärv Kod Assikvere (Ratassoos); Äks Pupastvere 1798 *Umbjerw* Mellin; 1839 *Umb Jerw* Rücker. *Umbjärve* hm. Lai Kasevere (Pedja jõe ääres). *Umbjärve soo* Äks Pupastvere (soo Umbjärve ümber). Vrd. Umbjõgi.

Umbniit Ksi Altnurga (hm.). *Umbniit* (*u'mniit*) Lai Leedi (hm.). Vrd. Trm Rääbise 1814 *Umbniith* f. 567, n. 2, s.-ü. 127b, l. 27.

Umbsaare t. Trm Vadi.

Umbsoo mägi *um'psoo* ~ *um'psu* Trm Näduvere (allikarikas tüma seljandik) 1858 *Umb Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. *Umbsoo* hm. Lai Rava.

Ummetsa t. *u'mmetsa* Trm Adraku, Västriku. *Ummets* Kod Nautrasi (metsatükk põldude keskel). < *Umbmets(a)*, vrd. Umbaed, Umbniit jne.

Ummumägi *ummumägi* ~ *umumägi* Trm Aosilla (Suhteliselt kõrge liivane mägi, ümbritsetud loduga. Vana linnusepaik, vt. Viires ERP 231; Tõnisson LM 37—40. Ka rahvatraditsiooni järgi olevat mäel olnud linnus, mägi olevat kokku veetud.) < ? **umpu* : **umbun*, vrd. *ummus*, *ummune* 'umbne'. Nime tähenduse osas vrd. Umbaed, Umbniit, Umbsaare.

Umpsale Ksi Kunila (põld). < *umbse* + *ale*.

Undhaud Lai Ellakvere (hauakoht Pedja jões). < *und* : *unna*.

Hundi k. MMg (asunikutalud). Hundi t. Trm Adraku < pn., Maetsma, Tõreda; Kod Nõmme, Ronisoo < pn., MMg Hundi; Äks Erala (~ am.n. *Metskassi*), Napu; Ksi Pööra. *Hundi hm.* Trm Tammispää, Kod Kokora, Äks Kõnnu, Ksi Kirikuvalla. Vrd. Kod Halliku 1811 *Undi Maddis* s.-ü. 23:12, l. 15; Ksi Väänikvere 1811 *Hundi Peter* s.-ü. 163:9, l. 13; 1834 *Undi* s.-ü. 165:1, l. 47; Vai, Kõp *Hundi* k.

Hundiallik Kod Peatskivi (rahvatraditsiooni järgi olevat hunt tulnud allikale jooma ja surnud allika juures).

Hundiaru hm. Pal Vanavälja.

Hundiaugu: 1) mägi Trm Vaiatu, Kod Assikvere, MMg Kaiavere; 2) väli MMg Kaiavere, Äks Valma; 3) hm. Trm Lohusuu. Vrd. Lai (L.-Tähkvere m. kaardil) 1834 *Undi augo Welli* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; VNg *Hundiaugu* t.; Hlj, Lüg *Hundiaugu mägi*; SJn *Hundiauk* (lohk põllus).

Hundikõri hm. Trm Ookatku 1834 *Undi Kõrri* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; Lai Resti. Vrd. Wied. Wb. *kõri* 'Schlund, Strudel'.

Hundilaane hm. Äks Alevi.

Hundilagastik *un'dilagas'sik* Kod Lümati, MMg Virtsa (hm.). Vrd. Kod *lagas'sik* 'laastik'.

Hundiluha k. MMg (asunikutalud). *Hundiluha* t. MMg Hundiluha.

Hundilüli mägi Pal Rahivere (mägi Saare metsas).

Hundimetsa t. MMg Hundiluha, Äte. *Hundimets* Kod Omedu (~ *Hunditont*), Ksi Pööra.

Hundimurru t. Ksi Pööra. *Hundimurru* hm. Ksi Altnurga.

Hundimägi Lai Oonurme, MMg Tootsi, Äks Õvanurme (mägi metsas, soos).

Hundinõmm MMg Kulmuvere (mets, hm.).

Hundipaju (hm., mets, võsastik) Trm Lohusuu, Rehessaare, Vilusi, Kod Sassukvere. Vrd. Trm (Avinurme m. kaardil) 1822—27 *Undipaijo Moetz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. < *hun'dipaju* 'kriechende Weide' Wied. Wb. Tähenduse poolest sobiks teise komponendi vasteks ka *padu* : *paju* (~ *pao*, *pau*) 'vesine heinamaa, võsastik jne.'. Idamurde alalt ja selle naabrusest pole tänapäeval seda sõna fikseeritud. Esinemisalaks on S, L ja K (läänepoolne osa). Idamurdes ootaks kuju *padu* : *padu*.

Hundipraks MMg Kadrina (soine võsastik ja hm. Kaiavere järve ääres). Vrd. Plv *praks* : *praksi* 'rägastik'.

Hundisoo Trm Aosilla 1838 *Undi Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; Lai Siimusti (hm.), Kod Koosa (karjamaa), Äks Kukulinna, Ksi Saduküla (hm.).

Hundissaare hm. Lai Endla. Vrd. Kod Tähema 1814 *Undisaare* f. 567, n. 2, s.-ü. 64b, l. 79.

Hunditont *un'diton't* Kod Omedu (mets ~ *Hundimets*). Vrd. Tont.

***Unduski** Kod Lahe 1758 *Auf Ontisch Mart Land Unduska Enno* s.-ü. 238, l. 1123; 1782 *Unduski Adam* s.-ü. 23:1, l. 26; 1811 *Unduski Adam* s.-ü. 23:11, l. 21. < ? vn, vrd. krj *Onto(i)*, *Ontto(i)* < vn *Антон*, *Антоний* Nissilä Vir. 43, lk. 67—68; Тупиков СДРИ 456 *Онтюшка Ocunob*.

Une t. MMg Peebu (talus olevat vanasti elanud «unekubjas», s. o. kirikuteener, kes äratas kirikus magajaid).

Unimets Trm Lullikatku (võsastik). < ? *uni* : *une*, vrd. liitsõnades Lai, Ksi *uniküla*, Aud *unimustlane*; *unimüts*, *unipea*, *unipuss* jne.; vrd. ka R *unimine* 'väga suur'.

Unimägi Trm Jaama (küngas heinamaal). Vrd. Unimets.

Huntaugu t. Trm Mõisaküla, Tõreda (~ *Karpa*); Lai Villakvere. *Huntaugu mägi* Lai Kõola. Vrd. Hundiaugu.

Ura hm., soo MMg Kaitsemõisa (Kaiavere metsas). Vrd. Lei *urg* : *ura* 'jõgi', Har *Mäeura* ja *Alaura* t., *Leppura* t. *Urgoja*, Krl *Uraoja*, vt. Palmeos ESA V 103.

Urju t. Kod Haavakivi. *Urju mägi* Kod Pala. < ?

***Urustvere** k. Ksi (Puurmani m.) 1582 *Uruswier* (revisjonis toodud Alaveski ja Kurukase k. vahel) MA 168:1, l. 155; 1592 *Urusthwer* AZ, l. 45; 1627 *Urustfehr* s.-ü. 132, l. 36. Vrd. Kul *Urevere* k., mille lähtekohana L. Kettunen (EO 316) esitab kaks võimalust: a) **Uruvere* (> *Urevere*) < *urg* : *uru*; b) *Urevere* < in. **Ure*, vrd. Vll *Ure* k. Kuna 18. saj. esineb samas mõisas küla **Orestvere*, on võimalik, et tegemist on ühe külaga. Vt. ka *Orestvere.

Urvita t. MMg Sipelga 1805 *Urwita Johann* s.-ü. 80a, l. 18; 1816 *Urwita* s.-ü. 41:14, l. 18. < ? *Urvitaja*, vrd. Kod, KJn, Krk, Puh, Ote, V *urvitam(m)a* 'kummargil midagi tegema; upakile tõusma'; Kod *u'r'vma*

'pęksma'; Trv, Lei *ur'v*, *-i* 'tagumik'. L. Kettuneni (EO 229) arvates olevat *urvitaja* tähenduseks võinud olla ka 'kubjas'.

Ussimägi Lai Kurista (küngas soos).

Ussimätastik Trm Kilbavere (mätlik hm.).

Ussinõmme t. Trm Tõreda.

Ussisoo Pal Süvalepa, MMg Alajõe, Äks Õvi 3.

Utsali k. *u'tsali* Ksi 1770 *Utsala* Schmidt PR; 1839 *Utzali* (t.) Rücker. U t s a l i t. Ksi Utsali. Vrd. Urv, Rõu *Utsali* k.; TMr *Utsali* t. (< pn. *Udsel*), Puh 1638 *Vdzal Maddi* LMR 120. < ? Vrd. sks pn. *Utz*, *Ötzel* Heintze DF 105.

Uudeküla Kod 1585 *Vdekul* ASK, l. 648; 1592 *Udekuł* AZ, l. 62; 1688 *Udekyl* f. 308, n. 2, s.-ü. 220; 1722 *Udenküllast* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 57; 1723 *Udeküll* ibid., l. 65; 1745 *Udest küllast* ibid., l. 120; 1758 *Uddiküll* (*mit Mocko*) s.-ü. 238, l. 1187; 1795 *Udekülla* s.-ü. 23:9, l. 12; 1839 *Ude* Rücker. Vrd. MMg Jõe m. 1627 *Uβkülla* s.-ü. 132, l. 71; Amb *Uudeküla* 1564 *Usculle* f. 1, n. 2, s.-ü. 933, l. 142; 1571 *Usculle* ibid., s.-ü. 935, l. 203; 1803 *Udenkull* f. 864, n. 1, s.-ü. 27, l. 202; Jür *Uudeküla*. < (**ūsi*) : **ūδen* (Kod *uus* : *uude*). Idamurde alal on seega täiesti ootuspärane *ūDe-* pro *ūwe-*. Nagu selgub, esineb kohanimedes *ūDe-* laiemaltki, kuigi apellatiivides on *δ* kadunud XV—XVI sajandil (vrd. Saareste KE 76). Seega kohanimedes säilis varasem vorm **ūδe-*. Amb *Uudeküla* esineb küll 16. saj. kujul **Uusküla*, kuid see ei välista võimalust, et paralleelselt tarvitati kuju *ūDe-*, mis aga kasutatud allikmaterjalis ei kajastu.

Uudikmägi Pal Kõdu. Häälikulise sarnasuse alusel esitatagu võrdluseks apellatiiv Mär, VNg *uudik*, Vai *uudiko*; Noa, LNg, Mar, Kul, Kir, Lih *uudikas* 'esimene lumi, hall'.

Uuedra t. Trm Kärasi, Piilsi. < *uue* + *toa* + *rahva*.

Uuekõrtsi t. Lai Endla (~ am.n. *Harju*). Vrd. MMg Vassevere 1816 *Uwekörtzi* s.-ü. 41:13, l. 37; 1826 *Uwekörtzi* s.-ü. 42:4, l. 40.

Uuemurru hm. Trm Paadenurme.

Uueni t. Trm Ulvi. Vrd. VJg *Uueni* t. < ? *Uue-Jaani*.

Uuesaare t. Äks Visusi (hiilisem talu, eraldatud Kursisaare talust).

***Uuesauna** Äks Visusi 1811 *Uhesauna* (*Loostreiberstelle*) s.-ü. 163:11, l. 18; 1834 *Uhe Sauno* s.-ü. 165:3, l. 36.

Uuetalu (t.) Trm Maetsma, Lai Mäeküla, Kod Nõva 1805 *Uwetallo Jaan* s.-ü. 76d, l. 1; Pal Aruküla 1782 *Ue Tallo Hindriko* s.-ü. 56:2, l. 6; 1811 *Ue Tallo* s.-ü. 56:8, l. 9; Pal Nava (~ am.n. *Kivi*), MMg Virtsa (~ rk. *Udu*) 1805 *Uwetallo Jaan* s.-ü. 78a, l. 5; Äks Visusi 1758 *Auf Sahra Hinrichs Land Ustallo Jürri* s.-ü. 239, l. 423; 1805 *Uhstallo Hans* s.-ü. 31d, l. 1; 1834 *Uustallo* s.-ü. 165:3, l. 4. Vrd. Pal Maardla 1816 *Uwetallo* s.-ü. 41:11, l. 44; 1826 *Uwetallo* s.-ü. 42:3, l. 33; Pal Rohkuse 1805 *Ue Tallo Jurry* s.-ü. 6d, l. 3; 1826 *Uewetallo* s.-ü. 56:24, l. 29; Äks Kärksi 1811 (*Neufundiertes Gesinde*) *Uhetallo Andres* s.-ü. 163:7, l. 5; 1834 *Uhwetallo* s.-ü. 164:6, l. 7; Äks Sootaga m. 1727 *Ue Tallo Jahn* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 14. Vrd. ka Uustalu.

Uuetoa t. *uuwetua* ~ *uuweda* Trm, Lai, Pal, Äks, Ksi (eriti rohkesti sellenimelisi talusid esineb Tormas). Revisjonides: Trm Koimula 1854 *Uuetoa* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a; Lai Tirma 1816 *Uuetoa* s.-ü. 33:5, l. 12; 1834 *Uetoa* s.-ü. 34:10, l. 13.

Uugi t. Kod Assikvere, MMg Vanassaare. Vrd. S, L, K *uuk* : *uugi* 'öökull'.

Uulemaa t. Ksi Laasme, vrd. Ksi Kaave 1816 *Ulema* s.-ü. 29:9, l. 11. Vrd. Vas *Huule* k. Häälikulise sarnasuse alusel saame apellatiividest võrdluseks esitada *huul*, *-e*. Vrd. ka Krk, Kam *uule* : *'uulde* 'uure'; Ran *uule* : *'uulde* 'sügaviku serv (järves)'.

Uusjõgi Lai Endla (kraav, mis ühendab Endla järve Sinijärvega), Äks Kärevere (Laeva jõe süvendatud osa).

Uustalu (t.) Lai Endla, Pal Soomevere, Varbevere; Ksi Kaatvere (~ rk. *Lombi*) 1744 *Auf Kattifer Oloffs land Pulli Matzi Thomas, Ustallo Johan* s.-ü. 211, l. 447; 1805 *Ustallo David, Ustallo Tomas* s.-ü. 118a, l. 4; 1816 *Ustallo* (2) s.-ü. 29:6, l. 23—24. Vrd. Trm Iravere 1758 *Auf Ustallo Otza Siemo Jaans Land Jaani Ado Mart* s.-ü. 238, l. 744; Trm Kõnnu 1758 *Auf Sellicka Maddi Land Ustallo Siem* ibid., l. 1019; 1782 *Ustal* s.-ü. 127:1, l. 3; Trm Sätsuvere 1795 *Uhe Tallo (ein im Jahre 1792 fundiertes Gesinde)* s.-ü. 127:8, l. 14; 1826 *Ustallo* s.-ü. 128:4, l. 12; Lai Kirivere 1758 *Auf Ustallo Jaacks Land Seppa Rein* s.-ü. 238, l. 932; Lai Leedi 1758 *Auf Ustallo Hans Land Ustallo Jürri* ibid., l. 917; Kod Halliku 1811 *Ustallo Pello Jurry* s.-ü. 23:12, l. 11; 1816 *Ustallo* (2) s.-ü. 24:2, l. 17; Pal Kassinurme 1758 *Auf Karro Laurs Land Ustallo Hinno Jaan* s.-ü. 239, l. 160; Pal Maardla 1758 *Auf Ustallo Jürgens Land Ustallo Maddi* ibid., l. 257; Pal Patjala 1744 *Auf Ustallo Thomas land Ustallo Rein* s.-ü. 211, l. 103; MMg Kusma 1758 *Auf Ustallo Thomas Land Hidlase Jaan* s.-ü. 239, l. 226; MMg Levala 1758 *Auf Ustallo Reins Land Tenso Ado* ibid., l. 82; MMg Toolamaa 1805 *Ustallo Nigolas* s.-ü. 24d, l. 2; Äks Saadjärve 1744 *Auf Ustallo Jaacks land Ustallo Jaan* s.-ü. 211, l. 394; Äks Tabivere 1758 *Auf Ustallo Jaans Land Pebo Mitrus* s.-ü. 239, l. 409; Äks Vedu 1811 *Ustallo* s.-ü. 163:10, l. 13; 1834 *Ustallo* s.-ü. 165:2, l. 17. Vrd. Uuetalu.

Uutse t. *uu'tse* Kod Sääritsa (~ am.n. *Oti*). < ? (*uudne*): *uudse* (vrd. *uudsevili*).

Vaade t. Trm Iravere, Lullikatku, Tammispää, Vaiatu; Lai Kodismaa, Tuimõisa. *Vaade ots* Trm Kasepää (osa külast ~ *Omedu ots*). < ? in., vrd. Vaadu.

Vaaderi t. Trm Koimula. < ? *Vaade* + *Jüri*.

Vaadesauna t. Trm Tõreda 1834 (Näduvere) *Wadesana* s.-ü. 35:2, l. 59. Vt. Vaade.

Vaadu t. Trm Rääbise; Lai Lõpe, Raaduvere, Teilma (~ am. n. *Aadu*), Vilina, Võduvere; Pal Varbevere (~ rk. *Madiserahva*) 1811 *Torroksi, jetzt Wado Marti Ado, jetzt Wirth Maddis Jürri* s.-ü. 56:7, l. 5; 1816 *Wado* s.-ü. 56:13, l. 7; vrd. 1782 *Torrukesse Marti Ado* s.-ü. 56:1, l. 4; Ksi Kaatvere. Vrd. VMr *Vaadu* t., Plt *Vaadeni* t. < in., Mägiste EI *Vaado* ~ *Vaadu*. Mägiste on nime võrrelnud Läti Hendriku kroonikas esineva liivi nimega *Wade* ja 1599. a. Poola revisjonis esineva kirjapanekuga *Wadey* (= Vadi ?), vrd. ka Stoebke OP 73 *Wade* (lv) < germ *Vadi, Vaði, Wado* ?; *Wadey* (e). Vaadeldaval alal on võimalik, et *Vaadu* (*uadu*) < *Aadu* (Teilma am.n. *Aadu*), vrd. Vaasu.

Vaadu-Mardi t. Lai Alavere. Vt. Vaadu.

Vaasu hm. Lai Jõgeva, Resti (heinamaad Pedja jõe veeres). < **vâs* < *v'oas* < *'oas* < *âs*, vrd. Kos, Tür, VNg, Lüg *aas* : *aasu*, JMd *uasud* 'jõe käärus asuv hm., jõeäärne hm.'. *ā* > *oa* > *voa* > *vā* osas vrd. Juu *vuavik* = haavik, Kad *vuak* = haak, Lai *voampal'gid* = aampalgid, *voavits* = aabits; Lai *Vaavikualuse*. Vrd. ka Kad, Rak, VJg, VNg *Aasu* hm. (*uasu* ~ *oasu* ~ *aasu*).

Vaatsepa t. Trm Nõmme 1826 *Waetseppa* s.-ü. 128:1, l. 9. Vrd. Kod Tõruvere 1782 *Watseppa Andres* s.-ü. 23:1, l. 9; 1805 *Watsippa Hans* s.-ü. 35c, l. 3; 1826 *Watsep* s.-ü. 24:8, l. 11. < ln. *vaat* + *sepp*.

Vaavikualuse hm. Lai Rohe = Haavikualuse. Vt. Vaasu.

***Vabadiku** Kod Moku 1758 *Wabbadicko Michel* s.-ü. 238, l. 1188; 1795 *Wabbadiko Jürri* s.-ü. 23:9, l. 12; 1826 *Wabbadiko* (pn. *Wabbadiko*) s.-ü. 24:13, l. 17; Kod Pala 1758 *Auf frei Bauer Arrowald Johanns Land Wabbadicko Tonnis* s.-ü. 238, l. 1190; 1805 *Wabbadiko Mert* s.-ü. 40d, l. 1. < *vabadik, -u*, vrd. Mägiste ÄRL 59 (1577 *Matthis Wabbaticki poick*).

Vabriku t. Ksi Metsanuka (talu maadel olevat vanasti olnud klaasivabrik). *Vabriku loim* Kod Omedu (hm. lauavabriku lähedal).

Vadi k. Trm 1599 *Wadey* P 121; 1624 *Waddikill* s.-ü. 131, l. 410; 1758 *Waddi* s.-ü. 238, l. 1068; 1811 *Waddi* s.-ü. 127:10, l. 3; 1839 *Waddai* Rücker. V a d i t. Lai Altveski < pn., Kod Haavakivi < pn., Assikvere < pn. (~ am.n. *Piibari*), Kadrina < pn., Pala 1805 *Waddy Partel* s.-ü. 40d, l. 2; 1834 *Eddro jetzt Waddy* s.-ü. 25:1, l. 29; Kod Pällu, MMg Kulmuvere < pn., Kõrenduse < pn. Vrd. Kod Moku 1758 *Auf Feldte Michels Land Waddi Michel* s.-ü. 238, l. 1187; Kod Savastvere 1811 *Wadie Hanso Jürri* s.-ü. 23:15, l. 2; Kod Uudeküla 1782 *Waddi Micli Jaan* s.-ü. 23:3, l. 8; 1826 *Waddy* (pn. *Waddy*) s.-ü. 24:13, l. 19. < ? in., vrd. Mägiste EI *Vaado* (1599 *Wadey* = Vadi?); Stoebke OP 73 *Wade* (lv) < germ *Vadi, Vaði, Wado* ?; *Wadey* (e) resp. päritolu märkiv lisanimi, vrd. *vadja* (Kod Savastvere 1811 *Wadie Hanso Jurri*); V *vadilanõ* 'kirumissõna'; Iis 1330 *Thoyuodas Wadj*; Jõh 16. saj. *Andres Wadttelain, Annaske Wattilain, Isack Wattilane, Tisse Wattilane, Grizke Wattilain* Moora PEA 42. Viimast võimalust peab kõigiti tõenäoliseks ka P. Ariste (*Vadja*, lk. 100) tuues üheks argumendiks asjaolu, et küla läheduses leidub rohkesti vadja nooremaid arheoloogilisi mälestisi. P. Ariste lisab *Vadi* vähem usutava lähtekohana vene antroponüümi *Fadei*. Vrd. ka krj *Vatila* < vn in. *Фадей* Nissilä Vir 43, lk. 77.

Vadira t. Trm Adraku, Kõrve (am.n. *Vadi*). < *vadi* + *ra(hva)*, vt. Vadi.

Vaevamõisa t. MMg Alajõe (end. mõisa kandikoht). Vrd. Puh *Vaeva* t. < *vaev* : *vaeva*.

***Vagja**, vt. Vaia.

Vahe t. Kod Lea, Pal Raadivere; MMg Kassema, Pataste; Ksi Kirikuvalla, Väänikvere. *Vahe hm.* Kod Sassukvere, MMg Reinu (hm. põldude vahel).

Vahealekõrre t. *vahealekere* Trm Sälliksaare. *Vahealekõrs* Kod Omedu (põld).

Vahejärv MMg Kaiavere (= Elistvere järv).

Vaheküla Lai (Leedi ja Kirivere külast välja viidud talud ~ rk. *Sandiväsitaja* k., *Hädaküla*). Vrd Jõh, Vil *Vaheküla*.

Vahelaane Äks Metsanuka (neli väiketalu metsas).

Vaheliku t. Trm Tõnussaare (~ am.n. *Nuka*). Vrd. Hää, Juu, JMd *vahelik* 'millegi vahel asuv (näit. mets soode vahel)'; S, L, Tür, Kod *vahelik* 'aganik, kahe ehitise vahel olev (lahtine) kuur'.

Vahemetsa t. Trm Lepiksaare, Lohusuu, Piilsi (~ rk. *Kukemurru*), Ulvi, Vadi, Väägu; Pal Aruküla, MMg Kulli, Pataste; Äks Kämara, Pirusi. *Vahemets(a)* (hm., mets) Trm Alekere, Kasepää 1839 *Wahhe Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42p; Lai Ellakvere, Oonurme (põld metsa vahel); MMg Tindimuru.

Vahemiku k. MMg (1940-ndate aastate lõpul antud nimi rühmale Vara ümbruse taludele).

Vahenurme t. Ksi Väänikvere. Vrd. PJg *Vahenurme* k.

Vahepaju hm. Lai Lõpe.

Vahessaar Lai Tirma (soosaar). Vrd. Äks Visusi 1834 *Wahhesaare* s.-ü. 165:3, l. 40; Puh *Vahessaare* k.

Vahi k. MMg (end. Kaiavere m. kandikohad, kuulusid varem Kõrenduse k. alla, 1947. a. alates Vahi k., nimi Vahi t. järgi). V a h i t. Trm Kiige, Ookatku, Tarakvere; Lai Rava, Teilma 1758 *Auf Otza Micks Land Wahhi Thomas* s.-ü. 238, l. 973; 1795 *Wahi Thoma Hans* s.-ü. 32:2, l. 6; 1816 *Wahi* s.-ü. 33:3, l. 9; Kod Assikvere (üksik talu metsa servas), vrd. Kod Halliku 1811 *Wahhi Jürry* s.-ü. 23:12, l. 12; 1816 *Wahhi* s.-ü. 24:2, l. 19; Kod Sassukvere, Pal Kilbavere 1816 *Wahhi* s.-ü. 56:17, l. 25; Pal Kõdu 1782 *Wahhi Mihkli Jürri* s.-ü. 56:4, l. 9; 1816 *Wahhi*

s.-ü. 56:16, l. 20; Pal Varbevere 1805 *Wahhi Jani Mert* s.-ü. 2d, l. 1; 1816 *Wahi* s.-ü. 56:13, l. 6; MMg Vahi, Äks Metsanuka, Ksi Tammiku 1758 *Auf Tammicko Hans land Wahhi Jürri* s.-ü. 211, l. 448; 1811 *Wahhi Ado Hans* s.-ü. 29:4, l. 5. Vrd. Trm Koimula 1795 *Wahy Juhanny* s.-ü. 127:9, l. 8; 1826 *Wahi* s.-ü. 128:7, l 10; Trm Vaiatu 1805 *Wahy Juhanny Mert* s-ü. 125d, l. 1; Lai Tirma 1816 *Wahhy* s.-ü. 33:4, l. 12; 1834 *Wahi* s.-ü. 34:10; l. 12; Pal Palamuse 1758 *Wahi Michel* s.-ü. 239, l. 111; 1805 *Wahhi Michli Jaan* s.-ü. 1a, l. 4; 1826 *Wahhi* s.-ü. 56:22, l. 7; Pal Änkküla 1782 *Wahhi Mihkli Mart* s.-ü. 56:4, l. 6; 1826 *Wahhi* (2) s.-ü. 56:22, l. 16—17; MMg Vassevere 1811 *Wahhi Rein* s.-ü. 41:6, l. 21; 1826 *Wahi Otto* s.-ü. 42:4, l. 40; Äks Pupastvere 1811 *Wahi Mick*, *Wahi Jaahn* s.-ü. 163:5, l. 12, 16; 1834 *Wahhi* (2) s.-ü. 164:5, l. 37—38; Äks Vedu 1744 *Wahhi Jaack* s.-ü. 211, l. 327; 1805 *Wahhi Jürry* s.-ü. 24d, l. 1; 1834 *Wahhy* s.-ü. 165:2, l. 7; Ksi Pööra 1758 *Wahi Thoma Hans* s.-ü. 239, l. 552; 1805 *Wahi Toma Mart* s.-ü. 118a, l. 3; 1826 *Wahhi* s.-ü. 29:11, l. 20; Kei, Rõu *Vahi* k. < *vaht* : *vahi* (esinenud lisanimena, vrd. *põlluvaht*, *metsavaht*).

Vahi-Lauri t. Kod Pala 1805 *Wahy Laur* s.-ü. 40d, l. 2; 1834 *Tuha, jetzt Wachy Lauri* s.-ü. 26:1, l. 26; vrd. 1782 (*Pobollen*) *Wachi Lauri Mert* s.-ü. 23:3, l. 11.

Vahimetsa t. MMg Ruskavere.

Vahimäe t. MMg Nudi.

Vahini t. Trm Vaiatu 1782 *Vahhi Johann* s.-ü. 127:6, l. 4; 1805 *Wahy Juhanny Maert* s.-ü. 125a, l. 4; 1816 *Wahhi* s.-ü. 127:27, l. 3. < *Vahi* + ? *Juhani*.

Vahtra t. Trm, Lai, Pal, MMg, Äks, Ksi (hiliste [asundus-]talude am.n. resp. perekonnanimest tuletatud nimi).

Vahtrakingu t. Trm Kõrve.

Vahtriku t. Ksi Metsanuka 1839 *Wachtriko* Rücker, vrd. Puurmani m. (üksiktalu) 1758 *Auf Wachtrick Hermo und Kirna Henn Land Kirna Tanni*, *Wachtrik Ado* s.-ü. 239, l. 563; 1624 *Wachtert* s.-ü. 132, l. 38; Ksi Mäända 1816 *Wachtriko* s.-ü. 29:9, l. 29; 1826 *Wahtricko* (pn. *Wachtriku*) s.-ü. 29:14, l. 28. Vrd. Plt, Nõo *Vahtriku* t. < (Hää, Amb, Plt, Rõn) *vahtrik* 'vahtrasalu; mets, kus kasvab vahtraid'.

Vaia (< **Vagja*) 1212 *processerunt in Waigam* (~ *Waigam*) *et despoliantes totam provinciam aput castellum Somelinde se congregaverunt* HLC 97; 1215 *ad Waigam* HLC 126; 1220 *Et venerunt in Waigam ... in Riole quod erat extremum castellum eorum* HLC 169; 1224 *Waigele* ~ *Waigel* UB I 65—72; 1229 *Waigle* UB I 133; 1230 *Waygelle* UB VI 7; 1282 *Wegel* ~ *Waygele* UB I 596. Vrd. Trm Lullikatku 1697 *Waja Andrese* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 50; Trm 1699 *Waja Reino Michel* ibid., l. 99; 1703 *Waja Rein* ibid., l. 154; Pal Aruküla 1744 *Waja Taska Thotz* s.-ü. 211, l. 107; 1758 *Waya und Taska Thotz* s.-ü. 239, l. 145. L. Kettunen (EO 251) *Vagia* < **Vakja*, nagu *vai* < **vakja* ja *vadja* < **vakja*. Sama tüvega ühendab L. Kettunen ka *Vaiatu*. Nagu revisjonikirjadest ilmneb, esines veel 17. ja ka 18. saj. vaadeldaval alal talupoegade lisanimena *Waja*, *Waia* (= ? *vaia*). E. Itkonen (Vir. 41, lk. 76—93) on osutanud, et **vakja* (> vai) on olnud muistne läänemeresoomlaste hõimunimi, mis tuleb esile ka laplaste juures. **Vaia* (*Waiga*) ja etnonüümi *vadja* ühtekuuluvust on näidanud ka P. Ariste (*Vadja* 94), sellele osutavad keele andmed (Kask EMK 36) ja sidemed materiaalses kultuuris (H. ja A. Moora EMA XIX 189). Olgu märgitud veel, et oma seletuse etnonüümi *vadja* (*vaia*) tekkimise kohta on andnud A. Moora (PEA 40), kes peab võimalikuks nime tekke lähtekohaks kultuslikku teivast (sammast, vaia). Vene kroonikate *клин* ja **Vaia* vahekorda vt. Moora PEA 32.

Vaiatu k. Trm 1402 (*villam dictam*) *Wakgytu* (*una cum villa Somele*) GU I 180; 1406 *Waggeta* GU I 189; 1418 (*Hof zu Somel ... das Df. zu*) *Waggeta* GU I 215; *Vacgitou* GU I 222; 1599 *Waiath* P 107; 1601 *Woyatt* s.-ü. 130, l. 220; 1624 *Wayatt* s.-ü. 131, l. 419; 1638 *Wayal* s.-ü. 128, l. 419; 1695 *Wayattust* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 20; 1758 *Waiato* s.-ü. 238, l. 1010; 1782 *Waijatho* s.-ü. 127:6, l. 3; 1826 *Somel* (e *Wajoto*) Bienenstamm GA 299; 1866 *Wajato* ATK. Vrd. Kad LCD *Wæghættæ*, 1306 *Vagithæ* ~ *Wayguthe*, 1311 *Waggete*, 1418 *Waygitte*; 1495 *Woyth*, 1539 *Wayat*, 1858 *Waiato*, 1890 *Waiatu heinamaa* Johansen EL 636; Pst *Vadjatu* k. 1839 *Wadiad* Rücker. L. Kettunen (EO 250) on Kad *Vaiatu* käsitlemisel esitanud võrdluseks verbi *vajatama* 'bedürfen' (Göseken), millest tuletatud **Vajattu* 'der Ersehnte' esinemine isikunimena olevat väga võimalik (Die Schreibweise wäre aber in solchen Fall deutsche Nachahmung). Trm *Vaiatu* ühendab L. Kettunen aga vana maakonna nimega **Vagja* > **Vaia* (nagu *vai*, *-a*, eL *vag'a* : *vaja* < **vakja* ja *vadja* < **vakja*). Raske olevat kindlaks määrata sufiksi *-tu* funktsiooni. L. Kettunen juhib tähelepanu A. V. Forsmani tööle (Pakanuudenaikainen nimistö), kus on osutatud, et sufiks *-ttu* on real juhudel välja tõrjunud teised sufiksid. Olevat siis võimalik, et ka antud juhul esines mõni teine sufiks: **Vakjakko(i)* või **Vakjatti* < *-ttei*, vrd. sm *kasvatti*, *valvatti* jne. Teisena esitab L. Kettunen võimaluse, et *Vaiatu* on partitsiip verbist *vaiama* 'keilen, mit Pfählen versehen' (**Vakjattu* > *Vaiatu*), mis sobiks kindlustatud koha nimeks. Paralleelnimena olevat võinud esineda **Vakja-litna* (> *Vaia linn*), kust üldistus endise maakonna nimena *Vagia* (*Vagja*). Seega siis **Vakja-litna* > **Vakja* > **Vakjanmaa*; **Vakjala*, **vakjalainen*. L. Kettunen möönab siiski, et nimi **vakja(laiset)* on võinud algselt märkida läänemeresoome rahvastikku vaadeldaval alal. P. Ariste (*Vadja* 94—95) on Trm *Vaiatu* (ja ka Kad *Vaiatu*) tüve ühendanud etnonüümiga **vakja* (> *vai*, *vadja*). Kohanimedes esineva sufiksi *-tu* vasteina on L. Kettunen (EO 246) esitanud: a) karitiivadjektiivide sufiksi (*õnnetu*) ja b) impersonaali partitsiibi lõpu (*tapetu*), mis isikunimede tuletamisel on kahtlemata sageli esinenud (vrd. Stoebke OP 122). *Vaiatu* tüve ühendamisel etnonüümiga *vai*, *-a* tuleks see toponüüm lugeda denominaalseks tuletiseks. Kui jätta kõrvale toponüümi sisulise motiveerituse küsimus, oleks meil ka vormilisi raskusi ühendada *Vaiatu* (ja ka teisi *tu*-lõpulisi toponüüme) karitiivadjektiividega, kuna viimaste genitiivis esineb veel tänapäevalgi üsna laialdaselt (ka vaadeldaval alal) *-ma* (*õnnestuma*). P. Ariste väidab (op. cit.), et liitega *-tu* < **-tto* < **-ttai* on moodustatud toponüüme, millega on algselt viidatud kellegi või millegi tüüpilisele olemasolule vastavas kohas. *Vaiatu* algne tähendus oleks seega 'vadjalaste asula' (vrd. naabruses **Soomla* resp. *Soomelinna*). Sellise lahenduse puhul langeksid ära käesoleval ja mõnel teiselgi puhul (näit. *Kobratu*, *Pühatu* jne.) niihästi sisulised kui ka vormilised vasturääkivused. Nõrgaks kohaks võiks olla vaid vastava tähendusega apellatiivsete tuletiste puudumine (vrd. siiski sm *pihatto*, *lähittö* jne. Hakulinen SKRK 168). Tuleks veel märkida P. Ariste hoiatust, et mitte kõik *vai*-tüvelised toponüümid pole seotud vastava etnonüümiga, osal on lähtekohaks olnud *vai* 'post' (vrd. Pst *Vadjatu*, kohalik hääldus ka *vacjattu*, apellatiiv Hls *vadi* : *vadja* ~ *vagi* : *vagja*; Saa *vadi* : *vadja*).

Vaidavere k. *vaedavere* MMg 1585 *Waidawer* ASK, l. 642; 1592 *Waidawer* AZ, l. 54; 1601 *Waydawer*, *Wayderfer* s.-ü. 130, l. 58, 149; 1633 *Waydawer* LM, s.-ü. 105, l. 11; 1638 *Waidewer* s.-ü. 128, l. 233; 1758 *Waidofer* s.-ü. 239, l. 44; 1811 *Waidafer* s.-ü. 41:1, l. 2. Vrd. Äks Sootaga m. 1733 *Waido Jaan* f. 1266, n. 2, s.-ü. l. 40; 1750 *Waida Hans* ibid., s.-ü. l. 25; 1758 *Auf Waido Siems Land Waido Hanso Wittwe* s.-ü. 239, l. 496; Jür *Vaida* k. LCD *Wartæ*, 1423 *Veyte*, 1435 *Waite*, 1563 *Waith*

Johansen EL 653. < in., vrd. 1638 *Waidach* (mehe nimi), 1392 *Waitaken* (naise nimi) Roos KK 61, lk. 348; vrd. ka Kettunen EO 300; Rajandi RN 172.

Vaimastvere k. *vaemasvere* Lai 1527 *Wammeszfehr* GU II 269; 1552 *Wemsteuer* Ligi ETO 347; 1599 *Waymaswer* P 130; 1601 *Waymastwer* s.-ü. 130, l. 219; 1624 *Waimestfer* s.-ü. 131, l. 409; 1688 *Waimastfer* f. 1265, n. 2, s.-ü. 6; 1695 *Waimasfer* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 26; 1702 *Waimastfer* ibid., s.-ü. 5; 1758 *Waimastfer* s.-ü. 238, l. 891; 1826 *Waimastfer* (e *Waemastwerre*) m. Bienenstamm GA 301. L. Kettunen (EO 297) ühendab *Vaimastvere* ja Laiuse khk. varasema nime *Vomel, Voymel, Vemel, Vemela, Veymel*, mille lähtevormina annab **Võima-la* või **Vaima-la*, vastav sugu olevat **Võimane*, **Vaimane*, vrd. *võim, -a, -u* (sm *voima*). Olemasolevate andmete alusel saame lähtevormina arvestada vaid *Vaimaste* (< *vaimane* pl. g.) + *-vere*, mille tüvele on häälikuliselt kõige lähemal *vaim, -u* (Wied. Wb.: 1) 'Geist, Seele, Gefühl, Empfindung, Kraft; 2) Seele, Person, Arbeiter'); sm *vaimo* 'naine'; Lönnrot SRS *vaimala* s. loc. (*vaima = vajaama* ?) 'eläntdets, bristens hemort' (Kant. II, 274); vrd. ka ln. 1816 *Waimo*.

***Vaimu** Trm Näduvere 1816 *Waimo Tomas* s.-ü. 33:13, l. 8. Lisanimi, vt. Vaimastvere.

Vaina t. *vaena* Kod Raatvere 1758 *Auf Rautfer Obrus Land Waina Jürri* s.-ü. 238, l. 1173; 1782 *Waina Ado* s.-ü. 23:4, l. 13; 1826 *Waina* (pn. *Waina*) s.-ü. 24:14, l. 13. Vrd. Trm Võtikvere 1697 *Waina Michkel* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 50; Kod Lümati 1795 *Waina Jürri Wittwe* s.-ü. 23:10, l. 32; Kod Sassukvere 1795 *Waina Jaack* ibid., l. 7. < ln., vrd. ? Wied. Wb. *vainiu* (pt.) gewöhnl. *vainu*, g. *vainu* (*vainas, vainija, vaanija*) 'Rasenplatz, Anger'. Vrd. ka Vainu (1816 *Waina*), Vainuotsa (1805 *Waina Otza*).

Vainu t. *v'ainu* ~ *vainu* Trm Kasepää, Kodassaare, Kolgavälja, Linnanõmme, Torma, Vadi, Visusi; Lai Lõpe, Otiaru, Tirma 1805 *Waino Jahn* s.-ü. 43d, l. 1; 1816 *Waino* s.-ü. 33:4, l. 11; Lai Vilina, MMg Vanassaare; Äks Napu, Visusi; Ksi Mäända 1816 *Waina* s.-ü. 29:9, l. 24; 1826 *Waino* s.-ü. 34:10, l. 11; Ksi Pikknurme. V a i n u (end. küla karja kogunemiskoht) Kod Assikvere, Pal Aruküla. *Vainu* hm. Kod Sassukvere, Pal Mooritsa, Soomevere. Vrd. VMr, Kad, Sim, Plt, SJn, Vil, Nõo, Puh, Ran *Vainu* t., Kad *Vainuaed* (lagendik metsas); SJn, Kam *Vainumägi*. < *vainu* (*v'ainu, g. v'ainu*; *vain*, g. *vainu*). Vrd. Vaina.

Vainuotsa t. Äks Valma 1805 *Waina Otza* Ado s.-ü. 28a, l. 4; 1834 *Wainaotza* s.-ü. 164:7, l. 7. Vt. Vainu.

***Vale-** Lai (Kivijärve m. piiride kirjeldamisel) 1474 *Valensee* (tee), *Valenso* (tamm) GU I 460. < ?

***Valge** Trm Iravere 1795 (*Neu fundiertes Gesinde, Wirth*) *Walke Ado Mart* s.-ü. 32:5, lk. 20; 1826 *Walge* s.-ü. 34:2, l. 19. Lisanimi. Vrd. KJn *Valge* t.

Valge-Antsu t. Äks Puhtaleiva. < ln. (*valge*) + in., vrd. Valge-Jüri.

Valgehoone t. Ksi Aiu, vrd. Ksi Laeva 1811 *Walgo Ohne Ado* s.-ü. 29:3, l. 10; 1826 *Walgo* s.-ü. 29:13, l. 16.

Valge-Jüri t. Lai Sootaga 1795 *Walge Reino Jaan* s.-ü. 32:5, lk. 40; 1826 *Walge* s.-ü. 34:2, l. 27. Vrd. Äks Igavere 1744 *Auf Rautsep Jürgens land Walge Jürri* s.-ü. 211, l. 353; 1805 *Walge Jürry Michel* s.-ü. 23a, l. 5; 1811 *Walgerri Jaan* ja *Walgo Jurry Hans* s.-ü. 163:1, l. 3—4. < ln. (*valge*) + in.

Valgenõmm MMg Tindimuru (mets).

***Valgepää** Pal Maardla 1744 *Walgepæh Laur* (*Wüste*) s.-ü. 211, l. 188; 1758 *Auf Walgepæh Laurs Land Waljepæh Johann* s.-ü. 239, l. 256. Lisanimi.

Valgeraba Äks Sortsi (samblasoo).

Valgesoo hm. Pal Imukvere. Vrd. VJg, Võn *Valgesoo* k.

Valgmägi *va'lgmägi* Kod Halliku (pikk vooretaoline kõrgendik, kus asub Halliku mõis). < ? *valge* + *mägi*, vrd. Kad *Valgemäe* (põld), Kam *Valgemägi;* < ? *valg* + *mägi*, vrd. Kod *valgvesi* 'suurvee ajal heinamaadele, nõgudesse jne. kogunenud vesi'; *valgvihm* 'uduvihm' (*valguma*).

***Valkena** Äks (klooster ja mõis, eestipärane mõisa nimi *Kärkna*) 1253 *Valkena* UB III 45; 1264 *Valkena* UB VI 35; 1282 *Valkana* UB III 76; 1295 *Valkana* UB III 95; 1327 *Valkena* UB III 126; 1397 *Valkena* ~ *Valkana* GU I 170; 1413 *Valkana* GU I 24; 1426 *Valkena* UB VII 307; 1515 *Valcana* ~ *Valckana* GU II 111; 1525 *Valckana* GU II 252; 1532 *Valkanha* GU II 330; 1562 *Valkena* Bienemann BU V 359; 1687 *Falckenau* f. 1, n. 2, s.-ü. C IV 144; 1758 *Falckenau* s.-ü. 239, l. 329. P. Johansen (SUSA 56, 4, lk. 11) on osutanud, et *Falkenau* on saksa rahvaetümoloogiline vorm (vrd. keskalamsaksa *Valken, -â* 'Aue des Falken'), mis on tõenäoliselt lähtunud eesti kohanimest **Valkama* (vrd. *valgma'* 'Anlegestelle für Boote an einem Flusse'). P. Johansen väidab, et **Valkama* küla ongi eksisteerinud Emajõe ääres, viidates 1406. a. esinevale küla nimele *Walgemus* (GU I) ja A. Westrén-Dolli kommentaarile (GU II 910). A. Westrén-Doll väidab küll, et dokumendis märgitud *Walgemus* asetses Äksi kihelkonnas, kuid ühendab mainitud nime tõenäoliselt siiski Soitsjärve kaldal asetseva Valma külaga. A. Westrén-Dolli järgi asub Väänikvere mainitud Walgemus külast 16 kilomeetrit edela pool. L. Kettunen (EO 144) ei pea võimalikuks ühendada nime *Falkenau* (*Valkena, Valkana* jne.) eesti kohanimega *Valgma*, sest varasemates kirjapanekutes esineb järjekindlalt *-na* ja see ei võivat olla ainult kirjutusviga. L. Kettuneni arvates kuulub vaadeldav nimi kokku (verwandt) kohanimedega *Valguta, Valgita* (mida ta võrdleb apellatiiviga *valk* ~ *välk*). Liiga riskantne olevat siiski oletada tähenduslikku paralleelsust nimedes *Kärkna* ja **Valkena*. Võib kahelda, kas 1406. a. esinev *Walgemus*, mis kuulus Vennedevere mõisale (Westrén-Dolli järgi *Vennedevere* = Väänikvere, 1411 *Venekvere*), on märkinud Soitsjärve (resp. Saadjärve) kaldal asuvat Valma küla. Nimetatud *Walgemus*, mis esineb 1406. a. dokumendis koos Puh *Palupõhja* külaga, võis märkida mõnd Palupõhjale ja Väänikverele lähemal asuvat **Valgmat* Emajõe resp. Laeva jõe veeres, vrd. Ksi Laeva *Valma* t. Mis puutub saksapärase rahvaetümoloogilise vormi *Falckenau* (*Valkena, Valkana*) tuletamisse eesti sõnast *valgma*, siis toetab seda eelkõige kunagise kloostri asend (Emajõe veeres). Varasemais kirjapanekuis *-na* pro *-ma* järjekindlat esinemist võiks seletada asjaoluga, et saksapärane rahvaetümoloogiline *Valkana* sai küllalt suure kloostri nimena juba varakult üldiselt tuntuks. *Kärkna* ja *Valkana* vahekorra kohta vt. Kärkna.

Vallamägi Trm Võidivere. Vrd. Trm Kõnnu 1758 *Walla Hinrichs Land* s.-ü. 238. l. 1020. < ? *vald* : *valla*.

***Vallatu** Kod Kesk-Lahe 1758 *Auf Wirru Marts Land Wallatu Töntz* s.-ü. 238, l. 1133; 1782 *Wallato Annus* s.-ü. 23:1, l. 24; 1775 *Wallatu Annus* s.-ü. 23:5, l. 23. Lisanimi, vrd. *vallatu*; *vald* : *valla*, sm *valta*.

Valma k. *va'lma* (~ *va'lgma*) Äks (Saadjärve ja Soitsjärve vahel asuval voorel) 1638 (*Hoff*) *Walckama* s.-ü. 128, l. 222; 1725 *Walgma* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 6; 1758 *Wallmacki* (aga *Wallma Ado Land*) s.-ü. 239, l. 518; 1811 *Walma* s.-ü. 163:8, l. 5; 1839 *Walgma* Rücker; vrd. 1406 *Walgemus* GU I (Westrén-Dolli kommentaar GU II 910, vrd. Falckenau). Vrd. Äks Saadjärve 1638 *Walgama Mart* s.-ü. 128, l. 222. V a l m a t. Ksi Laeva 1744 *Auf Walckma Marts land Walgma Hanso Jürri* s.-ü. 211, l. 298; 1805 *Walma Arand* s.-ü. 119c, l. 1; 1816 *Walma* s.-ü. 29:8, l. 9. Vrd. Pai *Valgma* k., Kad *Valgma* k. LCD *Walghamus*, 1443 *Walgemas*, 1531 *Walkemes* Johansen EL 641; Vil *Valma* k; TMr

1839 *Walgma Fl(uss)* (= Porijõgi) Rücker. < *valgma* 'paadisadam' (Kad, Hlj *va'lgam*, VNg *va'lgama*, Kod *va'lgme kõst*), sm *valkama*, lv *välga-mǫ* 'landungsplatz' Kettunen LW, vrd. ka Kettunen EO 121—122.

Valmaotsa k. Ksi Laeva (osa Laeva külast, nimi Valma t. järgi).

Valmassaare hm., mets Ksi Laeva. < ? *valgma*. Vt. Valma.

Vana-Hansu t. Pal Patjala (~ rk. ka *Tämmu*) 1744 *Auf Wanna Hanso Tõno land Wana Hanso Jürri* s.-ü. 211, l. 102; 1782 *Wanna Hanso Mart* s.-ü. 56:2, l. 8; 1816 *Wana Hanso* s.-ü. 56:14, l. 7. < ln. (*vana*) + in.

Vanaaru t. (*vanaaru* ~ *vanaru*) Trm Vadi. < *vana* + *aru*

Vanaaseme t. *vanaseme* (~ *vanaaseme*) Ksi Altnurga. Vrd. Kad, Rak, TMr *Vanaaseme* t., Sim *Vanaaseme* hm., SJn *Vanaaseme mägi*. Vrd. Vai, Kod, Krk, Har *ase* 'talu; eluase'.

Vana-Jaagu t. Lai Tirma, Ksi Jõune, Kaatvere. < ln. (*vana*) + in. *Vanajaagu* (iness. *Vanajaagus*) Trm Kasepää (hm.), Pal Ronivere (lagendik metsas). Võiks olla rahvaetümoloogiline moodustis, näit. (*-auk:*) *-augu* > *-Jaagu*, vrd. *Pilli-Jaagu* > *Pilliaugu*.

Vana-Kaave t. Ksi Kaave. Vt. Kaave.

***Vana-Kiltri** Ksi Pööra 1805 *Wanna Kiltri Mart* s.-ü. 118a, l. 3; 1826 *Wanna Kilter* s.-ü. 29:11, l. 16.

Vanakubja t. Trm Tarakvere, vrd. 1811 *Kubja Jacob* s.-ü. 127:13, l. 5; 1866 *Wanna Kubja* ATK; Lai Mõisamaa 1826 *Vana Kubja* s.-ü. 34:1, l. 11; vrd. 1795 *Kubjas Jurry* s.-ü. 32:7, l. 7; 1811 *Kubja Jurri* s.-ü. 32:19, l. 5. Vrd. Äks Visusi 1744 *Auf Jeremias Claus land Wana Cubia Jürri* s.-ü. 211, l. 379; 1834 *Wannakubja* s.-ü. 165:3, l. 16. Vt. Kubja.

Vana-Kusta t. Trm Tõreda.

Vanakõrtsi t. Lai Altküla, vrd. 1795 *Koertzi Jahn* s.-ü. 32:3, l. 3; 1816 *Körzi Jani* s.-ü. 33:3, l. 3; Lai Endla, vrd. 1758 *Endlasche Krüger* s.-ü. 238, l. 894; Lai Kantküla. Vrd. Kõrtsi.

Vana-Laisa t. Äks Võibla. Vt. Laisa.

Vana-Liba t. MMg Kulli 1805 *Wanna Libba* s.-ü. 80d, l. 2; 1816 *Wanna Libba* s.-ü. 41:14, l. 25. Vrd. MMg Vara 1758 *Auf Seppa Peter und Johanns Land Libba Abram* s.-ü. 239, l. 222; 1811 *Libba* s.-ü. 41:7, l. 7. Vrd. *liba* 1) Har 'lonkaja'; 2) S, Hls, Plv 'kerglane, lipitseja, liiderlik (inimene)'; 3) VNg 'valetaja'; Wied. Wb. *libask* 'Schmeichler, Fuchsschwänzler'; in. sks *Liebhard*.

Vanamõisa k. Trm (Torma mõisast moodustatud asundusküla, end. Alt-Padefesti mõisa kohal), vrd. Hupel TN III 230 *Alt-Padefest ehstn. Wanna- oder Mae möis*; 1866 *Alt Padevest, Wanamois* ATK. Vanamõisa k. MMg (end. Saare m. lähedal käsitööliste krundid ja asundustalud, am.n. *Vanassaare* ~ rk. ka *Saaremõisa*) 1839 *Alt Sarenhof* (krjm.) Rücker. *Vanamõisa mägi* Trm Vanamõisa (mägi Vanamõisa külas ~ *Lõokese mägi*). *Vanamõisa soo* MMg Vanassaare (hm. Vanamõisa juures). Vrd. Äks 1585 *Wanamoiza* ASK, l. 632; 1592 *Wana Moyza* AZ, l. 26 (loendis eineb Õvi ja Pupastvere vahel = ? Kärkna m.); Rid, Kir, Kos, Hel, Muh, Emm, Vig, Hls jne. *Vanamõisa* as., k.

Vana-Oti t. Lai Mäealuse, vrd. 1816 *Otti Karel* s.-ü. 33:5, l. 6. Vt. Oti.

Vanaotsa t. Pal Patjala (~ rk. *Keeri*) 1826 *Otsa* (3) s.-ü. 56:20, l. 10—13.

Vana-Pilli t. Äks Kärksi (külas Pilli ja Vana-Pilli t.) 1834 *Pilli* (2) s.-ü. 164:6, l. 5—6; 1782 *Pilli Hanso Jaan* s.-ü. 56:2, l. 11. < ln. Vt. Pilli.

Vanarehe väli Kod Ranna (põllul olevat vanasti olnud mõisa rehi). Vrd. Lüg, Plt *Vanarehe* t.

Vanassaare k. MMg (~ rk. *Vanamõisa, Saaremõisa*).

Vanatee t. Trm Kütametsa.

Vanatoa t. *vanada* ~ *vanatua* Trm Adraku, Kiisa, Metsara, Saare, Tammessaare (~ am.n. *Tammessaare*), Teadussaare, Tealamaa; Lai Võduvere (~ am.n. *Kurge*); Äks Kõdu, Sepa (~ am.n. *Sepa*), Visusi; Ksi Ruupa.

Vanatänava k. Lai (asundustalud Laiuse mõisast).

Vana-Ussaia t. *vana‿u'ssaja* Kod Kõnnu 1818 *Ussaja* s.-ü. 64d, l. 120 (külas ka *Vastse-Ussaia*), vrd. Kod Koosa 1805 *Usseaia Pöb* s.-ü. 64d, l. 4. Vrd. M, T, V *u'ssaid* ~ *usse aid* 'õu, aed'.

Vana-Viidu t. MMg Tindimurru (~ rk. tavaliselt *Viidu*). Vt. Viidu.

Vanavälja k. Pal (asunikutaludest koosnev küla). Vrd. SJn, Vil *Vanavälja* t., Kad *Vanavälja mägi*.

Vanaõue hm. Trm Tammessaare (võsastikune hm. küla lähedal). Vrd. Vän *Vanaõue* k., VJg, Hlj, SJn *Vanaõue* t.

Vangialune hm. Pal Mooritsa (rahvajutu järgi pandud heinamaal vang maa sisse ja küntud pea otsast ära).

Vantka t. *van^'tka* ~ *vaŋ'ka* Kod Kõnnu (varasem am.n. *Mikola*, kodanlikul ajal pandi ametlikuks nimeks *Põhjala*). < in. vn *Ваня, Ванька.*

***Van(n)uta** Trm 1834 (L.-Tähkvere m. kaardil Kilbavere lähedal) *Wannota Maa* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b; 1839 *Niederung Wannuta Maa Org* ibid., s.-ü. 427. Paljudel juhtudel on tänapäeva *-ta* lähtunud tegijanimest *-taja* (vrd. Kettunen EO 229 jj.; vt. ka Linnuta, Lokuta). Kui ka antud juhul *-ta* < *-taja*, saaksime nime võrrelda verbidega *vanutama* (kangast, vilti); *vannutama* (Wied. Wb. *vannutaja* 'Beschwörer').

Vara k., m., v. MMg 1496 *Warral* GU I 606; 1582 *Warral* SbGEG 22, lk. 45; 1627 *Waral oder Paridall* (m.), *Warall* (k.) s.-ü. 132, l. 86—87; 1684 *Warrol* f. 308, n. 2, s.-ü. 16; 1702 *Warols Kyrckia* f. 308, n. 2, s.-ü. 5; 1758 *Warroll* (k. ja m.) s.-ü. 239, l. 208, 221; 1798 *Warrol* (m.), *Warra* (k.) Mellin; 1811 *Warrol* s.-ü. 41:7, l. 6; 1839 *Warrol* (k. ja m.) Rücker; vrd. 1585 *Warawas* ASK, l. 636; 1592 *Waraus* AZ, l. 38. Vrd. Lai Sootaga 1601 *Hanus Warra* s.-ü. 130, l. 219. L. Kettunen (EO 95—96) märgib ainult möödaminnes, et ajaloolistes dokumentides esinev *Warral* võib representeerida *la*-sufiksiga nime, kui kirjapanijad pole nime põhivormina fikseerinud adessiivi, nagu see oli üsna tavaline «Liber Census Daniae's». Ta märgib aga, et *-la* näib olevat selline «liikuv» element, mis võib tänapäeval ka puududa. Tuletussufiksi poolt näib rääkivat vanemais kirjapanekuis esinev järjekindlus (*Warral*, *Waral*, *Warroll* jne., isegi *Warols Kyrckia*). Aga samuti asjaolu, et *-la* on tõenäoliselt kadunud mõningatest kohanimedest, vrd. Kettunen EO 68—86. Ei ole muidugi usutav, et *-la* oleks esinenud ka rahvakeelses pruugis järjekindlalt 19. sajandini. Tõenäoliselt esinesid teatud perioodil paralleelselt **Varala* ~ *Vara* (*Varamõisa*), mis aga dokumentides ei kajastu. Häälikuliselt võimalikud apellatiivsed vasted oleksid: a) *vara* 'varandus, rikkus jne.'; b) *vara* 'õnarus seinapalgil; kahe palgi vahe; kiskraud seinapalgi varamiseks'. Tähenduslikku seost nende ja vaadeldava kohanime vahel ei suudaks kuidagi näha. Toponüümikas on häälikuliselt võrreldav Hlj *Varangu* (LCD *Uvarangalæ*, 1277 *Wrangele* jne. Johansen EL 647—648), mille nii Johansen (EL 282) kui ka Kettunen (EO 37) on ühendanud apellatiiviga (Wied. Wb.) *võreng* ~ *varang* 'tiefe Stelle im Flusse'. Lähema ja täpsema vaste leiame Soome toponüümikast: *Varanpää* k., mille esikomponenti on A. Meri (VK I 186—187) võrrelnud isikunimega *Vara*, 1439 *Olaff Warapoyka*. Antud ühenduses võime kõrvale jätta küsimuse isikunime võimalikest vastetest. Märgime vaid, et isikunimi sobib lähtekohaks nii *la*-lõpulistele kui ka tuletussufiksita nimedele. Lisanimi *Warra* (Lai Sootaga 1601 *Hanus Warra*) võiks viidata sellele, et ka Eestis on esinenud isikunimi *Vara*.

Varbalekõrs Kod Omedu (põld). < *varb* : *varva* 'ritv, pikk painduv kepp, aiateivas jne.' resp. *varve* : *va'rbe*. Vt. Varbe.

Varbe k. *va'rbe* Kod (väikestest majapidamistest koosnev hiline küla, mille asemel varem olevat olnud *Varbe väli* ~ rk. *Pastlaküla, Leiba netu küla, Sandisväsitaja* k.). *Varbe kaasik* Äks Raigastvere (kasetukk Varbe mäel). *Varbe mägi* Äks Raigastvere (voor Elistvere järve ja Soitsjärve vahel). *Varbe soo* Äks Raigastvere (hm. Soitsjärve ääres). < (*varve*) : *va'rbe*; Kod *varve* : *va'rve* (~ *va'rbe*) 'noor mets', sm *varve* : *varpeen* 'långt smalt spö, spjele' 2) = varpe; 3) = varvisto; *varvisto* = *varvikko* 'skogsdunge af löfträd, risskog, ställe fullt med qvistar' Lönnrot SRS. Vrd. ka Varve.

Varbemäe k. Äks (asunikutalud Varbe mäel). Vt. Varbe.

Varbevere k. *varbevere* Pal 1411 *Warpevere* GU I 194; 1474 *Werpever* GU I 460; 1582 *Warpeth* SbGEG 22, lk. 46; 1601 *Werpefer* s.-ü. 130, l. 150; 1739 *Warbefer* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 11; 1757 *Warwefer* ibid., lk. 174; 1758 *Warbofer* s.-ü. 239, l. 10; 1782 *Warbefer* s.-ü. 56:1, l. 3; 1811 *Warbafer* s.-ü. 56:7, l. 3; 1839 *Warbofer* Rücker. Vrd. Äks Mullavere 1601 *Warba Hanus* s.-ü. 130, l. 68. L. Kettunen (EO 298) on nime võrrelnud apellatiiviga *varb* : *varva*, pl. g. *varbe* 'Stab, Stock'. Teiseks võimalikuks häälikuliseks vasteks oleks *varve* : *varbe*, vt. Varbe.

Vardeniidi t. *vardeniidi* Trm Kärasi. *Vardeniidi* hm. Trm Kärasi 1822—27 *Wardinido Mötz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d; 1852 *Wardinido Möts* ibid., s.-ü. 36a. < ? Häälikuseaduslikku arengut silmas pidades tuleks nime esimese komponendina rekonstrueerida **vartti* : **varĭten* > **var't* : **vaŕDe* Sellist apellatiivi keel ei tunne (on *var't* : *varDa*). Samuti on tundmatu näiteks **vaŕre(s)* : **va'rDe* (liitsõnas > **vaŕDe*). Liiga julge fantaasia valda kuuluks ka oletus, et sellises positsioonis *δ* > *D* (vrd. Kod *käs'i* : *käDe*, aga *va'r's* : *vaŕre*). Oletusena esitatagu võimalused: a) pl. g. *varĭte-* > *varDe*; b) *vardija* > *vardi* (vt. Vardja), vrd. Jõh 1870 *Wardisaar* Johansen EL 401; Kettunen EO 140—141.

***Vardja** Trm Tõikvere 1599 *Wardey Pietryk* P 118; 1601 *Peter Wardi karu* s.-ü. 130, l. 222; Lai Sootaga 1599 *Hanuk Wardey* P 111; Kod Pala 1601 *Wana Wardy* s.-ü. 130, l. 62; Äks Saadjärve 1601 *Lawr Wardy* s.-ü. 130, l. 52; 1638 *Wardi Hans* s.-ü. 128, l. 223; Ksi Laeva 1601 *Markuß Wardy* s.-ü. 130, l. 66; Ksi Pikknurme 1582 *Hanus Wardy* MA 168:1, l. 152; 1601 *Wardia Hans* s.-ü. 130, l. 158. Vrd. Plv *Vardja* as., Vil *Vardja* k.; Võn, Puh *Vardja* t., Koe *Vardja veski*. < ln., vt. Palli KK 59, lk. 606; vrd. Wied. Wb. *var'dija* (*var'dja*) 'Aufseher, Hochzeitmarschal, Speisemeister', *küla-var'dija* 'Dorfschulz' = *k.-kubjas*; sm *vartia* 'bevakare, vaktare, väktare, vakt'; *vartio* 'vakt, väkt' Lönnrot SRS.

Varesearu *varessaru* Lai Kõssima (metsatukk, kus pesitsevat varesed).

Varese t. *varesse* Kod Punikvere, MMg Pataste, Ksi Saduküla. Vrd. Trm Torma 1782 *Warrese Hans* s.-ü. 127:2, l. 7; 1826 *Warrese* s.-ü. 128:6, l. 18; Kod Pusi 1782 *Warrese Peter* s.-ü. 23:1, l. 16; 1795 *Waarse Peter* s.-ü. 23:5, l. 12; 1811 *Warresse Peter* s.-ü. 23:11, l. 11; Nis *Varese* k.

Varesjala alekõrs Kod Lümati (põld). Vrd. Lüg *varesse jalad*; Lai, Trm, Kod, Plt, KJn *varesjalad* (*varesjalg*); Vas, Se *varõssjala*? 'õlgkatuse haripuud', Hel *varesjala* 'kuhjavarda toed'.

Varesmäe t. MMg Välgi. *Varesmäe* ~ *Varesmägi* Kod Sääritsa (põld mäeseljandikul).

Varespaadu *varespaadu* Trm Lohusuu (hm.). < ?

Vargamägi Trm Tõikvere, Lai Siimusti (mägi metsas). Vrd. Plt, Ote *Vargamägi*.

Vargassaar *vargassaar* Lai Tirma (hm.). Vrd. Nõo *Vargassaare* (põld), Kam *Vargasoo*.

Variku t. MMg Papiaru < pn., Äks Alevi 1811 *Warrico Christoff* s.-ü. 163:9, l. 9; 1834 *Warriko* s.-ü. 165:1, l. 30. Vrd. Ris, Nõo *Variku* k., Puh

Variku t., Kam *Varikumägi.* < *varik, -u* : Vän, Amb (*vuarik*), VJg (*vaarik*), Trv, Hls, Krk, Võn, Plv, Krl, Har, Lei 'metsatukk, kasemets, noor mets, võsastik', vrd. Kod *varvik* 'põõsastik', sm *varvikko* 'võsastik', vt. ka Kettunen EO 184.

Varnja k. *va'rn'ja* Kod (põhiliselt vene elanikkonnaga küla) 1582 *Warnia* SbGEG 22, lk. 48; 1585 *Warnia* ASK, l. 644; 1601 *Warnne* s.-ü. 130, l. 78; 1722 *Warniast* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 57; 1744 *Warnia* s.-ü. 211, l. 554; 1839 *Warnia* Rücker; 1901 *Waronja* SÜK; 1909 *Woronja* WDK. Kui jagada nimi komponentideks *varn* + *ja*, saaksime struktuuri poolest selle ühendada nimedega, nagu 1) Hlj *Andja*, Pai *Tarbja*, Lüg *Varja*, Kad *Vohnja*, TMr *Luunja*, Rõu *Haanja*, Khk *Varkja* jne.; 2) *Kubja, Vardja, Linnuta(ja)*, *Lukuta(ja)* jne. L. Kettunen (EO 43—47) on oma töös mainitud nimed paigutanud lõiku, kus ta käsitleb kohanimesid nomen agentise tunnusega. Seejuures on aga etümologiseerimisel esimese rühma nimede puhul tulnud sageli piirduda üsna kunstlike ja ebaveenvate võrdlustega (näit. *Vohnja* vrd. *võhmima, vohmima, võhnitsema*, jne.) ja mõnigi kord märkida, et nimi on raskesti etümologiseeritav (näit. *Kambja*, vrd. siiski sks pn. *Camby*, vt. Stryck GRL 4). Teise rühma nimedega on asi lihtsam, neil on tänapäevalgi säilinud apellatiivsed vasted. Ka *Varnja* tuleb kanda *ja*-lõpuliste nimede hulka, millele praegu ei saa esitada usutavat vastet ei toponüümide, antroponüümide ega apellatiivide hulgast. Seejuures tuleks märkida, et eesti *ja*-lõpulistele kohanimedele ei tohi vastet otsida ainult tegijanimede (ja nendest tuletatud isikunimede) ning sufiksiga **-ɣa* tuletatud sõnade (*pedaja* > *Pedja*) või liitsõnaliste nimede (*-oja*) hulgast, nagu teeb seda L. Kettunen, vaid arvesse tuleks — ja seda just eeskätt vanemate nimede juures — lokatiivne tuletussufiks *-ja, -jä*, mis esineb soome kohanimedes *Loimaa* < *Loimaja, Kytäjä, Tyrvää* < *Tyrväjä; Laihia, Multia, Kälviä* ja partiklites (*kaikkialla* < *kaikkija-*). Vt. Hakulinen SKRK 116. 20. saj. alguse kirjapanekud kajastavad ilmselt nime venepärast varianti.

Varsahaud Ksi Kunila (sügavam koht Pedja jões, kuhu olevat varss ära uppunud).

Varsakopli hm. Trm Torma (end. mõisa hm.).

Varsaoit Kod Toljase (lomp põllul, kuhu varss olevat ära uppunud).

Varsasoo Trm Lohusuu (hm.).

Varve *varve* (iness. *va'rven*) Kod Assikvere (hm.). < Kod *varve* : *va'rve* 'hõre noor mets'. Vrd. Varbe.

Varviku hm. Kod Sääritsa. < Kod *varvik* 'võsastik'. Vrd. ka Varve, Varbe.

Vasejõgi Äks Lammiku (oja, mis suurvee ajal voolab Amme jõest Emajõkke). < ? *vask* : *vase.*

Vaska t. *vas'ka* Trm Kõnnu 1782 *Waska Jaco Maddis* s.-ü. 127:1, l. 3; 1826 *Waska* s.-ü. 128:1, l. 4 (pn. *Wask*); Kod Assikvere, MMg Alnavere. < in., vn *Васька, Вася; Ивашка*; Rajandi RN 223 *Vaska* = *Ivask.*

Vaskametsa t. MMg Välgi. Vt. Vaska.

Vaskina t. *vas'kina* MMg Välgi. < vn in., vrd. *Васька.*

Vaskniit *va's'kniit* Trm Näduvere (hm.). < ? *vask* : *vase* ? resp. *vastne*, vrd. Khk *va'skine*, Tor *va's'kne*, Kod *va'sne* (< *va'stne*) 'vastne', Wied. Wb. *vastne* (*vahtne, vahtsene, vas'kne, vastane*) 'neu'; vrd. ka Iis *Vasknarva*, vt. Kettunen EO 265, 343.

Vassevere k. *vassevere* Pal 1624 *Waßefer* s.-ü. 131, l. 417; 1638 *Waßeferra* s.-ü. 128, l. 422; 1695 *Wasseferkylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 43; 1739 *Wassefer* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 12; 1758 *Wassofer* s.-ü. 239, l. 78; 1782 *Wassofer* s.-ü. 56:6, l. 10; 1839 *Wassofer* Rücker. Vassevere k. MMg 1582 *Massawer* SbGEG 22, lk. 46; 1599 *Wassawer* P 120; 1627 *Wassifehr* s.-ü. 132, l. 68; 1638 *Waßiwer* s.-ü. 128, l. 239; 1758 *Wassefer* s.-ü. 239, l. 189; 1811 *Wassifer* s.-ü. 41:6, l. 18; 1816 *Wassefer* s.-ü. 41:13, l. 29; 1839 *Wassefer* Rücker. Vrd. MMg Kaiavere m. (üksiktalud) 1758 *Auf Wasseweski Nicolaus Land Nigola Jacob* s.-ü. 239, l. 321. L. Kettu-

nen (EO 298) *Vassevere* < **Vastsevere*? (*vastne, -se*). Häälikuseaduslikum olevat muidugi **va'ssevere*. (**Vasevere* ? [*vask* : *vase*]). < ? H. Rajandi (RN 176) on pidanud võimalikuks toponüümi ühendamist vene isikunimega *Vassili* (*Василий*).

Vassila t. Trm Tõreda, Pal Mõisamaa. Vrd. Lai Lõpe 1795 *Wassili Ado Jürri* s.-ü. 32:5, lk. 71. < in. vn *Василий*, vrd. Mägiste EI *Vass/el, -la*; *Vassil, -a* (1599 *Waslo Madey*; = Vassiili, Basileus); Rajandi RN 36.

Vastse-Ussaia t. Kod Kõnnu. Vt. Vana-Ussaia.

Vasula jõgi Äks Sootaga (= Amme) (Vasula as. järgi).

Vati t. Ksi Metsanuka, vrd. Ksi Laeva 1777 *Watti Juhhan* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 122; 1816 *Watty* s.-ü. 29:8, l. 13; 1839 *Watti* Rücker. Vrd. MMg Ruskavere 1627 *Watti Teno* s.-ü. 132, l. 68. < In. < ? Häälikuliseks vasteks tänapäeval *vatt* : *vati*, vrd. Wied. Wb. *vat't'*, g. *vati* 'Kleidungsstück, Kamisol, Jacke, Flausch', *hal'l'* *vat't'* 'der Wolf', *hal'l'i-vati-kan'dja* 'armer Schlucker'; *vat't'*, g. *vati* 'Schlottern, Wackeln', *v.-magu* 'Schlotterbauch, Hängebauch'.

Vatske t. *va't'ske* Trm Võidivere 1805 *Wadiska Jacob* s.-ü. 125a, l. 4; 1826 *Körtsi jetzt Waddiska* s.-ü. 128:7, l. 17. < ? *Vadi* + *-ska*. Vt. Vadi.

Veaküla Kod 1722 *Weokullast* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 59; 1724 *Weaküllast* ibid., l. 66; 1758 *Wiacks oder Weakull* s.-ü. 239, l. 277; 1798 *Weakül* Mellin; 1839 *Weaküll* Bücker; vrd. Jõe m. 1585 *Wehakul* ASK, l. 649; 1592 *Wichakule* AZ, l. 61; 1627 *Wyhakulla* s.-ü. 132, l. 71; 1638 *Wehakylle* s.-ü. 128, l. 248. Vrd. Hlj *Vihula* k. LCD *Viola*, 1402 *Vyol*, 1464 *Vygoll*, 1732 *Wigola*, 1840 *Wihhola* Johansen EL 666 (Kettunen EO 84 *Vihula* < *viha*, võib-olla in., vrd. sm kn. *Viho(i)la*, pn. *Viho(i)nen*). *Vea-* (< ? *viha-*) < in., vrd. Stoebke OP 76 *Wiha* (lv), *Wye* (e), Mägiste EI *Vihas, -e*; *Vihavald*.

***Vedeveski** MMg Kudina m. 1627 *Weddi Weßky* s.-ü. 132, l. 49. < ? (**veti* : **veden* > *vede* (vrd. Kod *vesi* : *vede*).

Vedu m., as., k. Äks (küla nimeks oli varem **Karivere*) 1627 *Fehtt* (m.) s.-ü. 132, l. 90; 1638 *Fäthen Hoff* s.-ü. 128, l. 213; 1684 *Fehtenhoff* ~ *Fähtenhoffs* (*Bönder*) f. 308, n. 2, s.-ü. 16 ja 17; 1695 *Fähtenhoff* ibid., s.-ü. 346, l. 39; 1729 *Weddo Korzmik Jaan* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 23; 1749 *Weddust* ~ *Weddult* ibid., l. 19—20; 1758 *Fehtenhoff* s.-ü. 239, l. 466; 1798 *Weddo* (k.), *Fettenh* (m.) Mellin. Vrd. Äks Kobratu 1627 *Weddo Rein* (*nach Feht*) s.-ü. 132, l. 84; Äks Vedu 1744 *Auf Waddo Andres land Weddo Andres* s.-ü. 211, l. 325; 1811 *Weddo* s.-ü. 163:10, l. 9; 1834 *Weddo* s.-ü. 165:2, l. 12. A. Westrén-Dolli järgi ka 1582. a. *Viado* = Vedu, vt. SbGEG 22, lk. 47; vrd. ka 1585 *Wiado* ASK, l. 641a. (viimases on *Wiado* toodud küll Pal Kallivere järel). Mõisa nimi on lähtunud mõisniku perekonnanimest. 16. saj. (1554) ostis mõisa Heinrich Fehte (või Vethen) (vt. Stryck GRL 60). Mõisa järgi on hakatud kutsuma ka läheduses asuvat **Karivere* küla. Talupoja lisanimeks on omakorda saanud mõisa nimi.

Vehi t. Trm Tõreda. < ?

Veia k. Trm 1657 (*unter der*) *weyschen* (*Mühle belegen*) Bfl. II 717; 1697 *Weyalt* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 60; 1758 (Roela krjm.) *Waya* ja *Waia Weskæ* s.-ü. 239, l. 53; 1758 *Weyakülla* (*ist bereit zu Schwedischen Zeiten A.* 1685 *zur Hoflage gemacht*) ibid., l. 81; 1773 *Wejalt* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 38; 1782 *Dorf Weyaküll* s.-ü. 56:6, l. 9; 1811 *Dorf Weiaküll* s.-ü. 56:12, l. 12; 1826 *Weja* (Roela krjm.) Bienenstamm GA 299; 1839 *Weia* (k.) Rücker; 1866 *Weja* (veski) ATK. Veia k. Lai (Veia t. + 4 hilisemat väiketalu; Veia t. on revisjonides toodud Tuimõisa k. all) 1739 *Weia Thomas* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1758 *Waia Thomas, Waia Thoma Hans*; *Auf Woia Andres Land Woia Thomas* s.-ü. 238, l. 831; 1795 *Weija Toma Jurri* (*Einwohner Waije Tomas*) ja *Weija Tomas* s.-ü. 32:6, l. 40—41; 1805 *Weia Jaan* s.-ü. 42a, l. 5; 1811 *Weya Toma Jurry's* ja *Weya Toma's Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 14, 17; 1834

Weia s.-ü. 35:2, l. 49; 1839 *Weja* (t-d) Rücker. Vrd. Trm Mägise 1782 *Weya Tenso Jahn* s.-ü. 56:6, l. 4; 1811 *Weia Tönno Jaan* s.-ü. 56:12, l. 4; Lai Pedasi 1795 *Weya Tohma Mert* s.-ü. 32:6, l. 32; 1834 *Weia Toma* s.-ü. 35:2, l. 38; Kod Lahe 1782 *Wäja Enno Mart* s.-ü. 23:1, l. 24; 1811 *Weya Mart* s.-ü. 23:11, l. 19; Pal Vassevere 1758 *Auf Mörra Hans ... Land Weya Annucke Michel* s.-ü. 239, l. 79; 1782 *Weya Hannuka Johan* s.-ü. 56:6, l. 11; Pal (kirikuraamatus) 1742 *Weia Jaco Jürri* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 34; MMg Levala 1744 *Auf Weya Johanns land Weya Jaco Jürry* s.-ü. 211, l. 59; 1782 *Weya Jako Jürry Jaak* s.-ü. 56:6, l. 12; 1811 *Waia Jaacko Jurry Jaak* (*jetzt Wirth Wesky Michel*) s.-ü. 56:12, l. 16; Sim *Weia* t. *Veia jõgi* Trm Veia (~ *Kullavere jõgi*). Trm 1822—27 Avinurme m. kaardil Tõnussaare lähedal *Weia Einama* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. P. Ariste (*Vadja* 96) on arvanud, et praeguse *Veia* asemel on kunagi olnud *Vaia* (vt. **Vaia*), mille tõestuseks ta toob vahelduse varasemais kirjapanekuis (*Weia* ~ *Waia*). Muutus *Vaia* > *Veia* olevat toimunud järgneva eesvokaalse sõna *küla* (< *külä*) mõjul. Häälikulise arengu paralleelina esitab P. Ariste isuri kohanime *Väinkülä* (< *Vai-*). Selle oletuse poolt räägivad asjaolud, et nimi esineb *Vaia alal ja varasemates kirjapanekutes leidub vaheldus *Weia* ~ *Waia*. Mis puutub muutusse *Vaia* > *Veia* järgneva *külä* mõjul, siis saab arvesse tulla ainult Trm *Veia*, mis on juba varemalt olnud küla. Lai *Veia* ja revisjonides esinevad lisanimed teistest kihelkondadest peaksid sel puhul viitama ainult päritolule Trm Veialt. Toodud hüpoteesist lähtudes oleks õieti ootuspärane kuju **Väia* (? vrd. Kod Lahe 1782 *Wäja*), vrd. aga *väike*, I *vei'ke* ~ *veike* ~ *veke*.

Veiksra t. Kod Assikvere (~am.n. *Soome*). < *veikse* + *ra*(*hva*).

Veldi t. Trm Tammispää, Lai Tuimõisa 1739 *Weltusse Hans* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1758 *Auf Jaani Reins und Wanna Jaans Land Weltusse Andres* ja *Weltusse Jürri* s.-ü. 238, l. 837; 1811 *Weltusse Andres* ja *Weltusse Mardi Tönno's Gesinde* s.-ü. 32:18, l. 16; 1834 *Weltusse Juhhani* s.-ü. 35:2, l. 45; Kod Koosa. Vrd. Kod Pala 1758 *Welti Ado Enno* s.-ü. 238, l. 1190; 1782 *Welti Ado Enno*, *Welti Maddisse Jurri* s.-ü. 23:3, l. 5; 1826 Weldy (2) s.-ü. 24:13, l. 9—10. *Veldi hm.* Trm Kasepää. < ln. < ? Vrd. sks pn. *Valtin* — *Velten* (< *Valentinus*) Heintze DF 263, *Wald* — *Welde* — *Welte* ibid., 266. Vt. ka Veltuse.

Veldingsoo Lai Kärde (soo olevat nime saanud endiselt mõisavalitsejalt Veldingult, kes olevat lasknud soo kraavitada).

Velpa t. *vel'pa* MMg Nigula (< pn. *Veltbach* ~ am.n. *Soo*).

Veltuse t. Trm Koimula, vrd. 1834 *Torri Weltusse* s.-ü. 35:2, l. 21; Trm Ookatku 1811 *Weltusse Josep* s.-ü. 32:18, l. 12; 1834 *Weltusse* s.-ü. 35:2, l. 32. Vrd. Lai Sadala 1795 *Weltusse Josep* s.-ü. 32:6, l. 27. < ln. < ? Vrd. sks pn. *Valtin* — *Velten* (< *Valentinus*) Heintze DF 263. Vt. ka Veldi.

Vene t. Kod Koosa 1744 *Auf Prügel Hints land Wene Jürri Laur*, *Wene Jürri Michel* s.-ü. 211, l. 544; 1805 *Wenne Jürry Tomas* s.-ü. 64d, l. 3; Pal Vassevere (~ rk. *Matse*), Ksi Aiu, vrd. Ksi Laeva (vabadik) 1834 *Kangro jetzt Wenehanso* s.-ü. 29:13, l. 18. Vrd. Kod Raatvere 1805 *Wenne Jürry* s.-ü. 41b, l. 2; 1826 *Wenne* (pn. *Wene*) s.-ü. 24:14, l. 17; Kod Savastvere 1805 *Wenne Enno Tönnis* s.-ü. 38d, l. 3; Äks **Sõõru* 1744 *Auf Herma Caspers land Wenne Iwan* s.-ü. 211, l. 416; MMg Kudina 1592 *Piep Wenlen* AZ, l. 51; Pil *Vene* t., Vil *Vene-Jaagu* t. Vt. ka Veneküla.

Veneanga hm. *venea'nga* Trm Lepiksaare. < *vene* + *angas* : *a'nga* — Sim, Lüg (*αγηας* : *anga*), Iis, Avi, Trm 'hagudest ja langetatud puudest aed metsas'; Iis, Trm, Kod 'konksud, hargid, rõngad vene serval mõla hoidmiseks; puu vene äärel, milles on aerude hoidmiseks pulgad' (*vene a'ngad*); vrd. sm *hangas* : *hankaan* 'veneen tulla; peuranpyyntiaita jne.' SKES I.

Vene-Jüri t. Trm Soldativälja.
Veneküla Lai (Laiuse vene õigeusu kiriku maadel moodustatud küla).
Venelaastiku hm. Pal Imukvere. Vrd. Kad *Venearu* (hm.), Rõn *Veneniit* (hm.).
Venemurru t. Ksi Aiu.
***Veneoja** Trm Vadi 1758 *Auf Wenneoja Jürri Land Rehesaare Jaani Elias* s.-ü. 238, l. 1068. Vrd. Hlj *Venejõgi* (kraav), SJn *Veneoja pops.* Veekogude ja võib-olla ka mõnede teiste looduslike vormide *vene*-algulistes nimedes võiks esikomponendiks olla *vene* 'paat'.
***Venesauna** Lai 1827 (L.-Tähkvere ja Käru m. piiri kaardil Pedja ääres) *Wenne Sauna Asse* ja *Wenne Sauna Mets* f. 2072, n. 3, s.-ü. 420.
Venessaare t. Ksi Jõune, vrd. 1805 *Wene Kassi Andres* s.-ü. 118a, l. 4. Vrd. Iis *Venessaare* t., Puh *Venessaare* (põld).
Vene-Tooma t. Äks Mõisamaa, Visusi.
Venitsa hm. *venitsä* Kod Raatvere. *Venitsa oja* Kod Raatvere (väike ojake, mille ääres madal Venitsa hm.). < ? Vrd. vn *венец* 'уступ плоской возвышенности, раздолы рек, поречье, урему' (*урема* 'поречье, поемный лес и кустарник по берегу речек') Даль ТС. *venitse pal'k* ~ *venituse pal'k* jne. (Ida-Eestis) < vn *венец*, vt. Must VES.
Venna-Reinu t. *vennari* Lai Tuimõisa 1795 *Wenna Reino Mart* (ja *Wenna Jurry Rein*) s.-ü. 32:6, l. 39; 1811 *Wenna Reino Maert* (ja *Wenna Jürry Rein*) s.-ü. 32:18, l. 16—17; 1834 *Wenna Reino* s.-ü. 35:2, l. 46. < *vend* : *venna* + *Reinu* (resp. *vennari* < *venna* + *Jüri*); ? resp. Wied. Wb. *Vend*, g. *Vennä* (d), *Vendläne*, g. *Vendläse* (d) (*Vennäline*, *Vindläne*) 'Russe'. Tänapäeval on *vendläne*, *vindläne* fikseeritud ainult võru murdest.
Venneni t. *venneni* Lai Sootaga, vrd. 1758 *Auf Nappa Peeps Land Wenne Jaani Jürri* ja *Auf Oloff Tinni Jaacks und Tarre Thomas Land Wenne Jaani Hans* s.-ü. 238, l. 747, 749; 1795 *Wenne Jani Hanso Michel* ja *Wenne Hanso Jürri* s.-ü. 32:5, lk. 35, 42; 1826 *Wenne* s.-ü. 34:2, l. 25. < ? *vene* + *Jaani*. *venne* ~ *vinne* levikualaks on tartu ja võru murre. Võimalik, et antud juhul on häälдust mõjustanud vanas kirjaviisis säilinud ametliku nime kirjapilt (*venne* = *vene*); vrd. Wied. Wb. *Vend*, g. *Vennä* (d), *Vendläne* (d) 'Russe'. Vt. ka Venna-Reinu.
Verioja Trm Tuulavere (Kullavere jõe ülemjooks ~ *Tuulavere jõgi*, *Tõikvere oja*, *Härjaoja*). *Verioja hm.*, *soo* Pal Kallivere (hm. Verioja ääres). *Verioja hm.* Kod Raatvere (heinamaal rohkesti maakest veet). Vrd. Kad, Kam, Ran, Ote *Verioja*, Plt *Verioja hm.*, VNg *Vereoja*, Plt *Verisoo*. < *veri*, g. *vere*. Ojad on tõenäoliselt saanud nime vee värvuse järgi (näit. maakene vesi). Rahvatraditsioonis seostatakse tänapäeval nimed sageli sõdade ja verevalamistega.
Versta t. Lai Endla. *Versta mets* Lai Villakvere. < ? *verst* : *versta*.
Veru t. Kod Naelavere (~ rk. *Allika*), vrd. 1816 *Woerro* s.-ü. 24:1, l. 34; 1826 *Wörro* (pn. *Hallik*) s.-ü. 24:8, l. 29. Revisjonikirjades esinevad *Woerro* ja *Wörro* osutavad, et talu nimi peaks olema ***Võru**. Võiks oletada, et am.n. *Veru* on lähtunud saksapärasest kujust *Werro* (= Võru) ja märkinud algselt omaniku päritolu. (Vrd. Kettunen EO 187).
Vesiratta t. Kod Kõnnu (üksik talu Tulike jõe veeres). < *vesiratas* (vesiveskil), Wied. Wb. ka 'kleine Wassermühle (als Spielzeug)'.
Veski k. *ve's'kiküla* Kod 1834 *Weski* s.-ü. 25:1, l. 50 (külas 2 talu, mõlema nimi *Veski*); vrd. 1816 *Weske* (t., 2) s.-ü. 24:1, l. 38; 1826 *Weski* (t., 2) s.-ü. 24:8, l. 32. Veski t. Trm Kärasi, Tarakvere; Lai Altveski, vrd. 1758 (L.-Tähkvere m. üksiktalu) *Auf Weski Tallo Marts Land Möller Michel* s.-ü. 238, l. 821; Lai Siimusti; Pal Toovere (~ rk. *Veskirahva*, *Vöölmöldri*); MMg Alajõe, Pataste (~ am.n. *Saburi*), Vahemiku, Virtsa (~ rk. *Veskirahva*); Ksi Jõune, vrd. 1811 *Möldre Andres* s.-ü. 29:1, l. 9; 1816 *Mölder* s.-ü. 29:6, l. 15; 1826 *Mölder* s.-ü. 29:11, l. 26; Ksi Pikknurme, Ruupa, Saduküla, Tõrve, vrd. 1811 *Mölder Tönno* s.-ü. 29:4, l. 10; 1816 *Mühle Törwe* s.-ü. 29:9, l. 11; 1826 *Törwe Mühle* s.-ü. 29:14,

l. 13. (Paljudel juhtudel on märgitud, et talule kuulus varem tuule- resp. vesiveski.) Vrd. Trm Kõnnu 1805 *Wesky Jaack* s.-ü. 124d, l. 1; 1826 *Wesky* s.-ü. 128:1, l. 4; Kod Assikvere 1744 *Auf Weske Peters land Weski Katti Thomas* s.-ü. 211, l. 146; Kod Haapsipea 1805 *Weski Mick* s.-ü. 35c, l. 1; Kod Savastvere 1811 *Weski Mart, Weski Jahn* jne. s.-ü. 23:15, l. 2; 1826 *Wesky* (4) s.-ü. 24:12, l. 5—7; Lai Kirivere 1805 *Weske Jürry* s.-ü. 48d, l. 1; Laj Kodismaa 1795 *Weske Tido Mert* s.-ü. 32:6, l. 12; 1824 *Weski Tido* s.-ü. 35:2, l. 14; Lai Kõola 1805 *Weski Jurry* s.-ü. 53c, l. 5; 1826 *Weski* s.-ü. 34:6, l. 20; Pal Palamuse 1744 *Auf Müller Tiets land Müller Mauko Märt* s.-ü. 211, l. 82; 1816 *Mühlen Landt* s.-ü. 56:16, l. 6; 1826 *Wesky* s.-ü. 56:22, l. 8; MMg Kaiavere 1744 *Auf Möller Marts land Möldre Michel* s.-ü. 211, l. 239; 1758 *Auf Möller Marts Land Weski Michel* s.-ü. 239, l. 315; 1816 *Wesky* s.-ü. 41:10, l. 32; Ksi Pikknurme 1601 *Weski Jack* s.-ü. 130, l. 158; Krj, LNg, Vig, Tor, Saa, Ris, Pai, Kan *Veski* k.

Veskijõgi Äks Lammiku (= Amme jõgi Muuge veski juures).

Veskimetsa t. Kod Rüütli, vrd. Kod Lümati 1816 *Weskimetza* s.-ü. 24:7, l. 29; 1826 *Weskimetz* (pn. *Weskimetz*) s.-ü. 24:14, l. 28; Kod Raatvere (üksiktalu) 1805 *Weskimetza Tönno* s.-ü. 41b, l. 2. *Veskimetsa oja* Kod Rüütli (voolab mööda Veskimetsa talust ~ *Kivioja*).

***Veskimõisa** MMg Kusma 1816 *Weskimoisa* s.-ü. 41:14, l. 27; 1826 *Weskimoisa* s.-ü. 42:5, l. 28.

Veskinõmme t. Trm Mõisaküla.

Veskioja t. Äks Ojaküla. *Veskioja* Lai Altveski (väike ojake, millel vanasti olevat olnud mõisa vesiveski).

Veskissaare t. MMg Kaiavere (end. mõisa metsavahi koht).

Vestli k. Äks (külas kaks suuremat talu — *Vestli* ja *Kangru*, teised hilisemad väiketalud). Vestli t. Äks Vestli, vrd. (meetrikas, Saadjärve m.) 1729 *Westli Mert* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 91; 1736 *Westli Jürri* ibid., l. 57; Äks Pirusi 1805 *Wesly Tenno* s.-ü. 28a, l. 4; 1834 *Westli* s.-ü. 164:7, l. 17. Vrd. Sim, Ote *Vestli* t. < ? in. *Vester* < *Silvester* Rajandi RN 155 (häälikuliselt vrd. *kärnal, kärner*).

Vetvälja jõgi Lai Teilma (~ *Karusilma oja*) 1406 (*des vletes*) *Vettevillie* GU I 188; 1474 (*Bach*) *Vethvilie* GU I 460; 1624 *Wetwila* (*ein Mühlenstet*) s.-ü. 131, l. 420; 1638 (*die Mülestelle*) *Wettwilge* s.-ü. 128, l. 470. *Vetvälja* hm. Lai Teilma (Vetvälja jõe veeres). Tänapäeval vastab nime teisele komponendile apellatiiv *väli* : *välja*, esimese osa vasteks võiks olla *vesi* : *vee*, pl. g. *vete*. Seega siis **Vetevälja*. Varasemais kirjapanekuis järjekindlalt esinev *-vil-* (pro *-vel-*) tuleks sel juhul panna puhta juhuse arvele. Selle oletuse vastu räägivad aga Kos *Vetla* k. (1379 *Vettvilge* ÕESA 30, lk. 22; 1493 *Vetfille*, 1436, 1555 *Wethwelly* Kettunen EO 331) ja Nis *Vetla* t. (1481 *Melt Votfylyus*, 1495 *Vetvillie*, 1492 *Melendes Vetvilli* KKA 4—29) varasemad kirjapanekud. Näib olevat tõenäoline, et ka Lai *Vetvälja* vanemais kirjapanekuis esinevad *-villie, -vilie, -wila* ei ole seostatavad apellatiiviga *väli* vaid *vili* : *vilja*. Nimi **Vetvilja* paistab olevat olnud seoses ikka veskiga ja P. Johanseni arvates võis olla ka mõldri metafoorne nimetus (Kettunen EO 331). Ed. Roos (KK 61, lk. 348) toob liitsõnalise muistse isikunimegi *Vetvillie*.

Vibru t. MMg Kulmuvere, vrd. 1744 *Wipper Mardi Michel* s.-ü. 211, l. 193; 1811 *Wippre Thomas* s.-ü. 41:4, l. 10; 1826 *Wiper* (pn. *Wiper*) s.-ü. 42:3, l. 19; Äks Kokavälja (~ am.n. *Mäeotsa*). Vrd. Pal Nava 1744 *Wipper Jaan* s.-ü. 211, l. 185; 1811 *Wippre* s.-ü. 41:4, l. 18; 1826 *Wippri* (pn. *Wiper*) s.-ü. 42:3, l. 38; Ksi Tõrve 1601 *Wibri Hannus* s.-ü. 130, l. 159. < ln. Kui tänapäeva *Vibru* ja revisjonides esinev *Wiper, Wipper* kuuluvad kokku, võiks seda võrrelda apellatiiviga sm *viiperä* 'lättrörlig, som har små rörelser för sig'; *viiperö* 'lättrörlig, ostadig person', *viipperä* =

vipperä; *viipperö* 'lättrörlig, kringlöpande varelse, värerleka, väderhane'; *vipperä* 'leka, väderleka (*väkkärä*); snabb, flink, skyndsam' Lönnrot SRS. Vrd. ka sks pn. *Wieber — Wipprecht — Wippert* Heintze DF 273.

Vibulaane t. (illat. *-l'aande*) Äks Piiri 1839 *Wiebolane* Rücker, vrd. Äks Kärevere 1744 *Wibbola Thomas* (*wüste*) s.-ü. 211, l. 294; 1805 *Wibbolane Mert* s.-ü. 25a, l. 4; 1834 *Wibola* s.-ü. 164:4, l. 22; (meetrikas) 1751 *Wibbola Märt* f. 1266, n. 2, s.-ü. 2, l. 29; 1790 *Wibbolane Jago* ibid., s.-ü. 3, l. 209. L. Kettunen (EO 99) *vibu* 'Bogen' (*vibupüss* 'Armbrust') + *laas* : *laane* 'Urwald, Einöde' (also eine interssante Erinnerung an die Jagdkultur). Sel juhul 1744, 1751 *Wibbola*, 1834 *Wibola* on ebatäpsed kirjapanekud. < ? *vibu* + *tuletussufiks -la*, vrd. ka sm *Vippo* : *Vipon* (myth.) 'Ahtos hustru (?)'; *Ahdon aimoinen emäntä*, *Ahdon v. valkopaita Lönnrot* SRS.

Vidriku t. Trm Kõnnu, Piilsi; Lai Küüravälja, Kod Nõva. Vrd. Ote *Vidriku* as., k. < in. *Vidrik* < *Friedrich*, Mägiste EI; Rajandi RN 64.

Viidiku t. Kod Küti, Nautrasi 1826 *Widik* s.-ü. 42:4, l. 48. Vrd. Kod Lümati 1782 *Wiedico Ado Jürri* s.-ü. 23:4, l. 20; 1795 *Wiedicko Mert* s.-ü. 23:10, l. 32; 1811 *Widiko Ado Jürry* s.-ü. 23:17, l. 15; TMr *Viidiku* k. < ln. < ? in., Mägiste EI *Vidik* (SbGEG 27, lk. 164 *Vidikaka Andres*, *Vidikacke Peter*), vrd. sks *Widuco*; Nissilä Vir. 51, lk. 361 sm *Vitikka* < sks *Wedecke*, *Weducke*, *Wideko* jne.

Viidu t. MMg Tindimuru (end. mõisa metsavahi koht, am.n. *Vana-Viidu*). Vrd. Khk *Viidu* k. < in., Mägiste EI *Viidu*, *Viit, -du* (murd Wied. Wb. *Viit, -di* = ? Friedrich; vrd. LHK *Vytamas* = Viitamas?); *Viidas*, *-e*; Rajandi RN 178 *Viidu* < *Vitus*; Wied. Wb. *Viit*; *Viidipäev* 'der 15. Juni'; *Viitus*, g. *Viituse* 'männl. Name', *Viituse-päev* 'der 15. Juni'; *Viitin*, g. *Viitina* 'männl. Name', *Viitina-päev* 'der 15. Juni'. Nimed *Viit*, *-di*, *Viitus*, *Viitin* ja *Viidu* on tõenäoliselt lähtunud kirikliku pühaku *Vituse* nimest (vrd. sm *Vietti* < *Vitus* Vilkuna ON), kelle päevana pühitseti 15. juunit. See muidugi ei välista võimalust, et eksisteeris ka kõlaliselt lähedane paganlik eesnimi, mis sulas ühte kirikliku nimega (vrd. Palli KK 59, lk. 602). Vrd. ka Kettunen EO 20, 326.

Viimasma t. Trm Kütametsa. < *viimane*, *-se* + *maa*, vrd. ka Wied. Wb. *viimas*, g. *viimandama* = *viimne*.

Viinaaru Ksi Alaveski (mäeseljandik). Vrd. Viinaköögi, Viinamägi.

Viinaköögi t. Trm Mõisaküla (end. mõisa viinaköögi järgi). Vrd. Hlj *Viinaköögi* t., Sim *Viinaköögi küngas*, Kad *Viinaköögi mägi*.

Viinamägi Lai Kodismaa (küngas metsas, künkal allikas), Teilma (küngas metsas); Kod Nautrasi (liivane küngas metsas). *Viinamäe kink* MMg Vaidavere (metsas). *Viinamäe oja* MMg Vaidavere. *Viinamäe rind* Trm Kärasi (mäerinnak allikaga). Vrd. Sim *Viinamäe* t.; Plt, Nõo, Rõn *Viinamägi*, Ote *Viinaorg*. Metsas asuvad künkad on nähtavasti olnud kunagi viinaajamise kohtadeks.

Viinari t. Lai Painküla. < ? (*viin:*) *viina* + *Jüri*.

Viira k. Kod 1601 *Wira kulla* s.-ü. 130, l. 77; 1798 *Wira* Mellin; 1805 *Wira* s.-ü. 64d, l. 2; 1839 *Wiera* (t-d) Rücker, vrd. Kod Tähema *Tin Wira* AZ, l. 59. V i i r a t. Kod Koosa (~ rk. *Joonase* < pn.) 1805 *Wira Peter* s.-ü. 64d, l. 3; MMg Kaarli, Vara < pn. Vrd. Krj, Vll, Muh, Han, Tor, Saa, Plv *Viira* k. Kettunen (EO 244) *Viira* k., vrd. *viir*, *-a*, *-u* 'Strich, Streifen', *viirastama*, *viiratsema* 'verderben, einen Unfall haben, betroffen werden von einem Spuk, spuken'; *viirg* : *viira* 'Schauder'. Häälikuliselt lähedased on: Kod *Viira* (koera nimi); (peamiselt lääne- ja saartemurdeis esinev) *viirg* : *viira*, *viiru* 'rida, rodu jne.', vrd. eL *v'iirgus* ~ *vi'rgus*, *virgess* 'vagu', lv *vīrgəʒ* (ka *vīrg*) 'juova, viipale', vps *virg* 'Wegezeichen' vt. Saareste LV 145; Wied. Wb. *viiras*, g. *viira* = tiir, viires. Antud juhul on küla nimeks tõenäoliselt saanud talu nimi, viimane on aga lähtunud lisanimest (vrd. 1592 *Tin Wira*).

Viira-Jaani (~ rk. *Krantsoja*), *Viira-Juhani* (~ rk. *Kampuse* < pn.), *Viira-Jüri* (~ rk. *Pensa* < pn.) t. Kod Viira 1805 *Wira Johann*, *Wira Hindrich*, *Wira Jaan* s.-ü. 64d, l. 2. Vt. Viira.

Viirupi t. Äks Pirusi (~ rk. ka *Saare-Tooma*) 1805 *Wirope Jürri* s.-ü. 28a, l. 4; 1834 *Wieropa* s.-ü. 164:7, l. 20. < ln. ? *Viirupää* (< ? *viir*, *-u*).

Viiulaan Äks Õvi (rahvajutu järgi olevat mets saanud nime sellest, et metsaülem olevat seal kitse pähe maha lasknud marju korjava naise Viiu). < ? in. *Viiu*.

Vilajärv Kod Alasoo. < ? Vrd. (häälikuliselt identsed tüved) Jäm, Mär, Tõs, JMd, R, I *vilama* 'kiiresti liikuma, jooksma'; Trv, Ote (nagu) *vila* (kiirest liikumisest); Tor *vilaja*; Mär, Mih, Tor, Juu, JMd, Koe, Plt *vilakas* 'sale, sihvakas'; Khk, Rid *vilakas* 'ritv; Kir *Laukna vila* (kasemets); sm *vilata* 'glimma, glindra; ila, löpa hastigt' *vesi virrassa vilasi* 'vattnet glänste i strömmen' Lönnrot SRS.

Vildi t. Äks Pupastvere (külas 2 samanimelist talu, teist kutsutakse *Somba-Vildi*) 1729 (meetrikas) *Wilti Mert* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 23; 1744 *Auf Wilde Johan und Tönno land Wilde Märt* s.-ü. 211, l. 268; 1811 *Wildi Tönno Jaahn*, *Wildi Tönno Märt*, *Wildi Tönno* ja *Wildi Hanso Hans* s.-ü. 163:5, l. 11; 1834 *Wildi* (3) s.-ü. 164:5, l. 25—27. Vrd. KJn, SJn *Vildi* t. < ln., vrd. sks pn. *Wilde*, *Wildt* Heintze DF 274; in. *Wild*, *Wilde*, *Wildt* Förstemann AN 1302.

Vilga t. Lai Altküla (~ am.n. *Kuberi*) 1758 *Auf Ustallo oder Neubauer Jürri Land Wilcka Jaan* s.-ü. 238, l. 969; 1795 *Wilka Peter* s.-ü. 32:2, l. 9; Lai Kivijärve krjm. *Wilka* ibid., l. 1; Ksi Alaveski, vrd. Ksi Tammiku 1795 *Wilka Kottard* f. 1257, n. 2, s.-ü. 2, lk. 514; 1798 *Wilka* (kõrts) Mellin; 1839 *Wilka* (kõrts) Rücker. *Vilga kuusik* Pal Väljaotsa, vrd. Pal Kõdu 1758 *Wilcka Carpa* s.-ü. 239, l. 114. Vrd. Trm (L.-Tähkvere m. kaardil Saare külast lõuna pool 1854 *District Wilka Möts* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. 1411. a. esineb Kursi (Lemstevere) piiride kirjeldamisel *Horst Wilgendowenmetze* (GU I 196), mille kohta märgib A. Westrén-Doll (GU II 911) *Wilgendowenmetze*..., wo das heut'ge *Wilka* ca 9 km. NNO von Talkhof liegt. Stoebke (OP 77) annab selle teate põhjal isikunime *Vilgedowe*, pidades seda nime **Viljatõiv* üheks märkimisvariandiks. < in., Mägiste EI *Vil/k*, *-gu* (UB *Wylcken*, P *Vilko Jan*); Stoebke OP 77 *Wilga* (e); Mägiste *oi̯-*, *ei̯-* dem. 128, 211 sm *Vilko* (< **vilak*[*ahe*] *-oi*), (hobusenimi) *Vilkku* (~ *Vilkas*). Vrd. Vilka. Küsimusse võiks tulla ka laennimi, vrd. sks *Willic*, *Willico*, *Willicho*, *Willica* jne. > sm *Villika*, *Villikainen*, *Vilkki*, *Vilkke* jne. Nissilä Vir. 51, lk. 361. Vrd. ka krj *Vilga* < in. *Vilga* Nissilä DALG 92.

Vilikonsa t. MMg Selguse, vrd. MMg Kaiavere m. üksiktalu 1805 *Willikonsa Andres* s.-ü. 77a, l. 10. < ? Vrd. vn *Вилик*, *Вилькос*, *Вильг-он* Морошкин СИ 39.

Vilina k. Lai 1599 *Wilien'* P 133; 1603 *Filin Moiza* LM, s.-ü. 80, l. 622; 1624 *Willin* s.-ü. 131, l. 409; 1739 *Wilinna* f. 2434, n. 2. s.-ü. 1, l. 13; 1748 *Wilinnast* ibid., l. 74; 1758 *Willina* s-ü. 238, l. 745. < ? Vrd. vn in. *Филимон* (> krj *vilo*[*i*] Nissilä Vir. 43, lk. 206).

Viljuse k. *vi'l'jusse* Kod 1601 *Willeß* s.-ü. 130, l. 80; 1816 *Willuste* s.-ü. 24:5, l. 16; 1839 *Wiluse* Rücker. Vrd. Kod Tõruvere (üksiktalu) 1758 *Auf Willjuste Tonno Land Jurgen Peter* ja *Auf Willjuste Peters Land Suitzo Thomas* s.-ü. 238, l. 1152; Kod Savastvere 1805 *Wiljusse Maddiss* s.-ü. 38d, l. 3. L. Kettunen (EO 57) *Viljuse* < in. **Viljus*: **Viljuksen* resp. derivaat sõnast *vili* : *vilja* nagu *Viljandi* ja sm *Viljo*. Vrd. ka sm pn. *Viljus* Forsman PN 126. Kod *Viljuse* lähtevormiks on tõenäoliselt olnud *Viljuste* (Kodaveres *-st-* > *-ss-*) < *Viljoi* (vrd. sm *Viljoi* ~ *Viljo* Mägiste *oi̯-*, *ei̯-* dem. 230, *Vilja* Vilkuna ON; *Vilia*, *Vilie* [e] Stoebke OP 77).

Vilka t. Kod Assikvere. Vrd. Lai Lemuvere 1795 *Wilcka Jack* s.-ü. 3:2, l. 8; Puh, Ote *Vilka* t. Vt. Vilga.

Vilkme(mets) *vil'kme* ~ *vil'kve* (iness. *vil'kmes* ~ *vil'kves*) Trm Mustvee (Luige ja Mustvee vahel). *Vilkme hm.* Trm Piilsi, Vilusi. Kui oletada, et nimi on lähtunud apellatiivist, tuleks lähtekohana rekonstrueerida **vilge* : **vil'kme*. Sellist apellatiivi pole murdekogudes fikseeritud. On Wied. Wb. *vilge*, g. *vilke* 'Flimmern, schnelle Bewegung', vrd. *kaste* : *ka'ste*; *kaste* : *ka'stme*, Wied. Wb. *kalge*, g. *kalke*, *silmad* on *kalkel* = *kalkvel*.

Villakvere k. Lai LCD *Viliacaueri*, 1599 *Wiliakwier*; 1601 *Willigawer* s.-ü. 130, l. 129; 1624 *Williafer* s.-ü. 131, l. 409; 1641 *Williackfer*, 1649 *Willackuär*, 1682 *Willagfer* P. Johansen EL 665; 1739 *Willacfer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1758 *Willackfer* s.-ü. 238, l. 899. Vrd. Kod Torila 1601 *Wilia* ~ *Willa Merten* s.-ü. 130, l. 61, 79; Äks Kärksi 1601 *Wilipoyck Hans* ibid., l. 68. P. Johansen (EL 286, 665) ühendab kohanime isikunimega, viidates soome nimele *Viljakka*. L. Kettunen (EO 25, 284) esitab sama seisukoha, tuues võrdluseks soome in. *Viljakka*, kn. *Viljakkala* ja pn. *Viljakainen*. Nime ühendamine apellatiiviga *vilja|kas* : *-ka* olevat vaevalt võimalik. Vrd. ka Stoebke OP 77—80, 121 **Viljakka*, *Vilie*, *Vilika*, *Villika*, *Villike*, *Willikas*. L. Kettunen juhib tähelepanu ka sellele, et «Liber Census Daniae's» esineb lõpp kujul *-ueri*, mida ta peab nime nominatiivseks vormiks, kus on säilinud veel lõppvokaal (tavaliselt on «Liber Census Daniae's» *-vere* märgitud kujul *-uer*, *uere*, *-wæræ*). P. Johansen (EL 75) osutab, et Lõuna-Virumaa kohanimede loendi on koostanud Läti Hendrik, kes ka oma kroonikas kirjutas järjekindlalt *-ueri*.

Villemi t. Trm Tõreda (~rk. ka *Konnaranna*), Lai Kõola 1795 *Lehne Wilhelm* s.-ü. 32:10, l. 38; 1816 *Willemi* s.-ü. 33:11, l. 21; Kod Alasoo, Rüütli; Pal Kallivere 1805 *Willemi Andres* s.-ü. 6d, l. 3; 1816 *Willemmi* s.-ü. 56:18, l. 48; Pal Kõdu 1805 *Wilhelmi Jack* s.-ü. 1a, l. 3; 1826 *Willemi* s.-ü. 56:22, l. 23; Ksi Alaveski. Vrd. Lai Endla 1805 *Willemi Ado Mart* s.-ü. 53c, l. 1; 1826 *Wellemi* s.-ü. 34:6, l. 7; Kod Torila 1826 *Willemi* s.-ü. 24:12, l. 17; Käi *Villemi* k. < in., Mägiste EI.

Villike k. Kod Savastvere 1758 *Auf Willicko Johann und Jürgen Land Peedo Enno* ja *Auf Sawastfer Jürgens Land Willicko Hanso Michel* s.-ü. 238, l. 1147—1148; 1811 *Williki Peto Hans*, *Wiliki Michels Sohn Rein*, *Wiliki Jurri*, *Wiliko Mart Sohn Rein* s.-ü. 23:15, l. 2—3; 1826 *Wilike* ja *Wilika* s.-ü. 24:12, l. 7—8. Vrd. Kod Paapsi 1758 *Auf Willika Peter ... Land Reino Tönno* s.-ü. 238, l. 1151; Äks Visusi 1744 *Auf Willikas Peters land Willikas Nigola Thomas* s.-ü. 211, l. 377; Kod Haapsipea 1638 *Willig Rein* s.-ü. 128, l. 244. < in., vrd. sks *Willic*, *Willico*, *Willicho*, *Willica*, *Wileke* jne. (> sm *Villika*, *Villikainen*, *Vilkki*, *Vilkke*, *Vilkko*) Nissilä Vir. 51, lk. 361; ? algupärane isikunimi **Vilja* — (< *vili* : *vilja*), vt. Villakvere.

Villipu t. Kod Pusi 1758 *Auf Platza Johanns Land Philippa Peter*; *Auf Philippa Johanns Land Philippa Jürri* s.-ü. 238, l. 1122; 1795 *Willipa Peter*, *Willipa Hans*, *Wilipi Enno Rein*, *Wilipi Jaan*, *Willipi Enno Jaan* s.-ü. 23:5, l. 10—12; 1826 *Willipa* (2) s.-ü. 24:8, l. 17—18. Vrd. Kod Alasoo 1782 *Wilippi Jaak*, *Wilippi Ado* s.-ü. 23:1, l. 16; 1816 *Willipo* s.-ü. 24:1, l. 22; 1826 *Willipa* s.-ü. 24:8, l. 20. < in. < vn *Филип*, vrd. Kettunen EO 6.

Vilusi k. Trm 1599 *Willusz derewnia* (1 talupoeg) P 126; 1695 *Wellussi kylla* f. 308, n. 2, s.-ü. 346, l. 46; 1758 *Willus* s.-ü. 238, l. 1083; 1811 *Willusi* s.-ü. 127:10, l. 24; 1866 *Willusi* ATK. Vrd Kod Paapsi 1811 *Willuse Jahn*, *Willuse Mart* s.-ü. 23:15, l. 4; Räp *Viluste* k. 1638 *Willusz kylle* LMR 278. Nime tüve häälikuliseks vasteks sobiks apellatiiv *vilu* (**Vilune*, pl. **Viluste* : **Vilusis* > *Vilusi*), millega vaadeldava koha-

nime on ühendanud J. A. Lomperi (VK II 198). Teiseks võimaluseks oleks kohanime ühendamine isikunimega *Villu* (< **Villoi*), vrd. Mägiste EI *Villu* (vrd. *Villem* ja *vill, -a*); sm *Villo* (*Villa*) Forsman PN 76. Vrd. ka Mägiste *oi-, ėi-* dem. 229 (sm *Villo* < *Villoi* < *Villai*). Et *Vilu-* võib olla isikunimedega seotud element, osutavad ka LNg *Viluvere* k. ja Vän *Viluvere* as; vrd. Stoebke OP 81 *Vilu* (e), *Viloi* (sm).

Viluvälja t. Äks Sortsi 1834 *Willowelja* s.-ü. 164:7, l. 35. Vrd. SJn *Viluvälja* t. < *vilu* + *väli*. Vrd. sm *Vilu* t., mille J. A. Lopmeri (VK II 198) ühendab apellatiiviga *vilu*. Ta väidab, et *Vilu* on algselt esinenud liitsõnalise nime täiendsõnana, vrd. *vilualh(o), vilume't* jne. Vrd. ka in. (vt. Vilusi), In 1518—1544 *Mart Vilu* SbGEG 27, lk. 124.

Vingerjaauk Kod Assikvere (soolaugas, kust kevadeti olevat västraga püütud vingerjaid). Vrd. KJn *vingerjad on meije raba laugastes*.

Vingrasi hm., mets *vi'ngras'i* ~ *vi'ngras'si* (iness. *vi'ngras'sis*) Trm Kiige. *Vingrasi oja* Trm Kiige (~ *Linnutaja oja*). Vrd. 1493 (Torma m. piiride kirjeldamisel esinev) *Siep Vingern* (~ *Vingere*) GU I 574. < ?

Vinni t. Pal Mooritsa (~ am.n. *Metsa*). Vrd. VJg *Vinni* as., k. LCD *Vitni*, 1496 *Fynne*, 1545 *Vinne*, 1732 *Winni* Johansen EL 668; Lüg, Sim, Võn *Vinni* t. Johansen esitab võrdluseks sm kn. *Vinnilä* ja in. *Vinni* (Forsman PN 196). Vrd. ka Kettunen EO 220, 340. Hilise talu nimena on antud juhul *Vinni* tõenäoliselt lähtunud perekonnanimest resp. märkinud omaniku päritolu.

Virdoja hm. Lai Ellakvere (heinamaast voolab läbi väike ojake). Vrd. Hlj *virda* 'vool'; Lüg. Jõh *virdama* 'voolama, lainetama'; Jõh, Trm *vi'rdama* 'virvendama (vesi)'; sm *virta* 'vool, jõgi'.

Virtsa k. *virtsa* MMg 1447 *Veertzell* GU I 303; 1601 *Wirtz* s.-ü. 130, l. 150; 1627 *Wirtzus* s.-ü. 132, l. 50; 1744 *Wirtzo* s.-ü. 211, l. 190; 1758 *Wirtze* s.-ü. 239, l. 258; 1811 *Wirtsa* s.-ü. 41:4, l. 7, vrd. 1585 *Wertom* ASK, l. 642, külas on üks talupoeg: *Tenis Wirtus* (loendis esineb küla Saare ja Aruküla vahel); 1592 *Wierson* AZ, l. 52 (talupoeg *Tenis Kubiesz*). Virtsa t. MMg. Virtsa (~ rk. *Rehe-Madi*) 1744 *Wirtza Maddi* s.-ü. 211, l. 190; 1758 *Auf Sieder Hinrichs Land Wirtza Elias*; *Auf Wirtzi Töntz Land Marcko Jürri* s.-ü. 239, l. 259; 1811 *Wirtza Jürri* ja *Wirtza Ado* s.-ü. 41:4, l. 7. Vrd. Kudina (üksiktalu) 1816 *Wirtza* (2) s.-ü. 41:11, l. 14—16; 1826 *Wirtza* ja *Wirza* s.-ü. 42:3, l. 9—11. L. Kettunen (EO 238) *Virtsa küla*, vrd. *virts, -a* 'Pfütze, Mistlache' (sm *virtsa*). L. Kettunen lisab, et arvestades kvantiteeti (teoses on nimi antud kolmandavältelisena *vir'tsa*) näib *Virtsa* olevat lähtunud liitsõnast, näit. *Virts-oja*. Nime varasemad ülestähendused osutavad järgmist: a) kõrvale tuleb jätta võimalus *Virtsa* < *Virtsoja*; b) nime häälikulises küljes (vähemalt konsonantismis) pole 15. saj. alates toimunud olulisi häälikulisi muutusi (1447 *Veertzell* — adessiiv?, vrd. Jõgeva. P. Johansen [EL 290] on küll vahelduses *Veertzell* — 1627 *Wirtzus* näinud tuletussufiksite vaheldust [*-la* ~ *-s*]). Häälikuliselt sobivaks vasteks tänapäeva apellatiivide hulgas on *virts, -a*. Samal alal esineb küla nimena ka *Virtsu*. Kui ühendada nimed *Virtsa* ja *Virtsu* ning seostada need apellatiiviga *virts, -a*, tuleks *Virtsu* lähtevormina rekonstrueerida **Virtsoi* < **Virtsai*. Tähenduslikust küljest ei oska näha sidet, mis ühendaks mainitud üldnime nende kohanimedega. Häälikuliselt lähedane märgitud kohanimedega on Phl, L, K, Hlj *virtsik* ~ *virtsikkas* ~ *virsik* ~ *virsikkas* 'edev, tujukas, tõrges, peru; lohakas'; Nis *vir'tsima* 'laisklema'; Wied. Wb. *vir'ts*, g. *vir'tsi* = *vir'tsikas*. Sõnapere tundub olevat deskriptiivset laadi (vrd. *pirtsakas, printsakas*). Vrd. ka sks pn *Wirz—Wörz — Würz* Heintze DF 271.

Virtsu k. Kod *Virtsu* t. Kod Virtsu. Vt. Virtsa.

Viru t. Kod Koosa, Tõruvere, Pal Rahivere, MMg Toljase 1744 *Auf Micko Tönno land Wirro Jürri* s.-ü. 211, l. 152; 1805 *Wirro Juhann Tönno*

s.-ü. 79d, l. 1. *Viru veski* Pal Palamuse (~ *Kuusiku veski*), vrd. 1744 *Auf Tiedo Peter Rein ... land Wirro Jürri* s.-ü. 211, l. 81; 1805 *Wirro Christian* s.-ü. 1a, l. 4; 1758 (Kuremaa m.) *Wirro Weske* s.-ü. 239, l. 94. Vrd. Kod Kesk-Lahe 1758 *Auf Wirru Marts Land Wallatu Töntz* s.-ü. 238, l. 1133; Kod Naelavere 1758 *Auf Wenno od. Kengsep Jurgens Land Wirro Hans* s.-ü. 238, l. 1124; 1795 *Wirro Hans, Wirro Johan* s.-ü. 23:5, l. 17; Pal Kassinurme 1744 *Auf Jürgen Möllers land Wirro Ustallo Jürri* s.-ü. 211, l. 121; MMg Ruskavere 1744 *Auf Wirro Micks land Wirro Ohle Maddis* s.-ü. 211, l. 155; Äks Praaklima 1744 *Auf Wirro Jaacks land Wirro Ado* s.-ü. 211, l. 397; 1805 *Wirro Ado, Wirro Jürry* s.-ü. 28a, l. 4; 1834 *Wirro Ado, Wirro Johann* s.-ü. 164:7, l. 15—16; Äks Tabivere 1730 *Wirro Willem* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 27; Ksi Pööra 1758 *Auf Silcka Tönnis Land Wirro Maddisse Hans* s.-ü. 239, l. 553; 1805 *Wiro Maddise Tomas* s.-ü. 118a, l. 3; 1826 *Wirro, Wirro Maddis* s.-ü. 29:11, l. 21; Lai Sootaga 1627 *Jurg Wirolin* s.-ü. 130, l. 219; Nis *Viru* k. LCD *Virækilæ*, 1394 *Virculle*, 1598 *Wirrokull* Johansen EL 667; Rõu *Viru* k.; VNg, Lüg, Plt, Vil, TMr, Ote *Viru* t. Lisanimena on *Viru* tõenäoliselt märkinud selle kandja päritolu, kuid pole võimatu ka, et lähtekohaks on olnud isikunimi (vrd. Kettunen EO 187, 309; Palli KK 59, lk. 607). Hõimu ja maakonna nimena on *Viru* päritolu käsitlenud J. Mägiste (*o̯i̯-, e̯i̯*-dem. 197), kes võrdleb seda apellatiividega (Wied. Wb.) *viru*, g. *viru*, *viro* (d) 'Wirbel, Wasserwirbel'; *virukas*, g. *viruka* 'gross, stark von Wuchs', sm *virokas* adj. 'liflig', s. 'växt med utländsk full växtkraft', *Sakkula virokĮas*, *-koan* adj.: *ne‿o virokasta sukkũ* (sanotaan isokokoisista lapsista, joilla on rotevat vanhemat). Viimaseid polevat raske ühendada tüvega *vir-*, mis oma esialgsele ligidases tähenduses esinevat soome sõnas Renv (= Renvall, Suomalainen Sana-Kirja) *viriä*, *-än* 'gnavus, assiduus, diligens, emsig, fleissig; alacer, vivax, agilis, velox, munter, lebhaft, flink'; *virkiä*, *-än* (< **vir-kȳ-*, vrd. eL *rase* ~ eP *raske*); *virkku*, e *virk*, g. *virgu*, *virga*. *Viru*-tüvelised kohanimed võivat tagasi minna isikunimele **Viroi*, mille ühendamine adjektiividega olevat kergesti mõeldav. Sama seisukoha on esitanud ka L. Kettunen (EO 187).

Viruvere as. Lai 1739 *Wirrofer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 14; 1826 *Wirrefer* (Kurista krjm.) Bienenstamm GA 300; 1839 *Wirrofer* (krjm.) Rücker. Vrd. Pil, Plt *Viruvere* k. L. Kettunen (EO 309) märgib, et arvukad *Viru*-nimed (nagu *Soomegi*) on olulised asustusajaloo seisukohalt, niivõrd kui pole tegemist vana isikunimega. *Viru* võivat olla aga lähtunud ka vanast isikunimest **Viiroi*, vrd. *viir*, *-u* 'Strich, Streifen', sm *viiru*, kus pikk *i* on lausefoneetiliselt (eriti liitnimedes) võinud lüheneda, mille tulemusena saadi «uus» nimi *Viru*, *Viro*. Vt. Viru.

Vissjärve t. Trm Lohusuu (talu maadel olevat vanasti olnud väike mädasoo, mis nüüd kuivendatud, ja selle nimi olevat olnud Vissjärv). ? Vrd. Muh, Hää, Krk *vi'ssi 'aama* (~ *la'skma*) 'visisema'.

Visusi k., m., as. *visusi* ~ *visusti* Äks 1449 (*dorp tho*) *Visszel* GU I 310; 1473 (*hoff tho*) *Fissel* GU I 442; 1479 (*hoff tho*) *Vissell* GU I 494; 1585 *Visus* LM, s.-ü. 71, l. 29; 1627 *Wissus* s.-ü. 132, l. 41; 1638 *Wisus kylla* s.-ü. 128, l. 225; 1752 *Wissust* f. 1266, n. 2, s.-ü. 2, l. 31; 1758 *Wissust* s.-ü. 239, l. 411; 1811 *Wissust* s.-ü. 163:11, l. 11. Visusi t. Trm Võidivere 1773 *Wissusist* f. 1265, n. 3, s.-ü. 1, l. 79; 1782 *Wissusse Jaan* s.-ü. 127:6, l. 6; 1795 *Wissuste Jahn* s.-ü. 127:9, l. 13; 1811 *Wissuste Ado Jürri* s.-ü. 127:17, l. 7; 1826 *Wissusti* s.-ü. 128:7, l. 17; 1866 *Wissust* ATK; Lai Metsaküla 1834 *Wissussi* s.-ü. 35:2, l. 54. Vrd. Koe *Visusti* k. *Visusi jõgi* Äks Visusi (= Laeva jõgi). *Visusi mägi* Äks Visusi (voor, millel asub Visusi as.) L. Kettunen (EO 201) tuletab *Visusi* (nagu *Visuveregi*) isikunimest **Visoi*, vrd. *visa*, *Wissust* < **Visuste*, *Vissel* < **Visula*. Vrd. sm 1611 *Visa Kakkinen* Forsman PN

123. 15. saj. kirjapanekute interpreteerimise võimalusiks oleksid: **Visola* (*Viso* + tuletussufiks *-la*) resp. **Viso* + adessiivi lõpp. P. Johansen (EL 290) on vahelduses *Visszel* ~ *Wissust* näinud tuletussufiksite *-la* ja *-s* vaheldust (vrd. LCD *Ligælæ*, hiljem *Ligus*, *Liiguste*; LCD *Sauthæl*, hiljem *Sauss*, *Sausti* jne.). P. Johanseni arvates on sufiks *-s* esinenud umbes samas tähenduses nagu *-la*. Võrdluseks toob ta vepsa talunimedes esineva sufiksi *-s* (näit. *Fil'as*, g. *Fil'aha* 'Filini talu'). Usutavamaks seletuseks vaheldusele *-s* ~ *-l(a)* kohanimede varasemais kirjapanekuis võiks olla see, et teatud perioodil võidi nimest paralleelselt tarvitada tuletist lokatiivse sufiksiga *-la* ja samast tüvest *ne*-sufiksiga moodustatud sugunime pluurali genitiivi (*ste*-lõpulist nime). Olgu veel tähelepanu juhitud sellele, et *Visusi* varasemates kirjapanekutes vaheldub *-si* ja *-ste*: Trm 1773 *Wissusist*, 1795 *Wissuste Jahn*.

Voks (iness. *voksis*) Trm Vilusi (hm.) < ?

Voldi m., as. Äks (sks *Tabbifer*, varem ka *Camby*) 1749 *Woldist* f. 1266, n. 2, s.-ü. 2, l. 20. Voldi mõisa omaniku (17. saj.) perekonnanimest *Wolffeldt*, vrd. Stryck GRL 68; V. Reiman EKirj. 09, lk. 178, L. Kettunen EO 300.

Voldu (omad) Trm Mustvee (pn. *Põllu*), *Voldu* t. MMg Kaitsemõisa (~ am.n. *Kaitsemõisa*). < in., Wied. Wb. *Voldu* 'männl. Name' (< *Voldemar*).

Volodi mets Kod Sassukvere (hm.). < ? Vrd. vn in. *Володя*.

***Volska** t. Pal Eerikvere 1744 *Auf Wolska Hinrichs land Weski Kiwwi Jürry* s.-ü. 211, l. 27; 1782 *Wolska Tönno* s.-ü. 56:5, l. 8; 1834 *Wolska* (2) (pn. *Wolska*) s.-ü. 57:5, l. 23—24; Pal Ehavere 1744 *Auf Wolska Reins land Wolska Reino Jaan* ja *Auf Wolska Hanuck land Wolska Hans* s.-ü. 211, l. 32; MMg Vaidavere 1744 *Auf Wolska Pilli Reins land Wolska Parma Töns* s.-ü. 211, l. 32; 1805 *Wolska Jaan* s.-ü. 78a, l. 7; 1826 *Wolska* s.-ü. 42:3, l. 7. < ? in., vrd. vn *Волох*, *Волош*, *Волошко Кондрат* Тупиков СДРИ 93.

Vomba t. Trm Võidivere 1896 *Womba Mich* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 32; 1758 *Auf Wompa Michels Land Wompa Jaan* ja *Auf Wompa Micks Land Reino Andres Jaan* s.-ü. 238, l. 1009; 1782 *Womba Hans*, *Womba Jaan* s.-ü. 127:6, l. 5—6; 1826 *Womba* s.-ü. 128:7, l. 14. Vrd. Trm Jaama (Onnodofer) 1758 *Auf Wompa Jaans Land Womba Jaan und Womba Andi Jaan* s.-ü. 238, l. 1042; Trm Koimula 1782 *Womba Annus* s.-ü. 127:6, l. 3; 1795 *Womba Annus* s.-ü. 127:9, l. 6; Trm Tarakvere 1699 *Wompa Jahn*, *Wompa Peter* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 84. < ln. < ? Võimalik oleks rekonstrueerida näiteks järgmised lähtevormid: **vomppa* : *vomp̆pan* (apellatiivne vaste puudub); **võmppa* : **võmp̆pan* (apellatiivne vaste puudub); **võma* + *pä*, vrd. sm *vuoma* 'stort, vidsträckt kärr, kärrflacka, moras (neva); *vuoma* 'fördjupning, dalsänkning (alanko, alanne)' Lõnnrot SRS; ? *võ* + *n* + *pä*, vrd. Jõh *Sompa* < *sõn* + *pä*. Vrd. Vompa.

Vompa t. Ksi Ruupa (end. metsavahikoht). Vrd. Plt *Vompa* t. Vt. Vomba.

Vormistiku t. Lai Lõpe (hiline talu kunagisel Vormistiku põllul). *Vormistiku* hm. Pal Imukvere. < (L, K, Trm) *vorm* (*vor'm*), *-i* 'agervaks' + *-stik*.

Vorsti t. MMg Jõusa 1758 *Worsti oder Kericko Jaan* s.-ü. 239, l. 454; 1834 *Worsti* s.-ü. 164:1, l. 16; Äks Kobratu, vrd. (meetrikas, Weslershof) 1735 *Worsti Jürri* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 49; 1839 *Worsti* (veski) Rücker. *Vorsti hm.* Lai Ellakvere. < ln., vrd. 1572 *Worst Jack* TT 242. On mõeldav lisanime ühendamine apellatiiviga *vorst* : *vorsti*. Vaevalt aga sobib sama lähtekoht asunduse või küla nimele (Plt *Vorsti* as., VMr *Vorsti* k.).

***Vrangi** 1627 *Wrangi Jerwe* ~ *Wrange Jerwe* s.-ü. 132, l. 72, 79 (= Elistvere järv, nähtavasti tolleaegse mõisaomaniku nime järgi, samas revisjonis

Eistfehr oder Alten Hermann Wrangels hoff; vrd. ka Stryck GRL 58—59).

Vuhkamägi Äks Õvanurme (liivaküngas metsas). < ?

Võduvere k. Lai 1599 *Woydower* P 129; 1601 *Wodower* s.-ü. 130, l. 221; 1624 *Waddofer* s.-ü. 131, l. 411; 1740 *Wöddower* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 17; 1758 *Wöddofer* s.-ü. 238, l. 772; 1795 *Weddofer* s.-ü. 32:1, l. 39; 1816 *Wöddofer* s.-ü. 33:1, l. 26. Vrd. Kad *Võduvere* LCD *Wættæuær*, 1412 *Wottiuer*, 1443 *Wottever*, 1586 *Wodefer*, 1637 *Wöddofer*, vrd. in. *Wottele*, Lai *Võduvere* Johansen EL 658; Vil *Võidu* as., Hää *Võidu* k. Vrd. ka Trm Võidivere. L. Kettunen (EO 283) *Võduvere* < **Võiduvere* < in. **Võitto* : **Võido*; vrd. Stoebke OP 81 *Woyde* (e) 1342 *Johannes Woyde*. Häälikuseadusliku arengu seisukohalt võiks antud nime tüve rekonstruktsiooniks olla **vẹitto* : **vẹitton* > *vẹiDu*. Käsitletava ala murde arengu seisukohalt võib teoreetiliselt võimalikuks pidada lähtekohana **vẹtu* : **vẹđun*. Sellist kunstlikku lahendust pole põhjust otsida, kui arvestada, et 1599. a. kirjapanekus esineb diftong ja peale *Võduvere* on meil olemas kohanimi *Võidu* (Hää *Võidu* k., Vil *Uue-* ja *Vana-Võidu* as.). Seega võiksime kohanime *Võduvere* tuletada isikunimest **Vẹitto*, mille vasteks apellatiividest nii häälikuliselt kui ka tähenduslikult sobiks *võit* : *võidu*. Toodud arenguskeemi ei mahu hästi Kad *Võduvere* varasemad kirjapanekud, kus puudub diftong esimeses silbis ja klusiili on märgitud kahe tähega. Seega oleks põhjust otsida selle kohanime tüvele teist vastet (*Wottele*). Tuleb aga arvestada, et varasemates kirjapanekutes (eriti 14., 15. ja 16. saj.) esinevaile geminaatidele vastab tänapäeval sageli meedia (näit. Sim *Kadiküla* 1479 *Kattenkull*, 1694 *Kattkül*; Rap Käbiküla 1538 *Keppeküll* Johansen EL 416, 425). Seega tolle aja kirjapanekuis *-kk-*, *-tt-*, *-pp-* võisid märkida üksikklusiili *-k-*, *-t-*, *-p-* (*-k-*, *-p-*, *-t-* > *-G-*, *-B-*, *-D-* 17. saj., vt. Saareste ES 16).

Võhamaa hm. Kod Viira. < *võhk* : *võha* 'soistes kohtades kasvav taim (Calla)', vrd. Wied. Wb. *soo-võhud* 'Drachenwurz (Calla palustris L.)'. Vrd. Kad *Võhksoo*, Rõn *Võhamägi*; vdj *vehka-järvi*.

Võhaoit Trm Näduvere. < *võhk* : *võha*. Vt. Võhamaa.

Võhastik Trm Vilusi (hm.). < *võhk* : *võha* + *-stik*. Vt. Võhamaa.

Võhkeniit Kod Alasoo, Koosa (hm.). < *võhk* : *võha* pl. g. Vt. Võhamaa.

***Võhma-** **1.** 1411 (*kerspel to*) *Womel* ~ *Womele* GU I 195—197; 1424 (*Ksp.*) *Wemel* GU I 229; 1431 (*Ksp. zu*) *Womel* GU I 255; 1467 (*im kerspele tho*) *Woymel* GU I 393; 1474 *Wemel* GU I 460; 1534 (*im kerspel tho*) *Womell* GU II 355; 1541 *Womel* Bfl I 654; 1542 Womell GU II 567; 1549 *wemell* Bfl. I 777; 1601 *Woymall* (*gehoret nach der Pastorey S. Jurgen Kirche*) s.-ü. 130, l. 219; 1624 *S. Georgen — die Wöhmelsche Kirche genant* s.-ü. 131, l. 416 (= Laiuse khk.) Eisen (EKirj. 18/19, lk. 101—103) *Womel*, *Womele* jne. < **Voomela* ~ *Voomala* (vrd. sm *vuoma* 'soo'). L. Kettunen (EO 297) < **Võimala* ~ **Vaimala*, vastav sugunimi **Võimane*, **Vaimane*, *-se*, *-ste*. Vrd. *võim*, *-a*, *-u* 'Kraft, Vermögen, Talent'. Küsimusse võivat tulla ka *võhm*, *-a* *võhmas* : *võhma* 'Morastinsel'. **2.** Kod (Alatskivi m.) 1627 *Wechmes* (*Wüste*) s.-ü. 132, l. 89; vrd. 1582 *Woimus* MA 168:1, l. 147; 1585 *Wehomald* (loendi järjekord: *Pelsikifi*, *Wehomald*, *Kenckos*, *Sofastfer*) ASK, l. 645; 1592 *Wechmat* AZ, l. 60, (loendi järjekord *Alasob*, *Wechmat*, Sawastwer); 1601 *Wegomel* s.-ü. 130, l. 79. Vrd. ? Lai 1601 (*Reinholdt Taube 4 Dorffer Pedes*, *Anse*) *Wochmetwer* (*Lutzigk*) s.-ü. 130, l. 221; VNg Võhma k. LCD *Vemais*, 1489 *Wemys*, 1529 *Womes*, 1548 *Waimat*, 1550 *Woemes*, 1583 *Wähemes*, 1647 *Wehemes*, vrd. sm kn. *Vehmais*, *Vehmas* Johansen EL 661; SJn *Võhma* k. On ilmne, et Kod *Wechmes* jne. on tuletatavad apellatiivist *võhmas* : *võhma* (JMd *võhm* : *võhma*;

Vig, Kos, Jür *võhmas* : *võ'hma* 'soosaar'; Wied. Wb. *võhm, võhmas* erhöhter, bewachsener Platz im Morast, Morastinsel'). Laiuse khk. varasema nime *Womel* ~ *Wemel kohta* on olemasolevate andmete alusel raske väita midagi kindlat. Tõenäoliselt on see olnud *la*-lõpuline nimi. On võimalik, arvestades andmeid teistest kohanimedest, et ka käsiteldaval juhul on tüveks olnud *võhmas* : *võhma*, vrd. Lai *Womel* — VNg 1529 *Womes*, 1492 *Korbewomes*, 1537 *Korpwomes*; Lai *Wemel* — VNg 1489 *Wemys*; Lai *Woymall* — VNg 1560 *Korpwayme* Johansen EL 449, 661, vrd. ka sm *Vehmaa* (1331 *Vemo*, 1345 *Wæmu* jne.) < *vehmas*, vt. Lopmeri VK II 189—190. Ka A. Westrén-Doll (SbGEG 12—20, lk. 156) on osutanud, et *võhm*- vasteks vanemais kirjapanekuis on *wom* (vrd. Kassema). Tähendusegi poolest sobiks nimi soodest liigendatud alale. Täiesti kõrvale ei saa jätta aga ka võimalust, et nime esimeses silbis oli diftong (1467 *Woymel*, 1601 *Woymall*). Seega siis **Võima*-, ? **Vaima*-, vrd. Vaimastvere.

Või hm. Pal Imukvere. Vrd. VJg *Võiallikas*, Rak *Võiauk* (madalam koht karjamaal), VMr *Võimägi*, Ote *Võilomp*.

Võibla k. Äks 1582 *Waibel* SbGEG 22, lk. 47; 1585 *Waibel* ASK, l. 633; 1592 *Waybell* AZ, l. 27; 1601 *Waybell* s.-ü. 130, l. 50; 1638 *Weibola* s.-ü. 128, l. 202; 1725 *Woibla* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 8; 1744 *Woibola* (talude nimedes: *Auf Woibel Hans land Woiwola Hanso Märt, Woiwola Töno Jürri*; *Auf Woibell Tönno land Woiwola Andres Tõnis*) s.-ü. 211, l. 275; 1758 *Woibela* s.-ü. 239, l. 360; 1839 *Woibla* Rücker. < in. + *-la*, vrd. Mägiste EI *Võibo* ~ *Võibu*.

Võidivere k. *võdivere* (~ *võidivere*) Trm 1480 *Veytver* GU I 505; 1599 *Woydywer* P 120; 1601 *Woydtwer* s.-ü. 130, l. 222; 1624 *Weitifer* s.-ü. 131, l. 419; 1657 *Woydifer* Bfl II 717; 1695 *Woidiferrast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 20; 1696 *Woideferrast* ibid., l. 32; 1758 *Woidofer* s.-ü. 238, l. 1009; 1782 *Wõddofer* s.-ü. 127:6, l. 5; 1795 *Woidifer* s.-ü. 127:9, l. 9; 1811 *Woidifer* s.-ü. 127:17, l. 5. Vrd. Kos *Võivere* k. LCD *Wætheueræ*, 1413, 1552 *Weydever*, 1586 *Woydefer*, 1637 *Woyfehr*, vrd. in. *Woyde* Johansen EL 658; Jõh *Võide* k. LCD *Wæudith*, 1475 *Weitze*, 1615 *Woutes*, 1583, 1637 *Woyde*, 1625 *Woidt*, vrd. in. *Woyde* Johansen EL 660—661. L. Kettunen (EO 283) märgib nimede *Võivere* ja *Võidivere* käsitlemisel, et need on nähtavasti ühendatavad apellatiiviga *võie* : *võide*, sm *voide* : *voiteen* 'Schmiere' (Torma ümbruses on **t* nõrk vaste säilinud). Samuti tulevat arvesse võtta isikunime **Võidi*, **Võide*, kui tegu ei ole mitte isikunimega **Võitto* : **Võido*. *Võidivere* lähtekohaks võiks olla variant samast isikunimest, mille rekonstrueerisime Lai *Võduvere* puhul. Vaadeldava ala murde iseloomu arvestades on võimalik *Võidivere* tuletada ka üksikklusiiliga lähtevormist. Viimase oletuse kasuks räägib Kos *Võivere*, kus klusiil on tüvest kadunud (otsustades kirjapanekute järgi) 16. saj. See on kooskõlas klusiili nõrgaastmelise vaste kao kronoloogiaga (vrd. Kettunen EKÄH 60, Saareste KE 76). Muidugi võivad *Võivere* puhul arvesse tulla ka kohanimedes esinevad ebareeglipärased lühenemised, mille tagajärjel **tt* > *D* > ø. Vrd. Võikvere.

Võikvere k., m., as. Lai 1599 (*wies'*) *Woydikwer* P 133; 1600 *Woikwer* LM, s.-ü. 87, l. 82; 1605 *Veikewer* LM, s.-ü. 80, l. 704; 1624 *Weickfer* s.-ü. 131, l. 409; 1638 *Woytifer* s.-ü. 128, l. 397; 1684 *Woitfer* f. 308; n. 2, s.-ü. 17; 1739 *Woitfer* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 12; 1758 (*Guth* ja *Dorff*) *Woitfer* s.-ü. 238, l. 979, 982; 1839 *Woitfer* (m.) Rücker. L. Kettunen (EO 298) *Võikvere* < **Võidikon*-, kui mitte *võigas* : *võika* 'fürchterlich', *võikad* 'Ruinen' (Wied.), **Võikavere* > *Võikvere*. Nagu osutab 1599. a. *Woydikwer*, on *Võikvere* lähtunud sufiksiga *-kk*- tuletatud isikunimest (**Võidikk*-), nagu neid üsna rohkesti esineb *vere*-lõpuliste nimede esikomponendina (vrd. ka sm *Voitikki* [lehma nimi] Lönnrot SRS). Tüve

osas vrd. *Võidivere*. 17. saj. alates esineb revisjonilehtedel *Voitfer*, kus *-t-* pro *-k-* võib olla tingitud kirjapanekute ebatäpsusest, kuid võib olla ka kajastus nime paralleelvormist, kus puudus sufiks *-kk-*.

Võioit Lai Vilina (lomp põllus). Vrd. Või hm.

Võisike t. *võõsike* Trm Tõreda. *Võisiku* t. (*võisiku*) Äks Sudiste. Vrd. Plt *Võisiku* as. < ? in., vrd. Rajandi RN 225 *Võisiko*.

Võivik Ksi Utsali (okasmets soo keskel). Vrd. Plt *Võiviku* (raba) Puh *Võivik* (mets). < ?

***Võllamägi** Trm 1832 (L.-Tähkvere ja Vaiatu m. piiri kaardil Vaiatu lähedal) *Wöllas Meggi* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42i; 1866 *Wöllamäggi*, *Galgenberg* ATK. < *võllas* : *võlla*.

***Võnnu** Lai Vilina 1826 *Wönne* s.-ü. 34:2, l. 35; Kod Naelavere 1758 *Auf Wenno oder Kingsep Jürgens Land Jucko Maddis* s.-ü. 238, l. 1124. Lisanimi < in., vrd. Mägiste EI *Võn/d*, *-nu* (? P *Jan Wenth*, SbGEG 27 *Vento Mart*, *Mattis Wendienβon*).

Võsale t. Ksi Mäända. < *võsa* + *ale*.

***Võsaoja** Ksi 1411 *zyp*, *geheten Vossenoya* GU I 197. < *võsa* + *oja*.

Võsu t. Trm Kasepää (*Võsu omad*, pn. *Sarapuu*), Saare, Tõreda, Vadi; Lai Ristimetsa, MMg Kaarli. < *võsu* (Trm, Kod *võsu* 'võsa').

Võsualekõrre *võsualekere* Trm Alekere (põld). Vrd. Trm 1834 (Aosilla lähedal) *Wössu Metsa Allekörre* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b.

Võtikvere k., m. Trm 1624 *Die Wöttickfersche Wackke* s.-ü. 131, l. 410; 1697 *Wottickferrast* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 50; 1758 *Wottigfer* s.-ü. 238, l. 843; 1795 *Wottigfer* s.-ü. 32:12, l. 3. L. Kettunen (EO 296) *Võtikvere*, vrd. *võtik*, *-u* 'deutlich, bedeutsam' (← *võtma*); **Võtiku(n)vere* võivat olla lähtunud ka isikunimest. *Võtikvere* < ? in., vrd. Mägiste EI *Võtteli* (LHK *Wottele* [Sakala vanem] = ? võtteli, võiteli = võitleja, lahingus tapleja).

Väike-Jaani t. *veke-jaani* Trm Tõreda.

Väikejõgi (*veike-* ~ *veke-*) Lai Lõpe (= Mõra jõgi), Kod Halliku (Kiisli jõgi Kääpasse suubumisel, Kääpa jõge kutsutakse vastavalt Suurjõeks), Ksi Puurmani (Kaave jõgi Pedjasse suubumisel).

Väike-Mihkli t. Trm Kärasi.

Väikemurd Äks Laastiku (hm. metsas). *Väikemurru* hm. Trm Koimula, Lagedi. Vrd. Suurmurd.

Väikessaare t. Trm Rehessaare. *Väikessaare* Lai Endla (hm.), Ksi Altnurga (põld ja hm.). *Väikessaar* Ksi Tõrve (metsatukk rabas).

Väike-Torila k. Kod (osa Torila külast). Vrd. Suur-Torila, vt. Torila.

***Väikevälja** Lai (kirikumõis) 1816 *Weikewälja* s.-ü. 33:5, l. 4; ? 1827 *Dorf Weikeweja* ja *Gesinde Weikeweja* f. 2072, n. 3, s.-ü. 41o; 1839 *Weckiwella* (t-d) Rücker; vrd. (meetrikas) 1739 *Weige Wäljalt* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 13; 1742 *Weigewäljalt* ibid., l. 26.

Välgi k. MMg (enamasti vene elanikkonnaga küla) 1811 *Welgi* (talupojad kõik vene nimedega) s.-ü. 163:1, l. 8; vrd. 1585 *Walgi* (1 talupoeg: *Tomas Hanusow*) ASK, l. 637; 1601 *Welkuss* s.-ü. 130, l. 63; 1627 (Kaiavere m., $1^1/_2$ adramaad, tühi) *Welckküll* s.-ü. 132, l. 80. V ä l g i t. MMg Välgi (külas 2 Välgi t., kutsutakse *Välgi-Griška* ja *Välgi-Miška*). Vrd. Ote *Välgi* t.; Vil *Välgita* k. Küla olevat rajatud 13. saj. ida poolt Peipsit tulnud asunikkude poolt (Moora PEA 100). Häälikuliselt lähedased apellatiivid oleksid järgmised: 1) *välk* : *välgu* (*välk* : *välgu* ~ *valk* : *valgu* ~ M *väl'k* : *välgi*); *välkuma*; 2) Kul, Mär, Nis, Rap, Lai *välk* : *välgu* 'lagendik (hm.) metsas'; Amb, Kad *välk* : *välgu* '(suur) tükk põldu, metsa, heinamaad'; sm *välkki* 'vid, ledig, flack' Lönnrot SRS. Vrd. Välgu.

Välgu t. MMg Ruskavere, Äks Äksi. Vrd. Pal Änkküla 1758 *Welcko Jaan* (*ist ein Grentzwächter*) s.-ü. 239, l. 110; Lüg, Sim *Välgu* t. Vt. Välgi.

Väliniit Trm Kilbavere (hm. põldude ääres) 1854 *Wälli nied* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. < *väli* : *välja*.

Välja as. Kod (1839 *Lowisenhof* Rücker). V ä l j a t. Trm Alekere, Aosilla, Lagedi, Lilastvere (~ rk. *Mulgi*), Mõisaküla, Ulvi; Lai Mõisaküla; Kod Naelavere, Peatskivi, Tõruvere. Vrd. Kod Nina 1795 *Welga Tomas* s.-ü. 23:5, l. 16; 1811 *Welja Tomas* s.-ü. 23:11, l. 14; Kod Nõva 1805 *Welja Maddis* s.-ü. 76d, l. 1; MMg Jõe 1811 *Welja Jaani Maddis* s.-ü. 41:1, l. 4; Kan Põi, Saa, Hls *Välja* k.

Väljaaluse t. Trm Mõisaküla. *Väljaaluse* hm. Trm Kullissaare, Lai Ellakvere, MMg Kassema, Kuusiku, Kõrenduse (hm. põldude ääres).

Välja-Miku t. Trm Teadussaare.

Väljamägi Trm Sätsuvere (mäekene põllul).

Välja-Märdi t. Kod Lümati (~ am.n. *Mardi*).

Väljaoit Kod Tõruvere (lomp põllul).

Väljaotsa k. Lai (Painkülast väljaviidud talud), Pal (Kõdu ja Toovere külast väljaviidud talud). Vrd. Äks Elistvere m. 1627 *Welliga Otz* (üks talupoeg *Welliya Otz Hann von Layß*) s.-ü. 132, l. 74; 1638 *Das Dorff Welljetz* (üks talupoeg *Welletz Jan im laißchen burtig*) s.-ü. 128, l. 219. V ä l j a o t s a t. Trm, Lai, Kod, Pal, MMg, Äks, Ksi (enamasti hilisemate, külast väljaviidud või poolitamise teel tekkinud uute talude ja asundustalude nimi). Revisjonides: Trm Sirguvere 1758 *Auf Reino Johans Land Lille Maddi und Welja Otza Jürri* s.-ü. 239, l. 80; 1782 *Welja Otza Mert* s.-ü. 56:6, l. 7; 1816 *Weljaotza* s.-ü. 56:18, l. 24; Äks Saadjärve 1834 *Welja otza* (2) s.-ü. 164:7, l. 35, 45. Vrd Äks Visusi 1834 *Wäljaotza* s.-ü. 165:3, l. 40. *Väljaotsa* hm. Trm Koimula, Raadna; Lai Jõgeva, Kõssima, Palupere, Tuimõisa; Äks Kämara (hm. põldude veeres). Vrd. Tür, Rõn *Väljaotsa* k.

Väljara(hva) t. Trm Adraku, Jaaguvälja, Kõveriku, Metsara, Piilsi, Sälliksaare, Teadussaare, Vadi; Lai Ellakvere (~ am.n. *Püttsepa*), Väljaotsa; Ksi Tammiku. < *väli* : *välja* + *rahva*.

Väljari t. Lai Kivijärve 1758 *Welja Jurri Jaack* s.-ü. 238, l. 969; 1795 *Welja Jürri Jack* s.-ü. 32:2, l. 3; 1816 *Welja, Wirth Welja Jurry Jacob* s.-ü. 33:3, l. 4. < (*väli*) : *välja* + *Jüri*.

***Väljasoo** Ksi 1411 (*brok gheheten*) *Velyesso* GU I 197.

Väljatoa t. *väl'jada* Trm Tõlga (~ am.n. *Välja*), Lai Raaduvere, Ristimetsa.

Väljavahe hm. Trm Kiisa, Lai Metsaküla, Kod Sääritsa (hm. põldude vahel).

Väljavahi t. Kod Assikvere 1816 *Weljawahhi* s.-ü. 24:2, l. 7; 1826 *Weljawahi* s.-ü. 24:9, l. 5; MMg Pataste (~ am.n. *Põlluvahi*), Äks Mõisaküla, Ojaküla, Ksi Pikknurme. Vrd. MMg Vassevere 1816 *Feldwächter Peter* s.-ü. 41:3, l. 37; 1826 *Weljawahi* s.-ü. 42:4, l. 41.

Vända t. Pal Nava 1805 *Wenda Jaan* s.-ü. 78a, l. 7; 1816 *Wenda* s.-ü. 41:11, l. 53. < ln., vrd. *vänt* : *vända*.

Vända-Kaarli (saun) Pal Kilbavere (saunik Kaarel olevat longanud, seepärast kutsutud teda *Vända-Kaarel*).

Vändaveski oja Lai Kaasiku (väikene ojake, kus on vett ainult suurvee ajal. Vanasti olevat ojakesel olnud ka veski, mida olevat kutsutud *Vändaveski*). < *vänt* : *vända*, vrd. 1523 *molen to Vendeuescke* TT 23.

Värava t. Trm Kolgavälja, Kärasi, Vadi, Vilusi; Lai Vanatänava. Vrd. Tõs *Värati* k.

Värnu t. MMg Kudina < pn. *Värnomasing* (~ am.n. *Vaatsepa*), Vahi < pn. *Värnomasing* (~ am.n. *Oru*). Vrd. Väärnu.

Värsi t. Äks Võibla 1758 *Auf Woibel Thomas Land Wersi Thoma Mert* s.-ü. 239, l. 361; vrd. 1732 (meetrikas) *Wersi Thomas* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 35. < ln., vrd. *värss* : *värsi* 'noor härg'.

Värsialune hm. Äks Lähte (hm. Lähte k. ja Tallinna—Tartu raudtee vahel), vrd. Äks Lähte 1758 *Wersi Jurri* s.-ü. 239, l. 356. Vt. Värsi.

Värvu t. Kod Ronisoo < pn., Sooküla, Uudeküla 1782 *Werbo Michel* s.-ü. 23:3, l. 7; 1826 *Werbo* (pn. *Werbo*) s.-ü. 24:13, l. 18; MMg Lepiku, Vassevere. Vrd. Kod Lümati 1826 *Werbo* (pn. *Wärb*) s.-ü. 24:14, l. 24;

Kod Moku 1758 *Werbo Tönnis* s.-ü. 238, l. 1187; Kod Sassukvere 1782 *Werbo Merd* s.-ü. 23:4, l. 7; 1826 *Wärbo* s.-ü. 24:14, l. 4. < *värb* : *värvu* (on esinenud ka lisanimena).

Värvumägi Kod Haavakivi (mäekink metsas).

Värvuvaksal Trm Mälaja (üksik popsikoht põldude keskel).

Väska t. *väs'ka* Ksi Saduküla (end. metsavahi koht). < ? *vas'ka* < vn *Васька.*

Västriku k. Trm, vrd. 1822—27 (Avinurme m. kaardil) *District Wästriko Mötz* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. Västriku t. MMg Kaiavere (~ rk. *Aarandi*) 1758 *Auf Kayfer Tönnis Land Westricko Jacob* s.-ü. 239, l. 316; 1805 *Westriko Andres* s.-ü. 77a, l. 6; 1826 *Westriko* (pn. *Westrik*) s.-ü. 42:2, l. 24; Äks Äksi < pn. Vrd. Lai 1834 (L.-Tähkvere mõisa kaardil Sadala k. lähedal) *Westriko Aynam* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b. < *västrik*, *-u* (on nähtavasti esinenud ka lisanimena).

Väägu k. Trm 1493 *Vaco* GU 573; 1696 *Wähgust* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1, l. 22; 1758 (L.-Tähkvere m. üksiktalud) *Wægo Hannus und Wægo Land* (*Diese Länder sind zur Wottigferschen Hoflage gezogen*) s.-ü. 238, l. 842; 1834 *Hoflage Wägo* f. 1265, n. 1, s.-ü. 2, l. 6; 1839 *Wägo* (krjm.) Rücker; 1866 *Wego* ATK. Vrd. Trm Näduvere 1599 *Macz Wiak* P 118; Trm Võtikvere 1795 *Wego Hanso Michel* s.-ü. 32:12, l. 11; Lai Eristvere 1795 *Waego Anso Jury* s.-ü. 32:1, l. 5; Lai Jõgeva 1795 *Wägo Anso Merdi Rein* ibid., l. 49; Lai Kõssima 1795 *Waego Anso Jaan* (*jetzt Wirth Kiwistico Ado*) ibid., l. 37; Lai Pedasi 1750 *Wägo Marti Johkans Weib* f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 88; Kod Lahe 1795 *Wego Enno Mert* s.-ü. 23:5, l. 24. L. Kettunen (EO 300) *Väägvere*, vrd. Trm *Väägu küla* < ? in. *Vääkko(i)*, vrd. Rajandi RN 225 *Wäägo* ehk *Wägo.*

Väänikvere k. Ksi 1406 *Vennedevere* GU I (vrd. A. Westrén-Dolli kommentaar GU I 910 *Wennedevere verschrieben für Wenekevere*); 1411 *Venekevere* GU I 198; 1461 *hoff tho Wennever* ja *dat dorpe to Vennever* GU I 360; 1582 *Wanikwer* SbGEG 22, l. 49; 1585 *Wanigwer* ASK, l. 654; 1592 *Wanikwer* AZ, l. 47; 1601 *Wanigwer* s.-ü. 130, l. 66; 1627 *Wennigkull* s.-ü. 132, l. 38; 1638 *Wennigwer* s.-ü. 138, l. 208; 1728 *Wenigfers dorff* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 18; 1753 *Wånikwerrest* ibid., lk. 25; 1758 *Wænickfer* s.-ü. 239, l. 577. Vrd. Plt, Rõn *Vääniku* t. L. Kettunen (EO 299) on nimele võrdluseks esitanud apellatiivi *väänik*, *-u* 'biegsam' (*väändama*, *väändma*, sm *vääntää* 'biegen, wenden'), pidades tõenäoliseks ka isikunimelist lähtekohta (vrd. sm *Väänälä*, *Väänänen*). Vrd. ka *väänik*, *-u* (~ *väänikas*) (L, K, R, I) 'kangekaelne, jonnakas, laisk'.

Väärnu k. *väärnu* Äks Napu (osa Napu külast). Väärnu t. Äks Napu 1811 *Werno Jurri* ja *Werno Michel* s.-ü. 163:2, l. 3; 1826 *Werna Johann* (pn. *Wernamasingk*) ja *Werna Michel* s.-ü. 163:15, l. 7. < ? in. sks *Werner* (> *Värni*), vt. Rajandi RN 178. Vrd. Värnu.

Vöölmündri t. *v'öölmü'ndri* ~ *v'öörmü'ndri* Trm Ulvi (~ am.n. *Raja*), Pal Toovere (~ am.n. *Veski*). Vrd. Trm Rääbise 1816 *Wörmünder* s.-ü. 127:19, l. 6; 1826 *Wormünder* s.-ü. 128:2, l. 9.

Hõbeallikas Lai Paduvere. < *hõbe*, *-da.*

Hõbeparra hm. Lai Raaduvere (varem olevat heinamaa asemel olnud sellenimeline popsikoht). < *hõbe* + *pard* : *parra* (hüüdnimi). Vrd. Halliparra.

Õimu t. Pal Vassevere. *Õimu männik* Pal Vassevere (Õimu t. lähedal). < *hõim*, *-u* (vrd. ka pn. *Hõim*); in. *Õimu* Rajandi RN 226.

Õitsi hm. Trm Tõlga. *Õitsi mets* MMg Reinu. Vrd. SJn *Õitsemägi.* < *õits*, *-i* (*õitsil olema*).

Õlle t. Pal Rohkuse (end. mõisa kandikoht). < *õlu* : *õlle.*

Õlleoja t. MMg Lilu (~ am.n. *Kursi* ~ rk. ka *Kooli* < pn.). *Õlleoja* MMg Lilu (kevadise suurvee ajal Õlleoja talu juurest voolav ojake, mille ümbruses olevat kasvanud head õlleodrad). < *õlu* : *õlle.*

Õmbleja t. *õ'mja* MMg Ruskavere 1744 *Auf Parwe Hans land Parwe Omblya Peter* s.-ü. 211, l. 154; 1805 *Ombleja Tönnis* s.-ü. 79d, l. 2; 1826 *Ombleya* (pn. *Ombleya*) s.-ü. 42:4, l. 19. Vrd. Ksi Väänikvere 1811 *Umbleya Johan* s.-ü. 163:9, l. 14; 1834 *Umbleia* s.-ü. 165:1, l. 51. *Õmbleja järv* MMg Ruskavere (~ *Ruskavere järv*). < *õmbleja* ← *õmblema*.

Õnnvälja t. *õn'nväl'ja* Äks Soe (2 samanimelist talu, teineteisest eraldamiseks lisatakse omaniku perekonnanimi, am.n. *Engvälja*), vrd. Elistvere m. (meetrikas) 1734 *Onwilja Reins* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1. l. 96; 1738 *Onwilja Michels* ibid., l. 101; 1744 (Elistvere m. üksiktalu) *Auf Enno Welja Micks land Willeme Michel und Soe Jürri* s.-ü. 211, l. 356; 1758 (veski) *Engewille* s.-ü. 239, l. 434; 1798 *Walkmühle Enwilla* Mellin; MMg Igavere 1758 *Auf Ennewelje Micks Land Ennewelje Pedo* s.-ü. 239, l. 456; 1805 *Enwilla Michel, Enwilla Jurry* s.-ü. 23a, l. 6; 1834 *Engwilla* (2) s.-ü. 164:1, l. 23—24. Häälikuliselt vastavad tänapäeva nimekujule apellatiivid *õnn, -e* + *väli, -ja*. Varasemad ülestähendused viitavad sellele, et teiseks komponendiks võis algselt olla ka *vili, -ja*, vrd. Lai *Vetvälja* < **Vetvilja*, in. *Meelevilja* (*Melevilie*), vt. Roos KK 61, lk. 348. Seega *Õnnvälja* < ? *õnn, -e* + *vili, -ja*. Vrd. ka sm *Onnikmaa* < *onni, Onni* 'hobuse nimi'; *Onnikki* 'tütrele kaasavaraks antud lehma nimi' Lopmeri VP II 109. Paarile nime varasemale kirjapanekule on häälikuliselt lähedased ka saksa perekonnanimed *Engwald, Enge* Heintze DF 178 (vrd. ka sks in. *Eynwaldt, Enewald, Enwald* > *Ewald* Rajandi RN 61). Viimase lähtekoha puhul tuleks eeldada, et võõras nimi on rahvaetümoloogia abil kujunenud nimeks *Õnnvälja*.

Õpetajasoo Äks Äksi (hm. Äksi kirikust lääne pool ~ *Köstrisoo*).

Õuealune hm. Lai Kasevere, Mõisamaa; Pal Patjala, MMg Kaiavere, Kassema (~ *Väljaalune*), Särje, Tootsi (talude lähedal asuvad heinamaad). Vrd. Äks Voldi 1814 *Aue allone* (hm.) f. 567, n. 2, s.-ü. 30c, l. 26.

Õuna k. *õõna* ~ *õuna* 1839 *Auna* (k.) Rücker, vrd. Lai Mõisamaa 1795 *Auf des Krugers Land Auna Otto* s.-ü. 32:1, l. 25; 1811 *Im Aunaschen Kruge Krüger Wilhelm* s.-ü. 32:13, l. 12; 1816 *Auna* s.-ü. 33:1, l. 19. Õuna t. Trm Tõikvere, Kod Kantküla (~ rk. *Konsa* < pn.). < *õun, -a*.

Õvanurme k. Äks 1443 *Hovenorme* GU I 290; 1500 *Hogenurme* GU I 650; 1518 *Hoghenorm* ~ *Hofenurm* GU II 161, 166; 1582 *Hewenorm* SbGEG 22, lk. 48; 1592 *Hogenorm* LM, s.-ü. 80, l. 223; 1627 *Afwanormb* s.-ü. 132, l. 74; 1638 *Awanorm* s.-ü. 128, l. 219; 1725 *Uwwanurm* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 7; 1744 *Owanorm* s.-ü. 211, l. 362; 1811 *Ewanurm* s.-ü. 161:1, l. 9; 1839 *Oewenurm* Rücker. Nime teiseks komponendiks on *nurm, -e*, esikomponent *Õva-* < ? *Hõva-* ~ *Hõve-*. On võimalik nime esikomponenti võrrelda järgmiste nimedega: 1) *Õva-*, vrd. **Õvastik*; 2) **Hõve-*, vrd. *Õvi*; 3) **Hõva-*, vrd. is *Heva*, mida V. Nissilä (SN 57) on pidanud isikunimest lähtunuks.

***Õvastik** Trm 1854 (L.-Tähkvere m. kaardil Koimulast lõuna pool) *Ewwastik Soo* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42a. < *Õva-* (< ?) + *-stik*. Vrd. Õvanurme.

Õvi k. Äks 1582 *Ewikulla* SbGEG 22, lk. 47; 1585 *Ewikula* ASK, l. 633; 1592 *Ewikula* AZ, l. 27; 1601 *Owykyla* s.-ü. 130, l. 49; 1721 *Õwwi* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 7; 1725 *Owwi* ibid., s.-ü. 2; l. 30; 1758 *Ewiküla* s.-ü. 239, l. 349; 1811 *Oewwi* s.-ü. 163:5, l. 3; 1834 *Õwwi* s.-ü. 164:5, l. 6; 1839 *Oewi* Rücker. 1. < ? in., vrd. Palli KK 59, lk. 603 *Eye, Euu* (*Õuvo? Evu?*); 2. < **evai* < ?, vrd. Õvanurme.

Hädaküla Lai Leedi (Vaheküla pilkenimi), Kod Jura (Jura k. pilkenimi).

Ädliku t. (2) Pal Patjala (~ am.n. *Egliku*) 1744 *Auf Eckeling Jürgens land Ecklick Jaan und Ecklick Jürri* s.-ü. 211, l. 101; 1782 *Eggliko Jani Peter* ja *Egliko Gustav* s.-ü. 56:2, l. 9; 1826 *Egglicko* (2, pn. *Eglik*) s.-ü. 56:20, l. 9; 1839 *Egligo* (t-d) Rücker; vrd. Pal meetrikas 1739 *Eklikko Jürri* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 9; 1768 *Egglikkust* ibid., s.-ü. 2, lk. 29. < ln. < ? Vrd. sks pn. *Eckerlin*; *Eckel — Egli*; *Egging — Eying* Heintze DF 98.

Äianiit Trm Tisleri (hm.). < *äi, -a* ('abikaasa isa, vanaisa'). Sõna algseks tähenduseks on olnud 'suur', vt. Saareste LV 4, vrd. ka Nissilä SN 41. Kui nimi on hiline, tuleb arvestada ka apellatiivi hilisemat tähendust ja nime tekke alusena omanduse või mõnd muud suhet.

Äisi t. *äisi* Pal Kilbavere 1805 *Eisi Abram* s.-ü. 5d, l. 2; 1826 *Eisi* s.-ü. 56:23, l. 22. Vrd. Pal Eerikvere 1744 *Auf Ustallo Micks und Eise Peters Land Eise Peter Tönno* s.-ü. 211, l. 28; 1811 *Eisi Jaan* s.-ü. 56:11, l. 7. L. Kettunen (EO 202) *Äisi* < **Äiasi-*? < *äi, -a* 'Schwiegervater', vrd. sm pn. *Äijälä*. Vrd. in. *Häis|s, -a* (*Heiß*) Mägiste EI. Mägiste võrdleb eesnime Wied. Wb. *äis*, g. *äisa* 'heftig'. KKI murdekogude andmeil *äisa* 'kergesti vihastuv, äge, tige, peru' (Khk, Emm, Käi, [*häis*] Phl).

Äkemäe t. Kod Haapsipea. Vrd. 1724 (meetrikas) *Ekkima Jane Ekkimaalt* f. 1256, n. 2, s.-ü. 1, l. 65; Kod Alasoo 1758 *Auf Jesko Land Eckeme Janus* s.-ü. 238, l. 1128; 1811 *Ekema Tönno, Ekema Mart* s.-ü. 23:11, l. 14; Kod Naelavere 1795 *Eckama Jaan* s.-ü. 23:5, l. 20. Nime teiseks komponendiks *mägi* : *mäe*. Esimene komponent *Äke-* < ? *äkke* (:*äke*) (liitsõnas *äkke* > *äke*), vrd. Mar, Kul *äked*. On võimalik, et häälikuliselt on lähedased ka isikunimed (e) *Ege, Ecke*; (lv) *Eke, Ecken, Ecks, Ekus* Stoebke OP 18.

Äkkeoit Pal Änkküla (lomp põllul, kus vanasti olevat leotatud karuäkkeid). < *äkke* (:*äke*). Vrd. Kad *Äkkeniidi* hm., Kam *Äglilomp*.

Äksi k., khk. *äksi* Äks 1443 (*kerspel to*) *Ekes* GU I 291; 1449 (*kerspel tho*) *Eckes* GU I 310; 1450 (*kerspel to*) *Ecx* GU I 315; 1459 *Ekes* GU I 351; 1461 *Ekes* GU I 360; 1476 *Ekes* GU I 471; 1489 *Ekes* GU I 543; 1518 *Ecks* GU II 166; 1520 *Ekesz* GU II 184; 1534 *Exs* GU II 373; 1585 *Axy* ASK, l. 635; 1592 *Axy* AZ, l. 34; 1627 *Ecks* s.-ü. 132, l. 5; 1638 *Exkylle* s.-ü. 128, l. 207; 1758 (*Dorff*) *Ecks* s.-ü. 239, l. 327. *Äksi jõgi* Äks Pupastvere (= Mudajõgi). L. Kettunen (EO 201) *Äksi* khk., vrd. *äkk* : *äki* 'Heftigkeit', *äkine, -se*, näit. *äkine ahi* 'zu heisser Backofen'. Võimalik pn. **Äkkine, -se, -ste, -si* : *Äksi*. Vanemad kirjapanekud osutavad, et 15. saj. alates pole nimes toimunud olulisi häälikulisi muutusi. 15. ja 16. saj. alguses on *Äksi* kirja pandud kujul *Ekes* ~ *Eckes*, mis võiks viidata sellele, et nimi on algselt olnud kolmesilbiline (**äkkäsä-*). Tänapäeval eksisteerivatest apellatiividest on viimasele häälikuliselt lähedane adjektiiv *äkine, -se* (S, Tor *äkine*, R *äkkine*, Kod *äkine* ~ *äkkine* 'äkiline, järsk'). On võimalik, et antud toponüümiga on häälikuliselt lähedased ka isikunimed (e) *Ege, Ecke*; (lv) *Eke, Ecken, Ecks, Ekus* Stoebke OP 18.

Äle t. Kod Kodavere (~ rk. *Äle-Jaani*) 1758 *Auf Tedra Hans und Sorick Hans Land Elle Hans und Elle Jürri* s.-ü. 238, l. 1120; 1782 *Aelle Hanso Rein, Elle Hanso Enno, Elle Hanso Thomas* s.-ü. 23:6, l. 4—5; 1826 *Elle Rein* ja *Elle Enno* s.-ü. 24:10, l. 9—10. < ln., ? vrd. sm *äliä* 'tügellös, bångstyrig'; *äleä, äliä* 'gällt, ljudande (heleä)' Lönnrot SRS.

Ällevi t. *älevi* ~ *ällevi* Ksi Laeva 1811 *Ellewe Jürry* s.-ü. 29:3, l. 4; 1816 *Ellewi* s.-ü. 29:8, l. 6. Vrd. Äks (meetrikas) 1730 *Ellewe Hans* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 92. < ?

Ämbumägi Lai Kurista (liivane piklik küngas põldude veeres). Vrd. **Embu*.

Ämma hm. Trm Lohusuu, Rehessaare. Vrd. Sim *Ämma hm., Ämmaküngas*, VMr *Ämmamännik*, Kad *Ämmaauk* (lomp), sm *Ämmäluoto, Ämmälampi, Ämmämäki*. < *ämm, -a* 'abikaasa ema, vanaema'. V. Nissilä (VP 289) märgib *ämma*-alguliste nimede kohta, et need kuuluvad enamasti kitsa levikualaga nimede hulka «...ensin kotipiirissä käytettyihin ja sitten seuraaville polville periytyneisiin nimiin...». Koskede nimedes võib aga *Ämmä-* märkida vesikonna suurimat koske, esinedes liitsõnalistes nimedes samas tähenduses kui *ema*.

Ämmalekõrre *ä'mmalekere* Trm Kolgavälja (põld). Vt. Ämma.

Ämmaallik(as) Pal Kilbavere. Vt. Ämma.

Ämmamaie hm. (iness. *ämmamaijes*) Lai Sadala. < ? *ämm, -a* + in. *Mai(e)*.

Ämmamägi Trm Ķasepää, Pal Kilbavere, MMg Tagakaasiku (küngas põllul). Vt. Ämma.
Ämmaniidu soo Ķod Haavakivi. Vt. Ämma.
Ämmanõdu Lai Raaduvere (madalam koht põldude keskel). Vt. Ämma.
Ämmapussu hm. Ķod Haavakivi. Vrd. Ķod *ämmä puss* 'kuivanud murumuna'.
Änkküla *änkküla* Pal ? 1585 *Anikula* ASK, l. 640; ? 1627 *Henni Külla* s.-ü. 132, l. 46; 1638 *Enkull* s.-ü. 128, l. 236; 1739 *Endkül* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 9; 1750 *Endkül* ibid., lk. 116; 1757 *Entkül* ibid., lk. 177; 1758 *Engküll* s.-ü. 239, l. 108; 1768 *Enküllast* f. 1261, n. 3, s.-ü. 2, lk. 29; 1782 *Enküll* s.-ü. 56:4, l. 5; 1816 *Enkkulla* s.-ü. 56:16, l. 9; 1834 *Engküll* s.-ü. 57:4, l. 9. TMr *Ängevere* k. ja Puh *Ängu* k. on L. Kettunen (EO 303) tuletanud oletatavast isikunimest **Änga*, **Ängo(i)*, **Änge(i)*, tuues sellele võrdluseks *äng*, *-i* (sm *änkä*) 'Bedrängnis', *ängama* 'aufdrängen, anbieten'. Häälikuliselt sobiks ka antud nime lähtekohaks oletatav isikunimi **Ängö(i)* ~ **Änge(i)*. 1627. a kirjapanekut *Henni Külla* (samuti 1585. a. *Anikula*, vrd. 1585 *Aranorum* = Härjanurm) arvestades võiks kõne alla tulla küla nime ühendamine ka isikunimedega *Henn*, *-i*; *Hen|k*, *-gu* (1599 *Henk*) Mägiste EI. Vrd. ka Jäm *Hänga* k.; ln. 1560 *Hinrịck Enck* TT 206.
Härge-Mardi t. Trm Tõreda. < *härg* : *härja* pl. g.
Härgoja Trm. Vt. Härjaoja.
***Härgsaare** Lai (meetrikas) 1747 *Aergasarest* (*Kördi Mart*) f. 2434, n. 2, s.-ü. 1, l. 66; 1750 *Aerga Saarest* (*Kördi Mart*) ibid., l. 92; 1758 (Vaimastvere m.) *Erkasaar* (üks talupoeg *Kört Mart*) s.-ü. 238, l. 895. Vrd. Härjassaar.
Härja t. Ķod Torila.
Härjaalekõrs Ķod Haavakivi (põld).
Härjahaud MMg Nigula (sügavam koht Amme jões), Ksi Puurmani (sügavam koht Pedjas).
Härjakabel MMg Toolamaa, Äks Kärevere (küngas metsas, kuhu olevat mingi tõve puhul maetud mõisa härgi). Vrd. VJg *Härjakabel* (küngas põllul).
Härjamurru t. Trm Piilsi.
Härjamägi Lai Ķodismaa 1834 *Erja Meggi* f. 2072, n. 3, s.-ü. 42b.
Härjanurme k., m., as., v. Ksi 1585 *Aranorum* ASK, l. 652; 1592 *Aranorum* AZ, l. 46; 1601 *Aranorum* (k.) s.-ü. 130, l. 65; (*Das Dorff*) *Hargenorm* s.-ü. 130, l. 160; 1638 (*das dorff*) *Hargenorm* s.-ü. 128, l. 227; 1755 *Herjanorme* f. 1257, n. 2, s.-ü. 1, lk. 31; 1758 *Dorff Herjanorm* (*oder itzt Kurkus, weilen Herjanorm zur Hoflage gemacht, die Bauern aber auf die Kurkuschen Hoflage wieder verpflanzet worden*) s.-ü. 239, l. 564; 1826 *Herjanorm* (e *Herjanormi*) Bienenstamm GA 302; 1839 *Herianorm* (m.) Rücker. Vrd. Puh *Härjanurme* k. < *härg* : *härja* + *nurm*, *-e*.
Härjaoit Trm Iravere (lomp põllul).
Härjaoja t. Trm Liikatku 1702 *Herja Oja Seppa Erico* f. 1265, n. 1, s.-ü. 1., l. 133; 1758 *Auf Reuter Ewert Land Herja Oja Mert* s.-ü. 238, l. 999; 1782 *Harja Oja Seppa Mart* s.-ü. 127:2, l. 6; 18. saj. (kaart) *Härja-ya* f. 1265, n. 2, s.-ü. 12; 1826 *Herja-Oja* s.-ü. 28:6, l. 16; 1866 *Harjaoia* (k.) ATK. Vrd. Trm Tõikvere 1782 *Herja Jani Ado* s.-ü. 127:3, l. 11; 1816 *Erya Oya* s.-ü. 127:2, l. 7; 1826 *Erja Oya* s.-ü. 128:4, l. 6. Härjaoja (~ *Härgoja*) Trm Liikatku (~ *Tuulavere jõgi*, *Tõikvere oja*, *Verioja*). Vrd. Hlj, Rõn *Härgoja*.
***Härjapää** Pal Aruküla 1744 *Auf Harjapæh Tönns land Mettusse Michel* s.-ü. 211, l. 105. Vrd. VNg *Härjapää* k. LCD *Hergænpæ*, 1535 *Hergenpe*, 1537 *Herygepe* Johansen EL 357. L. Kettunen EO 3 *Härjapää* k. < ? in.
Härjasarveoit Trm Näduvere. Vrd. Äks (meetrikas, Vesneri m.) 1729 *Harja Sarwe Toots* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 23; 1738 *Arjasarwe Matsi* ibid., l. 101; TMr *Härjasarve* hm.

Härjassaar Lai Endla (kõrgem koht metsas). Vrd. Härgsaare.

Härma t. Lai Eristvere, Kod Haapsipea (~ rk. *Madise*) 1782 *Erma Jürri, Erma Mart* s.-ü. 23:1, l. 10; 1816 *Erma* s.-ü. 24:1, l. 12; Kod Omedu 1811 *Erma Peter* s.-ü. 163:1, l. 7; Kod Punikvere 1744 *Auf Punnigfer Herms Hans und Henno land Punigfer Herma Töno* s.-ü. 211, l. 241; 1782 *Herma Merdi Johan* s.-ü. 23:4, l. 2; 1811 *Herma Tönno Jaan* s.-ü. 23:13, l. 7; Kod Ronisoo < pn.; Pal Aruküla 1739 *Herma Jaacs W.(eib)* f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 10; 1744 *Herma Jaack* s.-ü. 211, l. 195; Pal Kassinurma (~ rk. *Härma-Jüri* ja *Härma-Märdi*) 1744 *Auf Wanna Herms land Wana Herma Herm mit Herma Tönno Hans* s.-ü. 211, l. 119; 1782 *Herma Jürri, Herma Hanso Herm, Herma Juhhan* s.-ü. 56:3, l. 4, 6; 1816 *Haerma* (3), *Erma* (1) s.-ü. 56:15, l. 5, 9, 12; MMg Vara, Äks Elistvere, vrd. 1730 *Herma Jaac* f. 1266, n. 2, s.-ü. 1, l. 29; Ksi Ruupa. Vrd. MMg Igavere 1758 *Micko Herm* s.-ü. 239, l. 455; 1834 *Erma* (2) s.-ü. 164:1, l. 20, 22; MMg Toljase 1758 *Auf Herma Michels Land Ohle Michel Tönno* s.-ü. 239, l. 201; 1826 *Erma* s.-ü. 42:4, l. 15; Emm, Se *Härma* k. < in., Mägiste EI *Härm, -a, -u; Herm, -a, -u* (= Herman); Rajandi RN 77.

Härmaoit Lai Vilina (lomp põllul). < *härm, -a.*

Härmassoo Lai Oonurme (hm.). < *härm, -a.*

Ärsukese t. Trm Võtikvere (üksik talu metsa veeres). *Ärsukese mets* Trm Võtikvere (Ärsukese t. ümbruses). < ? Vrd. in. Wied. Wb. *Eers, -u*; Rajandi RN 197 *Eers* ~ *Erich.*

***Ärtise** Kod Sassukvere 1758 *Auf Ertiste Peters Land Ardisse Mart* s.-ü. 238, l. 1169; 1782 *Ärtisse Ado* s.-ü. 23:4, l. 6; 1795 *Ärrtisse Ado* s.-ü. 23:10, l. 7; 1826 *Erdis* s.-ü. 24:14, l. 1; Kod Lümati 1795 *Ärtisse Michel Lieso* s.-ü. 23:10, l. 34; Kod Raatvere 1795 *Ärtisse Mert* s.-ü. 23:10, l. 23. < ? Vrd. pn. *Ertis.*

Ärtu t. MMg Kõrenduse 1744 *Auf Herde Hans land Herdo Ado* s.-ü. 211, l. 237; 1805 *Erdo Thomas* s.-ü. 77a, l. 6; 1826 *Erdo* s.-ü. 42:2, l. 28. < ln. < ? Vrd. sks pn.. *Ardo* : *Harte*; *Hart* — *Herthe* Heintze DF 158.

Ässa t. Äks Erala, Kõlluste; Ksi Kirikuvalla 1744 *Essa Johan* s.-ü. 211, l. 428; 1805 *Essa Hans, Essa Jahn* s.-ü. 121c, l. 1; 1826 *Aessa* s.-ü. 29:12, l. 7. < ? Vrd. Wied. Wb. *häss*, g. *hässo* (d), *hässo-kala* 'ein Fisch (eine Art Cyprinus L.)'; *äss-silm* 'Gluper'; sm *hässä* = *hassa*; *pää on hässällään* 'huſvudet l. håret är lurfvigt (pörhöllänsä)' Lönnrot SRS. Vrd. ka sm pn. *Hässi(nen), Hässä, Hässälä* (< sks *Hessen*) Nissilä SN 149; Vir. 51, lk. 350.

Äte k. *äte* (~ *ätte*) MMg 1826 *Ette* (Vara krjm.) Bienenstamm GA 297, vrd. MMg Vara 1744 *Ette Mart mit Metz Külla Hans land* s.-ü. 211, l. 175. < ?

Üheksale t. Ksi Laasme. < ? *üheksa* + *ale.*

Üheotsaga küla Äks Pupastvere (küla hüüdnimi, mille tekkimise on põhjustanud asjaolu, et külavahetee lõpeb küla põhjapoolses otsas Mudajõe ääres).

Üismapealne Trm Enniksaare (mets). Võimalikud kõrvutused nime esikomponendiga oleksid järgmised: 1) *üis-* < *ühis-*, vrd. Kod, MMg *'üismees* 'talu rehetoas elav abielus sulane'; Wied. Wb. *ühis-mees* 'verheiratheter Knecht'; 2) sm *hyy* 'hyhmä, kuura', *hyinen* SKES I; 3) *üis-* < *üvis-*, vt. Üvismaa.

Üissaare hm. Lai Pedasi. Vt. Üismapealne.

Ülejõe k. Trm Lohusuu (~ am.n. *Ülejõe-Lohusuu* ~ rk. ka *Lohusuu — Ülejõe*). Ülejõe t. Trm Kõrve, Mustametsa; Lai Kemba, MMg Alajõe, Äks Laastiku, Ksi Metsanuka, Pööra, Tõrve. *Ülejõe hm.* Lai Ellakvere, Pakaste. Vrd. Nis, Rap, Jür, Tür, Hls, Võn *Ülejõe* k.

Ülejõe-Kõnnu k. Äks Kõnnu (osa Kõnnu külast).

Ülelannu põld Äks Valma (põld Lannu hm. taga). Vt. Land.
Ülemine hm. Kod Tedre, Pal Kallivere. Vrd. Alumine hm. *Ülemine väli* Kod Assikvere, Haapsipea.
Üleoidu väli Kod Omedu. *Üleoidu sõra* Kod Omedu (madalik Peipsis).
Üleoja t. *üleoja* ~ *üleõja* ~ *üleja* Trm Kõrve, Tölga, Ulvi, Västriku; Äks Õvanurme, Ksi Tammiku. *Üleoja hm.* Trm Kasepää, Lagedi, MMg Tootsi.
Ülesilla t. Pal Patjala (Mõisamaa) (~ am.n. *Saare*).
Ülesoo k. Trm (nii olevat kutsutud varem Tõnisma küla), vrd. 1822—27 (Avinurme mõisa kaardil Raja külast idas) *Ülle soo Rabba* f. 2072, n. 3, s.-ü. 36d. Ülesoo t. Trm Soldativälja, Pal Aruküla, vrd. 1748 (meetrikas) *Üllesoo* (*Marca Maddis*) f. 1261, n. 3, s.-ü. 1, lk. 93. Vrd. Trm Torma 1758 *Auf Kiese Hans Land Ülleso Jaco Mick* s.-ü. 238, l. 998; 1782 *Uleso Tenno* s.-ü. 127:2, l. 8; 1826 *Ullessoo* s.-ü. 128:6, l. 21; Pal Maardla 1811 *Üllesoo Jürry* s.-ü. 41:4, l. 16; 1826 *Uellesoo* (2) s.-ü. 42:3, l. 33; MMg Virtsa 1744 *Üllesoo Rein* s.-ü. 211, l. 190; 1805 *Wirtza & Ullesoo* (külas kaks Ülesoo t. *Illesoo Merdi Jaan, Illesoo Michel*) s.-ü. 78a, l. 4; 1818 *Dorf Uellesoo* (kaks talupoega: *Uellesoo Mert, Uellesoo Merdi Jaan*) s.-ü. 78c, l. 66; MMg Vaidavere 1811 *Ullesoo Jaak* s.-ü. 41:4, l. 6; Puh *Ülesoo* k. Ülesoo aru (hm.) Lai Raaduvere (teisel pool sood asuv hm.). *Ülesoo* hm. Lai Jõgeva, Vilina, Võiduvere; MMg Putu (üle soo asuv hm.).
Ületee t. *ülede* ~ *üledi* Trm Kõveriku, Lohusuu, Maetsma; Ksi Laasme. *Ületee hm.* MMg Äte.
***Ületänava** t. Trm Vaiatu 1805 *Ulle Tennowa Wilhelm* s.-ü. 125a, l. 4.
Ülevalt-Karu t. Pal Mooritsa. Vrd. Alt-Karu.
Ümmarikoit MMg Särje (lomp põllus).
Üvismaa mets Trm Kullissaare (õieti ainult kõrgem koht lodus, varemalt olevat olnud seal põld). Vrd. ? *hüva*, Se *hü'vüs*; 'varandus, küllus, viljasaak'; Wied. Wb. *hüüs*, g. *hüüe* (*hüüd*) 'Gut, Habe, Reichthum, Vermögen, spec. Getreide'; Juu *üis* 'varandus, rikkus'.

ТОПОНИМИЯ СЕВЕРНОЙ ЧАСТИ ТАРТУМАА

Резюме

Общеизвестно, что топонимия может дать ценную информацию об этногенезе и заселении и об истории языка. Однако материал необходимо предварительно систематизировать и подвергнуть лингвистической обработке с тем, чтобы сделать его доступным для широкого пользования. Хотя по эстонской топонимии и опубликован ряд обширных исследований [1], тем не менее в этой области еще предстоит произвести систематический анализ. Учитывая настоящее состояние нашей топонимики, мы считаем целесообразным проводить региональное исследование. Результаты такого исследования позволят осуществить обобщающие работы с охватом всей территории распространения языка, а также дадут лингвистически обработанный сравнительный материал для исследователей смежных дисциплин (диалектология, археология, история заселения). Только при появлении исследовании по топонимии нескольких разных местностей, можно будет более точно и детально определить общие закономерности генезиса и развития эстонской топонимии, общие черты, свойственные всей территории распространения языка, а также взаимоотношения и различия топонимии разных районов, относительный возраст этих различий в топонимии отдельных диалектов и групп диалектов.

Настоящая работа содержит топонимию северной части Тартумаа. В целом работа состоит из двух частей, из которых данная (первая часть) представляет собой топонимический словарь рассматриваемой территории, в котором наименования расположены в алфавитном порядке. Разработка каждого топонима дана в виде словарной статьи и состоит из следующих разделов:

[1] P. Ariste, Ortnamnen i Pühalepa och Reigi socknar på Dagö. — Svio-Estonica 1938, Tartu 1938; P. Wieselgren, Ortnamn och bebyggelse i Estlands forna och hittillsvarande svenskbygder. Ostharrien med Nargö, Lund 1951; L. Kettunen, Etymologische Untersuchung über estnische Ortsnamen, Helsinki 1955; P. Wieselgren, Ormsö ortnamn och bebyggelsehistoria, Lund 1962.

а) литературное написание топонима; б) в случае необходимости, произношение наименования (в упрощенной транскрипции); в) местонахождение объекта и, в случае необходимости, его краткая характеристика; г) ранние записи топонимического наименования в исторических документах; д) сравнительный топонимический материал по исследуемой территории и по соседним местностям; е) этимологические трактовки других авторов; ж) антропонимические и апеллятивные соответствия топонима и трактовка автора. В зависимости от материала, некоторые из указанных разделов могут отсутсвовать или быть даны в другом порядке. Кроме того, следует отметить еще и то, что, приводя соответствия и этимологию топонимов, автор нередко дает несколько одинаково возможных решений, надеясь, что при исследовании типов топонимических наименований или при этимологизации топонима с идентичной фонетической оболочкой, встречающегося в какой-нибудь другой местности, вопрос предпочтения того или иного соответствия будет легче решить при наличии большего количества сравнительного материала.

При составлении словарной части основным источником служила топонимическая картотека Института языка и литературы Академии наук Эстонской ССР и Общества родного языка, которая для надобностей настоящей работы была в пределах рассматриваемой территории на месте дополнена и проверена. Из опубликованных документов, содержащих ранние записи топонимических наименований, наиболее значительными являются «Livländische Güterurkunden»[2] и Польская ревизия 1599 года[3]. В первом имеется немало относящихся к 1207—1545 годам материалов о названиях имений и деревень, а также ряд микротопонимов.

Из архивных материалов наиболее существенными являются следующие. 1. Польские ревизии конца XVI века: а) инвентарный список за 1582 год; для настоящей работы использована его копия на немецком языке, выполненная Э. Дегеном в 1902 году (находится в Литературном музее Академии наук[4]); опубликованный А. Вестрен-Доллем перечень названий деревень[5]; б) выписки из Польских ревизий за 1585 и 1595 годы, оригиналы которых находятся в Варшавском архиве.[6] 2. Шведские ревизии

---

[2] H. v. Bruiningk, N. Busch, Livländische Güterurkunden I, Riga 1908; H. v. Bruiningk, Livländische Güterurkunden II, Riga 1923.

[3] Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statyctycznym. Tom XIII. Inflanty, Cz. I. Wydali Jan Jakubowski i Józef Kordzikowski, Warszawa 1915.

[4] Ф., ÕES, s.-ü. M. A. 168:1.

[5] A. Westrén-Doll, Das Inventar der Starostei Dorpat im Jahre 1582. — SbGEG 1922, Dorpat 1923.

[6] Archiwum Główne Akt Dawnych (1585 Archiwum Skarbu Koronnego; 1595 Archiwum Zamoyskich). Кандидат исторических наук Э. Тарвель любезно предоставил мне для работы свои выписки.

XVII века за 1601, 1623—1628 и 1638 годы оригиналы которых находятся в Шведском государственном архиве. В настоящей работе использованы фотокопии, хранящиеся в Центральном государственном историческом архиве Эстонской ССР.[7] **3.** Вакенбухи и ревизии XVIII века и начала XIX века (1744, 1758[8]; 1782, 1795, 1811, 1816, 1826, 1834[9]; 1805[10]). **4.** Географические карты шведского времени и позднейшие карты поместий и церковных приходов.[11] **5.** Церковные книги соответствующих приходов.[12]

Что касается использования вышеупомянутых источников, то следует отметить, что большой разрыв во времени между ревизиями начала XVII века и XVIII века (1638—1744) в большинстве случаев не позволяет в исследовании названий хуторов идти дальше середины XVIII века (1744, 1758). Несмотря на то, что в вакенбухе за 1744 год и в земской ревизии за 1758 год приводится также имя прежнего хозяина, которое, может быть, восходит к началу века, разрыв во времени все же слишком велик для того, чтобы связать, например, прозвище (а особенно антропонимическое прозвище), относящееся к 1744 году, с именем крестьянина, записанным в 1638 году.

Относительно выбора материала следует отметить, что народные названия позднейших переселенческих хуторов, происшедшие от фамилий, а также искусственные официальные наименования приведены выборочно лишь с тем, чтобы дать характеристику и этому пласту топонимии. Выборочно приведены также наименования лугов, лесов, холмов и т. д., полученные от расположенных поблизости единиц поселения, напр. *Kubja t.* и *Kubja mets* 'хутор Кубья' и 'Кубьяский лес' (лес, принадлежавший хутору Кубья) и т. д. Из названий, в настоящее время уже вышедших из употребления, в работу включены все названия деревень, а также те названия хуторов, прозвища людей и микротопонимы, которые, по мнению автора, могут представить интерес для исследования антропонимики, топонимии соседних территорий и истории заселения. Наименования, вышедшие из употребления, помечены звездочкой (*).

В оформлении статей по топонимическим наименованиям приняты во внимание следующие принципы. 1. Апеллятивного соответствия не дано тем наименованиям, которые не имеют каких-либо значительных фонетических отличий от общеизвестных

---

[7] Ф. 2325, ед. хр. 128, 130, 131, 132.

[8] Центральный государственный архив СССР, Ф. 274. Использован микрофильм.

[9] ЦГИА Эстонской ССР. Ф. 1865, оп. 2.

[10] Там же, Ф. 567, оп. 2.

[11] Там же, Ф. 308 и 2072.

[12] Там же: Кодавере — Ф. 1256, Курси — Ф. 1257, Маарья-Магдалээна — Ф. 1258, Паламузе — Ф. 1261, Торма — Ф. 1265, Экси — Ф. 1266, Лайузе — Ф. 2434.

апеллятивов, напр. *Kaasiku, Mäe, Oru* и т. д. Апеллятивные соответствия не даны в таких случаях также второму компоненту наименований со сложной основой, напр. *Tikanõmme* < *tikk*: *tika* 'дятел'. Когда вторым компонентом сложных топонимов являются узкодиалектные слова; то не приводятся данные о распространении и значении слова во всех случаях его употребления. Данные о слове приводятся там, где оно выступает в роли первого компонента сложных топонимов или как эллиптическое наименование (напр. *Oidu, Sori* и т. д.). Если диалектное слово выступает только в качестве второго компонента сложных топонимов, то дается ссылка на статью, в которой содержатся сведения о значении и распространенности слова.

2. В тех случаях, когда для топонима не удалось найти этимологического соответствия, после знака < поставлен вопросительный знак (?).

Вопросительный знак употребляется также в тех случаях, когда, несмотря на наличие фонетически точного соответствия среди апеллятивов, связь кажется не очень вероятной с семантической стороны. Разумеется, не приводится этимология таких встречающихся только в исторических документах топонимов, у которых не удалось установить даже приблизительно возможного произношения.

3. В тех случаях, когда топоним не имеет точного апеллятивного или антропонимического соответствия, за сокращением *Vrd.* даются основы и формы, с которыми топоним может быть связан.

4. При широко и многочисленно представленных на всей рассматриваемой территории наименованиях хуторов, происшедших от личных имен, не перечислены деревни, в которых эти наименования встречаются. Не ко всем наименованиям приводятся также данные из ревизий. Численные показатели соответствующих наименований даны во второй части работы.

5. В статьях по топонимическим наименованиям отводится место также сравнительным топонимическим материалам. Использованы в первую очередь наименования деревень, в меньшей мере также наименования хуторов и микротопонимы соседних местностей (южная часть Тартумаа, Вильяндимаа, Ярвамаа, Вирумаа). Сравнительные материалы приводятся главным образом тогда, когда они помогают этимологизации топонима или характеризуют его употребление.

6. При записях раннего периода сокращение *vrd.* употребляется в тех случаях, когда а) в процитированном документе при наименовании хутора не дано наименования деревни (главным образом в церковных книгах); б) состав наименования в настоящее время иной, чем в старых записях (напр. хутор *Vana-kubja*, в ревизиях *Kubja*); в) наименование фигурирует в ран-

них ревизиях, а в позднейших отсутствует; г) в ревизиях хутор помечен относящимся к соседней деревне.

7. Произношение топонимов и апеллятивные материалы из диалектологического архива Института языка и литературы даны в упрощенной транскрипции.

8. Ссылки на литературу и архивные материалы приводятся в тексте с сокращениями. В целях экономии места при цитировании ревизий и вакенбухов не указывается архив, фонд и опись. Вместо них приводится год (1601, 1638 и т. д.), по которому в перечне использованных источников можно найти недостающие данные.

Во второй части работы освещаются вопросы истории языка в связи с топонимией рассматриваемой территории, дается анализ структуры топонимов, рассматриваются отдельные пласты топонимии, типы топонимических наименований и их распространение, принципы присвоения наименований, а также связь между известными нам фактами истории заселения и топонимией.

При выборе территории для исследования автор имел в виду ряд проблем, решению которых может помочь топонимика. Известный район в северной части Тартумаа является территорией распространения восточного диалекта. Этот диалект имеет языковые связи с нашим близкородственным языком — водским.[13] Иммиграцию води подтверждают также археологические материалы.[14] Иммигранты с востока приходили на западное побережье Чудского озера дважды: во второй половине первого тысячелетия н. э. — в северную часть прихода Кодавере — и в XI—XIV веках — на территорию Авинурме и Кодавере. Из числа топонимических наименований, в которых отражается влияние води, следует в первую очередь отметить древнее название мааконда (земли) *Wagia*, *Waigele* и т. д. (**Vayja* > **Vaia*), записанное в начале XIII века. *Vaia* (*Waija*, *Waja*) в качестве прозвища крестьян встречается еще в середине XVIII века. При этом необходимо, однако, отметить, что мы не имеем возможности документально доказать неразрывность этих двух явлений. С тем же этнонимом связаны и топонимические наименования

[13] См. L. Kettunen, Lautgeschichtliche untersuchung über den kodaferschen dialekt (= SUST XXXIII), Helsinki 1913, стр. 206—208; L. Kettunen, Vatjan kielen äännehistoria, Helsinki 1930, стр. 173; P. Ariste, Läänemere keelte kujunemine ja vanem arenemisjärk. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, Tallinn 1956, стр. 18; A. Kask, Eesti murrete kujunemisest ja rühmitumisest. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, стр. 36.

[14] См. H. Moora, Eesti rahva ja naaberrahvaste kujunemisest arheoloogia andmeil. — Eesti etnilisest ajaloost, стр. 106, 113; H. Moora ja A. Moora, Baltimaade ajaloolis-kultuuriliste allvaldkondade ja vähemate alljaotuste kujunemisest. — Etnograafia Muuseumi Aastaraamat XVII, Tartu 1960, стр. 37—39; H. ja A. Moora, Lisandeid vadjalaste ja isurite etnilisele ajaloole. — Etnograafiamuuseumi Aastaraamat XIX, Tallinn 1964, стр. 189.

деревень *Vaiatu* и *Veia*. Наименование *Veia* встречается в приходе Торма у двух деревень, хотя вторая из них — небольшая деревушка уже совсем позднего периода. В качестве прозвища слово *Veia* зафиксировано в ревизиях в целом ряде случаев, причем в документах XVIII века встречаются попеременно *Veia* и *Vaia* (*Weija*, *Waia*). Хотя и имеются некоторые фонетические трудности для связывания *Veia* и *Vaia*, однако о вероятности такой связи говорит наблюдаемое в ранних записях чередование *Veia* ~ *Vaia* и наличие этого наименования на территории, подвергнутой влиянию племени *vadja* (< **vaγja*) 'водь', и к тому же еще в непосредственном соседстве с зафиксированными археологией древними водскими памятниками.

Одним из следов иммиграции представителей племени водь можно считать также название деревни *Vadi*. Такое заключение подтверждается и тем обстоятельством, что в окрестности деревни найдено немало водских памятников. В XVIII веке у некоторых крестьян прихода Кодавере записано прозвище *Waddi*, *Wadie*. И в этом случае мы также можем указать на факт истории заселения: в XI—XIV веках на территории Кодавере поселились пришельцы с востока. Если названные имена (*Vadi*, *Waddi*) произошли от этнонима *vadja*, то это также указывает, что представители племени водь переселялись на рассматриваемую территорию дважды: 1) до происшедшего в водском языке фонетического изменения *jj* > *dj* (*Wagia*, *Waija*, *Veia*) и 2) после этого фонетического изменения (*Vadi*).[15] Относительно датирования фонетического изменения *jj* > *dj* можно отметить лишь то, что оно произошло до середины XV века. В записях кревинского диалекта мы уже встречаем *dj*, напр. *ladge* (*ladja*).[16]

Вместе с водью с восточного берега Чудского озера на западный переселялись также славяне. Среди новопоселенцев северной части прихода Кодавере, пришедших сюда во второй половине первого тысячелетия, преобладала, по-видимому, водь. В период иммиграции начала второго тысячелетия славянские элементы, несомненно, были уже более многочисленны. Переселение русских в рассматриваемую местность впоследствии непрерывно продолжалось и даже настолько интенсивно, что на западном побережье Чудского озера образовались довольно большие русские селения. Поскольку полное изложение соответствующих археологических и исторических данных содержится в труде А. Моора и в статье В. Мурелля, то мы ограничимся

---

[15] Сравн. L. Kettunen, Vatjan kielen äännehistoria, Helsinki 1930, стр. 113; L. Kettunen, Suomen lähisukukielten luonteenomaiset piirteet (= SUST 119), Helsinki 1960, стр. 54.

[16] F. J. Wiedemann, Über die Nationalität und die Sprache der jetzt ausgestorbenen Kreewinen in Kurland. (= Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de St.-Pétersbourg. VIIe série, Tome XVII, No 2, St.-Pétersbourg, 1871, стр. 85.

здесь лишь ссылкой на эти труды[17] и некоторыми замечаниями. Прежде всего хотелось бы указать на тот факт, что, по данным ревизий конца XVI века и первой половины XVII века, можно отметить наличие довольно большого числа русских как на побережье Чудского озера, так и во внутренних местностях. Как показывают подсчеты В. Мureля, на территории нынешних Йыгеваского и Тартуского районов проживало, по данным ревизии 1624—1628 годов, 873 семьи, в том числе русских 81 семья (9,3%). В ревезии 1624—1628 годов во всех случаях после имени семьи отмечается, откуда семья родом, наследственный это крестьянин или переселившийся из других мест. При этом, однако, следует принять во внимание, что поставленная в ревизионных списках помета *Russ(e)*, *Reusz* не всегда означает этническую принадлежность крестьянина, иногда это просто указывает на то, что крестьянин родом из России[18], сравн. напр. в деревне Альнавере 1638 *Kucke Handt Russe*; *Kurke Hannus Russe.*[19] Одним из критериев является, конечно, имя крестьянина, но и это не всегда отражает этническую принадлежность, поскольку русские имена имели и представители других народностей, крещенные по обряду русской православной церкви. Однако данные ревизий во всяком случае свидетельствуют о том, что в XVI и XVII веках, а также и позднее на рассматриваемую территорию переселялись выходцы из России, которые в большинстве своем были, по-видимому, русские. В работе выявлено при этимологизации немало таких топонимических наименований, которые с большей или меньшей вероятностью могут быть отнесены к наименованиям русского происхождения. Уже сейчас, в настоящей стадии разработки материалов, в распространении русских топонимических наименований можно заметить определенную закономерность. В распространении наименований хуторов (*Ivani*, *Ivaski* и т. д.), происходящих от личных имен, существенного различия между отдельными приходами не наблюдается. В большинстве случаев микротопонимы апеллятивного происхождения (напр. *Klatsniku*, *Niiva*, *Okuska* и т. д.) чаще всего встречаются в приходах Торма и Кодавере, около селений с русским или смешанным русско-эстонским населением, хотя, конечно, имеются и некоторые исключения (*Kriivlialune*, *Timsa*). Наименований деревень более раннего периода, у которых можно предположить русское происхождение, имеется очень мало. При этом обращает на себя внимание то обстоятельство, что в северной части

---

[17] A. Moora, Peipsimaa etnilisest ajaloost, Tallinn 1964, стр. 53—100; V. Murel, Vene asustusest Peipsi läänerannikul. — Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, vihik 128. Geograafia-alaseid töid, Tartu 1962, стр. 142—149. См. также G. Ränk, Peipsi kalastusest (= Õpetatud Eesti Seltsi Kirjad II), Tartu 1934, стр. 18—22.

[18] Сравн. A. Moora, Peipsimaa etnilisest ajaloost, стр. 61.

[19] ЦГИА, ф. 2325, ед. хр. 128, л. 238.

прихода Кодавере таких наименований встречается относительно много (*Omedu*, *Kirtsi*, *Kokora*). К этому можно еще добавить, что на той же территории имеется ряд наименований деревень (*Nautrasi*, *Sääritsa*, *Toljase*), у которых в работе не установлена более или менее удовлетворительная этимология. Если учесть, что, по данным археологии, в северную часть Кодавере во второй половине первого тысячелетия переселились пришельцы с востока, то описываемое положение дел в топонимии отнюдь не может быть случайным.

Кроме двух вышеуказанных групп топонимии, можно встретить еще ряд топонимических наименований, у которых их первоначальное значение и этимология указывают на связи с другими этническими группами, напр. *Soome*, *Soomevere*, **Soomla*[20], *Rootsi*, *Läti*, *Pohla*, *Pohlaka*, *Lüübeki*, *Masuri*. Население северной части Тартумаа, несомненно, пополнялось также путем внутренней колонизации[21]. Подробно проследить влияние внутренней колонизации на топонимию на основе исследования, посвященного этимологизации топонимии только одной местности, разумеется, невозможно. Непосредственные следы внутренней колонизации, несомненно, хранят некоторые топонимы, как напр. **Muhulase*, *Saaremaa*, **Ugala*, *Viru*, *Viruvere* и, по всей вероятности, также **Kihnu*, *Kunda*, *Tartu* и т. д. Для определения типов топонимических наименований и выяснения их взаимоотношений необходимо сравнительное исследование, охватывающее более обширный материал. Если попытаться дать наиболее общую характеристику топонимии рассматриваемой территории, то следует, принимая во внимание распространение самых характерных топоформатов, отметить, что наиболее характерными для данной местности являются топонимы на *-vere* и относительно немногочисленно представлены топонимы на *-la* и *-ste*. Топонимы на *-vere* распространены в основном на территории североэстонского диалекта, при этом в разных местностях с разной частотой. Наиболее широко топонимы на *-vere* распространены на севере Вильяндимаа и в северной части Тартумаа, а также в приходе Симуна в Вирумаа. В этих местностях число топонимов на *-vere* колеблется в пределах 10—20. По частоте распространения топонимов на *-vere* следующим районом является Ярвамаа и приход Кыпу; там насчитывается в среднем 5—10 таких топонимов на один приход. Только на севере Вильяндимаа и в северной части Тартумаа встречается много топонимов на *-vere*, у которых первый компонент оканчивается на *-st*. Он по своему генезису и этимологии идентичен топонимам на *-ste*. Возможно,

---

[20] Сравн. V. Nissilä, Virolaisia kosketuksia Suomen nimistössä. — Kalevalaseuran vuosikirja 47 (1967), Porvoo—Helsinki 1967, стр. 283—284.

[21] Сравн. H. Moora ja A. Moora, Baltimaade ajaloolis-kultuuriliste ja vähemate alljaotuste kujunemisest. — Etnograafia Muuseumi Aastaraamat XVII, Tartu 1960, стр. 40 (карта).

что распространенные на севере Вильяндимаа и в северной части Тартумаа топонимы на *-st* (*-ste*) + *vere* являются контаминационным типом и в данном случае имеет место естественное продолжение той области южной Эстонии, где широко распространены топонимы на *-ste*.[22]

При составлении статей по топонимическим наименованиям, как мы и предполагали, нам пришлось убедиться, что и в топонимии данной территории также сохранились слова, в настоящее время исчезнувшие из нашей общеупотребительной лексики, напр. *Illasoo, Kodismaa, *Purmurand, Reegusoo.* Имеется множество таких топонимов, апеллятивное соответствие которых зафиксировано не в говорах северной части Тартумаа, а на территории распространения других диалектов, напр. *Ahu, *Katkuküla, Lullikatku, Liikatku, Kõnnu, Lammiku, Land, Lähte* и т. д. При этом область распространения апеллятивного соответсвия может в настоящее время быть весьма ограниченной, напр. *Kuuritsaorg, Laksu, Orjakivi* и т. д.

Можно еще отметить следующее интересное явление. В топонимии встречаются такие производные слова, которые как апеллятивы у нас в диалектах не зафиксированы, хотя и суффикс производного слова, и основа широко известны, напр. *Järvandus, Kärgandi, Pilistik, Põltsamaa, Roogasmik, Soopliku, Tapastiku, Vormistiku.*

---

[22] См. V. Pall, Muutamien virolaisten paikannimityyppien levinneisyydestä. — Congressus secundus internationalis fennougristarum. Helsingiae habitus 23.—28. VIII. 1965. Pars I. Acta linguistica, Helsinki 1968, стр. 372—375.

ORTSNAMEN VON NORD-TARTUMAA

Zusammenfassung

Es ist eine allgemein anerkannte Tatsache, daß die Ortsnamen in Fragen der Ethnogenese und der Siedlungs- und Sprachgeschichte wertvolle Informationen bieten können. Um diese Informationen brauchbar zu machen, muß das betreffende Material in systematisierter und linguistisch bearbeiteter Form der Forschung zugänglich gemacht werden. Über estnische Ortsnamen sind zwar verschiedene umfangreiche Forschungen veröffentlicht worden [1], doch steht die systematische Analyse der Ortsnamen noch bevor. In Anbetracht des gegenwärtigen Standes unserer Toponymik scheint es angebracht, sich mit regionaler Forschungsarbeit zu befassen, deren Resultate das ganze Sprachgebiet umfassende verallgemeinernde Arbeiten ermöglichen und auch den Nachbardisziplinen (Dialektologie, Archäologie, Siedlungsgeschichte) linguistisch bearbeitetes Vergleichsmaterial zur Verfügung stellen. Erst nachdem es Forschungsarbeiten die die Ortsnamen der verschiedenen Gebiete behandeln geben wird, werden wir sowohl die allgemeinen Gesetzmäßigkeiten der Entstehung und Entwicklung estnischer Ortsnamen eingehend formulieren, als auch die fürs ganze Sprachgebiet charakteristischen Züge, die gegenseitigen Beziehungen der Toponymik einzelner Gegenden, die toponymischen Unterschiede der einzelnen Dialekte und Dialektgruppen, sowie das Alter dieser Unterschiede feststellen können.

Diese Arbeit befaßt sich mit den Ortsnamen von Nord-Tartumaa, sie soll aus zwei Teilen bestehen, wovon der gegenwärtige erste Teil ein Lexikon der Ortsnamen des betreffenden Gebietes darstellt, wo die Ortsnamen in ihrer alphabetischen Reihenfolge

[1] P. Ariste, Ortnamnen i Pühalepa och Reigi socknar på Dagö. — Svio-Estonica 1938, Tartu 1938; P. Wieselgren, Ortnamn och bebyggelse i Estlands forna och hittillsvarande svenskbygder. Ostharrien med Nargö, Lund 1951; L. Kettunen, Etymologische Untersuchung über estnische Ortsnamen, Helsinki 1955; P. Wieselgren, Ormsö ortnamn och bebyggelsehistoria, Lund 1962.

gebracht werden. Die Behandlung eines jeden Namens gleicht einem Wörterbuch-Artikel, der wie folgt eingeteilt ist: a) die Schreibweise des Ortsnamens; b) nötigenfalls seine Aussprache (in vereinfachter Transkription); c) die geographische Lage des Ortes und (nötigenfalls) seine kurze Charakteristik; d) das frühere Vorkommen des Ortsnamens in geschichtlichen Urkunden; e) toponymisches Vergleichsmaterial aus dem untersuchten Gebiet und aus den Nachbargebieten; f) frühere etymologische Behandlungen des Ortsnamens; g) anthroponyme und appellative Entsprechungen des Ortsnamens, Standpunkt des Verfassers. Je nach dem Material können einige dieser Punkte fehlen oder in einer anderen Reihenfolge auftreten. Es sei noch darauf hingewiesen, daß bei der Darstellung von Entsprechungen und beim Etymologisieren der Ortsnamen der Verfasser nicht selten mehrere Lösungen als gleichberechtigt bietet, nämlich in der Hoffnung, daß die betreffende Frage bei der Untersuchung der Ortsnamentypen oder auch beim Etymologisieren eines anderswo auftretenden gleichlautenden Ortsnamens dank reichhaltigerem Vergleichsmaterial gelöst werden wird.

Für die Zusammenstellung des ersten Teils bot die Ortsnamenkartei des Instituts für Sprache und Literatur der Akademie der Wissenschaften der Estnischen SSR und der Gesellschaft für Muttersprache das meiste; diese Kartei ist für die gegenwärtige Arbeit im betrachteten Umfang an Ort und Stelle ergänzt und kontrolliert worden. Was das frühere Vorkommen der Namen anbetrifft, so sind hier von den veröffentlichten Dokumenten die «Livländischen Güterurkunden»[2] und die polnische Revision von 1599[3] die wichtigsten. Das erstere enthält rechlich Angaben über Guts- und Dorfnamen aus den Jahren 1207—1545, doch auch einige Flurnamen.

Von den Archivmaterialien sind die folgenden die wichtigeren. **1.** Die polnischen Revisionen aus dem Ende des 16. Jh.: a) das Inventarverzeichnis von 1582 in Gestalt der 1902 von E. Degen angefertigten deutschen Abschrift (befindet sich im Literaturmuseum der Akademie der Wissenschaften der Estnischen SSR[4] und das von A. Westrén-Doll veröffentlichte Verzeichnis von Dorfnamen[5]; b) Auszüge aus den polnischen Revisionen von 1585 und 1595, deren Originale im Warschauer Archiv

---

[2] H. v. Bruiningk, N. Busch, Livländische Güterurkunden I, Riga 1908; H. v. Bruiningk, Livländische Güterurkunden II, Riga 1923.

[3] Polska XVI wieku pod wzgledem geograficzno-statystycznym. Tom XIII. Inflanty. Cz. I. Wydali Jan Jakubowski i Józef Kordzikowski, Warszawa 1915.

[4] F. ÕES, Einheit M. A. 168:1.

[5] Westrén-Doll, Das Inventar der Starostei Dorpat im Jahre 1582. — SbGEG 1922, Dorpat 1923.

aufbewahrt werden.[6] **2.** Die schwedischen Revisionen des 17. Jh. aus den Jahren 1601, 1623—1628 und 1638, deren Originale im Schwedischen Staatsarchiv liegen. Für die vorliegende Arbeit wurden ihre Fotokopien im Staatlichen Zentralarchiv für Geschichte der Estnischen SSR benutzt.[7] **3.** Wackenbücher und Revisionen aus dem 18. Jh. und aus dem Anfang des 19. Jh. (1744, 1758[8], 1782, 1795, 1811, 1816, 1826, 1834[9], 1805[10]). **4.** Karten aus der schwedischen Periode und spätere Karten von Gutsländereien und Kirchspielen[11]. **5.** Gemeindebücher der entsprechenden Kirchspiele[12].

Vom Standpunkt der Brauchbarkeit der genannten Quellen muß gesagt werden, daß die allzu große Zeitspanne zwischen den Revisionen des Anfangs des 17. Jh. und denen des 18. Jh. (1638—1744) es meist nicht erlaubt, die Namen der Gehöfte weiter in die Vergangenheit zu verfolgen als bis in die Mitte des 18. Jh. (1744, 1758). Obgleich das Wackenbuch von 1744 und die Landrevision von 1758 Namen der früheren Wirte erwähnen, die auch aus dem Anfang des Jh. datieren können, ist die Lücke doch zu groß, so daß der Zuname von 1744 (insbesondere aber der anthroponyme Zuname) nicht mit dem 1638 aufgezeichneten Bauernnamen in Zusammenhang gebracht werden kann.

Was die Auswahl des Materials anbetrifft, ist zu vermerken, daß von den volkstümlichen Namen späterer Ansiedlergehöfte, die von Familiennamen ausgehen, und auch von den willkürlich gewählten offiziellen Benennungen nur einzelne genannt werden, um auch diese Namenkategorie zu charakterisieren. Nach demselben Prinzip werden bloß einzelne Namen von Wiesen, Wäldern, Hügeln u. a. Flurnamen genannt, welche von Namen benachbarter Siedlungseinheiten stammen, so z. B. *Kubja t.* und *Kubja mets* (der dem Gehöft Kubja angehörige Wald) usw. Von den heute nicht mehr gebräuchlichen Namen sind sämtliche Dorf- und Gehöftnamen, Zunamen und auch Flurnamen mit aufgenommen worden, die nach der Meinung des Verfassers für die Untersuchung von Personennamen, von benachbarten Ortsnamen und vom Standpunkt der Siedlungsgeschichte von Inte-

---

[6] Archivum Główne Akt Dawnych (1585 Archiwum Skarbu Koronnego; 1595 Archiwum Zamoyskich). Cand. hist. E. Tarvel hat mir gütigst seine Auszüge zur Verfügung gestellt.

[7] F. 2325, Einheiten 128, 130, 131, 132.

[8] Zentralnyj gosudarstwennyj Archiw SSSR, F. 274. Gebraucht wurde ein Mikrofilm.

[9] Staatl. Zentralarchiv für Geschichte der Estn. SSR, F. 1865.

[10] Ebenda, 567.

[11] Ebenda, F. 308 und 2072.

[12] Ebenda: Kodavere — F. 1256, Kursi — F. 1257, Maarja-Magdaleena — F. 1258, Palamuse — F. 1261, Torma — f. 1265, Äksi — F. 1266, Laiuse F. 2434.

resse sein könnten. Die nicht mehr gebräuchlichen Namen sind mit einem Sternchen (*) vermerkt worden.

Bei der Gestaltung einzelner Namenartikel ist von den folgenden Prinzipien ausgegangen worden. 1. Ohne appellative Entsprechung wurden diejenigen Namen belassen, die ihrem Klang nach von den entsprechenden gemeinbekannten Appellativen nicht wesentlich abweichen, z. B. *Kaasiku*, *Mäe*, *Oru* usw. Ebenso wurde meist mit dem zweiten Komponenten zusammengesetzter Namen verfahren, z. B. *Tikanõmme* < *tikk* : *tika* 'Specht'. Beim Auftreten weniger verbreiteter Dialektwörter als zweite Komponente zusammengesetzter Ortsnamen wird die Bedeutung des Wortes nicht jedesmal erklärt, sondern nur dort, wo es als erste Komponente des zusammengesetzten Namens oder als elliptischer Name auftritt (z. B. *Oidu*, *Sori* usw.). Erscheint das Dialektwort bloß als zweite Komponente eines zusammengesetzten Ortsnamens, so wird auf den Artikel hingewiesen, der Angaben über die Bedeutung und Verbreitung des Wortes enthält.

2. Ist die Etymologie des Ortsnamens unbekannt, so steht nach dem Abstammungszeichen (<) ein Fragezeichen (?).

Ein Fragezeichen wird auch dann gebraucht, wenn es zwar ein ähnlich lautendes Appellativ gibt, doch die Verbindung ihrer Bedeutung nach nicht glaubwürdig ist. Ohne Etymologie blieben natürlich solche in geschichtlichen Urkunden auftretende Namen, deren Aussprache auch annähernd nicht feststellbar war.

3. Fehlt einem Ortsnamen die genaue appellative oder anthroponyme Entsprechung, so folgen auf die Abkürzung *Vrd.* (vgl.) Wortstämme und -formen woran der Ortsname gebunden sein kann.

4. Bei den auf dem untersuchten Gebiet reichlich auftretenden, von Personennamen abstammenden Gehöftnamen werden die Namen der Dörfer nicht erwähnt, wo diese Gehöftnamen vorkommen. Auch werden die Revisionsangaben nicht überall erwähnt. Die zahlenmäßigen Indexe der entsprechenden Namen sind im zweiten Teil der Arbeit enthalten.

5. Die einzelnen Artikel enthalten auch toponymisches Vergleichsmaterial, vor allem Dorfnamen, doch auch Gehöftnamen und Flurnamen aus den Nachbargebieten (aus Süd-Tartumaa, Viljandimaa, Järvamaa, Virumaa). Solches Vergleichsmaterial wird in der Regel dann gegeben, wenn es die Etymologisierung des Ortsnamens erleichtert oder seinen Gebrauch charakterisiert.

6. Die Abkürzung *vrd.* (vgl.) ist bei älteren Aufzeichnungen in viererlei Fällen gebraucht worden: a) falls das zitierte Dokument den Dorfnamen neben dem Gehöftnamen nicht erwähnt (meist in Kirchenbüchern); b) falls der Name gegenwärtig

anders klingt als in älteren Aufzeichnungen (z. B. *Vanakubja* t., in den Revisionen *Kubja*); falls der Name in früheren Revisionen vorkommt, in späteren aber fehlt; d) falls das betreffende Gehöft in den Revisionen als dem Nachbardorfe gehörig auftritt.

7. Die Aussprache der Ortsnamen und das appellative Material aus dem Dialektenarchiv des Instituts für Sprache und Literatur wird hier in vereinfachter Transkription wiedergegeben.

8. Hinweise auf Literatur und Archivmaterialien werden im Text verkürzt angegeben. Der Abkürzung wegen werden beim Zitieren der Revisionen und Wackenbücher die Archive, Fonds usw. nicht genannt. Sie werden durch die entsprechende Jahreszahl ersetzt (1601, 1638 usw.), die es ermöglicht, an Hand des Quellenverzeichnisses das Fehlende zu ergänzen.

Der zweite Teil der Arbeit enthält die Behandlung von Fragen der Sprachgeschichte, die mit den Ortsnamen des betrachteten Gebiets verbunden sind, ferner die Strukturanalyse der Ortsnamen, die Untersuchung der verschiedenen Schichten der Toponymik, der Typen und der Verbreitung der Ortsnamen und der Prinzipen der Namengebung. Außerdem wird die Verbindung zwischen bekannten siedlungsgeschichtlichen Tatsachen und den Ortsnamen hervorgehoben.

Bei der Wahl des untersuchten Gebietes wurden verschiedene Probleme im Auge behalten, bei deren Lösung die Toponymik gute Dienste leisten kann. Ein Teil von Nord-Tartumaa fällt ins Gebiet des östlichen Dialekts, der mit unserer nächstverwandten Sprache, dem Wotischen, enge Zuzammengehörigkeit aufweist.[13] Wotische Einwanderung wird auch durch archäologisches Material bestätigt.[14] Diese Einwanderer, von Osten kommend, ließen sich am Westufer des Peipussees nieder, und zwar zweimal: in der zweiten Hälfte des ersten Jahrtausends u. Z. (im Nordteil von Kodavere) und im 11.—14. Jh. (in der Gegend von Avinurme und Kodavere). Von den Ortsnamen könnte vor allem der am Anfang des 13. Jh. fixierte alte Landesname *Wagia*, *Waiga*, *Waigele* usw. direkten wotischen Einfluß widerspiegeln (**Vaγja* > **Vaia*). Als Zuname von Bauern tritt *Vaia*

---

[13] Siehe L. Kettunen, Lautgeschichtliche untersuchung über den kodaferschen Dialekt (= SUST XXXIII), Helsinki 1913, S. 206—208; L. Kettunen, Vatjan kielen äännehistoria, Helsinki 1930, S. 173; P. Ariste Läänemere keelte kujunemine ja vanem arenemisjärk. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, Tallinn 1956, S. 18; A. Kask, Eesti murrete kujunemisest ja rühmitumisest. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, S. 36.

[14] Siehe H. Moora, Eesti rahva ja naaberrahvaste kujunemisest arheoloogia andmeil. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, S. 106, 113; H. Moora und A. Moora, Baltimaade ajaloolis-kultuuriliste allvaldkondade ja vähemate alljaotuste kujunemisest. — Etnograafia Muuseumi Aastaraamat XVII, Tartu 1960, S. 37—39; H. und A. Moora, Lisandeid vadjalaste ja isurite etnilisele ajaloole. — Etnograafiamuuseumi Aastaraamat XIX, Tallinn 1964, S. 189.

(*Waya*, *Waja*) noch um die Mitte des 18. Jh. auf. Dabei ist aber zu erwähnen, daß wir die konsequente Zusammengehörigkeit dieser beiden Erscheinungen nicht urkundlich nachweisen können. Mit demselben Ethnonym sind auch die Dorfnamen *Vaiatu* und *Veia* verbunden. Im Kirchspiel Torma tragen zwei Dörfer den Namen *Veia*; eines von ihnen ist wohl ein rezentes Kleindorf. Als Zuname erscheint *Veia* in den Revisionen mehrmals; dabei lesen wir in den Dokumenten des 18. Jh. abwechselnd *Veia* und *Vaia* (*Weya*, *Waia*). Obgleich die Verbindung von *Veia* und *Vaia* einige phonetische schwierigkeiten bietet, scheint sie begründet zu sein, da, wie gesagt, beide Formen in früheren Aufzeichnungen abwechseln. Dafür spricht auch das Auftreten des Namens in einem von Woten beeinflußten Gebiet, namentlich in nächster Nähe einiger von Archäologen fixierter älterer Funde wotischer Herkunft.

Von wotischer Einwanderung spricht wohl auch der in Avinurme vorkommende Dorfname *Vadi*. Diese Annahme wird durch verschiedene in der Umgebung des Dorfes geborgene spätere wotische Funde bekräftigt. Aus Kodavere haben wir den im 18. Jh. aufgezeichneten Bauernnamen *Waddi*, *Wadie*. Auch in diesem Fall haben wir es mit einer siedlungsgeschichtlichen Tatsache zu tun: im 11.—14. Jh. kamen nach Kodavere Neusiedler aus dem Osten. Entstammen die letztgenannten Namen (*Vadi*, *Waddi*) dem Ethnonym *vadja*, so ist das noch ein weiterer Hinweis darauf, daß Woten zweimal in das betrachtete Gebiet eingewandert sind: 1) vor dem wotischen Lautwandel *jj* > *dj* (*Wagja*, *Waya*, *Veia*) und 2) nach demselben (*Vadi*).[15]. Was die Datierung des genannten Lautwandels anbetrifft, so ist nur zu sagen, daß er vor der Mitte des 15. Jh. erfolgte. In den Aufzeichnungen des Kreewinischen finden wir bereits *dj*, z. B. *ladge* /*ladja*/.[16]

Mit den Woten kamen auch Slawen vom Ostufer des Peipussees her. Unter den in der zweiten Hälfte des ersten Jahrtausends in den Nordteil von Kodavere eingewanderten Neusiedlern waren die meisten vermutlich Woten. Am Anfang des zweiten Jahrtausends wird das slawische Element wohl zahlreicher gewesen sein. Die russische Einwanderung ins betrachtete Gebiet nahm auch später ihren Fortlauf, so daß am Westufer des Peipussees recht große russische Siedlungen entstanden. A. Moora und V. Murel haben eine gründliche Übersicht der diesbe-

---

[15] Vgl. L. Kettunen, Vatjan kielen äännehistoria, Helsinki 1930, S. 113; L. Kettunen, Suomen lähisukukielten luonteenomaiset piirteet (= SUST 119), Helsinki 1960, S. 54.

[16] F. J. Wiedemann, Über die Nationalität und die Sprache der jetzt ausgestorbenen Kreewinen in Kurland (= Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de St.-Pétersbourg. VIIe série, Tome XVII, No. 2). St.-Pétersbourg, 1861, S. 85.

züglichen archäologischen und geschichtlichen Angaben veröffentlicht; wir begnügen uns deshalb mit dem Hinweis auf ihre Schriften [17] und mit einigen Bemerkungen. Vor allem muß darauf aufmerksam gemacht werden, daß die Zahl der Russen laut Revisionen des Endes 16. Jh. und der ersten Hälfte des 17. Jh. sowohl am Ufer des Peipus als auch im Innenland ziemlich groß ist. V. Murels Berechnungen gemäß gab es auf dem Territorium der heutigen Rayons Jõgeva und Tartu laut Angaben der Revision von 1624—1628 873 Bauernfamilien, davon 81 russische (9,3%). Die genannte Revision fixiert es für jede Familie, ob es sich um Erbbauern (Erbpaur) oder um Ankömmlinge handelte. Dabei ist aber zu beachten, daß die Bestimmung *Russ(e)*, *Reusz* in der Revision nicht immer die ethnische Angehörigkeit des Bauern, sondern vielmehr seine Herkunft von Rußland bedeutet [18]; vgl. z. B. MMg Alnavere 1638 *Kucke Handt Russe*; *Kurke Hannus Russe*.[19] Ein Kennzeichen ist allerdings der Vorname des Bauern, doch widerspiegelt auch dieser nicht immer seine ethnische Angehörigkeit: trugen doch griechisch-katholische Vertreter anderer Nationen gleichfalls russische Vornamen. So oder anders, bestätigen die Angaben der Revisionen die Tatsache, daß Neusiedler, allem Anschein nach vornehmlich Russen, im 16. und 17. Jh., wohl auch später, aus Rußland ins betrachtete Gebiet gekommen waren. Die Etymologisierung brachte eine beträchtliche Anzahl Ortsnamen zum Vorschein, die mehr oder weniger wahrscheinlich aus dem Russischen herrühren. Bereits auf der heutigen Stufe der Durcharbeitung kann in der Verbreitung solcher Ortsnamen eine gewisse Gesetzmäßigkeit beobachtet werden. In der Verbreitung von Ortsnamen, die von Personennamen ausgehen (*Ivani*, *Ivaski* usw.), sehen wir in den einzelnen Kirchspielen keinen wesentlichen Unterschied. Mikrotoponyme von meist appellativer Herkunft (z. B. *Klatsniku*, *Niiva*, *Okuska* usw.) kommen in den Kirchspielen Torma und Kodavere in der Nachbarschaft russischer oder gemischter russisch-estnischer Siedlungen öfter vor, doch gibt es gewiß einige Ausnahmen (*Kriivlialune*, *Timsa*). Ältere Dorfnamen, bei denen man eine russische Etymologie vermuten könnte, gibt es sehr wenige. Es ist auffallend, daß deren Zahl im Norden des Kirchspiels Kodavere relativ größer ist (*Omedu*, *Kirtsi*, *Kokora*). Dem könnte noch hinzugefügt werden, daß wir auf demselben Territorium verschiedene Dorfnamen finden, für die wir keine einigermaßen glaubhafte Etymologie ermitteln

[17] Siehe A. Moora, Peipsimaa etnilisest ajaloost, Tallinn 1964, S. 53—100; V. Murel, Vene asustusest Peipsi läänerannikul. — Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, vihik 128. Geograafia-alaseid töid, Tartu 1962, S. 142—149. Siehe auch G. Ränk, Peipsi kalastusest (= Õpetatud Eesti Seltsi Kirjad II), Tartu 1934, S. 18—22.

[18] Vgl. A. Moora, Peipsimaa etnilisest ajaloost, S. 61.

[19] Staatl. Zentralarchiv für Geschichte, F. 2325, Einheit 128, S. 238.

konnten (*Nautrasi*, *Sääritsa*, *Toljase*). Bedenkt man, daß laut archäologischen Angaben Neusiedler von Osten her in der zweiten Hälfte des ersten Jahrtausends nach Nord-Kodavere kamen, so braucht der genannte Umstand nicht zufällig zu sein.

Außer den erwähnten zwei Namensgruppen sind noch verschiedene Ortsnamen vorhanden, deren ursprüngliche Bedeutung und Etymologie auf den Zusammenhang mit anderen ethnischen Gruppen hindeuten, so z. B. *Soome*, *Soomevere*, **Soomla*[20], *Rootsi*, *Läti*, *Pohla*, *Pohlaka*, *Lüübeki*, *Masuri*. Zweifellos wurde die Einwohnerschaft von Nord-Tartumaa auch auf dem Wege der Innenkolonisation ergänzt.[21] Auf Grund der etymologisierenden Behandlung der Ortsnamen einer einzigen Gegend ist es gewiß nicht möglich, die Einwirkung der Innenkolonisation auf die Toponymik genau zu verfolgen. Einige Ortsnamen widerspiegeln zweifellos die Innenkolonisation, so **Muhulase*, *Saaremaa*, **Ugala*, *Viru*, *Viruvere*, wahrscheinlich auch **Kihnu*, *Kunda*, *Tartu* usw. Zwecks einer näheren Untersuchung der Ortsnamentypen und ihrer gegenseitigen Beziehungen wäre es nötig, die Frage mit umfangreicherem Material vergleichend zu behandeln. Will man die Toponymik des jetzt betrachteten Gebiets sehr allgemein charakterisieren, so muß man feststellen, daß Namen mit der *vere*-Endung hier am typischsten sind, während die Endungen *-la* und *-ste* verhältnismäßig selten auftreten. Die *vere*-Endung der Ortsnamen ist im nordestnischen Dialektgebiet am verbreitetsten, doch nicht überall im gleichen Maße. Am meisten findet man diese Endung in Nord-Viljandimaa, Nord-Tartumaa und im virumaaschen Kirchspiel Simuna. Die Zahl der Namen mit der *vere*-Endung beträgt dort 10 bis 20 je Kirchspiel. Es folgen Järvamaa und das Kirchspiel Kõpu mit durchschnittlich 5—10 *vere*-Endungen je Kirchspiel. Doch bloß Nord-Viljandimaa und Nord-Tartumaa weisen zahlreiche Ortsnamen mit der *vere*-Endung auf, wo die Anfangskomponente auf *-st* endet. Ihrer Entstehung und Herkunft nach ist diese Komponente mit den Ortsnamen auf *-ste* identisch. Es ist möglich, daß diese nordviljandimaaschen und nord-tartumaaschen Ortsnamen auf *-st* (< *-ste*) + *vere* eine Kontaminationserscheinung sind, indem sie das südestnische Gebiet fortsetzen, wo Ortsnamen mit der *ste*-Endung häufig sind.[22]

In den Ortsnamen des betrachteten Gebiets sind Wörter erhalten geblieben, die heutzutage im allgemeinen Wortschatz

[20] Vgl. V. Nissilä, Virolaisia kosketuksia Suomen nimisstössä. — Kalevalaseuran vuosikirja 47 (1967), Porvoo—Helsinki 1967, S. 283—284.

[21] Vgl. H. Moora und A. Moora, Baltimaade ajaloolis-kultuuriliste ja vähemate alljaotuste kujunemisest. — Etnograafia Muuseumi Aastaraamat XVII, Tartu 1960, S. 40 (Karte).

[22] Siehe V. Pall, Muutamien virolaisten paikannimityyppien levinneisyydestä. — Congressus secundus internationalis fennougristarum. Helsingiae habitus 23.—28. VIII. 1965. Pars I. Acta linguistica, Helsinki 1968.

der estnischen Sprache nicht mehr zu finden sind, z. B. *Illasoo*, *Kodismaa*, **Purmurand*, *Reegusoo*. Sehr oft kommen Ortsnamen vor, deren entsprechende Appellative aus keinem Dialekt Nord-Tartumaas bekannt sind, wohl aber aus anderen Dialekten, z. B. *Ahu*, *Katkuküla*, *Lullikatku*, *Liikatku*, *Kõnnu*, *Lammiku*, *Land*, *Lähte* usw. Dabei kann das Verbreitungsgebiet des entsprechenden Appellativs heute ziemlich beschränkt sein, so *Kuuritsaorg*, *Laksu*, *Orjakivi* usw.

Als eine interessante Erscheinung könnte noch unterstrichen werden, daß wir in den Ortsnamen Derivate finden, die in unseren Dialekten als Appellative nicht aufgezeichnet worden sind, obwohl das Suffix und der Stamm als allgemein bekannt gelten können, so *Järvandus*, *Kärgandi*, *Pilistik*, *Põltsamaa*, *Roogasmik*, *Soopliku*, *Tapastiku*, *Vormistiku*.

KASUTATUD KIRJANDUSE JA ALLIKMATERJALIDE NIMESTIK

I. TRÜKITUD NING KÄSIKIRJALISED TÖÖD JA ALLIKATE KOGUD ÜHES LÜHENDITEGA

P. Alvre, Kuidas on tekkinud *vere*-lõpulised kohanimed. — KK 1963.

Alvre KK 65 = P. Alvre, Veelgi *vere*-lõpuliste kohanimede käsitlemisest. — KK 1965.

Ariste SE 38 = P. Ariste, Ortnamnen i Pühalepa och Reigi socknar på Dagö. — Svio-Estonica 1938, Tartu 1938.

P. Ariste, Läänemere keelte kujunemine ja vanem arenemisjärk. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, Tallinn 1956.

Ariste ESA III = P. Ariste, *Pandivere*, *Pandja* ja *Pandju*. — ESA III, Tallinn 1957.

Ariste *Vadja* = P. Ariste, *Vadja* kohanimedes. — Slaavi-läänemeresoome suhete ajaloost, Tallinn 1965.

ATK = Archäologisch-Topographische Karte von dem Kirchspiel Torma-Lohusu nebst statistischen und geologischen Erläuterungen. 1866. Entworfen von Dr. G. Schultz.

Bach DP = A. Bach, Deutsche Namenkunde I. Die deutschen Personennamen, Heidelberg 1952.

Baecklund = A. Baecklund, Personal Names in Medieval Velikij Novgorod I. Common Names (= Acta Universitatis Stockholmiensis. Études de philologie slave, no. 9), Stockholm 1959.

Bfl. = Est- und Livländische Brieflade. Eine Sammlung von Urkunden zur Adels- und Gütergeschichte Est- und Livlands, in Uebersetzungen und Auszügen. I Th. Dänische und Ordenszeit. Hrsg. von F. G. Bunge und R. Toll, 1. Bd., Reval 1856; 2. Bd., Reval 1857; II Abt. Schwedische und polnische Zeit. Hrsg. von E. Pabst und R. Toll, 1. Bd., Reval 1861.

Bienemann BU = Fr. Bienemann, Briefe und Urkunden zur Geschichte Livlands in den Jahren 1558—1562. Bd. I—V, Riga 1865—1876.

Bienenstamm GA = M. Bienenstamm, Geographischer Abriss der drei deutschen Ostsee-Provinzen Russlands, Riga 1826.

Eisen EK 23 = M. J. Eisen, Pedja. — EK 1923; M. J. Eisen, Risti- ja sugunimed Tartu-Võru maakonnas a. 1582. — EK 1923.

Eisen EK 24 = M. J. Eisen, Eesti keelest kadunud, saksa keeles püsinud eestikeelsed kohanimed. — EK 1924.

Eisen EKirj. 18/19 = M. J. Eisen, Laiuse. — EKirj. 1918/1819.

Eisen EKirj. 21 = M. J. Eisen, Põldsamaa. — EKirj. 1921.

Eisen EKirj. 22 = M. J. Eisen, Rootsi mälestused Eestis. — EKirj. 1922.

EK = Eesti Keel, Tartu.

EKirj. = Eesti Kirjandus, Tartu.

ESA = Emakeele Setsi Aastaraamat, Tallinn.
Forsman PN = A. V. Forsman, Tutkimuksia Suomen kansan persoonallisen nimistön alalla I, Helsingissä 1894.
Förstemann AN = E. Förstemann, Altdeutsches Namenbuch. I Bd. Personennamen, Nordhausen 1856.
GH, E = Genealogisches Handbuch der baltischen Ritterschaften. Teil Estland, Görlitz 1929.
GU = H. Bruiningk, N. Busch, Livländische Güterurkunden. Bd. I, Riga 1908; H. Bruiningk, Livländische Güterurkunden. Bd. II, Riga 1923.
Güssefeld = F. L. Güssefeld, Charte von den Herzogthümern Liefland und Esthland, Nürnberg 1805.
L. Hakulinen, Sanojen sanottavaa (= Tietolipas 16), Helsinki 1959.
Hakulinen SKRK = L. Hakulinen, Suomen kielen rakenne ja kehitys, Helsingissä 1961.
Heintze DF = A. Heintze, Die deutschen Familiennamen geschichtlich, geographisch, sprachlich, Halle 1908.
HLC = Heinrichs Livländische Chronik. 2. Auflage. Bearb. von L. Arbusow und A. Bauer, Hannover 1955.
Hupel TN = A. W. Hupel, Topographische Nachrichten. Bd. I—III, Riga 1774—1782.
Hurt VhGEG VIII, 3 = J. Hurt, Ueber die Ortsnamen auf *-st* (= VhGEG VIII, H. 3), Dorpat 1876.
Itkonen Vir. 41 = E. Itkonen, Lappalaista merkitsevistä nimityksistä ja niiden historiallisesta taustasta. — Vir. 1941.
Johansen SA = P. Johansen, Siedlung und Agrarwesen der Esten im Mittelalter (= VhGEG XXIII), Dorpat 1925.
Johansen DOE = P. Johansen, Über die deutschen Ortsnamen Estlands. Sonderabdruck aus dem «Revaler Boten», Reval 1930.
Johansen ÖESA 30 = P. Johansen, 35 Regesten und Urkunden zur Gütergeschichte Harrien — Wierlands (Harju—Virumaa) im 13. und 14. Jahrhundert. — ÖESA 1930, Tartu 1932.
Johansen EL = P. Johansen, Die Estlandliste des Liber Census Daniae, Kopenhagen—Reval 1933.
Johansen SUSA 56, 4 = P. Johansen, Volksetymologie und Ortsnamenkunde, erläutert am Beispiel Livlands. — SUSA 56, 4, Helsinki 1952.
Kalima SS = J. Kalima, Slaavilaisperäinen sanastomme (= SKST 243), Helsinki 1952.
Kask EMK = A. Kask, Eesti murrete kujunemisest ja rühmitumisest. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, Tallinn 1956.
Kettunen LUKD = L. Kettunen, Lautgeschichtliche untersuchung über den kodaferschen dialekt. (= SUST XXXIII), Helsinki 1913.
Kettunen VKD = L. Kettunen, Lautgeschichtliche darstellung über den vokalismus des kodaferschen dialekts (= SUST XXXIV), Helsinki 1913.
L. Kettunen, Vatjan kielen äännehistoria (= SKST 185), Helsinki 1930.
Kettunen LW = L. Kettunen, Livisches wörterbuch mit grammatischer einleitung, Helsinki 1938.
Kettunen EO = L. Kettunen, Etymologische Untersuchung über estnische Ortsnamen (= Suomalaisen Tiedeakatemian Toimituksia. Sarja B, nide 90, 1), Helsinki 1955.
L. Kettunen, Suomen lähisukukielten luonteenomaiset piirteet (= SUST 119), Helsinki 1960.
Kettunen EKÄH = L. Kettunen, Eestin kielen äännehistoria. Kolmas painos (= SKST 156), Helsinki 1962.
Kiparsky ÖESA 36 = V. Kiparsky, Ostseefinnische Personennamen aus lettländischen Sammlungen. — ÖESA 1936, Tartu 1938.
KK = Keel ja Kirjandus.

KKA = Keila kirikuwöörmündrite arweraamat. 1472—1553. Toimetanud Dr. P. Johansen, Tallinn 1926.
Kobolt EK 29 = E. Kobolt, Alasaksa-aegsete eesfikeelsete tekstide ortograafiast. — EK 1929.
Kobolt EK 32 = E. Kobolt, Produktiivne saksa laensõna eesti keeles. Eesti *roovi* ja selle tuletiste etümoloogia ja semasioloogia. — EK 1932.
Koit ESA VIII = E. Koit, Valjala kohanimed. — ESA VIII, Tallinn 1962.
Kokkonen Vir. 32 = L. Kokkonen, Kodis : kodiksen ja kodiksin : kodiksimen. — Vir. 1932.
KTT = Katkendid Tallinna esimestest turberaamatutest. 1365—1458. Toimetanud P. Johansen (= Tallinna linna arhiivi väljaanded. Nr. 4), Tallinn 1929.
Kujola LS = Lyydiläismurteiden sanakirja. Toimittanut ja julkaissut Juho Kujola, Helsinki 1944.
Kõpp LKA = J. Kõpp, Laiuse kihelkonna ajalugu. Tartu 1937.
Ligi ETO = E. Ligi, Eesti talurahva olukord ja klassivõitlus Liivi sõja algul (1558—1561), Tallinn 1961.
LCD = Liber Census Daniae, vt. Johansen EL.
Lopmeri VK II = J. A. Lopmeri, Vanhan Vehmaan kihlakunnan pitäjien ja kylien nimet II. Entisten Taivassalon ja Vehmaan pitäjien alue (= SKST 220), Helsinki 1947.
LMR = Liivimaa 1638. a. maarevisjon. Eesti asustusala, I. Kaguosa. ENSV Riigi Keskarhiivi Tartu osakonna toimetused Nr. 1 (7), Tartu 1941.
Lönnrot SRS = E. Lönnrot, Suomalais-ruotsalainen sanakirja, Porvoo 1930.
Mellin = L. A. Mellin, Atlas von Liefland oder von den beyden Gouvernementen und Herzogthümern Lief- und Ehstland und der Provinz Oesel. Riga und Leipzig 1791—1798.
Meri VK I = A. Meri, Vanhan Vehmaan kihlakunnan pitäjien ja kylien nimet I. Entisten Laitilan, Lapin ja Uudenkirkon pitäjien alue (= SKST 220), Helsinki 1943.
Moora PEA = A. Moora, Peipsimaa etnilisest ajaloost, Tallinn 1964.
H. Moora, Eesti rahva ja naaberrahvaste kujunemisest arheoloogia andmeil. — Eesti rahva etnilisest ajaloost, Tallinn 1956.
H. Moora ja A. Moora, Baltimaade ajaloolis-kultuuriliste allvaldkondade ja vähemate alljaotuste kujunemisest. — Etnograafia Muuseumi Aastaraamat XVII, Tartu 1960.
H. ja A. Moora, Lisandeid vadjalaste ja isurite etnilisele ajaloole. — Etnograafiamuuseumi Aastaraamat XIX, Tallinn 1964.
V. Murel, Vene asustusest Peipsi läänerannikul XVII sajandil. — Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, vihik 128. Geograafia-alaseid töid, Tartu 1962.
Must FUF XXX = G. Must, Zur Herkunft des Stadtnamens Reval. — Finnisch-ugrische Forschungen XXX, H. 3, Helsinki 1951.
Must VES = M. Must, Vene-eesti suhete kajastumine lõuna-eesti murrete sõnavaras. Sõnaloetelu, Tallinn 1954 (käsikiri).
Must KKIU II = M. Must, Põhja-eesti keskmurde läänepiirist. — Keele ja Kirjanduse Instituudi Uurimused II, Tallinn 1958.
Mäger EL = M. Mäger, Eesti linnunimetused. Dissertatsioon filoloogiakandidaadi teadusliku kraadi taotlemiseks, Tallinn 1963 (käsikiri).
Mägiste *oi̯-*, *ei̯-* dem. = J. Mägiste, *oi̯-*, *ei̯*-deminutiivid läänemeresoome keelis. Läänemeresoome nominaaltuletus I, Tartu 1928.
Mägiste EI = J. Mägiste, Eestipäraseid isikunimesid (= Akadeemilise Emakeele Seltsi Toimetused XVIII), Tartu 1929.
Mägiste ÄRL = J. Mägiste, Äldre ryska lånord i estniskan särskilt i det gamla estniska skriftspråket (= Lunds Universitets Årsskrift. N. F. Avd. 1. Bd. 55, Nr. 1), Lund 1962.

Mägiste Spr B 4, 19 = J. Mägiste, Zum Volkschaftsnamen Lappe, lapp, (fi) *lappi*, *lappalainen*. — Språkliga Bidrag, vol. 4, Nr. 19, Lund 1964.
Nissilä DALG = V. Nissilä, Die Dorfnamen des alten lüdischen Gebiets (= SUST 144), Helsinki 1967.
Nissilä KV 47 = V. Nissilä, Virolaisia kosketuksia Suomen nimistössä. — Kalevalaseuran vuosikirja 47 (1967), Porvoo—Helsinki 1967.
Nissilä RAP = V. Nissilä, Vanhan Ruoveden alueen pitäjännimet. Eripainos teoksesta: Vanhan-Ruoveden historia I. Liiteosa.
Nissilä SN = V. Nissilä, Suomalaista nimistöntutkimusta (= SKST 272), Helsinki 1962.
Nissilä Vir. 43 = V. Nissilä, Soikkolan inkeroisten henkilönnimistä; V. Nissilä, Veneläisperäisiä henkilönnimiä Itä-Karjalan paikannimistössä. — Vir. 1943.
Nissilä Vir 51 = V. Nissilä, Eräs alasaksalainen henkilönnimityyppi Suomessa. — Vir. 1951.
Nissilä Vir. 59 = V. Nissilä, *Suomi*-nimen ongelma. — Vir. 1959.
Nissilä Vir. 61 = V. Nissilä, Ambrosius suomalaisessa nimistössä. — Vir. 1961.
V. Nissilä, Syntymäpaikkaa ja -yhteisöä ilmaisevia sanoja nimistössämme. — Vir. 1954.
Nissilä VP = V. Nissilä, Vuoksen paikannimistö I (= SKST 214), Helsinki 1939.
Norvik EST 6 = M. Norvik, Miks on *Järvemaa* asemel *Järvamaa*? — Nonaginta (= Emakeele Seltsi Toimetised nr. 6), Tallinn 1963.
Norvik ESA VIII = M. Norvik, Kohanimedest *Koka-*, *Koke-* ja *Koki*. — ESA VIII, Tallinn 1962.
NS = Nykysuomen sanakirja I—VI, Porvoo — Helsinki 1951—1961.
P = Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. Tom XIII. Inflanty. Cz. 1. Wydali J. Jakubowski i J. Kordzikowski, Warszawa 1915.
V. Pall, Kohanimedest ja nende uurimisest. — KK 1961.
V. Pall, Märkmeid *vere*-lõpuliste kohanimede käsitlemise kohta. — KK 1965.
V. Pall, Liittüvelisi kohanimesid. — KK 1967.
V. Pall, Eesti kohanimede struktuurist. — KK 1967.
V. Pall, Muutamien virolaisten paikannimityyppien levinneisyydestä. — Congressus secundus internationalis fenno-ugristarum. Helsingiae habitus 23.—28. VIII. 1965. Pars I. Acta linguistica, Helsinki 1968.
Palli KK 59 = H. Palli, Eesti isikunimedest Harju- ja Järvamaal XVI sajandil. — KK 1959.
Palmeos ESA V = P. Palmeos, Kahe lõuna-eesti murdesõna päritolust. — ESA V, Tallinn 1959.
Pohjanvalo SMS = P. Pohjanvalo, Salmin murteen sanakirja, Helsinki 1947.
Rajandi RN = E. Rajandi, Raamat nimedest, Tallinn 1966.
Rapola SKH = M. Rapola, Suomen kirjakielen historia pääpiirteittäin I. Vanhan kirjasuomen kirjoitus- ja äänneasun kehitys (= SKST 197), Helsinki 1965.
Raun, Saareste Introduction = A. Raun, A. Saareste, Introduction to Estonian Linguistics, Wiesbaden 1965.
Ravila Vir. 33 = P. Ravila, Satakunta. — Vir. 1933.
Reiman EKirj. 09 = W. Reiman, Eesti kohanimed. — EKirj. 1909.
Rich. I = Adolf Richters Baltische Verkehrs- und Adressbücher I. Livland, Riga 1909.
Roos KK 61 = Ed. Roos, Eesti muistseist isikunimedest. — KK 1961.
Ränk PK = G. Ränk, Peipsi kalastusest (= Õpetatud Eesti Seltsi kirjad II), Tartu 1934.

Rücker = E. Varep, C. G. Rückeri Liivimaa spetsiaalkaardist 1839. aastal, Tallinn 1957.
Saareste LV = A. Saareste, Leksikaalseist vahekordadest eesti murretes I. Analüüs, Tartu 1924.
Saareste EK 23 = A. Saareste, 400-a. vanune keeleline leid Eestis. — EK 1923.
Saareste ES = A. Saareste, Die estnische Sprache, Tartu 1932.
Saareste KE = A. Saareste, Kaunis emakeel, Lund 1952.
Saareste VMA = A. Saareste, Väike eesti murdeatlas, Uppsala 1955.
Saareste MS = A. Saareste, Eesti keele mõisteline sõnaraamat, Stockholm 1958—.
SbGEG = Sitzungsberichte der Gelehrten Estnischen Gesellschaft.
SbGEG 22 = A. Westrén-Doll, Das Inventar der Starostei Dorpat im Jahre 1582. — SbGEG 1922.
Schiller MNDW = K. Schiller, A. Lübben, Mittelniederdeutsches Wörterbuch I—VI, Bremen 1875—1881.
Schmidt PR = Provincia Revaliensis sive Estlandia Quator Diocesibus contenta, cum Finitimis Insulis Dago, Worms etc. Auctore J. F. Schmidio, Petropoli 1770.
Schultz-Bertram Wagien = Dr. Bertram, Wagien. Baltische Studien und Errinnerungen, Dorpat 1868.
SKES I—III = Y. H. Toivonen, Suomen kielen etymologinen sanakirja I, Helsinki 1955; Y. H. Toivonen, E. Itkonen, A. J. Joki, Suomen kielen etymologinen sanakirja II, Helsinki 1958; E. Itkonen, A. J. Joki, Suomen kielen etymologinen sanakirja III, Helsinki 1962.
SKST = Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia.
Stoebke OP = D.-E. Stoebke, Die alten ostseefinnischen Personennamen im Rahmen eines urfinnischen Namensystems, Hamburg 1964.
Stryck GRL = L. Stryck, Beiträge zur Geschichte der Rittergüter Livlands. Erster Theil, Dorpat 1877.
SUSA = Suomalais-ugrilaisen Seuran Aikakauskirja.
SUST = Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia.
SÜK = Strassen-Übersichtskarte vom Jurjewschen Radfahrer-Verein. Bearbeitet von E. Berthelson, 1901.
Tauli PhT = V. Tauli, Phonological Tendencies in Estonian, København 1956.
Tilk Vir. 10 = J. Tilk, Paikannimiä: vir. *Emajõgi*, *Emmumägi* ja suom. *Ämmäkoski*. — Vir. 1910.
TT = Tallinna turberaamat 1515—1626. Toimetanud N. Essen ja P. Johansen (= Tallinna Linnaarhiivi väljaanded, Nr. 9), Tallinn 1939.
Turunen SMÄH = A. Turunen, Itäisten savolaismurteiden äännehistoria (= SKST 253), Helsinki 1959.
Tõnisson LM = E. Tõnisson, Linnamäed ja maalinnad, Tallinn 1966.
UB = Liv-, Esth- und Curländisches Urkundenbuch nebst Regesten. Begründet von F. G. Bunge. Bd. I—VI, hrsg. von F. G. Bunge; Bd. VII—IX von H. Hildebrand; Bd. X—XI von Ph. Schwartz; Bd. XII von Ph. Schwartz und A. Blumerincq, Riga, Moskau 1853—1910.
WDK = Wegekarte des Dorpatschen Kreises mit den Kirchspiels und Gutsgrenzen, 1909.
Veske *-were* = M. Weske, Ueber die estnischen Ortsnamen auf *-were* (im Deutschen auf *-fer*). — VhGEG, Bd. 8, H. 4, Dorpat 1877.
Westrén-Doll SbGEG 12—20 = A. Westrén-Doll, Beiträge zur estnischen Ortsnamen und Sprachforschung. — SbGEG 1912—1920.
Westrén-Doll SbGEG 22, vt. SbGEG 22.
Westrén-Doll SbGEG 26 = A. Westrén-Doll, Grundwörter in estnischen Siedlungsnamen. — SbGEG 1926.
VhGEG = Verhandlungen der Gelehrten Estnischen Gesellschaft.

Wied. Gr. = F. J. Wiedemann, Grammatik der ehstnischen Sprache, St.-Pétersbourg 1875.
Wied. Wb. = F. Wiedemann, Ehstnisch-deutsches Wörterbuch, St.-Petersburg 1891.
F. J. Wiedemann, Über die Natonalität und die Sprache der jetzt ausgestorbenen Kreewinen in Kurland (= Mémoires de l' Académie Impériale des Sciences de St.-Pétersbourg, VIIE série, Tome XVII, No 2), St.-Pétersbourg 1871.
Wieselgren OB = P. Wieselgren, Ortnamn och bebyggelse i Estlands forna och hittillsvarande svenskbygder. Ostharrien med Nargö, Lund 1951.
P. Wieselgren, Ormsö ortnamn och bebyggelsehistoria, Lund 1962.
Viires ERP = A. Viires, Eesti rahvapärane puutööndus. Ajalooline ülevaade, Tallinn 1960.
Vilkuna ON = K. Vilkuna, Oma nimi ja lapsen nimi, Helsinki 1960.
Vir. = Virittäjä. Kotikielen Seuran aikakauslehti.
Virtaranta LSMÄH = P. Virtaranta, Länsiyläsatakuntalaisten murteiden äännehistoria I. Konsonantit (= SKST 230), Helsinki 1946.
Virtaranta PTD = P. Virtaranta. Pääpainollisen tavun jälkeisen soinnillisen dentaalispirantin edustus suomen murteissa (= SKST 252), Helsinki 1958.
ÕESA = Õpetatud Eesti Seltsi Aastaraamat.
ÜAN = Üleriikline asumite nimestik. Posti Peavalitsuse väljaanne, 1923.

* * *

Даль ТС = Вл. Даль, Толковый словарь живого великорусского языка I—IV, Москва 1955.
Морошкин СИ = М. Морошкин, Славянский именослов или собрание славянских личных имен в алфавитном порядке, Санктпетербург 1867.
МСРСГ = В. Н. Немченко, А. И. Синица, М. Ф. Мурникова, Материалы для словаря русских старожильческих говоров Прибалтики, Рига 1963.
Тупков СДРИ = Н. М. Тупиков, Словарь древне-русских личных собственных имен, С.-Петербург 1903.

II. ARHIIVIMATERJALID

1. Eesti NSV Riiklikust Ajaloo Keskarhiivist (RAKA) pärit materjalide puhul ei ole töös märgitud arhiivi.
2. Revisjonide ja vakuraamatute andmete esitamisel ei ole töös märgitud arhiivi, fondi ega nimistut. Nende andmete tinglikuks lühendiks on vastav aastaarv.

1582 — Eesti NSV Teaduste Akadeemia Kirjandusmuuseum, f. ÕES, s.-ü. M. A. 168:1.
1585 — Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Skarbu Koronnego, osakond LVI, s.-ü. D 2. Kasutatud ajalookandidaat E. Tarveli väljakirjutisi.
1595 — Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Zamoyskich. Kasutatud ajalookandidaat E. Tarveli väljakirjutisi.

1601, 1623—1628, 1638 } Eesti NSV RAKA, f. 2325. Fotokoopiad.

1744 — Vanade Aktide Riiklik Keskarhiiv Moskvas, f. 274. Vakuraamatud.
1758 — ibid. Revisjonilehed.

1782, 1795 } Eesti NSV RAKA, f. 1865, n. 2. Lõuna-Eesti revisjonilehtede kogu.

1805 — Eesti NSV RAKA, f. 567, n. 2. Vakuraamatud.

1811
1816
1826
1834 } Eesti NSV RAKA, f. 1865, n. 2. Lõuna-Eesti revisjonilehtede kogu.

Eesti NSV RAKA:

F. 308, n. 2 — Rootsiaegsed kaardid.
F. 1256 — Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku Kodavere kogudus.
F. 1257 — Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku Kursi kogudus.
F. 1258 — Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku Maarja-Magdaleena kogudus.
F. 1261 — Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku Palamuse kogudus.
F. 1265 — Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku Torma kogudus.
F. 1266 — Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku Äksi kogudus.
F. 2434 — Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku Laiuse kogudus.

Vanade Aktide Riiklik Keskarhiiv, Moskva:

LM = Leedu meetrika, f. 389. Kasutatud ajalookandidaat E. Tarveli väljakirjutisi.

LÜHENDID

adj. — adjektiiv
am.n. — ametlik nimi
as. — asundus
ASK — Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Skarbu Koronnego
AZ — Archiwum Główne Akt Dawnych, Archivum Zamoyskich
blt — balti keeled
e/ — eesti keel
f. — fond
g. — genitiiv
hm. — heinamaa
ibid. — ibidem
in. — isikunimi
iness. — inessiiv
j. — jõgi
k. — küla
kn. — kohanimi
krj — karjala keel
krjL — karjala keele lüüdi murre
krjm. — karjamõis
küsks — keskülemsaksa keel
l. — leht
ld — leedu keel
LM — Leedu meetrika
ln. — lisanimi
m. — mõis
müsks — muinasülemsaksa keel
n. — nimistu
NA — Nimiarkisto, Castrenianum
pl. — pluural
pn. — perekonnanimi
RAKA — Riiklik Ajaloo Keskarhiiv
rk. — rahvakeelne
rtj. — raudteejaam
sks — saksa keel
sm — soome keel
spor. — sporaadiliselt
SS — Sanakirjasäätiõ
s.-ü. — säilitusühik
t. — talu
Ta — Tartumaa
t-d — talud
vn — vene keel
Võ — Võrumaa
üld. — üldine

Вальдек Паллъ. ТОПОНИМИЯ СЕВЕРНОЙ ЧАСТИ УЕЗДА ТАРТУМАА, I. Титульный редактор М. Норвик. На эстонском языке. Художественное оформление А. Сяде. Издательство «Валгус». Таллин, Пярнуское шоссе, 10.

Toimetaja M. Hion. Kunstiline toimetaja H. Keigo. Tehniline toimetaja I. Vahtre. Korrektorid H. Kull ja M. Pall. Laduda antud 23. XII 1968. Trükkida antud 13. V 1969. Läti NSV Staicele Paberivabriku trükipaber nr. 1, 60×90/16. Trükipoognaid 19,75. Arvestuspoognaid 31,99. Trükiarv 1000. MB-01772. Tellimuse nr. 7565. Hans Heidemanni nim. Trükikoda, Tartu, Ülikooli 17/19. II.

Hind rbl. 3.38

A-29970

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU
1 0300 00110649 3